

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

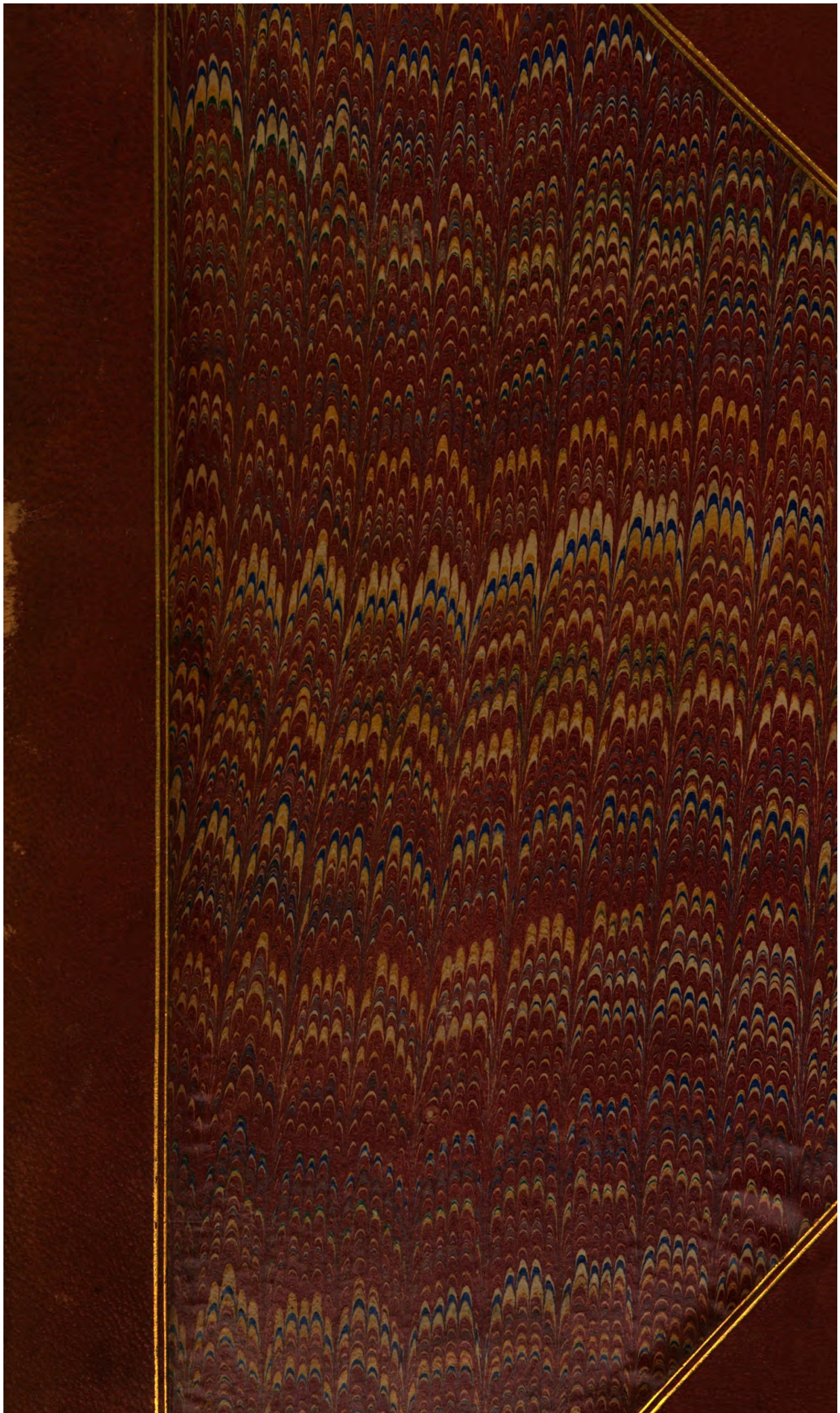
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

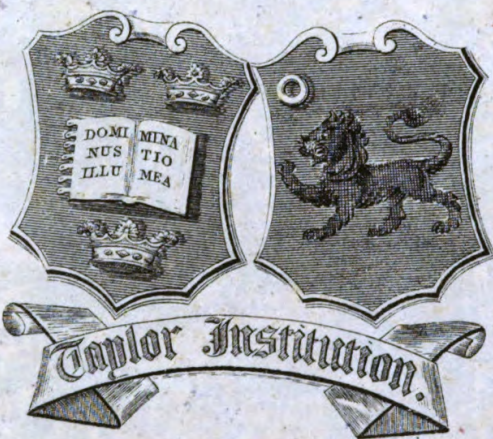
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

5

~~57048~~

200 f 6
233

PA 2104.R2.A1.1874/6
743018

302687653/

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

—
ΤΟΜΟΣ ΣΤ΄

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας

1875

ΤΑΣΣΟΥ
Η ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΡΑΨΩΔΙΑΙ Α'—Γ.

ΒΙΚΤΟΡΙ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

**ΑΝΟΡΘΩΤΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ
ΕΝΟΤΗΤΟΣ**

ΤΟΝ ΕΞΕΛΛΗΝΙΣΘΕΝΤΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΑΟΙΔΟΝ

ΕΙΣ ΟΙΩΝΟΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΥΩ ΕΘΝΩΝ

ΜΕΤΑ ΒΛΟΥΤΑΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ὁ μεταφραστής.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΤΑΣΣΟΥ

Εἰς τὸν μεσημβρινὸν βραχίονα τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως, εἰς τοῦ Βεσουβίου τοὺς πρόποδας, ἐπὶ γραφικῶν παραθαλασσίων λόφων κεῖται ἡ ὠραία κωμόπολις τοῦ Σορρέντου. Ἐκεῖ κατὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς 11 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1544, εἰς τὸ παλάτιον τῆς οἰκογενείας τῶν Μαστροϊουδίκων ἐγεννήθη ὁ ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ ἐξ ἐπισήμων γονέων, μητρὸς μὲν τῆς Πορκίας, τὸ γένος Ῥόσση, πατρὸς δὲ Βερνάρδου, ἐξ ἐπισήμου Λομβαρδικῆς οἰκογενείας τὸ γένος ἔλκοντος. Ἦν δὲ αὕτη ἡ τῶν Τορρέγριαρῶν, ἢ Δελατόβρε, ἧτις ἤρχεν ἐν Μεδιολάνῳ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Λομβαρδίας· ἐξελαθεῖσα δ' ὑπὸ τῶν Βισκοντῶν, κατέλαβε τὸ μεταξὺ Περγάμου καὶ Κώμου κείμενον ὄρος Τάσσον, καὶ ἐκ τούτου ἐπωνομάσθη τῶν Τάσσων. Ὁ δὲ Βερνάρδος ἀνήκεν εἰς τὸν Βενετικὸν τῆς οἰκογενείας ταύτης κλάδον, τὸν τῶν Κορνάρων (1), ὥστε, ὡς φαίνεται, ὁ ποιητὴς τῆς Ἱερουσαλήμ ἦν συγγενὴς τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ τοῦ Ἐρωτοκρίτου.

Ἐχρημάτισε δ' ὁ Βερνάρδος ἐξ ἀπορρήτων Γραμματεὺς Σανσεβερίνου, τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Σαλέρνου, μεθ' οὗ καὶ εἰς Τύνιδα ἐξεστράτευσεν ὑπὸ Κάρολον Ε', καὶ ὑφ' οὗ ἐπέμφθη καὶ εἰς διπλωματικὴν ἀποστολὴν εἰς Ἰσπανίαν. Ὑπῆρξε δὲ καὶ ποιητὴς οὐχὶ ἄσημος· καὶ τὰ δύο αὐτοῦ ἔπη, τὸ ἐπιγραφόμενον Ἐμαδισ, εἰς ῥαψωδίας 100, καὶ τὸ φέρον τίτλον Φλωριδάντης, δ

(1) Manso, Vita di Tasso, Cap. II.

δὲν ἐπρόφθασε νὰ περατώσῃ, ἤθελον περιποιήσῃ αὐτῷ μόνιμον φήμην, ἂν δὲν εἶχε τὴν ἐπισκιάσει ἢ τοῦ υἱοῦ του.

Μετέβη δὲ ἐκ Νεαπόλεως, ὅπου κατώκει, εἰς Σορρένταν ὁ Βερνάρδος μετὰ τῆς γυναικὸς του, διότι εἰς τὸ τερπνὸν ἐκεῖνο χωρίον ἤθελεν ἡσύχως νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τινὰς μελέτας, καὶ διότι ἡ γυναικαδέλφη του ἐνυμφεύετο μετ' ἐπισήμου τινος Σορρέντινου. Ἐκεῖ δὲ, τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἄφιξίν των ἐγεννήθη ὁ Τορκουάτος, τρίτον τέκνον αὐτῶν, διότι εἶχον καὶ ἕτερον υἱὸν ἀποθάνοντα ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ, καὶ θυγατέρα ἣτις ἐπέζησεν.

Ἐπαιδαγωγήθη δὲ κατὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔτη ὁ Τορκουάτος ἐν Νεαπόλει, καὶ ἡ πρῶτος αὐτοῦ ἀγχίνοια ἦν ἀντικείμενον κοινῆς ἐκπλήξεως· διότι λέγεται ὅτι ἐξ μηνῶν μόλις, οὐχὶ ἐτραύλιζεν, ὡς τὰ νήπια, ἀλλ' ἤδη ὠμίλει εὐκρινῶς, ὅτι ἔκτοτε ἤδη ἐδείκνυε σπέρματα τῆς δι' ὄλου τοῦ βίου διακρινούσης αὐτὸν ἐμβριθείας τοῦ χαρακτῆρος, σπανίως γελῶν ἢ κλαίων, καὶ ὅτι ἡ εὐμάθεια αὐτοῦ ἦν ἀπαραδειγμάτιστος.

Τριετῆ ἀναγκασθεὶς νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ ὁ πατήρ του, ἐνάμισεν ἀναγκαῖον νὰ τῷ δώσῃ ἤδη παιδαγωγὸν, τὸν Ἀγγελοῦτσον, ὅστις, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ του ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἀνατροφῆς του, νὰ φροντίζῃ αὐτὸς περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεώς του.

Ἀνεχώρησε δὲ ὁ Βερνάρδος μετὰ τοῦ πρίγκηπος Σανσεβερίνου, ἀνεδεχθέντος ἐπικίνδυνον καὶ σπουδαιοτάτην ἀποστολήν. Κατ' ἐκείνους ταῦς χρόνους τοῦ Μελάγχθονος καὶ τοῦ Ἐράσμου αἱ διδασκαλίαι ἐπενέμοντο τὴν Γερμανίαν. Ὁ δ' ὠμὸς καὶ θρησκομανῆς τῆς Νεαπόλεως ἀντιβασιλεὺς, Πέτρος ὁ Τολέδιος, ἵνα προφυλάξῃ τὴν πόλιν του ἀπ' αὐτῶν, καὶ ὑπαπονηθῇ συγχρόνως τὴν εὐνοίαν τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε', ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ εἰς Νεάπολιν ἱερὸν δικαστήριον. Ἄλλ' οἱ πολῖται ἐξάνισταντο κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἰσπανικῆς ταύτης λύμης, καὶ ἐξελέξαντο τὸν πρίγκηπα, οὗ ἐγνώριζον τὸν γενναῖον πατριωτισμὸν, ἵνα φέρῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὰ παράπονα καὶ τὰς παρακλήσεις των· ὁ δὲ Σανσεβερίνος συμπαρέλαθε καὶ τὸν

Βερνάρδον, οὗ τὰς συμβουλάς ἐθεώρει πολυτίμους, καὶ ὅστις μά-
λιστα τὸν εἶχεν ἐξορμήσει εἰς τὸ νὰ δεχθῆ τὴν ἔντιμον ἀλλὰ
δύσκολον ταύτην πρεσβείαν. Ἄλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ μετ' ὀργῆς
ἀπέπεμψε τοὺς ἀπεσταλμένους χωρὶς νὰ τοὺς ἰδῆ, καὶ ὁ φιλέκ-
δικος ἀντιβασιλεὺς ἀπεπειράθη νὰ δολοφονήσῃ τὸν Σανσεβερίνον
ἐπανελθόντα· ὥστε πρὸς σωτηρίαν του ἔφυγεν αὐτὸς μετὰ τοῦ
Βερνάρδου, καὶ τότε συκοφαντηθέντες ἀμφότεροι ὡς στασιασταί,
κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον, καὶ ἐδημεύθη ἡ περιουσία των.
Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δὲ κατέταξε τὸν τετραετῆ υἱὸν του
ὡς ἐξωτερικὸν μαθητὴν εἰς τὸ ἀρτισύστατον σχολεῖον τῆς τότε
τὴν πρώτην αὐτῆς σύστασιν λαμβανούσης ἐταιρίας τῶν Ἰησουϊ-
τῶν. Τόσον δὲ ταχέως ἐπρόκοψε τὸ παιδίον, ὥστε ὀκταετὲς
μόλις, ἔγραφε καὶ εἰς τὸ πεζὸν καὶ διὰ στίχων, καὶ λατινιστὶ
καὶ ἑλληνιστὶ.

Ἐκ Παρισίων δ' ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐπορεύθη ὁ Βερνάρδος μετὰ
τοῦ κυρίου του ἔλθων εἰς Ῥώμην, μετακαλέσατο ἐκεῖ τὸ παι-
δίον, καὶ ἐνεπιστεύθη τὰς σπουδὰς αὐτοῦ εἰς τὸν σοφὸν Μαυ-
ρίκιον τὸν Καταναῖον, πρὸς ὃν διὰ παντὸς τοῦ βίου θερμὴν διε-
τήρει ὁ Τάσσο ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην, καὶ συνεχῶς μνη-
μονεύει αὐτοῦ εἰς τε τὰ ἔμμετρα καὶ εἰς τὰ πεζά του συγ-
γράμματα.

Ἐν τούτοις δὲ τὴν πρώτην ἡσθάνθη τῆς δυστυχίας προσβο-
λὴν, ἀπολέσας τὴν μητέρα του ἣν ἐλάτρευε, καὶ ἡ θλίψις του
ὑπῆρξε βαθεῖα. Πεμφθεὶς δ' εἰς Πέργαμον πρῶτον, καὶ μετ' ὀλί-
γον κληθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰς Πέζαρον, συνεσπούδασεν
ἐνταῦθα μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου τὴν φιλολο-
γίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ μαθηματικὰ, καὶ δωδεκαετῆς ἐπε-
ράτωσε τὰ ἐγκύκλια αὐτοῦ μαθήματα.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ μετέβη ὁ Τορκουάτος εἰς Βενετίαν μετὰ
τοῦ πατρός του, ἐκλεχθέντος ἐκεῖ μέλους φιλολογικῆς ἐται-
ρίας, καὶ ἐπιληφθέντος τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐποποιίας αὐτοῦ
τῆς ἐπιγραφομένης Ἰμαδίας. Ταύτην ἀντέγραφεν ὁ Τορκουάτος

διὰ τὸν πατέρα του, ἐνασκούμενος οὕτως εἰς τὴν ποίησιν, καὶ συγχρόνως τὸν Δάντην μελετῶν, καὶ ἐκ τῆς συναναστροφῆς τῶν ἐκεῖ συνηγμένων φιλολογικῶν ἐπισημοτήτων τῆς Ἰταλίας ἐπωφελούμενος.

Ὅτε δ' ἔφθασε τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἔπεμψεν αὐτὸν ὁ πατήρ του εἰς Πάδουαν ἵνα σπουδάσῃ τὴν νομικὴν, καὶ δυνηθῇ διὰ θετικῆς τινος ἐπιστήμης νὰ καταστῇ ποτὲ καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα του χρησιμώτερος. Καὶ ἐσπούδασε μὲν αὐτὴν, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους εὐδοκιμωτάτας ἔδωκεν ἐξετάσεις καὶ νομικὰς καὶ θεολογικάς· ἀλλὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, ἐν ᾧ ὁ πατήρ του περιέμενε νέα δείγματα τῆς νομομαθείας του, ἀντ' αὐτῶν ὁ νέος Τάσσος... ἐξέδωκε ποίημα, τὸν *Pirálδου*, εἰς δώδεκα ῥαψωδίας, ὃ ὁ πατήρ του μετὰ πολλῆς δὲν εἶδεν εὐχαριστήσεως, καὶ διότι δὲν τὸ ἔκρινε μεγάλου λόγου ἄξιον, καὶ διότι ἔβλεπε τὸν υἱὸν του εἰς τὰ ἥκιστα βιοποριστικὰ ὕψη τῆς ποιήσεως μεταρσιούμενον. Προσεφώνησε δ' ὁ Τάσσος τὸ πρωτότυπον τοῦτο τῆς μούσης του εἰς τὸν διάσημον Καρδινάλιον τῆς Ἑστῆς (d'Este).

Ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἐξετίμησε τὴν ποιητικὴν εὐφυΐαν τοῦ Τάσσου δικαιότερον ἢ ὁ πατήρ αὐτοῦ· καὶ τοσαῦται τῷ ἤρχοντο πανταχόθεν εὐφημίαι καὶ ἐμψυχώσεις, ὥστε χαίρειν ἔασας τὴν Θέμιν, ἐπεδόθη ὀλοθύμως εἰς τὴν φιλολογίαν, καὶ ἐξηκολούθησεν αὐτῆς τὰς σπουδὰς ὑπὸ Φραγκίσκον τὸν Πικολόμινην, καὶ ἠκολούθησε τὸν σοφὸν Πενδούσιον εἰς Βολωνίαν, ὅπου τὸν ἐκάλεσαν αἱ ἀκαδημαϊκαὶ ἀρχαί, καὶ ὅπου, καί τοι ἐν τοιαύτῃ νεαρᾷ ἡλικίᾳ, πολλάκις πρὸς γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν περὶ φιλολογικῶν ἀντικειμένων δημοσίως ἠγόρευσε.

Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους διεδόθη ἐν Βολωνίᾳ σατυρικὸν τι ποίημα, πολλῶν τῶν πρωτίστων ἀνδρῶν τῆς πόλεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ Τάσσου καθαπτόμενον· καὶ ὅμως τινὲς δὲν ἐδίστασαν κακοβούλως εἰς αὐτὸν ν' ἀποδώσωσι τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ· δι' ὃ καὶ κατ' οἶκον ἔρευνα τῷ ἐγένετο, καὶ τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ κατε-

σχέθησαν, καὶ εἰς ἀνάκρισιν ὑπεβλήθη. Ἔνεκα τούτων ἀγανακτῆσας ἐγκατέλιπε λοιπὸν τὴν Βολωνίαν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Μόδεναν, ὅθεν μετεκλήθη εἰς Πάδουαν ὑπὸ τοῦ ποτὲ συμμαθητοῦ αὐτοῦ, Σκηπίωνος τοῦ Γουζάγα, τοῦ μετὰ ταῦτα καρδινάλιου γενομένου, ὅστις ἰδρύσας τότε ἀκαδημίαν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἤθελε νὰ στηρίξῃ αὐτὴν διὰ τῆς συμπράξεως καὶ τοῦ ἤδη γνωστοῦ ὀνόματος τοῦ νεαροῦ ποιητοῦ.

Καὶ πρὶν ἢ μεταβῆ εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἶχεν ἤδη συλλάβει τὴν ἰδέαν μεγάλης ἐποποιίας ὑπόθεσιν ἐχούσης τὴν ἀπὸ τῶν ἀπίστων ἐλευθέρωσιν τῆς ἱερᾶς πόλεως τῆς Σιών. Ἐπὶ τῆς τριετοῦς δ' ἐνταῦθα διαμονῆς του διαρρήθμισεν ἀρτίως τὸ σχέδιον αὐτῆς, καὶ ἐπελήφθη σπουδαίως τῆς συγγραφῆς.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1565, καὶ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τὸ εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτε ὁ δούξ τῆς Φεβέρρας Ἀλφόνσος Ἔστης ἐνυμφεύετο ἡγεμονίδα τοῦ αὐστριακοῦ οἴκου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Καρδινάλιος εἰς ὃν ὁ Τάσσο εἶχε προσφωνήσει τὸν Ῥινάλδον, προσεκάλεσεν αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ, καὶ τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ οἴκου του, ὅπως παρευρεθῆ κατὰ τὸ ἐπίσημον ἐκεῖνο συμβᾶν εἰς πάσας τὰς δι' αὐτὸ τελουμένας μεγαλοπρεπεῖς πανηγύρεις καὶ τελετάς.

Ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει ἔτυχεν ὁ Τάσσο παρὰ πάντων τῶν μελῶν τῆς δουκικῆς οἰκογενείας τῆς φιλοφρονεστάτης δεξιώσεως, φιλικωτάτων αἰσθημάτων, καὶ μεγάλης ἐκτιμῆσεως τῶν ἐξόχων αὐτοῦ ποιητικῶν προτερημάτων· προσέτι δὲ πάσης ἀνέσεως ἵνα ἐπιδίδηται ἀπερισπάστως εἰς τὰς φίλας αὐτῷ μελέτας ὡς συγγραφεύς. Τὰ δὲ ἔργα του πολλάκις ἀνεγίνωσκε εἰς τὸν Δοῦκα, καὶ εἰς τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, τὴν Λουκρητίαν ἣτις ἔκτοτε ἐνυμφεύθη τὸν Δοῦκα Οὐρβίνον, καὶ τὴν ὠραίαν Ἐλεονόραν, καὶ ἐναθάρρύνετο ὑπὸ τῆς συμπαθοῦς αὐτῶν ἐπιδοκιμασίας. Φαίνεται δ' ὅτι ἰδίως ὑπὸ τῆς Ἐλεονόρας ἐξετιμᾶτο, καὶ αὐτῆς αἰεὺ μενεῖς κρίσεις ἐκίνουν τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην του, ἣτις βαθμηδὸν δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι καὶ εἰς τρυφερότερον

ἄλλο ἀπέκλινεν αἴσθημα, τόσω περισσοτέραν λαβὸν τὴν ἔκτασιν καὶ κυριεῦσαν τὴν εὐφλόγιστον καρδίαν καὶ τὴν ζωηρὰν φαντασίαν του, ὅσω μᾶλλον ἤθελε νὰ τὸ καταστείλῃ, καὶ οὐδ' εἰς ἄλλους οὐδ' εἰς ἑαυτὸν κἂν νὰ τὸ ὁμολογήσῃ. Αὕτη τοῦλάχιστον εἶναι ἡ μόνη πιθανὴ ἐξήγησις τῆς θέσεως εἰς ἣν μετ' οὐ πολὺ παρέστη ἐν τῇ αὐτῇ ἐκείνῃ, ἣτις κατ' ἀρχὰς ἦν δι' αὐτὸν ὁ παρὰδεισος.

Ἄλλὰ κεραυνὸς ἀπροσδόκητος ἐπέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνεφέλου ταύτης εὐδαιμονίας του, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1569 ἀπεβίωσεν ὁ πατήρ του ἐν ᾧ ἦν διοικητὴς τῆς Ὠστίας ὑπὸ τὸν Δουκά τῆς Μοδένης. Ὁ Τορκουάτος ὅστις ἔτρεφε πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ἀπεριόριστον, σοφὸν καὶ φιλόστοργον ὁδηγὸν θεωρήσας αὐτὸν πάντοτε εἰς τοῦ βίου τὸ στάδιον, προσεβλήθη βαθέως, καὶ βαρεῖαν ὑπέστη ἀσθένειαν, εἰς μόνας τὰς Μούσας παραμυθίαν εὐρίσκων.

Μετά τινα δὲ χρόνον, πεμφθεὶς εἰς Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ πάππα ὁ Καρδινάλιος Ἔστης, συμπαρέλαβε καὶ τὸν Τάσσον, ἵνα κοσμήσῃ τὴν πρεσβείαν του δι' ὀνόματος ἤδη ἐνδόξου, εἰ καὶ μόλις ἦτον ὁ ποιητὴς εἰκοσιεπταετής. Ἐν δὲ Παρισίοις καὶ ὁ Βασιλεὺς Κάρολος ὁ Θ' καὶ οἱ αὐλικοὶ πάντες ἐδεξιώθησαν αὐτὸν μετὰ πάσης φιλοφροσύνης, διότι εἶχε προηγηθῆ αὐτοῦ ἡ φήμη τῆς ἐποποιίας του, ἧς εἶχε περατώσει ἤδη τὰς ἐξ ῥαψωδίας, καὶ ἐξηκολούθει γράφων καὶ τὰς λοιπὰς, οἱ δὲ Γάλλοι τῷ νύγνωμόνουν διότι Γάλλον ἐτίμησεν ἐκλέξας αὐτὸν ὡς τοῦ ἔπους του ἥρωα. Ἠθέλησε δὲ καὶ νὰ τὸν προσηλώσῃ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν αὐτὴν του. Ἄλλ' ὁ Τάσσος δὲν ἠθέλησε ν' ἀρνηθῆ τὴν πατρίδα του, καὶ ἀπέφυγεν οὕτω τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν μισητὸν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα μετὰ ταῦτα ἀναδειχθέντα ἐκεῖνον τύραννον καὶ ἐπανελθὼν εἰς Φερράραν παρὰ τῷ Ἀλφόνσῳ, ἐξέδωκε τὸ βουκολικὸν αὐτοῦ δράμα, τὸν Ἀμύνταν, ὡς ἀριστούργημα εἰς τὸ εἶδός του ἐπικροτηθὲν, καὶ τοι ἐφύετο παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Καὶ ἠϋξανε μὲν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁ πρὸς τὴν ποιητικὴν τοῦ Τάσσου μεγαλοφυΐαν θαυμασμὸς τοῦ κοινοῦ, καὶ τῆς πρὸ πάντων αὐτὸν ἐνδιαφερούσης οἰκογενείας τῶν προστατῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως συνηύξανον καὶ τῶν φθονερῶν αἰδιστολαί, ὥστε πολλάκις ἔβλεπεν, ἢ καὶ ἐνόμιζε ψυχρανθείσας τὰς πρὸς αὐτὸν τοῦ Δουκὸς διαθέσεις, καὶ ἐν συναισθήσει προσβληθείσης ὑπερηφανείας, καὶ ἵνα μὴ ὀχληρὸς γίνηται ὅπου ἐφρόνει ὅτι πλέον δὲν εὐηρέσσει, ἀπεφάσιζε νὰ ἐγκαταλείψῃ τοῦ Ἀλφόνσου τὴν φιλόξενον στέγην, καὶ αὐτὴν τὴν Φερρᾶραν.

Ἀλλὰ τῆς ἀποφάσεώς του πάντοτε ἀνέβαλλε τὴν ἐκτέλεσιν· καὶ εἰς ἑαυτὸν μὲν ἐπροφασίζετο ὅτι ἄτοπον καὶ ἀγνώμον ἦν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Δοῦκα πρὶν ἀποπερατώσῃ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ προσφωνήσῃ αὐτὴν εἰς αὐτὸν ὡς προυτίθετο, βασιλικὴν ἀποδίδων τῆς φιλοξενίας τὴν ἀμοιβήν· πολλοὶ ὅμως ὑπώπτευον, οὐχὶ ἴσως μακρὰν τῆς ἀληθείας τοξεύοντες, ὅτι καὶ ἄλλο τι ἰσχυρώτερον αἰσθημα καὶ ἄκοντα τὸν ἐδέσμευεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀλφόνσου, καὶ περιέργως ἢ καὶ χαιρεκάκως ἐπολυπραγμόνουν ὅπως ἀνακαλύψωσι τοῦ αἰσθήματος τούτου τὸ ἀντικείμενον.

Καὶ πρῶτον μὲν δύσκολον δὲν τοῖς ἦτον νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἂν τις γυνὴ ἡσχόλει τοὺς λογισμοὺς του καὶ ἦρχεν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἢ γυνὴ αὕτη ὠνομάζετο Λεονόρα, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδύναντο νὰ εὕρωσι πολλαχοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἐντέχνως ἐγκεκρυμένον εἰς τοὺς στίχους του· ὡς, φέρ' εἰπεῖν, ὅταν ἔγραφεν ἐν τοῖς λυρικοῖς του·

Se ferir brami, scendi al petto, scendi,
e di si degno cor tuo straLE ONORA.

Καὶ ἀλλαχοῦ·

Le mie rime
ch' or son vili o neglette, se non quanto
costei LE ONORA col bel nome santo,

καὶ εἰς ἄλλα χωρία ὁμοίως.

Ἄλλὰ τὸ ὄνομα Λεονόρα ἦν κοινὸν τότε ἐν Φερράρᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ αὐλῇ τρεῖς νέαι ἔφερον αὐτὸ, ἐξόχου ὠραιότητος καὶ αἱ τρεῖς. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἦν ἡ Λεονόρα Ἔστη, ἡ νεωτέρα ἀδελφὴ τοῦ Δουκὸς, πλὴν ἐξαισίου καλλονῆς παντοῖα ἔχουσα ψυχικὰ προτερήματα, ἀγαθότητα ἐνοῦσα μετὰ μεγαλοφροσύνης, καὶ διάνοιαν ἔχουσα διὰ πάσης παιδείας κεκοσμημένην. Ὑπὸ ταύτης τὰ βλέμματα ἔζη ὁ Τάσσο, αὐτῆς τὴν εὐγενῆ συμπάθειαν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του ἠσθάνετο μετ' ἐνδομύχου εὐγνωμοσύνης, αὐτῆς τὴν μεγαλόνοιαν ἀνεγνώριζεν εἰς τὰς κρίσεις της, κολακευόμενος ἐκ τοῦ ὅτι ἦσαν εὐμενεῖς πρὸς αὐτόν. Τίνων ἰσχυροτέρων ἐνδοσίμων ἐδεῖτο ἵνα πτερωθῇ ἡ ποιητικὴ φαντασία του, καὶ ἐκκαῆ ἡ εὐφλεκτός του καρδία; Καὶ ἦν μὲν αὐθάδεια, βεβαίως καὶ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Ἀλφόνσου, ἡ τόλμη τοῦ ἀπόρου καὶ φερσοῖκου ποιητοῦ νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν εὐγενῆ κόρην τῶν ἡγεμόνων. Ἄλλ' ὑπάρχει τι τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς νεότητος τολμηρότερον, καὶ ὁ Τάσσο συνεχῶς δὲν παραβάλλει ἑαυτὸν ἐν τοῖς Λυρικοῖς του πρὸς τὸν Φαέθοντα καὶ τὸν Ἴκαρον, καθ' ὃ τολμῶν, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ γινώσκων ὅτι ἐφέλκει ἐφ' ἑαυτὸν ἐκείνων τὴν τιμωρίαν; Ὅ,τι δ' ἔμελλεν ἔτι μᾶλλον νὰ δεινώσῃ τὴν θέσιν του παρὰ τῷ Δουκί, τὸ αἶσθημα αὐτοῦ ὃ ὑπώπτευσεν δὲν ἔψαυσεν ἄρα, διὰ τῆς εὐγνωμοσύνης εἰσδὺν, καὶ χορδὴν τινα τῆς καρδίας τῆς Λεονόρας, καὶ δὲν προήρχετο ἐκ τούτου ἡ ἐπίμονος ἄρνησις αὐτῆς πρὸς τὰς ἐντιμοτέρας προτάσεις γάμου αἱ καὶ παρ' ἡγεμόνων αὐτῶν τῇ ἐγένοντο; Τοιαῦτα καὶ πολλοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐσχολίαζον, καὶ κακοβούλως ὑπέβαλλον, φαίνεται, καὶ εἰς τὸν Δοῦκα αὐτὸν, μετὰ τινος ἴσως ἐπιτυχίας τῶν φθονερῶν των προθέσεων.

Ἄλλ' ὁ Τάσσο πολλάκις διὰ περιπαθῶν στίχων ἔψαλλε καὶ τὰς ἄλλας δύο Ἐλεονόρας, τὴν Σαιβθάλην, φίλην τῆς ἡγεμονίδος, καὶ ἑτέραν, αὐτῆς ἀκόλουθον. Ἡ κακεντρέχεια ὁμως διίσχυρίζετο, οὐχὶ ἀπιθάνως, ὅτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν μεταχει-

ρίζετο μόνον ὅπως συγκαλύπτῃ τὸ ἀληθῶς ἄρχον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις κατὰ τὰ 1575, ἔχων ἡλικίαν ἐνὸς καὶ τριάκοντα ἐτῶν, ἐπεράτωσε τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ τὴν Ἱερουσαλήμ· ἀλλὰ μετριοφρόνως διστάζων περὶ τῆς ἀξίας τῆς, ἠθέλησε, πρὶν ἢ ἐκδώσῃ αὐτὴν εἰς φῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλφόνσου, νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸ εἰς τὴν κρίσιν τῶν σοφωτέρων, καὶ τῇ ἀδείᾳ τοῦ Δουκὸς ἀπῆλθε πρὸς τοῦτο εἰς Ῥώμην. Καὶ πολλὰ μὲν κατέκρινε τοῦ ποιήματός ἡ ἀμάθεια, ἡ κουφότης καὶ ὁ φατριασμός, νῦν μὲν θέλων νὰ ἐξευτελίσῃ αὐτὸ δι' ἀντιπαραθέσεως πρὸς τὰς τότε νεοφανεῖς ποιήσεις τοῦ Ἀριόστου, νῦν δὲ παραποιῶν τὰ ἀντίγραφα, ἢ ἐπ' ἐσφαλμένων γραφῶν στηρίζων τὰς κρίσεις του· ἀλλὰ τέλος ἡ ἀλήθεια ἐθριάμβευσε, καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ ἀνεγνωρίσθη ὡς τὸ ἐξοχώτερον ἔργον τοῦ Ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ.

Ἄλλὰ μόλις ἤγγισεν ὁ Τάσσος τὸν κολοφῶνα τοῦτον τῆς ποιητικῆς του φιλοδοξίας, καὶ σειρὰ μακρῶν συμφορῶν ἤρξατο δι' αὐτὸν, δηλητηριάσασα πάντα τὸν βίον του. Ἐπιστρέψας εἰς Φερράραν, ἀνεκάλυψεν ὅτι εἰς ἓκ τῶν φίλων του, εἰς ὃν εἶχεν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην πρὶν, κατεχράσθη αὐτῆς, καὶ εἰσδύς εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀνεδίφησε μεταξὺ τῶν μυστικῶν του ἐγγράφων, ἴσως ἵνα εὔρη μαρτύρια τῶν ἀπορρήτων ἐρώτων του. Τοῦτο παρώργισε τὸν Τάσσον εἰς βαθμὸν τοσοῦτον, ὥστε ἐν παραφορᾷ τὸν ἐρράπισεν ἐν αὐτῷ τῷ δουρικῷ οἴκῳ, καὶ μονομαχήσας πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐπλήγωσε βαρέως, ὡς καὶ ἓνα τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν του οἵτινες κατὰ τὸ πέρασ τῆς μονομαχίας ἐρρίφθησαν προδοτικῶς ἐπ' αὐτὸν ἵνα τὸν δολοφονήσωσι. Καὶ οὗτοι μὲν ἐδραπέτευσαν, φοβηθέντες τὰς συνεπείας τῆς ἀτίμου των πράξεως· ἀλλὰ καὶ τὸν Τάσσον ἔθηκεν ὁ Ἀλφόνσος ὑπὸ περιορισμὸν, ἵνα, ὡς εἶπε, τὸν σώσῃ ἐκ τῶν ἀπειλούντων αὐτὸν κινδύνων ἀντεκδικήσεως. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κάθειρξις παρετείνετο, δυσφορῶν ὁ Τάσσος, καὶ ἀποδίδων αὐτὴν εἰς δυσμένειαν τοῦ Δουκὸς, ἴσως καὶ τῆς Λεονόρας, ὀργιζομένης διὰ τὴν

ἀποκαλυφθεῖσαν τόλμην τῶν αἰσθημάτων του, ἐνέπεσεν εἰς βαθεῖαν μελαγχολίαν, ἀφ' ἧς οὐδέποτε πλέον ἀνέκυψε, καὶ μετὰ τινὰς μῆνας μεταμφιεσθεὶς ἐδραπέτευσεν εἰς Τουρίνον, ὅπου διέμεινεν ἄγνωστος, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ὀμήρου Φυγοπολέμου (Omero Fuggiguerra). Ἀναγνωρισθεὶς ὅμως τέλος, προσεκλήθη μετὰ πλείστων τιμῶν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Δουκὸς· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, μελαγχολῶν, ὑπώπτευσεν ὅτι ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν του καὶ θέλουσι νὰ τὸν δηλητηριάσωσι, καὶ ἔφυγε πρὸς τὸν ἀρχαῖον διδάσκαλόν του, τὸν Καταναῖον, ἐν Ῥώμῃ, ὅπου ἐπίσης πανδήμου ἔτυχε καὶ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς.

Μετ' ὀλίγον δ' ἐπιθυμήσας νὰ ἰδῇ πάλιν τὴν ἀδελφὴν του, καὶ τὴν πόλιν ὅπου εἶχε διέλθει τὴν παιδικὴν ἡλικίαν του, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλοις φανταστοῦς φόβοις του νομίζων ὅτι εἶχε καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Νεαπόλεως νὰ φοβῆται, μὴ τὸν συλλάβωσιν ὡς υἱὸν τοῦ ποτὲ καταδικασθέντος εἰς θάνατον, ἐνεδύθη ἀρνακίδας, καὶ πεζὸς ὡς ποιμὴν τῶν ὄρεων εἰσῆλθεν εἰς Σορρέντον, καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἀδελφὴν του. Αὕτη δὲ, ἀναγνωρίσασα αὐτὸν μετὰ τινος δυσκολίας, τὸν ὑπεδέχθη περιπαθέστατα, καὶ τὸν ἔκρυπτε παρ' ἑαυτῆ, μετ' εὐφροσύνης ἀπολαμβάνοντα πάλιν τῆς ἡρεμίας τῶν ἡμερῶν ὅταν βρέφος περιεθάλλετο εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς οἰκογενείας του.

Ἄλλ' ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ἐκείνῃ ἡ καρδίᾳ του διετέλει ἀνήσυχος. Τὴν Φερράραν ποθῶν, ἐπανειλημμένας ἔγραψεν ἐπιστολάς καὶ πρὸς τὸν Δουκά, καὶ πρὸς τὰς ἀδελφάς του, καὶ πρὸς τὸν γαμβρόν του, τὴν ἄδειαν τῆς ἐπανόδου του ἐξαιτούμενος, καὶ παρακαλῶν, εἴ τι ἔπταισε, ν' ἀποδοθῆ εἰς παραφροσύνην του μᾶλλον ἢ εἰς κακὴν πρόθεσιν. Ἄλλ' εἴτε εἰς τὴν πρόφασιν ταύτην περὶ παραφροσύνης, εἴτε εἰς τὰς ἄλλας κατὰ τοῦ Τάσσου διαβολὰς πιστεύων ὁ Ἀλφόνσο, οὐδεμιᾶς τὸν ἠξίωσεν ἀπαντήσεως, καὶ μόνη ἡ ἐλεοῦσα αὐτὸν Λεονόρα τῷ ἀπεκρίθη, ἀλλ' ὅπως τὸν προτρέψῃ καὶ αὐτὴ νὰ μὴ ἔλθῃ. Δὲν ὑπήκουσεν ὅμως ὁ Τάσσο, ἀλλὰ, μετὰ τρίμηνον διαμονὴν παρὰ τῇ ἀδελφῇ του, ἀπῆλθε

πρῶτον μὲν εἰς Ῥώμην, ὅπου κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ, ἐκεῖθεν δὲ, νοσῶν ἔτι, μετὰ τοῦ πρέσβεως τοῦ Ἀλφόνσου, καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτοῦ, εἰς Φερράραν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔτυχε καλῆς καὶ φιλόφρονος δεξιώσεως· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐνόησεν ὅτι αἱ πρὸς αὐτὸν διαθέσεις τῆς ἀυλῆς εἶχον ἀλλοιωθῆ. Δυσανασχετῶν διὰ τῶν ἐχθρῶν του τὰς ἀδίκους κρίσεις ἐπὶ τῶν ποιημάτων του, τὰ ὅποια διεδίδοντο ἐσφαλμένα καὶ ἀτελεῖ, ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ἀλφόνσου ἃ εἶχε τῷ ἀφήσει πρωτότυπα, ἵνα δικαιολογηθῆ δι' αὐτῶν, καὶ ἴσως ἵνα καὶ διορθώσῃ αὐτὰ καθ' ἃς ἔκ τινων κρίσεων ἐσχημάτισεν περὶ αὐτῶν νέας ἰδέας. Ἀλλ' ὁ Ἀλφόνσος, εἴτε διότι ἤθελε νὰ μείνῃ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀναλλοίωτος οἷα τῷ προσεφωνήθη, εἴτε διότι δὲν ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν διανοητικὴν τοῦ Τάσσου καττάστασιν, καὶ ἐφοβείτο μὴ καταστρέψῃ τὸ ἀριστούργημά του, ἤρνεϊτο ἐπιμόνως τὴν τῶν χειρογράφων ἀπόδοσιν καὶ μέχρι τέλους μετ' ἀπελπισίας εἶδεν ὁ εὐαίσθητος ποιητὴς ἑαυτὸν καὶ αὐτῆς τῆς παρουσίας οὐ μόνον τοῦ Δουκὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Λεονόρας διόλου ἀποκλεισθέντα. Τοῦτο ἐκορύφωσε τὴν μελαγχολίαν του καὶ τὰς πεποιθήσεις του περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ ὑπονοιῶν δι' ἃ καὶ ἐγκαταλείψας πάλιν τὴν Φερράραν, εἰς ἣν μετὰ τὸσαύτης ἀγάπης καὶ τοιούτων ἐλπίδων εἶχεν ἐπιδημήσει, ἐπλανήθη εἰς Μάντουαν, εἰς Πάδουαν, εἰς Βενετίαν, καὶ τέλος εἰς Οὐρβίνον, παρὰ τῷ γαμβρῷ τοῦ Ἀλφόνσου, ὅστις φιλικῶς αὐτὸν δεξιωσάμενος, τὸν παρεκίνησε καὶ τὸν ἔπεισε νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν Φερράραν.

Ἀλλ' ἐλθόντος, ὁ Δουξ ὅστις φαίνεται ὅτι τῷ ὄντι ἐπίστευσεν εἰς τὴν συντάραξιν τῆς ὑγείας του, καὶ πιθανῶς τῶν φρενῶν του, τὸν ἐνέκλεισεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἁγίας Ἄννης, πρὸς θεραπείαν, ὡς εἶπε, καὶ σωτηρίαν του, δὸς αὐτῷ πάσας τὰς ἀνέσεις, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς ἀπαγορεύσας τὴν ἐξοδὸν του· ὥστε ἐπέρχεται ἡ ὑπόνοια μὴ πρὸς τῷ ἐλέῳ ὑπὲρ τοῦ ἀτυχοῦς φίλου καὶ ἄλλο τι εἶχε τὸ κινουῦν, νὰ μακρύνῃ αὐτὸν τῆς κοινωνίας

ζῆνα μή τι διαδοθῆ τῶν δυναμένων νὰ βλάψωσι τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς οἰκογενείας τοῦ αἰσθημάτων τοῦ Τάσσου, ἢ καὶ, διαδοθῆν, ν' ἀποδοθῆ εἰς παραφροσύνην. Αὕτη καὶ ἡ ἰδέα ὑποφαίνεται εἰς διάφορα τῶν ποιημάτων τοῦ Τάσσου ὡς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὑπόνοια. Ἄλλ' αὐτὴ ἡ μακρὰ καὶ ἐπίμονος ἄρνησις εἰς πάσας τὰς ἰκεσίας τοῦ Τάσσου, ἐξαιτουμένου τὴν ἐλευθερίαν του, ἤρκει καὶ μόνη ἵνα αὐξήσῃ τὴν μελαγχολίαν του, καὶ μετατρέψῃ αὐτὴν ἀληθῶς εἰς παραφροσύνην.

Οἷα δὴποτε δὲ καὶ ἂν ἦν ἡ ἀσθένειά του, αὐτὸς ὁ Τάσσο ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του τὴν ἐχαρακτῆριζεν οὐχὶ ὡς φρενοβλάβειαν, ἀλλ' ὡς φρενήτιδα καὶ ὡς ἐξασθένησιν τοῦ μνημονικοῦ, διαμαρτυρούμενος μάλιστα πάντοτε, καὶ δι' ἐμβριθεστάτων λόγων, ὅτι δὲν ἦτον φρενοβλαβής. Εἶχεν ὅμως παράδοξα συμπτώματα ἡ νόσος του, καὶ τὸ περιεργότερον ἐξ αὐτῶν ἦτον ἡ πεποίθησις ἦν ὁ ἴδιος εἶχεν ὅτι τῷ ἐπιφοιτᾷ πνεῦμα ἀόρατον τοῖς λοιποῖς, ἀφαιροῦν ἀπ' αὐτοῦ παιγνιωδῶς ἢ συνταράττων τὰ βιβλία καὶ τὰ χαρτῖα του, καὶ ἄλλοτε μακρὰς ἔχον μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξεις. Ὁ Μάνσος, ἐπιστήθιος φίλος καὶ ἱστοριογράφος τοῦ Τάσσου, ἀνὴρ δὲ λίαν ἐμβριθής, εὐπατρίδης διακεκριμένος, καὶ συγγραφεὺς δόκιμος, ἔγραφε πρὸς τὸν πρίγκηπα Κόγκαν ὅτι ὅτε ἐφιλοξένοι παρ' ἑαυτῷ τὸν ποιητὴν ἀπελευθερωθέντα, ὁ Τάσσο τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ ὄπτασία αὕτη δὲν ἦν γέννημα νοσοῦσης φαντασίας, διότι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔμενεν ἡ αὐτὴ καὶ ἀμετάβλητος πάντοτε, καὶ οἱ λόγοι τοῦ φαντάσματος ἦσαν συνεπεῖς καὶ σπουδαῖοι. Διηγεῖται δὲ καὶ ὅτι ὁ ἴδιος παρευρέθη ποτὲ εἰς μίαν τῶν ὑποτιθεμένων ἐκείνων ἐμφανίσεων, καὶ ἤκουσε τὸν Τάσσον ὡς συνδιαλεγόμενον μετ' ἀφανοῦς τινος ὄντος, οὗ, ὡς εἰκάζεν ἐκ τῶν ἀπαντήσεων, οἱ λόγοι ἐφαίνοντο ἐμβριθεστατοὶ καὶ πρωτότυποι, ὥστε ὁ Μάνσος ἔμεινεν ἐν ἐκπλήξει καὶ ἀμηχανίᾳ περὶ τοῦ τί νὰ πιστεύσῃ. Ταῦτα ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ του.

Οἷα δὴποτε ὅμως καὶ ἂν ἦτον ἡ διανοητικὴ κατάστασις τοῦ

περικλεοῦς ποιητοῦ, δὲν ἐδικαιολόγει βεβαίως τὴν βιαίαν κάθ-
ερξιν αὐτοῦ ἐπὶ ὅλα ἑπτὰ ἔτη, καθ' ἃ ὁ μεγαλοφυῆς αἰοιδὸς
ἐδίψα δι' ἐλευθερίαν.

Μεταξὺ ἄλλων ὁ Τάσσος προσέφυγεν εἰς τὸν δῆμον τῆς Περ-
γάμου, τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, ἵνα μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τῆς
ἀποδόσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐλευθερίαν· ὁ δ' Ἀλφόνσος ἀπήντη-
σεν εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ δήμου ὅτι ἐνοσοκόμει τὸν Τάσ-
σον πρὸς ὄφελος αὐτοῦ, μετὰ χαρᾶς δὲ βλέπει τὴν ἡ πόλιν τῆς
Περγάμου δεικνύει ὑπὲρ αὐτοῦ μέριμναν, καὶ πρόθυμος εἶναι
νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του. Ἀλλὰ τὸ παράδο-
ξον εἶναι ὅτι ὁ ἀπεσταλμένος μάτην περιέμεινεν ἐπὶ μακρὸν
χρόνον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δοθείσης αὐτῷ ὑποσχέσεως, μάτην
πολλάκις ἀπῆλθε καὶ ἐπανῆλθεν· ὁ Τάσσος δὲν τῷ παρεδίδοτο
πάντοτε ὥστε προφανὲς ἦτον ὅτι ὁ Δουξ διὰ ματαίων ὑποσχέ-
σεων διεβουκόλησε τοὺς Περγαμηνούς, καὶ συμφέρον εἶχε νὰ
μὴ λύσῃ τοῦ αἰχμαλώτου του τὰ δεσμά. Ὅμοίως ἀπετάθη ὁ
Τάσσος ματαίως, ἀπαιτῶν δικαιοσύνην, ἢ εὐσπλαγχνίαν, εἰς
τὸν Αὐτοκράτορα Ῥοδόλφον τὸν Β' καὶ εἰς τὸν Πάππαν Γρη-
γόριον τὸν ΙΓ'.

Τέλος δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 1586, ὅτε ὁ ποιητὴς
ἦγεν ἤδη τὸ τεσσαρακοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του,
Βικέντιος ὁ Γονζάγας, ὁ νεαρὸς ἡγεμὼν τῆς Μαντούης, ἐνθερ-
μος ὢν θαυμαστῆς τῆς Μούσης τοῦ Τάσσου, κατώρθωσε νὰ
λάβῃ τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ τὸν ἀπαγάγῃ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι
θέλει τὸν τηρεῖ ἐπίσης αὐστηρῶς ὅσον τὸν ἐτήρει καὶ ὁ Ἀλ-
φόνσος, καὶ ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει θέλει τῷ ἐπιτραπῆ νὰ
ἐπιστρέψῃ ποτὲ πλέον εἰς τὴν Φερρᾶραν.

Ὁ Γονζάγας ὅμως τῷ ἀφῆκεν οὐχ ἦττον πλήρη ἄνεσιν, καὶ
μετ' ὀλίγον τῷ ἐπέτρεψε καὶ εἰς Πέργαμον νὰ μεταβῇ, ὅπου
οἱ συμπατριῶταί του τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Ἀ-
πῆλθε δὲ καὶ εἰς Φλωρεντίαν, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Δου-
κὸς, ὅστις τῷ ἐδαψίλευσε πᾶν δεῖγμα ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως,

καὶ τέλος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Νεάπολιν, ὅθεν ἐνόμιζεν ὅτι διὰ παντὸς τὸν ἀπέκλειε τοῦ πατρός του ἢ καταδίκη. Ἐκεῖ δὲ κατέλυσε ἐν τοῖς πολυτελεστάτοις οἴκοις τοῦ μεγάλου θαυμαστοῦ αὐτοῦ, τοῦ νέου πρίγκηπος Κόγκκα· ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ ὑφ' ὑπονοιῶν, πιθανῶς ἀδίκων, καταληφθεὶς, ὅτι ἡ ἐλευθερία του διέτρεχεν ὄν κίνδυνον καὶ ἐν Φεββάρῳ, ἐδέχθη τὴν φιλοξενίαν τοῦ φίλου του Μάνσου. Παρ' αὐτῷ δ' ἐξηκολούθησεν ἦν ἀπὸ τινος εἶχεν ἀρχίσει μετασκευὴν τοῦ ἔπους του, ἐπὶ σκοπῷ ἐν μέρει, ὡς φαίνεται, τοῦ ν' ἀφαιρέσῃ πάντας τοὺς ὑπαινεγμοὺς φιλικῆς σχέσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ἑσταῖον οἶκον, καὶ ἐπεράτωσε αὐτὴν, μεταβλῶν καὶ τὸ ὄνομα εἰς «Κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ.» Ἦρχισε δὲ καὶ διδακτικὸν ποίημα ὃ ἐπέγραψε «τὰς Ἑπτὰ Ἡμέρας» (τῆς κοσμογονίας), ὃ ὁμῶς ἀφῆκεν ἡμιτελές.

Ἄλλ' ἐν ἔτει 1592 προσεκλήθη εἰς Ῥώμην ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Ἀλδοβρανδίνη, ἀνεψιοῦ τοῦ πάππα Κλήμεντος τοῦ Η', καὶ παρ' αὐτῷ τὰ μέγιστα δυναμένου. Καίτοι δὲ, ὡς ὁ ἴδιος ὠμολόγει, εὐδαίμων ζῶν ἐν Νεαπόλει, ὅπου, ὡς φαίνεται, εἶχε κατορθώσει νὰ ἰαθῆ ἀπὸ τῶν ἐντυπώσεων τῆς Φεββάρῳ, πεισθεὶς ὁμῶς ὑπὸ τῶν φίλων του, ἐνόμισεν ὅτι ὄφειλε νὰ μὴ ἀρνηθῆ τὴν τοσοῦτον ἐντιμὸν καὶ τοσοῦτον ἐπιμόνως γενομένην αὐτῷ πρότασιν, καὶ ἐκίνησε διὰ Ῥώμην. Ἀλλὰ τότε ἡ μετάβασις ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν τῆς Ἱταλίας δὲν ἦτον ὅσον εὐκολοῦς εἶναι σήμερον. Φθὰς εἰς τὰ μεθόρια τῆς ἐπικρατείας, ἐκωλύθη νὰ προβῆ περαιτέρω, διότι τὰ ὑπαιθρα κατεῖχον λησταί, καθ' ὧν οὐδὲν ἠδύνατο ἡ δημοσία δύναμις, πολιορκουμένη ἐξ ἐναντίας ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰς πόλεις. Ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἔμεινε ἀπορῶν πῶς νὰ προχωρήσῃ, ἔπεμψεν ὁ ἀρχιληστῆς πρὸς αὐτὸν προσφέρων αὐτῷ νὰ τὸν προπέμψῃ ἀσφαλῶς καὶ νὰ τὸν φρουρήσῃ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν του. Ἀρνηθέντος δὲ τοῦ Τάσσου τὴν φιλόφρονα πρότασιν, ὁ φιλόμουσος κακοῦργος ἀπεσύρθη ἐκεῖθεν μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, ἵνα τῷ ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν δίοδον.

Οὕτως ἔφθασε λοιπὸν εἰς Ῥώμην, ὅπου φιλικωτάτης καὶ ἀρίστης τυχῶν δεξιώσεως, διέμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη εἰς φιλολογικὰ ἔργα καὶ εἰς μελέτας ἐπιδιδόμενος. Αἰτία ὅμως ἀντιζηλίας γενόμενος μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἀλδοβρανδίνων, ἀμφοτέρων Καρδιναλίων, καὶ αἰρούμενος τὴν ἡρεμον τῆς Νεαπόλεως δίαιταν, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, μέχρις οὗ ὁ πρεσβύτερος τῶν δύο ἀδελφῶν ἐκείνων προτείνας ἔλαβε παρὰ τοῦ Πάππα καὶ τῆς Γερουσίας τῆς Ῥώμης ψήφισμα ὅτι ὁ Τάσσος ἔμελλεν ἐπισήμως νὰ τελέσῃ θρίαμβον εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ νὰ στεφθῇ τὸν ποιητικὸν στέφανον.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντέστη ἡ μετριοφροσύνη του· ἀλλὰ τέλος ἐνέδωκεν, εἰ καὶ ἀπερχόμενος τῆς Νεαπόλεως, προφητικῶς εἶπεν εἰς τὸν φίλον του Μάνσον ὅτι δὲν θέλει ἐπιζήσει ἵνα δεχθῇ τὴν τιμὴν ἣν τῷ παρεσκεύαζον· οὐδ' ἔσπευσε δὲ πρὸς τὸν περιμένοντα αὐτὸν θρίαμβον, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἔμεινεν ἡμέρας τινὰς εἰς τὸ κατὰ τὸ ὄρος Κασσῖνον μοναστήριον τοῦ ἀγίου Βικεντίου, ἵνα πανηγυρίσῃ τὰ Χριστούγεννα τοῦ ἔτους 1595.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἤδη ἡ ἄφιξις του εἰς Ῥώμην ὑπῆρξε θριαμβευτικὴ, διότι πᾶσαι αἱ ἐπισημότεραι οἰκογένειαι, πᾶς ὁ κληρὸς, καὶ πάντες οἱ αὐλικοὶ ἐξῆλθον εἰς προὑπάντησίν του, καὶ ὁ Πάππας, φιλοξενήσας αὐτὸν εἰς τὸ παλάτιόν του, τῷ εἶπεν ὅτι τὸν ἐκάλεσεν ἵνα τιμήσῃ τὴν δάφνην ἣτις τοὺς πάντας τιμᾷ. Ἦρξαντο δὲ ἀμέσως αἱ προπαρασκευαὶ πρὸς τὴν μεγάλην τελετὴν, καὶ ἐκοσμοῦντο ἐορτασίμως οἱ παππικοὶ δόμοι, καὶ τὸ Καπιτώλιον, καὶ αἱ μεταξὺ ὁδοὶ, καὶ εὐδία τις ἡμέρα περιεμένετο, διότι ὁ χειμὼν ἐκεῖνος ἦτον δριμύς, ἵνα γίνῃ ἡ στέψις.

Ἄλλ' ἐν τούτοις ὁ Καρδιναλῖος Ἀλδοβρανδίνης, οὗ ἦτον ἡ πρότασις καὶ ἡ πρώτη ἐνέργεια, ἠσθένησε βαρέως, καὶ μόλις μετὰ μικρὸν ἤρχισεν ἀναλαμβάνων, ὅταν ὁ Τάσσος κατελήφθη ὑπὸ νόσου ἣτις τάχιστα ἔλαβεν ἐπικίνδυνον χαρακτῆρα,

διότι αἱ δυνάμεις του ἀμέσως ἐξέπεσαν. Κατ' αἴτησίν του δὲ μετεκομίσθη εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου, ὅπου ἐρωτήσας τὸν ἰατρὸν καὶ μαθὼν ὅτι μικραὶ ἐσώζοντο σωτηρίας αὐτοῦ ἐλπίδες, ὕψωσε πρῶτος τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπεν ὅτι εὐχαριστεῖ τὸν ἐλεήμονα Θεὸν διότι μετὰ τρικυμιάδῃ βίον τὸν φέρει εἰς λιμένα ἀναπαύσεως, καὶ κατ' ἐπίμονον αἴτησίν του ἐκομίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκοινωνήσεν. Ἐρωτηθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα ποῦ θέλει νὰ ταφῆ, εἶπεν ὅτι ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ μοναστηρίῳ, ἂν οἱ πατέρες τῷ παραχωρῶσι τὴν τιμὴν τοῦ νὰ καταθέσῃ ἐκεῖ τὰ ὀστέα του· ὡς ἐπιτάφιον κόσμημα δ' ὅτι τῷ ἀρκεῖ ἀπλῆ σανίς. Προσέθηκε δὲ τέλος ὅτι νὰ διαθέσῃ μὲν οὐδὲν ἔχει, ἀλλ' εἴ τι κέκτηται ἀφήσιν εἰς τὸν Καρδινάλιον Ἀλδοβρανδίνην, πλὴν τῆς εἰκόνας του ἣν ἐκληροδότει εἰς τὸν Μάνσον, καὶ πολυτελοῦς τινος σταυροῦ ὃν τῷ εἶχε δωρήσει ὁ Πάππας, καὶ ὃν κατέλειπεν εἰς τὸ ἴδιον μοναστήριον.

Τὰ λοιπὰ δὲ σχεδὸν ἔπνεεν, ὅτε ἦλθεν ὁ Καρδινάλιος Ἀλδοβρανδίνης νὰ τῷ φέρῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Πάππα· ὁ δὲ Τάσος, τὰς τελευταίας του δυνάμεις ἀναλαβὼν, ἀπεκρίθη ὅτι αὕτη ἦν ἡ στέψις ἣν ἦλθεν ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ ἐν Ῥώμῃ, καὶ δι' αὐτῆς ὅτι ἤλπιζε νὰ θριαμβεύσῃ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ οὐράνιον Καπιτώλιον. Παρεκάλεσε δ' ἔπειτα τὸν Καρδινάλιον νὰ προσπαθήσῃ νὰ συνάξῃ ὅθεν ἦσαν διαδεδομένα τὰ τεμάχια τοῦ παιήματος τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν τῆς κοσμογονίας, ἃ, ὡς εἶπεν, ὁ Θεὸς δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὰ βέβηλα χεῖλη του νὰ ψάλλωσι μέχρι τέλους, καὶ μάλιστα τὴν Κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἣν ἐθεώρει ὡς τὸ ἀτελέστατον τῶν ἔργων του, καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς πῦρ.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐζήτησε ν' ἀφεθῆ ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας μόνος εἰς προσευχὴν, καὶ πάντες ἀπесύρθησαν πλὴν τοῦ πνευματικοῦ του καὶ τινων ἱερέων ψαλλόντων τὰ νεκρώσιμα. Τὴν ἐπαύριον δὲ, 25^η τοῦ Ἀπριλίου, ἐν ᾧ ἀπεκρίνετο εἰς τοὺς ὕμνους των, λέγων «εἰς χεῖράς σου παραδίδωμι...», πρὶν ἢ προφθάσῃ

νά περατώσῃ τὴν φράσιν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα, καὶ ἐτάφη, ὡς ἐζήτησεν, ἀνεπιδείκτως ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ ἐπὶ πολὺ οὐδὲ μνημεῖον ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάφου του, διότι ὁ θέλων ἐξ ἰδίων ἠ' ἀνεγείρη αὐτὸ Καρδινάλιος Ἀλδοβρανδίνης ἀπεβίωσε καὶ αὐτὸς πρὶν ἢ ὁ σκοπὸς του ἐκτελεσθῆ, καὶ μόνον πολὺ μεταγενεστέρως ὠκοδομήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Βεβιλάκουα τάφος ἀφελῆς μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀναγγέλλων τῇ Ἰταλίᾳ ποῦ ἔκειντο τὰ ὀστέα τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς Ὀμήρου. Κατὰ δὲ τοὺς ἐσχάτους χρόνους ἀντικατέστη αὐτ' ἐκείνου μνημεῖον πολυτελέστατον καὶ ἀξιώτερον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ὃν ἐκάλυπτε, καὶ τῆς χώρας ἧτις ἐτίμα τὴν μνήμην του.

Τὸ ἐξοχώτατον τοῦ Τάσσου ποίημα, τὸ τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ Ἰταλικῷ Παρνασσῷ, καὶ μίαν τῶν ἐπισημοτάτων ἐν τῇ ποιήσει τῶν νέων χρόνων κατέχον, εἶναι ἡ Ἑλευθερωσις τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀριστούργημα εὐρέσεως, πλοκῆς, ποιητικοῦ ὕψους καὶ εὐγενείας, ἐκφράσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπηλλαγμένον καί τινων ἐλαττωμάτων, (οἷον ἀτόπων τινῶν σκηνῶν, ἐπιτηδεύσεως ἐνίοτε περὶ τὴν φράσιν, ἐπιτηδεύσεως περὶ τὰς ἀντιθέσεις), ἀ ἐξογκοῦντες τῷ προσῆπτον πικρῶς αὐτὸν ἐλέγχοντες ἐμπαθεῖς ἀντίπαλοι. Παραδόξως δ' ἐνόμισεν ὁ Τάσσος ὅτι ἐδύνατο νὰ ὑπεκφύγῃ τινὰς τῶν ἤττον ἀτόπων κατακρίσεων, δι' ἔρμηνείας ἧτις ἤτον πολὺ ἐκείνων ἀτοπωτέρα, καὶ οὕτω διῆσχυρίσθη ἐν τῷ προοιμίῳ ὃ προέταξε τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅτι πᾶσα αὕτη ἡ ἐποποιεῖα ἦν συνεχῆς μόνον ἀλληγορία, ἐν ἧ ἡ μὲν Ἱερουσαλήμ ἠνίττετο τὴν δι' ἀγώνων κτωμένην ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, ὁ δὲ Γοδεφρεῖδος τὴν ψυχὴν, ὁ Ταγκρέδης καὶ ὁ Ῥινάλδος τὰς δυνάμεις αὐτῆς, οἱ κοινοὶ στρατιῶται τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἡ Ἀρμίδα καὶ ὁ Ἰσμηνος τοὺς πειρασμοὺς, οἱ δαίμονες αὐτοὺς τοὺς διαβόλους καὶ τὰ ἡμέτερα πάθη, καὶ αἱ γοητεῖαι τοῦ ἐστοιχειωμένου δάσους τὰς ἀπάτας εἰς ἃς ὑποκείμεθα. Εὐτυχῶς ὁμως διὰ τὴν φήμην τοῦ μεγάλου ποιητοῦ οὐδεὶς ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὴν βεβιασμένην ταύτην παρεξήγησιν τοῦ ἰδίου του ἔργου, καὶ

οί σύγχρονοι και οί μετ' ἐκείνους ἐξετίμησαν αὐτὸ ὡς ἐν τῶν μεγαλοφυεστέρων προϊόντων τοῦ ἐπικοῦ γένους.

Ἡ φράσις αὐτοῦ ἐστὶ λίαν ἐπειξεργασμένη, καὶ ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης εἶδον διατηρούμενον τὸ πρῶτον αὐτῆς χειρόγραφον, πλήρες διαγραφῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων διορθώσεων, μαρτυροῦν ὅ,τι ὁ Τάσσος περὶ ἑαυτοῦ ἔλεγεν, ὅτι οὐδέποτε ἠύτοσχεδίαζεν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπιπόνως καὶ μετὰ λεπτολόγου ἐπιμελείας ἠργάζετο.

Τὴν μετάπλασιν τῆς Ἐλευθερώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν Κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπεδοκίμασε μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ ποιητής, καὶ τὴν ἐκήρυξεν ἀναξίαν ἐκδόσεως.

Ἄλλα δ' ἔργα αὐτοῦ ἦσαν ὁ Ῥινάλδος, ἐποποιία καὶ τοῦτο εἰς 12 ῥαψωδίας, τὸ πρωτόλειον τῆς Μούσης του, πεφουσημένην ἔχον τὴν φράσιν, καὶ πλήρες ψευδῶν εἰκόνων καὶ ἐπιτετηδευμένων ἐκφράσεων. Αἱ Ἐπτὰ Ἡμέραι τῆς κοσμογονίας, ἀνάλογοι πρὸς τὴν Θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου, μείνασαι ἀτελεῖς ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Ἀμύντας, δράμα βουκολικόν, πρωτότυπον εἰς τὸ εἶδός του, πλήρες ἀφελείας καὶ χάριτος. Τοῦτο κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα μετεφράσθη διὰ στίχων Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ πάππου μου. Ὁ Τορισμόνδος, τραγωδία, ἡ πρώτη γραφεῖσα Ἰταλιστὶ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἀρίστη, περιλαμβανομένη δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ὧν ὁ Τάσσος ἐζήτησε τὴν πυρπόλησιν ὅταν ἐξέπνεε. Πολλαὶ ποιήσεις λυρικαὶ (rime), ἐν αἷς καταφαίνεται ἡ θερμότης τοῦ αἰσθήματος καὶ ἡ χάρις τῆς ἐκφράσεως τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ πολλοὶ πεζοὶ διάλογοι πολιτικοὶ καὶ φιλοσοφικοὶ, κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸ ὕφος τῶν Πλατωνικῶν. Ἀπωλέσθησαν δὲ καὶ τινὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐκ τῶν διαλόγων μάλιστα, ἔνεκα τῆς ἀνυπομονησίας μεθ' ἧς οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐχθροὶ του τὰ ἤρπαζον, οἱ μὲν ἵνα τὰ θαυμάσωσιν, οἱ δὲ, εἰς ὧν τὰς τάξεις λυπούμεθα ὅτι πρέπει νὰ καταριθμήσωμεν καὶ τὸν Ἀριό-

στον, ἵνα τὰ κατακρίνωσι, πρὶν ἢ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς τὰ τελειοποιήσῃ, τὰ κηρύξῃ ἄξια δημοσιεύσεως, καὶ καταρτίσῃ πλήρη συλλογὴν αὐτῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ταῦτα ἔτη ἀνηγγέλθη εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὅτι τινὰ αὐτῶν ἀνευρέθησαν.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΥΛΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Καθ' οὓς χρόνους νεαρὸς ἦν ἔτι ὁ χριστιανισμὸς, καὶ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἦν τὸ πρῶτιστον ἑλατήριον τοῦ πολιτισμοῦ, διότι ἡ πολιτικὴ, καὶ αὐτὴ ἡ παιδεία, ἦσαν τότε τῶν ὀλίγων μόνον προνόμια, εὐκατάληπτον εἶναι ὅτι μέγας ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς σεβασμὸς πρὸς τὴν ἱερὰν πόλιν ἣτις ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῶν ἐνδόξων παθῶν, καὶ περιέκλειε τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ ἐν Κρεμῶνῃ Εὐσεβίου, πωλήσαντες πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἤγειραν ἐν Βηθλεὲμ ξενῶνα διὰ τοὺς πανταχόθεν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου προσερχομένους προσκυνητάς· ἡ δὲ Ῥωμαία Παύλα ἵδρυσεν αὐτόθι γυναικῶν μοναστήριον. Ὅτε δ' ἡ ἅγια Ἐλένη, ἡ μήτηρ τοῦ Κωνσταντίνου, εὔρε τοῦ σταυροῦ τὸ τίμιον ξύλον, τότε ἵδρυσεν πρώτη ναὸν περὶ τὸν ἅγιον τάφον, κατακοσμήσασα αὐτὸν περισσοτέχνως, καὶ καθιερώσασα αὐτὸν μετὰ πάσης πομπῆς. Εὐδοξία ἡ Ἀθηναία, σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου, δυσηρέστησε τοὺς αὐστηροτέρους τῶν τότε χριστιανῶν διὰ τῆς πολυτελείας μεθ' ἧς ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅτε καὶ τὸν Κρανίου τόπον ἐκόσμησε δι' ὀλοχρύσου σταυροῦ· μετὰ ταῦτα δ' ὅτε ὑπέπεσεν εἰς δυσμένειαν, ἐκεῖ ἀπῆλθε καὶ ἐγκατεβίωσεν ἐν μετανοίᾳ.

Ἄλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου ἄλωσις τῆς ἱερᾶς πόλεως διέκοψε τὰς εἰς αὐτὴν ἐπιδημίας τῶν προσκυνητῶν, καὶ ἐπλήρω-

σεν ἀθυμίας τοὺς εὐσεβεῖς· πᾶσα δ' ἡ Χριστιανωσύνη ἐπεκρότησεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειον, ὅτε κατὰ τὸν ἑβδομον αἰῶνα τὰ νικηφόρα αὐτοῦ ὄπλα ἀπεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἀπὸ τῆς ἱερᾶς πόλεως.

Δὲν ἐβράδυνον ὁμως νὰ ἐπέλθωσιν οἱ Ἄραβες, καὶ κατέκτησαν πάλιν αὐτὴν, ψάλλοντες τὸ τοῦ Κορανίου· «Εἰ σέλθωμεν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, ἣν ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν», ἐν ᾧ οἱ πιστοὶ ἔφευγον ἀνακράζοντες· «Ἴδου τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τοῦ ἁγίου τόπου.» Ἦλθε δὲ τότε αὐτὸς ὁ Ὁμάρ ἐκ Μεδίνης καὶ παρέλαβε τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐπιτρέψας τοῖς χριστιανοῖς νὰ ἐξακολουθῶσι τὰς προσκυνήσεις αὐτῶν, ὡς καὶ ἔπειτα οἱ Φατημίται, τὴν ἐμπορικὴν συγκοινωνίαν θέλοντες νὰ ἐνισχύσωσι, δὲν ἀπηγόρευσαν τὰς περὶ τὸν ἱερόν τάφον τελουμένας χριστιανικὰς πανηγύρεις.

Καὶ ἐπηγγέλλοντο μὲν οἱ Ὀθωμανοὶ ἀνεξιθρησκείαν, ἀποτέλεσμα μᾶλλον ἀγερώχου περιφρονήσεως πρὸς τὸ ξένον θρησκευμα παρὰ πεφωτισμένης ἀνοχῆς· ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ ἀναλγήτως δὲν ἐδύναντο νὰ βλέπωσι τὸ τζαμίον κατέχον τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, καὶ ὁ πατριάρχης Σωφρόνιος ἀπέθανεν ἐκ λύπης ὅτε ἐσίγησεν ὁ ἦχος τῶν κωδῶνων καὶ ἀντικατέστησεν αὐτὸν ἡ φωνὴ τοῦ Μουεζζίμη, καλοῦντος εἰς προσευχὰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Μωάμεθ. Πλὴν δὲ τούτων ἐξυρίζοντο οἱ χριστιανοὶ, καὶ εἰς περιφρονήσεις ὑπεβάλλοντο, διακρινόμενοι διὰ δερματίνης ζώνης ἣν ὄφειλον νὰ φέρωσι, καὶ ἀπαγορευομένου αὐτοῖς νὰ ὀμιλῶσι τὴν Ἀραβικὴν, νὰ ὀπλοφορῶσι καὶ νὰ ἰππεύωσι, καὶ βαρεῖς φόροι τοῖς ἐπεβάλλοντο, καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ πατριάρχου αὐτῶν ὑπέκειτο τοῖς ἀλλοδόξοις ἄρχουσι.

Ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τῶν Ὀμμιανδῶν καὶ Ἀληδῶν ἠλαττώθη ἡ καταπίεσις τῶν χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης, καὶ ὁ Μέγας Κάρολος ἐξέτεινε καὶ ἐπ' αὐτῶν τὴν προστατίην χεῖρά του, καὶ ἐσυνθηκολόγησεν ὑπὲρ αὐτῶν μετὰ τοῦ περιφήμου Καλίφου Ἀρούν-ἄλ-Ρασίδ, καὶ ἐπιτυχὸν τὴν ἐλευθέραν αὐτῶν

πρόσοδον εἰς τὸν ἅγιον τάφον, ἵδρυσεν ἐκεῖ κατάστημα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν προσερχομένων.

Τὰς ἐκδρομὰς ταύτας συνετάραχτον ἐπὶ τινα καιρὸν αἱ ληστρικαὶ τῶν Νορμανδῶν ἐπιχειρήσεις. Ἄλλ' ὅτε καὶ οὗτοι παρεδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν, προθύμως συνώδευον τοὺς ἀπερχομένους εἰς Παλαιστίνην, ὑπὸ τε θρησκευτικῶν καὶ ὑπὸ κοσμικῶν παροτρυνόμενοι λόγων. Μετὰ δὲ τὴν προσέλευσιν καὶ τῶν Οὐγγρων εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἰσχυρὸς τῶν προσκυνητῶν ἐπίκουρος ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Στέφανος· καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς χιλιετηρίδος, ὅτε ἡ κοινὴ πρόληψις ἔθετε τὸ τέλος τοῦ κόσμου, πάντες οἱ πιστεύοντες ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀπεγυμνοῦντο τῶν κοσμικῶν αὐτῶν ἀγαθῶν, ἀπέδιδον αὐτὰ, καὶ ἀπῆρχοντο παμπληθέστατοι ἵνα κατὰ τὴν φοβερὰν καὶ ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν ἀποθάνωσιν ὅπου ἀπέθανεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, παρὰ τὴν κοιλάδα ἐν ἧ μετ' ὀλίγον ὁ ἄμνός θά ἐγίνετο λέων, ἐρχόμενος ἵνα δικάσῃ τὸν κόσμον. Λιτβέρτος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καμβράνης, μετὰ τρισχιλίων καὶ ἐπέκεινα Πικαρδῶν, Φλαμιγγίων καὶ ἄλλων, ἀπῆλθε πρὸς προσκύνησιν. Ἄλλ' ὅτε ἔφθασεν ὁ εὐσεβῆς στόλος εἰς Βουλγαρίαν, οἱ μὲν ἀπεσφάγησαν, οἱ δὲ ἀπέθανον τῆς πείνης, καὶ οὐδεὶς ἀφίκετο εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον. Ὀκτακισχιλίοι ἕτεροι, ἐπόμενοι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Μαγεντίας καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς Σπίρας, τῆς Βαμβέργης, τῆς Κολωνίας, τῆς Ὑτρέχτης, ἐφιλοξενήθησαν ἐν Βυζαντίῳ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα· ἀλλὰ περὶ τὴν Ἱερουσαλήμ προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Βεδουίνων, καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς ἀρχαῖον φρούριον, ὅθεν ὁ ἐμίρης τῆς Ῥάμλας ἠλευθέρωσε τοὺς μόνους διασωθέντας, περὶ τοὺς δισχιλίους, ἐπανελθόντας εἰς Ἱταλίαν. Ὁ δ' ἀποτρόπαιος Καλίφης τῆς Αἰγύπτου, ὁ Ἄλ-Χακῆμ Βεμριλά, ὅστις πρὸς ἀπλῆν διασκέδασιν ἐπυρπόλησε τὸ ἥμισυ τοῦ Καίρου καὶ ἐλεηλάτησε τὸ ἕτερον ἥμισυ, κηρύττων δ' ὅτι εἶναι ἐνσάρκωσις τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς πολλαχῶς κατεδίωξε τοὺς Χριστιανούς τῆς Συρίας, καὶ πολλοὺς ἐφόνευε τῶν προσκυνητῶν. Φήμη δὲ διασπαρεῖσα μεταξὺ

τῶν Μουσουλμάνων περὶ προσεχοῦς καταστροφῆς τοῦ κράτους αὐτῶν, προὐκάλεσε νέαν τῶν Χριστιανῶν καταδρομὴν, δι' ἣν κατὰ πρῶτον ὁ Πάππας Σιλβέστρος ὁ Β' προὐκήρυξε σταυροφορίαν, καὶ ἐξεστράτευσαν εἰς Συρίαν οἱ Γενουήσιοι, οἱ Πισανοὶ, καὶ Βοσόνης, ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἄρλης. Ἄλλ' ὁ θάνατος τοῦ ἀπανθρώπου ἐκείνου τυράννου ἐπανεφέρεσε τὴν εἰρήνην, καὶ ἐπανελήφθησαν αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις καὶ αἱ ἐκδρομαὶ τῶν προσκυνητῶν, ἐπ' ἐλαφρῶ φόρῳ. Ἐν δὲ ἔτει 1020 ἐπετράπη τοῖς Ἀμαλφιτανεῖς νὰ ιδρῦσωσι καὶ προικοδοτήσωσι νοσοκομεῖον παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Ἰωακείμ, ἐξ οὗ ἀνεφύη ἔπειτα τὸ τάγμα τῶν ἵπποτῶν τῆς Ῥόδου καὶ τῆς Μελίτης.

Ἐν τούτοις ὁμοῦς ἤϋξανεν ὁ Ὀθωμανικὸς χεῖμαρρος, καὶ οἱ Ἄραβες κατέκλυσαν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης ἀπέβαλον αὐτοὺς ἡ ἀνδρία τῶν ἐγχωρίων, αἱ προτροπαὶ τῶν παππῶν, καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ἐν δὲ Ἰσπανία παρέμεινεν ἡ κατοχὴ ἐπὶ μακρόν. Καὶ ἐκθηλυνόμενοι μὲν οἱ Ἄραβες ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνικήθησαν καὶ περιωρίσθησαν ὑπὸ τῶν Καταβρῶν· ἀλλ' ἡ νέα εἰσβολὴ τῶν μαχίμων καὶ ἀγρίων Ἀλμοραβιδῶν, μεγάλην νίκην ἀραμένων ἐν Ζαλάκα, ἀνενέωσε τὴν δύναμιν τῶν Ἀράβων, ἣν ὁμοῦς ἔθραυσε τέλος τοῦ Ἀλφόνσου ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ ἀνδρία τοῦ Σίδου.

Ἄλλ' ἡ καταπίεσις ἦν πρὸ πάντων ἐν Ἀνατολῇ ἰσχυρὰ, καὶ πολλοὶ τῶν γενναιότερα αἰσθανομένων ἐφρόνουσι ὅτι ὄφειλον οἱ ἀνδρεῖοι τῆς Εὐρώπης νὰ ὀπλισθῶσιν ἵνα ἐλευθερώσωσι τοὺς ἐν Ἀσίᾳ ὁμοδόξους αὐτῶν. Πρὸ πάντων δ' ἔτρεψε τὴν ιδέαν ταύτην ὁ ἐφάμιλλος Σιλβέστρου τοῦ Β' Πάππας Γρηγόριος ὁ Ζ', ἐφ' οὗ ἀνεφάνησαν οἱ ἀπληστότεροι καὶ φοβερώτεροι τῶν Τούρκων, οἱ Σελζουκίδαι, παντοίως καταδυναστεύοντες τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ χριστιανούς. Ἡ Εὐρώπη πᾶσα ἐξανίστατο μανθάνουσα ὅτι οἱ πιστοὶ, οἱ ἱερεῖς, καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης, ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου συρόμενοι, ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φυλακὰς, ὅτι

αί γυναῖκες ὑβρίζοντο, ὅτι κατὰ χιλιάδας οἱ παῖδες ἀρπαζόμενοι περιετέμνοντο εἰς τοῦ Μωάμεθ τὸ θρήσκευμα, καὶ πλείστοι ὅτι ὡς εὐνοῦχοι κατεδικάζοντο εἰς φρούρησιν τῶν ἐν τοῖς χαρμεῖοις γυναικείων ἀγελῶν.

Τότε ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἐπεκαλέσατο τῆς Εὐρώπης τὴν ἀρωγὴν, ὑποσχεθεὶς νὰ συντελέσῃ τὸ κατὰ δύναμιν εἰς ἐξάλειψιν τοῦ σχίσματος μεταξὺ ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν, καὶ ὁ Πάππας Γρηγόριος ὁ Ζ' μετὰ ζήλου προεκήρυξε σταυροφορίαν, προτιθέμενος αὐτὸς ὁ ἴδιος ν' ἀναπετάσῃ τὴν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ προταχθῇ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ· καὶ πεντήκοντα χιλιάδες ὀπλιτῶν ὑπεσχέθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν· ἀλλ' ἕτεραι φροντίδες ἐματαιώσαν τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην.

Ἐξηκολούθησεν ὁμοως ὑπεκκαίω τὸ ἱερὸν πῦρ ὁ Πάππας Βίκτωρ Γ' (1086), καθ' οὗ τὴν προτροπὴν διηγοῦνται ὅτι Γενοῦήσιοι, Πισανοὶ καὶ ἄλλοι Ἴταλοὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τῆς Ἀφρικῆς, κατέκοψαν περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἐχθρῶν, ἐπυρπόλησαν μίαν πόλιν, ἐπέβαλον φόρον εἰς ἓνα τῶν Μωαμεθανῶν βασιλέων, καὶ διὰ τῶν πολλῶν λαφύρων ἀπέκομισαν, κατεκόσμησαν τῆς πατρίδος αὐτῶν τοὺς ναοὺς, περιποιήσαντες οὕτως εἰς τὴν Ἰταλίαν τὴν τιμὴν ὅτι πρώτη ἠνέωξε τὸ στάδιον εἰς τοὺς ἐπὶ δύο μετὰ ταῦτα ἑκατοντατηρίδας ἐνδόξως ἀγωνισαμένους προμάχους τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ δόξα ὁμοως τοῦ ὀριστικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν σταυροφοριῶν ἐπεφυλάττετο εἰς Πικαρδόν τινα, τὸ ὄνομα Πέτρον, ἄνθρωπον ἀγνώστου οἰκογενείας, ἀγροῖκον τὴν τε ὄψιν καὶ τοὺς τρόπους, ἐν μονώσει καὶ ἐγκρατεῖα καὶ προσευχαῖς καταβιοῦντα καὶ διὰ τοῦτο ἐρημίτην ἐπικαλούμενον, καὶ ὑπὸ πάντων νομιζόμενον ὡς εἰς σχέσεις διατελοῦντα μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἐφάνετο καὶ ὁ ἴδιος πιστεύων ἐν τῷ θρησκευτικῷ αὐτοῦ ἐνθουσιασμῷ. Ἐπισκεφθεὶς δ' οὗτος τὴν Ἱερουσαλήμ, διεκάνη

Ὑπὸ νέου ἐνθέου ζήλου εἰς τὴν θεάν τῶν ἱερῶν ἐκείνων τόπων καὶ τῶν καταπιέσεων ἃς ὑφίστατο ἐν αὐτοῖς ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ, καὶ παρὰ τὸν τάφον τοῦ Θεανθρώπου τῷ ἐφαινετο ὡς εἰ φωνὴ ἐξ αὐτοῦ ἐξερχομένη τῷ ἔλεγε· «Ἀνάστα, ὦ Πέτρε· καὶ πορευθεὶς εὐαγγελίσθητι τῷ λαῷ μου τὸ πέρας τῶν θλίψεων αὐτοῦ· ἐλθέτωσαν δὲ οἱ δοῦλοί μου καὶ ἐλευθερωθήτω ἡ ἁγία γῆ.»

Τότε ἀπελθὼν μετὰ συστάσεων τοῦ πατριάρχου Συμεῶν πρὸς Πάππαν Οὐρβανὸν τὸν Β', τοὺς πόδας αὐτοῦ ἀσπασθεὶς, καὶ μεταδὸς αὐτῷ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸν, ἐπέμφθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἵνα κηρύξῃ τὴν σταυροφορίαν. Γυμνόπους δὲ καὶ ἀσκεπὴς, ἰσχνὸς καὶ μονοχίτων, τὸν σταυρὸν ἔχων εἰς χεῖρας, καὶ πῶλου ὄνου ὠχούμενος, διέτρεχε πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, τὴν φλόγα τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐμφυσῶν εἰς τὰ πλήθη. Βαθέως δὲ συνεκίνει τοὺς λαοὺς ἢ τε θεὰ τοῦ αὐστηροῦ καὶ παραδόξου τούτου προφήτου, καὶ ἡ ἀφήγησις τῶν ὅσων αὐτὸς εἶδε καὶ ὑπέστη ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ ἡ ἀνδρική αὐτοῦ εὐγλωττία ἐξεγείρουσα εἰς πράξεις ἐνδόξους καὶ εὐσεβεῖς, καὶ πάντες ὡς προφήτην καὶ ὡς ἅγιον θεωροῦντες αὐτὸν, ἠκολούθουν τὰ ἴχνη αὐτοῦ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Κυροῦντες δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἠύξανον τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ ὅσοι προσκυνηταὶ ἐπέστρεφον ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων, ἀποδουρόμενοι ὅσους κινδύνους καὶ ὅσας βασάνους ἐκεῖ ὑπέστησαν, καὶ δεικνύοντες ἐπ' αὐτῶν τῶν σωμάτων αὐτῶν τὰ ἴχνη τῶν μαρτυρίων των. Ὡστε ἐκορυφώθη ἡ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ εὐλάβεια, καὶ μακάριοι ἐλογίζοντο οἱ δυνάμενοι νὰ φιλήσωσι μόνον τὸν κράσπεδον αὐτοῦ, καὶ εἰς λωρίδας διενέμοντο τὸν μανδύαν του, ἐπιβράπτοντες αὐτὰς εἰς σχῆμα σταυροῦ ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ ὡς περὶ ἀπτα ἔφερον καὶ αὐτὰς τὰς τρίχας τῆς ἡμιόνου του.

Πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος εἶχεν ἤδη παρέλθει ἡ χιλιετηρὶς, καθ' ἣν ἐνομίζετο ὅτι ὁ κόσμος θέλει καταστραφῆ, καὶ ἤδη

γενική ἐπεκράτει πεποιθήσις ὅτι ἐπῆλθεν ἡ ὥρα τῆς σωτηρίας, καὶ πᾶς ὁ ἔχων βεβαρημένην τὴν συνείδησιν δι' ἁμαρτιῶν, ἀπήρχετο μετὰ ζωηρᾶς πίστεως πρὸς ἐξαγορὰν αὐτῶν εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων. Ὅτε ὁ Πέτρος ὁ Ἐρημίτης ἐκήρυττε, «Στρατιῶται τοῦ Διαβόλου, γίνετε τοῦ Χριστοῦ Στρατιῶται», ἐξώρμων πανταχόθεν οἱ κάτοικοι τῶν δασῶν καὶ σπηλαίων, καὶ ἐζήτουν νὰ τοῖς ἀγιασθῶσι τὰ ὄπλα ἃ ἔφερον ἕως τότε ὡς ὄργανα τοῦ ἐγκλήματος. Τοὺς ἐκδεδιγημένους περιέστειλε τὸ παράδειγμα τοῦ αὐστηροῦ ἐρημίτου, τοὺς φειδωλοὺς παρεκίνει εἰς ἐλευθέριον ἐλεημοσύνην ὁ λόγος τοῦ ἄτομα καὶ πόλεις διήλλαττε τὸ κοινὸν αἶσθημα, καὶ ἀλλεπάλληλα θαύματα μετέπειθον τοὺς σκεπτικωτέρους· καὶ πάντες ἀλλήλους προέτρεπον καὶ ἐξήγειρον εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἱερὰν ἐπιχείρησιν.

Ἐν τούτοις ἐπιστολαὶ ἔφθασαν καὶ παρ' Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐπικαλούμεναι τὴν βοήθειαν τῶν Χριστιανῶν τῆς δύσεως ὑπὲρ τοῦ Βυζαντίου, ἀπειλουμένου ὑπὸ τῶν Τούρκων, μεθ' ὧν τῶν θρησκευτικῶν κειμηλίων ἃ περιέκλειε.

Τότε Οὐρβανὸς ὁ Β' συνεκάλεσε σύνοδον ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἄλλην μετ' αὐτὴν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ προὐκήρυξε (1095) πόλεμον κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν πρὸς ἐλευθέρωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ, «Ὁ Θεὸς τὸ θέλει» ἐκφωνῶν ἐνώπιον τῶν χιλιάδων αἵτινες, διασπαρεῖσαι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῶν ὀρέων τῆς Καληδονίας μέχρι τῶν ρυῶν τοῦ Δουνάβεως, ἐπανελάμβανον ἐνθουσιωδῶς: Ὁ Θεὸς τὸ θέλει! Πανταχόθεν δ' ἐκ περάτων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἄνθρωποι πάσης γλώσσης, παντὸς κοινωνικοῦ βαθμοῦ, πάσης ἡλικίας, ἀκόμη καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, πάντα τὰ ἐγκόσμια καταλείποντες, συνἔβρον ὡς τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, ποικιλοτάτας φέροντες κατ' ἔθνη στολὰς, ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ ὤμου πάντες τὸν σταυρὸν προσεῤῥαμμένον ἐξ ἐρίου ἢ ἐκ μετάξης, διάφορον δὲ κατὰ τὰ χρώματα. Τοὺς τῆς Βαλτικῆς ὠδήγει Συένος, ὁ υἱὸς τοῦ

Βασιλέως τῆς Δανιμαρκίας, καὶ Σηγύρος, ὁ πρωτότοκος Μάγνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Νορβηγίας· τοὺς Σκώττους καὶ Ἰρλανδοὺς, Ἀλάγος, ὁ υἱὸς Μελεόλμου τοῦ Γ'· τοὺς Νορμανδοὺς καὶ Βρεταννοὺς, ὁ Ῥοβέρτος, Δουξ τῆς Νορμανδίας, ὁ υἱὸς Γουλλιέλμου τοῦ κατακτητοῦ· τοὺς Φλαμιγγίους, Ὀλλανδοὺς καὶ Βραβανσῶνας, Ῥοβέρτος, ὁ κόμης τῆς Φλανδρίας· τοὺς Βοθριγγίους, τοὺς Φρυγιόνας καὶ τοὺς Γερμανοὺς, ὁ δουξ Γοδεφρείδος ὁ Βουλλιών, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Εὐστάθιος καὶ Βαλδοβῖνος· τοὺς Γάλλους, Οὐγων ὁ κόμης Βερμανδοσίας (de Vermandois), ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Φιλίππου Α', καὶ ὁ Στέφανος, κόμης τῆς Χάρτρης (comte de Chartres)· τοὺς Προβηγγιανοὺς, Λαγγεδοκίους καὶ Γάσκονας, οἵτινες τότε δὲν κατηριθμοῦντο εἰσέτι μετὰ τῶν Γάλλων, ὁ γέρων Ῥαιμόνδος, κόμης τοῦ Σαιντ-Αίγιδίου καὶ τῆς Τολώσσης. Τῶν δ' Ἰταλῶν ἦν ἀρχηγὸς, τῶν μὲν μεσημβρινῶν Βοεμόνδος ὁ Ποκάρδος, ἡγεμὼν τοῦ Τάραντος, καὶ ὁ νέος Ταγκρέδης, υἱὸς τοῦ Μαρκεσίου Ὁθωνος Ῥουσόπου, τῶν δὲ Δομβαρδῶν ὁ κόμης Ῥαινάλδος, ὅστις ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥινάλδος εἶναι εἰς τῶν πρωτίστων ἡρώων τοῦ παρόντος ποιήματος. Ἐξάρχους δ' ἑαυτοῦ ἔπεμψεν ὁ Πάππας τὸν Ἀδελμάρων, ἐπίσκοπον τοῦ Πογγίου, καὶ τὸν Γουλλιέλμον, ἐπίσκοπον τῆς Ὁραγγίας, ἀμφοτέρους ὀδηγοῦντας τάγματα μαχητῶν. Προσεπῆλθε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Δαιβέρτος, ἐπίσκοπος τῆς Πίσης, μετὰ στόλου ἐκ πενήκοντα πλοίων, καὶ Ἀνσέλμος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μεδιολάνων, μετὰ πενήκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν.

Μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης οἱ βορειότεροι, ἴσως ἕνεκα τῶν θελγῆτρων ἃ τὰ νότια κλίματα παρίστων εἰς τὴν φαντασίαν των, καὶ μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων αἱ πτωχότεραι, πιθανῶς ἕνεκα καὶ τῶν ὑλικῶν ἐλπίδων ἃς ὑπέτρεφεν ἐν αὐταῖς ἡ προσδοκία μεμακρυσμένων ἐπιχειρήσεων, ἔτρεφον θερμότερον τὸν ζῆλον πρὸς τὰς σταυροφορίας. Μόλις δὲ παρῆλθεν ὁ χειμὼν τοῦ ἔτους 1096, καὶ ὁ πολὺς στρατὸς, δυσανασχετῶν

πρὸς τὰς χρονοτριβὰς τῶν ἀρχηγῶν αὐτοῦ, ἐξεστράτευσε χωρὶς νὰ τοὺς περιμένῃ, εἰς τριακοσίας χιλιάδας ἀριθμούμενος, ὅλους σχεδὸν πεζοὺς· καὶ ἄνευ ἐφοδίων, ἄνευ χρημάτων, δίχα διαιρηθεὶς, ἐπορεύθη ἀπὸ τοῦ Ῥήνου πρὸς τὸν Δούναβιν, καὶ ἀπὸ τῶν Τεναγῶν τῆς Βουλγαρίας εἰς τὸ κατάστενον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος τοὺς μετεβίβασεν εἰς Ἀσίαν, καταπεπονημένους μὲν ὑπὸ τῶν καμάτων, ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ τὸν ἀριθμὸν κατὰ πολὺ ἐλαττωθέντας ὑπὸ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Οὐγγρων καὶ τῶν Βουλγάρων, οὐχ ἦττον ὅμως λίαν ἐπιφόβους εἰσέτι. Ἀλλὰ Σολιμάνος ὁ Β', ὁ τῆς Νικαίας Σουλτάνος, ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς ἀπειρίας των, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐλλείψεως πάσης πειθαρχίας καὶ τάξεως, τοὺς εἴλκυσεν ἐπιτηδείως εἰς ἐνέδραν, καὶ ἐν ᾧ ἤλπιζον νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν των, ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς κατέκοψαν, ὥστε μόλις τὸ δέκατον αὐτῶν διεσώθη.

Ἐν τούτοις ὁ Δουξ Γοδεφρείδος μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν καὶ τῶν πρωτίστων ἐκ τῶν σταυροφόρων ἀπῆλθον περὶ τὸν Αὐγούστον, καὶ διὰ διαφόρων ὁδῶν ἔφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ὠμόσσαντες πίστιν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, διέβησαν εἰς Βιθυνίαν μετ' ἐπικούρων Ἑλλήνων. Σολιμάν ὁ Β', ὁ ἐπιλεγόμενος Καλιτζῆ-Ἀρσλάν (Ξιφήρης λέων), ἠθέλησε νὰ τοὺς προσβάλλῃ εἰς αὐτὰ τὰ πεδία ἐφ' ὧν ἦσαν κατεσπαρμένα τὰ ὀστά τῶν ἀτυχῶν των συντρόφων. Ἀλλ' ἐνίκηθη κατὰ κράτος, καὶ ἀπώλεσε τὸν θρόνον αὐτοῦ (20 Ἰουλίου 1097), καὶ ἡ Νίκαια, ἡ ἔδρα τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ ἡ Ταρσός, ἡ πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τῶν ἀλλοπίστων. Μετὰ ταῦτα δ' ὁ νικηφόρος στρατὸς, ὑπερβὰς τὸν Ὀρόντην, ἐστρατοπέδευσε βορείως τῆς Ἀντιοχείας, κειμένης ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίας. Ἦν δ' αὕτη ἡ πόλις ἦν τὸ πρῶτον ὤκησεν ὁ ἅγιος Πέτρος, καὶ ἐν ἧ' κατ' ἀρχὰς ἐκλήθησαν Χριστιανοὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ φρούριον αὐτῆς εἶχε διπλοῦν τὸν περίβολον· ἐπεκάθητο δ' ἐπὶ ὑψηλῶν, χα-

ριεστάτων καὶ συμφύτων λόφων, ὑπερκειμένων τοῦ ἀχανοῦς καὶ ὠραίου πεδίου τοῦ Ὀρόντου. Εἶχον δὲ κυριεύσει αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῶν Φατιμιτῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ οἱ Σελγιουκίδαι Τοῦρκοι ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Ἐμίρης Βαγισιὰν διώκει τὴν φρουρὰν, συγκειμένην ἐκ δισμυρίων πεζῶν καὶ ἑπτακισχιλίων ἰππέων· οἱ κάτοικοι δὲ τῆς πόλεως, Σύροι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀραβες καὶ Αἰγύπτιοι, συνεποσοῦντο εἰς διακοσίας χιλιάδας. Τριπλάσιοι τούτων ἦσαν οἱ εἰς Βιθυνίαν μεταβάντες Χριστιανοὶ, οἵτινες, καὶ τοὶ πολλὰς πολλαχοῦ ὑποστάντες ζημίας, ἔμενον πάντοτε πολυπληθέστεροι τῶν πολιορκουμένων. Περὶ τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσαν οἱ Χριστιανοὶ τὴν 21 Ὀκτωβρίου, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ὅτε ὄμβροι συνεχεῖς ἐπικρατοῦσιν ἐν Συρίᾳ· δι' ὃ οἱ μὲν προβλεπτικώτεροι ἤθελον ν' ἀναβάλλωσι πᾶσαν ἔφοδον, οἱ δὲ ριψοκίνδυνοι νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν προσβολὴν, οὐδὲ κὰν τὴν ἄφιξιν ἢ κατασκευὴν τῶν πολιορκητικῶν μηχανῶν περιμένοντες. Τούτων ἡ γνώμη ὑπερίσχυεν. Ἄλλ' ὁ Βαγισιὰν ἀντετάχθη μετὰ μεγίστης ἀνδρίας καὶ ἐπιδεξιότητος, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἀπαντήσαντες ἀντίστασιν πολὺ ἀνωτέραν ἢ ἐν Ταρσῶ καὶ ἐν Νικαίᾳ, ἠναγκάσθησαν νὰ περιορίσωσι τὴν πολιορκίαν εἰς ἀποκλεισμόν. Ἄλλ' ἀπ' αὐτοῦ ἄλλοι ἐχθροὶ κινδυνώδεις προσέβαλον τὸν σταυροφορικὸν στρατόν. Ἡ ἀργία, αἱ παντοῖαι ἡδοναὶ ἀφ' ὧν ὀλίγον ἴσχυον ν' ἀποσπάσωσιν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαγωγῷ ἐκείνῳ κλίματι αἱ ἀρεταὶ τοῦ Γοδεφρείδου, τοῦ Ταγκρέδου καὶ τῶν ἐξάρχων, ἡ διχόνοια μετὰ τῶν τοσοῦτων ἀλλοφύλων λαῶν καὶ ἐν στρατῷ μὴ εἰθισμένῳ εἰς πειθαρχίαν, ἡ μετ' ὀλίγον ἐντελής ἐξάντλησις τῶν πέριξ χωρῶν, αἱ ἐκδρομαὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν περιόικων αἱ ἐπιδρομαὶ περιήγαγον ἐντὸς τριῶν μηνῶν τοὺς πολιορκουήσας εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἂν δὲν ἤρχετο αὐτοῖς ἐπικουρία διὰ θαλάσσης.

Ἄλλ' αἱ θαλάσσιαι δυνάμεις τῶν τότε χρόνων, ὀλίγον συνεμερίζοντο τῶν ὑπερβορείων τὸν ζῆλον ὑπὲρ τῶν σταυροφοριῶν.

Τῶν λαῶν αὐτῶν ἡ φαντασία δὲν ἐξήπτετο, ὡς ἡ τῶν ὑπερβο-
 ρείων, εἰς διηγήσεις περὶ χωρῶν καὶ κλιμάτων γνωστῶν αὐτοῖς
 καὶ οἰκείων, καὶ τὰ ἐμπορικὰ αὐτῶν συμφέροντα ἐβλάπτοντο
 μᾶλλον ἢ ὠφελοῦντο διὰ γενικῆς τοιαύτης ῥήξεως πρὸς πάν-
 τας τοὺς Μωαμεθανοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Οὐχ ἦττον ὅμως οἱ Γε-
 νουήσιαι πρῶτοι ὤπλισαν στόλον, καὶ ἔσπευσαν εἰς βοήθειαν
 τῶν δεινοπαθούντων. Ἐν μέσῳ χειμῶνι ἐκπλεύσαντες, καὶ ἐπὶ
 μακρὸν καὶ πολλαχῶς ἐν τῷ ἀρχιπελάγει κινδυνεύσαντες, ἔφθα-
 σαν τέλος εἰς ἅγιον Συμεῶνα, τὸ ἐπίνεον τῆς Ἀντιοχείας, δώ-
 δεκα μίλια αὐτῆς ἀπέχον, ἐν Ἀπριλίῳ μηνὶ τοῦ ἔτους 1098· ἡ
 δ' ἀγγελία τῆς ἀφίξεως αὐτῶν τοσαύτην ἀγαλλίασιν διήγειρεν
 εἰς τὸ στρατόπεδον, καθ' ὃν χρόνον αἱ σταυροφόροι εἶχον κα-
 ταντήσει εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν, καὶ ἔζων τρώγοντες τὰ πτώ-
 ματα τῶν Σαρακηνῶν οὓς ἐφόνευον, ὥστε πάντες ἐν θορύβῳ
 καὶ ἀταξίᾳ ὤρμησαν πρὸς τὸν σωτῆρα στόλον, τὸν τὰς ποθητὰς
 τροφὰς αὐτοῖς φέροντα. Ἐκ τούτου δ' ἐπωφεληθεὶς ὁ φρούραρ-
 χος τῆς Ἀντιοχείας, ἐξέδραμε καὶ ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἄνευ πει-
 θαρχίας καὶ παρατάξεως χωροῦντος ἐκείνου ὄχλου, καὶ πλεί-
 στους κατέκοψε, πλείστους ἠχμαλώτησε, καὶ ἄλλους διεσκόρ-
 πισεν ἐν ἀπελπισίᾳ φεύγοντας εἰς τὰ δάση, καὶ πᾶσα ἡ ἐκστρα-
 τεία θὰ ἐλάμβανεν ἐνταῦθα οἰκτρὸν τὸ τέλος, ἂν μεθ' ὑπερ-
 ανθρώπου ἡρωϊσμοῦ δὲν ἀντετάττετο ὁ Γοδεφρείδος εἰς τοὺς
 φεύγοντας καὶ διὰ λόγου καὶ παραδείγματος ἐνθαρρύνων αὐ-
 τοὺς δὲν ἐστρέφετο κατὰ τῶν διωκτῶν του μετὰ τοσαύτης ὀρ-
 μῆς, ὥστε ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, καὶ χιλιάδας αὐτῶν
 κατέκοψε, καὶ τοὺς ἀγχαλώτους ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν χει-
 ρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς τοὺς Γενουησίους παρέσχε καιρὸν καὶ ἄ-
 δειαν ν' ἀποθιβάσωσι τὰς ἐπικουρίας, τὰς τροφὰς καὶ τὰς μη-
 χανὰς, καὶ νὰ σώσωσι τὸν στρατὸν βεβαίου καὶ ἐντελοῦς ὀλέ-
 θρου. Τότε ὁ κόμης τῆς Τολώσσης κατέλαβε τὴν πρὸ τῆς πόλεως
 γέφυραν, καὶ ὁ Ταγκρέδης ὠχύρωσε μικρὸν μοναστήριον κείμε-
 νον εἰς ἐπίκαιρον θέσιν, καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς ἐγένετο πραγματι-

κός ἔκτοτε καὶ αὐστηρὸς, ὥστε ὁ Βαγισιὰν ἤρχισε νὰ συνθηκολογῇ ἢ νὰ προσποιῆται ὅτι συνθηκολογεῖ περὶ παραδόσεως, ὅτε ἀρνησίθρησκός τις προλαβὼν αὐτὸν, ἤλθεν εἰς μυστικὴν συνενόησιν μετὰ τοῦ Βοεμόνδου, ἠνέωξε τὴν πύλην εἰς τοὺς σταυροφόρους, καὶ οὕτως ἐκυριεύθη ἡ πόλις τὴν 3 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1098, καὶ ὁ Ἐμίρης ἐθανατώθη. Μέρος ὅμως τῆς φρουρᾶς κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, μέχρις οὗ ἐπῆλθε μετὰ δισμυρίων ἀνδρῶν ὁ Κερβόγας, βασιλεὺς τοῦ Μοσσοῦλ, πεμπόμενος ὑπὸ Μελέκ Σκιὰ, Σουλτάνου τῆς Περσίας, ἵνα λύσῃ τῆς πόλεως τὴν πολιορκίαν. Ἀνηγαρεύθη δ' ὁ Κερβόγας οὗτος Βασιλεὺς, εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ εἰς τοὺς Σουλτάνους τῆς Περσίας κατὰ τῶν ἄλλων Τούρκων Σελγιουκιδῶν, καὶ εἶχεν εἰκοσιοκτῶ Ἐμίρας εἰς τὴν ἀκολουθίαν του. Ἄγριος δ', ἄκαμπτos καὶ θυμοειδής, οὗτος ἐχρησίμευσε τῷ Τάσσῳ ὡς πρωτότυπον καθ' ὃ διέπλασε τοῦ Ἀργάντου τὸν χαρακτῆρα. Ἐλθὼν λοιπὸν ἐστρατοπέδευσε ὁ Κερβόγας παρὰ τὸν Ὀρόντην, καὶ οἱ σταυροφόροι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκκενώσωσι τὰ ἔξω φρούρια, καὶ ν' ἀποσυρθῶσιν ἐντὸς τῆς πόλεως, ὅπου ἐπῆλθε πάλιν ἐπ' αὐτοὺς φοβερὰ ὡς πρὶν ἡ πληγὴ τῆς πείνης, καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἀπαλλαγῆς, διότι ὁ ἐχθρὸς ἐφρόντισε νὰ καταλάβῃ τὸν λιμένα τοῦ ἀγίου Συμεῶνος, ἵνα παρακωλύσῃ πᾶσαν ἐκ θαλάσσης ἐρχομένην ἐπικουρίαν. Λιμώττοντες περιεφέροντο ἀπὸ θύρας εἰς θύραν οἱ πρόμαχοι τῆς Ἀντιοχείας ἐπαιτοῦντες ἄρτον, ὁ Γοδεφρείδος ἐπώλησεν εἰς δημοπρασίαν τὸν ἀγαπητὸν ἵππον του ἀντὶ ὀλίγης τροφῆς, καὶ, ὡς πολλοὶ ἄλλοι, φεύγων τὰς ἀνυποφόρους στερήσεις ἐδραπέτευσε καὶ αὐτὸς ὁ αὐστηρὸς καὶ ἐνθουσιώδης Πέτρος ὁ Ἐρημίτης. Καὶ τοῦτον μὲν συλλαβὼν, διὰ τῆς βίας ἐπανάφερεν εἰς τὴν πόλιν ὁ Ταγκρέδης. Ἄλλ' οἱ ἀνδρειότεροι τῶν στρατιωτῶν ἠρνοῦντο ὑπηρεσίαν, πιστεύοντες ὅτι μόνον διὰ θαύματος οὐρανία παρέμβασις ἠδύνατο νὰ σώσῃ αὐτούς.

Τότε ἤρχισαν προφητεῖαι διαδιδόμεναι, καὶ ἡ εὐπληκτος φαντασία τῶν πασχόντων ἔβλεπε πανταχοῦ τὰ θαύματα αὐ-

ἐπεκαλοῦντο. Εἷς ἱερεὺς ἐκήρυξεν ὅτι τῷ ἀπεκαλύφθη κατ' ὄναρ ἡ θέσις ἔνθα ἦν τεθαμμένη ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡ λόγχη ἡ τρυπήσασα τὴν πλευρὰν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἦν ἕτοιμος νὰ βαδίσῃ ἐπὶ φλεγόντων ἀνθρώκων ἢ νὰ βυθισθῇ εἰς ζέον ὕδωρ πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων του. Καὶ ἀνασκαφέντος ὑπ' αὐτοῦ τὴν ὁδηγίαν τοῦ χωρίου ὃ ὑπεδείκνυσεν, εὐρέθη τῷ ὄντι ἡ ἀρχαία λόγχη, καὶ ἐξηγέρθη εἰς τὴν θεὰν αὐτῆς τοσοῦτον ὁ ἐνθουσιασμός, ὥστε οἱ δειλότεροι ἤδη ἐζήτουν μεγαλοφώνως τὴν μάχην. Ἀφειθείσης ἐπομένως τῆς φρουρήσεως τῆς Ἀντιοχείας εἰς τὸν κόμητα τῆς Τολώσσης, ἐξέδραμον οἱ λοιποὶ κατὰ τοῦ Καρβόγα, ὅστις ἐν ᾧ ἤλπιζεν ὅτι μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ τοὺς ἐκπολιορκήσῃ διὰ τῆς πείνης, μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν αὐτοὺς καταβάντας εἰς τὸ ὑπαιθρον, καὶ προκαλοῦντας αὐτόν. Ἡ μάχη ὑπῆρξε πεισματώδης· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς διεδόθη ὅτι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους ἐπεφάνησαν αἴφνης τρεῖς λευκοφόροι καὶ ἀκτινοβολοῦντες ὀπλίται, καὶ ἀμέσως ὁ ἐπίσκοπος Ἀδελμάρος, ὁ πρῶτος ἑξαρχος τοῦ Πάππα, ἤγειρεν ὕμνον δοξολογίας πρὸς τοὺς τρεῖς προστάτας τῶν στρατῶν τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς πρωτομάρτυρας Γεώργιον, Δημήτριον καὶ Μαυρίκιον, καὶ οἱ στρατιῶται ἐλευθερωθέντες, ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ στρατοῦ, ἔτρεψαν καὶ κατέκοψαν αὐτόν, ὁ Καρβόγας μόλις ἐσώθη φεύγων πρὸς τὸν Εὐφράτην, καὶ μεταξὺ τῶν πλουσίων λαφύρων, ὁ Βοεμόνδος λαβῶν ἔπεμψεν εἰς Ἰταλίαν ὡς ἀπαρχὴν τοῦ θριάμβου του τὴν κατάχρυσον βασιλικὴν σκηνὴν, ἣτις ἐστηρίζετο ἐπὶ ὀκτὼ πύργων, καὶ ἐχώρει δισχιλίους ἀνδρας.

Ἡ πρόθεσις τῶν σταυροφόρων ἦν, ἅμα κυριεύσαντες τὴν Ἀντιόχειαν, νὰ κινηθῶσι κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν ἠναγκάσθησαν ν' ἀναβάλλωσι τὴν ἐπιχείρησιν. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος, περισσότερον φοβούμενος τοὺς δυσοικονομήτους τούτους συμμάχους παρ' αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς, δὲν τοῖς ἔπεμψεν ἦν περιέμενον ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἀπέσυρε καὶ τὴν μικρὰν ἣν τοῖς εἶχε χορηγήσει τὸ πρῶτον· ἔπειτα δὲ

καὶ τὰ πράγματα ἐν Παλαιστίνῃ εἶχον ἐπ' ἐσχάτων λάβει ἄλλην τροπὴν. Ἐν Ἀφρικῇ ἦρχε τότε ὁ ἕκτος Καλίφης τῶν Φατιμιτῶν Μοστανσέρ Βιλλᾶ, ἀνὴρ ἀδρανῆς συνάμα καὶ ἀφυῆς. Ἄλλ' ἀντ' αὐτοῦ ἐκυβέρνησα τὸ κράτος ὁ Βεζίρης αὐτοῦ Ἀφδάλ, γενναῖος εἰς τὰς μάχας καὶ πολιτικὸς ἐπιτήδειος. Οὗτος δὲ, ἐπωφεληθεὶς ἐκ τῶν συμφορῶν τῶν Τούρκων ἐν Κοίλῃ Συρία, εἰσήλασεν εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἐλαφυραγώγησε καὶ ἐκυρίευσεν αὐτὴν, καὶ εἰς τοὺς σταυροφόρους ἐπρότεινε νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν λατρείαν αὐτῶν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, νὰ δέχεται ἀνὰ τριακοσίους τοὺς προσκυνητὰς, καὶ νὰ προστατεύῃ αὐτοὺς παντὶ σθένει. Ἄν ὅμως εἰς ταῦτα δὲν συνήνουν, ἠπείλει ὅτι ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Ἀβασσιδῶν, τῶν Περσῶν καὶ τῶν Τούρκων, θὰ ὑπερεμάχει τῆς Ἱερουσαλήμ μετὰ πασῶν τῶν Ὀθωμανικῶν δυνάμεων. Πλὴν δὲ τούτων, εἰς δύσκολον θέσιν ὁ Βοεμόνδος διατελῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ, δὲν ἐδύνατο νὰ μακρυνθῇ αὐτῆς ἵνα συμπράξῃ μετὰ τῶν λοιπῶν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀπεθάρρυνε δὲ προσέτι τοὺς χριστιανοὺς καὶ ἡ σκανδαλώδης ἀποχώρησις τῶν κομήτων Βερμανδοσίας καὶ Χάρτρης, ἀπελθόντων αἴφνης εἰς Εὐρώπην· καὶ ἐξησθένουν αὐτοὺς αἱ διχόνοιαί, καὶ αἱ ἄφρονες καὶ ἄσκοποι ἐκδρομαὶ ἐπὶ λαίᾳ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν, καὶ ὁ ἀπροσδόκητος θάνατος τοῦ εὐσεβοῦς πολεμιστοῦ Ἀδελμάρου, καὶ ἡ χειμερινὴ ὥρα, καὶ ἡ ἔλλειψις στόλου, δι' οὗ νὰ κοινωνῶσι μετὰ τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλὰ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1099 ἀπεφάσισαν νὰ προχωρήσωσι, καὶ μεγάλη κατέλαβε τὸν στρατὸν ἀνυπομονησία, καὶ πρῶτος διηυθύνθη ὁ νέος Ταγκρέδης τὴν μεταξὺ βαίνων τοῦ Λιβάνου καὶ τῆς θαλάσσης. Πανταχοῦ οἱ Χριστιανοὶ ὑπεδέχοντο τοὺς προβαίνοντας μετ' ἐνθουσιασμοῦ, οἱ δὲ Τούρκοι ἐνέδιδον μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν. Οἱ εὐσεβεῖς μαχηταὶ διήρχοντο μετ' ἐκστάσεως χαρᾶς τὰ μέρη ἃ ἡγίασαν τὰ ἴχνη τοῦ Σωτῆρος, ἢ αἱ ἱερὰ ἱερογραφαί· καὶ τὴν 7 Ἰουνίου ὁ στρατὸς πᾶς ἀντήχησεν ἐκ τῶν κραυγῶν· «Ἴδου ἡ Ἱερουσαλήμ! Ἴδου τοῦ Κυρίου ἡ πόλις!» Διηρέθη δὲ τότε τὸ στράτευμα τριχῇ, καὶ ὁ μὲν κόμης τῆς Φλαν-

δρίας, μετὰ τοῦ Δουκὸς τῆς Νορμανδίας καὶ τοῦ ἀνδρείου Ταγκρέδου, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰ βορειανατολικά τῆς πόλεως, πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ, καὶ εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐλιθοβολήθη ὁ ἅγιος Στέφανος. Ὁ δὲ δούξ Γοδεφρείδος κατέλαβε τὰ βορειοδυτικά, μεταξὺ τοῦ γωνιαίου πύργου καὶ τοῦ κρανίου τόπου. Ὁ δὲ Ῥωμάνδος, ὁ κόμης τῆς Τολώσσης, κατὰ τὰ νοτιοδυτικά, πρὸς τὸ ὄρος Σιών. Τὴν τετάρτην ὅμως πλευρὰν δὲν εἶχον ἰκανὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν ὅπως καταλάβωσι.

Πέντε δ' ἡμέρας μετὰ τὸν ἀποκλεισμὸν ἐκινήθησαν οἱ σταυροφόροι εἰς ἔφοδον, ἔχοντες μίαν μόνην κλίμακα. Ἄλλ' ἡ ἄφρων αὕτη ἐπιχείρησις τῶν ἀπεκρούσθη, καὶ κατεδιώχθησαν μέχρι τῶν σκηνῶν αὐτῶν. Τότε ἐνόησαν ὅτι ἡ ἐπιχείρησις τῶν ἦτον δυσχερεστέρα ἢ ὅ,τι ἐφρόνουν. Τὰς πολιορκητικὰς μηχανὰς εἶχον ἀφήσει εἰς Ἀντιόχειαν. Πρὸς κατασκευὴν ἄλλων ἐστεροῦντο πρὸ πάντων ξύλων· καὶ ἂν ὁ Ταγκρέδης περιπολῶν ἀνεκάλυπτε δρυὲν τινα ἢ κέδρον περὶ τὸν Σάρωνα, οὐδεὶς ἦν ὁ ὑλοτομήσων ἢ ὁ κατεργασόμενος, ἐπέλιπον δὲ καὶ αἱ τροφαὶ, διότι τοὺς γεωργοὺς ἐφυγάδευσεν ἡ πολιορκία, καὶ ἐξήντλήθησαν καὶ αἱ πηγαὶ· μόνος δ' ὁ Κέδρων ἐχορήγει ἔτι ὀλίγον ὕδωρ ἐκθολωμένον, καὶ τοῦ Σιλοῦ ἡ καθαρὰ πηγή ἐχορήγει ὑγιεινὸν πόμα εἰς τοὺς νοσοῦντας.

Ἦρξαντο λοιπὸν πάλιν οἱ πολιορκηταὶ στρέφοντες τὰ ἐλπίζοντα αὐτῶν βλέμματα πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅθεν προσεδόκων ἐπικουρίαν· ἀλλ' ἐπικουρία δὲν ἤρχετο. Ὁ Αὐτοκράτωρ μάλιστα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρωργισμένος διότι οἱ σταυροφόροι ἠθέτησαν ἦν τῷ εἶχον δώσει ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ ὑποβάλλωσιν αὐτῷ ὅσας πόλεις ἤθελον κατακτήσει, ἐπεμψε πυρπολικά εἰς τὸν Μαλέαν ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Λενδόλφον καὶ Τατίκιον, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν δίοδον τοῦ ἐπικουρικοῦ στόλου τῶν Ἰταλῶν. Καὶ οἱ μὲν Βενετοὶ ἐσυνθηκολόγησαν μετ' αὐτοῦ ἵνα μὴ πλεύσωσι δι' ὄλου τοῦ ἔτους εἰς Παλαιστίνην· οἱ δὲ Πισαῖοι, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν Δαιβέρτου, προσέβαλον τοὺς Ἕλλη-

νας, ἀλλὰ καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν πυρπολικῶν, κατέφυγον εἰς Ῥόδον, ὅπου προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν. Ἄλλ' οἱ Γενουήσιοι, ὑπὸ ναύαρχον Γουλλιέλμον τὸν Ἐμβριακὸν, ἀποκρούσαντες τὰ πυρπολικά διὰ κόντων, κατώρθωσαν νὰ διαφύγῃσι καὶ νὰ καταπλεύσωσι, σωτηρίας ἄγγελοι, εἰς τὴν Παλαιστίνην.

Ἄληθής θρίαμβος ὑπῆρξεν ὁ εἰσπλους αὐτῶν εἰς τὴν Ἰόπην, τὸ ἐπίνεον τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπέχον αὐτῆς 24 μίλια. Ἐνταῦθα διηγεῖτο ὁ μῦθος ὅτι ὁ Περσεὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τοῦ θαλασσίου τέρατος τὴν Ἄνδρομέδαν· οὐ μακρὰν δὲ κεῖται καὶ ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἐπίσης παριστωμένου ὡς τέρας δαμάσαντος. Ἀλλὰ μόλις ἠγκυροβόλησεν, καὶ νέοι ἐπῆλθον ἐχθροὶ, ὁ πολυάριθμος στόλος τῶν Αἰγυπτίων, οὗ ἐννοῶν τὴν ὑπεροχὴν ὁ Γουλλιέλμος, χωρὶς παντάπασιν νὰ διστάσῃ, ἐπεβίβασεν ἀμέσως τὰ ἐφόδια, τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς ναύτας, κατέλιπε κενὰς τὰς τριήρεις του εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ ὁδηγούμενος ὑπὸ τριάκοντα ἰπέων καὶ πεντήκοντα πεζῶν οὗς τῷ ἐχορήγησεν ὁ Ῥαιμόνδος, κόμης τῆς Τολώσσης, ἔσπευσε πρὸς τὸ στρατόπεδον, ὅπου ἠθέα του ἔφερε θάρρος καὶ παραμυθίαν. Ὁ ἄρτος εἶχεν ἐκλείψει. Πρὸ δέκα ἡμερῶν οἱ κλίβανοι εἶχον παύσει· ἀλλ' ἤδη τὰ δίπυρα ἀνεπλήρωσεν τὴν ἔλλειψιν. Καὶ τὰ ὕδατα εἶχον ἐξαντληθῆ· οἱ δὲ Γενουήσιοι ἔφερον ἀσκούς πλήρεις ὕδατος δροσεροῦ. Καὶ τεχνιτῶν ἐστρεψίτο ὁ στρατὸς, ὥστε μάτην ἀπέβαινον πᾶσαι αἱ προσπάθειαι κατασκευῆς μηχανῶν. Ἄλλ' ἤδη ὁ ναύαρχος, ἐμπειρότατος εἰς πάσας ταύτας τὰς ἐργασίας, ἔταξεν ἑκατὸν ξυλουργοὺς καὶ μηχανοποιοὺς εἰς πῆξιν καταπελτῶν, κριῶν, κλιμάκων καὶ πάντων τῶν πολιορκητικῶν μηχανημάτων. Τούτων δὲ τὸ θαυμασιώτατον ἦν τετράγωνος πύργος, τρεῖς ἔχων εὐρείας στοάς, ὧν ἡ μὲν ὑπερεῖχε τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἡ δὲ εἰς τὸ ὕψος αὐτῶν κατεβίβαζε γέφυραν, καὶ ἡ τρίτη περὶ τὴν βᾶσιν ἐχρησίμευσεν εἰς διευκόλυνσιν τῶν κινήσεων τοῦ πύργου, καὶ εἰς ταχεῖαν ἐπισκευὴν πάσης ἐπιγινομένης αὐτῷ βλάβης. Καί τοι δ' ὀγκωδέστατος καὶ βαρύτερος, ἐκινεῖτο τα-

χύτατα ἐπὶ μεγάλων τροχῶν καὶ εὐκόλως ἀποσυνετίθετο εἰς τὰ μέρη του. Περιεκαλύπτετο δ' ὑπὸ δερμάτων, ἅτινα προεφύλαττον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πυρός, καὶ ἤμβλυον τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐνέργειαν τῶν βλημάτων. Δύω δὲ μεγάλα δρέπανα ἐξήρχοντο ἐκ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, προωρισμένα εἰς τὸ νὰ κόπτωσι τὰ σχοινία τῶν ἐχθρικῶν μηχανῶν· ἰσχυρὸς δὲ κριὸς ἐπισίδηρος ἐξήρχετο ἐκ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, ἵνα προσβάλλῃ τὸ τεῖχος. Τὸν πύργον τοῦτον εἶχον ὁ Ῥαιμόνδος μετὰ τῶν Γενοουσιῶν. Ἄλλος δ' ὅμοιος κατεσκευάσθη καὶ διὰ τὸν Γοδεφρείδον.

Τριάκοντα ἐπτὰ ἡμέραι εἶχον ἐν τούτοις παρέλθει ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Πάντων δ' ἐν τάξει περατωθέντων, γενικὴ πομπὴ θρησκευτικὴ διετάχθη πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἤρξατο ἡ ἔφοδος. Οἱ Σαρακηνοὶ ἀντέστησαν πεισματωδῶς, καὶ ἀπέκρουσαν τοὺς προσβάλλοντας, οὐ μικρὰς ζημίας ἐπενεγκόντες αὐτοῖς. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, καὶ ἀνυπομόνως περιέμενον τὴν ἐπιούσαν αὐγὴν. Ὅτε δ' αὕτη ἀνέτειλε, διὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ διεδόθη ἡ φήμη ὅτι ἵππεὺς ἐφάνη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, πρὸς τὴν πόλιν ἐστραμμένος, καὶ ἀκτινοβόλον δόρυ εἰς τὰς χεῖρας κινῶν. Ὁ ἅγιος Γεώργιος! ὁ ἅγιος Γεώργιος! ἀνέκραξαν ὁ Γοδεφρείδος καὶ ὁ Ῥαιμόνδος ἀπὸ τῶν πύργων αὐτῶν, καὶ ὁ στρατὸς πᾶς, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ ἐπανελάμβανεν, ὁ ἅγιος Γεώργιος! Καὶ κατὰ μὲν τὰς πρώτας ὥρας τῆς ἡμέρας ἔμενεν ἡ τύχη τῶν ὄπλων ἀμφίροπος. Τέλος δὲ Φλαμίγγιός τις, Λετόλδος καλούμενος, παρετήρησεν ὅτι ὁ πρὸ αὐτῶν προμαχῶν ἦν κενὸς προμάχων, φονευθέντων ἢ διωχθέντων ἐκεῖθεν ὑπὸ τῶν ὄπλων τῶν πολιορκητῶν. Τότε ἀνεπαίσθητως κατεβίβασε τοῦ δευτέρου πύργου τὴν γέφυραν, καὶ εἰσώρμησε ξιφῆρης. Ἠκολούθησε δ' αὐτὸν ἀμέσως Γιχέριός τις καλούμενος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Γοδεφρείδος, καὶ ἄλλοι τινές. Ἦν δ' ἡ ὥρα ἐκείνη ἡ τοῦ ἐσπερινοῦ, καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος διὰ τοῦ Κυρίου καὶ πλάστου αὐτοῦ τὸν θάνατον

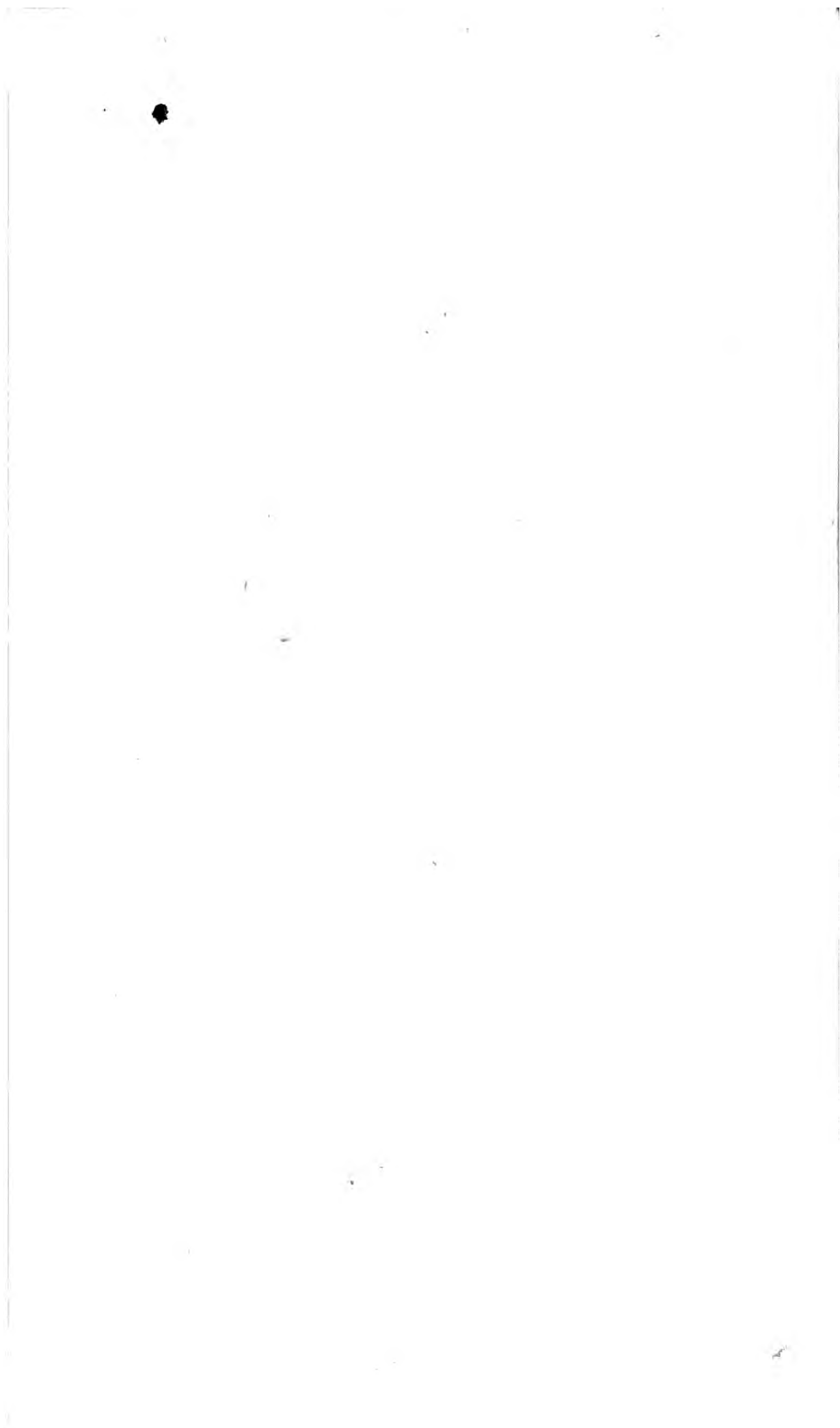
(τοῦ Ἰουλίου ἢ 15^ο). Τότε ἤρχισαν νὰ δειλιῶσιν οἱ Τοῦρκοι, ὃ δ' εἰσβαλὼν λόχος ὤρμησε πρὸς τὴν πύλην τοῦ ἀγίου Στεφάνου, ἠνέωξεν αὐτὴν, καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἔξωθεν προσβάλλοντας αὐτὴν στρατιώτας. Συγχρόνως δ' ὁ κόμης τῆς Τολώσσης καὶ ὁ Ναύαρχος, ἐγκαταλιπόντες τὸν πύργον, ὅστις, πεπονημένος, τοῖς ἔμενεν ἄχρηστος, καὶ τὰς κλίμακας αἰτίνες εἶχον θραυσθῆ, ἐνέπηξαν τὰ ξίφη των εἰς τὸ τεῖχος εἰς βαθμίδας, καὶ δι' αὐτῶν ἀνέβαινον ὁ δὲ Ταγκρέδης καὶ οἱ δύο Ῥοβέρτοι εἰσήλαυνον δι' ἀνοιχθέντος ῥήγματος. Καὶ ἔπεσε μὲν νεκρὸς ὁ Βεζίρης καὶ φρούραρχος Ἀλῆ-Δελῆς, ἐτρέποντο δὲ πανταχόθεν οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἔφρουγον πρὸς τὸ προσκύνημα τοῦ Ὁμέρ, τὸ ἀνεγερθὲν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἀλλ' οὐαὶ τοῖς ἐνταῦθα καταφεύγουσι! πάντες ἀνηλεῶς ἐθανατοῦντο ὡς βεβηλοῦντες τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον χῶρον, καὶ δεκακισχίλιοι ἀπεσφάγησαν ἐν ταῖς στοαῖς τοῦ ναοῦ, καὶ τὸ αἷμα ἔρροσε ποταμηδὸν ἀπὸ τῶν κλιμάκων, καὶ μέχρι γαστέρος ἔπλεον εἰς αὐτὸ οἱ ἵπποι. Μετὰ τὸν φόνον ἢ λαφυραγωγία, καὶ μετ' αὐτὴν ἢ θρησκευτικὴ λιτανεία, ἢ ταπεινώσις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους, ἢ ἀναίμακτος θυσία τῆς Εὐχαριστίας, προσφερομένη διὰ χειρῶν ἀφ' ὧν τὸ αἷμα ἀπέσταζε!

Ἀλλὰ μόλις εἶχον ἀποκομισθῆ τὰ πτώματα ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅτε ἠκούσθη ὅτι Ἀβδάλ, ὁ Βεζίρης τοῦ Καλίου τῆς Ἀφρικῆς, ἔφθασεν εἰς τὰ πεδία τῆς Ἀσκαλῶνος μεθ' ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν· καὶ ὡς θεία τις οἰκονομία ἐλογίσθη ἡ στιγμή καθ' ἣν ὁ στρατὸς οὗτος ἐνεφανίσθη· διότι ἂν μὲν ἐπῆρχετο πρὶν, ἢ πολιορκία ἐλύετο καὶ ἢ ἐκστρατεία ἐματαιοῦτο· ἂν δὲ μετὰ ταῦτα, τὸ πλεῖστον τοῦ χριστιανικοῦ στρατοῦ θὰ εἶχεν ἤδη ἐπιστρέψει εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἡ πόλις ἐγκαταλελειμμένη, θὰ ἔπιπτε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ὑπερχούσης ταύτης Ὀθωμανικῆς δυνάμεως. Αὗται αἱ σκέψεις ἐνεθάρρουναν τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐνέβαλον εἰς δεισιδαίμονας φόβους τοὺς Αἰγυπτίους, αἵτινες ἰδόντες ποτὲ ἀγέλην βοῶν ἐρχομένην

διὰ τοῦ κονιορτοῦ, ἐξέλαβον αὐτὴν ὡς πολυάριθμον χριστιανικὸν στρατὸν, καὶ ὑπὸ πανικοῦ καταληφθέντες τρόμου, ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν, ἐξ ἧς ὠφεληθέντες οἱ σταυροφόροι, ἐπέπεσαν καὶ τοῖς ἐφόνευσαν ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ ἀναρίθμητα ἔλαβον λάφυρα, ἐν οἷς καὶ τὴν σπάθην τοῦ Ἐμίρου καὶ τὴν σημαίαν τῆς Αἰγύπτου. Ταῦτα δ' ἐξαγοράσας ἀνέθηκεν ὁ Γοδεφρεῖδος εἰς τὸν ἅγιον Τάφον. Καὶ ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς δὲ, καὶ οἱ ἐκ τῶν τριήρων ἀνηγόρευσαν αὐτὸν Βασιλέα τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἄλλ' ὁ Γοδεφρεῖδος τὸ μὲν βᾶρος τῶν καθηκόντων ἀνεδέχθη, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν τίτλον, εἰπὼν ὅτι ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς δὲν πρέπει νὰ φέρῃ βασιλικὸν στέμμα ὅπου ὁ Θεάνθρωπος ἐφόρεσε στέφανον ἐξ ἀκανθῶν. Ἄλλ' οὐχ ἤττον τινὲς τῶν σταυροφόρων τῷ ὤμοσαν ὑποταγὴν, ἀναγνωρίζοντες αὐτὸν ὡς κυρίαρχον· τινὲς δ' ἵδρυσαν τὰ στρατιωτικὰ καὶ θρησκευτικὰ τάγματα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου καὶ τῶν Ναϊτῶν. Ὁ Ῥαιμόνδος ἀνηγορεύθη ἡγεμὼν τῆς Λαοδικείας, ὁ Ταγκρέδης τῆς Τιβεριάδος. Ὁ Βοεμόνδος ἐπεκυρώθη ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ὁ Βαλδοβῖνος, ἀδελφὸς τοῦ Γοδεφρείδου, ἐν Ἐδέσση.

Κατὰ τὸ ἐπόμενον δ' ἔτος, ἀσθενήσας ὁ Γοδεφρεῖδος, ἀπέβίωσε τὴν 12 Ἰουλίου τοῦ 1100, ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐν μόνον ἔτος βασιλεύσας.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΡΑΨΩΔΙΑ ΠΡΩΤΗ

1

Τοὺς εὐσεβεῖς πολεμιστάς καὶ τὸν στρατάρχην ψάλλω,
τὸν ἀπελευθερώσαντα τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος.
Ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπέφερε μεγάλα τῷ μεγάλῳ
πολλὰ καὶ πράττων καὶ φρονῶν κατώρθωσεν ὁ ἥρωσ.
Μάτην ὠπλίσθ' ἢ κόλασις, καὶ μάτην ἐν τῷ ἄλλῳ
τὰ ἔθνη συνησπίσθησαν, ὁ Λίβυς καὶ ὁ Σύρος.
Ὁ οὐρανὸς τὸν ἔσκεπε, κ' ὑπὸ τὰς ἱεράς του
σημαίας ἐπανήγαγε τοὺς συμπολεμιστάς του.

2

ὦ Μοῦσα, ἢ τὸ μέτωπον οὐχὶ περικοσμοῦσα
ἀφ' Ἑλικῶνος δι' ὠχρῶν ἀρχαϊκῶν στεμμάτων,
ἀλλ' ἦτις ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ μετ' ἀγγέλων οὔσα,
φέρεις χρυσοῦν διάδημα ἀστέρων ἀθανάτων,
σὺ, ζέσεις εἰς τὸ στῆθός μου ἐνθέους ἐμποιοῦσα,
σὺ κάθαρον τὰ ἔπη μου, καὶ σύγγνωθι ἂν, πλάττων,
ἐνίστε τὴν ἄδολον ἀλήθειαν προσβάλλω,
καὶ πλὴν τῶν κοσμημάτων σου ζητῶ καὶ κόσμημ' ἄλλο.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. Ε']

4

3

Ἐξεύρεις ὅτι οἱ πολλοὶ ὄρμουῦν ἐπτοημένοι
 ὄπου γλυκὺ τοῦ Παρνασοῦ τὸ ρεῦμα ἀναβρύει,
 καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἰς στίχους πεπλασμένη,
 καὶ τῶν δυσπίστων θέλγουσα τὴν πίστιν ἐφελκύνει.
 Οὕτω πρὸς βρέφος ἀσθενὲς σοφὰ μηχανωμένη,
 ἡ μήτηρ μὲ γλυκεῖς ὄπους τὸ πόμα περιχρῖει·
 τὸ βρέφος εὐαπάτητον πικρὰν ῥοφᾶ οὐσίαν,
 καὶ ἀπὸ τῆς ἀπάτης του λαμβάνει σωτηρίαν.

4

Ἄλφόνσε μεγαλόθυμε, σὺ ὅστις με ἀρπάσας
 ἀπὸ τῆς τύχης τὴν φορὰν, μ' ἐδέχθης εἰς λιμένα,
 ναυάγιον νυκτιπλανὲς εἰς ζοφεράς θαλάσσας,
 κατὰ σκοπέλων συντριβὲν εἰς κύματ' ἀφρισμένα,
 τὰ φύλλα ταῦτα δέχθητι φαιδρῶς προσμειδιάσας,
 τὰ ἱερά σοι κείμενα καὶ ἀνατεθειμένα.
 Ἴσως ποτὲ ἡ μαντικὴ γραφίς μου θαρῶράλως
 ὑμνήσῃ ὃ προλέγει σοι καὶ ἀπὸ τοῦδε κλέος.

5

Εἰς σὲ ἀνήκει (ἂν ποτὲ τὴν χάριν τῆς εἰρήνης
 προσνεύων πέμψῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸν πιστὸν λαόν του,
 καὶ ἐπιτρέψῃ νὰ σωθῇ δι' ἀνδρικῆς ἀμύνης
 ἀπὸ τὸν Θραῦκα τύραννον τὸ μέγα σφάγιόν του)
 εἰς σὲ τὸ σκῆπτρον τῆς ξηραῆς, ἢ ἂν αὐτὸ προκρίνης,
 εἰς σὲ τὸ ἀτερμάτιστον βασίλειον τοῦ πόντου.
 Ἐν τούτοις δ', ὧ ἐφάμιλλε τοῦ Γοδεφρείδου, νεῦσον
 ν' ἀκροασθῆς τοῦ ἔπους μου, καὶ εἰς τὰ ὄπλα σπεῦσον.

6

Τὸ ἕκτον ἔτος ἔληγεν ἀφ' ὅτου εἰς Ἀσίαν
 ὁ χριστεπώνυμος στρατὸς μέγα-φρονῶν μετέβη.
 Ἦδη τὴν Νίκαιαν πορθεῖ, τὴν δ' ἀκαμπτον εἰς βίαν
 ἐδραΐαν Ἀντιόχειαν ἐντέχνως κυριεύει,
 κ' ἐκ τοῦ συστάδην ἀντιστάς πρὸς πᾶσαν τὴν Περσίαν,
 ἐν μάχαις κατὰ παμπληθῶν ἀνδρῶν τὴν προστατεύει.
 Κ' ἡ Τορτοσία ἔπεσε, καὶ ὁ στρατὸς ἀνέτως
 διαχειμάζει, προσδοκῶν τὸ μετ' ἐκεῖνο ἔτος.

7

Ἐν τούτοις τῶν χειμερινῶν ὥρῶν τῶν νιφοβόλων,
 καθ' ἃς ἀργοῦσ' οἱ μαχηταὶ, μακρὰν δὲν ἦν τὸ πέρασ,
 ὅταν ἐκ θρόνου φωταγοῦς ὁ ποιητῆς τῶν ὄλων,
 ἐνιδρυμένου ὑψιστα εἰς διαυγεῖς αἰθέρας,
 ὅσον ὁ ἄδης ἀπεστι τῶν οὐρανίων θόλων,
 τοσοῦτον ὑπερέχοντος τὰς διαστέρους σφαίρας,
 τὰς ὄψεις κάτω ἔστρεψε, κ' εἰς ἓν σημεῖον, μίαν
 ῥιπήν τοῦ βλέμματος, τὸ πᾶν ἐπέβλεψε μὲ βίαν.

8

Τὰ πάντα εἶδε, κ' ἔστησε τὸ βλέμμα ἐν Συρίᾳ,
 τοὺς ἡγεμόνας ἄνωθεν σκοπῶν τοὺς φιλοχρίστους,
 καὶ διὰ τῆς ὀράσεως, ἥτις, ὡς φῶς ὀξεῖα,
 εἰς τῶν ἀνδρῶν τοὺς λογισμοὺς εἰσδύει τοὺς μυχίστους,
 τὸν Γοδεφρεῖδον ἐννοεῖ ὡς ὄλος ἐνθουσία
 ν' ἀποδιώξη τῶν σεπτῶν χωρίων τοὺς ἀπίστους,
 ἔμπλεων ζήλου, πίστεως, καὶ ξένον τὴν καρδίαν
 πρὸς θησαυροὺς καὶ πρὸς ἰσχὺν καὶ πρὸς φιλοδοξίαν.

9

Ἄλλ' εἶδεν, ἀπληστος ἡ φρῆν τοῦ Βαλδοβίνου, πάντα
 ὅτι ἐζήτει τ' ἀγαθὰ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν·
 καὶ τὸν Ταγκρέδην εἰς ὄρμην μισόζων προβάντα,
 διότι ἔρωσ ἀτοπος τῷ δάκνει τὴν καρδίαν·
 καὶ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἰς παλαιὰ ἰσπάντα
 τὸν Βοημόνδον θέμεθλα τὴν νέαν πολιτείαν,
 εἰς ἣν καὶ τέχνας ἔφερε, καὶ νόμιμα καὶ ἤθη,
 κ' εἰς στήριξιν τῆς ἀληθοῦς θρησκείας ἠσχολήθη.

10

Πλὴν τὰς ἰδέας του, πρὸς πᾶν ἕτερον ἔργον ξένας,
 ἐντὸς αὐτοῦ ἐφαίνετο τοῦ κύκλου στρέφων μόνου.
 Τὸν δὲ Ῥηνάλδον ἔβλεπε φιλοπολέμους φρένας,
 καὶ πνεῦμα τρέφοντα ἐχθρὸν ἀργίας φυγοπόνου,
 ψυχρὸν πρὸς πλοῦτον, πρὸς ἀρχὰς τὰς ἐπιζητουμένας,
 ἀλλὰ τιμῆς ἀκόρεστον καὶ δόξης ἐπιφθόνου.
 Τὸν εἶδεν ἐξαρτώμενον τοῦ Γέλφου τῶν χειλέων,
 καὶ διδαγμάτων ἀπ' αὐτῶν γευόμενον ἀρχαίων.

11

Ἐξιχνιάσας δὲ αὐτῶν καὶ ἄλλων τὰς καρδίας
 μέχρι μυχίων τῶν βυθῶν ὁ τοῦ παντὸς δεσπότης,
 καλεῖ ἀπὸ τῆς φωταυγοῦς ἀγγελικῆς χορείας
 πρὸς ἑαυτὸν τοῦ Γαβριήλ, τὸν δεύτερον ἐν πρώτοις,
 διερμηνέα του πιστὸν, κομίζοντ' ἀγγελίας
 πρὸς τὰς ψυχὰς, ἃς τοῦ Θεοῦ προκρίν' ἡ ἀγαθότης,
 ἐξ οὐρανοῦ μὲν κομιστὴν τῶν θείων θεσπισμάτων,
 ἐκ δὲ τῆς γῆς τῶν προσευχῶν, τοῦ ζήλου τῶν πλασμάτων.

12

Καὶ πρὸς τὸν πρέσβυν ὁ Θεὸς λαλεῖ· «Πρὸς Γοδεφρεῖδον!
 Καὶ παρ' ἐμοῦ εἶπέ τω· Πῶς ἀφέθη ὁ σκοπὸς των;
 Πῶς οὕτως ἀπηλλάγησαν τῶν ἀνδρικῶν φροντίδων;
 Διατί ἔτι τὴν Σιών πιέζει ὁ ἐχθρὸς των;
 Συγκαλεσάτω αὐθωρεὶ βουλὴν τῶν εὐπατρίδων,
 παροτρυνέτω τοὺς βραδεῖς, καὶ ἔστω ἀρχηγὸς των.
 Ἐνταῦθα τὸν ἐψήφισα, ἐκεῖ δ' οἱ σύντροφοὶ του·
 σύντροφοι σήμερον, ἀλλὰ ταχέως ὀπαδοὶ του.»

13

Τῷ εἶπε, καὶ ὁ Γαβριήλ, ὀρμῶν μὲ σπεῦδον βῆμα,
 ταχὺς ἀπῆλθ' ἐκτελεστής τῶν ἐντολῶν τῶν θείων.
 Τὸ ἀερῶδες ἐκδυθεὶς ἀόραπὸν του σχῆμα,
 ἀνάλογον αἰσθήσεων ἐφόρεσ' ἐπιγείων.
 Μέλη θνητὰ, μορφήν θνητὴν ὑπέδου, ἀλλ' ἐτίμα
 ἀμφοτέρα οὐράνιον καὶ θεῖον μεγαλεῖον.
 Τὴν ἡλικίαν ἔγινεν ἀντίπαις νεανίας,
 κ' ἐστέφη ὁ χρυσοκομος μ' ἀκτῖνας οὐρανίας.

14

Χρυσοπαρύφους πτέρυγας ἀρμόζει εἰς τοὺς ὤμους,
 ἀεικινήτους ὡς τὸ πῦρ, ταχείας, ἀκαμάτους·
 ἐπὶ ἀνέμων καὶ νεφῶν, ἐξαίσιος, τοὺς δρόμους
 πορεύεται τῶν στερεῶν καὶ πόντων τοὺς ἀβάτους·
 καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φέρεται πρὸς ἄκρας ὑψικόμους
 ὁ οὐρανόθεν τὰς βουλάς κομίζων τὰς ἀπάτους.
 Τὸ πρῶτον εἰς τὸν Λίβανον κατενεχθεὶς, κρατεῖται,
 καὶ ἰσοζύγους πτέρυγας σταθμίζων αἰωρεῖται.

45

Πρὸς Τορτοσίαν δ' ἔπειτα ἐφώρμησεν ἀθρόον,
 εὐθὺ πρὸς τὰ παράλια χαράττων τὴν ὁδὸν του.
 Ὁ ἥλιος ἐκ τῶν ἀκτῶν προὔχῳρει τῶν ἐώων,
 μέρος ἐντὸς φαινόμενος, μέρος ἐκτὸς τοῦ Πόντου·
 ὁ Γοδεφρεΐδος, μονωθεὶς τοῦ πλήθους τῶν ἠρώων,
 τὸν φόρον τῶν ἐωθινῶν ἐτέλει προσευχῶν του,
 ὅταν ἠλίω ἐμφερῆς, πλήν φαινότερός του,
 ἐφάνη ἐξ ἀνατολῶν ὁ ἄγγελος ἐμπρὸς του.

46

Καὶ προσεφώνησεν αὐτόν· « ὦ Γοδεφρεΐδε, ὦρα
 ἐπῆλθεν ἡ κατάλληλος τῶν ἀνδρικῶν ἀγώνων.
 Πῶς ἔτι δούλη τῆς Σιών πιέζεται ἡ χώρα,
 καὶ ὑπὲρ σωτηρίας της οὐδεὶς κινεῖται μόνον;
 Σὺ σπεῦσον, καὶ διέγειρον τοὺς νωθροτέρους τώρα,
 καὶ περὶ σὲ συγκάλεσον βουλὴν τῶν ἡγεμόνων.
 Σὲ ἐξελέξατ' ὁ Θεὸς στρατάρχην των, καὶ ὅσοι
 ἴσοι σου ἤδη, πρόθυμοι θὰ σοὶ ὑποταγῶσι.

47

Μὲ στέλλει ὁ Παμβασιλεὺς πρὸς σὲ, νὰ σοὶ μηνύσω
 τὰς θείας του βουλάς. ὦ! τίς ἐλπίς σ' ἐξάπτει ὅλον
 ὑψίστης νίκης! Τίς ἐν σοὶ, ὄν ἦλθον νὰ κινήσω,
 ὁ ζῆλος ὁ διάπυρος τῶν ἔργων τῶν δυσκόλων!»
 Εἰπὼν ἀπέπτυ, ἀφανῆς γενόμενος, ὀπίσω
 πρὸς τὸν αἰθεριώτερον τῶν οὐρανίων θόλων.
 Ὁ Γοδεφρεΐδος πρὸς αὐτοῦ τοὺς λόγους, πρὸς τὰ φῶτα,
 ἔμεινεν ἐμπληκτος τὸν νοῦν, τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰ ὦτα.

18

Ἄλλ' ὡς συνῆλθ' ἐνθυμηθεῖς, καὶ τῷ ἐφανερῶθῃ
 τίς ἦν ὁ πέμψας, ὁ πεμφθεῖς, καὶ τίνα τὰ ῥηθέντα,
 τοῦ ἔργου οὐ προϊσταται τὸ τέρμ' ἂν πρὶν ἐπόθει,
 ἤδη ἀκάθεκτος ὁρμὴ πρὸς τοῦτο τὸν ἐκέντα·
 οὐχὶ ὅτι κενόδοξος ἢ φρήν του ἐτυφώθη,
 διότι εἶδεν ἄνωθεν αὐτὸν προτιμηθέντα,
 ἀλλὰ αὐτοῦ τὴν θέλησιν ἢ θέλησις ἐξάπτει
 τοῦ ἐπιτάξαντος, καθὼς σπινθὴρ εἰς φλόγ' ἀνάπτει.

19

Ἀμέσως ἄρα πρόθυμος τοὺς ἥρωάς του φίλους,
 διεσπαρμένους οὐ μακρὰν, εἰς σύνοδον ἐκάλει·
 γράμμα εἰς γράμμα, κομιστάς συχνούς, ἀλλεπαλλήλους
 ἐκπέμπει, καὶ παρακινῶν, συγχρόνως παρεκάλει.
 Πᾶν ὅ,τι ἐξανίστησι τοὺς πρὸς γενναῖα ζήλους,
 πᾶν ὅ,τι πόθον ἀρετῆς εἰς τὸν στρατὸν ἐμβάλλει,
 τὸ ἀνεურίσκει, τὸ κοσμεῖ καὶ τὸ περιενδύει,
 ὥστε νὰ πείθῃ ἐνταυτῷ καὶ ἅμα νὰ ἐλκύῃ.

20

Οἱ ἡγεμόνες ἔφθασαν μετ' ἄλλης συνοδείας,
 πλὴν μετ' αὐτῶν δὲν ἔφθασεν ὁ Βοημόνδος μόνον·
 καὶ ἄλλοι μὲν ἐσκήνωσαν ἐκτὸς τῆς Τορτοσίας,
 ἄλλοι δὲ περίξ, ἢ ἐντὸς πολυπληθῶν ξενόνων.
 Καθ' ὥραν δὲ ἐπίσημον οἱ πρῶτοι τῆς στρατείας
 ἐλθόντες, συνεχρότησαν βουλὴν τῶν ἡγεμόνων·
 ὁ Γοδεφρεῖδος δ' ἐν αὐτοῖς ὁ εὐσεβὴς ὠμίλει,
 σεμνὸς τὴν ὄψιν, τὴν φωνὴν βαρὺς, γλυκὺς τὰ χεῖλη.

21

«ὦ τοῦ Θεοῦ πολεμισταί, τῆς ἐκλογῆς τοῦ σκεύη,
 πεμφθέντες νὰ στηρίξητε τὴν πάσχουσαν τοῦ πίστιν,
 οἷς ἐν θαλάσσαις καὶ ξηραῖς καὶ μάχαις δαφιλεύει
 τὴν θεῖαν τοῦ ἀντίληψιν, τὴν χάριν τὴν ὑψίστην!
 Ναι, ἐν ὀλίγοις ἔτεσι τοῖς ὅπλοις μας συνέβη
 νὰ τῷ καθυποτάξωσι γῆν ἀποστᾶσαν πλείστην
 καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσωσιν, εἰς πείσμα τῶν ἐχθρῶν του,
 τὸ ἅγιόν του ὄνομα, τὸ θεῖον σύμβολόν του.

22

«Ἀλλὰ δὲν κατελείψαμεν τὰς στέγας τὰς πατρίους,
 οὐδὲ τὰς φίλας φωλεάς, ἐὰν δὲν πταίω κρίνων,
 οὐδ' ἄλλως ἐξετέθημεν εἰς κλύδωνας ἀγρίους,
 οὐδ' εἶδος πᾶν ὑπέστημεν πολεμικῶν κινδύνων,
 δι' ἀνεμῶλιον ἠχῶ κ' ἐπαίνους ἀναξίους,
 ἢ διὰ γῆν βαρβαρικὴν καὶ κτήματα ἐκείνων.
 Οὕτω μικρὸν καὶ ταπεινὸν τὸ ἄθλον δὲν προῦβλήθη.
 Θὰ ᾔην εἰς κόλασιν ψυχῆς τὸ αἷμα ὃ ἐχύθη.

23

«Οὐχί, ἀλλὰ προῦθέμεθα ὡς τέρμα τῆς στρατείας
 νὰ ἐκπολιορκήσωμεν τὴν πόλιν τοῦ Κυρίου,
 καὶ ν' ἀπελευθερώσωμεν ἀνόμου τυραννίας
 πιεζομένους ἀδελφοὺς ὑπὸ ζυγοῦ ἀγρίου,
 νὰ στήσωμεν εἰς ἄσυλον λιμένα εὐλαβείας
 τὰς βάσεις χριστιανικοῦ ἐνταῦθα βασιλείου,
 ὥστε οὐδεὶς τοῦ εὐσεβοῦς προσκυνητοῦ τὸ βῆμα
 νὰ μὴ κωλύη, σπεύδοντος πρὸς τοῦ Χριστοῦ τὸ μνηῆμα.

24

«Ὡς πρὸς τὸν κίνδυνον πολλὰ ἐπράξαμεν, ὀπλιῖται,
ὡς πρὸς τοὺς κόπους πλείονα, μικρὰ πρὸς τὴν τιμὴν μας,
ὡς πρὸς τὴν πρόθεσιν οὐδέν. Ἡ σπάθη δὲν κινεῖται,
ἢ ἀλλαχοῦ ἐστρέψαμεν τὴν μάχιμον ὀρμὴν μας.
Τί ἡ Εὐρώπη ἅπασα καταστρατολογεῖται;
Τί τὴν Ἀσίαν ἤψαμεν εἰς τὴν διάβασίν μας,
ἔαν τ' ἀποτελέσματα κινήσεως τῆς τόσης
εἰσὶν οὐχὶ ἀνέγερσις κρατῶν, ἀλλ' ἐρημώσεις;

25

«Πᾶς ὁ ἀπλῶς βουλόμενος δὲν καθιδρύει κράτη,
ἀνίσως τὰ θεμελιοῖ εἰς βάσεις ἐγκοσμίου·
ξένη, ἀλλόθρησκος ὁμᾶς ἀνθρώπων σμικροτάτη,
ἀπίστους βλέπει πέριξ τῆς ἐχθρῶν λαοὺς μυρίους.
Πρὸς τὰς ἐλπίδας τῆς φθονῶν ὁ Ἕλληρ ἀντιπράττει,
τοὺς φίλους δ' ἔχ' εἰς τὰς δυσμᾶς καὶ ὑπερθαλασσίους.
Φοβοῦμαι μὴ ἐρείπια ἀνωφελῶς στιβάζῃ,
κ' ἐν τέλει μὴ τὸν τάφον τῆς αὐτὸν κατασκευάζῃ.

26

«Τοῦρκοι καὶ Πέρσαι, κ' ἡ λαμπρὰ Ἀντιοχείας χώρα,
ὀνόματα ἐξακουστὰ πραγμάτων περιπύστων,
δὲν ἦσαν ἔργα μας, ἀλλὰ τοῦ πλάστου ἦσαν δῶρα·
καὶ ἄλλαι νίκ' ἐγένοντο μεγάλαι κατ' ἀπίστων.
Ἄλλ' ἂν τὰς μετατρέψωμεν πρὸς ἄλλον σκοπὸν τώρα,
ἀφ' ὃν μᾶς προσδιώρισεν ὁ μέγας δωρητῆς των,
φοβοῦμαι μήπως ἀφ' ἡμῶν τὴν χειρὰ του μακρύνῃ,
καὶ μῦθος γίνῃ τῶν λαῶν ἢ φήμη μας ἐκείνη.

27

«Μή, πρὸς Θεοῦ, τις χάριτας τοιαύτας σπαταλήσῃ,
 μή τις εἰς χρῆσιν ἐξ ἡμῶν κακὴν τὰς διαστρέψῃ.
 Παντὸς μετέχοντος ἀρχῆς φροντίς νὰ μεριμνήσῃ
 ὅπως τὸ τέρμα ἄξιον τὸ ἔργον ἐπιστέψῃ.
 Ἦδη, ὁπότε ἐμποδῶν οὐδὲν νὰ μᾶς κωλύσῃ,
 οὐδὲ χειμῶν, οὐδ' ἄβατος ὁδὸς νὰ ἀποτρέψῃ,
 τί πρὸς τὴν πόλιν τῆς Σιών δὲν δράμομεν, τὸ πέρασ
 τῆς νίκης μας; Ἄλλας τινὰς προσμένομεν ἡμέρας;

28

«ὦ ἀρχηγοὶ, μαρτύρομαι (τὸν λόγον μου δὲ τοῦτον
 θ' ἀκούσ' ἢ ζῶσα γενεὰ καὶ ἢ ἐπερχομένη,
 θ' ἀκούσωσιν οἱ ἄγγελοι ἐντὸς τοῦ οὐρανοῦ των)
 ἢ ὥρα τοῦ ἐπιχειρεῖν ἐπέστη, περιμένει.
 Καθ' ὅσον ἀναβάλλεται, δεινοῦτ' ἐπὶ τοσοῦτον,
 κ' ἐπισφαλὲς τὸ βέβαιον ὡς τέλους ἀποβαίνει.
 Σᾶς τὸ προλέγω πῶς ἐὰν τὸ ἔργον μας βραδύνη,
 ἐπίκουρον τὴν Αἴγυπτον θὰ λάβ' ἢ Παλαιστίνην.»

29

Εἶπε, καὶ ψίθυρος βραχὺς ἠγέρθ' εἰς τὸν χορὸν των.
 Ἄνέστη δ' εἶτα ἐν αὐτοῖς ὁ Πέτρος ἐρημίτης,
 ὅστις μακρὰν ἐκάθητο τοῦ κύκλου τῶν προὔχόντων.
 Πρωταίτιος τῆς ἱεῶς στρατείας πολυμήτης.
 «Τὸν λόγον, εἶπεν, ἐπαινῶ κ' ἐγὼ, ἐπικυρῶν τον.
 Βεβαία ἢ ἀλήθεια, τὰ ῥήματα σαφῆ της.
 Ὁ Γοδεφρείδος εἰς μακρὰς προέβη ἀποδείξεις,
 καὶ σεῖς τὸν ἐνεκρίνατε. Μικρὰς προσθέτω νύξεις.»

30

« Ἐὰν τὰ αἴσχη ἐννοῶ, ἐὰν τὰς διχονοίας,
 ὧν ἦσθε, πρὸς σωφρονισμόν, ἢ θυμὰ ἢ ἐργάται,
 τῶν ἰδεῶν τὴν σύγκρουσιν, τὰς πράξεις τὰς βραδείας,
 δι' ὧν ἐπιχειρήσεως ἐνέργεια χαλᾶται,
 φρονῶ, τὰ πάντα ἐκ μιᾶς πηγάζουσιν αἰτίας,
 ἐξ ἧς ἡ ἔρις, ἡ δειλὴ ἀναβολὴ γεννᾶται.
 Εἶν' αὐτ' ἡ πολυκέφαλος ἀρχὴ, ἡ πολυγνώμων,
 καθ' ἣν συχνοὶ κ' ἰσόψηφοι οἱ δίδοντες τὸν νόμον.

31

« Ὅπου δὲν ἄρχει μόνος εἷς, ἐφ' οὗ νὰ εἶν' ἡ κρίσις,
 ἀξίως ἀνταμείβουσα, δικαίως τιμωροῦσα,
 εἷς νέμων τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἀρχὰς ἐπίσης,
 κλονεῖται ἡ κυβέρνησις ἐκεῖ ἀμφιβρόπουσα.
 Γενῆτ' ἐν σώμα, συνδεθὲν μὲ φιλικὰς ἀλύσεις,
 καὶ ἔστω μία κεφαλὴ τὰ μέλη ὁδηγοῦσα·
 εἷς ἓνα δότε τὴν ἰσχύν, τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ κλέος,
 καὶ ἔστω ἀπεικόνισμα καὶ τύπος βασιλέως.»

32

Ὁ γέρων ἐσιώπησεν. ὦ αὔρα οὐρανία,
 ἔνθεε ζέσις, τίς ψυχὴ εἰς σὲ ποτὲ ἐκλείσθη;
 Τοῦ Πέτρου σὺ ἐνέπνευσας τὸν λόγον κ' ἐνθουσία,
 σὺ τὸν στρατὸν ἐκίνησας καὶ ὁ στρατὸς ἐπέισθη.
 Εἶπε, καὶ τῆς καρδίας των ἐκάστη φιλαρχία
 κ' ἐλευθερίας ἔμφυτον πᾶν αἴσθημ' ἀπεκλείσθη,
 ὁ Γουλιέλμος ὁ πολὺς καὶ ὁ ἰσχύων Γέλφος
 τὸν Γοδεφρείδον ἀρχηγὸν καλοῦσι φιλαδέλφως.

33

Ἐπικυροῦσιν οἱ λοιποί. Τὰ δικαιώματά του
 εἰσὶ, νὰ προβουλεύηται καὶ νὰ τοὺς κυβερνήσῃ,
 νὰ προκηρύττῃ πόλεμον κατὰ τὸ θέλημά του,
 νὰ θέτῃ νόμους καὶ θεσμοὺς λαοῖς τοῖς ἡττηθεῖσι,
 οἱ πάντες νὰ ὑπόκεινται ὑπὸ τὰ νεύματά του,
 καὶ νὰ τῷ εἶναι ὑπουργοὶ οἱ μεταξὺ των ἴσοι.
 Τοιαύτη ἡ ἀπόφασις· εἰς τόπον δ' ἀπὸ τόπον
 τὴν φήμην φέρουσιν αὐτῆς αἰ γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων.

34

Τοῖς στρατιώταις δείκνυται ὁ ἀρχηγός, κ' ἐκεῖνοι
 ἐπευφημοῦσιν ἄξιον αὐτὸν τῆς ἀρχηγίας.
 Τὸν ἀσπασμὸν δ' ὃν δίδουσιν ἐν ταπεινοφροσύνῃ,
 τὰς εὐφημίας δέχεται μετὰ μορφῆς πραείας.
 Φιλόφρονα δ' ἀπάντησιν ἀφ' οὗ τοῖς ἀπευθύνει
 διὰ τὰ φίλα δείγματα ἀγάπης κ' εὐπειθείας,
 τὴν ἐπιούσαν τὸν στρατὸν νὰ ἔλθῃ διατάττει
 ἐν τάξει, ὅπου πεδιάς ὑπῆρχεν εὐρυτάτη.

35

Ὁ ἥλιος ὑπὲρ ποτε λαμπρὸν τὸ φῶς του χύνων,
 ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Ἡοῦς προῆλθε τῆς ὥραιας·
 μετὰ τῆς νέας δὲ αὐγῆς καὶ μετὰ τῶν ἀκτίνων,
 καὶ οἱ ὀπλιτ' ἐξήρχοντο κατόπιν τῆς σημαίας.
 Καθεὶς διέρχεται εὐρυθμον τὸ βῆμα διευθύνων,
 καὶ ἐκοσμήθη ἄξιον τῆς ἐπισήμου θέας·
 ὁ Βουλλίων δ' ἰστάμενος μακρόθεν, ἐθεώρει,
 ὡς τῶν ἰππέων ἢ πεζῶν πᾶν σύνταγμα προὔχῳρει.

36

ὦ μνήμη, σὺ ἀντίπαλε τῆς λήθης καὶ τῶν χρόνων,
καὶ φύλαξ, καὶ διανομεῦ τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων,
νὰ εἶπω τὰ ὀνόματα σὺ δὸς τῶν ἡγεμόνων,
τὸν ἀριθμὸν βοήθησον νὰ εἶπω τῶν ταγμάτων.
Εἰς τὴν ὀμίχλην ἀμυδρὰ ταφεῖσα τῶν αἰώνων,
ἄς ἀναλάμψῃ ἡ φήμη των μὲ τὰ ὀνόματά των.
Ἡ γλῶσσά μου ἀπὸ τοῦ σοῦ ταμείου ἄς ἀντλήσῃ
ὅ,τι θ' ἀκούσῃ πᾶς αἶων, οὐδεὶς δὲ θ' ἀποσβύσῃ.

37

Οἱ Γάλλοι πρῶτοι προχωροῦν· ὁ ἀρχηγὸς των ἦτον
ὁ Οὐγὼν, οὗ ὁ ἀδελφὸς τῶν Γάλλων βασιλεύει.
Ἐκ τῆς Γαλλίας ἔρχονται, ἐκ τόπων ἀμφιρρύτων,
τόπων καλῶν, οὓς ποταμῶν τεσσάρων νᾶμ' ἀρδεύει.
Ἄφ' οὗ δ' αὐτὸς ἀπέθανεν, ἡ τῶν χρυσοκεντήτων
κρίνων σημαί' ἀγέρωχος, τὸν νέον συνοδεύει
ὄπλαρχηγὸν Κλωτάριον, περιδοξον, γενναῖον,
ἀλλὰ μὴ ἐγκαυχώμενον εἰς αἶμα βασιλέων.

38

Μετ' αὐτοὺς χίλιοι βαρεῖς βαδίζουσιν ὀπλίται,
καὶ ἔπονται ἰσάριθμοι ἵππεῖς ὀπίσω τούτων.
Πολὴ ἡ πειθαρχία των καὶ ἡ τάξις ἐπαινεῖται.
Ὅμογενεῖς δ' ἐκ τῆς μορφῆς καὶ ἐκ τοῦ ὀπλισμοῦ των,
ἀμφοτέρ' ἦσαν Νορμανδοί. Αὐτῶν δὲ προηγεῖται
Ῥοβέρτος ὁ μεγάλθυμος, ὁ ἀρχὼν τοῦ λαοῦ των.
Δύω ποιμένες δὲ εὐχὰς τοῖς δίδουσι καὶ θάρρος·
ὁ Γουλιέλμος εἶν' ὁ μὲν, ὁ δὲ ὁ Ἀδεμάρτος.

39

Τῶν ἱερῶν ἀψάμενοι κ' οἱ δύο τῶν ἀχράντων,
 εἰς τὸ θυσιαστήριον ἐτέλουν λειτουργίας·
 ἀλλ' ἤδη θλίβει ὁ χαλκὸς τὴν κόμην τὴν μακράν των·
 εἰς ὄπλα καταγίνονται κ' εἰς ἔργα τῆς ἀνδρίας.
 Ὁ πρῶτος φέρει, ἔχοντας κατόπιν τὴν σειρὰν των,
 τριακοσίους ἐκλεκτοὺς ἀπὸ τῆς Ὀραγγίας·
 ὁ ἄλλος φέρ' ἰσάριθμον ἐκ τοῦ Πογγίου λόχον
 ἀνδρεῖον, ἐκ πολεμιστῶν συγκείμενον ἐξόχων.

40

Ὁ Βαλδοβίνος ἔπεται ἐν παρατάξει, φέρων
 τοὺς ἐδικούς του Βολονοὺς καὶ τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του.
 Ὁ ἀδελφὸς τῷ ἔδωκε τὴν μοῖραν τῶν ἐτέρων,
 ἅμ' ἀρχηγὸς τῶν ἀρχηγῶν ἠρέθη τοῦ στρατοῦ του.
 Ὁ κόμης τὸν ἀκολουθεῖ τῶν Καμουτῶν, ἐγχαίρων
 εἰς τὴν ἀνδρίαν τῆς χειρὸς, τὴν δύναμιν τοῦ νοῦ του.
 Ὁπλίτας φέρει μετ' αὐτοὺς αὐτὸς τετρακοσίους.
 Ὁ Βαλδοβίνος δ' ὀδηγεῖ ἱππότας τρισχιλίους.

41

Ὁ Γέλφος μέρος μετ' αὐτὸν κατέχει προσεχές του,
 ἀνὴρ τοῖς διαφέρουσι κ' εὐδαίμοσιν ἀνήκων·
 ἀπὸ Λατίνου μὲν πατρὸς κατάγεται, τοῦ Ἔστου,
 καὶ ἦν εἰς ἀρχαιότητα τὸ γένος του καθῆκον·
 ὀνόματι δὲ Γερμανὸς καὶ χῶραις ταῖς λαμπραῖς του,
 τῇ Καριτία, εἰσελθὼν εἰς τὸν τῶν Γέλφων οἶκον,
 ἦρχεν, ἐξ οὗ ὁ Δούναβις ὡς οὗ ὁ Ῥῆνος ῥέει,
 κ' ἦν οἱ Ῥαιτοὶ κ' οἱ Σουηβοὶ κατώκουν οἱ ἀρχαῖοι.

42

Τὸν κλῆρον τοῦτον τῆς μητρὸς αὐτὸς διὰ πλειόνων
 ἐπηύξησε προσκτήσεων καὶ δι' ἐνδοξοτέρων·
 δι' ὃ καὶ ἄνδρας ἔφερον ἐμπείρους τῶν ἀγώνων·
 εἰς τῶν μαχῶν τὸν θάνατον καθεὶς τῶν ὄρμα χαίρων,
 ἂν κ' εὐχαρίστως ἔφευγον τὰ ψύχη τῶν χειμῶνων,
 κ' ἠγάπων τὰ συμπόσια μετὰ καλῶν ἐταίρων.
 Τὸ σῶμά των μὲν ἀπ' ἀρχῆς πεντακισχίλι' ἦτον,
 ἀλλὰ τὸ ξίφος τῶν Περσῶν κατέλιπε τὸ τρίτον.

43

Λευκόξανθον ἀκολουθεῖ κατόπιν τούτων γένος,
 μεταξύ Γάλλων κατοικοῦν καὶ Γερμανῶν καὶ Πόντου,
 ὅπου ἡ Μόσα πλημμυρεῖ, κ' ὁ Ῥῆνος ὠγκωμένος.
 Πολύσταχυς, πολύθηρος ἡ φύσις τῶν χωρῶν του.
 Ὁ νησιώτης μετ' αὐτῶν βαδίζει, ὁ τὸ σθένος
 συνέχων τοῦ Ὠκεανοῦ τῷ ὕψει τῶν ἀκτῶν του,
 τοῦ τρώγοντος Ὠκεανοῦ οὐ μόνον ξύλα πλοίων,
 ἀλλὰ κ' ἐκτάσεις πόλεων καὶ ὄλων βασιλείων.

44

Τῶν μὲν τὸ τάγμα καὶ τῶν δὲ ἀνδρῶν χιλίων ἦτον,
 ὑπὸ Ῥοβέρτον ἕτερον βαδίζον πρὸς τὸ κλέος.
 Παρείποντο δ' οἱ Βρετανοί, πολυπληθέστεροί των.
 Ὁ Γουλιέλμος, δεύτερος υἱὸς τοῦ Βασιλέως,
 τοὺς φέρει. Εἰσὶν εὐστοχοὶ τοξόται μεταξύ των.
 Πολλοὶ τοῦ Πόλου γείτονες βαδίζουσι βαρέως
 ἐξ Ἰρλανδίας, ἣτις γῆ ἐσχάτη κατοικεῖται,
 κ' εἰς τὸν Βορρᾶν, ἀπότμητος τῆς οἰκουμένης κεῖται.

45

Εἶν' ὁ Ταγκρέδος μετ' αὐτούς· ἐξ ὄλων τῶν ἀνδρείων,
 πλὴν τοῦ Ῥηνάλδου, μαχητῆς οὐδεὶς ἀνώτερός του,
 τοὺς τρόπους χαριέστερος ἢ τὴν μορφὴν καλλίων,
 ἢ τὴν καρδίαν κράτιστος καὶ ἀνδρειότερός του,
 ἂν δὲ σκιαζῆ ἔλλειμμα τὸν εὐγενῆ του βίον,
 παραφροσύνη τοῦ τυφλοῦ αὐτὸ εἶν' ἔρωτός του,
 τοῦ γεννηθέντος μεταξὺ στρατῶν, ἐκ πρώτης θεάς,
 καὶ χαίροντος εἰς στεναγμούς κ' εἰς θλιβεράς ιδέας.

46

Ὡς λέγεται, τὴν ἔνδοξον τῇ στρατιᾷ ἡμέραν,
 ἐπὸτ' ἐτράπη ὑπ' αὐτῆς ἢ τῶν Περσῶν ἀγέλη,
 ὡς ὁ Ταγκρέδος, νικητῆς, παντὸς ὀρίου πέραν
 ἐδίωκε τοὺς φεύγοντας, ἀπηύδησε, καὶ θέλει
 ἀναψυχῆς καταφυγὴν ἀναπαυτικωτέραν.
 Ὅπως δροσίση φλέγοντα τὰ χεῖλη καὶ τὰ μέλη,
 ὑπὸ σκιὰν πολύδροσον καὶ ὑπὸ κλάδους ἔρπον
 ρυάκιον τὸν προσκαλεῖ, τὴν ὄρασίν του τέρπον.

47

Ἐκεῖ ἐξαίφνης φαίνεται ἐμπρός του νέα κόρη,
 πλὴν τοῦ προσώπου κάθοπλος, χαλκῷ κεκαλυμμένη.
 Εἰδωλολάτρις ἦν αὐτῆ, καὶ πρὸς αὐτὸ προὔχῳρει
 τὸ μέρος, ἀναπαύσεως κ' αὐτῆ ἐφιεμένη.
 Τὴν εἶδε μετὰ θαυμασμοῦ, καὶ ὡς τὴν ἐθεώρει,
 ἢ θεά της τὴν εὐφλεκτον καρδίαν του θερμαίνει.
 ὦ θαῦμα! Μόλις γεννηθεῖς ὁ ἔρωσ ὄπλα φέρει,
 ἴσταται μέγας, καὶ πληγὰς καιρίας ἐπιφέρει.

48

Τὴν κόμην τῆς ἐκάλυπτεν ἡ περικεφαλαία·
 ἂν δ' ἄλλοι δὲν ἐπήρχοντο, ἐρρίπτετο ξιφῆρης
 ἐπάνω του· ἀλλ' ἄκουσα ἡ κόρη ἡ γενναία
 τρωθέντ' ἀπολιποῦσά τον, ἀπῆλθε, θυμοῦ πλήρης.
 Ἄλλὰ ἡ ἀρειμάνειος εἰκὼν τῆς ἡ ώραία
 ὡς ζῶσα εἰς τὴν μνήμην του ἐνέμενε θυμῆρης·
 καὶ θέσις καὶ ἐμφάνισις, ἐντυπωθεῖσ' ἐντός του,
 τὸν ἐκυρίεον, τροφή τῆς διαρκοῦς φλογός του.

49

Καὶ λέγ' εἰς τοὺς ὄξυδερκεῖς συντρόφους ἡ μορφή του·
 ἰδέτε θυμὰ ἔρωτος καὶ θυμ' ἀπελπισίας.
 Ἐγείρουσι τὴν ἔρημον ἠχῶ οἱ στεναγμοὶ του,
 βαδίζει νεύων πρὸς τὴν γῆν καὶ πλήρης ἀθυμίας.
 Εἰσὶ δ' οἱ ὀκτακόσιοι ἵππεῖς, οἱ ὄπαδοί του,
 ἐκ τῶν οἰκούντων τὰς τερπνὰς ἀκτὰς τῆς Καμπανίας,
 πανήγυριν τῆς φύσεως, καὶ λόφους τοὺς εὐφόρους,
 οὓς ἀγαπαῖ ὁ Τυρρῆνός, πρασίνοισι, ἀνθοφόροισι.

50

Κατόπιν ἔποντ' Ἕλληνες περὶ διακοσίους.
 Οὐδεὶς τῶν ἐκαλύπτετο οὐδ' ἐσιδηροφόρει.
 Ξίφη κυρτὰ εἰς τὸ πλευρὸν κρεμῶσι, κ' ἐγκαρσίους
 φαρέτρας φέρουσ' ἠχηρὰς ὀπίσω, ταξοφόροι.
 Ἴσχνοὺς τοὺς ἵππους ἔχουσιν, ἀλλὰ δρομεῖς ἀξίους,
 ὀλιγοφάγους, τρέχοντας εὐρώστως εἰς τὰ ὄρη.
 Εἰσὶ δριμεῖς διώκοντες, ταχεῖς ὑποχωροῦντες,
 ὀρμῶσι σκορπιζόμενοι, καὶ φεύγουν πολεμοῦντες.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. ΣΤ']

B

51

Τὸ τάγμα τοῦτο ἀρχηγὸν γνωρίζει τὸν Τατῖνον,
 τοῖς Φράγκοις συστρατεύοντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, μόνον.
 ὦ αἴσχος! ὦ ἀνόμημα! Ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων
 μακρὰν ἀπὸ τὸ θέατρον δὲν ἦτο τῶν ἀγώνων,
 καὶ ὅμως ἔμενες, Ἑλλάς, τῶν εὐσεβῶν κινδύνων
 ἀργοῦσα μάρτυς, θεατῆς ψυχρὰ τῶν λαμπρῶν πόνων.
 Ἄνισως ἤδη αἰσχιστος ζυγὸς σ' ἐπιβαρύνη,
 δὲν εἶναι ὕβρις, μὴ κλαυθῆς, ἀλλὰ δικαιοσύνη.

52

Ἐσχάτη φάλαγξ μετ' αὐτοὺς πολεμιστῶν βαδίζει,
 πρώτη τὴν τέχνην, τὴν τιμὴν, τὰ ἔργα τῆς ἀνδρίας.
 Τυχοδιῶκται ἥρωες, οὓς ἦττα δὲν γνωρίζει,
 εἰσὶ πληγαὶ τοῦ Ἄρεως καὶ τρόμος τῆς Ἀσίας.
 Τοὺς μυθικούς του πλάνητας μὴ ὁ Ἄρθουρ κομίζει,
 καὶ μὴ φημίζη ἢ Ἀργῶ τοὺς παλαιοὺς Μινύας.
 Ἀρχαία πᾶσα ὠχρηᾶ ἐνθύμησις ἐμπρὸς των
 καὶ σβέννυται. Τίς ἀρχηγὸς ὑπάρχει ἄξιός των;

53

Ἦτον ἐκ Κόνσης, ὁ Δυδών. Γινώσκοντες ὀπίσθη
 δυσχέρεια εἰς ἀρετῆς καὶ εἰς αἱμάτων κρίσεις,
 συμφώνως ἀπεφάσισαν νὰ τῷ ὑποταγῶσι,
 ὅτ' εἶδε πλείονα αὐτῶν καὶ ἔπραξεν ἐπίσης.
 Συνέβη δὲ αἱ τρίχες του νὰ ἐπιλευκανθῶσι,
 ἂν καὶ ἀκμαία ἔθαλλεν ἡ ἀνδρική του φύσις.
 Δεικνύων δ' ὑπὸ τῆς τιμῆς κατάστικτον τὸ στῆθος,
 ἀξιοφθόνων ἐπ' αὐτοῦ τραυμάτων φέρει πλῆθος.

54

Προβαίνουν, ὁ Εὐστάθιος, δι' ἔργων του ἰδίων
 γνωστός, καὶ μᾶλλον ἀδελφός ὄτ' ἦν τοῦ Βουλλιῶνος·
 Γερνάνδος, ὁ τοῦ ἀνακτος υἱὸς τῶν Νορβεγίων,
 ὦ καύχημα τὰ στέμματα, τὰ σκῆπτρα καὶ ὁ θρόνος·
 καὶ ὁ Ρουγέρος εἶπετο κ' ὁ Ἐγγερλάν, ἀνδρείων
 ἀρχαίαν δόξαν ἔχοντες, ἦν σέβεται ὁ χρόνος·
 κ' ἡ φήμη ὡς περὶ ἀνδρῶν λαλεῖ γενναιοκάρδων
 περὶ Ῥαμβάλδου, Γέντονος, καὶ ἀδελφῶν Γεράρδων.

55

Οὐβάλδος, καὶ ὁ εὐγενής Ῥοσμόνδος ἐπαινεῖται,
 ὁ κληρονόμος τῆς λαμπρᾶς Λαγκαστρικῆς δουκίας.
 Δὲν πρέπει οὐδ' ὁ Ὀβίζος ὁ Τοσκανὸς νὰ κεῖται
 εἰς τὸν βυθὸν τὸν πνίγοντα τὴν μνήμην τῆς ἀνδρίας.
 Οὐδ' ἡ τριάς τῶν Λομβαρδῶν ὁμαίμων παραιτεῖται,
 ὁ Παλαμήδης, Ἀχιλλεὺς καὶ Σφόρσας, ἄνευ μνείας.
 Οὐδὲ ὁ Ὄθων, ὁ λαβὼν ἀσπίδα πολεμίων,
 ἐφ' ἧς ἐκ δράκοντος γυμνὸν ἐξέρχεται παιδίον.

56

Βάσκει, Ῥοδόλφε, καὶ ὑμᾶς ἀναπολῶ ἐπίσης,
 οὐδὲ τῶν Γίδων ἀμελῶ, ἐνδόξων ἀμφοτέρων·
 οὐδ' εἰς δικαίας φειδωλὸς γενναίων ἀναμνήσεις,
 τὸν Ἐβεράρδον σιωπῶ οὐδὲ τὸν Γερνιέρον.
 Ποῦ ἤδη ἀπαυδήσαντα εἰς τὰς ἀπαριθμήσεις,
 συζύγων ζευγὸς ἔραστῶν μὲ παρασύρεις φέρον,
 ὦ Ὀδοάρδε καὶ ὦ σὺ Γυλδίππη, ὁμοῦ μένον
 ἐν τοῖς πολέμοις, κ' ἐν αὐτῷ τῷ τάφῳ ἠνωμένον!

57

Ποίων και πόσων εύρετης ὁ ἔρωσ διδαγμάτων!
 Ὀπλίσθ' ἡ ἀσθενῆς γυνῆ, καὶ στρατιώτης ἦτον.
 Πλευρὸν πλευρὸν βαδίζουσι, κοινὰ τὰ βήματά των,
 κ' εἰς ἓνα κρέμαται κοινὸν ἡ ὑπαρξίς των μίτον
 κοινὸν πᾶν τραῦμα, καὶ κοινὸς πᾶς πόνος τῶν τραυμάτων,
 οὐδ' ὄπλον καταφέρεται τὸν ἓνα μόνον πλήττον.
 Ὅταν αὐτὸς τιτρώσκηται, ἡ φίλη του ἐκπνέει,
 κ' ἐκρέει κ' ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, τὸ αἷμά της ἂν ρέη.

58

Ἄλλ' ὁ Ῥινάλδος τάττεται ὑπὲρ αὐτοῦς, ὁ νέος,
 καὶ ὑπὲρ ὅσους τὸ εὐρὸν πεδῖον περικλείει.
 Τὸ μέτωπόν του αἶρεται ὀρθόν, ὡς βασιλέως,
 ἡπίως ἄγριον, παντὸς τὰ βλέμματα ἐλκύει.
 Καὶ ἡλικίαν προὔλαβε κ' ἐλπίδας, καὶ ταχέως
 τὰ ἄνθη τῶ ἐβλάστησαν, καὶ ὁ καρπὸς ἐφύη.
 Ὅποταν στίλβη ἔνοπλος, τὸν λέγεις θεὸν Ἄρην,
 ἄλλ' ἔρωτα, ὅταν γυμνοῖ τὴν τοῦ προσώπου χάριν.

59

Αὐτὸς εἰς τοῦ Ἀθέσιος τὰς ὄχθας ἐγεννήθη
 ὑπὸ Βερτόλδου τοῦ κλεινοῦ καὶ τῆς καλῆς Σοφίας,
 Βερτόλδου τοῦ ισχύοντος· οὐδ' ἔτι ἀπελύθη
 τὸ βρέφος τῶν σπαργάνων του, ὁπότε ἐπιμελείας
 παρὰ Μαθθίλδης ἔτυχε, κ' ἐτράφη, κ' ἐμυήθη
 τὸ ἄρχειν ὑπὸ τὰς σοφὰς ἐκείνης ὁδηγίας·
 οὐδὲ τὴν ἐγκατέλιπε πρὶν, σείσας τὴν Ἀσίαν
 πολέμων κρότος, ἡγείρε τὴν νέαν του καρδίαν.

60

Τότε, πρὸ τῆς τετάρτης του αὐτὸς Ὀλυμπιάδος,
 ἀπῆλθε μόνος, δι' ὁδῶν ἀγνώστων καὶ μηκίστων,
 τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ἀκτὰς διῆλθε τῆς Ἑλλάδος,
 καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν στρατὸν τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων.
 Φυγαί, πλανήσεις εὐγενεῖς! Ἀπόγονός του κλάδος
 εἶθε ποτέ τις εὐκλεῆς νὰ γίνῃ μιμητῆς των!
 Τρεῖς χρόνους ἤδη πολεμεῖ, καὶ μόλις ἐπ' ἐσχάτου
 χνοὺς ἐπανθεῖ παράκαιρος ἐπὶ τὸν πώγωνά του.

61

Ἦδη προβαίνουσ' οἱ πεζοὶ κατόπιν τῶν ἰππέων,
 καὶ τούτων ὁ ἀτρόμητος Ραιμόνδος προηγεῖται·
 εἰς τὴν Τολόσαν κυβερνᾷ, καὶ ἐκ τῶν Πυρηναίων
 κ' ἐκ τῶν Γαρόννης ἐκβολῶν τῷ ἔπονται ὀπλίται.
 Τετρακισχίλιοι εἰσὶ μὲ ὀπλισμὸν ὠραῖον·
 παντοῦ ἡ καρτερία των κ' ἡ πεῖρα ἐπαινεῖται.
 Ἄνδρες χρηστοί· ἀδύνατον ὑπ' ἀρχηγοῦ ἑτέρου
 νὰ ὀδηγῶνται κρείττονος οὐδὲ γενναιοτέρου.

62

Φέρει ὁ Στέφανος στρατὸν εἰς πεντακισχιλίους
 ἐξ Ἀμβυόσης, Βλέσσης, Τοῦρ, καὶ ἐκ τῶν περιχώρων·
 δὲν εἶναι φάλαγξ κρατερὰ ἐπὶ τοὺς πολεμίους,
 καὶ τοι συνίστατ' ἐξ ἀνδρῶν λαμπρῶν, σιδηροφόρων.
 Ἦ γῆ των πλήρης χάριτος, γλυκύτητος, ὁμοίους
 τοὺς χαρακτῆρας τῶν αὐτῆς παράγει οἰκητόρων.
 Ἀκάθεκτος ἡ πρώτη των ὀρμὴ ἐν τῇ συγκρούσει,
 ταγέως πλὴν ἐνδίδουσι καὶ ὀπισθοδρομοῦσι.

63

Τρίτος χωρεῖ ὁ Ἄλκαρος, τὴν ὄψιν ἀγριαίνων,
 ὡς ὁ ἀρχαῖος Καπανεὺς εἰς τῶν Θηβῶν τὰς πύλας.
 Ἐξ χιλιάδας Ἑλβετῶν, εἰς βράχους τεθραμμένων,
 συνῆξεν, εἰς τῶν Ἄλπεων τοὺς πύργους ἐπιστείλας.
 Τὸν σίδηρον εἰς ἄροτρα ἐσφυρηλατημένον,
 μετεσχημάτισαν αὐτοὶ πρὸς εὐγενεῖς ἀμίλλας.
 Ἄγροϊκοὶ πρόην γεωργοί, τραχεῖς νομεῖς προβάτων,
 νῦν μάχονται πρὸς βασιλεῖς καὶ κατὰ στρατευμάτων.

64

Τοῦ Πέτρου τούτοις ἔπεται ἡ ὑψηλὴ σημαία,
 ἥτις μὲ τὸ διάδημα καὶ μὲ τὰς κλεῖς κοσμεῖται.
 Μ' αὐτὴν ἑπτακισχίλιοι τὰ ὄπλα των, βαρέα,
 στίλβουσι· τούτων δ' ὁ χρηστὸς Καμίλλος προηγείται,
 χαίρων, διότι ἀφορμὴ, νὰ ἀναλάμψη νέα
 ἡ δόξα τῶν προγόνων του θεόθεν τῷ δωρεῖται,
 ἢ καὶ νὰ δείξη πῶς οὐδὲν ἐλλεῖπει τῇ ἀνδρίᾳ
 τῶν Φράγκων, ἢ ἂν λείπη τι, ἢ μόνη πειθαρχία.

65

Ὡς τῶν ταγμάτων ἕκαστον παρῆλθ' ἐν ἐπιδείξει,
 καὶ ἔσχατον τὸ προῤῥηθὲν ὀδεῦον παραλλάττει,
 ὁ Γοδεφρείδος συγκαλεῖ τοὺς ἀρχηγούς, νὰ δείξη
 αὐτοῖς τί ἐσχεδίασε, καὶ τί τοῖς ἐπιτάττει·
 «Αὔριον, ἅμα ἡ αὐγὴ τὰς πύλας διανοίξη
 τοῦ οὐρανοῦ, ἡ στρατιὰ νὰ βαίνη ταχυτάτη,
 χωροῦσα πρὸς τῆς πόλεως τὰ τείχη τῆς ἀγίας,
 καὶ ν' ἀφίχθῃ αἰφνίδιος, πρὶν πάσης ὑπονοίας.

66

«Λοιπὸν παρασκευάσθητε εἰς τὴν ὁδοιπορίαν,
 κ' εἰς μάχην τὴν ὀλέτειραν, καὶ εἰς τὴν νίκην ἔτι.»
 Ὁ θερμὸς λόγος τοῦ σοφοῦ στρατάρχου, τὴν ἀνδρίαν
 ἐξάπτει ὄλων, τὰς ψυχὰς γενναίως διαθέτει.
 Καθεὶς προσμένει τὴν αὐγὴν μ' ἀνυπομονησίαν,
 καὶ τὴν ζωὴν του πρόθυμος εἰς κίνδυνον ἐκθέτει·
 ναὶ μὲν, δὲν εἶναι ἄφροντις ὁ ἔμφρων Γοδεφρεΐδος,
 πλὴν κλείει ἐν τῷ στήθει του τὸ βᾶρος τῆς φροντίδος.

67

Διότ' ὑπόπτους ἤκουσεν ἐσχάτως ἀγγελίας·
 ὁ ἀναξ ὁ Αἰγύπτιος ὅτι πρὸς Γάζαν βαίνων,
 νὰ προασπίσῃ ἤρχετο τὰς πόλεις τῆς Συρίας,
 μετὰ πολλῶν παρασκευῶν καὶ πλήθους ὀπλισμένων·
 κ' ἐνόησεν ὅτι ἀνὴρ ἐπιχειρηματίας,
 δὲν ἔστεργεν ἐπὶ μακρὸν ἐν ἀπραξίᾳ μένων.
 Δι' ὃ ἐχθρόν του ἄσπονδον προβλέπων τον ἐγκαίρως,
 πρὸς τὸν πιστὸν Ἑρβῆϊκόν του λαλεῖ ἰδιαιτέρως·

68

«Ἀνάβα πλοῖον ἐλαφρὸν, καὶ σπεῦσον ἐν τῷ ἅμα
 εἰς τὰς ἀκτὰς νὰ ὀρμισθῆς τῆς γῆς τῆς Ἑλληνίδος.
 Ἐκεῖ θά φθάσῃ προσεχῶς (μοὶ τὸ ἀγγέλλει γράμμα
 ἀνδρὸς διδόντος μοι πιστῶς πᾶν ἀγγελίας εἶδος)
 γενναῖος βασιλέως παῖς, ν' ἀγωνισθῆ συνάμα
 μεθ' ἡμῶν πάντων, προελθὼν ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος.
 Ἡγεμῶν εἶναι τῶν Δανῶν, καὶ μέγαν φέρει στόλον
 ἐκ τόπων οἵτινες αὐτὸν ἐγγίζουσι τὸν πόλον.

69

« Ἄλλ' ἴσως ὁ ἐπίβουλος μονάρχης τῶν Ἑλλήνων,
 μὲ τοὺς συνήθεις δόλους του καὶ τὰ τεχνάσματά του,
 νὰ ἀποπέμψῃ πειραθῆ τὸν σύμμαχον ἐκεῖνον,
 ἢ καὶ νὰ στρέψῃ ἀφ' ἡμῶν μακρὰν τὰ βήματά του.
 Σὺ, ὦ πιστέ μου σύμβουλε, τὸν νοῦν του διευθύνων
 πρὸς τὰ ἡμῶν συμφέροντα καὶ τὰ συμφέροντά του,
 διάθες τον ὡς ἐξ ἐμοῦ. Νὰ φθάσῃ ἄς ταχύνη.
 Θὰ νομισθῆ ἀνάξιον αὐτοῦ ἐὰν βραδύνη.

70

« Σὺ δὲ μετὰ τοῦ στόλου του μὴ ἔρχου, ἀλλὰ μεῖνε
 παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν
 ἐπίσπευσον ὡς δυνηθῆς, ἣν αἱ συνθῆκ' ἐκεῖναι
 κ' αἱ διαβεβαιώσεις των ὑπέσχοντο ταχεῖαν. »
 Αὐτὰ τῷ λέγει, καὶ αὐτὴ ἡ ἐντολὴ του εἶναι·
 δοὺς δ' εἰς αὐτὸν ἐπιστολὴν, κυροῦσαν τὴν πρεσβείαν,
 τὸν ἀποπέμπει, καὶ ταχὺν τῷ συνιστᾷ τὸν πλοῦν του·
 κ' ἐνταῦθα οὔτ' οἱ λογισμοὶ κατέλιπον τὸν νοῦν του.

71

Τὴν ἐπιούσαν δ', ὡς τὸ φῶς τοῦ λυκαυγοῦς αὐξάνον
 τὴν πύλην τῆς ἀνατολῆς εὐρεῖαν διανοίγει,
 κρότος λαμπρὸς ἀντήχησε σαλπίγγων καὶ τυμπάνων,
 καὶ ὁ φιλόχριστος στρατὸς σκευάζεται νὰ φύγῃ.
 Δοῦπος, τοῦ ὄμβρου ἄγγελος, ἐκ τῶν συννέφων φθάνων,
 δὲν τέρπει τὴν διψῶσαν γῆν, ἣν θέρους αὐχμὸς πνίγει,
 ὡς τῶν ὀργάνων ἡ ἠχὼ τῶν πολεμιστηρίων
 τὰ ὦτα τῶν στρατιωτῶν ἠδύνει τῶν ἀγρίων.

72

Καθεὶς των ὑπὸ ζέσεως ἀναπτεροῦται νέας,
κατ' ἔθος ἴδιον καθεὶς τὰ μέλη του ἐνδύει,
κ' εἰς πανοπλίας ὅλοι των ἐμπρέπουσιν ὠραίας.
Ἵπὸ τοὺς Ἡγεμόνας των συβρέουσ' οἱ ἀνδρεῖοι,
κ' ἐν παρατάξει ὁ στρατὸς τὰς εὐκλεεῖς σημαίας
ἐγείρει, κ' εἰς τὸν ἄνεμον τὰς ἀναπεταννύει.
Ἵπὲρ δὲ πάσας ἢ πασῶν μεγαλοπρεπεστέρα
τοῦ θριαμβεύοντος Σταυροῦ, ἀστράπτ' εἰς τὸν αἰθέρα.

73

Τὰς οὐρανίους ἐνταυτῷ διαμετρῶν ἐκτάσεις
ὁ ἥλιος ἀνέρχεται, ὡς φλόγας δὲ τρεμούσας,
μυριοφώτους ἀνασπᾶ λαμπρὰς ἀντανακλάσεις
ἀπὸ τῶν ὄπλων τῶν χαλκῶν, τὰς ὄψεις ἐκθαμβούσας.
Σπινθῆρας ρίπτ' ἢ ἐκτασις τῆς ἀτμοσφαίρας πάσης,
καὶ βλέπεις ὡς πυρκαϊὰς εἰς ὕψος ἀνιούσας.
Κλαγγὴ τῶν ὄπλων, ἄγριος χρεμετισμὸς τῶν ἵππων,
πληροῦσι τὴν περὶχωρον κρότου, βοῆς καὶ κτύπων.

74

Ὁ ἀρχηγὸς τὸ στράτευμα νὰ προφυλάξῃ θέλει
ἀπὸ ἐνέδρας κ' ἐχθρικὰς κρυφίας ἐπιθέσεις·
εἰς τινα τάγματα ψιλῶν ἱππέων παραγγέλλει
τὰς πέριξ περιτρέχοντες νὰ κατοπτεύσουν θέσεις·
συγχρόνως δὲ τοὺς σκαπανεῖς ἐμπρὸς τῶν ἄλλων στέλλει,
τοὺς διορθοῦντας τὰς κακὰς τῶν δρόμων διαθέσεις,
τοὺς χάσματα χωννύοντας, πεδοῦντας τὰς ἀνόδους,
καὶ δι' ἀβάτων στενωπῶν χαράττοντας διόδους.

75

Οὐδείς στρατὸς συμπυκνωθεὶς βαρβάρων ἀγελαίων,
 ἢ φρούριον εὐρύτειχον, ὃ τάφρος περιβάλλει,
 δασῶν πυκνότης, χεῖμαρρος, ἢ ὕψος τῶν ὀρέων,
 τὴν πρόοδόν των δύναται σπευδόντων ν' ἀναβάλλῃ.
 Ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν, ὑπερηφάνως ῥέων,
 οὕτω τὰ δῦα χεῖλη του ὀπόταν ὑπερβάλλῃ,
 εἰς τὰ πεδία ρίπτεται τὰ πάντα καταστρέφων.
 Οὐδὲν τὸ ἀνθιστάμενον, ἢ πάλιν αὐτὸν στρέφον.

76

Ἴσως ὁ τῆς Τριπόλεως μονάρχης, ἐτοιμάσας
 ἐν τῷ φρουρίῳ του στρατὸν κ' ἐφόδια καὶ πλοῦτον,
 πρὸς ὥραν θ' ἀνεχαίτιζε τὰς φάλαγγάς των πάσας·
 ἀλλ' ἐφοβήθη εἰς πόλεμον νὰ καταβῆ τοιοῦτον·
 καὶ διὰ πρέσβειων αὐτοὺς καὶ δῶρων κατευνάσας,
 τὴν εἰς τὴν γῆν του εἴσοδον ἐδέχθη τοῦ στρατοῦ των.
 Οὐδόλως δ' ἀντιτείνοντι, τῷ ἐπεβλήθη εἰρήνη,
 ἐφ' αἷς συνθήκαις Βουλλιῶν ὁ εὐσεβὴς προτείνει.

77

Ἐνταῦθα πρὸς ἀνατολὰς τὴν πόλιν ὑπερνεύει
 τὸ ὄρος Σείρ, ὑψούμενον τοῦ τείχους τῆς πλησίον.
 Εἰς τοῦτο μέγας ὄμιλος χριστιανῶν ἀνέβη
 γένους παντὸς καὶ τάξεως κ' ἡλικιῶν παντοίων.
 Τῷ νικητῇ χριστιανῷ πᾶν δῶρον δαψιλεύει·
 τὸν βλέπει ἀγαλλόμενος κ' εἰς θρίαμβον μεθύων,
 ἐκπεπληγμένος θεωρεῖ τὴν ξένην πανοπλίαν,
 καὶ δίδ' εἰς τὸν στρατὸν πιστὴν καὶ φίλην ὁδηγίαν.

78

Τὸν ἔφερε δὲ δι' ὁδοῦ εὐθυωρούσης ὅλως,
 ὡς ἔνεστιν ἀκολουθῶν τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης,
 ὅτ' ἤξευρ' ἐπικουρικός πῶς περιπλέει στόλος
 ἀπὸ τῆς ὄχθης εἰς μικρὰς ἀπέχων ἀποστάσεις,
 εἰς τὸν ὀδεύοντα στρατὸν ὅτι παρεῖχ' εὐκόλως
 αὐτὸς βοήθειαν τροφῶν καὶ ἀφθονίας πάσης,
 πῶς τὸ Αἰγαῖον δι' αὐτὸν θερίζει ἐτησίως,
 κ' ἡ Κρήτη δι' αὐτὸν τρυγᾷ, καὶ ἡ πετρώδης Χίος.

79

Τῶν ἐγγυτέρων θαλασσῶν τὰ κύματα γογγύζουν
 ὑπὸ ὀλκάδων πίεσιν κ' ἐλαφροτέρων πλοίων.
 Ὡστε ὁδὸν, ἣν ἀφοβοὶ αἱ πρῶραί του νὰ σχίζουν,
 δὲν ἔχει ὁ Σαρακηνὸς εἰς τὸ ὑγρὸν πεδίον.
 Πλὴν ὄσων ὁ Γεώργιος κ' ὁ Μάρκος ἐφοπλίζουν
 ἐν μέσῳ τῶν Αἰγυριακῶν κ' Ἑνετικῶν ὀρίων,
 πέμπουσιν ἔτ' οἱ Ὀλλανδοὶ, οἱ Ἄγγλ', οἱ Γάλλοι πλοῖα,
 καὶ ἕτερα ἢ εὐφορος τοῖς πέμπει Σικελία.

80

Τὰ πλοῖ' αὐτὰ συμπλέοντα, καὶ πάντα ἠνωμένα
 διὰ μιᾶς θελήσεως, διὰ δεσμῶν ἀλύτων,
 ἐφωδιάσθησαν καθ' ἓν εἰς ἕτερον λιμένα
 μὲ ὅτ' εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνάγκης πρώτης ἦτον.
 Ὁ δὲ στρατὸς τὰ ὄρια ἐγκαταλελειμμένα
 εὐρίσκων, διὰ στενωπῶν διῆλθεν ἀφρουρήτων,
 καὶ πλήρης ζήλου προχωρεῖ μ' ἀκάθεκτον τὸ βῆμα
 ἔπου ὑπέστη ὁ Χριστὸς τὰ πάθη καὶ τὸ μνημα.

81

Ἄλλὰ γοργή, προτρέχουσα ἢ φήμη προλαμβάνει,
 ἢ φέρουσα τὰς ἀληθεῖς καὶ τὰς ψευδεῖς εἰδήσεις,
 ὅτ' ἠνωμένος ὁ στρατὸς ὁ τροπαιοῦχος φθάνει,
 ὅτι οὐδεὶς ὁ εἰς αὐτοῦ ἀντέχων τὰς κινήσεις.
 Τὰ τάγματα ἀπαριθμεῖ, καὶ ἐπαναλαμβάνει
 τῶν πρώτων τὰ ὀνόματα, τὰ ἔργα τῶν ἐπίσης,
 καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὕμνει, καὶ ἐξηγριωμένη,
 εἰς τοὺς τυράννους τῆς Σιών καταστροφὴν προφαίνει.

82

Ἡ προσδοκία τοῦ κακοῦ κακὸν εἶν' ἴσως μεῖζον
 ἢ τὸ κακὸν ἐρχόμενον μετὰ τὴν προσδοκίαν,
 καὶ ἤχος ἀνεμῶλιος ἀκούσματα φημίζων,
 κρατεῖ τὰ ὦτα δέσμια, τὴν φρέναν τῶν δεσμίαν,
 καὶ φήμας ἀντιφατικὰς ὁ φόβος ψιθυρίζων,
 τὴν πόλιν καὶ τὸ στράτευμα διίπταται μὲ βίαν.
 Ἄλλὰ παρὰ τὸν κίνδυνον ὁ βασιλεὺς ὁ γέρων
 τὴν φρένα του ἐπὶ βουλῶν συστρέφει ἀνημέρων.

83

Τὸν γέροντ' αὐτὸν ἀνακτα καλοῦσιν Ἀλαδῖνον·
 ἐσχάτως ἐβασίλευσεν ἐν λύπαις καὶ φροντίσι·
 ἦτον ἐκ φύσεως σκληρὸς, τὸ γῆρας πλήν, πραῦνον,
 τὴν ψυχροτέραν φρόνησιν κατέμιξε τῇ φύσει.
 Ὡς ἔμαθε τὴν πρότασιν τοῦ ἔθνους τῶν Λατίνων,
 νὰ ἔλθῃ καὶ τὴν πόλιν του νὰ ἐκπολιορκήσῃ,
 ἐκυριεύθ' ὑπὸ πολλῶν ὑπονοιῶν ἀθρώων
 καὶ ἐκ τῶν πολεμίων του καὶ ἐκ τῶν ὑπηκόων.

84

Ὅτι ἐντὸς τῆς πόλεως συναναμεμιγμένοι
 λαοὶ συναγελάζονται διάφοροι τῇ πίστει·
 τὸ ἥττον μέρος τοῦ Χριστοῦ πληροῦσι τὰ τεμένη,
 καὶ τὸν Μωάμεθ σέβονται οἱ κράτιστοι κ' οἱ πλεῖστοι.
 Ἄφ' οὗ τὴν πόλιν τῆς Σιών κατέκτησε, καὶ μένει
 ταύτην οἰκῶν ὁ τύραννος, μερὶς ἢ ἐλαχίστη
 τῶν φόρων καὶ λειτουργιῶν ἐτάχθ' εἰς τοὺς βαρβάρους,
 πολὺ δ' εἰς τοὺς χριστιανούς τοῦ δημοσίου βάρους.

85

Ὁ φόβος οὗτος, τῆς φρενὸς τῆς φύσει ἀνημέρου,
 ἦν ὁ καιρὸς ἐπράυνε, κ' ἐψύχρανε τὸ γῆρας,
 τὴν ἀγριότητα, θυμοῦ πληροῖ ἀγριωτέρου·
 ζητεῖ νὰ βιάσῃ εἰς αἵματα ὁ τύραννος τὰς χειῖρας.
 Ὁ ὄφις ἐν τοῦ παγετοῦ ἢ νάρκη ἐξημέρου
 οὕτω τὸ θέρος μένεται, τὴν κεφαλὴν ἐγείρας·
 ὁμοίως οἰκοδίαίτος τιθασσευθεὶς ὁ λέων,
 ὡς ἐγγιχθῆ, ὠρύεται τὴν πρὶν τοῦ λύσσαν πνέων.

86

«Βλέπω, φωνάζει, τὴν χαρὰν τοῦ ὄχλου τῶν ἀπίστων,
 λαλεῖ ἐκ τῶν προσώπων των καὶ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων.
 Τὰ δάκρυά μας γέλωσ των καὶ εὐχαρίστησις των
 σκιρτῶσιν ἐπὶ τῶν κοινῶν αὐτοῖ δυστυχημάτων.
 Ἴσως αἱ προδοσίαι των κ' αἱ τέχν' αἱ ἀσεβεῖς των
 τὸν φόνον μου ραδιουργοῦν εἰς τὰ συμβούλιά των·
 ἢ ἴσως εἰς τὸν φίλον του κ' ἐχθρόν μου ἐπιστείλας,
 ἀνοίγει ὁ ὑπεύθυνος λαὸς αὐτῶ τὰς πύλας.

87

« Ἄλλ' ὄχι, τοὺς δολίους τῶν σκοποῦς θὰ ματαιώσω·
 δι' ἔργων τὴν μανίαν μου θὰ σβύσω ἀνηκούστων·
 θὰ τοὺς φονεύσω, φοβερὸν παράδειγμα θὰ δώσω·
 εἰς τῶν μητέρων τοὺς μαστοὺς θὰ σφάξω τοὺς υἱοὺς τῶν·
 τοὺς οἴκους, τοὺς βεβήλους τῶν ναοῦς θ' ἀποτεφρώσω·
 δαυλοὺς θὰ τοῖς ἀνάψωμεν τοιοῦτους νεκρικοὺς τῶν,
 καὶ εἰς τὸν μέγαν τάφον τῶν, ἐπὶ τῆς προσευχῆς τῶν,
 θὰ σωρευθοῦν τὰ θύματα, καὶ πρῶτ' οἱ ἱερεῖς τῶν.»

88

Τοιαύτη ἡ ἀμείλικτος τοῦ ἀπανθρώπου γνώμη.
 Ἄλλὰ δὲν ἐξετέλεσε τὰς τόσας ἀνομίας·
 ἂν τοῖς ἀθώοις συγχωρῇ νὰ ζήσουν, ἡ συγγνώμη
 δειλίας ἀποτελέσμα, οὐχὶ φιλανθρωπίας.
 Εἰς φόβος εἰς ὠμότητα ἂν τὸν κινῇ ἀκόμη,
 τὸν ἀποτρέπει ἕτερος ἀπὸ ἀπανθρωπίας.
 Αὐτὸς τὴν φρένα του χαλᾷ, τὸν πείθει νὰ φροντίσῃ
 τὴν τροπαιοῦχον στρατιάν μὴ μᾶλλον ἐρεθίσῃ.

89

Πραΐνει ὁ ἀνόσιος τὴν ἀνομὸν του λύσσαν,
 καὶ ἄλλα θύματα ζητεῖ, καὶ ἀλλαχοῦ τὴν στρέφει.
 Τριγύρω πᾶσαν ἔπαυλιν πεδίξει κρημισθεῖσαν,
 ἢ ὅπου χώρα εὐφορος, μὲ πῦρ τὴν καταστρέφει.
 Οὐδ' ἔτι τόποι ὑγιεῖς ἢ σῶοι τόποι ἦσαν,
 ἢ μέρος τοὺς χριστιανοὺς νὰ σκέπη καὶ νὰ τρέφῃ·
 κρήνας δολοῖ καὶ ποταμοὺς, καὶ τῶν ὑδάτων ἔλων
 διὰ φαρμάκων τὰς πηγὰς μολύνει ἰοβόλων.

Ἦν ἀσεβῶς προβλεπτικός, οὐδ' ἀμελεῖ κατά τι
πᾶν εἶτι περὶ τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρωμάτων.
Ἦ πόλις δ' ἡ ἐκ τῶν τριῶν μερῶν ὀχυρωτάτη,
δὲν εἶχε τείχη πρὸς βορρᾶν ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων·
δι' ὅ, ὑπόνοιαν λαβὼν τὸ πρῶτον, διατάττει
κατὰ τὰ μέρη τ' ἀσθενῆ προσθήκην πυργωμάτων.
Πρὸς ὑπεράσπισιν δ' αὐτῶν συνέλεξεν ἀθρόον
πλῆθος ἀνδρῶν μισθοφοροῦν, καὶ πλῆθος ὑπηκόων.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

1

Ἐν ᾧ δ' ὁ τύραννος κοσμεῖ τὰ ἔπλα τῶν βαρβάρων,
κρυφίως ἐμφανίζεται ὁ Ἴσμενος εἰς τοῦτον,
ὁ Ἴσμενος, ὃς κάτωθεν τῶν νεκρικῶν μαρμάρων,
τοὺς τεθνεῶτας ἐξυπνεῖ τοῦ ὕπνου τοῦ μακροῦ των,
ὃν ὀρωδεῖ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σκότη τῶν ταρτάρων,
ἀκούων ψιθυρίζοντα τὰς ἐπωδάς, ὁ Πλούτων,
καὶ ὅστις καὶ τοὺς δαίμονας ὡς δούλους του εἰς χρέη
καθυποβάλλων ἀσεβῆ, τοὺς λύει καὶ τοὺς δέει.

2

Νῦν τοῦ Μωάμεθ λατρευτῆς, χριστιανὸς πρὶν ἦτον,
καὶ τῆς ἀρχαίας πίστεως φυλάττει ἀναμνήσεις.
Συχνὰ δ' ἐν μέσῳ θυσιῶν βεβήλων, ἀπορρήτων,
μιγνύει δύο δόγματα, ὧν ἄπειρος ἐπίσης.
Ἄλλ' ἤδη ἐκ τῶν ζοφερῶν σπηλαίων καὶ ἀδύτων,
ἔπου τὰς γοητείας του τελεῖ καὶ ἐπικλήσεις,
τὸν κίνδυνον προσέρχεται ἰδὼν τοῦ ἄρχοντός του,
κακοῦ μονάρχου σύμβουλος κακοβουλότερός του.

3

Τὸν προσφωνεῖ δέ· «Βασιλεῦ, ἀκάθεκτος ὁ ξένος
 νικῶν στρατὸς τὴν πόλιν μας ὀργᾶ νὰ ἐπιδράμη·
 τὸ ἐφ' ἡμῖν ἄς πράξωμεν ἡμεῖς, καὶ ἐπομένως
 τὸν ἰσχυρὸν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ θενὰ συνδράμη·
 σὸν ἔργον τὸ νὰ διοικῆς, καὶ τοῦτο ἐβῶμένως
 σὺ ἔπραξας, καὶ πάσῃ πᾶν προϋνόησας δυνάμει·
 ἂν ὄλ' ὑπηρετήσωσιν ὡς κυβερνᾷς τὸ σκάφος,
 ταχέως ἔσται αὐτ' ἡ γῆ τῶν πολεμίων τάφος.

4

«Τὸ κατ' ἐμὲ, προσέρχομαι ἀκατασχέτῳ ζήλῳ
 καὶ ἐν κινδύνοις ἀβῶγός κ' ἐν ἔργοις, ἀρχηγέ μου.
 Ἔτι δ' εἰς σὲ τὰς συμβουλὰς ἄς δίδουσιν ὀφείλω
 ἢ πεῖρά μου ἢ πολιὰ, αἱ τέχ' αἱ μαγικαί μου.
 Τοὺς ἐξορίστους τ' οὐρανοῦ ἀγγέλους θὰ σοὶ στείλω,
 νὰ συνυπηρετήσωσι τὰ ἔργα τοῦ πολέμου.
 Πόθεν δ' ὀρμώμενος, καὶ πῶς νὰ ἐνεργήσω μέλλω
 τὰς σκοτεινάς μαγείας μου, νὰ σοὶ ἐκθέσω θέλω.

5

«Ἐν μέσῳ τῶ τῶν ἀσεβῶν χριστιανῶν τεμένει,
 βωμὸς ὑπάρχ' ὑπόγειος· ἐπίκειται δ' εἰς τοῦτον
 εἰκὼν τις ἦν λατρεύουσιν οἱ ἐξηπατημένοι
 μητέρα τοῦ τεχθέντος τε καὶ θνήξαντος Θεοῦ των.
 Λαμπὰς ἐμπρὸς τῆς τήκεται ἀσβέστως καιομένη·
 τὴν κρύπτει παραπέτασμα· εἰς ἄμετρον δὲ πλοῦτον
 ἐν τάξει περιβάλλουσι σειρῶν αὐτὴν μηχίστων
 πολύτιμα δωρήματα θεοβλαβῶν εὐπίστων.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. ΣΤ']

6

«Τὴν παλαιὰν εἰκόνα τῶν αὐτῆν διὰ χειρός σου
 εἰάν ν' ἀρπάσῃς δυνηθῆς συλῶν τὴν ἐκκλησίαν,
 καὶ ἂν κατατεθῆ ἔντος τοῦ προσκυνήματός σου,
 ἐγὼ σ' ὑπόσχομαι φρικτὴν, πανίσχυρον μαγείαν,
 δι' ἧς, ἐν ὅσῳ ἀσφαλῶς φρουρεῖται, καὶ δι' ὅσου
 ἐνταῦθα σώζετ', ἔσεται τῇ πόλ' εἰς σωτηρίαν.
 Διὰ τοῦ μυστηρίου μου τοῦ νέου καὶ ζοφώδους
 ἀπόρθητον τὸ κράτος σου θὰ στήσω πρὸς ἐφόδους.»

7

Εἰπὼν τὸν ἔπεισεν. Εὐθύς πρὸς τοῦ Θεοῦ τὸν οἶκον
 μὲ ἀνυπόμονον σπουδὴν ὁ ἡγεμὼν βαδίζει·
 βιάσας δὲ τοὺς ἱερεῖς, διὰ χειρῶν ἀδίκων
 εἰς τὸν ναὸν τοῦ τὴν σεπτὴν εἰκὸν' ἀποκομίζει,
 εἰς τὸν ναὸν ὅπου συχνῶς, εἰς ἀσεβεῖς ἀνῆκον,
 βέβηλον, ἄφρον θρήσκευμα τὸν οὐρανὸν ὀργίζει.
 Ἐνταῦθα, κατὰ πρόσωπον εἰκόνας τῆς ἀγίας
 ὁ γέρων μάγος μυστικὰς προφέρει βλασφημίας.

8

Ἡ δ' ἄς πλὴν μόλις τῆς χρυσῆς ἀνατολῆς ἀνήφθη,
 καὶ ὁ τὸ καταγώγιον φυλάττων τῶν εἰδώλων
 πρὸς τὴν εἰκόνα ἔρχεται, καὶ βλέπει· ἀνελήφθη
 τοῦ τόπου τῆς, εἰς τὸν ναὸν δὲν τὴν εὕρισκει ὄλον.
 Ὡς ἔμαθε δ' ὁ βασιλεὺς τὴν εἶδησιν, ἐξήφθη
 ἢ πονηρὰ καρδία τοῦ ἀπὸ πυρίπνου χόλον,
 κ' ἔχει πεποιθήσιν, πιστοῦ χριστιανοῦ ἀπάτη
 τὴν νύκτα πῶς τὴν ἔκλεψε, κρυπτὴν πῶς τὴν φυλάττει.

9

Ἄλλ' εἶναι ἄρ' ἀνθρώπου χεὶρ ἢ ταῦτα εἰργασμένη,
 ἢ τὴν ἰσχύν του δι' αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς δεικνύων,
 δὲν ἐπιτρέπ' εἰς σκῆνωμα ἀνόσιον νὰ μένη
 ἢ Βασιλὶς τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν ἐπουρανίων ;
 Περὶ αὐτοῦ ἀμφίβροπος ἢ φήμη ἔτι μένει,
 ἂν ἔργον εἶν' ἀνθρώπινον, ἂν θαῦμα εἶναι θεῖον.
 Εἶν' ἀληθῆς εὐσέβεια ἢ μὴ τῇ εὐσεβείᾳ,
 ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνάγουσα τῇ χάριτι τῇ θείᾳ.

10

Ὁ βασιλεὺς ἐπείγεται νὰ τὴν ἀναζητήσῃ·
 πᾶσαν οἰκίαν ἐρευνᾷ καὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν.
 Τῷ μὲν προδόντι ἀμοιβὰς, ποινὰς δὲ προκηρύσσει
 τῷ κρύπτοντι τὸ ἔγκλημα καὶ τὸν ἐγκληματίαν.
 Ὁ μάγος τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ ἐννοήσῃ,
 τὸ πᾶν τεχνάζεται, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιτυχίαν.
 Διότ' ἢ ξένον ἔργον ἦν, ἢ ἔργον ἐδικόν του,
 τῷ τὸ συγκρύπτει ὁ Θεὸς, πρὸς αἴσχος τῶν τεχνῶν του.

11

Ἄλλ' ὁ μονάρχης ὁ σκληρὸς, ὡς δὲν τῷ κατωρθώθη
 οἱ ἔνοχοι χριστιανοὶ νὰ μάθῃ τίνες ἦσαν,
 ἄσπονδον μῖστος κατ' αὐτῶν ἠσθάνθη, κ' ἠγριώθη,
 καὶ ἡ ψυχὴ του φλέγεται ἀπὸ ὀργὴν καὶ λύσσαν.
 Πάντ' ἀποπτύει χαλινὸν, ἐκδίκησιν ἐπόθει,
 καὶ νὰ κορέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὴν ἐκμανεῖσαν.
 «Θεν' ἀποθάνῃ, ἔκραξε, — δὲν μ' ἀπατοῦν πανούργως —,
 εἰς τὴν σφαγὴν τὴν γενικὴν ὁ ἄγνωστος κακοῦργος.

12

«Μήπως ὁ ἔνοχος σωθῆ, ὁ δίκαιος ἄς πάθῃ
καὶ ὁ ἀθῶος. Δίκαιος; τί λέγω; ἀλλ' οὐδεὶς τῶν
ὁ δίκαιος, ὁ μὴ σκιρτῶν εἰς τοῦ λαοῦ τὰ πάθη
τοῦ ἡμετέρου, ὁ φιλῶν ἡμᾶς, ἐκ τῶν ἀπίστων.
Διὰ τὴν νέαν τῶν ποινην ἄρκοῦν τ' ἀρχαῖα λάθη,
τὸ νέον ἔγκλημα ἐντὸς ἂν εἶναι τῆς ψυχῆς τῶν.
Ἐμπρός, θεράποντες πιστοί! Λάβετε αἱμάτων γέρας·
θύσατε ἐν στόματι πυρὸς καὶ ἐν στόματι μαχαίρας.»

13

Οὕτω τὸν ὄχλον προσφωνεῖ καὶ εἰς τὰ γοργὰ πτερὰ τῆς
ἡ φήμη τοῖς χριστιανοῖς τὸ μήνυμα κομίζει.
Τὸ πλῆθος τρέμει, καὶ δεινὸς τοῦ φόβου παραστάτης
ὁ ἀφευκτὸς τῶν θάνατος, παρῶν τοὺς ἀντικρύζει.
Οὐδεὶς νὰ φύγη δύναται, οὐδεὶς αὐτῶν προστάτης,
δικαιολόγησιν τόλμα καὶ εἰς δέησιν ἐλπίζει.
Ἄλλὰ εἰς τὸν ἀμήχανον λαὸν, ὡς ἐδειλία,
ἀφ' ὅπου δὲν ἠλπίζετο ἐπῆλθε σωτηρία.

14

Παρθένος ἦτον, ὥριμος τὰ ἔτη, μεταξύ τῶν,
ἡγεμονοπρεποῦς φρενὸς, μεγάλης διανοίας,
τὸ κάλλος ἔξοχος. Ἄλλὰ μικρὰ φροντίς τῆς ἦτον
τὸ κάλλος, πλὴν καθὸ κοσμοῦν τὸ κάλλος τῆς καρδίας.
Ἄλλ' ἡ μεγίστη τῶν πολλῶν αὐτῆς τελειότητων
ἦν ὅτ' εἰς τεῖχῃ πενιχρᾶς τὰς ἀποκρύπτ' οἰκίας.
Τῶν θαυμαστῶν τῆς φεύγουσα καὶ βλέμματα, καὶ ἐπαίνους,
εἰς τόπους ἀτημέλητος οἰκεῖ μεμονωμένους.

45

Ἄλλὰ δὲν κρύπτεται, ὅτ' ἦν τὸ κάλλος της τῶν πρώτων,
 πλασθὲν ὅπως θαυμάζεται, πλασθὲν ὅπως ἐλκύη·
 οὐδ' ἐπινεύει ὁ θεὸς εἰς τοῦτο τῶν ἐρώτων,
 ἀλλὰ εἰς πόθους ἐραστοῦ ἀπλήστους τὴν δεικνύει.
 Σὺ ἔρωσ, Ἄργος ἄλλοτε, καὶ ἄλλοτε τυφλώττων,
 οὐ ἢ ἰσχύς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ διανοίγ' ἢ κλείει,
 εἰς τῶν παρθένων τὰς σεμνάς οἰκίας, τὰς μονήρεις,
 τὰς εὐφρουρήτους, βλέμματα τῶν ξένων σὺ ἐνείρεις.

46

Αὐτῷ Ὀλίνδος τ' ὄνομα, αὐτῇ δὲ Σωφρονία,
 τῇ ὁμοθρήσκῳ τῇ πιστῇ, καὶ φίλῃ συμπολίτῃ.
 Ἦν ἢ σεμνότης του, καθὼς τὰ κάλλη της, σπανία·
 σφοδρῶς ἠγάπα, ἠλπίζε μικρά, οὐδὲν ἐζήτει,
 οὐδ' ἤξευρε νὰ ἐκφρασθῇ, ἢ μᾶλλον ἐδειλία.
 Αὐτὴ δ' οὐδὲν αισθάνεται, ἢ δὲν παρατηρεῖ τι,
 ἢ οὐδὲν λέγει· κ' ἔμεινε, στενάζων ἐπωδύνως,
 παροραθεῖς, μὴ νοηθεῖς, μὴ ἀμειφθεῖς ἐκεῖνος.

47

Ὡς διεδόθη δὲ κοινὴ ἢ φήμ' ἢ ἀπευκταία
 εἰς φόνον οἱ χριστιανοὶ πῶς θὰ παραδοθῶσι,
 ἢ ὅσον σῶφρων νεανὶς τοσοῦτον καὶ γενναία,
 τὸν τρόπον εἰς τὴν φρένα της ζητεῖ, πῶς νὰ τοὺς σώσῃ.
 Τῆς τόλμης της ἦν γέννημα ἢ εὐγενῆς ιδέα,
 ἀλλὰ τὴν τόλμην ἢ αἰδῶς βιάζει νὰ ἐνδώσῃ.
 Ἡ τόλμη ὅμως ἐκνικᾷ, κ' ἔργων λαμπρῶν ἐγκύμων,
 τολμηρὰ γίνετ' ἢ αἰδῶς, κ' ἢ τόλμη της αἰδήμων.

48

Ἡ νέα μόνη μεταξὺ τοῦ ὄχλου καταβαίνει·
 τὰ κάλλη της τὰ σπάνια δὲν κρύπτει οὐδ' ἐκθέτει.
 Συνεσταλμένον βλέπουσα, κ' εἰς πέπλον εἰλιγμένη,
 ἔχει τὸ ἦθος ἀφελές κ' ἠρωϊκὸν προσέτι.
 Τίς ἂν κοσμηῆται θὰ εἰπῆ, ἀκόσμητος ἂν μένη,
 ἂν τύχη ἢ ἂν τέχνη της τὰ κάλλη της συνθέτει ;
 Τῆ φύσει καὶ τῷ ἔρωτι, τῷ οὐρανῷ ἠδίστη,
 ἦν ἢ αὐτῆς ἀφέλεια, ἢ τῶν τεχνῶν μεγίστη.

49

Πάντες τὴν βλέπουν, ἀλλ' αὐτὴ δὲν βλέπει, καὶ βαδίζει
 ἀγέρωχος, καὶ ἴσταται ἐμπρὸς τοῦ Ἀλαδίνου.
 Ἡ αἰμοβόρος τοῦ ὀργῆ οὐδόλως τὴν φοβίζει.
 Οὐδὲ τὴν τρέπει εἰς φυγὴν ἢ ὄψις τοῦ κινδύνου.
 «Προσέρχομαί σοι, ἡγεμῶν, ἡ νέα προλογίζει·
 κατὰστειλὸν σου τὴν ὀργῆν, τὸν ὄχλον σου χαλίνου.
 Νὰ παραδώσω ἔρχομαι εἰς τὴν διάκρισίν σου
 τὸν ἔνοχον, ὅστις κινεῖ τὴν ἀγανάκτησίν σου.»

20

Ἡ σεμνὴ τόλμη της, τὸ φῶς τὸ ἰλαρὸν, δ χύνει
 τὸ κάλλος τὸ ἀγέρωχον, τὸ ἱερόν της κάλλος,
 τὸ ἄγριόν του πρόσωπον καὶ τὸν θυμὸν πραῦνει,
 καὶ θορυβεῖ τὸ πνεῦμά του καὶ τὸν μαγεύει ἄλλως.
 Ἄν οὗτος εἶχεν αἰσθημα, ἢ ἂν δὲν εἶχ' ἐκείνη
 αὐστηρὸν ἦθος, ἤθελε τὴν ἀγαπᾶ μέγਾਲως.
 Δὲν ἔλκει κάλλος δύστροπον τὴν δύστροπον καρδίαν.
 Τροφὴν ὁ ἔρωσ ἀπαιτεῖ τὴν χαριτοτροπίαν.

21

Ἦν θάμβος, ἀγαλλίασις, φιλήδον' ἦσαν πόθοι,
 ἂν δὲν ἦν ἔρωσ τὸ κινοῦν τὴν ἀγενῆ καρδίαν.
 Τῆ λέγει, «Ἐξηγήθητι· τὸ ἔθνος σου ἐσώθη
 πρὸς χάριν σου ἀνέστειλα τὴν αἱματοχυσίαν.»
 Κ' ἐκείνη· «Ὁ ὑπεύθυνος ἰδοῦ, σοὶ παρεδόθη.
 Αὐτὴ ἐνήργησεν ἡ χεὶρ τὴν εἰκονοσυλίαν.
 Ὁ κλέπτης ὃν οἱ περὶ σέ ζητοῦσι δορυφόροι,
 καθ' οὗ ὀργίζεσαι, εἰμὶ ἐγὼ· ἐμὲ τιμῶρει.»

22

Ὅπως λυτρώσῃ τὸν λαὸν δεινῶν τῶν δημοσίων,
 τὴν εὐγενῆ τῆς κεφαλῆν ἀντάλλαγμα παρέχει.
 ὦ ψεῦδος γενναιόψυχον! Ἀλήθεια καλλίων
 δύναται σοῦ ν' ἀναδειχθῆ, καὶ σοῦ νὰ ὑπερέχη;
 Ἐδίστασεν ὁ τύραννος, καὶ εἰς τῶν ἀνοσίων
 σφαγῶν τὴν ἀγριότητα ἀμέσως δὲν προστρέχει.
 Τῆ λέγει δ' ἔπειτα· «Εἰπέ καὶ ἐξομολογήσου,
 εἰπέ μοι, τίς ὁ σύμβουλος καὶ ποῖ οἱ συνεργοί σου ;»

23

«Τὴν δόξαν, ἀποκρίνεται, τῆς πράξεως αὐτῆς μου
 δὲν θέλω νὰ συμμερισθῆ οὐδεὶς ἐπὶ τοῦ κόσμου.
 Ἐγὼ ἢ μόν' ὑπεύθυνος. Συνένοχος οὐδεὶς μου·
 ἐγὼ ἢ ἐκτελέσασα, κ' ἐγὼ ἢ σύμβουλός μου.»
 «Εἰς σέ λοιπὸν θὰ κενωθῆ καὶ ἡ ἐκδίκησίς μου,
 λέγει ὁ τύραννος, εἰς σέ, ὁ δίκαιος θυμὸς μου.»
 «Κρίνεις ὀρθῶς, τῶ ἀπαντᾶ, καὶ κατ' εὐθυδικίαν,
 ὡς εἶχον μόνη τὴν τιμὴν, νὰ ἔχω τὴν παιδείαν.»

24

Ἄκουσας τοῦτ' ὁ τύραννος, ἐκ νέου ἐθυμώθη.
 «Ποῦ τὴν εἰκόνα ἔκρυψας, βοᾶ, ὡς τὴν ἐπῆρας ;
 Αὐτὴ δὲ, «Δὲν τὴν ἔκρυψα, εἰς φλόγας παρεδόθη,
 κ' εἰς τοὺς ἐκπεμπομένους τῆς ἐπέχαιρον σπινθῆρας.
 Τὸ ἔργον μου ἐπαινέτόν· κἂν ἡ εἰκὼν ἐσώθη,
 οὐδ' εἰς ἀπίστων ὑβριστῶν θὰ πέσῃ πλέον χεῖρας.
 Τὸν κλέπτην ἦν ἢ τὸ κλαπέν νὰ εὔρης ὁ σκοπός σου.
 Τὸ μὲν ποτὲ δὲν θὰ ἰδῆς, ὁ δὲ ἰδοῦ ἐμπρός σου.

25

«Ἄλλ' οὐδὲ κλέπτεις εἰμ' ἐγὼ, οὐδ' εἶναι κλοπὴ τοῦτο·
 τὸ παρά δίκαιον ληφθὲν δικαίως ἀφηρέθη.»
 Πρὸς ταῦτα ἀπειλητικῶς ὁ ἄρχων ἠγγριούτο·
 τρέμ' ἢ φωνὴ του καὶ ὀργῆς τὸν κυριεύει μέθη,
 οὐδ' οἶκτον ἐπαγγέλλεται τῷ τῆς καρδίας πλούτῳ,
 τῇ τοῦ προσώπου καλλονῇ, τῷ τῆς φρενὸς μεγέθει·
 καὶ μάτην τοὺς προήσπιζε κατὰ τῶν ὠμοτήτων
 ὁ ἔρωσ διὰ τῶν τερπνῶν τοῦ κάλλους του χαρίτων.

26

Ἡ νέα συλλαμβάνεται, κ' εὐθὺς μ' ἀπανθρωπίαν
 ὁ Ἀλαδῖνος, νὰ ριφθῆ εἰς φλόγας διατάττει.
 Τῇ ἔλυσαν τὸ κάλυμμα καὶ τὸν σεμνὸν μανδύαν·
 τοὺς μαλακοὺς βραχίονας σχοινίον συνεχράτει.
 Ἡ δὲ σιγῶσα ἔμενε· τὴν δ' ἄτρομον καρδίαν
 φόβος οὐχί, συγκίνησις κρυφία συνταράττει.
 Καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς οὐχί δειλὴ ὠχρότης
 μαραίνουσά το ἐπανθεῖ, ἀλλ' ἀπλαστος σεμνότης.

27

Ὡς διεδόθ' ἡ εἰδησις, συρρέουσ' οἱ πολῖται,
καὶ ὁ Ὀλίνδος μετ' αὐτῶν περίτρομος προβαίνει.
Ἡ πράξις μὲν γινώσκεται, ὁ πράξας δ' ἀγνοεῖται.
Τρέμει αὐτὸς, τῶν πόθων του μὴ εἶν' ἡ ἐρωμένη·
ιδῶν δὲ ὄτ' ἡ φίλη του αἰχμάλωτος κρατεῖται,
οὐχὶ ὑπεύθυνος, ἀλλὰ καταδεδικασμένη,
καὶ ὅτι ὑπὸ ἀπηνῶν δημίων συνελήφθη,
τὸ πέριξ πλῆθος ἔσχισεν ὀρμῶν, κ' ἐμπρὸς ἐβρίφθη.

28

«Δὲν εἶναι, κράζει, βασιλεῦ, αὐτὴ ὁ κλέπτῃς, στῆθι!
Σοὶ ἐκαυχᾶτο λέγουσα, ἢ μᾶλλον παρεφρόνει.
Τοιαῦτα οὐδ' ἐτόλμησεν αὐτῇ, οὐδ' ἐδυνήθη,
οὐδ' ἐμελέτησε, γυνὴ καὶ ἄπειρος καὶ μόνη.
Πῶς ὑπ' αὐτῆς ἢ ἄγρυπνος φρουρὰ ἐξηπατήθη,
ἢ πῶς προσῆλθεν κἂν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ εἰκόνι,
ἄς τὸ εἶπῃ. Τὴν ἐκλεψα ἐγὼ· ἐμὲ κτυπᾶτε.»
Φεῦ! οὕτω τὴν ἐλάτρευε χωρὶς ν' ἀνταγαπᾶται!

29

Προσθέτει δέ· «Εἰς τὴν ὀπὴν ἀνέβην λεληθότως,
ἦτις τὸ φῶς εἰς τὸν ναὸν καὶ τὸν ἀέρα φέρει·
ἐκεῖ κατώρθωσα, συρθείς εἰς τῆς νυκτὸς τὸ σκότος,
ἀπὸ στενὰ καὶ ἄβαθα νὰ εἰσχωρήσω μέρη.
Ἐμὴ ἡ δόξα, καὶ ἐμὸς ὁ θάνατος εἰκότως.
Πῶς τῆς εὐλόγου μου ποινῆς αὐτῇ θὰ μ' ἀπεστέρει;
Ἐμὴ ἡ ἄλυσις, ἡ φλόξ ἐκείνη ἀναβαίνει
δι' ἐμὲ μόνον, κ' ἡ πυρὰ μόνον ἐμὲ προσμένει.»

30

Ἡ Σωφρονία ὑψωσε τὸ βλέμμα φιλανθρώπως,
 πλήρες ἐλέους, κ' εἰς αὐτὸν ὑγρὸν τὸ διευθύνει.
 «Ἀθῶε σὺ, τί ἔρχεσαι; τί στοχασμὸς ἀτόπως
 σὲ παρορμᾷ, ἢ τίς σκοπὸς, ἢ τίς παραφροσύνη;
 Καὶ ἄνευ σοῦ ἀνίκανον μ' ὑπολαμβάνεις, ὅπως
 πᾶν ὑποστῶ ὃ δύναται σκληρότης ἀνθρωπίνης;
 Μὴ τρέμουςαν τὸν θάνατον ἔχω κ' ἐγὼ καρδίαν;
 Ἄρκει καὶ μόνη πρὸς αὐτόν· δὲν θέλω συνοδίαν!»

31

Τοιαῦτα εἶπεν. Ἄλλ' αὐτὸς ἐμμέν' εἰς τὰς προτέρας
 προθέσεις του, οὐδ' ἀναιρεῖ τὴν πρὶν ὁμολογίαν.
 Ὡ θέας, καὶ ὦ ἔριδος πασῶν εὐγενεστέρας,
 καθ' ἣν ὁ ἔρωσ πολεμεῖ τὴν μεγαλοφυχίαν,
 καθ' ἣν ὁ θάνατος ἐστὶ τοῦ νικητοῦ τὸ γέρας,
 ὃ δ' ἠττηθεὶς θενὰ δεχθῆ ποινὴν τὴν σωτηρίαν!
 Ἄλλ' ὅσω μᾶλλον ἑαυτοὺς κατηγοροῦντες ἦσαν,
 τοσοῦτω μᾶλλον ἠῤῥξανον τὴν τοῦ τυράννου λύσσαν.

32

Νομίζει πῶς χλευάζεται καὶ πῶς περιφρονεῖται,
 πῶς ἀψηφοῦντες τὰς ποινὰς, ἐκεῖνον ἀψηφοῦσι.
 «Πιστεύω, λέγει, καὶ αὐτὸν κ' ἐκείνην. Χρεωστεῖται
 εἰς ἀμφοτέρους ἀμοιβή, καθὼς τὴν ἀπαιτοῦσι.»
 Τοῖς δορυφόροις ἔνευσεν· οἱ δὲ ἀνθρωποθῦται
 τὴν προσταγὴν, δεσμεύοντες τὸν νέον, ἐκτελοῦσι.
 Τοὺς δύο προσηλόνουσιν ὁμοῦ εἰς ἓνα πάλον,
 πλὴν ἀντινώτους, οὐδ' ὃ εἰς προσβλέπει πρὸς τὸν ἄλλον.

33

Ἦδη ἐπάγη ἡ πυρὰ, φλογῶν τροφή ξυλίνη,
 ὁ μάντις δὲ προσήγαγε δαυλὸν, τὸ πῦρ νὰ δώσῃ,
 ἔταν ὁ νέος θλιβερὰ παράπον' ἀπευθύνει
 πρὸς τὴν δεθεῖσαν μετ' αὐτοῦ ἐν φοβερᾷ ἐνώσει·
 «Αὐτοὶ λοιπὸν, ἀνέκραξεν, εἶν' οἱ δεσμοὶ ἐκεῖνοι
 δι' ὧν αἱ τύχαι ἤλπιζον ἡμῶν νὰ ἐνωθῶσι,
 καὶ αὕτη, αὕτη εἶν' ἡ φλόξ ἐρωτικῆς λατρείας,
 ἥτις νὰ καίῃ ἔμελλε τὰς δύο μας καρδίας;

34

«Ὁ ἔρως μ' ἐπηγγέλλετο δεσμοὺς καὶ φλόγας ἄλλας,
 καὶ ἄλλας παρεσκεύαζεν ἡ τύχ' ἡ φθονερά μου.
 Πικρίας, διαιροῦσά μας, μ' ἐπότιζε μεγάλας,
 κ' ἡδ' εἰς τὸν τάφον μὲ δεσμὸν πικροῦ μᾶς δέει γάμου.
 Ἄν ἀποθάνῃς, τῆς πυρᾶς συμμέτοχος ὁ τάλας
 προθύμως γίνομαι, ἀφ' οὗ δὲν ἤμην τοῦ θαλάμου·
 μοι εἶναι μόν' ἡ τύχη σου πηγὴ πικρῶν δακρύων,
 ποσῶς δ' ἡ τύχη μου, εἰς σὲ ἂν θὰ καῶ πλησίον.

35

«ὦ ἐπιφθόνου τέλους μου, θανάτου τρισολβίου!
 ὦ! τοῦ πυρὸς τὴν βάσανον πῶς θὰ ηὐλόγουν, φίλη,
 στῆθος πρὸς στῆθος μετὰ σοῦ, ἀπαλλαγεῖς τοῦ βίου,
 ἂν τὴν ψυχὴν ἀπέθετον εἰς τὰ γλυκὰ σου χεῖλη,
 καὶ ἡ ψυχὴ σου φεύγουσα ἐὰν δὲν ἀπηξίου
 τὸν στεναγμὸν τῆς πρὸς ἐμὲ τὸν ἔσχατον νὰ στείλῃ!»
 Τοιαῦτα κλαίων ἔλεγε· τῷ ἀπαντᾷ δ' ἐκείνη
 ἠρέμα, καὶ τὰς συμβουλάς αὐτὰς τῷ ἀπευθύνει·

36

«ὦ φίλε, ἄλλων στοχασμῶν καὶ ἄλλων γόνων τόνοι
 ἀρμόζουσ' εἰς τὴν σοβαρὰν δεινὴν μας θέσιν τώρα.
 Τὰ σφάλματά σου ἐνθυμοῦ, καὶ ποῖα μὴ λησμόνει
 ἐπιφυλάττει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς δικαίους δῶρα.
 Ὑπὲρ Ἐκείνου ἂν πονῆς, γλυκεῖς εἰσὶν οἱ πόνοι.
 Πρὸς τὴν αἰώνιον μονὴν μετὰ χαρᾶς ἀφόρα.
 Ἴδὲ ὠραῖον οὐρανόν, ἰδὲ τὸν ἥλιόν μας!
 Παρήγορος προσμειδιᾶ ἡμᾶς, ὡς προσκαλῶν μας.»

37

Ἐνταῦθα τῶν Ὀθωμανῶν δακρυρροεῖ τὸ πλῆθος,
 καὶ ὁ πιστὸς λαὸς φωνῇ κατεσταλμένη κλαίει.
 Τοῦ δὲ τυράννου τὴν ψυχὴν μαλάσσουσα, τὸ στῆθος
 συγκίνησιν τις ἄγνωστος συγχρόνως ὑπορρέει.
 Τὸ ἐννοεῖ ἀγανακτῶν, καὶ ἄγριος τὸ ἦθος,
 στρέφει τὸ βλέμμ', ἀναχωρεῖ, καὶ νέον θυμὸν πνέει.
 Σὺ, Σωφρονί', ἀμέτοχος τῆς γενικῆς ὀδύνης,
 δὲν ἔκλαιες, καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς δάκρυα ἐκίνεις.

38

Ἐν τῷ κινδύνῳ τῷ δεινῷ, ἀπροσδοκῆτου θεᾶς!
 Ὀπλίτις, κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐπιφανῆς προβαίνει.
 Ἄπο μακρὰν πῶς ἔρχεται καὶ ἀπὸ ξένας γαίας,
 ξενοπρεπῆς ὁ ὄπλισμός καὶ ὁ χιτῶν ἐμφαίνει.
 Τίγρις τὸν λόφον τῇ κοσμεῖ τῆς περικεφαλαίας.
 Ὁ ὄχλος βλέπει ἐκθαμβος, κ' ἠξεύρων πῶς ἡ ξένη
 Χλωρίνδ' αὐτὸ τὸ σύμβολον φοροῦσα ἐκστρατεύει,
 ὑπώπτευσε πῶς ἦν αὐτὴ, καὶ ἦν ὡς ὑποπτεύει.

39

Εἰς ἀσχολίας τὰς κοινὰς καὶ γυναικοδιδάκτους
οὐδέποτε ὑπέμεινε νὰ τὴν ἀσκήσῃ ἢ πείρα,
ἢ τῆς Ἀράχνης ὄργανα, βελόνας καὶ ἀτράκτους
νὰ λάβῃ εἰς τὴν ἀγέρωχον καὶ ἀνδρικήν τῆς χεῖρα.
Ἐφευγε δίαιταν ἀβρὰν καὶ πόλεις περιφράκτους,
κ' ἐν στρατοπέδοις τὸν σεμνὸν ἐτήρει χαρακτῆρα.
Τὴν ὄψιν ὑπερήφανον καὶ αὐστηρὰν δεικνύει·
ἀλλ' ἔμῳς καὶ τοὶ αὐστηρὰ ἢ ὄψις τῆς ἐλκύει.

40

Τὴν ἡλικίαν τρυφερὰ, ἀντίπαις ἔτι κόρη,
τῶν γοργῶν ἵππων τὴν ὀρμὴν ἐδάμ' ἀφηνιώντων·
ταχεῖς τοὺς πόδας ἤσκησε, καὶ ἐσιδηροφόρει,
ἀγώνων μετελάμβανε τὰ μέλη σκληρυνόντων,
εἰς τὰς λοχμώδεις φάραγκας, εἰς τὰ τραχέα ὄρη
ἐπὶ τὰ ἔχνη ἔδραμε τῶν ἄρκτων καὶ λεόντων,
καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν, καὶ εἰς μαχῶν πεδία,
θηρίον πρὸς τοὺς ἀνδρας ἦν, ἀνὴρ πρὸς τὰ θηρία.

41

Ἐφ' ἵππου ἤδη ἔρχεται μακρόθεν ἐκ Περσίας,
ὡς δυνηθῆι τοὺς ἀπεχθεῖς χριστιανοὺς νὰ βλάψῃ.
Εἶχε καὶ πρὶν τὰ μέλη τῶν ἐπὶ τὰς παραλίας
σκεδάσει, καὶ τοὺς ρύακας μὲ αἵματά τῶν βάψει.
Ἄλλ' ἤδη βλέπει τὴν πομπὴν τῆς ἀνθρωποθυσίας,
τὸν μάντιν βλέπει τὴν πυρὰν ἐρχόμενον ν' ἀνάψῃ·
περιέργος, καὶ θέλουσα νὰ μάθ' οἱ δεδεμένοι
κατὰ τί ἔπταισαν, κεντᾶ τὸν ἵππον καὶ προβαίνει.

42

Ἐμπρός της διανοίγεται τὸ πλῆθος ὑπενδόσαν.
 Ἴστατ' ἐκείνη, θεωρεῖ τὸ ζεῦγος τῶν δεσμίων.
 Βλέπει ἐκεῖνον κλαίοντα, αὐτὴν δὲ σιωπῶσαν,
 τὸ φύλον βλέπει δύναμιν τὸ ἀσθενὲς δεικνύον,
 τὸν δὲ διὰ συμπάθειαν θρηνοῦντα ἐκνικῶσαν,
 οὐ διὰ θλίψιν, κἂν οὐχὶ ὑπὲρ παθῶν ἰδίων,
 ἡ νέα κόρη πῶς σιγᾶ εἰς οὐρανὸν ὄρωσα,
 ὡς εἴχεν ἐκ τῆς γῆς πετάζει ἔτι ζῶσα.

43

Ἡ ξένη εἰς τὸ στῆθός της ἡσθάνθη ὑποδύντα
 τὸν οἶκτον, καὶ μετ' ὀφθαλμῶν δὲν μένει ἀδακρύτων.
 Λυπεῖται περισσότερον τὸν λύπην μὴ δεικνύντα,
 καὶ ἡ σιγὴ τὴν συγκινεῖ, τὰ δάκρυα δὲ ἦττον.
 Ἀμέσως δὲ ἠρώτησε τὸν πρῶτον ὃν ἀπήντα
 πλησίον της· ὁ δ' ἄνθρωπος λευκόθριξ γέρων ἦτον·
 «Εὐδόκησον τίνες εἰσὶν αὐτοὶ νὰ μὲ διδάξης,
 καὶ τίς τοὺς φέρ' εἰς θάνατον ἢ τύχη των ἢ πράξις ;»

44

Τοιαῦτα τὸν παρακαλεῖ, καὶ τῇ ἀνταπευθύνει
 πληροφορίαν σύντομον, ἀλλ' ἀληθῆ ὁ γέρων.
 Τοὺς λόγους του δὲ μ' ἐκπληξιν ἀκούσασα ἐκείνη,
 περὶ τῆς ἀθωότητος ἐπίσθη ἀμφοτέρων,
 κ' ἐσκέφθη πῶς τὸν θάνατον αὐτῶν ν' ἀπομακρύνῃ
 δι' ἰκεσίας, εἰδεμῆ, δι' ἔπλων σφοδρότερων!
 Τὴν φλόγα ἤδη θάλλουσαν σκορπίζει ταχυτάτη,
 πρὸς τοὺς δημίους στρέφεται, καὶ ταῦτα διατάττει·

45

—Τὸ ἔργον ἀναστείλατε. Μηδεὶς ὑμῶν τολμήσας
τὰ φονικά καθήκοντα περάνη τ' ἀπευκταῖα,
τὸν ἡγεμόνα πρὶν ἰδῶ. Μὴ φοβηθῆ κανεῖς σας,
ὄτ' ἤργοπόρησε, ποινήν ἀπὸ τὸν βασιλέα.»
Ἵπῆκουσ' εἰς τὰς προσταγὰς τὰς ὑπ' αὐτῆς δοθείσας,
τοὺς συγκινεῖ δ' ἡ εὐγενῆς βασιλική της θεά·
αὐτὴ δὲ πρὸς τὸν ἄρχοντα τὰ βήματά της τρέπει,
ἀλλὰ εἰς προὔπαντησιν ἐρχόμενον τὸν βλέπει.

46

«Εἴμ' ἡ Χλωρίνδα, ἡγεμῶν, τῷ λέγει. Τ' ὄνομά της
δὲν σ' εἶναι ἴσως ἄγνωστον. Πρὸς σὲ δὲ ὀδηγοῦμαι
ὑπὸ τοῦ πόθου, μετὰ σοῦ νὰ ὀπλισθῶ προστατίς
τοῦ κράτους σου, τῆς πίστεως ἦν μόνην εὐλαβοῦμαι.
Πᾶν ἔργον ἀναδέχομαι, ὃ σὺ μοι διατάττεις,
οὐδὲν μικρὸν περιφρονῶ, μέγα οὐδὲν φοβοῦμαι.
Εἰς τ' ἀνοικτὰ στρατόπεδα, κλειστῶν τειχῶν ὀπίσω
νὰ πολεμήσω τάξον με, καὶ δὲν θεν' ἀπειθήσω.»

47

Εἶπε, κ' ἐκεῖνος — «Ἐνδοξε, τῇ ἀπεκρίθη, νέα,
ὑπάρχει γῆ ἀπέχουσα τοσοῦτον τῆς Ἀσίας,
τοσοῦτον τῆς ἡλιακῆς ὁδοῦ, εἰς ἣν ἀκμαία
ἡ φήμη τῆς μεγάλης σου δὲν ἔφθασεν ἀνδρίας;
Ἄφοῦ ἡ τροπαιοῦχός σου μὲ βοηθεῖ ῥομφαία,
πᾶς φόβος ἐξαλείφεται ἐκ τῆς ἐμῆς καρδίας.
Ἄν σύμμαχοι προσήρχοντο στρατὸν νὰ μοὶ προσφέρουν,
τοσοῦτον τὰς ἐλπίδας μου ποτὲ δὲν θ' ἀνεπτέρουν.

48

«Ἦδη κατὰ τὸν πόθον μου ἀργεῖ ὁ Γοδεφρεῖδος.
Ἔργα ποθεῖς, καὶ παρ' ἐμοῦ ζητεῖς τὰς ἐπιτάξεις.
Νομίζω μόνον ἄξια τοιαύτης ἡρώιδος
τὰ ἔργα τὰ δυσέφικτα καὶ τὰς μεγάλας πράξεις.
Σοὶ τοῦ στρατοῦ μου δίδωμι τὸ σκῆπτρον, καὶ πᾶν εἶδος
ισχύος, νὰ σοὶ πειθαρχῇ εἰς ὅ,τι διατάξης.»
Τοιαῦτα λέγει, καὶ αὐτὴ εὐχαριστεῖ πρὸς ὅσα
τὴν ἐπαινεῖ ὁ βασιλεὺς, καὶ λέγει ἀπαντῶσα·

49

«Νέον βεβαίως θὰ φανῇ, καὶ ἴσως ἰταμότης,
ὅτι ζητῶ τὴν ἀμοιβὴν πρὸ τῆς ὑπηρεσίας·
πλὴν μ' ἐνθαρρύν' ἡ πανταχοῦ γνωστὴ σου ἀγαθότης.
Τοὺς δύω, προκαταβολὴν, ζητῶ ἐγκληματίας,
τοὺς ζητῶ χάριν. Ἄλλ' ἐὰν μικρὰ ἡ βεβαιότης
τῆς ἐνοχῆς, ἀπαίσιος ὁ τρόπος τῆς παιδείας.
Πλὴν περὶ τούτου σιωπῶ, καὶ περὶ τῶν δειγμάτων
τῶν ἐλεγχόντων προφανῶς τὴν ἀθωότητά των.

50

«Λέγω δὲ μόνον, τοῦ Χριστοῦ τοὺς ὁπαδοὺς καλεῖτε
ἐργάτας ταύτης τῆς κλοπῆς, καὶ γενικὴ ἡ γνώμη·
ἀλλ' ἡ ἐμὴ διαφωνεῖ, καὶ ἐποικοδομεῖται
αὐτὴ εἰς λόγον ἰσχυρὸν, καὶ ὑψηλὸν ἀκόμη·
δι' ὅσων κατὰ προτροπὴν τοῦ Μάγου ἐκτελεῖτε
δεινῶς περιῦβρίσθησαν οἱ ἱεροὶ μας νόμοι,
ὅτι δὲν πρέπ' εἰς τὰ ἡμῶν νὰ εἰσαχθῇ τεμένη
ἢ εἰδωλον, ἢ καὶ εἰκῶν, πρὸ πάντων δ' εἰκῶν ξένη.

51

«Νομίζω τοῦτο τὸ συμβάν, τὸ πάντας συνταράττον,
 πῶς πρέπει ν' ἀποδώσωμεν εἰς θαῦμα τοῦ Προφήτου.
 Μᾶς διατάττει δι' αὐτοῦ, ὑπ' ἄλλων θρησκευμάτων
 νὰ μὴ μολύνωνται ποτὲ οἱ σεβαστοὶ ναοὶ του.
 Ἐπάδων ἔστ' ὁ Ἴσμενος καὶ γοητείας πράττων·
 εἶν' ἡ μαγεία ἔπλον του καὶ τέχνη ἐδική του.
 Ἄλλὰ ἡμεῖς ἄς σύρωμεν τὰ ξίφη μας καθεῖς μας.
 Ἐκεῖνα εἶναι τέχνη μας, ἐκεῖνα εἶν' ἐλπίς μας.»

52

Εἰποῦσα ταῦτα σιωπᾶ. Δὲν κάμπτουν τὴν καρδίαν
 τοῦ ὀργισθέντος ἄρχοντος φιλάνθρωποι κινήσεις·
 ἀλλ' εἰς τὴν κόρην ν' ἀρνηθῆ δὲν θέλει τὴν ἀνδρείαν.
 Οἱ λόγοι της τὸν πείθουσιν, ἐνδίδ' εἰς τὰς δεήσεις.
 «Ἐχέτωσαν καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν·
 μεσίτης, λέγει, οἷα σὺ, δὲν ἀπαντᾶ ἀρνήσεις.
 Ἄν χάριν ἢ ἂν δίκαιον ἐγὼ τοῖς ἀποδίδω,
 ἀθώους τοὺς ἀφήμι, ἐνόχους σοὶ τοὺς δίδω.»

53

Οὕτως ἐλύθησαν αὐτοί. Ἡ μοῖρα παναισίως
 ὑπὲρ Ὀλίνδου τρέπεται. ὦ! τρισευδαίμων ὄντως,
 ὅτι ἀνῆψεν ἔρωτα ὁ ἔρωσ του, κρυφίως
 εἰσδὺς εἰς τὰ ἐνδόμυχα τοῦ παμφιλτάτου ὄντος.
 Βαίν' εἰς παστὸν ἀντὶ πυρᾶς, ἀντὶ ληστοῦ νυμφίος,
 καὶ εὐτυχῆς ἐρώμενος ἀντ' ἀτυχοῦς ἐρῶντος.
 Νὰ ἀποθάνῃ ἤθελε πλησίον της, κ' ἐκείνη
 ἀφ' οὗ δὲν συνἀπέθανον, νὰ ζοῦν ὁμοῦ ἐγκρίνει.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. ΣΤ']

7

54

Ἄλλ' ὑποπτος ὁ τύραννος, φαντάζεται κινδύνους,
 ὅπταν εἶδεν ἀρετὴν συνενωθεῖσαν τόσῃν,
 καὶ ἐξορίστους μ' αὐστηρὰν διαταγὴν ἐκείνους
 τῆς Παλαιστίνης ἔπεμψε μακρὰν νὰ πλανηθῶσιν·
 ὁμοίως τοὺς λοιποὺς πιστοὺς, ἐὰν καὶ ἀνευθύνους,
 καταδικάζει εἰς φυγὴν ἢ θέλει νὰ δεθῶσιν·
 ὦ! πῶς θρηνοῦν ἀφήσαντες υἱοὺς τοὺς ἀνηλίκους,
 τοὺς πολιοὺς πατέρας των καὶ τοὺς φιλτάτους οἴκους!

55

ᾠ σκληροτάτου χωρισμοῦ! Ἐκβάλλοντ' ἐκ Συρίας
 ὄσοι τὸ φρόνημ' ἄκαμπτοι, καὶ ῥωμαλέοι ὄσοι.
 Τὰς δ' ὡς ἐκ φύλου ἀσθενεῖς, τὰ ὡς ἐξ ἡλικίας,
 φυλάττει περὶ τῶν λοιπῶν νὰ τῷ ἐγγυηθῶσι.
 Πολλοὶ πλανῶνται ἄστεγοι, πολλοὶ δ' ἐξ ἀθυμίας
 τὸν φόβον ἀποσεύσαντες, πρὸς ἄμυναν ὀρμῶσι.
 Πρὸς τοὺς Λατίνους σπεύδουσι, καὶ ἔφθασαν ἐμπρὸς των,
 ὅποτε εἰς τὸν Ἑμαον εἰσῆρχετ' ὁ στρατός των.

56

Πόλισμα ἦν ὁ Ἑμαος, μικρὰν ὁδὸν ἀπέχον
 τῆς βασιλίδος πόλεως, ἦν ξένος ἐτυράννει.
 Ὁ πεζοδρόμος εἰς αὐτὸ βραδυπορῶν, μὴ τρέχων,
 ἐωθινὸς ἂν ἀναχθῆ, περὶ ἐννάτην φθάνει.
 Ὅποιον ἄκουσμα, χαρὰν εἰς τοὺς πιστοὺς παρέχον!
 Πῶς μυοπεῖ τοὺς πόθους των, τῶν ζῆλόν των αὐξάνει!
 Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἥλιος μεσουρανήων ἀνέβη,
 ἐνταῦθα νὰ σκηνώσωσιν ὁ ἀρχηγὸς κελεύει.

57

Ἴσταντο ἤδη αἱ σκηναί, καὶ ἤδη τῆς ἡμέρας
 ὁ δίσκος ἐπλησίαζε τὴν κοίτην τῶν ὑδάτων.
 Δύω ἐφάνησαν ἵππεῖς ἐκ χώρας ἀπωτέρας,
 ὡς κρίνονται ἐκ τῆς μορφῆς καὶ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων.
 Πῶς διαθέσεις δ' ἔχουσι τὰς εἰρηνικωτέρας,
 ἀποδεικνύ' ἢ ὄψις των καὶ τὰ κινήματά των.
 Ὁ τῆς Αἰγύπτου Βασιλεὺς τοὺς στέλλει πρεσβευτάς του,
 καὶ ἦσαν πολυάριθμοι οἱ ὄπαδοὶ ἐκάστου.

58

Ὁ εἷς των ἐκ τοῦ μηδενός, καὶ ἀπὸ τοῦ βορβόρου
 τοῦ ἀγενοῦς ὀρμώμενος, ἐλέγετο Ἀλήτης.
 Προήγαγε δ' εἰς τὰς τιμὰς μέχρις ὑπάτου ὄρου
 αὐτὸν τῆς εὐγλωττίας του ἢ δολερὰ γλυκύτης,
 καὶ τῆς εὐκάμπτου του φρενός, εἰς μηχανὰς εὐφόρου,
 ἢ εἰς τὸ ὑποκρίνεσθαι καὶ ἀπατᾶν ὀξύτης.
 Ἐργάτης συκοφαντιῶν, ἐντέχνως τὰς ἐνδύει,
 ὥστε κ' ἐν ᾧ κατηγορεῖ, ὡς ἐπαιῶν ἐλκύει.

59

Ὁ δὲ Ἀργάντης ἤκουε, Κιρκάσιος τὸ γένος·
 εἰς Αἴγυπτον δὲ μεταβάς πρὸς τὸν ἐκεῖ Σουλτάνον,
 μετὰ τῶν πρώτων Σατραπῶν ἐτάχθη, καὶ τοι ξένος,
 καὶ τὸν στρατὸν διεύθυνεν ὡς εἷς τῶν μεγιστάνων.
 Ὁξύθυμος, ἀνιλεής, καὶ ἀπεσκληρυμένος,
 κομπάζων εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν φονικῶν ὀργάνων,
 πάντα Θεὸν περιφρονῶν, τοῦ ξίφους τὴν κοπίδα
 ἔχων ὡς μόνον νόμον του, καὶ λόγον του, κ' ἐλπίδα.

60

Ἀκρόασιν ἐζήτησαν, καὶ πρὸς τὸν στρατηλάτην
 προσάγονται. Ἐν τῇ σκηνῇ τὸν εὖρον τῇ ἰδίᾳ.
 Ἐν μέσῳ τῶν συντρόφων του, εἰς ἔδραν ἀπλουστάτην
 ἐκάθητο, ἐν ἀφελεῖ κοινῇ ἐνδυμασίᾳ.
 Κοσμήματα ἢ ἀληθῆς ἀνδρεία ζητεῖ μάτην·
 τὸ ἀληθές της κόσμημα αὐτὴ εἶν' ἢ ἰδίᾳ.
 Ὁ εἷς των, ὁ Κιρκάσιος Ἀργάντης, μικρὸν νεύει,
 ὡς ὑπερόπτης ἀνθρώπος, ὃς νεύσας συγκατέβη.

61

Ὁ δὲ Ἀλήτης ἔθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στῆθος,
 κατένευσε, καὶ ἔκλινε τὸ σέβας του δεικνύων,
 κ' ἐτίμησε τὸν ἀρχηγόν, ὡς αἱ τιμαὶ συνήθως
 κ' αἱ δεξιώσεις γίνονται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων.
 Κ' ἤρξατο λέγων, προσηνῆς, καὶ ταπεινὸς τὸ ἦθος,
 καὶ ἡ φωνὴ του ἔρρεε τοῦ μέλιτος γλυκίων.
 Ἡδ' ἤξευρον Συριακὰ οἱ Φράγκοι, κ' ἐπομένως
 ἐνόουν τί τοῖς ἔλεγεν ὁ πρεσβευτῆς ὁ ξένος.

62

«ὦ μόνος, λέγει, ἄξιός νά ἀρχῆς ἐπ' ἀξίων,
 ἐπὶ ἡρώων εὐκλεῶν, τῶν ὧδε συνελθόντων,
 οἵτινες δάφνας ἔδρεψαν, καὶ σκῆπτρα βασιλείων,
 σὲ σύμβουλόν των ἔχοντες, καὶ σὲ συμβοηθόν των!
 Ἡ δόξα σου κ' ἐπέκεινα στηλῶν τῶν Ἡρακλείων,
 καὶ μέχρις ἔφθασεν ἡμῶν, περάσασα τὸν πόντον.
 Ἡ φήμη δὲ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τῆς Αἰγυπτίας
 λαμπρὰ κηρύγματα τῆς σῆς διέσπειρεν ἀνδρείας.

63

« Ὑπ' οὐδενὸς ἡ χώρα μας ἀνθρώπου κατοικεῖται,
 ὅστις τ' ἀνδραγαθήματα τὰ σὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ.
 Τὸν βασιλέα μας δ' αὐτὰ κ' αἱ τῶν ἐχθρῶν σου ἦτται,
 εἰς ἐκπληξιν, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ εἰς χαρὰν κινουῖσι.
 Καὶ νὰ τ' ἀκούῃ τέρπεται, καὶ νὰ τὰ διηγῆται,
 θαυμάζων ὅσα οἱ λοιποὶ φοβοῦνται καὶ φθονοῦσι.
 Θαυμάζει τὴν ἀνδρείαν σου, καὶ θέλει, ἂν ὁ νόμος
 σᾶς διαιρῆ, φιλίωσις νὰ σᾶς συνδέῃ ὅμως.

64

« Διὰ τοιαύτας ἀφορμὰς τὰς φρένας του πειθούσας,
 ὁ Βασιλεύς μου σοὶ ζητεῖ εἰρήνην καὶ φιλίαν.
 Ἐδραίαν βᾶσιν θέσατε τοῦ φιλικοῦ δεσμοῦ σας
 τὴν ἀρετὴν, ἂν δυνατὸν δὲν εἶναι τὴν θρησκείαν.
 Ἄλλ' ἤδη, ὅτι ἔνοπλος ἐπέρχεσαι, ἀκούσας,
 νὰ ἐκδιώξῃς φίλον του ἀπὸ τὴν βασιλείαν,
 ἐπιθυμεῖ, πρὶν τι συμβῆ δυστύχημα ἀκόμη,
 γνωστὴ νὰ γίνῃ πρὸς ὑμᾶς ἡ μυστικὴ του γνώμη.

65

« Τοιαύτη δὲ ἡ γνώμη του. Ἄνισως καὶ θελήσης
 νὰ μείνης μ' ἦν σοὶ ἔδωκεν ὁ πόλεμος μερίδα,
 τὴν δ' Ἰουδαίαν ἀβλαβῆ, καὶ πᾶσαν γῆν ν' ἀφήσης
 ἐφ' ἧς τῆς προστασίας του ἐκτείνει τὴν αἰγίδα,
 εἰς τὰς σαλευομένας σου καὶ ἀμφιβόλους κτίσεις
 νὰ σ' ἀσφαλίσῃ δέχεται προθύμως τὴν φροντίδα.
 Ἄν λάβῃ ἡ συμμαχία σας παγίωσιν ἢ κῦρος,
 τίς ἀνακύβει ἐφ' ὑμᾶς, τίς Τοῦρκος ἢ τίς Σύρος;

66

« Ἐν μικρῷ χρόνῳ, στρατηγέ, αἱ πράξεις σου μεγάλαι.
 Θὰ ζῶσιν εἰς ἐνθύμησιν τῶν μεταγενεστέρων
 αἱ ἐκπορθήσεις πόλεων, αἱ τῶν στρατῶν σου πάλαι,
 οὓς ἤλθες δι' ἀνοδιῶν καὶ στενωμάτων φέρων.
 Αἱ χῶραι ἐξεπλάγησαν, ἐτρόμαξαν δὲ ἄλλαι
 ἐκ τῶν περικειμένων σοι καὶ ἐκ τῶν ἀπωτέρων.
 Δύνασαι ἴσως τοὺς λαμπροὺς θριάμβους σου ν' αὐξήσης,
 ν' αὐξήσης πλὴν τὴν δόξαν σου ματαίως θὰ ἐλπίσης.

67

« Κορυφωθεῖσαν σήμερον, ἀπὸ τοῦ κολοφῶνος
 μὴ τὴν ἐκθέτης εἰς ῥοπὰς πολέμου ἀμφιβόλου.
 Ἐὰν νικήσης πολεμῶν, τῶν κτήσεών σου μόνος
 ὁ θησαυρὸς αὐξάνεται, ἢ δ' εὐκλεία διόλου.
 Ἄνίσως ὁμως νικηθῆς μαχόμενος, συγχρόνως
 καὶ ἡ τιμὴ ἀπόλυται μετὰ τοῦ κράτους ὅλου.
 Τυφλῶς, ἀφρόνως προκαλεῖ τὴν τύχην, ὁ σκορπιζὼν
 ἀντ' ἀμφιβόλου καὶ μικροῦ, τὸ ἀσφαλὲς καὶ μείζον.

68

« Ἄλλ' ἴσως φθονερῶν ἐχθρῶν ἐπίβουλ' εἰσηγήσεις,
 ποθοῦντων τὴν καταστροφὴν τῆς σῆς ἐπικρατείας,
 ἴσως ἡ νίκη στέφουσα τὰς σὰς ἐπιχειρήσεις,
 ἢ ἴσως οἴστρος φυσικὸς θερμῆς φιλοδοξίας
 τοῦ νὰ κρατῆς ὑποτελῆ τὰ ἔθν' εἰς τὰς ἀλύσεις,
 οἴστρος ὁ μάλιστα κεντῶν τὰς μείζονας καρδίας,
 πρὸς τὴν εἰρήνην δυσμενῆ τὴν φρένα σου κινουῖσι,
 καὶ τὴν μισεῖς, ὡς ἕτεροι τὸν πόλεμον μισοῦσι.

69

«Θὰ σὲ παρακινήσωσι μὴ τὴν ὁδὸν ἀφήσης,
 ἦν σοὶ ἐχάραξεν ἡ χεὶρ τῆς μοίρας σου εὐρεῖαν,
 μὴ εἰς τὴν θήκην τὴν λαμπρὰν ῥομφαίαν σου ἐγκλείσης,
 τὴν δρέπουσαν πολύδοξον τὴν τῶν θριάμβων λείαν,
 Μωάμεθ τοῦ προφήτου μας τὸν νόμον πρὶν κρημνίσης,
 πρὶν εἰς μεγάλην ἔρημον διώσης τὴν Ἀσίαν.
 Λόγοι γλυκεῖς τὴν ἀκοὴν, γλυκύταται ἀπάται,
 ἀλλ' ὑπ' αὐτὰς ὁ κίνδυνος ὑφέρπει καὶ κοιμᾶται.

70

«Ἄλλ' ἂν δὲν σ' ἀπετύφλωσε τοῦ πάθους σου ἡ βία,
 ἢ ἂν δὲν ἐπεσκίασε τὴν συνετήν σου φρένα,
 θεὰ ἰδῆς, ὡς πόλεμον ἐκλέξ' ἡ σὺ ἀνδρεία,
 φόβων μὲν λόγους παμπληθεῖς, ἐλπίδων δὲ οὐδένα.
 Διότι ἀλλοπρόσαλλος ἡ τύχη, καὶ δολία,
 πέμπει κακὰ μετὰ καλῶν συναναμειγμένα.
 Πολλάκις ὁ μετέωρος εἰς ὕψη ἀναβαίνων,
 βλέπ' ὑποκάτω του βαθὺ τὸ βάραθρον προσχαῖνον.

71

«Εἰπέ μοι, ἂν ἡ Αἴγυπτος τὰ ὄπλα τῆς κινήσει,
 ἢ χρυσοῦ ἔχουσα, ἀνδρῶν καὶ στρατευμάτων πλοῦτον,
 ὁ Πέρσης, ὁ Ὀθωμανὸς ἐὰν σὲ πολεμήσει,
 καὶ τοῦ Κασσάνου οὐίδος, ταττόμενος ὁμοῦ των,
 κατὰ τοιαύτης λαίλαπος τίς θέλει βοηθήσει,
 τί ἔχεις εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ἀντιτάξης τοῦτον;
 Ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Γραικῶν πεποίησιν σ' ἐμπνέει,
 διότι ἱερὰ πρὸς σᾶς συνθήκη τὸν συνδέει;

72

«Τίς δὲν γνωρίζει τί ἐστὶν ἡ πίστις τῶν Ἑλλήνων;
 Τοὺς δόλους των κρίν' ἐξ ἑνὸς ἢ κρίνε κ' ἐκ χιλίων.
 Χίλια ἦσαν καθ' ὑμῶν αἱ προδοσί' ἐκείνων.
 Ὁ καὶ αὐτοὺς τοὺς δρόμους του εἰς τὸν στρατὸν σας κλείων,
 τῶν ὑμετέρων μέτοχος θενὰ ταχθῆ κινδύνων,
 καὶ νὰ ἐκθέσ' ὑπὲρ ὑμῶν πιστεύετε τὸν βίον;
 Καὶ ὅστις οὔτε τὰς κοινὰς ἰδοὺς του δὲν σὰς δίδει,
 τὸ αἷμά του τὸ ἴδιον θενὰ σὰς δώση ἤδη;

73

«Ἄλλ' ἴσως τὴν ἐλπίδα σου ὀλόκληρον στηρίζεις
 εἰς τὰς ἀνδρείας φάλαγγας τὰς περιῖσταμένας.
 Ὅσας δυνάμεις χωριστὰς ἐνίκας, μὴ ἐλπίζης
 νὰ τὰς νικᾷς καὶ τοῦ λοιποῦ εὐκόλως, ἠνωμένας.
 Ἐκ τῶν ἀγώνων καὶ μαχῶν καὶ σὺ αὐτὸς γνωρίζεις
 τὰς τάξεις τοῦ γενναίου σου στρατοῦ ἠραιωμένας.
 Ἐχθροὶ τοῖς ἄλλοις σου ἐχθροῖς ἰδὲ μὴ προστεθῶσι,
 κ' Αἰγύπτιοι μετὰ Περσῶν καὶ Τούρκων μὴ ταχθῶσι.

74

«Ἄλλὰ μοιραῖον ἂν φρονῆς, οὐδέποτε τὸ ξίφος
 τὸ τοὺς πολέμους κυβερνῶν νὰ μὴ σὲ καταβάλῃ,
 ἀγαθῆ τύχῃ, ἔστω σοι ἡ οὐρανίθεν ψῆφος
 ὁποῖαν τὴν ἐπιθυμεῖς· ἀλλ' ἂν δὲν εἶναι ἄλλη,
 θὰ σὲ νικήσῃ ὁ λιμός. Μὴ καὶ αὐτὸν ἀψήφως
 θὰ πολεμήσῃς; Πρὸς αὐτὸν εἶν' ἄνισος ἡ πάλη.
 Σφίγγε τὴν σπάθην, βάλλε τον καὶ καταπόντιζέ τον,
 πῶς τρόπαια καὶ κατ' αὐτοῦ θὰ στήσῃς ὑποθέτων.

75

« Ἐκάη περίξ πᾶς ἀγρός, πᾶς οἶκος κατεσκάφη,
 κ' ἔπραξε ταῦτα τοῦ λαοῦ ἢ προνοοῦσα σκέψις.
 Ὁ σῖτος δὲ εἰς φρούρια κ' εἰς πύργους ἐνετάφη,
 πρὶν ἐχθρικῶς τὸ βῆμά σου πρὸς τὰ ἐνταῦθα στρέψης.
 Ἄν μέχρι τοῦδε προχωροῦν τὸ στράτευμα ἐτρέφη,
 πῶς τοὺς πεζοὺς, πῶς τοὺς ἵππεις καὶ τοῦ λοιποῦ θά θρέψης;
 Θὰ μοι εἰπῆς, ὁ στόλος σου εἶν' ἐφοδίων γέμων.
 Καὶ ἡ ζωὴ σας κρέματα λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνέμων;

76

« Μὴ τοὺς ἀνέμους κυβερνᾷ ἡ τύχη σου ἐπίσης,
 καὶ κατ' ἰδίαν βούλησιν τοὺς δένει καὶ τοὺς λύει;
 Μήπως ἡ θάλασσα κωρὴ εἰς θρήνους καὶ δεήσεις,
 εἰς μόνον σὲ πειθήνια τὰ κύματα κυλίνει;
 Ἦ ἴσως οἱ ἡμέτεροι, ἂν μετ' αὐτῶν ἐπίσης
 κ' οἱ Τοῦρκοι συμφωνήσωσι, κ' οἱ Πέρσαι οἱ ἀνδρεῖοι,
 ἐν τῇ τριπλῇ των στρατιᾷ δὲν συμποτοῦνται ὅσοι
 εἰς τὰς ξυλίνας σκάφας σου ν' ἀντιπαραταχθῶσι;

77

« Ἐχεις ἀνάγκην, ἀρχηγέ, ὀριάμβων διπλασίων,
 εἶν δὲν στέργης τῆς τιμῆς ἀπόκληρος νὰ γίνης.
 Καὶ μία μόνον ἦττά σου ὑπὸ τῶν πολεμίων
 μεγάλης ἔσται σοι πηγὴ καὶ βλάβης καὶ αἰσχύνης.
 Καὶ ἂν νικήσῃ ὁ κλεινὸς στρατὸς τῶν σῶν ἀνδρείων,
 νὰ ἀποθάνῃ δύναται οὐχ' ἦττον ὑπὸ πείνης·
 ἀνίσως ὅμως νικηθῆ, δὲν ὠφελεῖ οὐδόλως,
 ἂν τροπαιοῦχος καθ' ἡμῶν ἀναδειχθῆ ὁ στόλος.

78

« Ἄλλ' ἂν εἰσέτι κ' ἐν αὐτῇ τῇ θέσει τῇ δεινῇ σου
εἰρήνην εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀνακωχὴν ἀρνῆσαι,
ἀλήθειαν σοὶ χρεωστῶ. Τῆς πρώην ἀρετῆς σου
παντάπασι δὲν φαίνονται αἱ νῦν σου σκέψεις ἴσαι.
Καὶ εἴθε μετετρέπετο θεόθεν ἡ βουλή σου
εἰς τὴν ἀντίστροφον, ἐὰν ὑπὲρ πολέμου εἴσαι·
ἡ μὲν Ἀσία τῶν μακρῶν ν' ἀπαλλαγῇ πολέμων,
σὺ δ' εἰς καρπούς νὰ ἐντροφᾶς τῆς νίκης σου εὐδαίμων.

79

« Καὶ σεῖς, οἱ σύντροφοι αὐτοῦ κατὰ τὰς κακουχίας,
σεῖς μέτοχοι τῆς δόξης του, τῶν πόνων τῶν μεγάλων,
τοσοῦτον μὴ ἐπάρθητε ὑπὸ τῆς εὐτυχίας,
ὥστε εἰς νέον πόλεμον νὰ ἐκτεθῆτε ἄλλον.
Ἄλλ' ὡς κατάγ' εἰς ἄσυλον λιμένα σωτηρίας
τὸ σκάφος του, ἀπαλλαγέν τῶν θαλασσίων σάλων
ὁ ναύκληρος, συστείλατε ὁμοίως τὰς ὀθόνας,
καὶ μὴ ἐκ νέου εἰς σκληροὺς ἐκτίθεσθε χειμῶνας. »

80

Εἰπὼν ἐσίγησε. Κωφὸς ψιθυρισμὸς διέρρει
εἰς στόμα ἀπὸ στόματος διὰ τῆς ἐκκλησίας.
Ἦ ὄψις τῶν πολεμιστῶν, ὁ τρόπος αὐτῶν, φέρει
σημεῖα τῆς τῶν λόγων του ἐπιδοκίμασίας.
Τρὶς ἢ τετράκις περίξ του τὸ βλέμμα περιφέρει
ὁ ἀρχηγὸς, τοὺς ὀπαδοὺς προσβλέπων ἀπ' εὐθείας,
κ' εἰς τὸν Ἀλήτην ἔπειτα τὸ βλέμμα του ἐστήθη,
ἀπόκρισιν προσμένοντα· καὶ ταῦτα ἀπεκρίθη.

81

«Ὡ πρέσβυ, μᾶς ἀπέτεινας, ἐν λόγοις μελιρρύτοις,
 νῦν προτροπᾶς, νῦν ἀπειλᾶς, ἀμφιλαφεῖς προτάσεις.
 Ἄν μ' ἐπαινῇ ὁ ἄρχων σου φιλῶν με, ὡς κηρύττεις,
 πρὸς τὰς τῶν αἰσθημάτων του εὐγνωμονῶ ἐκφράσεις.
 Ὡς δὲ πρὸς ὅσα νὰ σκεφθῶ κατόπιν μοι ἐζήτεις
 περὶ κοινοῦ συνασπισμοῦ τῆς πίστεώς σας πάσης,
 θ' ἀποκριθῶ ὡς πάντοτε, παντοῦ ἀπεκρινόμεν,
 εἰς λόγους χέων ἀφελεῖς τὴν ἐλευθέραν γνώμην.

82

«Μάθε πῶς ἐξετέθημεν εἰς τὰς ταλαιπωρίας,
 κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν, νυκτός τε καὶ ἡμέρας,
 ἔπως ἐμπρὸς τῆς πόλεως ἐλθόντες τῆς ἀγίας,
 τὸ μέγα ἔργον φέρωμεν εἰς τὸ εὐκταῖον πέρας,
 καὶ ὅπως ἀπαλλάξωμεν αὐτὴν ἐκ τῆς δουλείας,
 καὶ τύχωμεν παρὰ Θεοῦ εὐνοίας ἀνωτέρας.
 Ἦ τις δι' ἄθλον ὑψιστον τοιοῦτο δὲν ἐκθέτει
 ζῶν, ἐγκόσμιον τιμὴν, καὶ βασιλείαν ἔτι;

83

«Δὲν ἦτο τὸ καθοδηγοῦν ἡμᾶς καὶ κανονίζον
 δίψα ἢ δόξης ἀγενοῦς, ἢ θησαυρῶν γηίνων.
 (Ὁ ἐπουράνιος πατήρ, τὰ σπλάγχνα μας γνωρίζων,
 τὸ σπέρμ', ἂν φύητ' ἐν αὐτοῖς, ἄς πνίξῃ τὸ μολύνον,
 οὐδ' ἔτι τὰς καρδίας μας ἄς παρορᾷ ποτίζον
 τὸ φάρμακον τὸ ἐνταυτῷ καὶ φλέγον καὶ ἠδύνον.)
 Ἦν τοῦ Θεοῦ ὁ δάκτυλος, ὁ μειλιχίως πλάττων
 τῶν καρδιῶν μας τὸν κηρὸν, καὶ τὰς σκληρὰς μαλάττων.

84

« Ἐκεῖνος μᾶς παρώτρυνε καὶ μᾶς ὠδήγει μόνον,
καὶ κακουχίας καὶ δεινὰ τὸ στρατεύμα διέβη.
Ἐκεῖνος θέρους καύσωνας καὶ παγετοὺς χειμῶνων
πραύνει, ὄρη ταπεινοῖ, καὶ ποταμοὺς στερεύει·
τὴν βίαν τῶν τρικυμιῶν δαμά καὶ τῶν κλυδῶνων,
καὶ τῶν ἀνέμων τὴν ὀργὴν καὶ λύει καὶ δεσμεύει,
καὶ δι' ἐκείνου καίονται αἱ πόλεις καὶ πορθοῦνται,
καὶ δι' ἐκείνου ἔνοπλοι στρατοὶ κατατροποῦνται.

85

« Πᾶσα ἐλπίς στηρίζεται, πᾶς ζῆλος εἰς ἐκεῖνον,
οὐχὶ δ' εἰς τὰς δυνάμεις μας τὰς οὐδενὸς ἀξίας,
ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς στόλους μας, οὐδὲ εἰς τῶν Ἑλλήνων
οὐδ' εἰς τῶν Φράγκων τοὺς στρατοὺς καὶ τὰς ἐπικουρίας.
Τὰ βήματά μας ἂν αὐτὸς δὲν παύσῃ κατευθύνων,
μικρὰν ἀνάγκην ἔχομεν ἐτέρας βοηθείας.
Ὅστις αὐτοῦ τὴν δύναμιν γνωρίζει τὴν μεγάλην,
δὲν θὰ ζητήσῃ ἀβρώγην ἐν τοῖς κινδύνοις ἄλλην.

86

« Ἄλλ' ἐκ παραπτωμάτων μας, ἢ λόγων ἀπορρήτων,
ἂν ἀφ' ἡμῶν ὁ δάκτυλος ὁ θεῖος ἀπεστράφη,
τίς ν' ἀποθάνῃ καὶ ταφῇ εὐδαίμων δὲν θὰ ἦτον
ἐκεῖ ὅπου ὁ Κύριος ἀπέθανε κ' ἐτάφη;
Θὰ πέσωμεν, πλὴν τῆς ζωῆς ὁ θάνατός μας κρείττων.
Θὰ πέσωμεν, πλὴν μεθ' ἡμᾶς θ' ἀνοίξουν ἄλλοι τάφοι.
Οὐδ' ἡ Ἀσία θὰ χαρῆ διὰ τὸν ὀλεθρὸν μας,
οὐδὲ ἡμεῖς θὰ κλαύσωμεν τοιοῦτον θάνατόν μας.

87

«Μὴ τὴν εἰρήνην νόμιζε πῶς θεωρῶ φευκτέαν,
 ὡς κρίνεται ὁ πόλεμος ὁ ἄσπονδος φευκτέος·
 καὶ οὐδὲ ὅτι δὲν φρονῶ ὠφέλιμον κ' εὐκτέαν
 τὴν ἔνωσιν μετὰ τοῦ σοῦ μεγάλου Βασιλέως.
 Ἄν φθάνῃ πλὴν τὸ κράτος του καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν
 ἡξεύρεις· ἄρα δι' αὐτὴν τί μεριμνᾷ ματαίως;
 Μὴ μᾶς κωλύῃ τῶν χωρῶν τῶν ξένων ἡγεμόνων,
 κ' ἐπὶ τῶν ὑπηκόων του ἅς ἀρχῇ εὐδαιμόνων.»

88

Ταῦτ' ἀπεκρίθη. Τὴν ψυχὴν τοῦ Αἰγυπτίου λύσσαι
 μυρία διεσπάραξαν. Πῦρ ἀγριον τὴν φλέγει.
 Δὲν προσποιεῖτ'· αἱ φλέβες του ἐξεῖχον ὀγκωθεῖσαι·
 πρὸς τὸν στρατάρχην προχωρεῖ ἀγριωπὸς, καὶ λέγει·
 «Πύλεμος ἔστω σοι λοιπὸν, εἰρήνην ἂν ἀρνῆσαι·
 ἔστω σοι ἔρις· δι' αὐτὴν οὐδεὶς ἡμᾶς θὰ ψέγῃ,
 διότι σὺ διεῖρξας τὸν μίτον τῆς εἰρήνης
 ἀφ' οὗτου τὰς προτάσεις μας τὰς πρώτας δὲν ἐγκρίνεις.»

89

Κ' ἐνταῦθα τοῦ μανδύου του τὸ κράσπεδον λαμβάνων,
 τὸ συνελίσσει, καὶ πτυχὴ ἐσχηματίσθη κοίλη.
 Καὶ μετὰ τρόπων ἔπειτα στραφεὶς ὑπερηφάνων,
 τοιαῦτα πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἀπότομα ὠμίλει.
 «Σὺ ὅστις ἔργ' ἀνέφικτα τολμᾷς ἀναλαμβάνων,
 εἰρήνην ἔχ' ἢ πόλεμον αὐτ' ἢ πτυχὴ ν' ἀγγείλῃ.
 Σὸν νὰ ἐκλέξῃς· σκέφθητι, πλὴν σκέφθητι ἐν τάχει,
 καὶ λάβε ὅ,τι προτιμᾷς, ἔστω εἰρήν' ἢ μάχη.»

Εἰς τὸν αὐθάδη λόγον του, εἰς πράξιν τὴν ἀγρίαν,
τὸ πλῆθος κράζει πόλεμον, καὶ κράζον ἐκινεῖτο.
Μ' ἀκάθεκτον δὲ τὸν ζητεῖ ἀνυπομονησίαν,
πρὶν ἔτι τοῦ στρατάρχου τῶν ἡ γνώμη ἐξηγεῖτο.
Χαλῶν δ' ὁ πρέσβυς τὴν πτυχὴν, ἀφίνει τὸν μανδύαν,
καὶ λέγει· « Ἄσπονδον ὑμῖν τὸν πόλεμον κηρύττω ».
Ἐκφρασιν δ' εἶχεν ἀσεβῆ, ἀγρίους χαρακτῆρας,
κ' ἐφαίνεται ὡς ἂν ἤνοιγε τοῦ Ἰανοῦ τὰς θύρας.

Ἐφαίνεται ὅταν ἔλυε τοῦ πέπλου του τὸ πέρας,
ὅτι ἐξέχει ἔριδας, διχονοιῶν ἐργάτης,
καὶ ὅτ' ἡ δᾶς τῆς Ἀληκτοῦς, ἡ φλόξ ἡ τῆς Μεγαίρας
τῷ ἔφλεγ' ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς ἀπαισιωτάτοις.
Τοιοῦτο τὸ πελώριον θὰ ἦτον ἴσως τέρας,
τὸ ἀνεγεῖραν ὑψηλὸν τὸν πύργον τῆς ἀπάτης.
Τοιαύτην εἶδεν ἡ Βαβέλ τὴν ὄψιν του, τοιοῦτο
τὸ μέτωπόν του, ἀπειλοῦν τὸν οὐρανὸν, ὑψοῦτο.

Ὁ Γοδεφρεῖδος δ' ἀπαντῶν τοῖς λέγει. « Νὰ εἰπῆτε
πρὸς τὸν ἐκπέψαντα ὑμᾶς, ἃς ἔλθη, ἃς ταχύνη.
Τὸν πόλεμον δεχόμεθα δι' οὗ μᾶς ἀπειλεῖτε,
ἢ μᾶλλον εἰς τὸν Νεῖλόν του ἡμᾶς ἃς περιμείνη. »
Νὰ τοὺς προπέμψῃ δ' ἔπειτα ἐντίμως προθυμεῖται,
καὶ δῶρά του ἐξαίρετα λαμβάνουσιν ἐκεῖνοι.
Κράνος χρυσοῦν προσέφερον εἰς τὸν Ἀλήτην δῶρον,
ὃ ἔλαβεν ὡς πορθητῆς ἐκ τῆς Νικαίας φόρον.

93

Ὁ δ' ἄλλος σπάθην ἔλαβεν, ἦν ἔξοχος τεχνίτης
 διὰ λαβῆς ἐκόσμησε χρυσῆς, λιθοκολλήτου,
 πολύτιμον, ἀτίμητον. Ἄλλ' ἦτον ἡ τιμὴ τῆς
 ἐμπρὸς τῆς ἐργασίας τῆς οὐδὲν τῆς ἀμιμῆτου.
 Μὲ ταχὺ βλέμμα δὲ ἰδὼν ὅποια ἡ ὀξύτης
 τοῦ ξίφους, καὶ ὁ πλοῦτός του, καὶ τέχνη ἡ θαυμαστή του,
 ὁ πρέσβυς πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοιαύτην εἶπε ῥῆσιν.
 «Τοῦ δώρου σου θενά ἰδῆς μετ' οὐ πολὺ τὴν χρῆσιν.»

94

Καὶ ἀπεχαιρετήθησαν. Αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν φίλον
 συμπρεσβευτὴν ὠμίλησεν. «Ἀπέλωμεν, ὦ γέρων,
 πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐγὼ, σὺ δ' εἰς τὸν Νεῖλον,
 εἰς τοῦ ἡλίου σὺ τὸ φῶς, ἐγὼ δ' εἰς τῶν ἀστέρων.
 Ὅτι τὴν παρουσίαν μου, τὸν ἐνεργόν μου ζῆλον
 ἐκεῖ ὅπου ἀπέρχεσαι οὐδὲν καλεῖ συμφέρον.
 Σὺ φέρε τὴν ἀπάντησιν, ἐμέ δ' οὐδὲν μακρύνει
 ἀφ' ὅπου πόλεμος κροτεῖ, καὶ ὅπλων ἰσχύς κρίνει.»

95

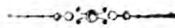
Καὶ οὕτως εἰς πολέμιον ὁ πρέσβυς μετεβλήθη,
 ἂν ἐγκαίριος ὁ ζῆλος του, ἂν τοῦ ἐγκαίρου μείζων,
 τὸ τῶν ἀνθρώπων φρόνημα καὶ τὰ ἀρχαῖα ἦθη
 ἂν προσβάλη καὶ λυπῆ, οὐδὲν μικρὸν φροντίζων.
 Πρὶν τῷ δοθῆ δ' ἀπόκρισις, ἀκάθεκτος ὠρμήθη
 εἰς τῶν ἀστέρων τὴν σιγὴν πρὸς τὴν Σιών βαδίζων.
 Πλὴν κατωτέρα τῆς αὐτοῦ, καὶ ἦττον ἐξημμένη
 δὲν ἦν ἡ ἄκρατος ὀρμὴ καὶ εἰς τὸν ὅστις μένει.

96

Νύξ εἶναι, καὶ ἀνάπαυσις πλανᾶτ' ἐπὶ τῶν ὄντων·
 ἢ γῆ σιγαῖ, τὰ κύματα κ' οἱ ἄνεμοι κοιμῶνται,
 καὶ τὰ θηρία τῶν δασῶν, καὶ ὅσα εἰς τὸν πόντον,
 καὶ ὅσα εἰς ὑγροὺς λιμνῶν πυθμένας διαιτῶνται,
 πᾶν γένος ποικιλόπτερον ὀρνέων τῶν ἀδόντων,
 κ' ὅσα εἰς μάνδρας τρέφονται κ' εἰς σπήλαια ἀπαντῶνται,
 βυθίζοντ' ἐν τῇ σιωπῇ καὶ φρίκη τῆς σκοτίας
 εἰς λήθην τὴν παυσίλυπον, τὴν φίλην τῆς καρδίας.

97

Ἄλλὰ δὲν παρεδίδοτο εἰς ὕπνον ῥαθυμίας
 τῶν φράγκων οὔτε ὁ στρατὸς οὐδὲ ὁ στρατηλάτης,
 κ' ἐπρόσμενον μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας
 ἢ πολυπόθητος αὐγὴ ν' ἀρθῇ οὐρανοβάτις,
 ὅπως τὴν πόλιν, ἔσχατον σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας
 καὶ τὴν ὁδὸν τοῖς δεῖξωσι τὰ φῶτα τὰ λαμπρά της.
Κ' ἐβίβυζον τὰ βλέμματα εἰς τῆς νυκτὸς τὰ σκότη,
 σκοποῦντες πότε ἢ ἀκτὶς θενὰ χαράξ' ἢ πρώτη.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΤΡΙΤΗ

1

Δροσόπνους ἤδη ζέφυρος, ἐπὶ τὰς ἄκρας πνέων
ἐγείρεται μυροβολῶν, καὶ τὴν αὐγὴν μηνύει·
αὐτὴ δὲ καλλωπίζεται, κ' ἐντὸς χρυσῶν ἀνθέων
τοῦ παραδείσου τοὺς χρυσοῦς πλοκάμους τῆς μιγνύει.
Ἠγέρθη καὶ τὸ στράτευμα, καὶ εἰς τὰ ὄπλα θεόν
βομβεῖ ἤχηεν καὶ λαμπρὸν, καὶ τὸν ἀέρα σείει,
πρὸ τῶν σαλπίγγων ἀναστάν· αἱ σάλπιγγες δὲ πάλιν
ὑψοῦσι τὴν χαρμόσυνον φωνὴν τῶν τὴν μεγάλην.

2

Ὁ στρατηγὸς δ' ὁ φρόνιμος, μὲ ἥπιον τὸ πνεῦμα
ὀρμῶντας τοὺς καθοδηγεῖ καὶ τοὺς ἀναχαιτίζει.
Ναὶ μὲν τις εὐχερέστερον θὰ ἔστρεφε τὸ ρεῦμα
τῆς Σκύλλης ἢ τις ὑλακτεῖ κ' ἐν δίναις στροβιλίζει,
ἢ τοῦ Βορρᾶ τὸ ἄγριον θὰ ἐχαλείνου πνεῦμα,
ὅστις τ' Ἀπέρινα κτυπᾷ καὶ ναῦς καταποντίζει.
Νὰ τοὺς νικήσῃ πλὴν αὐτὸς καὶ νὰ τοὺς διατάξῃ
κατώρθωσε, καὶ σπεύδουσι, πλὴν σπεύδουσιν ἐν τάξει.

3

Πτερὰ ἔχ' ἡ καρδία των, ὁ ποῦς πτερὰ λαμβάνει,
 πλὴν τὴν σπουδὴν τοῦ βήματος ὁ πόθος ὑπερβαίνει.
 Ὡς ἔφθη δὲ ὁ ἥλιος εἰς ὕψος, νὰ θερμάνῃ
 τὰς πεδιάδας τὰς ξηρὰς, καὶ φλογερὸς προβαίνει,
 ἰδοὺ ἡ Ἱερουσαλήμ εἰς τὸν στρατὸν ἐφάνη!
 Ἴδοὺ ἡ Ἱερουσαλήμ δακτυλοδεικτουμένη!
 Ἴδοὺ εὐθύμως χίλιαι, καὶ μυριάδες γλῶσσαι
 ὁμοῦ τὴν Ἱερουσαλήμ κινοῦνται χαιρετῶσαι.

4

· Τοιοῦτ' οἱ διευθύνοντες θαλασσομάχα πλοῖα,
 εἰς ἀνακάλυψιν χωρῶν ἀγνώστων, ἀπώτάτων,
 κ' εἰς κύματα φερόμενοι κ' εἰς κλίματα παντοῖα,
 παίγνι' ἀστάτων θαλασσῶν καὶ δολερῶν πνευμάτων,
 ἀμέσως, ὡς ἡ ποθητὴ προκύψῃ παραλία,
 μακρόθεν τὴν ἀσπάζονται διὰ προσφωνημάτων,
 καὶ τὴν ἀντιδεικνύονται μ' ἐλπίδας καὶ μ' ἐκστάσεις,
 κ' εἰς λήθην παραδίδουσι τὰ πάθη τῆς θαλάσσης.

5

Ἄλλ' εἰς τὴν ἀγαλλίασιν, ἣν τοῖς ἐμπνέ' ἡ θεὰ
 τῆς προκυψάσης εἰς αὐτῶν τὰ βλέμματα Σιώνος,
 βαρυθυμία ἔπεται, κ' αἰσθήματα ἄλλα νέα,
 αἶσθημα φόβου εὐλαβοῦς καὶ σεβασμοῦ συγχρόνως.
 Οὐδὲ τολμῶσι βλέμματα νὰ στρέψουν θαρραλέα
 πρὸς πόλιν ἣν τοῦ πλάστου των κατώκησεν ὁ γόνος,
 ὅπου ἐδέχθη ὁ Χριστὸς καὶ θάνατον καὶ μνημα,
 κ' ἐκ νέου τὸ ἀνθρώπινον περιεβλήθη σχῆμα.

6.

Ἀποπνιγόμεναι φωναὶ καὶ λόγοι σιγαλέοι,
 ὀλοφυρμοὶ ὑπόκωφοι καὶ διακεκομμένοι
 τοῦ ὄχλου ὅστις ἐνταυτῷ ἀγάλλεται καὶ κλαίει
 ψιθυρισμὸν ἐγείρουσιν, ὅστις βομβῶν προβαίνει,
 ὡς ἔταν αὔρα ἰσχυρὰ διὰ τῶν φύλλων πνήη,
 ἀκούεται εἰς τοὺς δρυμοὺς βοή ἐγειρομένη,
 ἢ ὡς ὀξεῖς συρίζουσιν εἰς τοὺς σκοπόλους ῥόχθοι,
 ἔταν ὑπὸ τοῦ κύματος μαστίζηται ἡ ὄχθη.

7

Καθεὶς γυμνόπους προχωρεῖ, παράδειγμα λαμβάνων
 τῶν ἀρχηγῶν, οὓς ταπεινὴ εὐσέβεια ἐμπνέει.
 Πτερῶν, καὶ λόφων, καὶ χρυσῶν καὶ σηρικῶν θυσσάνων
 τὰ κράνη καὶ τὰς κεφαλὰς φιλοῦσιν οἱ γενναῖοι,
 τὰς δὲ καρδίας στοχασμῶν κενουῖσ' ὑπερηφάνων,
 καὶ πύρινον καὶ εὐσεβὲς τὸ δάκρυ καταρρέει.
 Ἄλλ' ὡς ἂν ἦν ἀνεπαρκῆς ἡ τῶν δακρῶν ῥύσις,
 τοιαύτας λέγουσι πολλὰς καθ' ἑαυτῶν ἐγκλήσεις.

8

«Θεὲ, ὅπου τὸ αἷμά σου διὰ κρουνῶν μυρίων
 ἐκρέον εἶδεν ἡ Σιών, καὶ ἔπιεν ἡ γῆ της,
 ἔν' ἀναβρύση σήμερον διπλῆ πηγὴ δακρῶν
 τὸν βράχον τῆς καρδίας μου πῶς, κύριε, δὲν πλήττεις;
 Καρδία κρυσταλλόψυχε, ἐμπρὸς παθῶν τῶν θείων
 πῶς δὲν ἐλύθης εἰς κλαυθμὸν, δακρῶν σταλακτίτης.
 ὦ! πῶς νὰ μὴ κατάνιγῃς, ἀνάλγητε καρδία!
 Τῶρ' ἂν δὲν κλαίγῃς, πάντοτε νὰ κλαίγῃς εἰς' ἀξία.»

9

ἼΑλλ' ἀπὸ πύργου ὑψηλοῦ φρουρὸς ἡμεροσκόπος
εἰς πεδιάδας ἔφερε τὸ βλέμμα καὶ εἰς ὄρη,
καὶ εἶδε· κόνιος πυκνῆς πληροῦται πᾶς ὁ τόπος,
ἥτις ὡς νέφος μέγιστον μετέωρος προὔχῳρει.
Τὸ νέφος δ' ἀκτινοβολεῖ, καὶ λάμψεις ρίπτει, ὅπως
ἂν ἀστραπάς, ἂν κάμινον φλογῶν ἐκυφόρει·
καὶ λάμποντα διέκρινε τὰ ὅπλα ὡς πῦρ καῖον,
καὶ εἶδε τάγματα πεζῶν καὶ τάγματα ἰππέων.

10

Καὶ ἔκραξε. «Κονιορτὸς ὦ πόσος αἰωρεῖται!
ἽΩ! πόσας ἐκ τῶν σπλάγγων του ἐκπέμπει λαμπηδόνας!
Ἐγρηγορεῖτε, σπεύσατε, ἐγέρθητε πολῖται!
Γοργοὶ τὰ ὅπλα δράξατε, καὶ εἰς τοὺς προμαχῶνας!
Εἶναι πλησίον ὁ ἐχθρὸς. Ἐμπρός! Μὴ καρτερεῖτε!
Καὶ αὖθις ἐπανέλαβεν· ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀγῶνας!
Οἱ φράγχοι φθάνουν, ἔφθασαν! Ἴδέτε, περιβάλλει
νεφέλη τὸν ὀρίζοντα κονιορτοῦ μεγάλης.»

11

Οἱ γέροντες οἱ ἀσθενεῖς, τ' ἀπόλεμα παιδία,
καὶ ἡ πληθὺς τῶν γυναικῶν τῶν καταπεπληγμένων,
αἷς ξένη καὶ ἡ ἄμυνα καὶ ἡ τῶν ὅπλων βία,
εἰς τοὺς ναοὺς προσπίπτουσι, τὸ ἦθος τεθλιμμένον.
Ὅσοις δ' ἀκμάζει ψυχικὴ ἢ σώματος ἀνδρεία,
ν' ἀντιταχθῶσιν ὠρμησαν εἰς τὸν στρατὸν τὸν ξένον.
Τὰς πύλας ἐνισχύουσιν οἱ μὲν, τὰ τεῖχ' οἱ ἄλλοι,
ὁ Βασιλεὺς δ' ἐπισκοπῶν τὴν τάξιν ἐπιβάλλει.

12

Ὡς δὲ διέταξε τὸ πᾶν, εἰς ὑψηλὸν ἀνέβη
 πύργον, εἰς δὴν ἐνταυτῷ ἐπιπροσθοῦντα πύλας,
 ὅθεν προχείρως διοικεῖ, καὶ ὅθεν κατοπτεύει
 τὰ ὄρη ἐκ περιωπῆς, τὰς ὄχθας τὰς καμπύλας.
 Ἡ Ἑρμινία ἢ καλὴ ἐδῶ τὸν συνοδεύει,
 εἰς ἣν ἀγκάλας πατρικᾶς ἠνέωξε καὶ φίλας,
 ἢ πόλις Ἀντιόχεια ὁπότ' ἐκυριεύθη
 κ' ἐν τῇ ἐφόδ' ὁ βασιλεὺς πατὴρ τῆς ἐφονεύθη.

13

Πρώτ' ἡ Χλωρίνδα ἔνοπλος μετὰ πολλῶν κινεῖται,
 κ' ἐν τῇ ὄρμῃ, ὀπίσω τῆς ἀφίνει τὴν σειρὰν τῆς.
 Κατόπιν δ' ἐνεδρεύουσι κρυπτόμενοι ὀπλίται,
 οὓς εἰς ἐπικουρίαν τῆς καθίζει ὁ Ἀργάντης·
 ἢ δὲ τὸ θάρρος τῶν ἀνδρῶν, ὧν ἀνδρικῶς ἠγεῖται,
 ἐξάπτει μὲ τοὺς λόγους τῆς, τὴν συμπεριφορὰν τῆς.
 «Ἡ πρώτη, λέγει, μάχη μας καὶ πρώτη ἔστω νίκη.
 Ἡ τύχη τῆς Ἀνατολῆς τοῖς ὅπλοις μας ἀνήκει.»

14

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἔλεγε, τῶν ἐχθρικῶν σωματῶν
 ἐν, διαρπάζον τοὺς ἀγρούς, μακρόθεν διακρίνει·
 ἦγε καὶ ἔφερε πληθὺν σκευῶν καὶ βοσκημάτων,
 κ' εἰς τὸν στρατὸν ἐκόμιζε καὶ κτήματα καὶ κτήνη.
 Τὴν εἶδεν ὡς ἐπήρχετο ὁ τούτους διατάττων,
 καὶ κατ' ἐπάνω τῆς ὄρμᾶ, ἐν ᾧ ὄρμᾶ κ' ἐκείνη.
 Γάρδων δὲ εἶχεν ὄνομα ὁ ἀρχηγός των, ὅστις
 ἀνδρείος ἦτο καὶ αὐτός, οὐχὶ δ' ἐφάμιλλός τῆς.

45

Ἰπὸ τοῦ ξίφους τῆς πληγῆς ὁ Γάρδων κατεβλήθη
 ὑπ' ὄψιν τῶν Χριστιανῶν ὁμοῦ καὶ τῶν ἀπίστων,
 ὑφ' ὧν μετὰ κραυγῶν χαρᾶς ὡς νίκης ἐξηγήθη
 ἄριστος οὗτος οἰωνός· πλὴν μάτην ἡ ἐλπίς των.
 Αὐτὴ δ' ἐρρίφθη μετ' ὀργῆς ξιφῆρης εἰς τὰ πλήθη,
 κ' ἡ χεὶρ ἡ μόνη τῆς πληγᾶς χειρῶν μοιράζει πλείστων·
 εἰς τὴν ὁδὸν δὲ μαχητῶν τὴν ἠκολούθει στίφος,
 ἦν αἱ πληγαὶ τῆς ἔσχιζον, ἦν ἔτεμνε τὸ ξίφος.

46

Ἀρπάζει ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν λείαν τῶν συντρόφων·
 καὶ βῆμα βῆμ' ἀρχίσαντες νὰ ὀπισθοδρομῶσιν
 οἱ Φράγκοι, εἰς ἀπότομον συνῆλθον πάλιν λόφον,
 ὅπου ὁ τόπος δύναται φυγάδας νὰ τοὺς σώσῃ.
 Τότε, καθὼς πυριλαμπεῖς τῶν νεφελῶν τὸν ζόφον
 οἱ κεραυνοὶ ῥηγνύουσι, κ' ἐπὶ τὴν γῆν ὀρμῶσι,
 καὶ ὁ Ταγκρέδης, τῷ κλεινῷ στρατάρχῃ ὑπακούων,
 ὀρμᾶ, τῶν ἀντιπάλων τοῦ τὴν φάλαγγ' ἀποκραύων.

47

Φέρει δὲ τόσον στερεῶς τὸ ἐμβριθές τοῦ δόρυ,
 καὶ τόσον ἔχει μάχιμον ὁ νεανίας ἦθος,
 ὥστ' ἔδειξε τῷ Βασιλεῖ, ὃς ἄνω ἐθεώρει,
 ὅτ' ἦτον ἦρωσ ἐκλεκτός εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ πλῆθος·
 καὶ λέγει τῇ συντρόφῳ του, ἐνῶ ἡ νέα κόρη
 σφοδρὸν παλμὸν ἠσθάνετο νὰ τῇ κινῇ τὸ στῆθος·
 «Γνωρίζεις σὺ τοὺς ἀρχηγούς αὐτοὺς ἐκ συνηθείας,
 καὶ ὅταν ἔτι κρύπτωνται ὑπὸ τὰς πανοπλίας.

48

«Τίς εἶν' αὐτὸς, ὅστις ὀρμὴν ἀκράτητον δεικνύει;
 Εἶν' ἡ μορφή του μάχιμος κ' οἱ ὀφθαλμοὶ ὀργίλοι.»
 Οὐδὲν ἡ κόρη ἀπαντᾷ, ἀλλὰ τῇ ἀναβρῦει
 ἐν δάκρυ εἰς τὰ βλέφαρα, εἰς γόος εἰς τὰ χεῖλη·
 ἐντὸς της πλὴν τὸν στεναγμὸν, ἐντὸς τὸ δάκρυ κλείει,
 ἀλλὰ δὲν δύνατ' ἐντελῶς καὶ νὰ τὰ καταστείλῃ.
 Ῥοδόχροι περιβάλλουσι τοὺς ὀφθαλμούς της γύροι,
 καὶ ἀτελῆς ὀλοφυρμὸς τὸ στήθεός της ἐγείρει.

49

Πλὴν τέλος διὰ λέξεων ἀπήντησε δολίῳν,
 καὶ ἄλλους κρύπτει πόθους της τοῦ μίσους ὁ μανδύας.
 «Φεῦ! τὸν γνωρίζω, Βασιλεῦ, καὶ μεταξύ χιλίων
 νὰ τὸν γνωρίσω ἱκανὰς μοὶ ἔδωκεν αἰτίας.
 Τὸν εἶδα ὅταν αἷματος λαῶν μου τῶν ἀθλίων
 ἐπλήρου τὰ πεδία μας, τὰς τάφρους τὰς βαθείας.
 Πόσον καιρία καὶ σκληρὰ πᾶσα πληγὴ του ἦτον!
 Δὲν τὰς ἰῶσι βότανα ἢ τέχναι τῶν γοήτων.

20

«Εἶν' ὁ Ταγγρέδος. Εὐχομαι εἰς τὰς ἐμὰς ἀλύσεις
 νὰ τὸν κρατήσω δέσμιον, ἀλλ' ὄχι νεκρὸν, ζῶντα,
 ὅπως κορέσω ἐν αὐτῷ, γλυκείας ἐκδικήσεις
 τὸν πόθον ἐφιέμενον, τὸν πόθον μου διψῶντα.»
 Εἶπεν αὐτὰ, δεχόμενα διπλᾶς τὰς ἐξηγήσεις,
 καὶ ἄλλως μὲν νοούμενα, ἄλλοῖα ἕμως ὄντα.
 Ἦν δὲ εἶπε, καὶ μὲ τὴν φωνὴν συγχρόνως τὴν ὑστάτην
 ἐξέπεμψα καὶ στεναγμὸν, ὃν καταπνίγει μάτην.

21

Ἄλλ' ἡ Χλωρίνδα ἀνθορμᾶ καὶ τὸν ὀρμῶντα φθάνει·
 τὴν λόγχην εἰς τὸν θώρακα στηρίζουσα προτείνει.
 Αἱ λόγχαι συνετρίβησαν προσβάλλουσαι τὰ κράνη,
 καὶ ἡ λωρίς τοῦ κράνου τῆς ἐλύθ' ἡ δερματίνη·
 τὸ ἀπασεῖει δὲ αὐτὸς μιᾶ πληγῇ, κ' ἐφάνη
 εἰς τὸ στρατόπεδον γυμνὴ τὴν κεφαλὴν ἐκείνη.
 Πίπτ' εἰς τοὺς ὤμους τῆς χρυσῆ ἡ κόμ' ἠνεμωμένη,
 καὶ κόρ' ὑπὸ στολὴν ἀνδρὸς ἐφάνη κρυπτομένη.

22

Λάμπει τὸ βλέμμα, στίλβουσιν ὀργίλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς·
 Ἄν ὀργιζόμενοι γλυκεῖς, γελῶντες τί θὰ ἦσαν;
 Ταγγρέδη, ποῦ ἐστρέφεσο; τί ἀλλαγῶ ἐζήτεις;
 Οἱ φίλοι χαρακτῆρές τῆς τῆς μνήμης σου ἀπῆσαν;
 Σοὶ εἶναι λοιπὸν ἄγνωστος ἡ θάλλουσα μορφή τῆς;
 Ἐρώτα τὴν καρδίαν σου τὴν ὑπ' αὐτῆς τρωθεῖσαν.
 Παρὰ τῆς ἔρημον πηγὴν τὴν εἶχες ἀπαυτῆσει,
 ὅταν θερμὸν τὸ μέτωπον προσῆλθε γὰ δροσίση.

23

Αὐτὸς ἀπὸ τοῦ λόφου τῆς καὶ τῆς γραπτῆς ἀσπίδος
 δὲν τὴν ἐγνώρισεν, ἀλλὰ τὴν εἶδε κ' ἐλιθώθη.
 Ἐκείνη δὲ τὴν κεφαλὴν μετὰ πολλῆς φροντίδος
 καλύψασα, ἐφώρμησε, καὶ φεύγοντα τὸν ὄθει.
 Ἐνῶ δ' αὐτὸς ὑποχωρῶν ἐμπρὸς τῆς νεανίδος,
 εἰς τῶν λοιπῶν τὸν διωγμὸν καὶ τὴν σφαγὴν ἐδόθη,
 ἐπαπειλοῦσα ἔπεται καὶ τῷ φωνάζει· Στήθι!
 Καὶ δῶα τῷ ὑπόσγεται θανάτους εἰς τὰ στήθι.

24

Ὁ μαχητὴς προσβάλλεται καὶ δὲν ἀντιπροσβάλλει.
 Διὰ τὰς ἀπειλούσας τον πληγὰς οὐδὲν τῷ μέλλει,
 καὶ τοὺς ὠραίους ὀφθαλμοὺς προσβλέπει, καὶ τὰ κάλλη,
 ἀφ' ὧν ὁ ἔρωσ ἀσφαλῆ ἐξακοντίζει βέλη.
 Καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν· «Πᾶσα πληγὴ ἐσφάλῃ,
 καὶ θὰ σφαλῆ πᾶσα πληγὴ ἣν ἐκ χειρός της στέλλει.
 Πλὴν, τῶν πληγῶν της σφάλλεται ἐκείνων οὐδεμία,
 ἃς καταφέρ' ἡ εὐγενὴς μορφή της τῇ καρδίᾳ.

25

Καὶ ἀπεφάσισεν, ἐὰν κ' ἐλέους ἀποκλείων
 πᾶσαν ἐλπίδα, ἄγνωστος, σιγῶν νὰ μὴ ἐκπνεύσῃ.
 Θέλει νὰ μάθ' ἡ ἄσπλαγχνος, πῶς ἓνα τῶν δεσμίων,
 τῶν πιστοτέρων δούλων της ὠπλίσθη νὰ φονεύσῃ.
 «Σὺ, λέγει, ἥτις μεταξὺ τοσοῦτων πολεμίων
 φαίνεσ' ἐμὲ νὰ πολεμῆς πῶς ἔχεις ἐκστρατεύσει,
 ἐνταῦθα, εἰς τὸν ὄμιλον μὴ μάτην πολεμῶμεν.
 Ἐξέλθωμεν τῆς συμπλοκῆς, καὶ ἀντιμετρηθῶμεν.

26

«Οὕτως ἂν φθάνῃ βλέπομεν ἡ ἐδική μου ῥώμη
 τὴν σὴν.» Ἡ κόβ' ἡ ἄτρομος τὸν ἤκουσε, κ' ἐνδίδει.
 Καὶ ἀψηφοῦσα πῶς γυμνὴ πνέ' ἡ λυτὴ της κόμη,
 προβαίνει· ὁ δὲ ἔκθαμβος ἀκολουθεῖ, καὶ ἤδη
 εἰς μάχην παρατάττεται, καὶ πρὶν αὐτὸς ἀκόμη
 ἀντιταχθῆ, ἤδη ὄρμα, ἤδη πληγὰς τῷ δίδει.
 Ὁ δὲ φωνάζει· «στρέψωμεν τὰς σπάθας εἰς τὰς θήκας,
 καὶ πρὸ τῆς μάχης θέσωμεν τῆς μάχης τὰς συνθήκας.»

27

Καὶ τότε, τὴν ἐπίθεσιν ὡς ἔπαυσεν ἐκείνη,
 θρασύτερος δι' ἔρωτα καὶ δι' ἀπελπισίαν,
 « Ἴδου, τῆ λέγ', οἱ ὄροι μας· ἂν σ' ἀπαρέσκ' εἰρήνη
 ἢ μετ' ἐμοῦ, ἐκρίζωσον κἂν τὴν ἐμὴν καρδίαν,
 οὐχὶ ἐμὴν εἰς τὸ ἐξῆς· ἂν θέλῃ νὰ τὴν κτείνῃ
 ἡ χεὶρ σου, δός τη θάνατον, ὦ δός εὐεργεσίαν!
 Εἶν' ἐδική σου πρὸ πολλοῦ· ὦ! λάβε τὴν ὀπίσω·
 ἐκρίζωσον καὶ λάβε τὴν, καὶ δὲν θὰ σ' ἐμποδίσω.

28

Ἴδου τὸ στῆθος, κτύπα το. Ἴδου ἐμπρὸς σου κλίνων
 ἀόπλους τοὺς βραχίονας· τί δὲν με ἀποκτείνεις;
 Εὐκόλον θέλεις τὴν πληγὴν; Τὸν θώρακά μου λύνων,
 σοὶ παριστῶ τὸ στῆθός μου γυμνόν, ἂν τὸ προκρίνης. »
 Καὶ ἴσως θὰ παρέτεινεν ἐπέκεινα τὸν θρῆνον
 καὶ τὰς ἐκφράσεις τῆς δεινῆς ἐρωτικῆς ὀδύνης,
 ἀνίσως ἐπερχόμενος ἐκεῖ ἀκαταλλήλως
 δὲν τὸν διέκοπτε στρατὸς καὶ ἐχθρικός καὶ φίλος.

29

Διώκουσ' οἱ χριστιανοὶ ἐκθύμως τὸν ἐχθρόν των,
 ὅστις ἐπίτηδες ἢ μὴ φεύγ' εἰς αὐτὰ τὰ μέρη.
 Ἐκεῖ ἰδὼν τις, ἄσπλαγχνος ἀνὴρ τῶν διωκόντων
 τὴν χρυσὴν κόμην τῆς λυτῆς ὁ ἄνεμος νὰ φέρῃ,
 ἐστράφη, καὶ διέτεμε δρομαῖος τὴν ὁδόν των,
 καὶ ὕψωσε τὴν χεῖρά του πληγὴν νὰ καταφέρῃ.
 Ἄλλ' ὁ Ταγγρέδης ἔκραξεν ἀπελπισίας πλήρης
 ἅμα τὸν κίνδυνον ἰδὼν, καὶ ὤρμησε ξιφῆρης.

30

Πλὴν δὲν ἐπρόφθασ' ἐντελῶς, καὶ ὑπὸ τοῦ ὀπλίτου
ὁ τράχηλός της ὁ λευκός, ὁ κύκνειος ἐνίχθη.
Τὸ τραῦμα ἦτον ἑλαφρόν· ἀλλὰ οἱ σταλαγμοὶ τσου
τὴν κόμην ραίνουν τὴν ξανθὴν, κ' ἡ κόμη ἐφοινίχθη,
ὡς ὁ χρυσὸς φοινίσσεται ὑπὸ χειρὸς τεχνίτου,
ὁπόταν μετὰ τιμαλφῶν ἀνθράκων συνεμίχθη.
Πλὴν τοῦ Ταγγρέδου ὁ θυμὸς ἀκάθεκτος ἐξήφθη
ὡς εἶδεν αἷμά της χυθὲν, καὶ ὡς λυσσῶν ἐρρίφθη.

31

Ὁ στρατιώτης ἔφευγεν, ὁ δ' ὑπ' ὀργῆς μεθύων,
ἐδίωκε, καὶ τρέχουσιν ἀστραπηδὸν ἐκεῖνοι.
Ἡ δὲ Χλωρίνδ' ἀμφίρροπος τοὺς βλέπει τὸ πεδῖον
μετροῦντας· πλὴν τὴν δίωξιν ἀντὶ νὰ παρατείνῃ,
προστίθεται τοῖς φεύγουσιν ἐμπρὸς τῶν πολεμίων,
ἢ στρεφομένη κατ' αὐτῶν τὸ στῆθός της προτείνει,
καὶ δράμει καὶ παλινδρομεῖ, καὶ τρέπεται καὶ τρέπει.
Φυγὴ ἂν εἶναι ἢ τροπὴ ἐκεῖνο, οὐδεὶς βλέπει.

32

Ὅμοίως ταῦρος εὐτολμος ἐντὸς τῶν ἵπποδρόμων
ἔταν προτείνει κέρατα, φεύγουσ' οἱ κῦνες, ἔσοι
κατόπιν τὸν ἐδίωκον, ἀλλ' ὡς δοθῇ εἰς δρόμον,
μὲ νέαν ζέσιν κατ' αὐτοῦ καὶ μ' ὕλακας ὀρμῶσι.
Ἡ δὲ Χλωρίνδα φεύγουσα, ἀνεῖχ' ἐπὶ τῶν ὤμων
ὀπίσω τὴν ἀσπίδα της, τὴν κεφαλὴν νὰ σώσῃ.
Τοιοῦτος ὁ Μαυριτανὸς ἐν τοῖς ἀγῶσι φεύγει,
καὶ φεύγων, τὰς βολὰς ταχὺς τῶν δίσκων ἀποφεύγει.

33

Οὕτως οἱ μὲν διώκοντες, οἱ δ' εἰς φυγὴν τραπέντες,
 τὰ τύχη ἐπλησίασαν τῆς πόλεως τελείως,
 ὁπότεν οἱ Ὀθωμανοὶ, ἀλαλαγμὸν ἀφέντες,
 εἰς τοὺς ἐχθροὺς παρέστησαν τὸ στήθος αἰφνιδίως,
 καὶ μέγαν γύρον ἔδραμον, καὶ μετ' αὐτὸν στραφέντες,
 ὀπίσω των ἐπέπεσαν, κ' ἐπέπεσαν πλαγίως.
 Συγχρόνως κατὰ μέτωπον μεθ' ἱκανῶν συντρόφων
 καὶ ὁ Ἀργάντης ἐφορμᾷ προκύψας ἐκ τῶν λόφων.

34

Ὁ ἄγριος Κιρκάσιος τῶν τάξεων προβαίνων,
 νὰ λάβῃ ἀνυπόμονος τὴν ἀπαρχὴν τῶν φόνων,
 πρῶτον ἀπλόνει κατὰ γῆς ἰππέα τετρωμένον,
 συγχρόνως εἰς τὸ πτώμα του τὸν ἵππον του ἀπλόνων
 καὶ πρὶν τὸν πέλεκυν αὐτοῦ ἰδῆ συντετριμμένον,
 μιαίνει τὴν κοπίδα του διὰ σφαγῶν ἀφθόνων.
 Κατόπιν δ' ἐξεσπάθωσε, καὶ ὅπου ἂν ἐγγίξῃ,
 θερίζει ὡς μὲ δρέπανον, φονεύ' ἢ τραυματίζει.

35

Καὶ ἡ Χλωρίνδ' ἀξία του ἐφάμιλλος, φονεύει
 τὸν ἰσχυρὸν Ἀρδέλιον, πρεσβύτην ῥωμαλέον.
 Δυὰς τὸ γῆράς του υἱῶν ἀνδρείων προστατεύει,
 πλὴν μάται' αἰ ὑπὲρ αὐτοῦ προσπάθειαι τῶν νέων,
 ὅτι τὸν πρῶτον, Ἄλκανδρον, μακρὰν αὐτοῦ δεσμεύει
 πληγὴ εὐρεῖα, κ' ἐξ αὐτῆς τὸ αἷμά του προῤῥέον.
 Πολύφερνος δὲ ὁ υἱὸς ὁ δεύτερος ἐκείνου
 μόλις κατώρθωσ' ἑαυτὸν νὰ σώσῃ τοῦ κινδύνου.

36

Ἄλλ' ὁ Ταγγρέδης τὸν δειλὸν καταδιώξας μάτην,
 διότι τούτου ἔτυχεν ὁ ἵππος ταχυτέρους
 τοὺς πόδας ἔχων, στρέφεται, κ' εἰς θέσιν ἀπωτάτην
 παρασυρθέντας καθορᾶ τοὺς τολμηροὺς ἑταίρους.
 Τοὺς βλέπει· ἐκυκλώθησαν. Κεντᾶ· τὸν ἀναβάτην
 ὁ ἵππος φέρει ὡς πετῶν μακρὰν αὐτοῦ τοῦ μέρους,
 ἀνδρείον τῶν ἐπίκουρον. Συγχρόνως δὲ μ' ἐκεῖνον
 βοήθει' ἄλλη ἔρχεται ἀνδρῶν ριψοκινδύνων.

37

Εἰσὶν οἱ Πλάνητες αὐτοὶ, ὧν ὁ Δυδὼν ἡγεῖται,
 εἰς τὸ νεῦρον τοῦ στρατοῦ, τὸ ἄνθος τῶν ἀνδρείων.
 Ὡς ἀστραπὴ ὁ ἄτρομος Ῥινάλδος προηγεῖται,
 ὁ πάντων ἀνδρείότερος, καὶ τῶν καλῶν καλλίων.
 Ἡ δ' Ἑρμινία ἔγνω τον, εἴτ' ἐκ τοῦ ἥθους, εἴτε
 λευκὸν ὄτ' εἶχεν ἀετὸν τοῦ θυρεοῦ σημεῖον,
 καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα της, ἐκθάμβως βλέποντά τον,
 εἶπεν· «Ἴδου ὁ δαμαστής τῶν ἀδαμαστοτάτων.

38

«Γνωρίζω ἐφαμίλλους του ὀλίγους ἢ οὐδένα,
 καὶ ὅμως μόλις φαίνεται τὸ ἔαρ του ἀνθῆσαν.
 Ἄν εἶχον ἐξ ὁμοίους του τὰ τάγματα τὰ ξένα,
 εἰς τὴν Συρίαν πρὸ πολλοῦ θὰ ἤρχον δαμασθεῖσαν·
 τὰ κράτη τὰ μεσημβρινὰ, καὶ τὰ ἀπωκισμένα
 πρὸς ἄκραν ἔω, εἰς αὐτῶν τὴν ἄλυσσιν θὰ ἦσαν.
 Καὶ ἴσως ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ὁ Νεῖλος τοῦ βαρέως
 τὴν ἄγνωστόν του κεφαλὴν θὰ ἔκρυπτε ματαίως.

39

«Ρινάλδος ὀνομάζεται· τὰ τεῖχη τῶν φρουρίων
 τῆς δεξιᾶς του τρέμουσι τὰς ἐλεπόλεις ἤττον.
 Ἦδη δὲ στράφητι, κ' ἰδὲ ἐκεῖνον τὸν ἀνδρεῖον,
 στολὴν πρασίνην φέροντα μεθ' ὄπλων χρυσοχύτων.
 Ἐκεῖνος εἶναι ὁ Δυδῶν, οἱ δὲ αὐτοῦ πλησίον,
 ὁ λόχος ὁ περίφημος, ὁ λόχος τῶν Πλανήτων.
 Εἶν' εὐγενῆς, εἶν' ἔμπειρος, εἶναι βαθὺς τὴν γνώμην,
 τὴν ἡλικίαν προτερῶν, οὐδ' ὑστερῶν τὴν ῥώμην.

40

Ἴδὲ τὸν μέγαν, ἐν στολῇ βαδίζοντα μελαίνῃ.
 εἶν' ὁ Γερνάνδος, ἀδελφὸς τοῦ Νορβεγοῦ δυνάστου·
 ὡς τοῦτον ὑπερήφανον δὲν τρέφ' ἡ οἰκουμένη,
 μόνον δ' αὐτὸ τὸ ἔλλειμμα θαμβοῖ τὰς ἀρετάς του.
 Οἱ δύο πορευόμενοι ὡς εἰς συνηκωμένοι,
 λευκὸν χιτῶνα ἔχοντες, λευκὰς τὰς παρυφάς του,
 ὁ Ὀδοάρδος εἶν' αὐτὸς, κ' ἐκεῖνη ἡ Γιλδίππη·
 ἀνδρείας εἰσὶν ἥρωες, πιστῶν συζύγων τύποι.»

41

Τοιαῦτα ἐν ᾧ ἔλεγεν, ἰδοὺ οἱ στρατιῶται
 ἀγρίως συνεπλέκοντο, καὶ ἠϋξανεν ὁ φόνος,
 ὅτε Ταγγρέδης ὁ κλεινός, καὶ ὁ Ῥινάλδος ὅτε
 τὸν κύκλον τὸν κατάφρακτον διέβρηξαν συμφώνως,
 καὶ ὅτε ἤλθον βάλλοντες οἱ πλάνητες ἰππόται,
 κ' ἐπέπεσεν ἀκάθεκτος ὁ λόχος τοῦ Δυδῶνος.
 Καὶ τὸν Ἀργάντην ἔβαλεν ἡ τοῦ Ῥινάλδου σπάθη,
 ὁ δὲ πεσὼν, νὰ ἐγερθῆ μ' ἀγῶνας ἐπροσπάθει.

42

Οὐδὲ θεν' ἀνεγείρετο, ὁ ἵππος ὀλισθαίνων,
 ἂν τοῦ Ῥινάλδου μετ' αὐτοῦ δὲν ἔπιπτε βιαίως,
 καὶ ἂν ὁ ποῦς τοῦ μαχητοῦ ὑπὸ τὸν ἵππον μένων,
 δὲν ἀπεκώλυεν αὐτὸν νὰ τιναχθῆ ταχέως.
 Τῶν τοῦ Μωάμεθ δ' ὀπαδῶν τὸ σῶμα ἠττημένον,
 ἐν τῇ φυγῇ του φέρεται πρὸς τὴν Σιών δρομαίως.
 Μόν' ἢ Χλωρίνδ' ἀνθίσταται, καὶ ὁ Ἀργάντης μόνος
 ἀναχαιτίζει τὴν ὀρμὴν τῆς ξένης λεγεῶνος.

43

Βαίνουσιν ἔσχατοι αὐτοί· ὡς δ' εἰς προβλήτας βράχους
 προσβάλλον ῥήγνυτ' ἐπ' αὐτῶν τῶν διωκτῶν τὸ κῦμα,
 κ' ἐδύναντο οἱ φεύγοντες ἐκεῖνοι διὰ τάχους,
 ἀσφαλεστέρως ὀπωσοῦν νὰ σπεύδωσι τὸ βῆμα.
 Διώκει ὁ ἀκάθεκτος Δυδὼν τοὺς φυγομάχους,
 καὶ τὸν Τιγράνην ἔφθασε τὸν γαῦρον, καὶ τὸ νῆμα
 τοῦ βίου ῥήγνυσι, ταμῶν διὰ μιᾶς πληγῆς του,
 καὶ τοῦ κορμοῦ τὴν κεφαλὴν χωρίσας τοῦ ἀπίστου.

44

Οὐδὲ εἰς τὸν Ἀλγάζαῤρον ὁ θῶραξ ὠφελεῖ τι,
 οὐδὲ τὸν Κόρβαν ἔσκεπεν ἡ περικεφαλαία.
 Αὐτοὺς εἰς τὸ μετάρφρενον καὶ εἰς τὰ νῶτα πλήττει,
 καὶ φθάνει ὡς τὸ πρόσωπον, τὸ στῆθος ἢ ῥομφαία.
 Διὰ χειρός του ἡ ψυχὴ κατέλιπε τὰ σκῦτῃ
 τοῦ Ἀμουράτου καὶ Μεχμέτ, τὰ φίλα καὶ ἠδέα,
 καὶ τοῦ ἀγρίου Ἀλμανσόρ· οὐδὲ τῆς Κιρκασίας
 ὁ γίγας ὑπεξέφευγεν αὐτὸν μετ' ἀσφαλείας.

45

Τὴν λύσσαν τίς τοῦ φοβεροῦ Ἀργάντου περιγράφει;
 Ἀνακωχίζει, στρέφεται, καὶ πάλιν ὑπενδίδει,
 καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν αἰφνίδιος ἐστράφη,
 κ' εἰς τοῦ Δυδῶνος τὸ πλευρὸν πληγῆν βαθείαν δίδει,
 ὥστε τὸ ξίφος εἰς αὐτὸ μέχρι λαβῆς ἐτάφη.
 Ὁ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ τὸ πνεῦμα παραδίδει,
 πίπτει, καὶ τὰ ἡμίκλειστα πιέζει βλέφαρά του
 σκληρὰ γαλήνη, σιδηροῦς ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου.

46

Τρίς τὰ ἠνέωξε, ζητῶν τὰς φωταυγεῖς ἀκτῖνας
 τοῦ οὐρανοῦ, κ' ἐπὶ μιᾶς χειρὸς ἐναγωνίως
 τρίς ἐγερθεῖς, τρίς ἔπεσεν· ὁ θάνατος δ' ἐκτείνας
 τὸν πέπλον του, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ ἔκλεισε τελείως·
 τὰ μέλη του ἐλύθησαν, τὴν κεφαλὴν του κλίνας,
 ἐξέπνευσεν, ἐν ᾧ ἰδρῶς τὸν περιχέει κρύος.
 Ὁ δ' ἄγριος Κιρκάσιος τὸ πτώμα τοῦ Δυδῶνος
 ἀφείς, ὀρομαῖος ἔφυγεν ἀφ' ὅπου λυσσαῖ φόνος.

47

Ἄλλ' ὅμως φεύγων στρέφεται, καὶ πρὸς τοὺς Φράγκους κράζει
 λέξεις πικρὰς, αὐθάδειαν προκλητικὴν ἐχούσας·
 «Ἴππότ', ἐκ τῆς μαχαίρας μου θερμὸν τὸ αἷμα στάζει·
 χθὲς δῶρον ἔλαβον αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ σας.
 Ἀγγεῖλατέ τω σήμερον εἰς χεῖράς μου πῶς σφάζει·
 ἀναμφιβόλως θὰ χαρῆ τὴν χρῆσίν της ἀκούσας,
 καὶ μετ' εὐχαριστήσεως βεβαίως θενὰ μάθη,
 ὅτ' ἦτον τόσοσιν χρήσιμος ὅσον καλὴ ἢ σπάθη.

48

«Εἰπέτε τῷ πῶς κ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐδικοῦ του στήθους
 τῆς ἀρετῆς της θὰ ἰδῆ ἐνδείξεις σαφεστέρας·
 καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ μεταξύ τοῦ μαχομένου πλήθους,
 ἐγὼ θὰ ἔλθω πρὸς αὐτὸν ὡς τῶν σκηνῶν τὸ πέρασ.»
 Ἐκ τοῦ αὐθάδους λόγου του καὶ τοῦ αὐθάδους ἤθους
 θυμούμεν' οἱ χριστιανοί, ὀρμῶσι πρὸς τὸ τέρας.
 Ἄλλ' οὗτος δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντισταθῆ εὐψύχως,
 κ' ἐσώθη μετὰ τῶν λοιπῶν ὑπὸ τὸ σκέπον τεῖχος.

49

Ἄπὸ τοῦ ὕψους τῶν τειχῶν ὑπερμεγέθεις πέτρας
 ἤρξατο τότε ἡ φρουρὰ κυλίουσα νὰ στέλλῃ,
 καὶ ἐπὶ τοὺς προσβάλλοντας κενοῦσα τὰς φαρέτρας,
 τοξεύει ἀναρίθμητα εἰς τὸν ἀέρα βέλη·
 Τὴν ἄμμον μᾶλλον τῆς ἀκτῆς ἢ τ' ἄστρα θὰ ἐμέτρας,
 ὥστε οἱ Σύρ' εἰσέρχονται εἰς τὴν Σιών ἐν τέλει.
 Ἄλλ' ὁ Ῥινάλδος ἐνταυτῷ τὸν πόδα ἀποσύρων
 ὑπὸ τὸν ἵππον μείναντα, ὀρμᾶ κατὰ τῶν Σύρων.

50

Αὐτὸς κατὰ τοῦ στυγεροῦ φονέως τοῦ Δυδῶνος
 αἱματηρὰν ἐκδίκησιν ἐπιθυμῶν κινεῖται,
 καὶ κράζων τοὺς συντρόφους του, λαλεῖ μεγαλοφώνως.
 «Ἡ τόση ἀπραξία σας τί εἶναι; τί ἀργεῖτε;
 Δὲν δάκνει τὰς καρδίας σας τοῦ ἀρχηγοῦ ὁ φόνος;
 Δὲν τρέχετε πρὸς τοὺς φονεῖς, καὶ δὲν τὸν ἐκδικεῖτε;
 Καὶ πρέπει ἐν τοιαύτῃ μας δικαί' ἀγανακτήσει
 τὸ φροῦδον τοῦτο τείχισμα νὰ μᾶς ἀναχαιτίσῃ;

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ — Τόμ. ΣΤ΄]

9

51

«Διπλοῦς ἂν εἶναι σίδηρος, ἂν ἄθραυστος ἀδάμας,
τὰ τείχη τὰ ἐγκλείοντα τὸν βάρβαρον φονέα,
ἄς μὴ ἐκφύγη οὐδ' ἐκεῖ τὰς στιβαρὰς παλάμας,
ἄς τὸν πατάξ' ἢ πλάνη σας ἐκδικητὶς ῥομφαία.
Κατὰ τοῦ τείχους φέρωμεν τὰ ὅπλα τ' ἄμαχά μας.»
Εἶπε καὶ προηγήσατο μὲ βήματα ταχέα.
Ὁ πετροκέφαλος οὐδὲν φοβεῖται, δὲν τῷ μέλλει
ἂν τρικυμὶ' ἐπίκεινται, ἂν βράχοι καὶ ἂν βέλη.

52

Κινῶν τὴν χαίτην, ἄγριον τὸ πρόσωπον ὑψώνει
μετ' ἦθους τρόμον φέροντος καὶ θάρρους ἀδαμάστου,
ὥστε καὶ ἔνδον τῶν τειχῶν ἢ ὄψις του παγώνει
τὸ αἶμα, παραλύουσα τὴν δύναμιν ἐκάστου.
Ἄλλ' ἐν ᾧ τούτους ἀπειλεῖ κ' ἐκείνους ἐμψυχώνει,
ἐπέρχεταιί τις, χαλεινῶν τὰς ἄφρονας ὀρμάς του·
ὁ Γοδεφρεῖδος τὸν καλὸν πέμπει αὐτῷ Σιγέρον,
ὅστις ὀρμᾶ τοῦ ἀρχηγοῦ τὰς ἐπιτάξεις φέρων.

53

Ἐπιτιμῶν δ' ὡς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἄωρόν του ζέσιν,
ὀπίσω τὸν ἀκάθεκτον καλεῖ μεγαλοφώνως.
«Ἐπίστρεψον, τὸν προσκαλεῖ, εἰς ἣν ἐτάχθης θέσιν.
Τὴν τόλμην σου δὲν βοηθεῖ ὁ τόπος οὐδ' ὁ χρόνος.
Ὁ ἀρχηγὸς διέταξεν.» Εἰς τῆς ὀρμῆς τὴν μέσην
τὸν ἀναστέλλ' ἢ αὐστηρὰ φωνὴ τοῦ Βουλιῶνος.
Ἄλλὰ αὐτὸς ἐφρύαττε, διὰ συχῶν σημείων
συγχρόνως δυσαπόκρυπτον τὸ πείσμά του δεικνύων.

54

Τὰ τάγματ' ἀποσύρονται, χωρὶς τῶν πολεμίων
οὐδείς τὴν ὑποχώρησιν ταραττῶν ν' ἀναστείλῃ.
Εἰς τὸν Δυδῶνα δ' ἔπειτα ὁ λόχος του δακρύων
προσφέρει πάσας τὰς τιμὰς ἅς τοῖς νεκροῖς ὀφείλει,
καὶ προσφιλὲς τὸν φέρουσι καὶ ἔντιμον φορτίον
οἱ εὐσεβεῖς βραχίονες, οἱ τεθλιμμένοι φίλοι.
Ἐν τούτοις δ' ἐκ περιοπῆς ὁ Βουλλιῶν ἐσκόπει
ὁποῖον ἦν τὸ φρούριον κ' οἱ ὄχυροί του τόποι.

55

Ἐπὶ διδύμων κάθηται ἡ πόλις ὑψωμάτων,
ἀντιμετώπων, ὧν τὸ ἓν τὸ ἄλλο ὑπεραίρει·
κοιλὰς δι' αὐτῶν ἄγουσα, χωρίζει τὰ πλευρά των,
ἐνῶ τὴν πόλιν ἐνταυτῶ εἰς δύο σχίζει μέρη.
Αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς πόλεως κρημνῶν εἰσὶν ἀβάτων,
ἡ δὲ τετάρτ' εἰς τὰ ἐντὸς ἀνεπαισθήτως φέρει.
Ἄλλὰ πρὸ ταύτης τῆς βατῆς, τῆς πρὸς βορρᾶν ὁρώσης,
τείχ' ὑψηλὰ προίστανται, κ' ἐπάλλξεων πυργώσεις.

56

Ἐντὸς ἡ πόλις κέκτηται ὑπόγεια ταμεῖα
τοῦ ὑετίου ὕδατος, διώρυγας καὶ κρήνας·
ἀλλ' ἔξω χλόη οὐδαμοῦ εἰς τὰ ξηρὰ πεδία,
οὐδαμοῦ ῥύακος πηγῆ εἰς τὰς ἀνύδρους θῖνας,
ἢ δάση μεγαλόσκια, ἢ θάλλουσα φυτεία,
ἢ δένδρα μετριάζοντα τὰς θερινὰς ἀκτῖνας.
Μακρὰν δ' ἔξ σταδία δρυμῶν ἐκτείνεται, ζοφώδης,
νοσῶδη ἔχων τὴν πνοήν, καὶ τὰς σκιάς φρικώδεις.

57

Πρὸς δὲ σημεῖον τῆς αὐγῆς τὸ ἄστρον ἀνατέλλει,
 εὐδαίμων, βαθυκύμαντος, ὁ Ἰορδάνης χεῖται.
 Πρὸς δὲ τὴν δύσιν, τὸ εὐρὺ Αἰγαῖον διαστέλλει,
 τ' ἀπέραντά του κύματα· πρὸς τὸν βορρᾶν δὲ κεῖται
 ἡ Βέθελ, ἣτις πῆξασα βωμὸν, τιμὰς ἐτέλει
 εἰς χρυσοῦν μόσχον· μετ' αὐτὴν οἰκοῦσ' οἱ Σαμαρίται.
 Ἐφ' ἔπου νέφη δ' ὄμβρια ὁ νότος συσσωρεύει,
 ἡ πόλις τῆς γενέσεως, ἡ Βηθλεὲμ προνεύει.

58

Ἐν ᾧ δὲ κατεσχόπευε τὰ περὶ τὴν Σιῶνα
 ὁ Γοδεφρείδος, ἐρευνῶν τὰ τείχη, τὰ πεδία,
 τὸν τόπον τῆς παρεμβολῆς, καὶ πάντα προμαχῶνα,
 καὶ θέσις πρὸς τὴν ἔφοδον τίς ἦν ἐπιτηδεῖα,
 τὸν βλέπει, κ' εἰς τὸν ἄπιστον στραφεῖσα ἡγεμόνα,
 καὶ δακτυλοδεικτοῦσά τον τῷ λέγ' ἡ Ἑρμινία·
 «Ὁ Γοδεφρείδος εἶν' αὐτὸς ὃν βλέπεις ἐν πορφύρα,
 ὁ ἔχων τὸν βασιλικὸν καὶ μέγαν χαρακτῆρα.

59

«Ὦντως σεβάσμιος ἀνὴρ, πλασθεὶς διὰ τὸν θρόνον,
 ἡξέυρων πῶς νὰ στρατηγῆ καὶ πῶς νὰ βασιλεύῃ,
 καὶ στρατιώτης ἄξιος, οὐχὶ στρατάρχης μόνον.
 Εἰς οἴαν τάξιν ἂν ταχθῆ, τὴν ἀρετὴν πρωτεύει.
 Οὐδὲ ἀνδρεῖος μεταξὺ τῶν ξένων ἡγεμόνων,
 οὐδὲ σοφός τις ὡς αὐτὸς εἰς τὴν Σιών ἀνέβη.
 Ὁ Ῥαϊμόνδος ἐν βουλαῖς, καὶ ἐν ταῖς μάχαις ἴσως
 εἶν' ὁ Ῥινάλδος πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ Ταγκρέδης ἴσος.»

60

Ὁ δ' Ἀλαδῖνος πρὸς αὐτὰ ἀπήντησεν· «Εἰς μνήμην
τὸν ἔχω, ὅτ' εἰς τὴν αὐλὴν τὸν εἶδα τῆς Γαλλίας,
ὁπότε πρέσβυς παρ' αὐτῇ τῶν Αἰγυπτίων ἦμην.
Προεῖχεν εἰς τὰς εὐγενεῖς αὐτοὺς ἵππομαχίας.
Κ' εἰς τὴν μορφήν του ἔκτοτε, ἂν καὶ χνοὸς ἐρήμην,
καὶ εἰς τὰς νέας χάριτας τῆς πρώτης ἡλικίας,
καὶ εἰς τὰς πράξεις πάσας του, καὶ εἰς τοὺς λόγους εἶδον
μελλούσης τύχης οἰωνοὺς, καὶ ὑψηλῶν ἐλπίδων.

61

«Φεῦ! τελεσθέντας οἰωνοὺς!» Κ' ἐδῶ καταβιβάζει
θολὸν τὸ βλέμμα. Ἐπειτα δ' ὑψῶν αὐτὸ, ἠρώτα.
«Τίς δ' εἶν' αὐτὸς ὃν ὁ χιτῶν ὁ ἀλουργὸς σκεπάζει,
καὶ ἴσος πρὸς τὸν φέροντα μοὶ φαίνεται, τὰ πρῶτα;
ὦ! πόσον κατὰ τὴν μορφήν ἐκεῖνον ὁμοιάζει,
ἂν καὶ ὑψηλότερον κ' εὐρύτερον τὰ νῶτα!»
«Ὁ Βαλδοβίνος, κύριε, τῷ λέγει· Ἡ μορφή των
αὐτοὺς ἐλέγχει ἀδελφοὺς, κ' αἱ πράξεις των οὐχ ἦττον.

62

«Ἀλλὰ ἰδὲ τὸν ἕτερον αὐτὸν, ἐξ εὐωνύμων,
ὅστις συντρέχων φαίνεται διὰ γνωμῶν καὶ λόγων.
Εἶν' ὁ Ῥαιμόνδος, ἄνθρωπος πολύπειρος, νοήμων,
ὃν σοὶ ἐπήγουσιν συνεχῶς, καὶ ἤδη λευκοπώγων.
Στρατηγημάτων ὡς αὐτὸν οὐδεὶς ἐστὶν εἰδήμων,
οὐδ' ἐφευρέσεων ἐντὸς στρατηγικῶν συλλόγων·
τὸ κράνος δ' οὗτος ὁ φορῶν, μὲ λόφους ἐπιχρῦσους,
εἶν' ὁ υἱὸς τοῦ ἔχοντος τῶν Βρετανῶν τὰς νήσους.

63

«Ὁ Γέλφος εἶναι μετ' αὐτοῦ, χαριστάτου ἦθους,
καὶ εἰς ἀρχαίαν γενεάν ἀνήκων λαμπροτάτην.
Ναί, τὸν γνωρίζω ἀκριβῶς ἐκ τοῦ κυρτοῦ του στήθους.
Τοὺς ὤμους ἔχει στιβαροὺς κ' εὐρεῖαν ἔχει πλάτην.
Ἄλλὰ τὸν μέγαν μου ἐχθρὸν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πλήθους
δὲν βλέπω μετὰ τῶν λοιπῶν, καὶ τὸν ζητῶ εἰς μάτην,
τὸν Βοημόνδον, ἔχοντα αἰμοस्ताγῆ τὴν χεῖρα,
καὶ ὄλης μου τῆς πατρικῆς οἰκίας ὀλετῆρα.»

64

Τοιαῦτα διελέγοντο· ἀφ' οὗ δὲ τῶν φρουρίων
τὴν θέσιν παρετήρησεν ὁ στρατηγὸς, κατέβη.
Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς του τὸ χωρίον,
ἃς βράχοι περιστέφουσιν, ἀπρόσβλητον πιστεύει,
σκηνοποιεῖται κατ' ἀρχὰς πρὸς τ' ὀμαλὸν πεδῖον,
τὸ πρὸ τῆς πύλης κείμενον, ἣτις πρὸς ἄρκτον νεύει,
κ' ἐκεῖθεν παρατείνεται ἡ δεξιὰ του πτέρυξ
τοῦ πύργου, ὅστις λέγεται ὁ Γωνιαῖος, πέριξ.

65

Καὶ οὕτω τὸ στρατόπεδον πηχθὲν, τοῦ περιβόλου
τῆς πολεμίας πόλεως ἐζώννυε τὸ τρίτον.
Νὰ περιφράξῃ δὲ αὐτῆς τὸ φρούριον διόλου
καθ' οἷαν εἶχεν ἔκτασιν, ἀδύνατον τῷ ἦτον.
Ἄλλ' ὅλων τῶν κοινωνιῶν, πάσης ὁδοῦ εὐκόλου
πρὸς βοθηρίας, ἐγκρατῆς ἐγένετο οὐχ ἦττον.
Κατέσχε πᾶσαν στενωπὸν πρὸς ἅπαντα τὰ μέρη,
ἣτις ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ πρὸς τὴν πόλιν φέρει.

66

Καὶ διατάττει, αἱ σκηναὶ ὑπὸ πυκνῶν πασσάλων
καὶ ὑπὸ τάφρων ἀσφαλῶν νὰ περικυκλωθῶσιν,
ὅπως ἀφόβως ἴστανται κατὰ τῶν ἀντιπάλων
εἴτ' ἔσωθεν ἐκδράμωσιν, εἴτ' ἔξωθεν ὀρμῶσιν.
Ἄφ' οὗ δὲ ταύτας ἔδωσε τὰς προσταγὰς μετ' ἄλλων,
ἀπῆλθε βλέμμα ὕστατον εἰς τὸν νεκρὸν νὰ δώσῃ.
Κ' ἐστράφη ὅπου ἔνδακρυ, μὲ τεθλιμμένον ἦθος,
τὸ τοῦ Δυδῶνος λείψανον περιστοιχεῖ τὸ πλῆθος.

67

Κυκλούμενος ὑπὸ πομπῆς καὶ φιλικῶν φροντίδων,
μεγαλοσχήμενος ὁ νεκρὸς ἐπὶ φερέτρου κεῖται.
Ὡς δ' εἶδαν προσερχόμενον τὸν μέγαν Γοδεφρεῖδον,
ἐπῆραν θρήνου καὶ κλαυθμοῦ φωνὴν οἱ συμπολιῖται.
Ὁ δ' ἐσιώπα, εἰς ὀρμὴν τῆς λύπης μὴ ἐνδίδων,
χωρὶς φαιδρὸς νὰ φαίνεται, οὐδὲ νὰ θορυβῆται.
Βαρυθυμῶν, εἰς τὸν νεκρὸν τὸ βλέμμα του προσήλου,
καὶ οὕτως ἐμνημόνευσε τοῦ τεθνεῶτος φίλου.

68

« Οὐχί σοι πένθος καὶ κλαυθμούς οἱ μένοντες ὀπίσω!
Ἐπὶ τῆς γῆς ἀποθανῶν, ἐν οὐρανῷ ἀνέστης.
Ἐνταῦθα, ὅπου τὸν θνητὸν μανδύαν ἀπεδύσω,
ἔχνος κατέλιπ' ἐπὶ γῆς ἡ δόξα σου σαφές της.
Χριστιανὸς πολεμιστῆς ἀγνὸς ἐνταῦθα ἦσο,
χριστιανὸς καὶ ἄμωμος εἰς τὸν Θεὸν παρέστης.
Ψυχὴ ὁσία, εἰς Θεὸν βόσκεις ποθοῦν τὸ βλέμμα,
καὶ φέρεις τὸ ἀθάνατον τῶν πράξεών σου στέμμα.

69

«Σὺ χαίρουσα ἐν οὐρανοῖς, ὦ μακαρία, ζῆθι!
 Ἄν κλαίωμεν, οὐχ ὑπὲρ σοῦ, ὑπὲρ ἡμῶν οἱ θρῆνοι,
 διότι τῆς ἀρίστης του μερίδος ἐστερήθη
 τὸ στράτευμα, ἐξ οὗ νεκρὰ ἡ κεφαλὴ σου κλίνει.
 Ἄλλ' ἂν δι' οὗ ὡς θάνατον δοξάζουσι τὰ πλήθη
 μεγάλη μᾶς ἐπέλιπε βοήθεια γηίνη,
 σὺ, ἐκλεκτὸς εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν ἱεράν ἀγκάλην,
 σὺ οὐρανίαν δύνασαι νὰ μᾶς παρέξῃς ἄλλην.

70

«Καὶ ὡς σὲ εἶδομεν, θνητὸς δι' ὅπλων ἐπιγείων
 ὑπὲρ ἡμῶν νὰ μάχησαι ὡς εἰς τῶν ἡμετέρων,
 ὁμοίως ἐν τῷ οὐρανῷ μὴ παύου, πνεῦμα θεῖον,
 τῶν φίλων νὰ ὑπερμαχηῖς δι' ὅπλων ἀνωτέρων.
 Τὸν φόρον τῶν εὐχῶν ἡμῶν προσδέχου τῶν κρυφίων,
 κ' ἐξιλεοῦ, βοήθειαν εἰς τὰς ἀνάγκας φέρων.
 Σὺ νίκης ἄγγελος γενοῦ, κ' ἐν ὕμνοις καὶ παιᾶσι
 τὸ στράτευμα ἐν τοῖς ναοῖς καὶ σὲ θενὰ δοξάσῃ.»

71

Τοιαῦτα ἠῤῥατο. Ἡ νύξ προβαίνει μελανείμων,
 καὶ τὰς ἐσχάτας τοῦ φωτὸς ἀπέσβυνεν ἀκτῖνας·
 καὶ λήθην πόνων φέρουσα καὶ ἰδεῶν πενθίμων,
 ἀπέματτε τὰ δάκρυα καὶ ἔα τὰς δδύνας.
 Ὁ ἀρχηγὸς δὲ μηχανῶν εἰς προσβολὴν χρησίμων
 τὴν παρουσίαν ἀφευκτον εἰς τοὺς σκοπούς του κρίνας,
 τὸν τόπον τῆς ξυλεύσεως, τὸ σχῆμα ἐμελέτα,
 καὶ τῶν βλεφάρων του μακρὰν ὁ ὕπνος του ἐπέτα.

72

Μετὰ τῶν πρώτων δ' ἐγερθεὶς τοῦ λυκαυγοῦς ἀκτίνων,
 μόνος του θέλει τὴν πομπὴν τοῦ φίλου του νὰ φέρῃ.
 Ὅ τάφος του δ' ἐξ εὐωδῶν δοκῶν κυπαρισσίνων
 ἑσκάφ' εἰς λόφου πρόποδας, πρὸς τὰ τῆς τάφρου μέρη.
 Ἄνωθεν φοῖνιξ δέ, πλατεῖς τοὺς κλάδους του ἐκτείνων,
 εἰς ὕψος, μεγαλοπρεπῆς, τὴν κορυφὴν του αἶρει.
 Ἐνταῦθα τὸν κατέθεσαν. Ψαλμοὶ δὲ ἱερέων
 ἀνάπαυσιν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐζήτουν τελευταῖον.

73

Καθ' ἅπαντας τοὺς κλῶνάς του τὸ δένδρον περιήφθη
 ὑφ' ὄπλων, καὶ παντοδαπῶν συμβόλων καὶ λαφύρων,
 κατακτηθέντων ἄλλοτε, ὁπότε ἀντεμείφθη
 διὰ νικῶν ἢ τόλμη του ἐπὶ Περσῶν καὶ Σύρων·
 ὁ δὲ κορμὸς τοῦ φοίνικος ἐν μέσῳ ἐκαλύφθη
 ὑπὸ τοῦ θώρακος αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν σιδήρων,
 καὶ ἐπεγράφη ἐπ' αὐτῶν, « Δυδὼν ἐνθάδε κεῖται.
 Τὸν ἔνδοξον πολεμιστὴν τιμᾶτε, παροδῖται! »

74

Ὁ εὐσεβὴς δὲ Βουλλιῶν ὡς εἶχε περατώσει
 τὸ ἔσχατον πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ πένθιμον καθῆκον,
 πρὸς τὸν δρυμῶνα ξυλουργοὶ ὀρίζει νὰ πεμφθῶσι,
 καὶ φρουρῶν λόχος μετ' αὐτῶν ν' ἀπέλθῃ ὁ ἀνήκων.
 Ἦν δ' ἐν κοιλάδι ὁ δρυμῶν, καὶ εἶχε τὸν προδώσει
 εἰς τὸν στρατὸν ἐγγώριος ἀνὴρ ἐκ τῶν κατοίκων.
 Ὡς πάντες δὲ συνήχθησαν οἱ τοῦ στρατοῦ τεχνῖται,
 ὁ ὄλεθρος τῆς πόλεως ἐνταῦθα τεχνουργεῖται.

75

Εἰς τὴν τῶν δένδρων ἐκτομὴν προτρέπουσιν ἀλλήλους.
 Καὶ καθυβρίζει ὁ χαλκὸς δρυμῶνας αἰδίους.
 Ἐπάγοντες πελέκεων πληγὰς ἀλλεπαλλήλους,
 φοίνικας ρίπτουσ' ἱεροῦς, μελίας δασοβίους,
 ἐλάτας, ὑψηλοὺς φηγοῦς, καὶ πρίνους πολυφύλλους,
 καὶ κυπαρίσσους νεκρικὰς, καὶ λάρικας ἀγρίους,
 καὶ τὰς πετέλας μετ' αὐτῶν, ἐν αἷς ἐμπλεχομένη,
 πρὸς οὐρανὸν ἢ ἄμπελος χαρίεσσ' ἀναβαίνει.

76

Οἱ μὲν κτυπῶσι σμίλακας, καὶ δρυὲς κτυπῶσιν ἄλλοι,
 αἵτινες κόμας ἤλλαξαν χιλίας εἰς τὰ δάση,
 καὶ χιλιάκις ὁ βορρᾶς τὰς εἶχε μὲν προσβάλει,
 ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἴσχυσε νὰ τὰς καταδαμάσῃ.
 Κ' ἢ βουμελία, εὖσομος, κ' ἢ κέδρος ἢ μεγάλη,
 εἰς τὰς τριζούσας ρίπτονται ἀμάξας ἐπὶ πᾶσι·
 αἱ δὲ κραυγαί, καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων ἢ μυρία
 τῶν φωλεῶν των ὄρνεα σοβοῦσι καὶ θηρία.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

1

Ἐν ᾧ δὲ κατεσκεύαζον αὐτοὶ τὰς ἐλεπόλεις,
καθότι ἤδη προσεχῆς τὰς περιμένει χρῆσις,
ὁ ἀποτρόπαιος ἐχθρὸς τῆς οἰκουμένης ὅλης
λοξῶς βασκαίνει τὸν στρατὸν, τοὺς στρατηγούς ἐπίσης·
καὶ βλέπων τους εἰς τὰ καλὰ προθύμους, ὁ ἐξώλης,
τὰ χεῖλη μέχρις αἵματος δαγκάνει ὑπὸ λύσσης.
Τὸν πόνον δ' ὅς τὸν ἔδακνεν, ὡς ταῦρος τραυματίας,
ἐκπέμπει ὠρυόμενος, φυσῶν μετ' ἀγωνίας.

2

Ἐν τούτοις, τοῖς Χριστιανοῖς σκεπτόμενος ὁποῖαν
πηγὴν νὰ εὕρη συμφορῶν καὶ ἀφορμὴν δακρύων,
τὸν φοβερὸν αὐτοῦ λαὸν συνάγ' εἰς ἐκκλησίαν
(ὦ ἐκκλησί' ἀπαίσιος!) ἐντὸς τῶν βασιλείων,
ὡς ἂν ἦν ἔργον εὐχερὲς, καὶ κοῦφον ἂν ἦν λίαν,
ὁ ἄφρων νὰ ἐξαναστῆ κατὰ βουλῶν τῶν θείων.
Ναί, ἄφρων, ὅστις λησμονεῖ, τεθεὶς τῷ Θεῷ ἴσα,
πῶς τοῦ Θεοῦ ἢ δεξιᾶ βροντᾶ παροργισθεῖσα!

3

Τοῦ σκότους τοὺς οἰκήτορας καλεῖ τοῦ ἐξωτάτου
 ἢ σάλπιγξ ἢ ταρτάρειος, βραχνὸν ἀφεῖσα τόνον.
 Ὁ ἄδης τρέμει, σείονται τὰ μαῦρα βάραθρά του,
 καὶ τρίζει ὁ τυφλὸς ἀήρ τῶν ζοφερῶν κευθμώνων.
 Ὁ κεραυνὸς, ἐξ οὐρανοῦ ἐνσκήπτων ὑπερτάτου,
 δὲν φέρει τόσον πάταγον οὐδὲ τασοῦτον κλόνον,
 οὐδ' ἢ σκιρτῶσα γῆ, ἀτμῶν ἐγκύμων διαπύρων,
 ὁμοίως δὲν τινάσσεται εἰς ἔκρηξιν κρατήρων.

4

Οἱ τῆς ἀβύσσου δαίμονες, ὀρμῶντες, εἰς τοῦ σκότου
 τὰς πύλας συσσωρεύονται ἀπὸ τῶν φωλεῶν των.
 ὦ ἀσχημίας! ὦ μορφῆς φρικτῆς καὶ ἀλλοκότου!
 Τρόμος καὶ θάνατος οἰκεῖ ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν των.
 Τινὲς τραγόποδες, τὴν γῆν κτυπῶσι μετὰ κρότου,
 καὶ φέρουσ' εἰς τὴν κεφαλὴν πλεκτάνας ἐκ δρακόντων.
 Ὑπερμεγέθης δὲ οὐρὰ ὀπίσω των κυρτοῦται,
 ἥτις ὡς μάστιξ κάμπτεται, καὶ μ' ἐλιγμοὺς σπειροῦται.

5

Ἐκεῖ φρικώδεις Ἄρπυιαι καὶ τάγματα κενταύρων,
 μορφαὶ ἀκάθαρτοι Σφιγγῶν καὶ πελιδνῶν Γοργόνων,
 καὶ Σκύλλαι ὠρυόμεναι ἀπὸ στομάτων γαύρων,
 καὶ ἔθνη συρίζοντα Ὑδρῶν καὶ σίζοντα Πυθῶνων,
 καὶ Χίμαιρ' ἐρευγόμεναι σπινθηῆρας φλογῶν μαύρων,
 καὶ Γηρυόνας, Κύκλωπες, καὶ σχήματα δαιμόνων,
 ὅποια οὐς δὲν ἤκουσε, δὲν εἶδεν ὄμμ' ἀνθρώπου,
 συγχέονται, συστρέφονται ἐντὸς ζοφώδους τόπου.

6

Εἰσῆλθον τὰ δαιμόνια μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των,
καθήσαντ' ἄλλα δεξιῶς καὶ ἄλλ' ἀριστερῶς του.
Ἐν μέσῳ των, εὐρωτιῶν καὶ ἐμβριθῆς, ὁ Πλούτων
τὸ μέγα σκῆπτρόν του κρατεῖ διὰ χειρὸς εὐρώστου.
Οὐδεὶς ποτ' αἶρει σκόπελος τὴν κεφαλὴν τοσοῦτον.
Φαίνεται ὁ Ἄτλας πρὸς αὐτόν, κ' ἡ Κάλπη εἶν' ἐμπρὸς του
ὁποῖος λόφος ταπεινὸς πρὸς τὸ ὑψαῦχεν ὄρος.
Τοιαύτ' ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ὑψοῦται κερασφόρος.

7

Φρικτὴ μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ ἀγρίῳ ἦθει
τὴν ὕβριν ἔτι κορυφοῖ, καὶ τρόμος ἐμποιεῖται.
Οἱ ὀφθαλμοὶ του, ἀνθρακες ἐφ' ὧν ἰὸς ἐχύθη,
ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνονται ἀπαίσιοι κομῆται.
Ἄπὸ τῆς σιαγόνος του εἰς τὰ δασέα στήθη
πυκνὴ καὶ βαθυκύμαντος ἡ γενειὰς του χεῖται.
Τὸ στόμα του ὡς ἄβυσσος ἠνεωγμένον χαίνει,
καὶ αἷμα προσπηγνύμενον καὶ μέλαν τὸ μαιίνει.

8

Καθὼς τῆς Αἴτνης ἔμπυρος ἐκρέει σαπρὰ ὕλη,
κ' εἰς ποταμούς κατέρχεται βροντῶντας καὶ δυσώδεις,
ὁμοίως, διαφεύγοντες τὰ φοβερά του χεῖλη,
ἀτμός θερμὸς καὶ στρόβιλοι ἐξέρχονται ζοφώδεις.
Παύ' ὕλακτῶν ὁ Κέρβερος ἐν ᾧ αὐτὸς ὠμίλει,
κ' ἐκπέμπουσα τοὺς συριγμούς ἡ Ὑδρα τοὺς φρικώδεις.
Τὰ βάραθρα ἐσείσθησαν, ὁ Κώκυτος ἐδέθη,
κ' ἐν δούπῳ τοῦτο φοβερῶ καὶ ἐν βρονταῖς ἐρρήθη.

9

«Θεοὶ τοῦ ἄδου, ἄξιοι ἐπάνω τῶν ἡλίων,
 ὅπου ἡ πρώτη σας πατρὶς, νὰ κάθησθ' ἐπὶ θρόνων,
 οἱ μετ' ἐμοῦ ἐξ εὐτυχῶν ριφθέντες βασιλείων
 ἐν στυγηρᾷ καταδρομῇ ἐντὸς φρικτῶν κευθμώνων,
 τὴν μνήμην τῶν ὑπονοιῶν τηρεῖτε τῶν κρυφίων,
 καὶ τῶν περιφρονήσεων ἡμῶν, καὶ τῶν ἀγώνων.
 Ἦδ' ὑπ' ἐκείνου ὁ χορὸς τῶν ἄστρον κυβερνᾶται,
 ἡμεῖς δὲ κηρυττόμεθα ἐξώλεις ἀποστάται.

10

«Ἄντι δὲ στερεώματος φαιδροῦ καὶ διαχρύσου,
 ἀντὶ ἡλίου λάμποντος, ἀντὶ στιλπνῶν ἀστέρων,
 ἐντὸς μᾶς ἐφυλάκισε τῆς σκοτεινῆς ἀβύσσου,
 καὶ ἀπεκλήρωσεν ἡμᾶς τιμῶν μας τῶν προτέρων,
 καὶ ἔπειτα (τύχης ἡμῶν ἀδίκου καὶ ἀνίσου!
 Ὡ τῆς βασάνου τῆς πασῶν μεγίστης τῶν ἐτέρων!)
 εἰς θρόνους τοὺς περιλαμπεῖς τοῦ οὐρανοῦ χώρου
 τὸν ἄνθρωπον καθίδρυσε, τὸ πλάσμα τοῦ βορβόρου.

11

«Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο τῷ ἀρκεῖ. Ἐφ' ἡμετέρα βλάβῃ,
 τὸν ἴδιον προσέφερον υἷόν του εἰς θυσίαν.
 Ὁ δὲ υἱὸς κατέρχεται, τὰς ἄδου πύλας θραύει,
 καὶ αὐθαδῶς καταπατεῖ ἡμῶν τὴν βασιλείαν·
 τὸ κράτος μας ἐπὶ ψυχῶν κεκολασμένων παύει,
 καὶ ἄφθονον εἰς οὐρανὸν ἐπαναφέρει λείαν,
 τοῦ ἄδου, πρὸς αἰσχύνην μας, τὸ ἡττηθὲν σημεῖον
 ἐν δόξῃ θριαμβευτικῶς ἐκεῖ ἐπιδεικνύων.

12

« Πλὴν τὸν ἀρχαῖον πόνον μας πρὸς τί ν' ἀνανεῶμεν;
 Τίς ἀγνοεῖ τὰ πάθη μας καὶ τὰς περιφρονήσεις;
 Καὶ πότε ἐδυνήθημεν ἢ ποῦ, ν' ἀπαλλαγῶμεν,
 φυγόντες τὰς συνήθεις του κακὰς ἐπιχειρήσεις;
 Μὴ, μὴ τὰς παρελθούσας του καταδρομὰς σκοπῶμεν
 σκοπῶμεν τὰς παρούσας του, τὰς νέας ἐξυβρίσεις.
 Δὲν βλέπετε πῶς προσπαθεῖ ἐκεῖνος τέχνη πάση
 πάντα τὰ ἔθν' εἰς τὴν αὐτοῦ λατρείαν νὰ δαμάσῃ;

13

« Ἀδόξους θεὰ σύρωμεν τὰς ὥρας, τὰς ἡμέρας;
 Οὐδ' ἀγανάκτησις θερμὴ μᾶς φλέγει τὰς καρδίας;
 Καὶ θ' ἀνεχθῶμεν δύναμιν καὶ ρίζας βαθυτέρας
 ὁ ἀπεχθὴς αὐτοῦ λαὸς νὰ λάβ' εἰς τὴν Ἀσίαν,
 τὴν Ἰουδαίαν ἐκπορθῶν, καὶ εἰς τῆς γῆς τὸ πέρασ
 ἐκείνου φέρων τὴν τιμὴν κ' ἐκτείνων τὴν λατρείαν;
 Καὶ τ' ὄνομα νὰ ψάλλωσιν αὐτοῦ καὶ ἄλλα πλήθη,
 καὶ νὰ τὸ φέρωσι γραπτὸν νέοι χαλκοὶ καὶ λίθοι;

14

« Τὰ εἰδωλά μας εἰς σωρὸν νὰ πέσουν συντριμμάτων,
 καὶ οἱ ἡμέτεροι βωμοὶ νὰ γείνωσι βωμοὶ του,
 καὶ νὰ προσφέρωσ' οἱ λαοὶ καπνοὺς θυμιαμάτων
 καὶ φόρον μύρων καὶ χρυσοῦ αὐτῷ ἀνεκτιμῆτου,
 καὶ ν' ἀποδιωκώμεθα ἐκ τῶν προσκυνημάτων
 ἐν οἷς ἀπελαμβάνομεν ἰσχύος ἀπολύτου,
 νὰ μᾶς στερήσῃ ἀπηνῶς φόρου ψυχῶν τοσοῦτων,
 καὶ ἔρημον τὸ κράτος του νὰ κατοικῇ ὁ Πλούτων;

45

« Μὴ γένοιτο! Ἀδάμαστον εἰσέτι διαμένει
τὸ πνεῦμα τὸ ἀγέρωχον τῆς παλαιᾶς ἀνδρείας,
ὁπότε σιδηρένδυτοι, καὶ φλόγας ἐζωσμένοι,
ἐπολεμοῦμεν φάλαγγας καὶ τάξεις οὐρανίας.
Ἄλλ' ἂν καὶ ἀπηλλάγημεν τῆς πάλης ἡττημένοι,
δὲν προὔδωκεν ἡ ἀρετὴ ἡμῶν τὰς προσπαθείας·
κ' ἐκεῖνον μὲν ἐδόξασεν ἡ νίκ' ἡ ἐδική του,
δόξα δ' ἡ μνήμη τῆς φρενὸς ἡμῖν τῆς ἀνικῆτου.

46

« Πλὴν, λέγων ἀνεμώλια, τί σᾶς κρατῶ, γενναῖοι,
στηρίγματα μου, σύντροφοι τῆς σκοτεινῆς μου μοίρας;
Ἀπέλθετε! Πρὶν πήξωσι τὸν θρόνον των ἐδραῖοι,
ταχεῖς ἐξολοθρεύσατε τοὺς ξένους ὀλετῆρας·
πρὶν ἐμπρησθὲν τὸ κράτος των ἰδῶσιν οἱ Ἑβραῖοι,
τοὺς πρώτους τῆς πυρκαϊᾶς σεῖς σθέσατε σπινθῆρας,
καὶ καταπολεμοῦντές τους διὰ τῶν ἔπλων ὄλων,
νῦν μὲν ἀσκήτε δύναμιν, νῦν δὲ ἀσκήτε δόλον.

47

« Ὁ θέλω ἔστω μόρσιμον! Οἱ μὲν διεσπαρμένοι
ἐπὶ τῆς γῆς πλανάσθωσαν, τοὺς δὲ ἄς φάγ' ἡ σπάθη·
οἱ δὲ εἰς ἓν μειδιάμα, ἐν βλέμμα δεδεμένοι,
Ἔστωσαν δοῦλοι τῶν τρυφῶν, καὶ ἔκδοτ' εἰς τὰ πάθη·
καὶ κατὰ τοῦ στρατάρχου των ἡ χεὶρ των ὀπλισμένη,
στάσεων ἔπλα νὰ κινῆ ἀδελφοκτόν' ἄς μάθη.
Δηοῦτε τὸ στρατόπεδον καὶ καταστρέψατέ το,
κ' ἐξολοθρεύσατε αὐτοὺς, καὶ ἔχνος μὴ μεινέτω. »

18

Ἄλλὰ ἡ θεοήλητος ἀγέλη τῶν πνευμάτων
 τῶν λόγων δὲν ἐπρόσμεινε τῶν ἀσεβῶν τὸ πέρας·
 τῶν τοῦ ταρτάρου σκοτεινῶν ἐξώρμησεν ἐγκάτων
 πρὸς τὸν ὠραῖον οὐρανὸν καὶ τοὺς χρυσοῦς ἀστέρας,
 ὡς θύελλ' ἐκρηγνύμεναι ἀπὸ τὰ σπήλαιά των,
 πατάγων, κρότων καὶ τριγμῶν πληροῦσι τοὺς ἀέρας,
 τὸν ἥλιον σκοτίζουσι, κ' εἰς τὰς μακρὰς ἐκτάσεις
 ἠγριωμένοι φέρονται τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.

19

Τὰς μελανὰς τῶν πτέρυγας ἐκτείνοντες εὐρεΐας,
 ταχέως διεσπάρησαν ἐπὶ τὸν κόσμον ὅλον,
 καὶ ἤρχισαν τὰς τέχνας τῶν καὶ τὰς μηχανουργίας,
 καὶ ψεύδη ἐξυφαίνοντες, καὶ πλαστουργοῦντες δόλον.
 Σὺ, Μοῦσα, τῶν χριστιανῶν τὰς πρώτας κακουχίας,
 τὰ πρῶτα κακουργήματα εἶπε τῶν διαβόλων·
 σὺ τὰ γνωρίζεις. Ἡ πνοὴ παρηχησάσης φήμης
 ἀσθενῶς χρούει τὴν χορδὴν τῆς ἀμυδρᾶς μας μνήμης.

20

Ὁ κυβερνῶν τὴν Δαμασκὸν μετὰ τῶν πέριξ, ἦτον
 γνωστὸς καὶ περιβόητος, ὁ μάγος Ὑδραότης.
 Ἦσκει κ' ἐγνώριζε καλῶς τὰς τέχνας τῶν γοήτων,
 καὶ ἀνετράφη πρὸς αὐτὰς ἡ πρώτη τοῦ νεότης.
 Ἄλλὰ πρὸς τί αἱ τέχναι του, ἐὰν ἡ ἀρετὴ των
 τῆς τοῦ πολέμου λύσεως δὲν γίνεται προδότις,
 οὐδὲ εἰσὶν οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες κ' οἱ πλανῆται,
 οὐδὲ τοῦ ἄδου οἱ χρησμοί, τοῦ ἀληθοῦς προφήται;

21

Ἐκρινε δ' ὅτι (ὧ θνητῶν φρενῶν ἀμβλυωπίας,
 ἀπατηλῶν προρρήσεων καὶ κρίσεων ματαίων!)
 ἔκρινεν ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ξίφος ἀπωλείας
 ἀφῆκε τὸν ἀήττητον στρατὸν τῶν Εὐρωπαίων.
 Πιστεύων δ' εἰς τὰς φάλαγγας ὅτ' ἦν τὰς Αἰγυπτίας
 προωρισμένη ἄνωθεν ἡ λεία τῶν τροπαίων
 αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἔνεστιν, ἡ δόξα καὶ ἡ νίκη
 καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους του ἠθέλησε ν' ἀνήκη.

22

Ἄλλὰ σειρὰν καταστροφῶν καὶ πόλεμον αἱμάτων
 προβλέπων, καὶ φοβούμενος δι' ἑαυτὸν τὰ τέλη,
 ἐσκέπτετο δι' ἀπατῶν καὶ διὰ τεχνασμάτων
 τοῦ χριστιανικοῦ στρατοῦ πῶς ν' ἀποσπάσῃ μέλη,
 καὶ ἀνωτέρα νὰ φανῆ τῶν ξένων στρατευμάτων
 ἢ τῆς Αἰγύπτου στρατιᾶς κ' ἢ ἑαυτοῦ ἀγέλη.
 Ὁ δαίμων ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἐν ᾧ ἐβυσσοδόμει
 τοιαῦτα, καὶ εἰς χεῖρονα τὸν παρορμᾶ ἀκόμη.

23

Ἐκεῖνος τὸν καθοδηγεῖ καὶ τὸν διδάσκει ποίας
 νὰ στήσῃ πρέπει μηχανὰς, τί τρόπους νὰ ἐφεύρῃ.
 Ἐχει αὐτὸς ἀνεψιάν. Δι' ὅλης τῆς Ἀσίας
 τοῦ κάλλους τῆς ἐφάμιλλον δὲν δύναται νὰ εὕρῃ.
 Αὐτὴ παγίδα δολερὰς καὶ πάσας πονηρίας,
 καὶ ὡς τεχνίτις μάγισσα, καὶ ὡς γυνή, ἠξεύρει.
 Μετακαλεῖ πλησίον του αὐτὴν ὡς σύμβουλόν του,
 καὶ βοηθὸν κ' ἐκτελεστήν τὴν θέλει τῶν βουλῶν του.

24

Τῇ λέγει· «Κόρη προσφιλῆς, ὑπὸ ξανθὴν τὴν κόμην,
 κ' ὑπὸ τοιαύτην τρυφερὰν μορφὴν καὶ ἡλικίαν,
 ἔχεις καρδίαν ἀνδρικήν, πείραν ἀνδρὸς καὶ γνώμην,
 καὶ φρένα εἰς τ' ἀπόρρητα ἐμοῦ γεγηρακυῖαν.
 Σκοποὺς μεγάλους μελετῶ, κ' εἰς τέλος θὰ ἤρχόμην,
 ἂν μὲ παρεῖχες ἀρωγὴν τὴν σὴν, τὴν γυναικείαν.
 Σὺ τὴν πλεκτάνην ὕφανον, ἧς τέταται ὁ στήμων,
 θρασεῖα τελεστὶς βουλῶν γεροντικῶς φρονίμων.

25

«Πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μας ἀπελθε καὶ τοὺς ἀνδρείους πείσε,
 ἐρώτων τέχνας πλέκουσα εἰς γυναικείας ἔξεις·
 ἰκέτευε γλυκύστομος, κρουνοὺς δακρύων χῦσε,
 διάκοπτε συγχέουσα καὶ στεναγμοὺς καὶ λέξεις,
 κ' εἰς σὲ θὰ παραδίδωνται ὄλ' αἱ ψυχαὶ καμφθεῖσαι,
 ἐντέχνως ἂν τὴν δυστυχῆ καὶ τεθλιμμένην παίξης.
 Κρύπτε εἰς πρόσχημα αἰδοῦς τὰς σὰς ἐπιθυμίας,
 καὶ πέπλον ψεύδους ἔκτεινον ἐπὶ τῆς ἀληθείας.

26

«Ὁ Βουλλιών, εἰ δυνατὸν, τῶν φλογερῶν βλεμμάτων
 καὶ μελιρρύτων λόγων σου τὸ ἄγκιστρον ἄς φέρῃ.
 Πολέμων ἄφροντις, μακρὰν μαχῶν καὶ στρατευμάτων,
 τὸ βέλος τὸ ἐρωτικὸν αὐτὸς ἄς περιφέρῃ.
 Ἄν δ' ὄχι τοῦτον, τοὺς λοιποὺς ἐκ τῶν ἀνδρειοτάτων
 ἰδὲ εἰς ἀνεπίστροφα νὰ διασπείρης μέρη.»
 Πολλὰ καὶ ἄλλα δὲ προσθεῖς, τῇ εἶπε τελευταῖον·
 «Ἵπὲρ πατρίδος καὶ Θεοῦ τὸ πᾶν συγχωρητέον.»

27

Προθύμως ἢ ἀσύγκριτος Ἄρμιδα, πεποιθυῖα
 εἰς τὴν λαμπρὰν νεότητα κ' εἰς τὰ σφριγῶντα κάλλη,
 τὸ ἔργον ἀναδέχεται κ' ἐν ὥρᾳ ἐσπερία
 ἀπέρχεται κ' οἱ δρόμοι τῆς τῶν εἰθισμένων ἄλλοι
 κ' εἰς κόμην, κ' εἰς κοσμήματα θαβροῦσα γυναικεῖα,
 ἐλπίζει ἀκατάβλητον στρατὸν νὰ καταβάλη·
 ἢ δ' ἀναχώρησις αὐτῆς τῷ ἐκπλαγέντι πλήθει
 παντοίως διαδίδεται, κ' ἐντέχνως ἐξηγήθη.

28

Ἀπῆλθε, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας φθάν' ἡ κόρη,
 ὅπου τῶν Φράγκων μαχητῶν ἐσκήνωσε τὸ σῶμα.
 Ἐνῶ δὲ εἰς τὰς τάξεις τῶν χαρίεσσα προὔχῳρει,
 ψιθυρισμὸς ἐγειρεται, καὶ τείνεται πᾶν ὄμμα,
 ὡς ὅταν ἀναφαίνεται κομήτης εἰς τὰ ὄρη,
 καὶ λάμπη ἀπροσδόκητος εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα.
 Νὰ μάθωσι προσέρχονται ἄθροοι, τί σημαίνει
 ἢ ἔλευσις τῆς, τί ζητεῖ, τίς ἢ ὠραία ξένη;

29

Ποτὲ τὸ Ἄργος, καὶ ποτὲ ἡ Κύπρος ἢ ἡ Δῆλος
 τοιοῦτον κάλλος ἔθρεψεν, οὐδὲ ὁ κόσμος τρέφει.
 Ἡ κόμη τῆς, διὰ λευκοῦ καλύμματος, ποικίλως
 ἀστράπτει, ἢ ἀκάλυπτος χρυσῇ τὴν περιστέφει.
 Οὕτως ὁπόταν ζέφυρος φυσᾷ, αἰθρίας φίλος,
 ὁ ἥλιος ἢ φαίνεται ὑπ' ἀραιὰ τὰ νέφη,
 ἢ τῆς νεφέλης προελθὼν, ἐκπέμπει λαμπροτέρας
 ἀκτῖνας πέριξ, καὶ τὸ φῶς αὐξάνει τῆς ἡμέρας.

30

Ἡ αὔρα τοὺς πλοκάμους τῆς τοὺς λελυμένους σείει,
 ὡς κύματα χαρίεντα τοῦ κολπουμένου πόντου.
 Νεύει τὸ βλέμμα τῆς δειλὸν, καὶ φειδωλὸν ἐγκλείει
 τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἔρωτος μετὰ τῶν θησαυρῶν του.
 Τὸ πρόσωπόν τῆς τοῦ λευκοῦ ἐλέφαντος μιγνύει
 καὶ τὰ τοῦ ῥόδου χρώματα ἐπὶ τῶν παρειῶν του.
 Ἄλλ' ὅμως εἰς τὸ εὐχαρι κ' ἐρωτικόν τῆς στόμα
 τοῦ ῥόδου μόνον καὶ ἀπλοῦν ἐρυθριᾷ τὸ χρῶμα.

31

Λάμπει τὸ νέον στῆθός τῆς χιόνος λευκοτέρως,
 κ' εἰς τὴν χιόνα ἔρωτος φλόξ τρέφεται καὶ θάλλει.
 Τῶν στερεῶν αὐτῆς μαστῶν γυμνὸν ἀστράπτει μέρος,
 καὶ ὑπ' ἐσθῆτος φθονεῶς καλύπτονται οἱ ἄλλοι.
 Ἄλλ' ἂν τὸ βλέμμα ὡς αὐτοὺς δὲν εἰσχωρῆ, ὁ ἔρωτος
 τὴν φαντασίαν προσλαβὼν ἐπίκουρον εἰσβάλλει·
 ἀκόρεστος, τῶν ὄρατῶν ἐκτὸς ὠραιοτήτων,
 ποθεῖ καὶ μέχρι τῶν κρυπτῶν νὰ εἰσχωρῆ ἀδύτων.

32

Καθὼς διέρχεται ἀκτὶς εἰσδύσα τοῦ ἡλίου
 τὸ ὕδωρ καὶ τὸν κρύσταλλον, πλὴν δὲν τὰ διαστέλλει,
 ὁμοίως διεισδύουσα τὰς πτύχας τοῦ μανδύου
 ἢ φαντασία, ποθητὰ ἀνακαλύπτει μέλη.
 Ἐκεῖ εἰς κάλλους θαύματα πλανᾶται ἐξαισίου,
 κ' εἰς θέαν των λεπτομερῆ νὰ ἐντροφήσῃ θέλει·
 εἰς δὲ τὸν πόθον τ' ἀριθμεῖ καὶ τὰ ἐπαναλέγει,
 καὶ ἔτι ζωηρότερον τὸ πῦρ του ἀναφλέγει.

33

Οὕτως ἡ νέα προχωρεῖ· κινεῖ δ' ὁ ἔπαινός της
 τὰς γλώσσας καὶ τὰ βλέμματα. Ἡ πονηρὰ τὸ βλέπει,
 καὶ φαίνεται ὡς βλέπουσα οὐδέν· γελαῖ δ' ἐντός της,
 καὶ νίκας οἰωνίζεται, καὶ λάφυρα προβλέπει.
 Ὡς ἔστι δὲ διστάζουσα, κ' ἐζήτει τινὰ, ὅστις
 νὰ τῇ εἰπῇ τὸν στρατηγὸν ποῦ νὰ ζητήσῃ πρέπει,
 προσῆλθεν ὁ Εὐστάθιος, αὐτάδελφος τοῦ ὄντος
 στρατάρχου ἐν τοῖς στρατηγοῖς, καὶ πάντας κυβερνῶντος.

34

Καθὼς εἰς φλόγα χρυσαλῖς, ὁμοίως εἰς τὰ βέλη
 αὐτὸς ὄρμα καὶ ῥίπτεται τῆς καλλονῆς τῆς θείας,
 καὶ τοὺς φωστῆρας νὰ ἰδῇ ἐκ τοῦ πλησίον θέλει,
 τοὺς πρῶως κατανεύοντας μετὰ σεμνῆς δειλίας.
 Καὶ πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν, κ' εἰς ὄλα του τὰ μέλη
 ἐχύθη, καὶ τὸν πυρπολεῖ ὡς σφάγιον θυσίας.
 Καὶ ταῦτα λέγει πρὸς αὐτὴν, ὅτι γοργὴ νεότης
 τὴν τόλμην τῷ ἐνέπνεε, κ' ἐρωτικὴ θερμότης.

35

«Γύναι, ἂν οὕτως ἀληθῶς προσήκη νὰ καλῆσαι,
 διότι σὺ δὲν φαίνεσαι καταγωγῆς γηίνης,
 οὐδὲ εἰς κόρην τοῦ Ἀδάμ ποτὲ δαψιλευθεῖσαι
 ἀκτῖνες τόσ' ἐπέλαμψαν καὶ κάλλους καὶ γαλήνης·
 τίς τύχη σου, τίς τύχη μας σὲ ἔφερε; Τίς εἶσαι;
 Καὶ πόθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦ τὸ βῆμα διευθύνεις;
 Ὡ! καθοδήγησόν με πῶς τιμῶν σε νὰ μὴ πταίσω,
 ἢ πλάσμ' ἂν εἶσαι τ' οὐρανοῦ, εἶπέ νὰ σοὶ προσπέσω.»

36

Ἦ δ' ἀπεκρίθη· «Μ' ἐπαινεῖς τῶ ὄντ' ὑπὲρ τὸ δέον.
 Δὲν εἶμαι οἶαν μὲ φρονεῖς, οὐδὲ ἀξίζω τόσα.
 Δὲν εἶμαι οὐδὲ κὰν θνητῆ, καθὼς μὲ βλέπεις, πλέον,
 ἀλλὰ θανοῦσα τῇ χαρᾷ, τῇ λύπῃ μόνῃ ζῶσα.
 Ξένην, φυγάδα, τῶν πληγῶν τῆς μοίρας θῦμα νέον,
 εἰς τοῦτο μὲ κατήντησεν ἡ τύχ' ἢ ἐνεστῶσα,
 καὶ παρὰ τοῦ στρατάρχου σας χεῖρα ζητῶ προστάτου,
 διότ' ἡ φήμη μαρτυρεῖ τὴν ἀγαθότητά του.

37

«Πρόσοδον δὸς μοι, νὰ ἰδῶ σὺ δὸς τὸν στρατηλάτην,
 ἀνίσως ἔχῃς τρυφερὰν, ὡς φαίνεσαι, καρδίαν.»
 Ὁ δὲ τῇ εἶπε· «Δίκαιον, νὰ μὲ ζητῆς προστάτην,
 καὶ ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφὸν νὰ θέλῃς μεσιτεῖαν.
 Ὠραία κόρη, πρὸς ἐμὲ δὲν καταφεύγεις μάτην,
 καὶ παρ' αὐτῶ ἀνίσχυρον δὲν ἔχω παρρησίαν.
 Δι' ὅ,τι θέλεις δύνασαι θαρβρόντως νὰ προσδράμῃς
 εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ σκήπτρου του ἢ τὰς ἐμάς δυνάμεις.»

38

Ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν ἔφερεν ὅπου ὁ ἥρωας μένει.
 μακρὰν τοῦ πλήθους, μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ γνωρίμων.
 Ἐκείνη δ' ἔκλινεν ἐμπρὸς αὐτοῦ ταπεινουμένη,
 κ' ἐρυθριῶσα ἔπειτα ἐσίγησε κ' αἰδήμων.
 Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ἴστατο δειλῆ, θορυβουμένη,
 τὴν ἐνθαρρύνει προσηνῶς ὁ ἄρχων τῶν μαχίμων·
 καὶ τότε ἐκείνη δολεράς ἀρχίζει διηγήσεις,
 εἰς γλῶσσαν ἐκβακχεύουσαν τὸν νοῦν καὶ τὰς αἰσθήσεις.

39

«Ὡ ἡγεμῶν ἀήττητε, τῷ λέγει, τ' ὄνομά σου
μέχρι περάτων φέρεται τῆς γῆς τῶν τελευταίων,
καὶ τὸ νὰ καταβάλλωνται ὑπὸ τῆς δεξιᾶς σου,
εἰς δόξαν εἶναι τῶν λαῶν, τιμὴν τῶν βασιλέων.
Γνωστὰ σὺν τῇ ἀνδρείᾳ σου τὰ κατορθώματά σου.
Ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐμπνέων,
τοὺς πείθεις νὰ προσέρχωνται τῇ ἀγαθότητί σου,
καὶ νὰ σὲ ἱκετεύωσιν ὑπὲρ τῆς ἀρωγῆς σου.

40

«Ἴδου κ' ἐγὼ, ἀλλόθρησκος θυγάτηρ ἡγεμόνων,
καὶ πίστεως ἦν ταπεινοῖς διὰ νὰ καταλύσης,
παρὰ σοῦ ὅμως προσδοκῶ, τὸν πατρικόν μου θρόνον,
τὸ σκῆπτρον τῶν γονέων μου πῶς σὺ θὰ μ' ἀνακτήσης.
Κ' ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι πάντοτε παρὰ οἰκείων μόνον
ἐπικαλοῦνται ἀρωγὴν κατὰ τῆς ξένης λύσσης,
ἐγὼ, ἀφ' οὗ κατέλιπε πᾶς οἶκτος τοὺς οἰκείους,
συμμάχους ἐναντίον των ζητῶ τοὺς πολεμίους.

41

«Εἰς σὲ ἐλπίζω, σὲ καλῶ, καὶ σὺ θὰ μ' ἀποδώσης
τὸ κράτος ὅθεν ἄσπλαγχνοι μὲ εἶχον ἀποβάλει.
Μετὰ δραστηριότητος καὶ προθυμίας τόσης
ἢ δεξιᾶ σου ἄς ὑψοῖ μεθ' ὅσης καταβάλλει.
Ἄν ἔνδοξοι νομίζωνται ἐχθρῶν κατατροπώσεις,
κ' ἡ εὐσπλαγχνία καὶ τιμὴν καὶ δόξαν περιβάλλει.
Θρόνους ὡς τῶρ' ἀφήρεσας πολλοῖς τῶν ἡγεμόνων
θεώρησόν το εὐκλειαν νὰ μοὶ χαρίσης θρόνον.

42

« Ἄλλ' ἴσως καὶ ἡ πίστις μου τῆς σῆς πῶς παραλλάσσει
σὲ καταστήσῃ δυσμενῆ πρὸς τὰς ἐμὰς δεήσεις.

Ἡ πίστις μου ἢ πρὸς τὴν σὴν εὐμένειαν ἄς φθάσῃ·
μὴ ψεύσῃς τὰς ἐλπίδας μου, καὶ μὴ μὲ ἀδικήσῃς.

Τὸν Δία σοὶ μαρτύρομαι, κοινὸν θεὸν τοῖς πᾶσι,
οὐδένα δικαιότερον ποτὲ θὰ βοηθήσῃς.

Ἄλλ' ἡγεμῶν, τοὺς λόγους μου ὅπως γνωρίσῃς ἔλους,
ἄκου' ἐμοῦ τὰς συμφορὰς καὶ τοὺς τῶν ἄλλων δόλους.

43

« Ὁ Ἀρβιλάνος μ' ἔτεκεν· οὐχὶ λαμπρᾶς οἰκίας
γόνος αὐτός· τῆς Δαμασκοῦ μονάρχης ἦτον ὅμως,
ὅτι νυμφίος αἰρεθεὶς τῆς νέας Χαρικλείας,
ἀνεκηρύχθη ὑπ' αὐτῆς τοῦ κράτους κληρονόμος.

Κ' ἐκείνη μὲν πρὸ τῆς ἐμῆς ἀπῆλθ' ἐπιδημίας·
τὸ νῆμα τὸ τοῦ βίου της ἐθραύσθη ἀποτόμως,
ὅταν ἐκλώσθη τὸ ἐμὸν, καὶ αἱ στιγμαὶ ἐκεῖναι
τῇ ἔδωκαν τὸν θάνατον, μοὶ ἔδωκαν τὸ εἶναι.

44

« Παρῆλθον πέντ' ἐνιαυτοὶ, ἀφ' ὅτου τῆς πορφύρας
καὶ τῆς ζωῆς ἀπέβαλεν ἡ μήτηρ τὸν μανδύαν,
καὶ ἀνηρπάγη ὁ πατήρ θεσπίσματι τῆς μοίρας,
καὶ ἴσως ἀπηντήθησαν εἰς σφαῖραν οὐρανίαν·
ἐμὲ δὲ καὶ τὸν θρόνον του παρέδωκεν εἰς χεῖρας
τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς ὃν θερμὴν ἠσθάνετο φιλίαν.
Οἱ ἄνθρωπ' ἴχνος ἀρετῆς ἂν ἔχουν ἐλαχίστης,
αὐτοῦ νὰ εἶναι ἔπρεπεν ἀκράδαντος ἡ πίστις.

45

«Αὐτὸς τὸ βάρος ἀντ' ἐμοῦ ἀνέλαβε τοῦ κράτους,
 ὑπεραγωνιζόμενος ἐμοῦ μετ' ἄκρου ζήλου,
 καὶ παρὰ πάντων ἤκουεν ἐπαίνους ὑπερτάτους,
 ὡς ἔχων ἀφοσίωσιν πατρὸς, καὶ πίστιν φίλου,
 ἢ ὅτι τοὺς δολίους τοῦ σκοποῦς τοὺς μυχαιτάτους
 εἰς φρένα τότε ὑπουλον ἐγκρύπτων δὲν ἐδήλου,
 ἢ ὅτι καὶ εἰλικρινῆς ὑπῆρχε μέχρι τούτου,
 διότι μὲ προώριζε γυναῖκα τοῦ υἱοῦ του.

46

«Ἄλλ' ἠϋξάνον, καὶ ὁ υἱὸς ὁμοῦ ἠλικιοῦτο·
 δὲν εἶχεν ὁμῶς εὐγενεῖς ἵπποτικὰς δρέξεις.
 Οὐδέποτε εἰς τὸ καλὸν ἢ εὐκλεῆς ὑψοῦτο,
 κ' ἦσαν χυδαῖα καὶ κοινὰ τὰ ἔργα του κ' αἱ λέξεις.
 Ὡς δυσειδῆς ἦν τὴν μορφήν καὶ τὴν ψυχὴν ἦν οὕτω·
 τὴν φρένα ὑπεροπτικὸς, φιλάργυρος τὰς ἔξεις,
 βαναύσων τρόπων, ἔμπλεως χαμερπειῶν ἀπείρων,
 οὐδένα ἔχει χεῖρονα, καὶ πάντων εἶναι χεῖρων.

47

«Τοιοῦτον αὐτὸν, ἤθελεν ὁ ἀγαθὸς φρουρὸς μου
 νὰ τὸν ἐνώσῃ μετ' ἐμοῦ εἰς κοινωνίαν γάμου·
 καὶ ἔτι ἀπεφάσισεν, ἐκήρυξεν ἐμπρὸς μου,
 νὰ τῷ δοθῇ ἡ κοίτη μου κ' ἡ ἐπικράτειά μου.
 Τῆς γλώσσης πᾶν μηχανήμα, πᾶν τέχνασμα τοῦ κόσμου
 μετεχειρίσθη, ἐνεργῶν εἰς τὰ αἰσθήματά μου·
 ὀλίγον ἔμῳ δι' αὐτῶν προώδευσε τῶν κόπων.
 Ἡρνούμην ἄλλοτ' ἐντελῶς, καὶ ἄλλοτ' ἐσιώπων.

48

«Καὶ ἄπαξ ἀνεχώρησε τὴν ὄψιν ἀγριαίνων
 ἀντενακλᾶτο δ' ἐν αὐτῇ ἢ φρὴν ἢ ἀσεβῆς του·
 καὶ ἔβλεπον τὸ μέλλον μου προδήλως γεγραμμένον
 ἐπὶ τῆς ἀπαισίου του καὶ ζοφερᾶς μορφῆς του·
 καὶ ὑπ' ὄνειρων ἔκτοτε καὶ φαντασμάτων ξένων
 μοὶ ἀφηροῦντο αἱ στιγμαὶ τοῦ ὕπνου τοῦ ἡδίστου,
 καὶ μυστικὴ συναίσθησις ἀνεξηγήτου φρίκης
 ὡς οἰωνὸς μελλούσης μου μοὶ ἦτο καταδίκης.

49

«Πολλάκις μοὶ παρίστατο ἡ μήτηρ τεθλιμμένη,
 καὶ ἦτον ὄλον ἔνδακρυ τὸ πελιδόν της φάσμα.
 ὦ! πόσον ἦν διάφορος αὐτῇ, ὦ! πόσον ξένη
 πρὸς τὸ ὑπάρχον παρ' ἐμοὶ τοῦ καλλιτέχου πλάσμα!
 «ὦ! φύγε, φύγε, θύγατερ! Ἐδῶ σὲ περιμένει
 ὁ θάνατος,» μοὶ ἔλεγε τὸ νεκρικόν της ἄσμα.
 «Τὸ ξίφος βλέπω ἑτοιμον, τὸ πόμα τοῦ φαρμάκου,
 πληρούμενον ὑπὸ χειρὸς τυράννου χαιρεκάκου.

50

«Πλὴν τί τὸ ὄφελος εἰάν ἡ ἄπειρος καρδία
 τὸ μέλλον μου ἐμάντευεν ἐν μυστικοῖς παλμοῖς της.
 Ἡ τρυφερὰ νεότης μου πρὸς πάντα ἐδειλία,
 κ' ἦν ἀσταθῆς ἢ θέλησις καὶ ἡ ἀπόφασίς της.
 Ἡ ἀπὸ τῆς πατρώας μου ἐστίας ἐξορία
 μείζων πολὺ τῆς συμφορᾶς μοὶ ἦτο τῆς μεγίστης.
 Τοιαύτης σωτηρίας μου προὔτιμων τὴν ἐλπίδα
 τοῦ ν' ἀποθάν' ὅπου τὸ φῶς τοῦ κόσμου πρωτοεῖδα.

51

«Τὸν θάνατον ἐτρόμαζον, καὶ ὁμῶς ἐπτοούμην
 ὀσάκις μὲ προέτρεπεν ὁ νοῦς νὰ δραπετεύσω·
 ἀλλὰ νὰ δείξω καὶ αὐτὸν τὸν φόβον ἐφοβούμην,
 μὴ οὕτω τοῦ θανάτου μου τὴν ὥραν ἐπισπεύσω.
 Οὕτω λοιπὸν εἰς ταραχὰς δεινὰς ἐκυλινδούμην,
 κ' ἡ βάσανος δὲν μ' ἄφηγε στιγμὴν κἂν ν' ἀναπνεύσω,
 ὁμοίᾳ τῷ προσμένοντι ἐν καταδίκου θέσει,
 εἰς τὸν γυμνὸν του τράχηλον ὁ πέλεκυς νὰ πέσῃ.

52

«Καὶ τότε, εἴτε τὴν ὀργὴν ἐμάλαξεν ἡ μοῖρα,
 Εἴτ' ἔμελλ' ἐπ' ἐμοῦ διπλῶς ἀγρίαν νὰ τὴν τρέψῃ,
 εἰς αὐλικὸς, — ἀνέλπιστον τὸν ἔλαβον σωτῆρα, —
 ὃν εἶχεν ὁ ἀποθανῶν πατήρ μου ἀναθρέψει,
 μοι εἶπεν ὅτι ὑψωσεν ὁ τύραννος τὴν χεῖρα,
 καὶ ὅτι ἦλθεν ἡ στιγμὴ τοῦ νὰ μὲ καταστρέψῃ,
 καὶ παρ' αὐτοῦ ὁ ἄσπλαγχνος ὅτ' εἶχεν ἀπαιτήσῃ
 αὐθημερὸν τὸ φάρμακον αὐτὸς νὰ μοι ποτίσῃ.

53

«Συγχρόνως δὲ μ' ὑπέδειξε πῶς μόνη τὴν ζωὴν μου
 κατεσπευσμένη δύναται φυγὴ νὰ παρατείνῃ,
 καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτό τις νὰ ἔλθ' εἰς ἀρωγὴν μου,
 τὴν ἐδικήν του ἔσπευσεν αὐτὸς νὰ μοι προτείνῃ.
 Καὶ τόσα εἶπε κ' ἔπραξε πρὸς ὑπεράσπισίν μου,
 ὥστε τοῦ πρώτου φόβου μου οὐδ' ἶχνος νὰ μὴ μείνῃ,
 καὶ μετ' αὐτοῦ ἐν σκοτεινῇ στιγμῇ μεσονυκτίων
 νὰ φύγω τὴν πατρίδα μου καὶ τὸν σκληρὸν μου θεῖον.

54

«Τὸ σκότος ἦν κατάπυκνον εἰς τὰς ἀγρίας ὥρας,
 κ' ἐκάλυπτεν ἡ πτέρυξ του τὰ διαβήματά του.
 Οὕτως ἐξῆλθα, μετ' ἐμοῦ λαβοῦσα δύο κόρας,
 πιστὰς ἐν τῇ εὐκλείᾳ μου καὶ ἐν τῇ συμφορᾷ μου.
 Καὶ ὅμως οἴμοι! ἔστρεφον πρὸς τὰς πατρίους χώρας
 ὑπὸ δακρῦν μυστικῶν θολὰ τὰ βλέμματά μου·
 καὶ φεύγουσα τὸ προσφιλὲς γενέθλιόν μου δῶμα,
 προσήλουν εἰς τὰ τείχη του ἀκόρεστον τὸ ὄμμα.

55

«Παρηκολούθει καὶ ὁ νοῦς κατόπιν τῶν βλεμμάτων,
 κ' ἐχώρουν τὴν πικρὰν ὁδὸν οἱ πόδες ἀκουσίως,
 ὡς λέμβος παρασύρεται ὑπὸ σφοδρῶν πνευμάτων,
 ἀνάρπαστος τοῦ προσφιλοῦς λιμένος αἰφνιδίως.
 Τὴν νύκτα, καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν, δι' ἀβάτων
 ὁδῶν διέβην, καὶ χωρῶν ἐρήμων αἰωνίως.
 Περὶ δυσμᾶς δὲ ἤλθομεν εἰς λόφον πυργοφόρον
 ἐπὶ ἐσχάτων κείμενον τοῦ κράτους μου συνόρων.

56

«Ἦν τοῦ Ἀρόντου φρούριον ὁ πύργος τοῦ Ἀρόντου,
 ἐκείνου ὅστις μ' ἔσωσε, καὶ ἤδη μ' ἐβοήθει.
 Ὁ τύραννος δ' ὡς εἶδέ με φυγοῦσαν τῶν χειρῶν του,
 καὶ ὅτι ἡ ἀνόσιος πλεκτάνη του ἐλύθη,
 τῶν πράξεων κατήγγειλεν ἡμᾶς τῶν βδελυρῶν του,
 καὶ καθ' ἡμῶν ἀκάθεκτος ἡ λύσσα του ἐχύθη·
 καὶ τῶν σκοπῶν τῶν κατ' ἐμοῦ τοὺς ἀνοσιωτέρους
 ἀνεπαισχύντως εἰς ἡμᾶς ἀπέδω ἀμφοτέρους.

57

«Πῶς τὸν Ἀρόντην ἔπεισα, διέδιδε, τὸν οἶνον
 μὲ φάρμακα φθοροποιὰ δολώσας νὰ τῷ δώσῃ,
 ὅπως μὴ ἔχω ἔπειτα, φονεύσασα ἐκεῖνον,
 οὐδένα νὰ μὲ κυβερνᾷ καὶ νὰ μὲ χαλεινώσῃ,
 καὶ ὅτι θέλω ἐκδοθῆ εἰς πάθος καταισχύνον,
 καὶ ἐμαυτὴν εἰς ἔραστὰς μυρίους παραδώσει.
 Φεῦ! ἄς μὲ καύσῃ κεραυνὸς, αἰδῶς ἱερωτάτῃ,
 ἐάν ποτε τοὺς νόμους σου ἠθέτησα κατὰ τι.

58

«Καὶ ὅτι μὲν ὠρέγετο τοῦ θησαυροῦ τοῦ ξένου,
 καὶ ὅτι κατὰ τῆς ζωῆς αὐτῆς μου ἐξεμάνῃ,
 φρικτόν· ἀλλὰ φρικτότερον ὅτι τιμὴν παρθένου,
 τιμὴν ἀγνῆν, ἀμόλυντον, ἐζήτει νὰ μιάνῃ.
 Τοιαύτῃ τοῦ δειλοῦ αὐτοῦ, τὸ πλῆθος φοβουμένου,
 ἢ ἀσεβῆς ἐφεύρεσις κ' ἢ ἄνομος πλεκτάνῃ,
 ὅτ' ἤθελεν ἐν δισταγμοῖς νὰ μὲν' ἢ πόλις πᾶσα,
 μὴ πρὸς ἐμὴν βοήθειαν ἀρθῆ ἐπαναστᾶσα.

59

«Τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ ὅτ' εἶχεν ἀπολαύσει,
 ὅτι τὸ στέμμα ἤρπασε μετὰ τῆς ἐξουσίας,
 δὲν ἴσχυσε τὸ αἰσχρὸς μου καὶ τὰ δεινὰ νὰ παύσῃ,
 καθότ' ἦν ἔμπλεως αὐτὸς αἰμοχαροῦς μανίας,
 καὶ τὸν Ἀρόντην μετ' αὐτοῦ τοῦ πύργου του νὰ καύσῃ
 ἠπεῖλει, μὴ δεχόμενον ἀλύσεις ἐκουσίας.
 Εἰς δὲ τὰς φίλας τὰς ἐμὰς καὶ εἰς ἐμὲ, οὐ μόνον
 τὸν πόλεμον ἐπέσειεν, ἀλλ' ὄλεθρον καὶ φόνον.

60

»Καὶ ἡ σκληρότης, ἔλεγεν, ἦν ἀφευκτος ἡ τόση,
 ἴν' ἀπὸ τοῦ προσώπου του τὸ αἶσχος ἀποπλύνῃ,
 καὶ ὅπως τὴν ὑπόληψιν τοῦ θρόνου ἀνορθώσῃ,
 καὶ τὴν τιμὴν τοῦ γένους του ἦν εἶχον τῷ μολύνει.
 Ἄλλ' ἐφοβεῖτο ἀληθῶς μὴ ἔχη ν' ἀποδώσῃ
 τὸ σκῆπτρον, οὗ διάδοχος νομίμως εἶχον μείνει·
 καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ ἐνόμιζε θανάτου
 πῶς νὰ στηρίξῃ δύναται τὴν κυριότητά του.

61

«Κ' εἰς τέλος οἱ ἀνόσιοι θὰ φθάνωσι σκοποὶ του,
 οὓς κατ' ἐμοῦ ὁ τύραννος ἐκεῖνος ἐσκευώρει,
 καὶ θὰ σβεσθῇ εἰς αἷμά μου ἡ ἀσεβῆς ὀργή του,
 ἦν τῶν δακρύων ὁ κρουνὸς νὰ σβέσῃ δὲν ἠμπόρει,
 ἂν ἐπιτρέψῃς, ἡγεμῶν. Προστάτης μου κηρύττου·
 εἰς σὲ προστρέχ' ἡ ὀρφανὴ καὶ ἡ ἀθῶα κόρη.
 Τὰ δάκρυ' ἅ ἐκρέουσιν ἐκ τῶν ἐμῶν ὀμμάτων·
 εἶθε τὴν μέλλουσαν σπονδὴν προλάβωσιν δαίματων!

62

«ὦ! μὰ τοὺς πόδας σου, ὕφ' οὓς συντρίβεις τοὺς ἀχρεῖους,
 καὶ μὰ τὰς χεῖράς σου, δι' ὧν τὸ δίκαιον στηρίζεις,
 μὰ τὰς μεγάλας νίκας σου, μὰ τοὺς ναοὺς τοὺς θεῖους
 οὓς εὐκλεῶς ἐλευθεροῖς, οὓς βοηθεῖς καὶ κτίζεις,
 τοὺς πόθους ἐξιλέωσον ἐμοῦ τοὺς ἐγκαρδίους·
 σῶσόν μοι κράτος καὶ ζωὴν, διότι σὺ ὀρίζεις·
 δι' εὐσπλαγχνίαν σῶσόν με καὶ πρὸς τῇ εὐσπλαγχνίᾳ
 ἅς σὲ προτρέψ' ἡ φρόνησις καὶ ἡ εὐθυδικία.

63

«Θεόθεν τὸ προνόμιον λαβὼν τῶν ἡγεμόνων
 νὰ θέλῃς μὲν τὸ δίκαιον, νὰ δύνασαι δ' ὃ θέλεις,
 σὺ τὴν ζωὴν μου λύτρωσον, κατάκτησον τὸν θρόνον·
 ἂν τὸν κερδίσης, διὰ σέ νὰ τὸν κερδίσης μέλλεις.
 Ἐξ ὄλων τῶν ἡρώων σου, ὦ! δέκα δός μοι μόνον!
 Ἄρκοῦσι κατὰ τῆς δειλῆς τοῦ ἄρπαγος ἀγέλης.
 Στηριζομέν' εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τοὺς προὔχοντάς μου·
 εὐκόλως ἐπανέρχομαι ἐντὸς τῆς φωλεᾶς μου.

64

»Καὶ εἰς τῶν πρώτων μάλιστα, ὁ ἐμπεπιστευμένος
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὴν φρουρὰν κρυφίας τινὸς πύλης,
 νὰ τὴν ἀνοίξῃ ὑπόσχεται, νὰ φέρῃ δ' ἐπομένως
 ἡμᾶς εἰς τὰ βασίλεια, ἂν μόνον νὰ μὲ στείλῃς
 μετ' ἐπικούρων συναινῆς· θὰ μᾶς δεχθῆ ἄσμένως,
 θαρρῶν εἰς τὴν βοήθειαν ὀλιγανθρώπου ἱλῆς
 μᾶλλον ἢ ὅ,τ' εἰς σύμπραξιν δυνάμεως μεγίστης.
 Τὸς' ἢ πρὸς τὴν σημαίαν σας καὶ τ' ὄνομά σας πίστις.»

65

Εἰποῦσα, ἐσιώπησεν. Ἄποκρισιν προσμένει,
 κ' εὐγλώττως δέετ' ἐν σιγῇ ἢ φυσιογνωμία.
 Ἐν ἀμφιρρόπῳ δὲ ἡ φρῆν τοῦ Γοδεφρείδου μένει,
 καὶ κλίνει ἐπὶ θάτερα, καὶ μελετᾷ παντοῖα·
 φοβεῖται τὰς βαρβαρικὰς παγίδας, πεπεισμένη
 ὅτ' εἰς ἀνθρώπους οὐ πιστοὶ οἱ ἄπιστ' εἰς τὰ θεῖα.
 Ἄλλ' ἐν ταύτῳ αἰσθάνεται νυγμὸν τῆς εὐσπλαγχνίας,
 οὐδέποτε νυστάζοντα εἰς εὐγενεῖς καρδίας.

66

Ἄλλὰ πρὸς τῆς ἰκέτιδος τὰς φλογεράς δεήσεις
 τὸν ἥρωα δὲν ἔκαμψεν ἢ εὐσπλαγχνία μόνον.
 Κ' εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ἀπέβλεψεν ἐπίσης,
 καὶ ἔκρινεν ὠφέλιμον, τῆς Δαμασκοῦ τὸν θρόνον
 εἰς χεῖρας νὰ ἐμπιστευθῇ πιστῆς του βασιλίσσης,
 ἧτις ν' ἀνοίξῃ τὴν ὁδὸν τῶν ἄλλων του ἀγώνων,
 ἧτις στρατὸν παρέχουσα, προσφέρουσα χρυσίον,
 νὰ συμμαχήσῃ μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν Αἰγυπτίων.

67

Ἄλλὰ ἐν ᾧ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς γῆς στηρίζει
 ὁ ἀρχηγὸς ἀμφίβολον, καὶ μελετῶν ρεμβάζει,
 προσηλωμέν' εἰς τὴν μορφήν αὐτοῦ, τὸν ἀτενίζει
 ἢ κόρη, καὶ πᾶν νεῦμά του, πᾶν σχῆμα ἐξετάζει.
 Πλὴν μὴ λαβοῦσ' ἀπόκρισιν ταχεῖαν, ὡς ἐλπίζει,
 εἰς φόβους παραδίδοται, καὶ τρέμει, καὶ στενάζει,
 καὶ τέλος μὲν τὴν δέησιν ἠρνήσατο ἐκείνης,
 ἀλλ' ἀπεκρίθη εὐγενῶς καὶ μεθ' ἀβροφροσύνης.

68

Ἄνίσως, εἶπεν, ἐντολὴν λαβόντες τοῦ ὑψίστου,
 τὸ ξίφος δὲν ἐφέρομεν αὐτὸν ὑπηρετοῦντες,
 δικαίως θὰ ἐρείδεσο ἐπὶ τῆς ἀρωγῆς του,
 καὶ θὰ σὲ συνετρέχομεν προθύμως, ἐλεοῦντες.
 Πλὴν ὡς νὰ ἐπιτύχωμεν, τὴν γῆν τῆς γενετῆς του,
 τὰ τεῖχη ἃ ἠγίασεν αὐτὸς, ἐλευθεροῦντες,
 δὲν πρέπει διασπείροντες εἰς ἄλλα τὸν στρατόν μας,
 ἡμεῖς ν' ἀναχαιτίζωμεν τὸ βῆμα τῶν νικῶν μας.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ— Τόμ. ΣΤ΄.]

11

69

«Υπόσχεσιν πλὴν δίδωμι, καὶ ἡ ὑπόσχεσίς μου
ἀρκείτω σ' εἰς ἐγγύησιν, καὶ πεπεισμένη ἔσο,
ἅμα εἰς πέρας ἀφιχθῆ ἡ ἐπιχείρησίς μου,
καὶ νὰ λυτρώσω τοῦ Θεοῦ τὴν πόλιν ἠμπορέσω,
ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς ἔστ' ἔπειτα φροντίς μου,
ὡς ἡ εὐσέβει' ἀπαιτεῖ, ἐκ νέου νὰ σὲ θέσω·
ἀλλ' ἡ εὐσέβει' ἀσεβῆ θὰ μ' εἶχε καταστήσει,
τὰ τῷ Θεῷ ἀνήκοντα ἂν εἶχον λησμονήσει.»

70

Ταῦτα ἡ νέ' ἀκούσασα, τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνει,
στήν' εἰς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀκινήτως μένει.
Τοὺς ἀνεγείρει δ' ἔπειτα ὑγροὺς, καὶ τέμνουν θρῆνοι
τὸν λόγον, ὅστις τῆς ψυχῆς τὸν σπαραγμὸν ἐμφαίνει.
«ὦ! τίνα οὔτ' ὁ οὐρανὸς κατέτρεξε, καὶ τίτι
τοιαύτη ποτ' ἀμείλικτος ἐκλώσθη εἰμαρμένη,
ὥστε τῶν ἄλλων τρέπονται αἱ φρένες καὶ ἡ φύσις,
πρὶν ἡ ἀγρία τύχη μου μετατραπῆ ἐπίσης!

71

«Μάτην πενθῶ, μάτην θρηνῶ· ἐλπίς δὲν μένει πλέον·
ἡ δέησις τὰς τῶν θνητῶν καρδίας δὲν μαλάσσει·
ἔταν τὴν σὴν ἡ θλίψις μου δὲν κάμπτη, ἐλπιστέον
εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μισητοῦ τυράννου πῶς θὰ φθάσῃ;
Δι' ὅ,τι νὰ μοὶ ἀρνηθῆς νομίζεις ἀναγκαῖον,
δὲν θέλω σὲ ὡς ἀσπλαγχνον ποτὲ καταδικάσει·
ἐλέγχω δὲ τὸν οὐρανὸν, οὗ ὁ ἐχθρὸς μοι κλῆρος
σοὶ ἔδωκεν εὐσέβειαν ἀκάμπτου χαρακτῆρος.

72

«Δὲν πταίεις σὺ, ὦ ἡγεμῶν, οὐδ' ἡ ψυχὴ σου πταίει·
 ἡ μοῖρα πταίει, ἡ ἐχθρὰ μοι πταί' ἡ ἀπηνής μου.
 ὦ μοῖρά μου ἀμείλικτος, σκοποῖ τῆς ἀπευκταῖοι,
 στερήσατέ μου καὶ αὐτῆς τῆς μισητῆς ζωῆς μου!
 ὦς φεῦ! μικρὸν δυστύχημα ἂν ἦτον, ὅτι νέοι
 σκληρῶς μοι ἀνηρπάγησαν οἱ προσφιλεῖς γονεῖς μου,
 ἐστερημένα ἔπρεπε τοῦ θρόνου μου ἐπίσης,
 ὡς θῦμα ἐτοιμοσφαγές νὰ σύρωμ' εἰς ἀλύσεις.»

73

«Ἄφ' οὗ ὁ νόμος τῆς αἰδοῦς ἐδῶ δὲν ἐπιτρέπει
 οὐδὲ ἡ σεμνοπρέπεια νὰ μείνω περαιτέρω,
 ποῦ νὰ ὑπάγω πρέπει; ποῦ νὰ καταφύγω πρέπει;
 Ποῦ τοῦ τυράννου μου μακρὰν τὸ βῆμά μου νὰ φέρω;
 Καλύπτει ἄρα τινὰ γῆν τοῦ οὐρανοῦ ἡ σκέπη
 ἀπρόσιτον εἰς τὸν χρυσόν; ὦς πότε ὑποφέρω;
 Βλέπω τὸν θάνατον· ἐὰν μοι εἶναι πεπρωμένος,
 κἂν ὑπ' αὐτῆς μου τῆς χειρὸς τὸν δέχομαι ἀσμένως.»

74

Σιγᾶ, καὶ ἀγανάκτησις ἐπέλαμψε γενναία
 καὶ ἦθος ἡγεμονικὸν ἐπὶ τὸ πρόσωπόν της,
 κ' ἐστράφη ὡς σκοπεύουσα ν' ἀναχωρήσ' ἡ νέα,
 καὶ ἐλάλει λύπη ἄφατος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.
 Αὐτῶν δὲ ἀπεστάλαζον τὰ δάκρυα ραγδαῖα,
 ἐκφράζοντα τὴν θλίψιν της ἑμοῦ καὶ τὸν θυμὸν της.
 Πᾶν δάκρυ δ' ὁ οἱ μέλανες προχέουν ὀφθαλμοί της,
 λάμπει ὡς λάμπει κρύσταλλον, ὡς στίλβει μαργαρίτης.

75

Τὸ πρόσωπόν της ἐκ λαμπρῶν σταγόνων των ὑγράνθη,
 τῶν ἕως εἰς τὰ κράσπεδα αὐτῆς κυλιομένων·
 αἱ παρειαί της δ' ἔθαλλον ὡς λευκοπόρφυρ' ἄνθη,
 ἐφ' ἃ ῥανίδας ἔῤῥανε τὸ νέφος διαβαῖνον,
 καὶ ὅσα, μόλις τῆς αὐγῆς ἢ ὄψις ἐλευκάνθη,
 εἰς τοὺς ζεφύρους στρέφουσι τὸν κάλυκ' ἀνοιγμένον·
 ἢ δὲ αὐγὴ εὐφραίνεται εἰς τὴν τερπνὴν των θέαν,
 καὶ δι' αὐτῶν τὴν κόμην της στολίζει τὴν ὠραίαν.

76

Αἱ δὲ καταλειδόμεναι ῥανίδες τῶν δακρύων,
 ἐπὶ τοῦ στήθους στίλβουσιν ὡς ἀδαμάντων λίθοι·
 ἀλλὰ ὡς πῦρ ἀόρατον φλογίζουσιν, εἰσδύον
 καὶ ἀποκαλυπτόμενον εἰς τὰ τῶν ἄλλων στήθη.
 Ὁ Ἔρωσ πῶς θαυματουργεῖ, κ' εἰς δάκρυα ἐγκλείων
 φλέγουσαν ὕλην, τὰς ψυχὰς δι' ὕδατος ἐμπρήθει!
 Πάντοτε εἶναι ἰσχυρὸς καὶ τοὺς θνητοὺς ὀρίζων,
 πλὴν δι' ἐκείνης ἔγινεν ἡ δύναμίς του μείζων.

77

Ἡ θλίψις ἢ ἐπίπλαστος, τὰ δάκρυα τὰ τόσα,
 ἀπέσπων θλίψιν ἀληθῆ, κ' ἐστέναζε πᾶν στήθος.
 Λυποῦνται πάντες μετ' αὐτῆς, καὶ λέγει πᾶσα γλῶσσα·
 «Ἄν δὲν κινῆ τὸν οἶκτόν του τὸ θλιβερόν της ἦθος,
 ἀγρία τίγρις τῶν δασῶν τὸν ἔθρεψε λυσσῶσα,
 κ' εἰς ὄρη τὸν ἐγέννησεν ἀπότομός τις λίθος,
 ἢ κῦμ' ἀφρίζον, συντριβὴν ἐπὶ σκληρῶν σκοπέλων.
 Σκληρὸς τοσοῦτον, νὰ λυπῆ τὸ κάλλος τῶν ἀγγέλων!»

78

Ὁ νέος πλὴν Εὐστάθιος, δὴ ζωηρῶς κεντῶσι
καὶ οἱ τοῦ ἔρωτος νυγμοὶ καὶ οἱ τῆς εὐσπλαγχνίας,
ἐν ᾧ συμψιθυρίζουσιν οἱ μὲν, οἱ δὲ σιγῶσι,
προβάς τῷ λέγει τολμηρῶς καὶ μετὰ παρρησίας.
«ὦ ἀδελφὲ καὶ κύριε, ἀνίσως δὲν ἐνδώσῃ
ἡ πρώτη σου ἀπόφασις καὶ ἰσχυρογνωμία,
ὁπότε τόσοι δέονται ζητοῦντες ἐντολήν σου,
εἶν' ὑπὲρ αἴσαν ἀκαμπτος κ' ἐπίμονος ἡ φρήν σου.

79

«Οἱ ἡγεμόνες ἀληθῶς, ὁ λόγος μου δὲν ἦτον,
οἱ διὰ τὸ ὑπήκοον κριθέντες ἀναγκαῖοι,
τὰ φρούρια ν' ἀφήσωσιν, ἂν ἔλαχον φρουροὶ των,
ἢ νὰ παραμελήσωσι τὰ ἐμβριθῆ των χρέη·
ἀλλὰ νομίζω, ἐξ ἡμῶν τῶν ἀφανῶν πλανήτων,
οὗς νόμος ἦττον αὐστηρὸς ὑποχρεοῖ καὶ δέει,
ἀνευ ζημίας δύνασαι νὰ ἐπιτάξῃς δέκα,
τὸν νόμον νὰ συνδράμωσι, τὴν πάσχουσαν γυναῖκα.

80

«Διότι δὲν ἐπαύσατο ὑπηρετῶν τὸ θεῖον
ὁ ὑπερασπιζόμενος ἀνεύθυνον παρθένον,
καὶ οὐδεμία προσφορὰ τῷ οὐρανῷ ἡδίων,
παρὰ τυράννων λάφυρα νεκρῶν κατερρίμμένων·
ὅπως συνδράμωμεν αὐτὴν κατὰ τῶν πολεμίων,
οὐδὲν συμφέρον μᾶς κινεῖ ἐκ τῶν πεφθονημένων·
πλὴν μᾶς κινεῖ τὸ χρέος μας. Ἡμέτερον καθῆκον
ἡ προστασία ἀσθενῶν, ἡ σκέπη ἀνηλίκων.

81

«ὦ! ἐν Γαλλίᾳ μήποτε, μὴ πρὸς Θεοῦ ῥηθείῳ,
οὐδ' ὅπου ἡ ἵπποτική εὐγένεια ἐμπρέπει,
πῶς παρ' ἡμῶν τι δίκαιον καὶ ἱερὸν ἤτεῖτο,
καὶ κάματος ἢ κίνδυνος ἡμᾶς πῶς ἀποτρέπει.
Τὸ κράνος καὶ ὁ θώραξ μου ἐνταῦθ' ἀποτεθείτω·
τὸ ξίφος ἀποζώννυμαι, οὐδὲ ὁ ἵππος πρέπει
οὐδὲ ἱππότου ὄνομα, οὐδ' ἡ τῶν ὅπλων χρῆσις,
εἰς τὸν ἀξίας ἵπποτῶν ἀρνούμενον ἀσκήσεις.»

82

Τοιαῦτα οὗτος. Κράζουσι δ' ὁμοῦ μεγαλοφωνῶς
οἱ σύντροφοί του ἅπαντες, λαμπρὸν ἐπευφημοῦντες·
ὅτι ὠφέλιμα λαλεῖ κηρύττουσι συγχρόνως
μετὰ θερμῶν δεήσεων τὸν ἀρχηγὸν κυκλοῦντες.
Ὁ δὲ, «Ἐνδίδω, ἀπαντᾶ· ἠττήθην, ὁμοφώνως
ὅταν τοσοῦτοι ἔρχησθε, τ' αὐτὰ παρακαλοῦντες.
Ὡς θέλετε, ἡ αἴτησις ἐκείνης γενηθήτω.
Πλὴν ὑμετέραν, οὐκ' ἐμὴν βουλήν αὐτὸ κηρύττω.»

83

«Ἄλλ' ἂν πῶς εἰς τὴν πειρὰν μου ἡ φρόνησίς σας κλίνη,
πραύνατε τὴν ἄμετρον ὀρμὴν· μὴ τόσοσ ζῆλος.»
Ὡς ταῦτα τοῖς ὠμίλησε, μετὰ σπουδῆς ἐκεῖνοι
ὀρμῶσ' εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ λόγου ἐναμίλλως.
Τί τῆς ὠραίας γυναικὸς δὲν δύνανται οἱ θρῆνοι,
κ' οἱ λόγοι οἱ ἐρωτικοὶ εἰς τὸ γλυκύ της χεῖλος;
Κρίκους ἀλύσειος χρυσῆς τοῦ στόματος ἐκβάλλει,
καὶ τὰς καρδίας δι' αὐτῶν δεσμίας περιβάλλει.

84

Τῇ λέγει δ' ὁ Εὐστάθιος, καλῶν αὐτὴν ἐν βία.
 « Ἄς παύσῃσι τῆς θλίψεως νὰ σὲ κεντῶσι βέλη,
 ὠραία κόρη, ἔσταί σοι λαμπρὰ ἐπικουρία,
 ὁποῖαν ἂν ὁ φόβος σου νὰ συγκροτήσῃ θέλη. »
 Ὡς εἶπε, κ' εἰς τὸ βλέμμα τῆς ἐπέλαμψεν αἰθρία,
 καὶ διὰ τῶν δακρύων τῆς μειδίαμ' ἀνατέλλει.
 Τὸν οὐρανὸν εἰς ἔρωτα κινεῖ, ὠραιοτάτη,
 ἐν ᾧ διὰ τῆς σκέπης τῆς τὰ βλέφαρ' ἀπομάττει.

85

Τοῖς ἀποδίδει δ' ἔπειτα ἐν μελιτώδει φράσει,
 ἣν χάριν ὤφειλεν ἀντὶ τῶν τόσων τῶν χαρίτων,
 καὶ λέγει ὅτι ἔσονται τῇ οἰκουμένη πάσῃ
 γνωσταί, καὶ ἡ καρδία τῆς ταμεῖόν τῶν πῶς ἦτον.
 Καὶ ὅ,τι γλῶσσ' ἀδυνατεῖ δεόντως νὰ ἐκφράσῃ,
 ἡ εὐγλωττός τῆς σιωπῆ ἐξέφραζεν οὐχ ἦττον.
 Καὶ ὑπὸ ψεύδη ἔντεχνα τὸν νοῦν τῆς οὕτω κρύπτει,
 ὥστε οὐδὲ πως παρ' αὐτοῖς ὑπόνοια προκύπτει.

86

Βλέπουσα δ' ὅτι οἱ δόλοι τῆς ἐπέτυχον οἱ πρῶτοι,
 κ' ἡ τύχη ἐβοήθησεν αὐτῆς τὰς μαγγανείας,
 ἐν ᾧ ἡ ὀξυδέρκεια τῶν ἵπποτῶν ὑπνώττει,
 νὰ δώσῃ πέρας ἔσπευσεν εἰς τὰς κακοτεχνίας,
 μᾶλλον ἀπὸ τοῦ κάλλους τῆς ἐλπίζουσα, ἢ ὅ,τι
 ἡ Κίρκη καὶ ἡ Μήδεια ἀπὸ τῆς γοητείας
 καὶ μὲ σειρήνιον φωνὴν, καὶ τόνους μελωδοῦντας,
 ὑπούλως ἀπεκοίμιζε τοὺς μᾶλλον γρηγοροῦντας.

87

Ποικίλα τὰ τεχνάσματα κ' οἱ τρόποι τῆς παντοῦοι,
 ὅπως εἰς τὰς σαγίνας τῆς ἐμπέσωσι καὶ ἄλλοι.
 Πρὸς πάντας πάντοτε μορφήν ὁμοίαν δὲν δεικνύει,
 ἄλλοτε δ' ἄλλως πρόσωπον καὶ τρόπους μεταβάλλει.
 Ὅτε μὲν τὰς ἀκτῖνάς του σεμνὸν τὸ βλέμμα κλαίει,
 ὅτε δ' ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν φλόξ πόθου ἐπιθάλλει.
 Καὶ κέντρον δὲ καὶ χαλινὸν διεύθυνε κρατοῦσα,
 τοὺς μὲν γοργοῦς συνέχουσα, τοὺς δὲ βραδεῖς ὠθοῦσα.

88

Ἄν ἐννοήσῃ φεύγοντα τινὰ τὸν ἔρωτά τῆς,
 καὶ ἀναχαιτιζόμενον ὑπ' ἰδεῶν δυσπίστων,
 προσμειδιᾷ χαρμόσυνον, φαιδρὰ τὰ βλέμματά τῆς
 τὸν περιβάλλουσιν ἐντὸς τῆς φλογεῆς στροφῆς των,
 καὶ οὕτω τοῖς διστάζουσι τῶν πόθων οἰστροηλάτις,
 στηρίζει τὴν πεποίθησιν τῶν ἀναποφασίστων.
 κ' ἐν ᾧ τοὺς μὲν εἰς ὄνειρα τοῦ ἔρωτος μεθύει,
 παρὰ τοῖς δὲ τὸν παγετὸν τοῦ φόβου διαλύει.

89

Ἄν δέ τις, ὃν ὁ τολμηρὸς ἀόμματος τιτρώσκει,
 θρασύνηται, ἀπότομος ἐπιχειρηματίας,
 τὸ βλέμμα τῆς ἔρωτικῆς ἐλπίδας του δὲν βόσκει,
 καὶ σεβασμοῦ ὁ λόγος τῆς τῷ περιβάλλ' ἡνίας·
 ἄλλ' ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς πολλάκις ὑποφώσκει
 ὑπὸ τὸ νέφος τοῦ θυμοῦ ἀκτίς τις εὐσπλαγχνίας·
 ὥστε καὶ ἂν τοὺς ἐκφοβῇ πλὴν δὲν τοὺς ἀφοπλίζει,
 καὶ ἡ ὑπεροψία τῆς αὐτῆ τοὺς ἐρεθίζει.

90

Πολλάκις ἴσταται μακρὰν, καὶ τὴν μορφὴν τῆς πλάττει·
 πᾶν σχῆμα, πᾶν τῆς κίνημα προσποιητὸν δεικνύει,
 καὶ ὡς ἐν θλίψει, συνεχῶς τὰ βλέφαρ' ἀπομάττει,
 καὶ ἄλλοτε τὰ δάκρυα ἐντὸς τῆς κατακλείει.
 Εἰς χιλιάδας καρδιῶν ἀδόλων ἢ ἀπάτη
 ἐπέτυχε, καὶ ἕκαστος εἰλικρινῶς δακρῦει.
 Ὅ δ' ἔρωσ συμπελεκόμενος μετὰ τῆς εὐσπλαγχνίας,
 δι' ὅπλων καταπολεμεῖ ἀμάχων τὰς καρδίας.

91

Ὡς δ' ἂν ιδέαν ἔπειτα μετέβαλλεν ἐκείνη,
 καὶ ὡς ἂν νέα ἐν αὐτῇ ἀνέτελλεν ἐλπίς τις,
 τὸ βῆμα πρὸς τοὺς ἔραστὰς, τὸν λόγον ἀπευθύνει,
 ἐκλάμπει τῆς τὸ μέτωπον ὑπὸ χαρᾶς μεγίστης,
 καὶ ὡς τις ἥλιος διπλοῦς λαμπρὰς ἀκτῖνας χύνει
 τὸ βλέμμα τὸ οὐράμιον, ὁ γέλωσ ὁ γλυκύς τῆς,
 καὶ διαλύει δι' αὐτῶν τὸ νέφος, δι' οὗ πρώτη
 εἰς τὰς καρδίας των πυκνὰ συνήγαγε τὰ σκότη.

92

Ἐνῶ δ' ἐγέλα εὐχαρις καὶ εὐχαρις ὠμίλει,
 καὶ τὰς ψυχὰς ἐμέθυε διὰ διπλῶν χαρίτων,
 τῶν ἀνεκφράστων ἡδονῶν πρωτόγευστοι οἱ φίλοι,
 ἐνόμιζον τοῦ στήθους των πῶς φεύγει ἡ ψυχὴ των.
 Ὡ ἔρωσ, ἔρωσ ἀσπλαγχνε, τὸ ὄξος εἰς τὰ χεῖλη
 προσφέρεις, ἢ τὸ μέλι σου, ὀλέθριον οὐχ ἦττον.
 Εἶν' ἡ ὀργή σου φοβερά καὶ δόλια τὰ δῶρα.
 Αἱ νόσοι καὶ τὰ τραύματα τὰ σὰ θανατηφόρα.

93

Ἐν δὲ ταῖς ἀντιφάσεσιν, ἐν καύσωνι κ' ἐν ψύχει,
ἐν γέλωτι κ' ἐν δάκρυσιν, ἐν φόβοις κ' ἐν ἐλπίσι,
τῆς δολοπλόκου παίγνιον εἶν' ἢ ἐκάστου τύχη,
καὶ πᾶσιν ἐπικρέμαται ἀμφιβολία ἴση.

Ἄν δέ τινα τὸ πάθος τοῦ ἀσπλάγχχνως κατατρέχει,
καὶ κρυπτὸν θρῆνον πρὸς αὐτὴν τολμᾶ νὰ ψιθυρίσῃ,
μὴ ἐννοοῦσα φαίνεται, ὡς ἄπειρος ἐρώτων,
πῶς τῇ ἀνοίγει τὴν ψυχὴν διὰ κλαυθμῶν εὐγλώττων.

94

Ἡ ὑπ' αἰσχύνῃς εἰς τὴν γῆν δειλὸν τὸ βλέμμα κλίνον,
συστέλλεται, καὶ ἡ αἰδῶς κοσμεῖ τὸ μέτωπόν της,
καὶ τὴν λαμπρὰν λευκότητα τῶν δροσερῶν της κρίνων
τὰ ῥόδα συγκαλύπτουσιν ἐπὶ τῶν παρεῖων της,
καθὼς μιγνύει ἐρυθρὰς μετὰ λευκῶν ἀκτίνων,
ὅταν ἀρχίζῃ ἢ αὐγὴ τὴν πρωϊνὴν ὁδὸν της.
Εἰς τῆς αἰδοῦς δὲ τὸ λεπτὸν ἐρύθημα, προσέτι
ἢ ἀγανάκτησις θερμὸν τὸ χρῶμά της προσθέτει.

95

Ἄλλ' ἅμα τινὰ ἔβλεπεν, ὅστις τὴν τόλμην εἶχε
νὰ τῇ εἰπῇ τίνες εἰσὶν οἱ φλέγοντές του πόθοι,
πὸν ἔφευγε, καὶ ἀφορμὴν κατόπιν τῷ παρεῖχε
νὰ ὁμιλήσῃ, κ' ἔπειτα ἐκ νέου τὸν ἀπώθει.
Οὗτος δ' ἀφοῦ πανήμερος ἀπάτη τὸν συνεῖχε,
ἔβλεπε τέλος πᾶσά του ἐλπίς πῶς ἐνεκρώθη,
καὶ ἔμενεν ὡς θηρευτῆς, ὃς εἰς δυσμὰς ἡλίου,
ἐν τοῖς δρυμοῖς ἀπώλεσε τὰ ἴχνη τοῦ θηρίου.

Διὰ τοιούτων της τεχνῶν ἡ δολοπλόκος νέα
κατώρθωσε τῶν ἵπποτῶν νὰ κατακτήσῃ μέρος,
καὶ εἰς δεσμὰ τοῦ ἔρωτος τοὺς ἔδενεν ώραῖα,
τῶν ὅπλων των γυμνοῦσά τους ὑπούλως καὶ ἡμέρως.

Τί θαῦμα ἂν τὸν Ἡρακλῆ ἢ ἂν τὸν Ἀχιλλέα
ἢ τὸν Θησέα ἄλλοτε ἐδέσμευσεν ὁ ἔρως,
ὁπότεν τοὺς πολεμιστὰς τοῦ Ἰησοῦ ἐπίσης
συνέχ' εἰς τὰς ἀλύτους του ὁ ἄνομος ἀλύσεις;

ΡΑΨΩΔΙΑ ΠΕΜΠΤΗ

1

Ἐν ᾧ δ' ἡ πολυμήχανος ἱππότας δελεάζει,
εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ ἔρωτος ζητοῦσα νὰ τοὺς τρέψῃ,
κ' ἐκτὸς τῶν δέκα μαχητῶν, μεθ' ἑαυτῆς σπουδάζει
καὶ ἄλλους διὰ δολερῶν τεχνῶν νὰ ὑποκλέψῃ,
ὁ Γοδεφρείδος κατὰ νοῦν εἰς τίνα ἐξετάζει
τὸ ἔργον τὸ ὑφ' ὀδηγὸν αὐτὴν νὰ ἐπιτρέψῃ.
Ἐδίσταζεν, ὅτι πολὺ τὸ πλῆθος τῶν Πλανήτων,
καὶ ἴσ' ἡ προθυμία των καὶ ἡ ἀξία ἦτον.

2

Ἄλλ' ἐμβριθῶς σκεψάμενος, καὶ προνοῶν ἐμφρόνως,
νὰ ὀνομάσωσιν αὐτοὶ ἐνέκριναν ἐν τέλει
ἓνα των, ὃς διαδεχθεὶς τὴν θέσιν τοῦ Δυδῶνος,
νὰ διορίσῃ μέτοχον τοῦ ἔργου ὃν ἂν θέλῃ.
Οὕτως οὐδὲν τοῖς Πλάνησι κατὰ τοῦ ἡγεμόνος
δυσαρεσκείας αἴσθημα νὰ διαμείνῃ μέλλει,
καὶ οὕτως ἀπεδείκνυε πῶς τοὺς τιμᾶ ἐπίσης,
οὐδὲ ἀδίκους ἐν αὐτοῖς πῶς θέλει διακρίσεις.

3

Δι' ὃ αὐτοὺς μετακαλῶν, τοιαῦτα τοῖς προτείνει·
 «Τὴν πρώτην μου ἀπόφασιν τὴν εἶχετε ἀκούσει·
 τῇ νέᾳ μὲν βοήθειαν νὰ δώσωμεν ἐκείνῃ,
 νὰ τῇ δοθῇ πλὴν ὥριμος κ' ἐν ὥρᾳ ἀνηκούσῃ.
 Καὶ ἤδη τὴν ἀνανεῶ· καθεὶς νὰ τὴν ἐγκρίνῃ
 ἐλεύθερος, ἐλεύθερός καὶ νὰ τὴν ἀποκρούσῃ.
 Διότ' εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ κόσμου τὴν μεγάλῃν
 πολλάκις εἶν' εὐστάθεια τὸ φρένα μεταβάλλειν.

4

«Ἄλλ' ἂν εἰς τὴν ἀνδρείαν σας ἀνοίκειον φρονῆτε
 πρὸ τοῦ κινδύνου νὰ σβεσθῇ ἡ μάχιμός σας ζέσις,
 καὶ ἡ ἀδάμαστος σας φρὴν ἂν νὰ καμφθῇ ἀρνῆται
 εἰς τὰς περισκεψιν πολλὴν πνεύσας παραινέσεις,
 μὴ ὅτι ἄκοντας ὑμᾶς ἐκώλυσα εἰπῆτε,
 καὶ ὅτι δοὺς, ἀνακαλῶ τὰς πρὶν μου ὑποσχέσεις·
 ἀλλ' ἔστω, ὡς καὶ χρεωστεῖ, γλυκὺς ὁ χαλινός μου.
 καὶ ἀνειμένος ὁ ζυγὸς τῆς κυβερνήσεώς μου.

5

«Ἄν θέλητε νὰ μείνητε ἢ ἂν νὰ πορευθῆτε,
 ὑμεῖς ἀποφασίσατε· κυρίου σᾶς κηρύττω.
 Πλὴν θέλω πρὶν, διαδόχον ἐκείνῳ νὰ εὐρῆτε,
 ὅστις πρὶν πέσῃ ἔνδοξος, ὑμῶν ἐπεμελεῖτο·
 εἶτα τοὺς δέκα παρ' αὐτῶ νὰ διορίσῃ κεῖται·
 τῶν δέκα δὲ τὸν ἀριθμὸν μηδόλως ὑπερβήτω.
 Τὴν ὑπερτάτην δύναμιν ὡς πρὸς αὐτὸ φυλάττω,
 πρὸς τὰ λοιπὰ δ' ὡς βούλεται αὐτὸς διοικησάτω.

6

Ὁ Βουλλιῶν ἐλάλησεν αὐτά. Ὁ δ' ἀδελφός του
 τῇ συναινέσει τῶν λοιπῶν αὐτὰ τῷ ἀπεκρίθη.
 «Τῆς μὴ σπευδούσης ἀρετῆς καὶ τῆς πραγματογνώστου,
 τῆς προνοούσης, ἡ μερίς σοὶ πρέπει κ' ἐνεμήθη.
 Ἡμῖν καρδίας ἰσχυρᾶς ἡμῖν χειρὸς εὐρώστου
 ἀνάγκην ἐπιβάλλουσιν ὁ βίος καὶ τὰ ἦθη.
 Θὰ ἦτο δ' ἡ ἐνέργεια ἡ ἐμβριθῶς βραδεῖα
 παρ' ἄλλοις μὲν περίσκεψις, πλὴν παρ' ἡμῖν δειλία.

7

«Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος μικρὸς τῆς ἐκστρατείας,
 καὶ τούτου ἀντιστήκωμα ἐπίσημα ὀφέλη,
 πρὸς τὸν σκοπὸν τὸν ἐνδοξὸν διὰ τῆς σῆς ἀδείας
 ν' ἀπέλθ' ἡ αἰρετὴ δεκάς μετὰ τῆς κόρης μέλλει.»
 Τοιαῦτα λέγει, καὶ μ' αὐτὰς τὰς λέξεις τὰς πλαγίας
 νὰ ὑποκρύψῃ προσπαθεῖ τὰ φλέγοντά τον βέλη,
 ὑπ' ἄλλου ζήλου κάλυμμα κ' οἱ ἄλλοι προσποιοῦνται
 τιμὴν διώκοντες, ἐν ᾧ ὑπ' ἔρωτος κεντροῦνται.

8

Ἄλλ' ὅμως ὁ Εὐστάθιος, ὁ Βουλλιῶν ὁ νέος,
 πρὸς τῆς Σοφίας τὸν υἱὸν ζηλεύων ἀποβλέπει,
 διότι ἐπὶ ἀρετῇ ἦν οὗτος φθονητέος,
 καὶ ἐν ὠραίῳ σώματι ἡ ἀρετὴ ἐμπρέπει.
 Δὲν θέλει σύντροφον αὐτόν. Ζηλοτυπίας δέος
 πανοῦργα τῷ ἐνέπνευσε φρονήματα καὶ ἔπη,
 διὸ καὶ τὸν ἀντίζηλον λαμβάνων κατὰ μέρος,
 τῷ λέγει μετὰ τέχνης, ἧς διδάσκαλος ὁ ἔρωσ.

9

«Ρινάλδε, σὺ γεννήτορος μεγάλου υἱὲ μείζον,
 σὺ ἐν ἀγῶσιν ἔφηβος διακριθεὶς δυσκόλοις,
 τίς ἄρα ἔσται τοῦ λοιποῦ δι' ἐκλογῆς ὀρίζων
 τῆς τύχης ἀμφοτέρων μας, τῆς φάλαγγός μας ὅλης;
 Ἐγὼ δὲ τὸν Δυδῶνα πρὶν, μόνον αὐτὸν, γνωρίζων
 νὰ μὲ προστάζῃ ἄξιον, κ' ἐκεῖνον ἴσως μόλις,
 τοῦ Βουλλιωῶνος ἀδελφός, εἰς τίνα ἐπιτρέπω
 νὰ εἶν' ἐμοῦ ἀνώτερος; Πλὴν σοῦ οὐδένα βλέπω.

10

«Σὲ, οὐ εἶν' ἡ εὐγένεια ταῖς ἀνωτάταις ἴση,
 κ' εἰς δόξαν μὲ ὑπερτερεῖς κ' εἰς πᾶν πολέμου εἶδος,
 ὃν ἐν ταῖς μάχαις μείζονα προθύμως προκηρύσσει
 ὁ πάντων μείζων τῶν λοιπῶν, ὁ μέγας Γοδεφρεῖδος,
 σὲ θέλω μόνον ἀρχηγὸν ἐγὼ ἀναγνωρίσει.
 Ἄν δὲν ποθῆς νὰ ὀπλισθῆς ὑπὲρ τῆς νεανίδος,
 βεβαίως ὅτι ἡ τιμὴ μικρὸν σ' ἐνδιαφέρει
 ἦν ἄσημον κατόρθωμα καὶ νύκτιον σοὶ φέρει.

11

«Ἐνταῦθα τῇ ἀνδρείᾳ σου θὰ εὐρεθῶσιν ἴσαι,
 μείζονες μάλιστα ἀφορμαὶ τὸν στέφανον νὰ δρέψῃ·
 ἄφες δ' ἐμὲ νὰ ἐνεργῶ, καὶ σύμφωνος ἂν εἶσαι,
 εἰς σὲ τὴν θέσιν ἀρχηγοῦ καθεὶς θὰ ἐπιτρέψῃ.
 Ἐν δὲ καὶ μόνον σοὶ ζητῶ, ἂν δὲν μοὶ τὸ ἀρνήσῃ,
 ποῦ ἡ καρδιά ἀγνοῶν τὸν νοῦν μου θέλει τρέφει·
 νὰ μ' ἐπιτρέψῃς μόνος μου ἐν τέλει, ὡς προκρίνω,
 ἢ μετ' ἐκείνης νὰ ταχθῶ, ἢ μετὰ σοῦ νὰ μείνω.»

12

Εἶπε, πλὴν δὲν ἐπρόφερε τὰς λέξεις τὰς ἐσχάτας
 μετ' ἀταράχου ὄψεως καὶ ἀνευρυθριάστου.
 Ὁ δὲ, τῆς διανοίας του γνωρίσας τὰς ἀπάτας,
 ὑπεμειδίασ' ἐννοῶν τὰς σκέψεις τὰς κρυπτάς του.
 Ἄλλ' ἐπὶ τῆς καρδίας του τῷ εἶχ' ἐλαφροτάτας
 ὁ ἔρωσ θίξει τὰς πληγὰς, μικρὰς τὰς ἀμυχὰς του·
 διὸ καὶ πρὸς ἀντίζηλον σχεδὸν ἠδιαφόρει,
 οὐδὲ ν' ἀπέλθῃ βοηθὸς ἐφρόντιζε τῇ κόρῃ.

13

Ἄλλ' εἰς τὴν φρένα ἔμεινε γραφεὶς τὴν σιδηρὰν του
 ὁ νέος καὶ πολύδακρυς τοῦ ἀρχηγοῦ του φόνος·
 καὶ ἀτιμίαν θεωρεῖ, τοῦ προπετοῦς Ἀργάντου
 ὁ βίος νὰ ἐκτείνηται ὑπὲρ τὸν τοῦ Δυδῶνος·
 καὶ τὴν φωνὴν προσδέχεται ἐκείνην μὲ χαρὰν του,
 τὴν ἀπαγγελλομένην τῷ ἀξίαν ἡγεμόνος.
 Τοῦ νεανίσκου τὴν ψυχὴν, τοῦ κολακευομένου,
 ἡ ἀρμονία ἔτερψε τοῦ ἀψευδοῦς ἐπαίνου.

14

Διὸ καὶ ἀπεκρίνατο· «Τὰς θέσεις τὰς πρωτίστας
 οὐχὶ νὰ λάβω εὐχομαι, ἀλλὰ νὰ τὰς ἀξίζω.
 Καὶ ἐὰν εἶχον ἀρετὰς ἀκόμη τὰς ὑψίστας,
 ἀφευκτον ἔπαθλον αὐτῶν τὸ σκῆπτρον δὲν νομίζω.
 Ἄλλ' ἂν μ' ἐφρόνεις ἀξίον ἀρχῆς, καὶ μὲ καθίστας
 εἰς ταύτην, δὲν θ' ἀντέτεινον, οὐδὲ σὲ ἐμποδίζω.
 Καὶ περὶ τῆς ἀνδρείας μου ὡς εὐμενῆ σας γνώμην
 ὑπερηφάνως τὴν τιμὴν αὐτὴν θὰ ἐδεχόμην.

15

«Τὴν τιμὴν ταύτην δὲν ζητῶ, ἀλλ' οὐδ' ἀρνοῦμ' ἐπίσης·
 ἂν δὲ τὴν λάβω, ἀσφαλῶς εἰς ἕκ τῶν δέκα ἔσῃ.»
 Ἄπῃλθεν ὁ Εὐστάθιος, καὶ προσπαθεῖ τὰς κλίσεις
 τῶν ἵπποτῶν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν νὰ διαθέσῃ·
 ἀλλ' ἀπαιτεῖ ὁ ἡγεμῶν Γερνάνδος προτιμήσεις.
 Ναί, ἡ Ἀρμίδα καὶ αὐτὸν ἐζήτει μὲν νὰ δέσῃ,
 ἀλλ' εἰς τὴν ὑπερήφανον καρδίαν του ὁ ἔρωσ
 ἐπεῖχε μετὰ τὴν τιμὴν τὸ δευτερεῦον μέρος.

16

Τοῦ ἀνακτος τῶν Νορβεγῶν ἦν ὁ Γερνάνδος γόνος,
 τοῦ ἀνακτος, ὅστις πολλῶν ἐπαρχιῶν ἐκράτει.
 Τὰ τῶν προγόνων στέμματα, ὁ πατρικὸς του θρόνος,
 ὕψουν τὴν φρένα του, καὶ ἦν ὑπεροπτικωτάτη.
 Ὅ δ' ἄλλος ἐναμβρύνεται εἰς ὅ,τι πράττει μόνος,
 οὐχὶ εἰς ὅ,τ' ἡ ἀρετὴ τῶν προπατόρων πράττει,
 ἂν κ' ἐν πολέμῳ ἔνδοξοι, μεγάλοι δ' ἐν εἰρήνῃ
 αἰῶνας πέντε καὶ αὐτοῦ οἱ πρόγον' εἶχον μείνει.

17

Ἄλλ' ὁ ἀγροῖκος ἡγεμῶν, ὁ μὴ ἀναγνωρίζων
 ἀξίαν πλὴν ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ ἄλλην τῆς τοῦ πλούτου,
 καὶ ἀκλεῆς ἐγκόσμημα τὴν ἀρετὴν νομίζων
 δι' ὅσους δὲν ἐπικοσμεῖ τὸ στέμμα ἐκτὸς τούτου,
 ἀγανακτεῖ ὅτι ἀπλοῦς ἵππότης ὁ ἐρίζων
 πρὸς ὃ αὐτὸς δικαίωμα ἐφρόνει τοῦ βαθμοῦ του.
 Ἐδάκ' ἡ δύσκολός του φρὴν, καὶ οὕτως ἐθυμώθη,
 ὥστ' εἰς ἀτόπους ἡ ὀργὴ παραφορᾶς τὸν ὤθει.

48

Ὁ δαίμων ὁ κακοποιός, ὁ τῶν καταχθονίων,
 εὐρεῖα θύρα ἐν αὐτῷ ὡς εἶδεν ὅτι χαίνει,
 ὑφέρπ' εἰς τὴν καρδίαν του, σιωπηλῶς εἰσδύων,
 καὶ ἐν ἀπάτῃ κυβερνῶν τοὺς λογισμοὺς του μένει,
 εἰς τὴν φιάλην τοῦ θυμοῦ τὴν φρένα του μεθύων,
 εἰς ἔχθραν τὴν ἐξαγριοῖ κ' εἰς μῖσος τὴν μαιίνει,
 κ' ἐν τῇ ψυχῇ του διαρκῶς φωνὴν ὑπερεθίζει,
 ἥτις εἰς τὴν συνείδησιν αὐτὰ τῷ ψιθυρίζει·

49

«Πῶς! ὁ Ῥινάλδος ἑαυτὸν πρὸς σὲ νὰ ἐξισώσῃ!
 Τοσαῦτ' ἀξίζει ἡ φάλαγξ του τῶν παλαιῶν ἡρώων;
 Ἄς ἀντιτάξῃ πρὸς τοὺς σοὺς, πρὶν ἑαυτὸν ὑψώσῃ,
 τὸν ἀριθμὸν τῶν δούλων του καὶ τὸν τῶν ὑπηκόων,
 τὰ σκῆπτρά του τοῖς σκῆπτροῖς σου, τοῖς ἐδικοῖς σου ζῶσι
 τὸ πλῆθος τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς θανόντων του ἀθρόον.
 Ποῦ ἀφορᾷ ὁ ἀφανὴς ἐκεῖνος τολμητίας,
 ὁ ἄρχων καὶ τὸ γέννημα τῆς δούλης Ἰταλίας;

20

» Ἄν ἡ νικήσ' ἢ νικηθῇ, ἐνίκησεν οὐχ ἦττον
 διὰ τῆς ἀξιώσεως καὶ τοῦ πρὸ σὲ ἀγῶνος·
 τιμὴ του καὶ νὰ λέγηται, τὸ τάγμα τῶν Πλανήτων
 πῶς διεφιλονείκησε πρὸς τὸν Γερνάνδον μόνος.
 Θὰ σ' ἦτον ἴσως ἐντιμον καὶ ἐνδοξον θὰ σ' ἦτον
 τὴν θέσιν νὰ διαδεχθῆς τοῦ ἰσχυροῦ Δυδῶνος·
 ἀλλὰ τὴν θέσιν τοῦ λοιποῦ σὺ νὰ δοξάσῃς πρέπει.
 Τὴν ἐξητέλισεν, ἀφ' οὗ εἰς ταύτην ἀποβλέπει.

21

» Ἄν καὶ οὐκέτι ὁμιλῶν οὐδ' ἔτι ἀναπνέων,
 ἀκόμη πρὸς τὰ γῆϊνα αἰσθάνηται συμφέρον,
 ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ οὐρανοῦ ὅποιαν ὄργην πνέων
 θὰ μένη ὁ καλὸς Διὸς, ὁ ἀρχηγὸς ὁ γέρων,
 ὅσάκις στρέφει τ' ὄμμα του πρὸς τὸν προπέτην νέον,
 καὶ βλέπει ποῦ θρασύνεται τὴν φρένα του ἐπαίρων!
 Πῶς τὴν ἀξίαν μὴ τιμῶν, οὐδὲ τὸ γηρατεῖον,
 τολμᾶ νὰ γίνη ἴσόν σου τὸ ἄπειρον παιδίον.

22

» Ναι, καὶ τολμᾶ κ' ἐπιχειρεῖ τῆς τόλμης του δὲ δρέπει
 οὐχὶ ποινήν ἀλλὰ τιμὴν, καὶ ἀμοιβὴν ἐπαίνου·
 κ' εἰσὶν οἱ παροτρύνοντες, καὶ ἄλλος ὃς τὸν βλέπει
 κ' ἐπικροτεῖ. ὦ αἴσχους σὰς κοινῶς ἐπικειμένου!
 Ἄν τὸ ἰδῇ ὁ Βουλλιῶν, καὶ ἂν τὸ ἐπιτρέπη
 ὁ νέος νὰ σ' ἀποστερῇ τοῦ σοὶ ὀφειλομένου,
 μὴ ὑπομείνης πῶποτε καθῆκόν σου ν' ἀρνηῆσαι,
 καὶ ν' ἀποδείξῃς χρέος σου τί δύνασαι καὶ εἶσαι.»

23

Θυμοῦ πληροῦται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἡ ψυχὴ του καίει,
 ὡς ἀναθάλλει τοῦ δαυλοῦ ἡ φλόξ ταραττομένη·
 ὁ δὲ θυμὸς, τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς γλώσσης του ἐκρέει,
 οὐδ' ἡ καρδιά ἐπαρκεῖ αὐτῷ ἐξογκουμένη.
 Κηρύττει δ', οὐδὲ σιωπᾶ, ἂν ὁ Ῥινάλδος πταιῆ,
 ἂν ἐν αὐτῷ τι ἀπρεπὲς ἢ φαῦλον συμπεραίνῃ.
 Τὸν λέγει γαῦρον, μάταιον· παράφορον μανίαν
 τὸ θάρρος του ἀποκαλεῖ, καὶ λύσσαν τὴν ἀνδρίαν.

24

Ἄν δέ τι λάμπη ἐν αὐτῷ ὑπέρφρον ἢ γενναῖον,
ἢ εὐκλεές προτέρημα, ἢ ἀρετὴ μεγάλη,
χολὴν τοῦ μίσους, καὶ σκιὰν τοῦ ψεύδους ἐπιχέων,
αὐτὸς ὡς ἐλαττώματα τὰ πάντα διαβάλλει·
καὶ ἡ κακολογία του, κοινὴ τὸ τελευταῖον,
αὐτοῦ τοῦ ἀντιζήλου του τὴν ἀκοὴν προσβάλλει.
Ἄλλ' οὔτε οὕτως ὁ τυφλὸς θυμὸς του παύει, οὔτε
ἡ τοῦ θανάτου πρόδρομος ὁρμὴ του χαλινοῦται.

25

Ὅτι ὁ δαίμων, ὁ κινῶν τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀνθρώπου
ἀντὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τὰς ὕβρεις του ἐμπνέων,
τὸν ὦθ' εἰς ἐπανάληψιν διαγωγῆς ἀτόπου,
καὶ εἰς τὸ στῆθός του τροφήν προσέθετε, τὸ καῖον.
Ἵπάρχ' εἰς τὸ στρατόπεδον εὐρὺ πεδῖον, ὅπου
ὁμὰς συνήθως ἵπποτῶν συρρέει ἀριστέων,
καὶ ὅπου νέοι μαχηταὶ εἰς πάλην καὶ ἀγῶνας
τὰ μέλη των ῥωννύουσιν, ἀσκοῦσι τοὺς μυῶνας.

26

Ἐκεῖ πολλοὶ καθήμενοι ἵπποταὶ ἐν ᾧ ἦσαν,
κατὰ Ῥινάλδου, ὡς αὐτῷ μοιραῖον, ὕβρεις χύνει,
καὶ εἰς τὸ δηλητήριο τοῦ ἄδου ἐμβαφεῖσαν,
ὀξεῖαν δὲ ὡς ὄφρα, τὴν γλῶσσαν του ἐκίνει.
Ἄλλ' ὁ Ῥινάλδος ἤκουσε τὴν ὕβριν τὴν ῥηθεῖσαν,
καὶ τὴν ὀργὴν δὲν δύναται ἐντός του νὰ πρᾶύνη.
«Ψεύδεσαι!» κράζει, ρίπτεται θυμοῦ, μανίας πλήρης,
κ' εἰς τὸν ἀντίπαλον ὁρμᾶ μ' ἐν πήδημα ξιφῆρης.

27

Ἦν ἡ φωνή του ὡς βροντή, ὡς ἀστραπή δ' ἡ σπάθη,
 προηγούμενη κεραυνοῦ καὶ ἀναγγέλλουσά τον
 ἐκεῖνος δ' ὄλος ἔτρεμε, καὶ πῶς νὰ διαλάβῃ
 ἐσκέπετετο τὸν θάνατον τὸν φοβερίζοντά τον.
 Ἄνδριαν πλὴν καὶ δύναμιν νὰ δείξῃ ἐπειράθη,
 μάρτυρας ἔχων θεατὰς τὰ πλεῖστα τῶν ταγμάτων.
 Δι' δ' ἐκσπᾶ τὴν σπάθην του καὶ τὸν ἐχθρὸν προσμένει,
 κ' ἐμπρὸς του εἰς ἀκλόνητον ἀμύνης θέσιν μένει.

28

Ἀμέσως ξιφη φλογοεῖ ἀστράπτουσι μυρία,
 κ' οἱ λάμποντες σπινθηρὲς τῶν γοργοῖ διασταυροῦνται,
 ὅτι ποικίλη δυσμενῶν πολεμιστῶν σωρεία
 συνέρρευσε, καὶ φέρονται τὰ πλήθη καὶ ὠθοῦνται.
 Ἦχεῖ κραυγὴ, κ' ἐγείρεται εἰς τὸν ἀέρ' ἀγρία,
 κ' εἰς ἓνα ἀναρίθμητοι ἀλαλαγμοὶ ἐνοῦνται,
 ὡς ὁ ὑψαύχην ἀντηχεῖ τῆς παραλίας ὄχθος,
 ὅταν τὸν πλήττῃ ὁ βορρᾶς καὶ ὁ τοῦ πόντου ῥόχθος.

29

Ἄλλ' οὐδαμῶς ἡ τοῦ στρατοῦ φωνὴ ἀναχαιτίζει
 τοῦ ὕβρισθέντος τὴν ὀρμὴν ἢ τὴν ὀργὴν πραύνει·
 τὰς ἀντιστάσεις ἀψηφᾶ, κραυγὴ δὲν τὸν φοβίζει,
 καὶ θέλει εἰς ἐκδίκησιν τὴν ὕβριν ν' ἀποπλύνη·
 τοὺς στρατιώτας ἀπωθεῖ, τὰ ὄπλα διασχίζει,
 καὶ στρέφεται εἰς χεῖράς του ἡ σπάθη του πυρίνη.
 Τὸ ἀπειλοῦν δὲ λύουσα τῶν ἀντιπάλων πλήθος,
 τῷ διανοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τοῦ ἐχθροῦ τὸ στῆθος.

30

Ἡ χεὶρ του ἀκατάσχετος, ἀλλ' ἑαυτῆς κυρία,
 ἐν τῇ ὀργῇ της τὰς πληγὰς βραχδαίας καταφέρει,
 κ' εἰς στήθος καὶ εἰς κεφαλὴν μὲ τραύματα μυρία
 τῷ κρεουργεῖ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ λαιὰ του μέρη,
 καὶ στρεφομένη πανταχοῦ, ὡς ἀστραπὴ ταχεῖα,
 τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔξαπατᾷ, τὴν τέχνην παραφέρει,
 καὶ πίπτει ἀπροσδόκητος, καὶ αἰφνιδίως παῖει
 τὸ κεχηνὸς τοῦ θώρακος, καὶ εἰς τὸ αἷμα πλέει.

31

Καὶ οὐδὲ πρὶν ἐπαύσατο τῆς λύσσης τῆς μαχίμου,
 πρὶν ἅπαξ, δις τῷ ἔπηξε τὸ ξίφος εἰς τὰ στήθη.
 Πίπτει ὁ δειλαιοὺς πληγεὶς· καὶ δι' ὁδοῦ διδύμου
 καὶ ἡ πνοὴ του ἐνταυτῷ καὶ ἡ ψυχὴ ἐχύθη.
 Ὁ νικητῆς δὲ τῆς χειρὸς ἀφίνων τῆς ἀλκίμου
 τὸ ὄπλον ἔτι κάθυγρον, μακρὰν του ἐκινήθη·
 ὅτι ὡς εἶδε τὸν ἐχθρὸν ἀσπαίροντα ἐμπρὸς του,
 ἐσβέσθ' ἡ ἀγριότης του κ' ἐκάμφθη ὁ θυμὸς του.

32

Ὁ Γοδεφρείδος, τὴν βοὴν ἀκούσας τὴν ἀγρίαν,
 ἀφίχθη. ὦ θεάματος φρικτοῦ, μισητοτάτου!
 Βλέπει νεκρὸν τὸν Νορβεγόν· τὴν κόμην, τὸν μανδύαν
 τῷ χρεὶ αἷμα, τὴν μορφὴν βάφει χροιά θανάτου.
 Κλαυθμῶν, καὶ θρήνων, καὶ κραυγῶν ἀκούει συναυλίαν·
 θρηνοῦσ' οἱ φίλοι τοῦ νεκροῦ καὶ τὰ στρατεύματά του.
 Ἐκπεπληγμένος δ' ἔρωτᾷ· «Τίς ἦν ὁ τολμητίας,
 ὁ ἀπειθής, ὁ ἔνοχος τῆς ἀνοσιουργίας;»

33

Ἄρνάλδος, ὁ θερμότερος τῶν τοῦ νεκροῦ ἐταίρων,
 πᾶν ἐξετίθει τὸ συμβᾶν, κ' ἐκθέτων τὸ ἐδεῖνου·
 πῶς ὁ Ῥινάλδος ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἐλαφροτέρων
 δραξάμενος, παράφορος ἐρρίφθη κατ' ἐκείνου,
 πῶς τὸν ἐπλίτην τοῦ Χριστοῦ ὁ ὄπλα Χριστοῦ φέρων
 εἰς λύσσαν ἐθυσίασεν ὀργῆς τοῦ ὑπευθύνου,
 καὶ τοῦ στρατεύματος παντὸς ἀπέναντι, ἠψήφει
 τοὺς ἔρους οὓς ἐκύρωσαν τοῦ στρατηγοῦ αἱ ψῆφοι.

34

Ὅτι θανάτου ἄξιον τὸν θεωρεῖ ὁ νόμος,
 καὶ πρέπει νὰ τιμωρηθῇ ὅπως αὐτὸς προστάττει·
 βαρεῖα μὲν καθ' ἑαυτὴν ἡ πράξις του, ἀλλ' ὅμως
 ὡς ἐκ τοῦ τόπου καὶ καιροῦ πῶς ἦτο βαρυτάτη,
 ὅτι ἐὰν διὰ ποινῆς δὲν ἐμποιῆται τρόμος,
 καθεῖς των θὰ ἐμψυχωθῇ παρόμοια νὰ πράττη,
 καὶ ὅτ' οἱ ἀδικούμενοι, εἰς εὐθυδίκους κρίσεις
 οὐκέτι θὰ προσφεύγωσιν, ἀλλ' εἰς ἀντεκδικήσεις.

35

Ἐντεῦθεν αἱ διχόνοιαι, αἱ ἐριδες κ' αἱ ῥήξεις,
 ὅσας ὁ νόμος τῶν χειρῶν ὁ ἀδικος χαλκεύει.
 Τῶν ἀρετῶν του ἔπειτα ἀναπολεῖ ἐνδείξεις,
 ὅσας ὀργὴ ἢ ἔλεος αὐτῷ ὑπαγορεύει.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης κατ' αὐτοῦ προτείνει ἀποδείξεις,
 καὶ τὸν κατηγορούμενον ἐντόνως προστατεύει.
 Ἀκούει, μ' ὄψιν αὐστηρὰν, αὐτῶν ὁ Γοδεφρεῖδος,
 πρόμαντιν φίβου μὲν πολλοῦ, ὀλίγης δὲ ἐλπίδος.

36

Καὶ ὁ Ταγκρέδης ἔλεγεν· «ὦ κύρι', ἐνθυμεῖσαι τίς ὁ Ῥινάλδος πάντοτε ὑπῆρξε, καὶ ὁποῖος, ὀπόσαι τῇ ἀνδρίᾳ του τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι, κ' ἢ ἐξ ἀνάκτων γενεά, καὶ ὁ κλεινός του θεῖος ὁ Γέλφος πόσον τὸν τιμᾶ. Αἱ τιμωρίαι ἴσαι δὲν πρέπει νὰ κατέρχωνται ἐξ ὕψους τῆς ἰσχύος. Εἰς διαφόρους πταίσαντας τὸ πταῖσμα διαφέρει· πρὸς ἴσους εἶναι δίκαιον τὸ ἴσον, καὶ συμφέρι.»

37

Ὁ δ' ἀρχηγὸς ἀπήντησε· «Παρά τῶν ἀνωτέρων διδάσκονται ὑποταγὴν οἱ ταπεινότεροί των. Κακῶς, Ταγκρέδη, παραινεῖς, ἂν θεωρῆς συμφέρον τὸ νὰ ἐκτραχηλίζηται ἀκάθεκτος ὁ κρείττων. Ἄν μόνον ἐπὶ τῶν μικρῶν καὶ τῶν ταπεινοτέρων ἡ δύναμις μου ἔφθανε, τί δύναμις θὰ ἦτον; Σκῆπτρον ἀνίσχυρον ἐγὼ καὶ κράτος ἐπ' αἰσχύνη ἂν ἔλαβον, δὲν δέχομαι τὸ δῶρόν του· ἄς μείνη.»

38

»Οὐχί· σεπτὸν κ' ἐλεύθερον, ὡς μοὶ ἐδόθη, κεῖται, καὶ θενά κεῖται παρ' ἐμοὶ ὡς τέλους ἀμειώτως. Ἐξεύρω πῶς ἀρμόζεται, καὶ ποία ἀπαιτεῖται διαφορὰ τῶν ἀμοιβῶν καὶ τῶν ποινῶν εἰκότως, καὶ πότε πρέπει ἀκριβῆς ἰσότης νὰ τηρῆται, χωρὶς νὰ διακρίνηται ὁ ἔσχατος καὶ πρῶτος.»
Τοιαῦτα ἔλεγεν· ὁ δὲ πρὸς ταῦτα δὲν ὠμίλει, διότι ἡ εὐλάβεια τῷ ἔδεε τὰ χεῖλη.

39

Ὁ δὲ Ῥαιμόνδος, αὐστηρᾶς φρενός, ἀρχαίου ἤθους
 κεκηρυγμένος ζηλωτής, τοὺς λόγους του ἐπῆνει.
 «Ὁ οὕτω προϊστάμενος τοῦ ὑπηκόου πλήθους
 δύναται, λέγει, παρ' αὐτῷ σεβάσμιος νὰ γίνη.
 Ἡ πειθαρχί' ἀπόλλυται ἀπὸ λαοῦ, συνήθους
 συγγνώμην πάντοτε, ποτὲ ποινὴν νὰ μὴ προσμείνη.
 Ἐκλείπει πᾶσα δύναμις, πᾶν κράτος καταρρέει,
 ἐὰν τὴν ἐπιείκειαν μὲ φόβον δὲν συνδέη.»

40

Ὡς δ' ὁ Ταγκρέδης ἤκουσε τοιαῦτα, σπουδῆ πάσῃ
 τοὺς καταλείπει, ἀπ' αὐτὸ ἀπέρχεται τὸ μέρος,
 πρὸς τὸν Ῥινάλδον στρέφεται, κ' ἐπείγεται νὰ φθάσῃ,
 καὶ ὁ ταχύπους ἵππος του τὸν φέρει ὑποπτέρως.
 Ὁ δὲ Ῥινάλδος, τοῦ ἐχθροῦ ὡς εἶχεν ἀποσπάσει
 τὴν ὕβριν μετὰ τῆς ψυχῆς, ἐσύρθ' ἰδιαιτέρως
 εἰς τὴν μονήρην του σκηνήν. Ἐκεῖ εὐρών τον ἔτι
 ὁ φίλος του, τὰ ὑπ' αὐτῶν ῥηθέντα τῷ ἐκθέτει.

41

Προσεπιλέγει δ' εἰς αὐτά· «Ἄν καὶ κακῶς, νομίζω,
 ἐκφράζ' ἢ ἐπιφάνεια τὰ βάθη τῆς καρδίας,
 τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἂν καὶ πολλοὶ γνωρίζω
 πῶς κρύπτονται εἰς τοῦ νοδὸς τὰς πτύχας τὰς μυχίας,
 ἀλλὰ ὁ ἀρχιστράτηγος, ἐξ ὅσων οἰωνίζω,
 κ' ἐκ τῆς ἰδίας ἄλλως τε αὐτοῦ ὁμολογίας,
 ἀποφασίσας φαίνεται νὰ σὲ καθυπεβάλλῃ
 εἰς ὅσ' ἂν καὶ οἱ ἔνοχοι ὑπόκεινται οἱ ἄλλοι!»

42

Πρὸς ταῦτα ἐμειδίασε πικρῶς ὁ νεανίας,
 ἀλλὰ ἐπέλαμψεν ὄργῃ εἰς τὸ μειδίαμά του.
 « Ἄς πειραθῆ, ἀνέκραξε, δειλῆς ἀπολογίας
 ὁ εἰς δεσμὰ συρόμενος καὶ στέργων τὰ δεσμὰ του.
 Ἐγὼ δ' εἰμι ἐλεύθερος, καὶ τῆς ἐλευθερίας
 λάτρης τελῶ ἐκ γενετῆς, καὶ λάτρης ὡς θανάτου.
 Νὰ φέρῃ ὁ βραχίων μου τὴν μάχαιραν, κ' ἐπίσης
 νὰ δρέπῃ δάφνας γυμνασθεῖς, δὲν δέχεται ἀλύσεις.

43

»Τοιαύτην ἂν ὁ Βουλλιῶν τῶν εὐγενῶν μου κόπων
 μοὶ προορίζῃ ἀμοιβήν, τῶν φυλακῶν τὸ σκότος,
 καὶ ὡς τὸν χυδαιότερον ἂν θέλῃ τῶν ἀνθρώπων
 νὰ μ' ὑποβάλλ' εἰς βάνουσον ποινήν, ἃς ἔλθῃ πρῶτος,
 ἢ ἄλλους ἃς μοὶ πέμψῃ κἂν, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον
 προσμένω· θὰ δικάσωσι τὰ ὄπλα μας εἰκότως.
 Μοὶ εἶναι προφανέστατον, δι' ὅσων μοὶ ἀγγέλλει,
 πῶς τραγωδίαν τοῖς ἐχθροῖς νὰ παραστήσῃ θέλει.»

44

Ταῦτα εἰπὼν, τὰ ὄπλα του ἐν βίᾳ ἐνεδύθη.
 Κοσμεῖ χαλκὸς τὰ στήθη του, χαλκὸς τὴν κεφαλὴν του·
 ὑπὸ τὸ σάκκος του ἡ χεὶρ ἡ στιβαρά του βρίθει,
 καὶ ἡ μεγάλη σπάθη του ἠρτήθ' εἰς τὴν ὀσφύν του.
 Λαμπρὸς τὴν ὄψιν, εὐπρεπῆς παρίσταται τῷ πλήθει,
 ὡς ἂν ἡλίου ἔστερον ἀκτῖνες τὴν μορφὴν του.
 Ἀγέρωχος ἐβάδιζεν, κ' ἐξ οὐρανοῦ ἐθάρρεις
 κατήρχετο ἀγριωπὸς, χαλκοφορῶν ὁ Ἄρης.

45

Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης προσπαθῶν τὴν ἐπηρμένην φρένα
καὶ τὸν ἀκαταμάχητον θυμὸν του νὰ μαλάξῃ,
τῷ λέγει· «Τ' ἀκατόρθωτα, ὦ ἥρω, εἰς καθένα,
ἡξεύρω ἢ ἀνδρία σου ζητεῖ νὰ διαπράξῃ.
Ἡ ἄκαμπτός σου ἀρετὴ ἐγείρει τὸν αὐχένα,
ὀσάκις βίαν προσκληθῆ εἰς βίαν ν' ἀντιτάξῃ.
Ἄλλὰ μὴ δῶῃ ὁ Θεὸς, κ' εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν
σκληρὰν τῆς πεῖραν λάβωμεν πρὸς βλάβην ἡμετέραν!

46

«Εἰπέ μοι τί προτίθεσαι; Εἰς αἷμα τῶν ἐταίρων,
αἶμ' ἀδελφῶν, νὰ μολυνθῆ ἡ χεὶρ σου λοιπὸν θέλει;
Πῶς τραυματίζεις τὸν Χριστὸν δὲν βλέπεις, καταφέρων
πληγὰς εἰς τοὺς Χριστιανούς, τὰ προσφιλεῖ του μέλη;
Πῶς! δι' ἐπίδειξιν τιμῶν κενῶν καὶ ἐφημέρων,
ὡς κύμα διαρρέουσῶν θαλάσσιον, σοὶ μέλει;
Καὶ ταύτην ὑπερτίθεσαι τῆς δόξης τῆς ὑψίστης,
τῆς δόξης τῆς ἐν οὐρανῷ, ἣν δίδωσιν ἡ πίστις;

47

» Ἄλλ' ὄχι, νίκα σεαυτὸν, καὶ, πρὸς Θεοῦ, ἐκδύσου
τῶν αἰμοδόρων τάσεων καὶ τῶν ὑπερηφάνων.
Δειλία δὲν σ' ἐδάμασε, σὲ κάμπτ' ἡ θέλησίς σου,
καὶ ἀνταξίαν θεωρῶ τὴν ἡττάν σου στεφάνων·
καὶ κύρος δὲ ἂν δέχεται παραδειγμάτων, πείσου
καὶ ὑποχώρησον, ἐμὲ παράδειγμα λαμβάνων.
Ὡς σὲ, κ' ἐμὲ προὐκάλεσαν· ἀλλ' ὅμως κατεστάλην
ὑπ' ἐμαυτοῦ, ἀποφυγῶν τὴν πρὸς οἰκείους πάλην.

48

» Ὅπότ' ἐγὼ κατέκτησα τὴν χώραν τῶν Κιλικίων,
 τὰς τῆς σημαίας τοῦ Χριστοῦ πτυχὰς ἀναπετάσας,
 ὁ Βαλδοβῖνος ἐπελθὼν, διὰ τεχνῶν ἀδίκων
 τὴν χώραν ἐκυρίευσε, τὸ κτῆμά μου ἀρπάσας.
 Δὲν εἶδα ὑπ' ἄλωπεκῆν λανθάνοντα τὸν λύκον,
 οὐδ' ὑπὸ φίλου πρόσχημα τὰς πονηρίας πάσας;
 Οὐδόλως πλήν ἠθέλησα, ὀπλίζων τὴν παλάμην,
 νὰ λάβ' ὀπίσω τὸ κλαπέν· καὶ ἔμῳς ἠδυνάμην.

49

» Ἄλλ' ἂν σοὶ φαίνωντ' ἐπαχθεῖς αἱ ἀγενεῖς ἀλύσεις,
 ἂν σ' εἶναι ἀποτρόπαιος ἢ τῆς εἰρκτικῆς σκοτία,
 καὶ προτιμᾶς, ἀποφυγὼν αὐτὴν, ν' ἀκολουθήσης
 ἔσα ὡς ἔθιμα τιμῆς ἐγκρίν' ἢ κοινωνία,
 συνήγορόν σου ἄφες με, καὶ μὴ χρονοτριβήσης·
 πρὸς Βοημόνδον ἄπελθε τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ.
 Νομίζω ἀσφαλέστερον νὰ φύγῃς ἀπ' ἐμπρὸς του.
 Μὴ ἀψηφῆσῃς τὴν ἑρμῆν τῆς πρώτης κρίσεώς του.

50

» Μετ' οὐ πολὺ, ἂν καθ' ἡμῶν προκύψῃ ἡ σημαία
 τῶν Αἰγυπτίων καὶ λοιπῶν βαρβάρων ἡγεμένων,
 ἢ ἔξοχος ἀνδρία σου θὰ λάμψῃ, ἀναγκαία,
 ἀφ' οὗ μακρὰν μας ἀποστῆς, καὶ ἔξω τῶν ἀγώνων,
 καὶ ἄνευ σοῦ ἡ στρατιὰ θὰ εἶναι ἡ γενναία,
 ὡς ἄνθρωπος ἀποκοπεῖς χειρῶν καὶ βραχιόνων.»
 Ἐὰν αὐτὰ προσεπερχόμενος ὁ Γέλφος τὸν προτρέπει,
 ἔτι χωρὶς ἀναβολῆς ν' ἀναχωρήσῃ πρέπει.

51

Τοιαῦτα παραινούμενος ὁ γαῦρος νεανίας,
 τὴν ὑπερόπτην φρένα του μετέτρεψε, καὶ κλίνει.
 Τὴν κινδυνώδη θέσιν του ν' ἀφήσῃ μετὰ βίας
 τοῖς προσπαθοῦσι φίλοις του οὐκέτι ἀντιτείνει.
 Ἐν τούτοις πλῆθος πέριξ του συρρέ' ὑπὸ φιλίας,
 καὶ νὰ τὸν συνοδεύσωσι καθεὶς των τῶ προτείνει.
 Ἄλλ' οὔτε τούς εὐχαριστεῖ· τὸν ἵππον του ἀνέβη,
 καὶ δύο μόνους ὄπαδούς λαμβάνων ἀφιππεύει.

52

Ἄναχωρεῖ, καὶ ὑψηλαὶ κεντῶσι τὴν ψυχὴν του
 ἰδέαι φήμης εὐγενοῦς καὶ δόξης αἰωνίας·
 πτεροῦται πρὸς ἀνήκουστα, πρὸς ἀσυνήθ' ἢ φρήν του,
 πρὸς κατορθώματα λαμπρά, καὶ πρὸς μεγαλουργίας.
 Νὰ πέσῃ θέλει πολεμῶν, κοσμῶν τὴν κεφαλὴν του
 μὲ δάφνην ἢ κυπάρισσον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας,
 καὶ διελθὼν τὴν Αἴγυπτον, νὰ φθάσῃ μέχρις ὅπου
 ὁ Νεῖλος κρύπτει τὴν πηγὴν ἐντὸς ἀγνώστου τόπου.

53

Ἄλλ' ὅταν ἀπερχόμενος ὁ μεγαλόφρων νέος,
 ἐστράφη τὸν χαιρετισμὸν τὸν τελευταῖον δίδων,
 ὁ Γέλφος δὲν ἐπρόσμεινεν, ἀλλ' ἔσπευσε δρομαῖος
 πρὸς ἄλλα μέρη τῶν σκηνῶν, ζητῶν τὸν Γοδεφρεῖδον.
 Ὡς δὲ τὸν εἶδε καὶ αὐτὸς, ἐφώνησεν εὐθέως·
 «ὦ Γέλφε, τύχη ἀγαθὴ! σ' ἐζήτουν ὅτε σ' εἶδον,
 καὶ εἶχον πέμψει εἰς πολλὰ τοῦ στρατοπέδου μέρη,
 ἂν τῶν κηρύκων μου κἀνεῖς σ' ἀπῆντα, νὰ σὲ φέρῃ.»

54

Εἶτα μακρύνας τοὺς λοιποὺς, καὶ τὴν φωνὴν χαλάσας,
σπουδαίους λόγους πρὸς αὐτὸν καὶ σοβαροὺς προφέρει.

«ὦ Γέλφε, ὁ ἀνεψιὸς ὁ σὸς, ἀφηνιάσας,
ἐπ' ἀληθείας φέρεται ὡς ὁ θυμὸς τὸν φέρει.
Ποινὴν διὰ τῆς πράξεως τὸ βᾶρος ἐπισπάσας,
νομίζω ὅτ' εἰς ἑαυτὸν κακὸν θὰ ἐπιφέρει.
Θὰ ἡγαλλόμην ἐκ ψυχῆς ἂν ἦν ἀθῶος ἴσως·
ἀλλὰ ὁ πάντων ἀρχηγὸς πρὸς πάντα ἔσται ἴσος.

55

»Καὶ ἔσται ὑπερασπιστὴς καὶ φύλαξ τοῦ νομίμου,
καὶ τοῦ δικαίου πρόμαχος ἐν πάσῃ περιστάσει·
κ' ἐλεύθερος τῆς τῶν παθῶν δουλείας τῆς ἀτίμου
μενεῖ, ὅταν ὁμοίους του καλῆται νὰ δικάσῃ.
Τῇ πειθαρχίᾳ, τῇ τιμῇ καὶ τῇ διαταγῇ μου
τὸν συγγενῆ σου ν' ἀπειθῇ ἂν εἶχέ τις βιάσει,
ὡς ἤκουσα λεγόμενον, ἃς ἔλθῃ, καὶ ταχέως
τὴν κεφαλὴν τοῖς δικασταῖς ἃς κλίνῃ κατὰ χρέος.

56

»Ἄς ἔλθῃ εἰς τὴν φυλακὴν οἰκεία του θελήσει·
αὐτὴ καὶ μόνη δύναται ἢ χάρις νὰ τῷ γίνῃ.
Ἄν ὅμως μείνῃ ἄκαμπτος καὶ ἂν μᾶς ἀψηφῆσῃ,
(γνωστὴ ἢ ἀχαλίνωτος ὁρμὴ του μ' εἶν' ἐκείνη),
σὺ θέλεις ἐπιμεληθῆ καὶ τὸν καθοδηγήσει,
μὴ ἄνθρωπον μακρόθυμον καὶ πρᾶον παροξύνῃ
νὰ γίνῃ κατὰ δίκαιον ἐκδικητὴς τῶν νόμων,
ἐμπνέων τὸν σωτήριον τοῖς ἀπειθοῦσι τρόμον.»

57

Τοιαῦτα μὲν ὁ Βουλλιών· ὁ Γέλφος δ' ἀπεκρίθη·
 «Ψυχὴ πρὸς ὕβριν ἄτιμον κατεξανισταμένη
 λαιδόρους λέξεις ν' ἀνεχθῆ οὐδέποτ' ἐδυνήθη,
 καὶ πρὸς τὴν περιφρόνησιν ἀνάλγητος νὰ μένη.
 Ἄν θανατῶν τὸν ὕβριστὴν αὐτὸς ἐξεδικήθη,
 νὰ πνίξῃ τὴν δικαίαν του ὀργὴν τίς ὑπομένει;
 Τίς τὰς πληγὰς του ἀριθμεῖ, ἅς δίδ' ἢ ἅς λαμβάνει,
 ὅταν ἡ μάχη μαίνεται κ' ἐκεῖνος ἐξεμάνη;

58

» Ἄλλ' ὅ,τι θέλεις παρ' αὐτοῦ, προστακτικῶς ὀρίζων,
 ὑπὸ τὸ δικαστήριον ἔλθων νὰ ὑποκύψῃ,
 λυποῦμαι, ἀλλ' ἀδύνατον. Τὴν θέσιν του γνωρίζων,
 ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου σου προὔτιμησε νὰ λείψῃ·
 ἰδοῦ με ἕμως ἔτοιμος, τὴν χεῖρά μου ὀπλίζων,
 εἰς τὸν ἐπιχειρήσαντα μομφὴν νὰ τῷ προστρίψῃ
 ἢ τὴν τιμὴν του δάκνοντα, νὰ δείξω κατὰ χρέος
 ὅτ' εἰς ἀδίκους προσβολὰς ἀντέτεινε δικαίως.

59

» Δικαίως, λέγω, τὴν ὄφρυν, τὸν τύπον τοῦ ἀνόμου
 νὰ ταπεινώσ' ἠθέλησε καὶ νὰ τὸν καταβάλλῃ.
 Ἄν ἔσφαλε, τὸ σφάλμα του ἦν μόνον λήθη νόμου.
 Οὐδόλως ἐπαινῶ αὐτὸν, κ' ἡ λύπη μου μεγάλη.»
 Πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Βουλλιών· «Ἄς φύγη! Τῷ στρατῷ μου
 διχονοιῶν ζιζάνια δὲν θέλω νὰ ἐμβάλλῃ.
 Τῆς ἔριδος ἐπιθυμῶ τὸ σπέρμα ν' ἀποπνίξῃς.
 Ἀποσβεσθήτω, πρὸς Θεοῦ, ἡ ἀπευκταία ῥῆξις.»

60

Ἄλλὰ νὰ λάβῃ κραταιὰν αὐτοῦ ἐπικουρίαν
οὐδόλως ἀπελπίζεται ἢ πονηρὰ ἐκείνη.
Παρακαλεῖ πανήμερον, καὶ πᾶσαν μαγγανείαν,
πᾶσαν παγίδα ἔντεχνον τὸ κάλλος τῆς ἐντείνει.
Ἄλλ' ὅτ' ἐπέρχεται ἡ νύξ, καὶ μέλανα μανδύαν
ἐπὶ τοῦ φθίνοντος φωτὸς κατὰ δυσμᾶς ἐκτείνει,
δύω ἰππότας, δύω τῆς λαμβάνει θεραπαίνας,
κ' εἰς τὰς σκηνάς τῆς σύρεται, μονήρεις πεπηγμένας.

61

Ἄλλ' ἂν καὶ πολυμήχανος εἰς τὴν πλοκὴν τῶν δόλων,
κ' εἰς χάριν καὶ θωπεύματα ἢ τέχνη τῆς μεγάλης,
ἂν κ' ἔλαβεν ἐξ οὐρανοῦ μορφὴν ἀκτινοβόλον,
οἶαν οὐδ' ἔσχε πώποτε οὐδ' ἔξει ποτὲ ἄλλη,
καὶ ἂν ἐνετυπώθησαν εἰς τῶν ἡρώων ὄλων
τὴν ἐρωτόληπτον ψυχὴν τὰ μαγικά τῆς κάλλη,
πλὴν δὲν κατώρθωσεν ἐντὸς τῶν τρυφηλῶν παγίδων
τοῦ ἔρωτος, τὸν εὐσεβῆ νὰ λάβῃ Γοδεφρείδον.

62

Ματαίως δέλεαρ γλυκὺ τῷ τείνει, καὶ ματαίως
ἐλπίζ' εἰς ἐρωτομανῆ νὰ τὸν ἐλκύσῃ βίον.
Καθὼς ὁ κορεσθεὶς στρουθὸς, ὁ μὴ ὀρμῶν ὀξέως
ἔπου τροφή προτίθεται, ἀπάτη τῶν στρουθίων,
οὕτω πᾶν φεύγει τὸ τὴν γῆν κατακηλοῦν ἠδέως,
καὶ τὰς ἐρήμους προτιμᾷ ὁδοὺς τῶν οὐρανίων·
καὶ ὅσ' ἂν δίκτυα χρυσᾶ ὁ ἔρωσ τῷ ταννύη,
ἄκαμptos πάντα ματαιοῖ καὶ πάντα διαλύει.

63

Τοὺς λογισμούς του πρόσκομμα τοὺς εὐσεβεῖς δὲν σύρει
 ἐκτὸς τῶν τρίβων ἄς αὐτὸ τὸ θεῖον τῷ χαράττει.
 Μυρί' ἀλλάσσει σχήματα, μαγγανευμάτων πλήρη
 ἢ ὡς Πρωτεὺς πολύτροπος καὶ ἡ πανουργοτάτη.
 Πᾶν σχῆμά της δὲ φλογερὸν τὸν ἔρωτα ἐγείρει,
 καὶ ὅπου πρὶν εἰς τὰς ψυχὰς τὸ ψῦχος ἐπεκράτει.
 Ἄλλ' οὗτος, χάρις τῷ Θεῷ, εἰς τὰ τεχνάσματά της
 ἀντέστη, καὶ κατέρδρευσε τὸ ἔργον τῆς ἀπάτης.

64

Εἶχεν ἐκλάβει ἡ καλὴ, πῶς εἰς τοῦ βλέμματός της
 τὰς φλόγας δὲν ἀνθίστατο ποτὲ καρδία σώφρων.
 Πλὴν πόσ' ἡ ἀγανάκτησις, καὶ τίς ὁ θαυμασμός της,
 πῶς κατησχύνθη ταπεινὴ ἡ πρῶην μεγαλόφρων!
 Τότε νὰ στρέψη τὴν αἰχμὴν τῆς δεξιότητός της
 εἰς ὅ,τι ἐφικτότερον, συγκατανεύει πρόφρων,
 ὡς στρατηγὸς ἀπόρθητα πολιορκήσας μέρη,
 καὶ ἀπαυδήσας, ἀλλαχοῦ πολέμους περιφέρει.

65

Ἐπίσης ὑπὸ τῶν θερμῶν βελῶν της δὲν ἐτρώθη
 καὶ τοῦ Ταγκρέδου ἡ γοργή, ἀήττητος καρδία,
 διότι ἀρχαιότεροι τὸν ἀπησχόλουν πόθοι,
 κ' εἰς διπλὴν φλόγα ἐν αὐτῇ δὲν ἦν εὐρυχωρία,
 ὁ ἔρωσ ὑπὸ ἔρωτος ἐτέρ' οὐδετερώθη,
 ὡς φάρμακον οὐδετεροῖ φαρμάκου ἄλλ' οὐσία.
 Ἄλλ' ἄτρωτος μόνος αὐτὸς καὶ ὁ στρατάρχης ἦτον,
 οἱ δὲ λοιποὶ ἐτρώθησαν, τίς μᾶλλον καὶ τίς ἦττον.

66

Ἐὰν κ' ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς στενάζῃ καὶ λυπῆται
 διότι πᾶν τὸ ἔργον τῆς δὲν εἶχε κατορθώσει,
 ἀλλ' ὅτι λείας ἔτυχε λαμπρᾶς, παρηγορεῖται,
 καὶ ἥρωες πῶς ἔδακον τὴν ὀρμιάν τῆς τόσοι·
 κ' εἰς μέρη ἀσφαλέστερα αὐτοὺς διανοεῖται
 νὰ φέρῃ, πρὶν τοὺς δούλους τῆς τοὺς μαύρους διῶσι,
 κ' ἐκεῖ νὰ σύρ' εἰς ἄλυσιν αὐτοὺς ὡς καταδίκους,
 κρίκους καινοὺς προσθέτουσα εἰς τοὺς ἀρχαίους κρίκους.

67

Καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς καὶ ἡ στιγμή ἐπέστη,
 καθ' ἣν προθύμως συνδρομὴ ἀνδρῶν τῇ ἐπηγγέλθη,
 μ' εὐλαβὲς πρόσωπον ἐμπρὸς τοῦ στρατηγοῦ παρέστη,
 καὶ εἶπεν· «Ἦδη κ' ἡ τακτὴ ἡμέρα θὰ παρέλθῃ.
 Περὶ ἐμοῦ ὁ τύραννος ἂν μάθῃ ἀκριβὲς τι,
 πῶς εἶχον ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ὄπλων σου προσέλθει,
 μεγάλας τότε καθ' ἡμῶν δυνάμεις θὰ κινήσῃ,
 κ' ἡ τῆς ἐπιχειρήσεως δυσχέρεια θ' αὐξήσῃ.

68

»Πρὶν τὸ ἀγγεῖλῃ πρὸς αὐτὸν κανεῖς τῶν ὑπηκόων,
 ἢ βέβαιος κατάσκοπος, ἢ φήμη ἀβεβαία,
 ὦ! δός μοι, δίκαιε, τινὰς τῶν ἰσχυρῶν ἡρώων,
 καὶ δός μοι τὴν βοήθειαν ὀπόση ἀναγκαῖα.
 Καὶ ἂν δὲν ἐπελάθετο ὁ πλάστης, τῶν ἀθώων,
 ἂν δὲν τῶ ἀπαρέσκωσι τὰ ἔργα τὰ γενναῖα,
 ἔσομαι πάλιν βασιλῆς, κ' αἰ ἐπικράτειαί μου
 ὑποτελεῖς σοι ἔσονται, εἰρήνης καὶ πολέμου.»

69

Εἶπε, καὶ μὴ δυνάμενος εἰς τὴν παράκλησίν της
 νὰ ἀντιτάξῃ ἄρνησιν ὁ στρατηγός, προσνεύει.
 Ἐπισπευδούσης δὲ αὐτῆς τὴν ἀναχώρησίν της,
 εἰς τὴν τῶν νέων ἐκλογὴν ὁ ἴδιος προέβη.
 Ἄλλ' ἅπαντες ἐθήρευον τὴν ἐκλογὴν, οὐδ' ἦν τις
 ὁ μὴ ἐνθέρμως ἀπαιτῶν αὐτὴν νὰ συνοδεύῃ·
 κ' ἡ ἀμιλλά των βαθμηδὸν ὑπερχορυφομένη,
 εἰς ἀπαιτήσεις ὀχληρὰς ὡς τέλους ἀποβαίνει.

70

Ἡ δὲ, τὰ βάθη βλέπουσα τῶν καρδιῶν των, θέλει
 ἐκ τούτου μείζους ν' ἀρυσθῆ καὶ νέας ὠφελείας·
 καὶ εἰς τὰ στήθη των ζητεῖ νὰ ἐκτοξεύσῃ βέλη
 τοῦ φόβου, τῶν ὑπονοιῶν καὶ τῆς ζηλοτυπίας,
 ὅτι γηράσκ' ἠξέύρουσα κ' ἐξασθενεῖ ἐν τέλει
 ὁ ἔρωσ ἀνευ συνεχοῦς τοιαύτης βοθηθείας,
 ὡς ἵππος σταδιοδρομῶν ὀλίγον προθυμεῖται,
 ἂν ἵππος δὲν παρέπηται, ἢ ἂν δὲν προηγῆται.

71

Λέξεις ὑπόλους, βλέμματα ἀπάτης, δόλου πλήρη,
 καὶ μειδιάματα ψευδῆ τοῖς διανέμει οὕτω,
 ὥστε τὸν φθόνον πανταχοῦ ἀνάμεσόν των σπείρει,
 καὶ μετὰ τῶν ἐλπίδων των ὁ φόβος σπννηνοῦτο.
 Τῶν κουφονόων ἐραστῶν τὸ σμῆνος διεγείρει
 ἢ ἔντεχνος προσποιητὴ μορφῇ. Τὸ σμῆνος τοῦτο
 χωρὶς αἰδοῦς καὶ σκέψεως ἀφηνιᾷ καὶ τρέχει,
 καὶ ὁ γενναῖος ἀρχηγὸς ματαίως τοὺς συνέχει.

72

Τὴν στάθμην ἐν αὐτοῖς κρατῶν ἰσόρροπον, φροντίζει
 πρὸς πάντας ἴσος νὰ δειχθῆ, καὶ πρὸς οὐδένα κλίνει.
 Αἰσχύνην πλὴν τῷ ἐμποιεῖ, ἐν ᾧ τὸν παροργίζει,
 τῶν ἐν Χριστῷ πολεμιστῶν ἢ τόση ἀφροσύνη.
 Καλῶς τὴν πεισματώδη των ἐπιμονὴν γνωρίζει,
 καὶ νέον ἐπινόημα διαλλαγῆς προτείνει.
 «Γραφέντα τὰ ὀνόματα ὑμῶν, ἅς ἐντεθῶσι
 εἰς κάλπην, καὶ τὸν νικητὴν ἢ τύχην ἅς δηλώσῃ.»

73

Εἰς κάλπης τὰ ὀνόματα ἐντίθενται γαστέρα,
 κ' εἰς τὰς τυφλὰς ἀφίενται τῆς τύχης συγκυρίας.
 Αἱ ψῆφοι πάλλονται σφοδρῶς, κ' ἐξῆλθεν ἡ προτέρα
 Ἀρτεμιδώρου, ὅστις ἦν ὁ κόμης Πεμβροσίας.
 Ἡ τοῦ Γεράρδου μετ' αὐτὴν ἐξέρχεται δευτέρα,
 ἡ Βιγκιλίου δ' ἔπειτα ἐξῆλθε τῆς ὑδρίας·
 ἡ Βιγκιλίου, ὅστις πρὶν ἐκ τῶν ἐμφρονεστέρων,
 παλίμπαις ἐρωτομανῆς κατέστη ἄρτι γέρων.

74

ὦ! τί λαμπρὰ τὰ πρόσωπα! Πόση πληροῖ φαιδρότης
 τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐκ καρδιῶν ὑπερχειλῶν χυθεῖσα,
 τῶν τριῶν τούτων ἐκλεκτῶν, οὓς ἔλαβεν ἐν πρώτοις
 ὁ ἔρωσ, ἴλεως φανείς, κ' ἡ τύχη των καμφθεῖσα.
 Πῶς τρέμει, πῶς ζηλοτυπεῖ πᾶς ἕτερος ἰππότης
 μὴ ἐκ τῆς κάλπης ἐξελθῶν καὶ μὴ λαβῶν τὰ ἴσα!
 Καὶ πάντες ἐναγώνιοι κρεμῶνται εἰς τὰ χεῖλη
 τοῦ μέλλοντος τὸ ψήφισμα τῆς κάλπης ν' ἀναγγεῖλη.

75

Ὁ Βάσκος εἶτα τέταρτος προέκυψεν ὁ ἥρωσ,
καὶ ὁ Ῥοδόλφος ἔπεται μετὰ τὸν Ὀλδερίκον·
τὸν Γουλιέλμον Ῥογκιλῶν ἀνέδειξεν ὁ κληῖρος,
τὸν Βαυαρὸν Ἐβέραρδον, τὸν Φράγκον τὸν Ἐρρίκον,
καὶ τὸν Ῥαμβάλδον ἔσχατον· δραπέτης τοῦ Σωτῆρος,
κατόπιν προὔδωκεν αὐτὸς τὸ ἱερὸν καθῆκον.
Τόσ' ἡ ἰσχὺς τοῦ ἔρωτος! Καὶ οὕτως ἀπηρτίσθη
ὄλ' ἡ δεκάς τῶν ἐκλεκτῶν, πᾶς δ' ἄλλος ἀπεκλείσθη.

76

Ὅλ' ὑπὸ φθόνου, ὑπ' ὀργῆς κατέχονται πυρίνης·
καθεὶς κατὰ τῆς τύχης του πικρῶς παραπονεῖται.
ὦ ἔρωσ, σοῦ καθάπτονται, πῶς ὑπ' αὐτῆς ἀφήνεις
ἡ στάθμη ἐν τῷ κράτει σου τῆς δίκης νὰ κρατῆται.
Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆς φύσεως ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης
τὸ ἀπαγορευόμενον πρὸ πάντων νὰ ποθῆται,
πολλοὶ διαλογίζονται, ὡς πυκνωθῆ τὸ σκότος,
νὰ παρακολουθήσωσι τὴν κόρην λεληθότως.

77

Πλησίον τῆς διὰ νυκτὸς καὶ δι' ἡμέρας μένων,
καθεὶς τῶν θέλει δι' αὐτὴν τὸ αἷμά του νὰ χύνη·
κ' εἰς τοῦτο διὰ στεναγμῶν συχνῶν καὶ κεκομμένων,
διὰ κρυφίων λέξεων αὐτὴ τοὺς παροτρύνει·
καὶ εἰς τὸν μὲν καὶ εἰς τὸν δὲ τῶν ἀπολειπομένων
ἐκφράζει λύπην, πῶς μακρὰν αὐτοῦ θεν' ἀπομείνη.
Ἐν τούτοις δὲ ὠπλίσθησαν οἱ δέκα στρατιῶται,
καὶ ἦλθον ἀσπασόμενοι τὸν στρατηγόν των τότε.

78

Ὅτ' ὕπουλον κ' ἐπίβουλον τὸ γένος τῶν ἀπίστων
 ὁ στρατηγὸς των παραινῶν τοῖς λέγ' ἰδιαιτέρως,
 καὶ διὰ τίνων δύνανται ἐπινοιῶν ἀρίστων
 νὰ φύγωσι τὸν δόλον του καὶ τῶν παγίδων μέρος.
 Πλὴν τοῦ ἀνέμου! Προσοχὴν δὲν ἔδωκεν οὐδεὶς των.
 Δὲν ὑπακού' εἰς συμβουλὰς φρονήσεως ὁ ἔρως.
 Ἐν τέλει τοὺς ἀσπάζεται, κ' ἡ ῥαδιοῦργος κόρη
 δὲν περιμένει τῆς αὐγῆς τὰ φῶτα εἰς τὰ ὄρη.

79

Ἄναχωρεῖ νικήτρια, καὶ σύρει αἰχμαλώτους
 τοὺς ἀντιζήλους ἐραστάς ἢ πονηρὰ ἐκείνη·
 τοὺς δὲ ὑπὸ τῆς μοίρας των μὴ ἐνδειχθέντας πρώτους,
 βεβουθισμένους εἰς δεινῶν ὠκεανὸν ἀφίνει.
 Ἄλλ' ὡς ἐκάλυψαν τὴν γῆν αἱ πτέρυγες τοῦ σκότους,
 καὶ ὑπ' αὐτὰς σιωπηλὰ πετοῦν ὄνειρων σμήνη,
 κρυφίως, εἰς ἐρωτικὰς ὑπέικοντες ἐλπίδας,
 ἀκολουθοῦσι συνεχεῖς τὰ ἴχνη τῆς Ἀρμίδας.

80

Καὶ πρῶτος ὁ Εὐστάθιος. Τὸ φῶς δὲν ἐνικᾶτο
 εἰσέτ' ὑπὸ τοῦ λυκαυγοῦς, κ' ἐπείγετο νὰ φύγη·
 μετὰ παλμῶν τοῦ στήθους του ἀπῆλθε, κ' ἐπλανᾶτο
 ὡς ἐν τυφλῇ νυκτὶ τυφλὸς ὁ ἔρως τὸν ὠδήγει.
 Ἦν αἴθριος ὁ οὐρανὸς κ' ἡ φύσις ἐκοιμᾶτο·
 πλὴν ὡς τὰς πύλας ἢ αὐγὴ τοῦ οὐρανοῦ ἀνοίγει,
 ἐφάν' ἡ νέα οὐ μακρὰν μεθ' ὄλων τῶν συντρόφων,
 ἀφεῖσα τοῦ νυκτερινοῦ σκηνώματος τὸν λόφον.

81

Κινεῖται σπεύδων πρὸς αὐτήν· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐμβλημάτων
 εὐθὺς ἀναγνωρίζεται, καὶ ὁ Ῥαμβάλδος λέγει·
 «Τί θέλει ὁ ἀκολουθῶν ἐπὶ τὰ βήματά των;»
 Ὁ δὲ τῷ ἀποκρίνεται· «Ὁ πόθος της μὲ φλέγει,
 καὶ ὀπαδός της ἔπομαι ἐκ τῶν εὐπειθεστάτων,
 καὶ πρόμαχος πιστότατος καὶ δοῦλος, ἂν μ' ἐκλέγη.»
 Ὁ δὲ «Καὶ ποῖος τὴν τιμὴν σοὶ δίδει;» Ἐλευθέρως
 ὁ ἄτρομος Εὐστάθιος ἀπήντησεν· «Ὁ ἔρωσ.

82

»Εἴμ' ἐκλεκτὸς τοῦ ἔρωτος, σὺ δὲ τῆς τύχης. Τίνος
 ἡ ἐκλογή σοὶ φαίνεται, εἰπέ, νομιμωτέρα;»
 «Αἱ ἀξιώσεις σου ψευδεῖς ἀπήντησεν ἐκεῖνος,
 καὶ μάταιοι οἱ τίτλοι σου. Ὅργώνεις τὸν ἀέρα.
 Σὺ, ὀπαδὲ παράνομε, τί θέλεις εἰς τὸ σμῆνος
 τὸ ὑπὸ σκέπην νόμιμον λαβὸν τὴν θυγατέρα
 τῶν βασιλέων;» — «Ἀλλὰ τίς, ἐν μέσῳ τοῦ θυμοῦ του
 ὁ ἄλλος ἀπεκρίνατο, θὰ μ' ἐμποδίσῃ τούτου;»

83

Ὁ δὲ ἀπήντησεν· «Αὐτὴ ἡ χεὶρ θὰ σ' ἐμποδίσῃ.»
 Καὶ ταῦτα λέγων, ἔνοπλος ἐπάνω του ἐχύθη.
 Συγχρόνως δ' ἴση τῇ ὀργῇ καὶ προθυμίᾳ ἴση
 κατὰ τοῦ ἐφορμήσαντος ὁ ἄλλος ἐκινήθη.
 Ἄλλὰ τὰς χεῖρας τείνουσα, τὴν λύσσαν των νὰ σβύσῃ
 ἡ τῶν ψυχῶν των τύραννος εὐθὺς παρενεβλήθη,
 καὶ εἶπε τούτῳ· «Ἄπεχε, μὴ ἀφαιρέσης μάτην
 ἀπὸ σοῦ σύντροφον καλὸν καὶ ἀπ' ἐμοῦ προστάτην.

84

» Ἀνίσως θέλῃς νὰ σωθῶ τῷ ὄντι, μὴ μὲ στέρει
καὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος μου καὶ νέας ἀρωγῆς μου.»
Κ' ἐκεῖνῳ λέγει· «Πίστευσον πῶς ἡ ψυχὴ μου χαίρει
ὄτ' ἦλθες ὡς ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπιστῆς μου.
Νὰ φύγῃς, σύμμαχ' εὐγενῆ, δὲν θέλω ὑποφέρει,
χωρὶς καὶ σὺ νὰ προστεθῆς τοῖς φίλοις ὀπαδοῖς μου.»
Τοιαῦτα τοῖς ἀπέτεινεν αὐτῇ, κ' ἐνῶ ὠμίλει,
νέοι προσήρχοντο, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, φίλοι.

85

Ἔρχονται ἄλλος ἄλλοθεν, καὶ ἀγνοῶν καθεὶς τῶν
περὶ τῶν ἄλλων, βλέμματα λοξὰ πρὸς αὐτοὺς ρίπτει·
αὐτῇ δὲ διὰ λέξεων τοὺς δέχεται ἠδίστων,
καὶ τὴν μεγάλῃ τῆς χαρᾶν οὐδόλως ἀποκρύπτει.
Ἄλλ' ἔμῳς τὴν περίστασιν τῆς μυστικῆς φυγῆς τῶν
ὁ ἀρχηγός, ὡς ἔφθινεν ἡ νύξ, ἀνακαλύπτει·
πλήρης μερίμνης πατρικῆς καὶ θλίψεως βαθείας,
πολλὰς μελλούσας δι' αὐτοὺς προβλέπει δυστυχίας.

86

Ἄλλ' ἐν ᾧ ταῦτα μελετᾷ, εἰς τὸν στρατὸν ἐφάνη
ἀνὴρ ἀσθμαίνων, κατηφῆς, καὶ πλήρης κόνιν ἔλος.
Ἐκ τῆς μορφῆς του δύναται καθεὶς νὰ συμπεράνη
ὅτι αὐτὸς εἶν' ἄγγελος κακῶν ἀναμφιβόλως.
«Κύριε, λέγει, ἐν βραχεῖ εἰς τὰς θαλάσσας φθάνει
αὐτὰς ὁ πολυάνθρωπος ἐκ τῆς Αἰγύπτου στόλος.
Ὁ Γουλιέλμος, διοικῶν τῶν Λιγούρων τοὺς ναύτας,
αὐτὸς σοὶ πέμπει δι' ἐμοῦ τὰς ἀγγελίας ταύτας.»

87

Εἰς ταῦτα δὲ προσέθηκε, πῶς ἔπεμπον τὰ πλοῖα
τροφᾶς κ' ἐφόδια πολλὰ εἰς τὸν στρατὸν τὸν φίλον·
ἐνῶ δ' ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς ἐβάδιζε βαρεῖα
ἢ συνοδία ἢ μακρὰ τῶν ἵππων καὶ καμήλων,
ἔτι προέκυψε ληστῶν Ἀράβων συμμορία
αἰφνης ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατὰ τόπον κοῖλον
ἔτι προσέβαλεν αὐτοὺς ἐμπρὸς καὶ κατὰ νῶτον,
καὶ πάντες ἀπεσφάγησαν ἐκτὸς τῶν αἰχμαλώτων.

88

Πῶς τῶν βαρβάρων ἀλητῶν καὶ τῶν ἐρημοβίων
ἢ ἀκατάσχετος ὄρμη καὶ ἢ αὐθάδης ἦτον
ὡς φοβερός κατακλυσμός, τὰ πάντα καταλύων,
χωρὶς φραγμὸς τὸν χεῖμαρρον νὰ τέμνη τῶν ἀδύτων,
καὶ πῶς ἀνάγκ' εἰς τὴν ἐδὸν τὴν ἐκ τῶν παραλίων
λόχοι τινὲς πολεμιστῶν ν' ἀπέλθουν ἀτρομήτων,
καὶ νὰ ἐξασφαλίσωσι τῆς Παλαιστίνης πάσης
τ' ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου των καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης.

89

Ὅς ταῦτα ἐκοινώθησαν, κινεῖται πᾶσα γλῶσσα,
κ' ἡ φήμη διαδίδεται ἐκ πέρατος εἰς πέρας.
Ἡ τῶν κοινῶν στρατιωτῶν ψυχὴ, ἀγωνιώσα
ὑπὸ τοῦ φόβου, δέχεται τὴν φήμην τῆς ἡμέρας·
ὁ δ' ἀρχηγός, ὁ ἔργα των θαυμάσας ἤδη τόσα,
μὴ βλέπων ἤδη δείγματα τῆς τόλμης τῆς προτέρας,
φαιδρὸς προσέρχεται αὐτοῖς καὶ λόγους τοῖς προσφέρει,
δι' ὧν τὰ θάρρος των ζητεῖ νὰ τοῖς ἐπαναφέρῃ.

90

«Σεῖς οἱ δι' ἄλλων συμφορῶν, καὶ οἱ διὰ κινδύνων παντοίων, μέρη μετ' ἐμοῦ τσαῦτα διαβάντες, σεῖς, στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, χρισθέντες δι' ἐκεῖνον, διὰ τὴν θεῖαν πίστιν του νὰ πολεμῆτε πάντες, ὅπλα νικήσαντες Περσῶν καὶ δόλους τῶν Ἑλλήνων, ὄρη, πελάγη σχίσαντες, χειμῶνας ὑποστάντες, πρὸς πάντα καρτερήσαντες, καὶ δείξαντες πῶς εἴσθε λιμοῦ καὶ δίψης κρείττονες, σεῖς σήμερον φρεῖσθε;

91

»Καὶ πῶς; Τὸν κατευθύνοντα τὰ διαβήματά σας, τὸν Κύριον, ὃν ἔγνωτε ἐν συμφοραῖς σωτῆρα, δὲν θεωρεῖτε βοηθὸν καὶ ἀντιλήπτορά σας, καὶ ἀλλαχοῦ πῶς ἔστρεψε νομίζετε τὴν χεῖρα; Θὰ εὐλογεῖτ' ἐντὸς μικροῦ τὰς κακουχίας πάσας, ὅτ' εὐκλεεῖς καὶ νικητὰς θενὰ σᾶς στέψ' ἡ μοῖρα. Ἐμμεῖνατε, τὸ αἶσθημα τηρεῖτε τὸ ἀρχαῖον. Γενναῖοι! περιμείνατε τὴν ὥραν τῶν τροπαίων!»

92

Οὕτω θαρρύνει τὰς ψυχὰς τὰς τεθορυβημένας διὰ γενναίων λέξεων καὶ ἀπαράχου ἤθους. Οὐχ ἦττον δ' ὑπὸ μεριμνῶν πιέζεται τὰς φρένας, καὶ καταστέλλει λογισμοὺς δεινοὺς ἐντὸς τοῦ στήθους. Ἐν σίτου σπάνει καὶ πλωτοὺς μὴ ἔχων τοὺς λιμένας, πόθεν θ' ἀνεύρη τὰς τροφὰς τοῦ παμποικίλου πλήθους, πῶς θεν' ἀνοιξή σκέπτεται τὸν τῆς θαλάσσης δρόμον, καὶ εἰς τοὺς Ἄραβας ληστὰς πῶς θὰ ἐμπνεύσῃ τρόμον.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΚΤΗ

1

Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου ὁ λαὸς τῶν πολιορκουμένων
ἐκ νέου ἀνεθάρρησε, κ' ἐρρώσθη ἢ ἐλπίς των,
ὅτι ἐφόδια συχνὰ, ἐκτὸς τῶν εἰθισμένων,
εἰσῆγον οἱ περίπολοι καὶ οἱ νυκτοδρομεῖς των,
καὶ ὅτι τὸ τῆς πόλεως πρὸς Ἄρκτον τετραμμένον
δι' ὀπλων κατηρτίσαντο καὶ τοξευμάτων πλείστων,
τῶν πύργων προσαυξήσαντες τὸ ὕψος καὶ τὸ πάχος,
ὥστε νὰ περιμένωσιν ἐφόδους ἀταράχως.

2

Ὁ δ' ἡγεμῶν περινοστῶν τὰ τεῖχη ἀνευδότης,
ὑψοῖ τὰ μεταπύργια καὶ τὰ πλευρὰ κρατύνει,
εἴτε κατέχει ἥλιος τὸν οὐρανὸν ἢ σκότος,
εἴτε ἀστέρες λάμπουσιν εἴτε χρυσῇ σελήνῃ,
ἐνῶ περιρρέόμενος ὑπὸ θερμοῦ ἰδρωτός
ἀσθμαίνων ὁ ὀπλοποιὸς τοὺς κόπους ἐπιτείνει.
Ἄλλ' ὁ Ἀργάντης δυσφορεῖ πρὸς τὰς ἀργοπορίας,
καὶ ταῦτα τῷ παρατηρεῖ μετὰ μεμψιμοιρίας.

3

«Ὡς πότε εἰς τὴν ἄδοξον αὐτὴν πολιορκίαν
 θὰ ὑπομένη ὁ λαὸς αἰχμάλωτος καὶ ἄκων;
 Ναὶ μὲν, ἀκμόνων καὶ σφυρῶν ἀκούω συναυλίαν,
 καὶ πάταγον χαλκότυπον ἀσπίδων καὶ θωράκων,
 πλὴν ποῦ τ' ἀποτελέσματα; Παράδοτος εἰς λείαν,
 ἢ χώρα μας ὑπὸ ληστῶν λυμαίνεται παγκάκων,
 ἀλλὰ οὐδεὶς ἐγείρεται ἐπὶ τὰ βήματά των,
 οὐδ' ἦχος σάλπιγγος κροτεῖ τὸν ὕπνον των ταραττων.

4

»Αὐτῶν ἐκεῖ παρενοχλεῖ οὐδὲν τὰς εὐωχίας,
 ἢ διακόπτει τὴν τρυφὴν τῶν πότων καὶ τῶν δειπνων,
 ἀλλὰ μακρὰς διάγουσιν ἡμέρας ἡσυχίας,
 καὶ ἀσφαλεῖς ἐκτείνονται εἰς τῆς νυκτὸς τὸν ὕπνον.
 Ὑμεῖς δὲ καταβάλλεσθε ὑπὸ τῆς ἀδρανείας,
 ὑπὸ λιμοῦ τριχόμενοι καὶ ὑφ' ὠρῶν ἀγρύπνων,
 κ' ἐδῶθεν ἀποθάνετε ὡς ἄνανδροι ἐν τέλει,
 νὰ σᾶς συνδράμῃ ἡ Αἴγυπτος ἐγκαίρως ἂν δὲν θέλῃ.

5

»Τὸ κατ' ἐμὲ, τὴν μνήμην μου δὲν θέλω ὑπομείνει
 νὰ σβέσῃ τάφος ἄδοξος εἰς κεκλεισμένα τείχη,
 οὐδ' ὅτε αὖριον τὴν γῆν ὁ ἥλιος λαμπρύνῃ,
 ἀργὸν καὶ ἔσω τῶν πυλῶν εἰσέτι νὰ μὲ τύχῃ.
 Ὅλίγον μέλει μ' ἡ ζωὴ αὐτὴ μου ἢ γηίνῃ·
 ἅς γίνῃ ὅ,τι ἄνωθεν τῇ ἐκλωσεν ἢ τύχῃ.
 Νὰ πέσω δὲν θεν' ἀπαιτῇ ἢ ἀδικός της ψῆφος,
 πρὶν σύρω πρὸς ἐκδίκησιν καὶ δόξαν μου τὸ ξίφος.

6

» Ἄλλ' ἂν δὲν εἶχεν εἰς τὴν σὴν ἀποσβεσθῆ καρδίαν
 πᾶν σπέρμ' ἀνδρίας, πᾶσά σου ἢ ἐγνωσμένη ῥώμη,
 οὐ μόνον θὰ ἐδίωκον μαχῶν εὐθανασίαν,
 ἀλλὰ καὶ δάφνας καὶ ζωὴν θὰ ἤλπιζον ἀκόμη.
 Θαρβρύντως πρὸς τὴν στρατιάν ἐκεῖ τὴν πολεμίαν
 καὶ πρὸς τὴν τύχην τὴν κοινὴν μιᾷ χωρῶμεν γνώμη.
 Ἐπὶ κινδύνων συνεχῶς συμβαίνει τῶν ἐσχάτων
 ὅτι τὸ τολμηρότερον νικᾷ τῶν βουλευμάτων.

7

» Ἄν ἐκ τῆς τόλμης πλὴν μικρὸν ἐλπίζης τῆς μεγάλης,
 καὶ τὸν στρατὸν εἰς ἔξοδον φοβῆσαι νὰ ἐκθέσης,
 τὴν κρίσιν μᾶλλον ταύτης μας τῆς ἐπισήμου πάλης
 εἰς δύο συγκατάνευσον ἰππότας ν' ἀναθέσης·
 καὶ ὅπως, ὅταν πρότασιν τοιαύτην τῷ προβάλλης,
 μηδόλως εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Φράγκων ἀπαρέσης,
 νὰ κανονίσῃ δὸς αὐτῷ τοὺς ἔρους καὶ τὸν τόπον,
 καὶ ἄφες τῷ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὅπλων καὶ τῶν τρόπων.

8

» Ἄν δύο χεῖρας ὁ ἐχθρὸς, ψυχὴν ἂν ἔχη μίαν,
 καὶ ἂν ἀδάμαστον αὐτὴν, καὶ ἂν ἀγριωτάτην,
 τὴν ἤτταν τῆς μερίδος μας καὶ τὴν ἀποτυχίαν,
 ὅταν αὐτῆς ὑπερμαχῶ, τὴν ὑποπτεύεις μάτην.
 Ἄντι τῆς τύχης, εἰς αὐτὴν τὴν χεῖρα τὴν ἀνδρείαν
 πιστεύηται καὶ πρόσμενε τὴν νίκην πληρεστάτην.
 Ἴδου αὐτὴ, ἐχέγγυον πιστὸν προσφέρεταί σοι,
 πῶς ἠττηθὲν τὸ κράτος σου δὲν θέλει καταπέσει.»

9

Σιγαῶ· ὁ δ' ἀποκρίνεται· « Ἄν ἐπ' ἐμοῦ τὸ γῆρας
 θλέπηγ, ὀπλίτ' ἀτρόμητε, βαρὺ ἐπικαθῆσαν,
 δὲν ἔχω τίσον ἀδρανεῖς εἰς πόλεμον τὰς χεῖρας,
 οὐδὲ ὀκνοῦσαν τὴν ψυχὴν καὶ ἐξαχρειωθεῖσαν,
 ὥστε νὰ στέρξω ἀκλεῆ καταστροφὴν τῆς μοίρας,
 ἐν ᾧ τῆς δόξης πρόχειροι αἱ ἀφορμαὶ μοὶ ἦσαν,
 ἐὰν κινδύνους, καὶ δεινὰ ἐὰν ὑπωπτευόμην,
 ὅσα μοὶ ἐπικρέμανται κατ' ἐδικὴν σου γνώμην.

10

» Μακρὰν τὸ αἶσχος ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλὰ σοὶ κοινωτέον
 τὸ ἄγνωστον μυστήριον, ὃ κρύπτεται τοῖς πᾶσι.
 Ἐκδίκησιν εἰς Νίκαιαν ὁ Σολιμάνος πνέων
 δι' ὅσας εἶχε προσβολὰς καὶ ὕβρεις δοκιμάσει,
 τοὺς φεροῖκους Ἄραβας τῶν Λιβυκῶν ὀρέων
 συλλέξας, ἔχει πρὸς ἡμᾶς σκοπὸν νὰ προσελάσῃ,
 καὶ ὡς κατέλθῃ πυκνωθὲν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ σκότος,
 ἐπικουρίαν καὶ τροφὰς νὰ φέρῃ λεληθότως.

11

» Μετ' οὐ πολὺ ἐπέρχεται. Εἰς ἀλλοφύλων χεῖρας
 τὰ φρούρι' ἄς δουλεύωσι κ' ἡ ἄλλη Παλαιστίνη.
 Μικρὸν μοὶ μέλει. Μοὶ ἀρκεῖ, ὁ κόσμος τῆς πορφύρας
 κ' ἡ εὐγενῆς καθέδρα μου ἀνέπαφος νὰ μείνῃ.
 Σὺ τῆς ὀρμῆς σου τοὺς θερμοὺς κατάπνιξον σπινθῆρας·
 μὴ, πρὸς Θεοῦ, ἐπίτρεπε νὰ ἐκραγῇ πυρίνη.
 Μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ στιγμὴ ἡ πρόσφορος, πραΰνσου,
 διὰ τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἐκδίκησίν σου.»

12

Ὁ λόγος, τοῦ Σαρακηνοῦ ἐξήγειρε τὴν μῆνιν,
 ἔτ' ἦν ἐκ τῶν ἀρχαίων του ἐχθρῶν ὁ Σολιμάνος.
 Δυσανασχέτει δ' ἰσχυρῶς, ὁρῶν ἐμπιστοσύνην
 κ' ἐλπίδας πῶς ἐστήριζεν εἰς τοῦτον ὁ Σουλτάνος.
 «Σὸν νὰ κινῆς τὸν πόλεμον, σὸν νὰ τηρῆς εἰρήνην·
 οὐδὲν ἐγὼ προστίθημι, τῷ λέγ' ὑπερηφάνως.
 »Τοῦ Σολιμάνου ἔρχεται τὸ ξίφος· πρόσμεινέ το.
 Ὁ τῆς ἰδίας στερηθεὶς ἀρχῆς τὴν σὴν σωζέτω.

13

»Ἐλθέτω, καὶ μετὰ φρενῶν πιστεύου εὐγνωμόνων
 εἰς τοῦτον τὸν θεόπεμπτον τοῦ ἔθνους μας σωτῆρα.
 Τὸ κατ' ἐμέ, πιστεύομαι εἰς ἑμαυτὸν καὶ μόνον,
 καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου εἰς ταύτην μου τὴν χεῖρα.
 Οἱ ἄλλοι ἀναπαύονται. Τὸ βάρος τῶν ἀγώνων
 ἄφες ἐμέ νὰ ὑποστῶ. Ἄς μ' ἀνοιχθῆ ἡ θύρα.
 Ὡς ἰδιώτης, καὶ οὐχὶ ὡς εἷς τῶν σῶν προμάχων
 θὰ προκαλέσω τοὺς ἐχθροὺς εἰς πάλην μονομάχον.»

14

Ὁ βασιλεὺς δ' ἀπήντησεν· «Ἐν περιστάσει ἄλλη
 καὶ κρείττονι, τὸ ξίφος σου κ' ἡ τόλμη σου λαμψάτω·
 ἂν τόσον πλήν σ' εὐχαριστῆ ἢ πρόκλησις κ' ἡ πάλη,
 προκαλέσον, οὐδὲν ἐγὼ κωλύων διατάττω.»
 Ὡς εἶπε, καὶ οὐδὲ στιγμὴν ὁ ἄλλος ἀναβάλλει,
 καὶ λέγει πρὸς τὸν κήρυκα· «Ν' ἀπέλθης ἐκεῖ κάτω·
 εὐρῶν τὸν Φράγκον ἀρχηγόν, τῆς στρατιᾶς του πάσης
 ἔμπρὸς, αὐτὰς νὰ τῷ εἰπῆς τὰς οὐ μικρὰς προτάσεις·

15

«Ἰππότης δυσανασχετῶν, εἶπε, διότι μένει
κατάκλειστος εἰς τὸν κλωβὸν τειχοστεφῶν φρουρίων,
νὰ δείξῃ πῶς ἐφίεται, ἢ χεὶρ τοῦ ὀπλισμένη
τί δύναται κ' ἐκτὸς αὐτῶν τῶν πνιγηρῶν ὀρίων,
καὶ μάχην ἐφίεμενος, προθύμως καταβαίνει
μεταξὺ τείχους καὶ σκηνῶν, εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον,
πεῖραν τῆς ῥώμης τοῦ διδούς· καὶ εἰς μονομαχίαν
πῶς προκαλεῖ τοὺς ὑψηλὰ φρονοῦντας δι' ἀνδρίαν.

16

»Καὶ ὅτι δὲν κατέρχεται ἐν ὄπλοις μεταξὺ των
παλαίσων μόνον καθ' ἑνὸς, ἢ ἕστω καὶ δευτέρου,
ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν τέταρτον καλεῖ μετὰ τὸν τρίτον,
καὶ πέμπτον, εἴτε εὐγενῆ, ἢ γένους κατωτέρου.
Καὶ ἕστω, ὡς ἀνεκαθεν πολέμου νόμος ἦτον,
ὁ ἠττηθεὶς, αἰχμάλωτος νὰ γίνῃ τοῦ ἑτέρου.»

Ταῦτα διέταξεν· ὁ δὲ, ὡς οὕτως ὠδηγήθη,
εὐθὺς τὴν χρυσοπόρφυρον στολὴν τοῦ ἐνεδύθη.

17

Ὅς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον μετέβη, παρουσία
τοῦ Γοδεφρείδου, τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν ἐπίσης,
ὠμίλησεν· «ὦ ἀρχηγέ, τοῦ λόγου παρρησία
μοὶ δίδεται; καὶ νὰ προβῶ τολμῶ εἰς ἐξηγήσεις;»
«Σοὶ δίδεται, ὁ ἡγεμὼν τῷ εἶπε· μὴ δειλία·
λέγ' ἐλευθέρως. Ἐχεις τί νὰ μᾶς γνωστοποιήσης!»
Ὁ πρέσβυς δὲ ὑπέλαβε· «Θεὸν φανῆ συντόμως
ἂν τῆς πρεσβείας μου καρπὸς ἔσται χαρὰ ἢ τρόμος.»

48

Καὶ περὶ τῆς προκλήσεως κατόπιν ἐξηγήθη,
 πυργώσας ὑπερήφανον τὸν λόγον καὶ πομπώδη.
 Τοιαῦτα δὲ ἀκούσαντα, ἐφρίαξαν τὰ πλήθη,
 καὶ τὴν ὀργὴν ἐξέφρασαν σφοδρὰν καὶ θορυβώδη.
 Ὁ εὐσεβὴς δὲ Βουλλίων ἀμέσως ἀπεκρίθη·
 « Ἀγῶνα, ὅστις σ' ἐπεμψεν, ἀνέλαβεν ἐργώδη.
 Πιστεύω ὅτι μόνος του θὰ τὸν μετανοήσῃ·
 οὐδὲ θὰ φθάσῃ, πέποιθα, τὸν πέμπτον ν' ἀπαντήσῃ.

49

» Ἀλλὰ ἡ πείρα πρόχειρος· ἄς ἔλθῃ πολεμήσων·
 ἐλεύθερον καὶ ἀσφαλὲς προσφέρω τὸ πεδῖον.
 Τῶν μαχητῶν τις τῶν ἐμῶν μεθ' ὅπλων ταχθεὶς ἴσων,
 θενὰ παλαίσῃ κατ' αὐτοῦ. Ὑπόσχομαι ὀμνύων.»
 Τοιαῦτα, ἐσιώπησεν, εἰπὼν. Ὁ δὲ κηρύσσων
 ὀπίσω διὰ τῶν ὁδῶν ἀπῆλθε τῶν ἰδίων·
 οὐδὲ, προβαίνων ἐν σπουδῇ, τὸ βῆμα διακόπτει,
 τῷ Κιρκασίῳ πρὶν ἐλθῶν δειχθῆ τῷ ὑπερόπτη.

20

« Ὀπλίσου, λέγει, μαχητά. Τί περιμένεις πλέον;
 Ἐδέχθησαν τὴν πρόκλησιν οἱ τοῦ Χριστοῦ ὀπλίται.
 Νὰ μετρηθῶσι μετὰ σοῦ, καὶ ἐκ τῶν τελευταίων
 καθείς, οὐ μόνον ἕκαστος τῶν πρώτων προθυμεῖται.
 Πᾶν βλέμμα τῶν πολεμιστῶν εἶδ' ἀπειλοῦν καὶ καῖον,
 καὶ πᾶσα χεὶρ, τὸν σίδηρον γυμνοῦσα νὰ κινῆται.
 Ὁ ἀρχηγός σοι ἀσφαλὲς τὸ στάδιον παρέχει.»
 Ἀκούει ὁ Κιρκάσιος, καὶ εἰς τὰ ὄπλα τρέχει.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ—Τόμ. ΣΤ'.]

14

21

Καὶ περιβάλλεται αὐτὰ, κ' εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον
 νὰ καταβῆ ἑπείγεται, ὄρμῶν ἀνυπομόνως.
 Λαλεῖ δὲ οὐτ' ὁ βασιλεὺς, ἰστάμενος πλησίον,
 πρὸς τὴν Χλωρίνδαν· «Μένεις σὺ, καὶ καταβαίνει μόνος.
 Καλὸν δὲν εἶναι· φάλαγγα λαβοῦσα ἐκ χιλίων,
 παρακολούθησον αὐτὸν, καὶ φρούρει ἐπιμόνως.
 Ἐκεῖνος μόνος προχωρῶν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἄς φθάσῃ.
 Μετὰ τοῦ σοῦ δὲ τάγματος σὺ μὲν' ἐν ἀποστάσει.»

22

Ὡς εἶπε κ' ἐσιώπησεν. Οἱ δὲ, σιδηροφόροι,
 κατέβηταν ἐκ τῶν κλειστῶν εἰς τ' ἄφρακτα πεδία.
 Ὁ δὲ Ἀργάντης, ἔφιππος ἐμπρὸς αὐτῶν προὔχῳρει,
 καὶ ἔλαμπεν ἢ εὐπρεπῆς τοῦ ἵππου πανοπλία.
 Ὅπου δὲ ἦσαν τῶν σκηνῶν καὶ τῶν τειχῶν οἱ ὄροι,
 μικρὰ ἠπλοῦτο πεδιάς, ἀλλ' ὀμαλὴ καὶ λεία,
 στρογγύλη δὲ καὶ ἄνετος, καὶ ὡς δι' ἐργαλείων
 ἂν εἶχε διασκευασθῆ εἰς Ἄρεως πεδίον.

23

Ἐνταῦθα μόνος ἔφθασεν, ἐνταῦθα μόνος ἔστη
 πρὸ τῶν ἐχθρῶν, ὁ ἄγριος Ἀργάντης, θαρβραλέως,
 καὶ εἶχεν εἰς τὴν ὄψιν του θρασύ καὶ προπετές τι
 ὁ τὴν ψυχὴν ἀδάμαστος, τὸ σῶμα ῥωμαλέος,
 ὡς ἦτον ὁ Ἐγκέλαδος ἐν Φλέγρα, ὡς παρέστη
 ἐν τῇ κοιλάδι ἄλλοτε ὁ γίγας Φιλισταῖος.
 Ἀφόβως ὅμως πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεπον οἱ πλεῖστοι,
 οἱ ἀγνοοῦντες πόσον ἦν ἡ ῥώμη του μεγίστη.

24

Ὁ δ' ἔχων ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἀνώτατον τὸ κράτος,
 εἰσέτι τίς ὁ ἄριστος δὲν εἶπε τῶν ἀρίστων,
 καὶ ἤδη διεκρίνοντο θερμῶς καὶ αὐτομάτως
 πρὸς τὸν Ταγκρέδην τείνοντα τὰ βλέμματα τῶν πλείστων.
 Ἐκεῖνος ὅτι τῶν λοιπῶν προεῖχεν ὑπερτάτως
 καταφανῶς ἢ ἔκφρασις ἐδήλου τῆς μορφῆς των.
 Αὐτὸς διεκηρύττετο ὑπὸ λαμπροῦ ψιθύρου,
 καὶ τοῦτον τοῦ στρατάρχου των τὸ βλέμμα ἐπεκύρου.

25

Ἦδη ἀπέναντι αὐτοῦ πᾶς ἄλλος ὑπεχώρει,
 οὐδ' ἔτι ἦν ἡ θέλησις κρυπτὴ τοῦ Βουλλιωῆνος.
 « Ἄν θέλῃς ν' ἀντικαταβῆς, δὲν σὲ κωλύω, χώρει,
 χάλασον, εἶπε, τὴν ὄφρυν τοῦ γαύρου λυμεῶνος. »
 Ὁ δὲ περιεβλέπετο, καὶ χαίρων ἐθεώρει
 ὅτι τοιούτου πρόμαχος προώρισται ἀγῶνος,
 καὶ ἔλαβε τὰ ὄπλα του, τὴν μάχιμον φοράδα,
 καὶ πρόπεμπος ὑπὸ πολλῶν, κατέβ' εἰς τὴν κοιλάδα.

26

Ἄλλὰ εἰς τὴν εὐρύχωρον, τὴν προσεχῆ πλατεῖαν,
 ὅπου προσμένει ὁ θρασὺς Ἀργάντης, μόλις φθάνει,
 ὅπότεν, τὴν ξενοπρεπῆ φοροῦσα πανοπλίαν,
 ἐνώπιόν του εὐχάρις ἢ ἡρώϊς ἐφάνη.
 Λευκὸν, ὁποῖα ἢ χιῶν τῶν Ἄλπεων, μανδύαν
 ἐξήρτα ἐκ τῶν ὤμων της· τὴν δὲ τῷ χαλκῷ κράνει
 προσοῦσαν προσωπίδα της ἠνέωξε, καὶ στᾶσα
 ἐπὶ τοῦ λόφου ὑψηλῆ, καταφανῆς ἦν πᾶσα.

27

Ὁ δὲ Ταγκρέδης, ποῦ ὑψοῖ τὸ γαῦρον μέτωπόν του,
 ποῦ εἶναι ὁ Κιρκάσιος οὐδὲ φροντίζει πλέον.
 Ἄλλ' εἰς τὸν λόφον προσηλοῖ, ποθῶν, τὸν ὀφθαλμόν του,
 μετὰ βημάτων προχωρῶν ἀτάκτων καὶ βραδέων·
 καὶ εἶτα μένει, καὶ κρατῶν τὸν ἵππον τὸν γοργόν του,
 ὡς βράχος φαίνεται ἔξωθεν ψυχρὸς, ἀλλ' ἔσω καίων,
 ἀκίνητος ἰστάμενος, καὶ ὄρασις εἶν' ὄλος·
 περὶ μαχῶν δὲ μεριμνᾷ μικρὸν, ἢ καὶ οὐδόλως.

28

Ὁ δὲ Ἀργάντης, σπεύδοντα μὴ βλέπων οὔτε ἓνα
 νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ στάδιον καὶ νὰ τὸν ἀντικρούσῃ,
 «Πρὸς πάλην ἦλθον, ἐκφωνεῖ, καὶ προκαλῶ καθένα.
 Ποῦ εἶναι ὅσοι κατ' ἐμοῦ ν' ἀντιταχθοῦν ποθοῦσι;»
 Ὁ δὲ, ὡς νεύρων στερηθεὶς, ὡς ἐκπληκτος τὴν φρένα,
 δὲν δύναται νὰ τὸν ἰδῇ οὐδὲ νὰ τὸν ἀκούσῃ.
 Ὁ Ὄθων τότε ἐξώρμησε τὸν ἵππον του κεντήσας,
 κ' εἰσῆλθε πρῶτος τὴν κενὴν παλαίστραν, εἰσπηδήσας.

29

Ἦν δὲ καὶ οὗτος κατ' ἀρχὰς τὴν πάλην πρὸς τὸν ξένον
 ποθῶν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ μετὰ ζήλου πλείστου.
 Καὶ ὁμως ὑπεχώρησεν εἰς τὸν Ταγκρέδην, μένων
 ὅπου ἔλθόντες κ' οἱ λοιποὶ παρέμεινον ἱππεῖς του.
 Πλὴν βλέπων αὐτὸν ἔχοντα τὸν νοῦν ἡσυχολημένον,
 τὴν πάλην δ' ἀποφεύγοντα κατὰ τοῦ ἀλλοπίστου,
 ἀμέσως, νέος τολμηρὸς, ἀκάθεκτος ὁ Ὄθων,
 τῆς παραστάσης ἀφορμῆς ἐδράξατο μὲ πόθον.

30

Ταχύτερος παρδάλεως αὐτὸς τῆς δασοβίου,
 ῥιπτόμενος ὡς ῥίπτεται ἡ τίγρις εἰς τὰ ὄρη,
 ὄρμα ὁ ἀκατάσχετος κατὰ τοῦ Κιρκασίου,
 δεῖ ἴστατο κ' ἐπρότεινε το στίβαρόν του δόρυ.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης συνελθὼν καθὼς ἂν ἀνεβίου,
 ἦ ἂν ὁ νοῦς του ὑπνωττε καὶ ἤδη ἐγρηγόρει,
 «Ποῦ τρέχεις; κράζει. Ὁ ἀγὼν εἶν' ἐδικός μου. Μείνε.»
 Πλὴν μάτην πᾶσαι αἱ κραυγαί· μακρὰν ὁ Ὅθων εἶναι.

31

Ἰσταται τότε· πείσματος ὀργὴ ἐντὸς του καίει,
 καὶ φλόξ ἐκλάμπει ἐρυθρὰ ἐπὶ τῶν παρειῶν του,
 διότι ἤτταν θεωρεῖ κ' αἰσχύνην τῷ ἐμπνέει
 πῶς εἰς τὴν πάλην ἔφθασεν ὁ ἄλλος πρότερόν του.
 Ἐν τούτοις δ' ὡς ἐπήρχοντο ἀμφοτέροι δρομαῖοι,
 ὁ νέος κατὰ κεφαλῆς πατάζει τὸν ἐχθρόν του.
 Δι' ὄξυτόμου δὲ αὐτὸς ἐπιπεσὼν λεπίδος,
 τῷ ἔσχισε τὸν θώρακα κατόπιν τῆς ἀσπίδος.

32

Καὶ πίπτει ὁ Χριστιανός. Ὑπὸ χειρὸς εὐρώστου
 τῷ κατηνέχθη ἡ πληγὴ ὑφ' ἧς κατεκυλίσθη·
 ὁ δ' ἄλλος εὐσωμότερος καὶ νευρωδέστερός του,
 δὲν ἔπεσε τοῦ ἵππου του, καὶ οὐδὲ κἂν ἐσείσθη,
 ἀλλὰ περιφρονητικῶς καὶ γαύρως στὰς ἐμπρός του,
 εἶπε, κ' εἰς λόγον πρὸς αὐτὸν βραχὺν περιωρίσθη·
 «Ἡττήθης. Παραδόθητι· κ' εἰς δόξαν σου ἀρκεῖ σοι
 νὰ ἐγκαυχᾷσαι κατ' ἐμοῦ πῶς εἶχες πολεμήσει.»

33

«Οὐχί, ὁ Ὅθων ἀπαντᾷ. Δὲν εἶν' ἡμῶν ἡ φύσις
τὰ ὄπλα καὶ τὴν τόλμην μας ν' ἀφίνωμεν ῥαδίως·
ἄλλος, πεσὼν καθὼς ἐγὼ, ἄς δώσῃ ἐξηγήσεις.
Ἐγὼ ζητῶ ἐκδίκησιν ἢ θάνατον.» Ἀγρίως
φρουάττει ὁ Κιρκάσιος, τὴν ὄψιν ὑπὸ λύσσης·
εἰς Ἀληκτῶ ἢ Μέδουσαν ἀλλάσσω ἀπαισίως.
«Λοιπὸν, τῷ λέγει, γνῶρισον τὴν ῥώμην τῆς χειρός μου,
σύ ὁ τὸ δῶρον μὴ δεχθεῖς τῆς ἀγαθότητός μου.»

34

Εἰπὼν, κεντᾷ τὸν ἵππον τοῦ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου,
καὶ λησμονεῖ παντάπασι τῶν ἵπποτῶν τὰ χρέη·
ὁ Φράγκος φεύγει τὴν ὁρμήν· πλὴν τὴν πλευρὰν τοῦ ἄλλου
ιδῶν γυμνὴν τὴν δεξιάν, ὑποχωρῶν τὸν παίει.
Ὁ σίδηρος ἐπέτυχε, κ' ἐκ τραύματος μεγάλου
περὶ τὸ ξίφος ἐρυθρὸν τὸ αἷμα καταβρέει.
Τί τ' ὄφελος; Τὰς σάρκας τοῦ τὸ τραῦμα διασχίσαν,
δυνάμεις δὲν τῷ ἀφαιρεῖ, καὶ τῷ προσθέτει λύσσαν.

35

Ἐστάθη ὁ Κιρκάσιος, καὶ ἐν τῷ ἅμα στρέφει
μετὰ πολλῆς ἐπάνω τοῦ ταχύτητος τὸν ἵππον,
ὥστε πρὶν ἔτι τὸν ἰδῆ πῶς πάλιν ἐπιστρέφει
ὁ ἀνταγωνιστῆς αὐτοῦ, σφοδρὸν ἠσθάνθη κτύπον.
Τρέμους' αἱ πόδες του, θολὰ τοὺς ὀφθαλμούς του νέφη
καλύπτουσι, καὶ σβέννυται τὸ πνεῦμά του ἐκλείπον.
Ὁχρὸς τὴν ὄψιν, ἀσθενής, ἀπηυδημένος κύπτει,
κ' εἰς τὸ πετρῶδες ἔδαφος ἐκτάδην καταπίπτει.

36

Ὁ δὲ Ἀργάντης, ἀγενῆς ἐν τῷ θυμῷ, καλπάζει
 πρὸς τὸν πεσόντα του ἐχθρὸν νὰ τὸν καταπατήσῃ.
 «Ὡς οὗτος εἰς τοὺς πόδας μου κατάκειται, φωνάζει,
 ὁμοίως πᾶς ἀγέρωχος θενὰ μετανοήσῃ.»
 Πλὴν τότε ὁ ἀήττητος Ταγκρέδης δὲν διστάζει,
 καὶ τὸ τῆς πράξεως ὤμὸν βδελύττεται καὶ φρίσσει,
 κ' ἐπιθυμεῖ, τὸ σφάλμα του ἐπανορθώσας πάλιν,
 νὰ δείξῃ τὴν ἀνδρίαν του ὡς ἄλλοτε μεγάλην.

37

Ὁρμῶν δὲ κράζει· «Χαμερπῆς ψυχῆ, ἀγενεστάτη
 καὶ ἐν τῇ νίκη σου αὐτῇ! Ὅποιον θαρρῆεις φόρον
 ἢ πράξις ἢ ἀπαίσιος αὐτῇ σ' ἐπιφυλάττει
 καὶ εὐγενῶν εὐφημιῶν κ' ἐπαίνων ὑψηγόρων;
 Δικαίως εἰς τὸν ὄμιλον αὐτῇ σὲ κατατάττει
 κλεπτῶν Ἀράβων, καὶ ληστῶν κοινῶν τῶν λεωφόρων.
 Φύγε τὸ φῶς. Θηριωδῶς συζῶν μετὰ θηρίων,
 ἐντὸς ὀρέων διαιτοῦ κ' ἐντὸς δασῶν ἀγρίων.»

38

Εἶπεν. Ὁ δὲ τὸν λόγον του δυσκόλως ὑποφέρει.
 Δάκνει τὰ χεῖλη, μαίνεται, τὸν ἀποπνίγ' ἢ λύσσα.
 Ν' ἀποκριθῆ ἠθέλησεν, ἀντὶ πλὴν νὰ προφέρῃ,
 ἀνάρθρως, ὡς ἀγρίμιον βρυχώμενον, ἐφύσα,
 κ' ἦν ἡ φωνή του κεραυνός, ὃν λάβρον καταφέρει
 μετὰ πατάγου καὶ βροντῆς νεφέλη ἐκραγεῖσα,
 κ' οἱ τόνοι πρὶν διέλθωσι τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων,
 εἰς τὴν ἀγρίαν κάμινον τοῦ στήθους του ἐβρόντων.

39

Ὦς δ' ἀμφοτέρων τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ὑπεροψίαν
 παρώξυνον αἱ ἀπειλαὶ κ' αἱ ἄγριαι προκλήσεις,
 τοὺς δύο ἵππους εἰς στροφὴν ἐμάκρυνον ταχεῖαν,
 καὶ μεθ' ὀρμῆς προσέβαλον ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἴσης.
 Σὺ μοι, ὦ Μοῦσα, τὴν φωνὴν ἐνίσχυσον, μανίαν
 ἀνάλογον διδοῦσά μοι τῆς ἐμμανοῦς των λύσσης,
 ὥστ' ἄξια τῆς πράξεως νὰ ψάλω τῆς μαχίμου,
 καὶ ν' ἀντηχήσῃ ὡς κλαγγὴ τῶν ὅπλων ἢ ᾠδὴ μου.

40

Τὰ γονατώδη ἔγχη των ἐστήριξαν ἐδραῖα,
 κ' εἰς ὕψος ἤσαν τὰς αἰχμάς ἀμφότερ' οἱ ὀπλιῖται.
 Ποτὲ ὁ δρόμος, καὶ ποτὲ τὸ ἄλμα, κ' ἡ ῥαγδαία
 φορὰ τοῦ βέλους, ὡς αὐτοὶ, ταχεῖα δὲν κινεῖται,
 οὐδὲ ὑπῆρξε ποθ' ὀρμὴ ὡς ἡ αὐτῶν βιαία,
 εἴτε ὁ ἐπερχόμενος ἦν ὁ Ταγκρέδης, εἴτε
 ἦν ὁ Ἀργάντης. Θραύονται τὰ δόρατα, πετῶσι
 συντρίμματα, καὶ φλογεροὶ σπινθῆρες ἐκπηδῶσι.

41

Μόν' ἡ βροντὴ τοῦ κτύπου των καὶ τοῦ συνωθισμοῦ των
 σείει τὴν γῆν, καὶ ἀντηχοῦν αἱ νάπαι τῶν ὀρέων.
 Ἄλλὰ ἡ βία τῶν πληγῶν τῶν ἀκαθέκτων τούτων,
 τὰ ὑψωμένα μέτωπα δὲν κλίνει τῶν γενναίων.
 Οἱ δ' ἵπποι συγκρουόμενοι ἐκτύπησαν τασοῦτον,
 ὥστ' ἔπεσαν ἀμφότεροι, οὐδεὶς δ' ἠγέρθη πλέον.
 Τότ' ἔσυρον τὰ ξίφη των οἱ γαῦροι μονομάχοι,
 καὶ ἐκπηδήσαντες, πεζοὶ εὐρέθησαν ἐν τάχει.

42

Πεφροντισμένως ἕκαστος τὴν δεξιὰν ἐκτείνει,
 τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ὀφθαλμὸν, τὸν πόδα πρὸς τὸ βῆμα·
 θέσεις καινὰς ἐν προσβολῇ εὐρίσκει κ' ἐν ἀμύνη,
 στρέφεται, ἐνδίδει, προχωρεῖ, ὡς τὸ παλίρρουν κύμα,
 ἐδῶ, καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ τὸ ξίφος διευθύνει,
 καὶ ὅπου ἤττον ἀπειλεῖ, τιτρώσκει παραχρῆμα,
 καὶ τὰ γυμνὰ τοῦ σώματος σπουδάζων ν' ἀσφαλίσῃ,
 διὰ τῆς τέχνης προσπαθεῖ τὴν τέχνην ν' ἀπατήσῃ.

43

Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης τὸ πλευρὸν γυμνῶν ἐξ ἀμελείας,
 ἀκάλυπτον εἰς τὰς πληγὰς προσφέρει τοῦ Ἀργάντου.
 Αὐτὸς ἀμέσως ἐφορμᾷ. Πλὴν τρέχων μετὰ βίας,
 ὁμοίως τὴν ἀριστερὰν ἠνέωξε πλευρὰν του.
 Ὁξέως ὁ χριστιανὸς τὸν παίει νεανίας,
 καὶ τὸν πληγόνει, ἀπωθῶν ὁμοῦ τὴν μάχαιράν του.
 Ἀμέσως δ' ὀπισθοπορεῖ ἐν βῆμα πληγῆς πέραν,
 κ' εἰς τῆς ἀμύνης ἴσταται τὴν θέσιν τὴν προτέραν.

44

Ὁ δὲ τραχὺς Κιρκάσιος, ὡς εἶδε πῶς φοιρίσσον
 τὸ σῶμα καὶ τὰ ὄπλα του τὸ αἷμά του κατέρρει,
 βαρὺν ἐκπέμπει μυκηθμὸν μαινόμενος καὶ φρίσσων,
 καὶ πόνος, καὶ ἀκάθεκτος θυμὸς τὸν παραφέρει,
 ἐνῶ ἐντὸς του ἄγρια αἰσθήματα ἐλίσσων,
 συγχρόνως αἶρει τὴν φωνὴν καὶ τὴν ῥομφαίαν αἶρει,
 καὶ νὰ χτυπήσῃ ἐφορμᾷ· ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ χτυπᾶται
 ὅπου εἰς τοὺς βραχίονας ἐνοῦντ' αἱ ὠμοπλάται.

45

Καθὼς ἐπὶ τῶν Ἄλπεων ἡ ἄρκτος τῶν ὀρέων,
 ὅταν σκληρὸν ἀκόντιον εἰς τὴν πλευράν της μείνη,
 ψηφῶσα οὐδὲ θάνατον οὐδὲ κινδύνους πλέον,
 κατὰ τοῦ ὄπλου πᾶσάν της τὴν λύσσαν διευθύνει,
 πρόσθετον οὕτως ὁ ὤμος τῆς Κιρκασίας λέων
 βλέπων πληγὴν ἐπὶ πληγῇ, αἰσχύνην ἐπ' αἰσχύνῃ,
 αἱματηρὰν ἐκδίκησιν τοσοῦτον θερμῶς θέλει,
 ὥστ' οὐδὲ κίνδυνον ψηφᾶ, οὐδ' ἄμυνα τῷ μέλει.

46

Τῇ ἀδαμάστω του ὄργῃ ἡ ῥώμη του ἦν ἴση,
 ἡ δὲ ἀνδρία τῆς ψυχῆς αὐτῶν μεγαλητέρα.
 Τὴν μάχαιραν ἀστραπηδὸν συστρέφει νὰ κτυπήσῃ,
 ὥστε κλονίζεται ἡ γῆ καὶ λάμπ' ἡ ἀτμοσφαῖρα,
 οὐδὲ ὁ ἄλλος τ' ὄπλον του προφθάνει νὰ κινήσῃ,
 πληγῇ πληγὴν, καὶ μάχαιραν ν' ἀπώσῃ τῇ μαχαίρα·
 οὐδέ τι σώζει τέχνασμα αὐτὸν ξιφομαχίας,
 κατὰ τῆς τοῦ ἐχθροῦ ὀρμῆς καὶ κατὰ τῆς ἀνδρίας.

47

Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης, συσταλὴς εἰς ἑαυτὸν, προσμένει
 μάτην, νὰ παύσ' ἡ καταγιγίς πληγῶν τῶν σφοδροτάτων.
 Νῦν μὲν ἐμμέν' εἰς ἄμυναν, καὶ νῦν μακρόθεν θαίνει
 διὰ σοφῶν περιστροφῶν, δι' ἀκριβῶν βημάτων.
 Πλὴν τοῦ Ἀργάντου ἡ τυφλὴ μανία ἐπιμένει,
 καὶ ὁ Ταγκρέδης ἀπαυδεῖ τὰς θέσεις του ἀλλάττων.
 Δι' ὃ καὶ τὰς δυνάμεις του ἐντείνων, ὄργῃς πλήρης,
 κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του τινάσσεται ξιφῆρης.

48

Ἡ λύσσα του καὶ λογισμὸν καὶ τέχνην παραλύει,
 ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις του αὐξάνει καὶ στηρίζει.
 Ὅπου ἐγγίξ' ἢ μάχαιρα, ἢ σχίξ', ἢ διατρύει,
 ἢ τέμν', ἢ θραύ', ἢ κρεουργεῖ, πλὴν μάτην δὲν ἐγγίξει.
 Ὅπλα καλύπτουσι τὴν γῆν, τὰ δ' ὄπλα αἶμα χρίει,
 καὶ μὲ τὸ αἶμα καὶ ἰδρῶς συγχρόνως τὰ ποτίζει.
 Τὴν λάμψιν ἦσαν ἀστραπαὶ, βρονταὶ τὸν κρότον ἦσαν,
 καὶ κεραυνοὶ τὰ ξίφη των, πατάσσοντα μὲ λύσσαν.

49

Ἀμφίβολα δὲ κ' ἔκθαμβα ἀμφοτέρα τὰ πλήθη
 τὴν νέαν καὶ φρικτὴν σκηνηὴν ἐκείνην θεωροῦσι.
 Φόβων κ' ἐλπίδων μεταξὺ κυμαίνονται τὰ στήθη,
 δι' ὅσα βλάπτουσι τοὺς μὲν, τοὺς δ' ἄλλους ὠφελοῦσι.
 Καθ' ὄλον ὅμως τὸν καιρὸν οὐδέ τις ἐκινήθη,
 οὐδ' εἶχε τις ψιθυρισμὸν ἐλάχιστον ν' ἀκούσῃ.
 Ἐν σιωπῇ παρίσταντο καὶ ἐν ἀκινήσιᾳ,
 πλὴν ὅτι πᾶσα τρέμουσα ἐπάλλετο καρδία.

50

Ἀμφοτέροι ἀπηύδησαν, ὁ δ' ἀμοιβαῖος φόνος
 ἴσως ὁ ἄωρος καρπὸς θὰ ἦτον τῆς ὀργῆς των·
 ἀλλ' ἦλθε νύξ, κ' εἰς τὰς πτυχὰς τῆς μελανῆς σινδόνοιο
 ἔκρυπτεν ἤδη τὰς μορφὰς τῶν ὄντων τῶν ἐγγίστων.
 Δι' ὃ καὶ δύο κήρυκες εἰς παῦσιν τοῦ ἀγῶνος
 προσῆλθον, τῶν πιστῶν ὁ εἷς, ὁ δ' ἄλλος τῶν ἀπίστων.
 Ὁ Ἀριδαῖος ἦν ὁ μὲν, ὁ δ' ἀγγελιαφόρος
 τῶν ἀλλοθρήσκων, ὁ σοφὸς καὶ ἄξιος Πινδóρος.

51

Οἱ δὺω οὗτοι κήρυκες τὰ σκῆπτρα τῆς εἰρήνης,
 ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν χωροῦντες θαρραλέως,
 μετὰ τῆς πεποιθήσεως ἐξέτεινον ἐκείνης
 ἦν τοῖς παρεῖχε τῶν ἐθνῶν ὁ νόμος ὁ ἀρχαῖος.
 «Πολεμισταὶ, ὁ δεύτερος λαλεῖ· χωρὶς αἰσχύνης
 τὴν πάλην καταλύσατε· εἶν' ἴσον σας τὸ κλέος.
 Τὰ ἔπλα καταθέσατε ἀνίκητοι ὀπλῖται.
 Τὴν ἡσυχίαν, τῆς νυκτὸς τὸν νόμον σεβασθῆτε.

52

»Ὅταν ὁ ἥλιος γελᾷ, εἶν' ὥρα ἐργασίας,
 κατὰ τὴν νύκτα δὲ τὸ πᾶν ἀκίνητοῦν ὑπνώττει.
 Σπανίως εὐγενῆς ψυχὴ φιλεῖ ἀνδραγαθίας
 κ' ἐπαίνους εἰς νυκτερινὰ ἐγκρυπτομένους σκότη.»
 Ὅ δὲ Ἀργάντης ἀπαντᾷ· «Ἐκ τῆς μονομαχίας
 οὐδόλως ἔχω ἔφεσιν ν' ἀποσυρθῶ, διότι
 νῦξ εἶναι. Προτιμῶ τὸ φῶς, καὶ τῆς ἡμέρας πάλην·
 ἀλλ' ἄς ὁμῶση καὶ αὐτὸς νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν.»

53

Ὅ δ' ἄλλος ἀπεκρίνατο· «Σὺ ὁμῶσον ἐπίσης
 νὰ ἐπιστρέψῃς, ἀλλ' ὁμοῦ μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου.
 Ἄν τοῦτο δὲν παραδεχθῆς μηδέποτε ἐλπίσης
 κατάπαυσιν τῆς πάλης μας αὐτῆς τῆς ἀνευδότου.»
 Καὶ ὁμῶσαν. Οἱ κήρυκες δ' οἱ ἔχοντες τὰς κρίσεις
 τοῦ τόπου, ἐν ᾧ δείκνυνται αἱ πράξεις τοῦ ἱππότου,
 τοῦ χρόνου ὅστις πρόσφορος πρὸς τὴν μονομαχίαν,
 τῆς ἕκτης προσδιώρισαν ἡμέρας τὴν πρώτην.

54

Ἡ πάλη αὐτ' ἢ φοβερά φρικτὰς εἰς τὰς καρδίας
 τῶν Φράγκων καὶ Σαρακηνῶν ἀφῆκεν ἐντυπώσεις,
 καὶ ἦσαν τρόμου ἔμπλοιοι καὶ πλήρεις ἀπορίας,
 χωρούσης δι' ὠρῶν πολλῶν καὶ διὰ πάσης γλώσσης.
 Καὶ λόγος μόνον γίνεται, μεθ' ὅσης εὐτολμίας
 ὁ μὲν ἐδείχθη καὶ ὁ δὲ, καὶ μετ' ἀνδρίας ὅσης.
 Πλὴν τίς ὁ προκριτώτερος ὑπῆρξε μεταξύ των,
 εἰς τοῦτο γενικὴ γνώμων διαφωνία ἦτον.

55

Καὶ πρὶν ἢ ψῆφός των δοθῆ, καθεὶς των περιμένει
 τῆς ὤμης πάλης νὰ ἰδῆ ἢ ἔκβασις ὁποία,
 ἢ λύσσα ἂν τὴν ἀρετὴν νικῶσα ὑπερβαίνῃ,
 ἢ ἂν ἐνδίδ' εἰς τὴν τυφλὴν μανίαν ἢ ἀνδρία.
 Ἄλλ' ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς προσμένει τηχομένη
 κ' ἐν ἀγωνίᾳ ἢ καλὴ καὶ νέα Ἑρμινία,
 καθότ' ἢ ἀλλοπρόσαλλος τοῦ Ἄρεως τρυτάνη
 τὸν πλοῦτον τῆς ἐρώσεως τῆς ψυχῆς περιλαμβάνει.

56

Θυγάτηρ αὐτῆ τοῦ Χασάν, ἐσχάτου ἡγεμόνος
 ὅσ' ἤρξαν Μωαμεθανοὶ ἐπὶ Ἀντιοχείας,
 ὑπὸ τοὺς Φράγκους νικητὰς ὅτ' ἔπεσεν ὁ θρόνος,
 ἔγινε κτῆμά των, ὁμοῦ μετὰ τῆς ἄλλης λείας.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης εἰς αὐτὴν τοσοῦτον φιλοφρόνως
 κ' ἐπεικῶς ἐφήρμοσε τὸν νόμον τῆς δουλείας,
 ὥστ' ἂν καὶ δούλην, κ' ἔκπτωτον τῆς φίλης τῆς πατρίδος
 τὴν εἶχε, τῇ ἀπέδιδε τιμὰς ἡγεμονίδος.

57

Παντοίως ὑπηρετήσεν ὁ εὐγενής τὴν νέαν,
καὶ τέλος τῇ ἀπένειμε καὶ τὴν ἐλευθερίαν,
ἔτι χρυσὸν, ἀδάμαντας, καὶ προσαποδοτέαν
ἐκήρυξε καὶ τὴν λοιπὴν αὐτῆς περιουσίαν.
Δι' ὃ κ' ἐκείνη, βλέπουσα ὑπὸ μορφὴν ὡραίαν
κ' εἰς σῶμα τόσῳ νεαρὸν βασιλικὴν καρδίαν,
ἐκυριεύθ' ὑπ' ἔρωτος, καὶ ἦσαν οἱ δεσμοὶ τοῦ
στερρότεροι παντὸς δεσμοῦ, καὶ φύσεως ἀλύτου.

58

Οὕτω καὶ ἂν σωματικῶς ἐκείν' ἠλευθερώθη,
ἀλλ' ἡ ψυχὴ τῆς πάντοτε παρέμεινε δεσμῶτις,
καὶ τὰς ἀλύσεις ἔκλαιε, καὶ ὅ,τ' ὑπερεπόθει
ἦν ἡ γλυκεῖα φυλακὴ, ὁ προσφιλὴς δεσπότης.
Ἄλλ' ὡς παρθένον ὑψηλοῦ φρονήματος, τὴν ὥθει
ἡ χρεὴ ἐπιβάλλουσα βασιλικὴ σεμνότης
ν' ἀπέλθῃ εἰς τῆς γηραιᾶς μητρὸς τῆς τὴν ἀγκάλην,
καὶ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους τῆς νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν.

59

Ἐλθοῦσαν δὲ, ὁ τύραννος τῆς χώρας τῶν Ἑβραίων
τὴν ὑπεδέξατο ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων.
Πλὴν τῆς μητρὸς τῆς ἔφθασε τὸ τέλος τὸ μοιραῖον,
κ' ἐκάλυψε τὸ σῶμά τῆς διὰ στολῶν πενθίμων.
Ἄλλ' οὐδαμῶς κατίσχυσε τὸ πένθος τῆς τὸ νέον,
οὐδ' ἡ πικρία τῶν ὠρῶν προσέτι τῶν ἐκδήμων,
τὸ πάθος τῆς καρδίας τῆς νεκρὸν νὰ ἐκριζώσῃ,
οὐδὲ τὸ πῦρ ἐν τῇ ψυχῇ νὰ σβέσῃ τῇ ἐρώσῃ.

60

Τὸν ἀγαπᾷ, καὶ φλέγεται ἡ δυστυχῆς· πλὴν μένει
 ἄνευ ἐλπίδος, καὶ μακρὰν αὐτοῦ, εἰς τόπον ἄλλον.
 Τὰ σπλάγχνα τῆς φλόξ ἔρωτος βιβρώσκει κεκρυμμένη·
 δὲν τρέφει δ' ἡ ἐλπίς αὐτήν, ἀλλὰ ἡ μνήμη μᾶλλον.
 Πλὴν ὅσον ἡ πυρκαϊὰ ἦν μᾶλλον πεπνιγμένη,
 τοσοῦτον ἦν λαμπρότερον τὸ πῦρ αὐτῆς τὸ θάλλον.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης ἔφθασε, κ' ἐλπίδας δίδει νέας,
 εἰς τὴν Σιών ἀκολουθῶν τὰς τοῦ Χριστοῦ σημαίας.

61

Οἱ μὲν λοιποὶ ὠχρίασαν, ἰδόντες ἔθνη τόσα
 ἀδάμαστα καὶ ἄγρια πληροῦντα τὸ πεδίον.
 Τῆς Ἑρμινίας δ' ἡ μορφή, ἡ πρώην ὠχριῶσα,
 φαιδρύνεται ἀπέναντι τῶν λόχων τῶν ἀνδρείων,
 καὶ μετ' ἀπλήστων ὀφθαλμῶν τὰ στίφη ἐρευνῶσα,
 τὸν ἔραστήν τῆς μεταξὺ ζητεῖ τῶν πολεμίων.
 Πολλάκις μάτην τὸν ζητεῖ, καὶ ἄλλοτε νομίζει
 ὅτι τὸν βλέπει, καὶ «Ἴδού, ἰδού τον» ψιθυρίζει.

62

Ἐπῆρχε πύργος ὑψηλὸς ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων,
 ὅστις ἐπάνω τῶν τειχῶν ὠρθοῦτο κ' ἐθεώρει.
 Ἐκ τούτου ὁ ἀπέραντος στρατὸς τῶν σταυροφόρων
 κ' ἡ πεδιάς ἐφαίνετο, κ' ἐφαίνοντο τὰ ὄρη.
 Ἐκεῖ, ἐξ οὗ ὁ ἥλιος τὸ ἄρμα του πυρφόρον
 ἐξεύγνυ, ἕως οὗ ἡ νύξ ἡ σκοτεινὴ προὔχῳρει,
 ἐκάθητο, εἰς τὸν στρατὸν τὸ βλέμμα προσηλοῦσα,
 κ' ἐστέναζε, μὲ μόνους τῆς τοὺς λογισμοὺς λαλοῦσα.

63

Ἐκεῖθεν ἐπεσκόπευε τὴν πόλιν, καὶ ἦν δεΐλη,
 κτυπῶσα ἢ καρδία τῆς τὸ στῆθός τῆς τὸ τρέμον,
 κ' ἐδόκει λέγουσα· Ἴδού ἡ κεφαλὴ ἢ φίλη,
 ἦν τοῦ πολέμου σήμερον ἐπαπειλεῖ ὁ δαίμων.
 Μετ' ἀγωνίας δ' ἴστατο νὰ ἴδῃ ποῦ ἠπείλει
 νὰ κλίνη ἀμφιβρέπουσα ἢ τύχη τῶν πολέμων.
 Καὶ ὅταν ὁ Κιρκάσιος τὸ ξίφος του ἐκίνει,
 εἰς τὴν ψυχὴν τῆς τὰς πληγὰς ἠσθάνετο ἐκείνη.

64

Ἀφ' οὗ πλὴν τῇ ἐγνώσθησαν αἱ ἀληθεῖς εἰδήσεις,
 κ' ἡ μάχη πῶς δὲν ἔπαυσεν, ἀλλὰ πῶς ἀνεβλήθη,
 φόβος ἐνέκρωσεν αὐτῆς ἀήθεις τὰς αἰσθήσεις,
 τὸ αἷμα τῆς καρδίας τῆς εἰς πάγον μετεβλήθη,
 οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔγιναν κρυπτῶν δακρύων βρύσεις,
 καὶ ὑποκρύφους στεναγμοὺς ἐξέπεμπον τὰ στήθη.
 Τῶν νεαρῶν τῆς παρειῶν ἐξέλιπε τὸ αἷμα,
 καὶ τρόμος εἰκονίζετο εἰς τὸ θολόν τῆς βλέμμα.

65

Ἀπαίσια καὶ φοβερά ὁ λογισμὸς τῆς πλάττων,
 τῇ βασανίζει τὴν ψυχὴν, τὸ πνεῦμά τῆς ταράττει·
 ὁ ὕπνος δέ, πολλῶν αὐτῇ φρικτότερος θανάτων,
 ἀτόπως τερατολογῶν σκληροὺς ὄνειρους πλάττει.
 Τῇ φαίνεται, ὅλη πληγὰς, εἰς ποταμοὺς αἱμάτων
 τοῦ ἔραστοῦ τῆς ἢ μορφὴ πῶς κεῖται ἢ φιλτάτη,
 πῶς τῇ ζητεῖ βοήθειαν, καὶ κοιμωμένη κλαίει,
 καὶ εἰς τὸ πάλλον στῆθός τῆς θερμὸν τὸ αἷμα ῥέει.

66

Οὐ μόνον φόβος δ' ἄωρος μελλόντων του κινδύνων
κατεῖχε τὴν καρδίαν της καὶ τὴν κατετυράννει,
ἀλλὰ κ' ἡ μνήμη τῶν πληγῶν τῶν παλαιῶν ἐκείνων
ἡσυχους δὲν τῇ ἄφηνε στιγμὰς ν' ἀπολαμβάνη.
Ὁ θροῦς ψευδῶν εἰδήσεων, τὸν κύκλον των ἐκτείνων,
τ' ἀπέχοντα καὶ ἄγνωστα συνήθως ἐπαυξάνει·
δι' ὃ νομίζει καὶ αὐτὴ, ὅτι τρωθεὶς καιρίως,
παλαίει πρὸς τὸν θάνατον ὁ νέος ὁ ἀνδρεῖος.

67

Καὶ ἐπειδὴ τὰς μυστικὰς τῶν χόρτων ἐνεργείας
νὰ διακρίν', ἡ μήτηρ της τῇ ἔμαθε πρὸ χρόνων,
πρὸς δὲ καὶ τῇ ἐδίδαξε τὰς ἄλλας γοητείας
ὅσαι τὰ μέλ' ἰαίνουσι πραύνουσαι τὸν πόνον,
τέχνας ἅς μόνας εἰς αὐτὰ τὰ μέρη τῆς Συρίας
ὡς φαίνεται ἐδιδάσκοντο αἱ κόραι ἡγεμόνων,
ἐνεκα τούτου μόνη της καὶ διὰ τῶν χειρῶν της
νὰ θεραπεύσῃ ἤρχετο τὸν τρισαγαπητόν της.

68

Νὰ σώσῃ τοῦτον ἤθελε διὰ τῆς θεραπείας,
ἀλλ' ὤφειλε τὸν μισητὸν ἐχθρὸν νὰ θεραπεύσῃ.
Πολλάκις τῇ ἐπήρχετο, κακοποιούς οὐσίας
νὰ ἐνσταλάξ' εἰς τὸ ποτὸν καὶ νὰ τὸ φαρμακεύσῃ.
Ἄλλ' ἡ παρθένος αὐτῆς χεὶρ τὸ πόμα τῆς υἰείας
δι' ἀσεβῶν μαγγανειῶν δὲν θέλει νὰ νοθεύσῃ,
καὶ εὔχεται τούλάχιστον αἱ πόσεις τῶν φαρμάκων
ν' ἀποδειχθῶσιν ἀρετῶν κεναὶ ἀλεξικάκων.

69

Ν' ἀπέλθ' εἰς τὸν ἀπέναντι στρατὸν τῶν πολεμίων
 ποσῶς δὲν θὰ ἐδίσταζεν. Ὡς ἀπατρὶς καὶ ξένη,
 ἀλήτην ἤγε πρὸ πολλοῦ κ' ἐπίπονον τὸν βίον,
 κ' ἦν εἰς πολέμων καὶ μαχῶν σκηναὶς συνηθισμένη.
 Ἐκ τούτου καὶ τὸ φρόνημα αὐτῆς τὸ γυναικεῖον
 ἢ ἕξις ἀπετράχυνεν ἢ πεπαλαιωμένη,
 καὶ οὐδὲ μορμολύκειον κενὸν τὴν καταπλήττει,
 οὐδὲ τῇ μέλει κίνδυνος, οὐδὲ τὴν ἐκφοβεῖ τι.

70

Πλὴν φόβος εἰς τὸ στήθος της ἐὰν δὲν εἰσεχώρει,
 πρὸ πάντων ἦν παραίτιος ὁ τολμητίας ἔρωσ.
 Ὑπ' ὄνυχας τῶν Λιβυκῶν θηρίων εἰς τὰ ὄρη
 θὰ ἦτον, ὡς εἰς ἄσυλον ἂν διητᾶτο μέρος.
 Ἄλλ' ὅμως περὶ τῆς ζωῆς ἐν ᾧ ἠδιαφόρει,
 περὶ τῆς φήμης τῆς χρηστῆς ἐφρόντιζεν ἐτέρως,
 καὶ ἔνδον τῆς καρδίας της δεινῶς ἐφιλονείκει
 ὁ ἔρωσ μετὰ τῆς τιμῆς, ποῦ θέλει κλίν' ἢ νίκη.

71

Ἡ μία λέγει πρὸς αὐτήν· « Ἀείποτε, νεάνις,
 ὁ βίος σου σεβόμενος τοὺς νόμους μου ἐτέλει·
 αἰχμάλωτος, σὺ δι' ἐμοῦ ἀήττητος ἐφάνης,
 καὶ σώφρονας ἐτήρησας τὰς φρένας καὶ τὰ μέλη·
 κ' ἐλευθερίας σήμερον ἐν ᾧ ἀπολαμβάνεις,
 τὸ ἄνθος ν' ἀπομαρανθῇ τῆς ἀρετῆς σου μέλλει!
 Εἰς ποῖα, φεῦ! αἰσθήματα ἢ νέα σου καρδία
 παράγεται; Τί μελετᾷς, καὶ ἡ ἐλπίς σου ποῖα;

72

» Τόσον ὀλίγον μεριμνᾶς λοιπὸν νὰ εἶσ' αἰδήμων,
 οὐδὲ τὸ ἄθλον τῆς τιμῆς τὴν φρένα σου εὐφραίνει,
 ὥστ' εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν ν' ἀπέλθῃς τῶν μαχίμων,
 ζητοῦσα περιφρόνησιν, νυκτία ἐρωμένη,
 καὶ νὰ εἰπῇ ὁ νικητῆς πρὸς σέ, μεγαλορρήμων·
 «Τὸν θρόνον σου ἀπώλεσας, καὶ ἤδη δὲν σοὶ μένει
 οὐδὲ ψυχὴ βασιλική. Δὲν εἶσ' ἐμοῦ ἀξία.
 Πρὸς ἄλλους ἀπελθε, κοινῇ, μὴ στέργουσά μοι λεία.»

73

Ὁ δόλιος δὲ σύμβουλος τὸ πάθος τῆς ἐκκαίων,
 πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῆς τοὺς λόγους προσεμέτρα.
 «Δὲν σ' ἔτεκε, τῇ ἔλεγεν, ἡ ἄρκτος τῶν ὀρέων,
 οὐδὲ ὁ βράχος ὁ ψυχρὸς, οὐδ' ἡ τραχεῖα πέτρα,
 ὥστε πᾶν τέρπον ν' ἀπωθῆς, νὰ φεύγῃς πᾶν ὠραῖον,
 καὶ μισητὴ τοῦ ἔρωτος νὰ σ' εἶναι ἡ φαρέτρα,
 οὐδὲ καρδίαν σιδηρᾶν, οὐδὲ ἀδαμαντίνην
 ἔχεις. Πρὸς τί τὸν ἔρωτα νὰ θεωρῆς αἰσχύνην;

74

» Ἀπελθε ὅπου ἡ φωνὴ τοῦ πόθου σου σὲ κράζει.
 Σκληρὸν φρονεῖς τὸν νικητὴν; Τίς ταῦτα σοὶ ἐμπνέει;
 Καὶ ἀγνοεῖς πῶς ὅταν σὺ στενάζῃς, συστενάζει,
 πῶς ὅταν πάσχῃς θλίβεται, πῶς ὅταν κλαίῃς κλαίει;
 Σκληρὰ σὺ εἶσαι. Ἄσταθές τὸ πνεῦμά σου διστάζει
 ἂν νὰ τὸν σώσῃς χρεωστῆς, ἢ ποῖα ἔχεις χρέη;
 Ἀχάριστε καὶ ἄπνε, ἐντὸς δεινῶν μεγάλων
 ὁ φίλος σου εὐρίσκεται, καὶ θεραπεύεις ἄλλον!

75

»Ναί, τὸν Ἀργάντην ἴανον, διὰ νὰ θανατώσῃ
 ἐκεῖνον ὃς σοὶ ἔδωκε ζωὴν κ' ἐλευθερίαν.
 Οὕτω τὸν φόρον εἰς αὐτὸν σὺ θέλεις ἀποδώσει·
 τοιαύτην ἔξει παρὰ σοῦ καλὴν εὐχαριστίαν.
 Καὶ ἀληθῶς ἡ λύπη σου δὲν εἶναι οὐδὲ τόση
 διὰ τὴν ἀποτρόπαιον αὐτὴν ὑπηρεσίαν,
 ὥστ' ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ ὑπὸ φρίκης ἴσης
 τὰ μέρη ταῦτα, φεύγουσα ὑπόπτερος, ν' ἀφήσῃς;

76

»Μεγίστην ἀγαλλίασιν σ' ἐπιφυλάττ' ἡ μοῖρα
 ἂν ἀποδώσῃς ὄφλημα κοινὸν φιλανθρωπίας,
 εἰάν προσέλθῃς εἰς αὐτὸν, καὶ τὴν ἰῶσαν χεῖρα
 ἐκτείνῃς εἰς τὸ στῆθός του τὸ πάλλον ὑπ' ἀνδρίας,
 κ' ἐπαναφέρῃς, σώζουσα τὸν φίλτατον σωτῆρα,
 εἰς τὰς ὠχράς του παρειάς τὰ ῥόδα τῆς υἰείας!
 Τότε ὡς δῶρον θέλουσι γλυκύ σου ἀναθάλλει
 τὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἀποσβεσθέντα κάλλη.

77

»Μέρος καὶ σὺ τῆς φήμης του θὰ ἔχῃς τῆς μεγάλης,
 καὶ τῶν κατορθωμάτων του τῶν περιφημοτέρων·
 θενὰ σ' ἐγκλείῃ δὲ σεμνῶς ἐντὸς πιστῆς ἀγκάλης,
 τὸν στέφανον εὐδαίμονος συζύγου σοι προσφέρων·
 καὶ ἀνωτέραν δρέπουσα τιμὴν ἀπάσης ἄλλης
 τῶν Λατινίδων μεταξὺ συζύγων καὶ μητέρων,
 κατὰ τὰς χώρας τῆς καλῆς θ' ἀπέλθῃς Ἰταλίας,
 τῆς γῆς ἀνδρίας ἀληθοῦς καὶ ἀληθοῦς θρησκείας.»

78

Ἵπὸ τοιούτων βόσκεται ἀπατηλῶν ἐλπίδων,
 κ' εὐδαιμονίας ἀμιγοῦς φαντάζεται νὰ τύχη.
 Ἄλλὰ πῶς μέλλει μεταξὺ δυσκολιῶν ἀπείρων
 νὰ διαβῆ ἀκίνδυνος, αὐτὸ τὴν κατατρύχει,
 διότι νυκτοφύλακες ἀκάματοι εἰς γύρον
 τ' ἀνάκτορα περιφρουροῦν, περινοστοῦν τὰ τεῖχη,
 οὐδ' εἰς πολέμου ἐποχὴν, ἐκτὸς ἂν κατεπείγη,
 τινὰ θυρίδα τῶν τειχῶν ὁ πυλωρὸς ἀνοίγει.

79

Ἵπ' αἰσθημάτων πρὸ πολλοῦ συνδέονται φιλιῶν
 Ἡ Ἑρμινία ἢ καλὴ κ' ἢ μαχητὶς ἢ ξένη.
 Ὅμοῦ τὰς βλέπει πάντοτε ὁ ἥλιος ὁ δῦων,
 ὁμοῦ τὰς βλέπει κ' ἢ αὐγὴ ἢ ἀναδυομένη·
 καὶ ὅταν νύξ κατέρχεται ἀπὸ τῶν οὐρανίων,
 ἢ αὐτὴ κλίν' ἢ νυκτικὴ τὰς δύο περιμένει.
 Οὐδεὶς, ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος, τῶν στοχασμῶν τῶν ἦτον,
 ὃν αἱ νεάνιδες κοινὸν δὲν εἶχον μεταξὺ τῶν.

80

Πλὴν μόνον περὶ ἔρωτος ἐκείνη δὲν ὠμίλει.
 Ἄν δ' ἢ Χλωρίνδα κλαίουσαν ποτὲ τὴν ἐθεώρει,
 αὐτῆς ἐπροφασίζοντο ἄλλας πληγὰς τὰ χεῖλη,
 δι' ἄλλας δυστυχίας τῆς τὴν μοῖραν κατηγόρει.
 Ἡ Ἑρμινί' ἀχώριστος τοιαύτη οὔσα φίλη,
 εἰς τῆς Χλωρίνδης πάντοτε νὰ ἔρχεται ἠμπόρει.
 Καὶ ταύτης εἰς συμβούλια κ' εἰς πόλεμον ἀπούσης,
 οὐδέποτε τῇ κλείεται ἢ θύρα τῆς αἰθούσης.

81

Κ' ἦλθε ποτὲ, ὅτ' ἔτυχεν ἀποῦσα ἢ ὀπλίτις,
καὶ σύννους ἔστη, σκεπτική, καὶ μελετῶσα, ὅπως
ἀπόρρητος ἐδύνατο νὰ μείνη ἢ φυγὴ τῆς,
τίς τέχν' ἦν ἢ κατάλληλος, τίς πρόχειρος ἦν τρόπος.
Ἐν ᾧ δ' ἔταλαντεύοντο οἱ διαλογισμοὶ τῆς,
κ' ἐφέρετο διστάζουσα ἢ φρὴν τῆς ἀμφιβρόπως,
τὰ ὅπλα καὶ τὸ ἔνδυμα τῆς φίλης τῆς κυττάζει,
τὰ ὑψηλὰ κρεμάμενα· τὰ βλέπει καὶ στενάζει.

82

Καὶ ὀμιλεῖ στενάζουσα: «Πῶς φθόνον μοὶ ἐνσπείρεις,
εὐδαίμων ἀγωνίστρια τῶν ἀνδρικῶν ἀγώνων!
Δὲν σοὶ φθονῶ τὴν εὐκλειαν ἣν κατακτᾷς ξιφήρης,
οὐδὲ φθονῶ τὸ κάλλος σου, τῶν γυναικῶν τὸν φθόνον...
Ἄλλ' ὁ χιτῶν τὸ βῆμά τῆς δὲν δέει ὁ ποδήρης,
οὐδὲ δεσμῶτις κλείεται ἐντὸς στενῶν κοιτώνων.
Τὰ ὅπλα περιβάλλεται, καὶ ὡς καὶ ὅταν θέλη
ἐξέρχεται, κ' αἰσχύνεται· οὐδὲν, οὐδὲν τῇ μέλει.

83

» ὦ! διατί δὲν μ' ἔδωκαν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ φύσις
τὸ στῆθος τόσον ἰσχυρὸν, τὰς χεῖρας ῥωμαλέας,
ὥστε ν' ἀλλάξω κάλυμμα καὶ πέπλους μου ἐπίσης
ἀντὶ χαλκίνου θώρακος καὶ περικεφαλαίας,
οὐδὲν νὰ ἔχουν κάλυμμα αἱ πύριναί μου κλίσεις
εἰς παγετὸν ἢ καύσωνα οὐδ' εἰς βροχὰς ῥαγδαίας,
καὶ εἴτε εἶν' ἡλίου φῶς, ἢ λάμψις τῶν ἀστέρων,
νὰ διατρέχω τοὺς ἀγρούς ἢ μόν' ἢ μεθ' ἐτέρων;

84

»Ω! τότε δὲν θὰ ἔφθανες πρὸς τὸν ἀγαπητόν μου
 ν' ἀντιταχθῆς, σὺ δυσσεβῆ Ἀργάντα, κατὰ πρῶτον·
 προτοῦ θὰ τῷ ἀντέταττον ἐγὼ τὸν ἑαυτόν μου,
 καὶ ἴσως ἤδη τῶν ἐμῶν θὰ ἦτον αἰχμαλώτων,
 καὶ ἴσως θεὰ ἔφερε τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν μου,
 τῆς πολεμίας φίλης του γλυκὺν ζυγὸν ἐρώτων,
 καὶ ἴσως εἰς τὰς χεῖράς του ἢ ἄλυσις ἐκείνη
 τοὺς σκληροὺς κρίκους τῆς ἐμῆς θὰ ἤθελ' ἐλαφρύνει.

85

»Ἡ δι' ἀπόνων προσβολῶν ἐὰν ἡ δεξιά του
 τὸ στῆθος μου διέσχίζε κ' ἐτρύπα τὴν καρδίαν,
 θὰ εἶχε κἂν τὸ ξίφος του δι' εὐτυχοῦς θανάτου
 τοῦ ἔρωτός μου τὴν πληγὴν ἰάνει τὴν καιρίαν.
 Τὸ σῶμα τότε ἐκ τοῦ μακροῦ θ' ἀνέπαυον καμάτου,
 καὶ τότε θὰ ἐπράυνον τοῦ νοῦ τὴν τρικυμίαν.
 Καὶ ἴσως συγκατάνευεν ὁ νικητῆς, κ' ἐτίμα
 τὴν κόνιν μου μ' ἐν δάκρυ του καὶ τὰ ὀστέ μ' ἐν μνήμα.

86.

»Πλὴν μελετῶ ἀδύνατα, οὐδ' εἶν' ἐλπίς κάμμια,
 καὶ ἄτοπα ζητεῖ ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ μου θέλει.
 Ἐδῶ λοιπὸν θὰ ἴσταμαι ἐν θλίψει καὶ δειλία,
 ὡς ἡ χυδαία καὶ πολλὴ τῶν γυναικῶν ἀγέλη.
 Δὲν ἴσταμαι! Πεποίθησιν καὶ θάρρος, ὦ καρδιά!
 Τί ἅπαξ δὲν ἐπλίζω κἂν κ' ἐγὼ αὐτὰ τὰ μέλη;
 Ὡς ἀσθενῆ καὶ τρυφερά, πῶς; δὲν θὰ δυνηθῶσι
 οὐδ' ἐπ' ὀλίγας κἂν στιγμὰς χαλκὸν νὰ ἐνδυθῶσι;

87

»Θὰ δυνηθῶσιν. Εἰς αὐτὰ θὰ χορηγήσῃ τόνον.
ὁ ἔρωσ, ὅστις δύναμιν παρέχει ἀνωτάτην,
ὅστις πολλάκις παρορμᾷ εἰς πόλεμον καὶ φόνον
καὶ τὴν δορκάδα τὴν δειλὴν, τὴν ἀπολεμωτάτην.
Ἐγὼ δὲν θέλω πόλεμον. Ἐπιθυμῶ δὲ μόνον
τὰ ὅπλα αὐτὰ νὰ ἐνδυσθῶ πρὸς ἔντεχνον ἀπάτην.
Ὡς ἡ Χλωρίνδ' ἂν ἐνδυσθῶ, ἂν νομισθῶ ἐκείνη,
οὐδεὶς εἰς τὴν παράτολμον φυγὴν μου θ' ἀντιτείνῃ.

88

»Δὲν θὰ τολμήσωσιν αὐτὴν οἱ πυλῶροὶ βεβαίως
νὰ ἐμποδίσωσιν, ἐν ᾧ διέρχεται τὰ τείχη.
Ἄλλην διέξοδον ζητῶ, ἀλλὰ ζητῶ ματαίως.
Ὁ μόνος τρόπος εἶν' αὐτός. Λοιπὸν ἐμπρός, κ' εὐψύχει!
Καὶ τὸν ἀθῶον δόλον σου δεχθήτωσαν ἰλέως
ὁ ἔρωσ ὁ ἐμπνέων σε κ' ἡ ὀδηγοῦσα τύχη.
Πρὸς τὸ σκοπούμενον δ' ἐστὶ κατάλληλος ἡ ὥρα,
ἐν ᾧ εἰς τὰ βασίλεια μὲν ἡ Χλωρίνδα τώρα.»

89

Καὶ οὕτως ἀπεφάσισεν. Ὁρμὴ δὲ τὴν ἐκέντα
καὶ αἷστρος ἔρωτομανῆς· αὐτὴ δ' ἀνυπομόνει.
Νὰ ἐνδυσθῇ δὲ σπεύδουσα τὰ ὅπλα τὰ κλαπέντα,
εὐθὺς ἐν τῷ ἰδίῳ της τὰ ἐκλείσει κοιτῶνι·
καὶ τὸ κατώρθωσ', ἐπειδὴ ἐκεῖ παρευρεθέντα
οὐδένα εὔρεν ἕτερον, καὶ κατεκλείσθη μόνῃ.
Προσέτ' ἡ νύξ, καλύπτουσα τὰ διαβήματά της,
ἐπῆλθεν, ἡ τῶν ἐραστῶν καὶ τῶν κλεπτῶν προστάτις.

90

Ὀρῶσα δὲ τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τινῶν ἀστέρων
 ἤδη στικτὸν, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ σκότος καταβαῖνον,
 παύει διστάζουσα· χωρὶς χρονοτριβῶν ἀκαίρων
 τὸν ὀπαδὸν τῆς προσκαλεῖ τὸν ἐμπεπιστευμένον,
 καὶ μίαν τῶν παρθένων τῆς τῶν ἀγαπητοτέρων,
 καὶ μέρος λέγει τῶν σκοπῶν αὐτῆς τῶν κεκρυμμένων.
 Ναὶ μὲν, τοῖς ἐμπιστεύεται τὴν πρόθεσιν νὰ φύγη,
 πλὴν προσποιεῖται σοβαρὰ αἰτία πῶς ἐπείγει.

91

Ὁ πρόθυμός της ὀπαδὸς ταχέως διαθέτει
 πᾶν ὅ,τι συντελεστικὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἦτον.
 Ἡ δ' Ἑρμινία τὴν λαμπρὰν στολὴν τῆς καταθέτει,
 τοὺς πόδας τῆς διὰ πτυχῶν καλύπτουσιν εὐχύτων.
 Πᾶν δὲ τῆς πίπτει ἔνδυμα τὰ κάλλη τῆς ἐκθέτει,
 καὶ ἴσταται, ἀμίμητος τὴν χάριν, μονοχίτων.
 Δὲν θέλει δ' εἰς τὸν ὀπλισμὸν οὐδεὶς νὰ τὴν συνδράμη,
 ἐκτὸς τῆς μόνῃς μετ' αὐτῆς μελλούσης νὰ ἐκδράμη.

92

Χαλκὸς τραχύτατος λυπῶν πιέζει καὶ προσβάλλει
 τὴν κόμην τῆς τὴν πάγχρυσον καὶ τ' ἀπαλά τῆς στήθη.
 Ἡ τρυφερά της χεὶρ κρατεῖ καὶ ἀδυνάτως πάλλει
 ἀσπίδα ἣτις αἶρεται δυσβάστακτος καὶ βρίθει.
 Τοιαύτη πᾶσα λάμποντα τὸν σίδηρον ἐστάλη
 καὶ σχῆμα στρατιώτιδος σεμνῆς περιεβλήθη.
 Ὁ ἔρωσ βλέπει καὶ γελᾷ, ὡς ἄλλοτ' ἐμειδία,
 τὸν Ἡρακλῆν ὅτ' ἔστειλεν εἰς πέπλα γυναικεῖα.

93

ὦ! πόσον ὁ βραχίων της κατάπονον στηρίζει
 τὸ ἄχθος του τὸ ἄνισον! Πόσον βραδέως βαίνει!
 Πλησίον τῆς ἀγαπητῆς συντρόφου της βαδίζει,
 εἰς τὸν πιστὸν βραχίονα αὐτῆς ἐρειδομένη.
 Ἐλπίδα πλὴν καὶ δύναμιν ὁ ἔρωσ τῆ χαρίζει,
 καὶ ῥώννυσι τὰ μέλη της, καὶ τὸν θυμὸν θερμαίνει.
 Ἐλθοῦσαι δ' ἔπου ὁ πιστὸς προσμέν' ὑπασπιστῆς της,
 ἀνέβησαν τοὺς ἵππους των μετὰ σπουδῆς μεγίστης.

94

Ἄγνώριστοι ἐβάδιζον. Ἄλλὰ τὰ βήματά των
 ἔστρεφον μᾶλλον ὅπου ἦν ὁδὸς ἐρημοτέρα.
 Τὰς εἶδον ὅμως καὶ πολλοί. Τὰ ὄπλα τὰ χαλκᾶ των
 μακρόθεν εἰς τὸν σκοτεινὸν ἐξήστραπτον ἀέρα.
 Οὐδεὶς πλὴν ἐπλησίαζε τὸν δρόμον των ταραττων,
 καὶ ἕκαστος, ὑποχωρῶν, τὸν ἑαυτοῦ ἐπέρα,
 ὅτι ὁ λόφος ὁ φρικτὸς καὶ ὁ λευκὸς μανδύας
 εἰσὶ τοῖς πᾶσι γνῶριμα καὶ διὰ τῆς σκοτίας.

95

Τῆς Ἑρμινίας ἠῤῥησε τὸ θάρρος, πλὴν δὲν θέλει
 εἰσέτι νὰ θεωρηθῆ ἔν πλήρει ἀσφαλείᾳ·
 ὁ φόβος τὴν κατέτηκε μὴ γνωρισθῆ ἔν τέλει,
 καὶ πρὸς τὸ μέγα θάρρος της μεγάλως ἐδειλία.
 Πλὴν εἰς τὴν πύλην φθάνουσα, τὸν φόβον καταστέλλει,
 καὶ ἀπατᾷ τὸν πυλωρὸν διαταγῆ δολία.
 Λέγ', «Ἡ Χλωρίνδα εἶμ' ἐγώ. Ἀνοίξατε ταχέως.
 Ἀπέρχομαι εἰς πρόσταγμα παρὰ τοῦ Βασιλέως.»

96

Ἡ γυναικεία της φωνή, ὁ θώραξ καὶ τὸ δόρυ
 εὐκόλως συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον τῆς ἀπάτης.
 Τίς ἤθελεν ὑποπτευθῆ, ἀπόλεμός τις κόρη
 πῶς ἦν ἡ ἔνοπλος αὐτῆ τοῦ ἵππου ἀναβάτις;
 Ὁ πυλωρὸς ἠνέωξε· διέβη καὶ προὔχῳρει
 ἐκείνη, κ' οἱ ἐπόμενοι ἐπὶ τὰ βήματά της,
 καὶ ὄπως μετὰ πλείονος προβῶσιν ἀσφαλείας,
 εἰς τὴν κοιλάδα σκολιάς ἐζήτουν ἀνοδίας.

97

Ἄφ' οὗ δ' εἰς τόπον ὑψηλὸν ἀφίχθη καὶ μονήρη,
 τὸ βῆμα τότε ὀπίωσῳν τοῦ ἵππου της βραδύνει.
 Οὐδὲν φοβεῖται τοῦ λοιποῦ ὀπίσω νὰ τὴν σύρη,
 οὐδὲ τὸν πρῶτον κίνδυνον παρόντα ἔτι κρίνει.
 Ἡ θέσις της πλὴν λογισμοὺς ἐντὸς της διεγείρει
 οὓς δὲν ἐσκέφθη κατ' ἀρχάς. Δὲν εἶχε διακρίνει,
 ὅποτε πρὸς τὴν πρᾶξίν της τὴν ὄθει τυφλὸς ἔρως,
 τὸ δυσκατορθωτότερον τῆς πράξεώς της μέρος.

98

Ἦδη νοεῖ τὸ ἄτοπον, δι' ἐξηγριωμένων
 ἐχθρῶν νὰ περιφέρηται αὐτῆ ὡς στρατιώτης·
 προσέτι δὲ νὰ γνωρισθῆ δὲν θέλει ὑπὸ ξένων,
 πρὶν ἢ προσέλθῃ καὶ δειχθῆ τῷ φίλῳ τῷ πιστῷ της,
 ἀλλ' αἰφνιδίως νὰ φανῆ, καὶ μέχρι φαινομένων
 ἀγνή καὶ ἄσπιλος αὐτῆς νὰ μείν' ἡ ἀθωότης.
 Τιοῦτοι διαλογισμοὶ κεντῶσι τὴν ψυχὴν της,
 καὶ οὕτως ἀποτείνεται πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν της·

«Σὺ, ὦ πιστέ μου, πρόδραμον, καὶ σπεῦσον κατ' εὐθειᾶν.
 Πλὴν τάχος καὶ περίνοιαν ζητῶ μ' ἐμπιστοσύνην.
 Πρὸς τὸν Ταγκρέδην ζήτησον τινὸς τὴν ὁδηγίαν,
 κ' ἔλθῃ ὅπου κατάκειται ὁ ἥρωσ εἰς τὴν κλίνην.
 Εἰπέ τω· Ἦλθέ σοι γυνὴ κομίζουσα ὑγείαν,
 καὶ ἀπαιτοῦσα, εἰς μισθὸν τοῦ δώρου της, εἰρήνην.
 Εἰρήνην, ἀφ' οὗ πόλεμον μ' ἐκήρυξεν ὁ ἔρωσ.
 Ἐὰν σωθῇ, θενά σωθῶ ἐγὼ ἰδιαιτέρως.

»Ὅτ' εἰς αὐτὸν προσέρχεται αὐτὴ ἐν πεποιθήτει,
 οὐδὲ νομίζει αἰσχὸς της δεσμῶτίς του νὰ λάχῃ.
 Τοσαῦτα μόνον νὰ εἰπῆς· ἀνδ' ἄλλα σ' ἐρωτήσῃ,
 εἰπέ τω ὅτι ἀγνοεῖς, κ' ἐπίστρεψον ἐν τάχει.
 Ἐγὼ δὲ περιμένουσα ἐδῶ θέλω καθῆσει,
 διότι οὗτοι ἀσφαλεῖς μοὶ φαίνονται οἱ βράχοι.»
 Τοιαῦτα τῷ ὑπασπιστῇ ὠμίλησεν ἡ κόρη·
 αὐτὸς δὲ πρόθυμος, καὶ ὡς ὑπόπτερος ἐχώρει.

Ἦς δὲ ἀφίχθη, φιλικῶς νὰ τὸν δεχθῶσι πείθει,
 κ' ἐμβαίνει, μέχρι τῶν σκηνῶν προβάς τῶν ἐνδοτέρων.
 Πρὸς τὸν κλινῆρη δ' ἔπειτα ἰππότην ὠδηγήθη,
 ὅστις ἐδέχθη παρ' αὐτοῦ τὴν ἀγγελίαν χαίρων.
 Καὶ οὗτος μὲν εἰς λογισμοὺς παντοίους ἐνεβλήθη,
 εἰς τὸν διχογνωμοῦντα νοῦν μυρίας σκέψεις φέρων.
 Ὁ δ' ἐπιστρέφει, κομιστὴς γλυκείας ἀγγελίας,
 πῶς μετὰ πάσης δύναται νὰ ἔλθῃ εὐκολίας.

102

Ἦ δ' ἀνυπόμονος, ἐν ᾧ τὸ πάθος τῆς αὐξάνει,
 πρὸς πᾶν λεπτόν ἀναβολῆς ὀργίζεται, στενάζει,
 τὰ βήματά του ἀριθμεῖ. «Ἴδού τον, λέγει, φθάνει,
 ἰδοῦ, εἰσέρχεται, ἰδοῦ, ἀπῆλθε, πλησιάζει.

Ὁ νέος ὁ ἀκάματος ποτὲ δὲν τῇ ἐφάνη
 τόσον βραδύπους καὶ νωθρός, καὶ τὸν καταδικάζει.
 Τέλος δὲ ὠρμήσεν ἐμπρός, κ' εἰς κορυφὴν ἀνέβη,
 ὅθεν τὰς πρώτας δύναται σκηναὺς νὰ κατοπτεύη.

103

Νῦξ εἶναι, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀνέφελον ἐκτείνων
 τὸν πέπλον του τὸν κυανοῦν, διάστερος κοσμεῖται.
 Ἦ δὲ σελήνη στρέφεται ὑπὸ λαμπρῶν ἀκτίνων,
 καὶ καταρβαίνουσι στιλπνοὶ τὴν φύσιν μαργαρίται.
 Ἦ κόρη δὲ πρὸς οὐρανὸν ὀρώσα, μετὰ θρήνων
 τοῦ μυστικοῦ τῆς ἔρωτος τὰς φλόγας διηγεῖται.
 Καὶ μόνους ἔχει μάρτυρας ἐκεῖν' ἡ θρηνηδία
 τῆς φύσεως τὴν σιωπὴν καὶ τὰ βωβὰ πεδία.

104

Καὶ λέγ', εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ξένον ἀφορῶσα·
 «ὦ σεῖς σκηναὶ πολέμιαί, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου φίλαι,
 ἢ αὔρα μὲ ζωογονεῖ ἢ ἀφ' ὑμῶν φυσῶσα,
 ὅταν ἐγγὺς προκύπτετε, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου δῆλαι.
 Εἰς τὴν ἀθλίαν μου ζωὴν, τὴν ὑποστάσαν τόσα,
 ᾧ οὐρανὲ, ἀνάπαυσιν καὶ σὺ ὀλίγην στεῖλε,
 οἶαν εὐρίσκω ἐν αὐταῖς· διότι, τὸ ἠξεύρω,
 εἰρήνην μόνον μεταξὺ τῶν ὀπλων θενὰ εὔρω.

105

» Σεῖς δέχθητέ με, ὦ σκηναί· εἰς σᾶς τὴν εὐσπλαγχνίαν
 θεν' ἀπαντήσω, ὑπὲρ ἧς ὁ ἔρωσ ἦν ἑλπίς μου,
 κ' ἦν εὖρον ὅταν ἄλλοτε εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν
 μὲ εἶχε σύρει ὁ γλυκὺς, ὁ πρᾶος νικητῆς μου.
 Δὲν ἔρχομαι ὑπείκουσα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν
 τοῦ ν' ἀνακτῆσω τὰς τιμὰς τῆς παλαιᾶς ἀρχῆς μου.
 Ἐδόξα ἂν ἀνέφικτος μοι εἶν' ἡ παρελθοῦσα,
 εὐδαίμων θὰ λογίζωμαι εἰς σᾶς ὑπηρετοῦσα. »

106

Οὕτως ὠμίλει, συμφορὰν μὴ βλέπουσα ὁποῖαν
 ἡ τύχη τῇ ἐπέκλωθε. Τὸν λόφον ὅπου ἦτον
 προσέβαλλον αἱ ἀργυραῖ ἀκτῖνες κατ' εὐθειᾶν·
 τὸν θώρακα καὶ τὴν χαλκῆν ἀσπίδα τὸ φῶς πλήττον,
 μακρόθεν ἀνεδείκνυεν αὐτῆς τὴν πανοπλίαν,
 καὶ τὴν λευκὴν λαμπρότητα τῶν καθαρῶν ἐσθήτων,
 κ' ἐπὶ τοῦ λόφου ἔλαμπεν ἡ τίγρις μεταλλίνη
 ὡς φλόξ, ὥστε θὰ ἔλεγε καθεὶς, ἰδοὺ ἐκείνη!

107

Ἡ τύχη τῆς ἠθέλησεν ὑπὸ φυλάκων πλείστων
 Λατίνων νὰ κατέχηται ἡ θέσις ἡ πλησίον.
 Εἰσὶ δὲ δύο ἀδελφοί, Πολύφερνος ὁ εἷς των,
 καὶ Ἄλκανδρος ὁ ἕτερος, οἱ ἐπὶ τῶν ἀνδρείων·
 κ' ἐτάχθησαν, κωλύσοντες τὴν πόλιν τῶν ἀπίστων
 ἀγέλας μὴ δεχθῆ βρωῶν κ' ἐφόδια ποιμνίων.
 Ὁ δ' ὑπηρέτης ἔλαθε, τὸ βῆμά του ταχύων,
 κ' εἰς τὴν ὁδὸν ἦν ἔβαινε στραφεὶς μακρὰν ἐκείνων.

408

Τὸν φίλον ὁ Πολύφερνος πατέρα του ἐθρήνει,
 ὃν πρὸ μικροῦ ἐφόνευσεν ἢ αἰμοβόρος κόρη.
 Ὡς τῷ ἐφάνη δ' ἡ μορφή ἢ λάμπουσα ἐκείνη,
 ἐπίεσθη πῶς τὴν μάχιμον Χλωρίνδαν ἐθεώρει·
 κ' ἐν ᾧ τοὺς ἐνεδρεύοντας συντρόφους παροτρύνει,
 νὰ χαλινώσῃ τὴν δεινὴν ὀργὴν του δὲν ἠμπόρει,
 καὶ ὑπὸ λύσσης ἐμμανοῦς διάφλεκτος φωνάζει,
 « Ἀπόθανον! » Καὶ μάταιον τὸ δόρυ του τινάζει.

409

Καθὼς διψῶσα ἔλαφος εἰς φάραγγας ὀρέων
 τὰ ψυχρὰ νάματα ζητεῖ, τὰς κρυσταλλώδεις κρήνας,
 καὶ βλέπ' ἢ ὕδωρ διαυγὲς ἐκ βράχου καταρρέον,
 ἢ ῥύακα κυλίωντα τὰς ἀργυράς του δίνας·
 πρὶν δὲ δροσίση λούουσα τὸ σῶμα τὸ αὐχμαῖον,
 ἐπερχομένους ἀπαντᾶ τοὺς ὑλακτοῦντας κύνας·
 τρέχει τραπεῖσα εἰς φυγὴν, κ' ἐν ὄσῳ κυνηγεῖται,
 παντάπασι καὶ κάματος καὶ δίψα λησμονεῖται

410

Οὕτως ἐκ δίψης ἔρωτος κ' ἐκείνη φλεγόμενη,
 κ' αἰσθανομένη ἄσβεστον τὸ πῦρ εἰς τὴν καρδίαν,
 ἐν ᾧ ἐλπίζει, ἄμωμος κ' εὐδαίμων ἔρωμένη,
 τέλος ἀνάπαυσίν τινα νὰ εὔρῃ κ' ἡσυχίαν,
 σιδηροφόροι ἐπ' αὐτὴν ἐπῆλθον ὠπλισμένοι,
 ὥστ' ἤκουε πολλὴν κλαγγὴν καὶ ἀπειλὴν ἀγρίαν,
 κ' εὐθὺς ὁ πρῶτος πόθος τῆς ἐκόπασεν ἐκλείπων,
 καὶ τρέμουσα ἐκέντησε τὸν ταχυπόρον ἵππον.

411

Καὶ φεύγει ἡ ταλαίπωρος. Ὁ δ' ἵππος ὁ ταχύς τῆς
 διὰ τῶν ὑποπτέρων τοῦ ποδῶν τοὺς βράχους τύπτει·
 κ' ἡ ἄλλη φεύγει μετ' αὐτῆς. Οἱ δὲ καταδρομεῖς τῆς
 ἐπίκεινται, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν τὴν ἀποκρύπτει·
 ἰδοὺ δ' ἐν ᾧ διώκεται, καὶ ὁ ὑπασπιστῆς τῆς
 βραδείαν φέρων εἶδησιν ἐκ τῶν σκηνῶν προκύπτει.
 Ἄμφιβολος ἀκολουθεῖ τὰ ἔχνη τῆς φυγάδος,
 καὶ φόβος τοὺς περιπλανᾷ διὰ τῆς πεδιάδος.

412

Ἄλλὰ καὶ ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν συγχρόνως,
 ἔαν καὶ εἶδε τὴν ψευδῆ Χλωρίνδαν εἰς τὸ ὄρος,
 πλὴν δὲν τὴν κατεδίωξε, καὶ ἔμεινεν ἐμφρόνως,
 καθ' ὃ μακρὰν ἰστάμενος· καὶ ἀγγελιαφόρος
 πεμφθεὶς, εἰς γνῶσιν ἔφερεν εὐθύς τοῦ Βουλλιῶνος
 πῶς ποιμνιον βαθύμαλλον, ἀγέλη κερασφόρος
 δὲν ἦλθεν εἰς τὸ φρούριον, ὁ ἀδελφός του δ' ὅτι
 ἐδίωκε τὴν ἔντρομον Χλωρίνδαν εἰς τὰ σκότη.

413

Οὐδὲ πιστεύει δὲ αὐτὸς, οὐδὲ φρονεῖ ἐν τάξει,
 ἐκεῖν' ἡ πολεμιστρία τῶν πρώτων, τῶν ἐν τέλει,
 χωρὶς σπουδαίας ἀφορμῆς, τοιοῦτόν τι νὰ πράξῃ,
 καὶ τὴν μονήρη ἐξοδὸν νυκτὸς νὰ ἐξετέλει.
 Ἄς κρίνῃ πλὴν ὁ Βουλλιῶν καὶ ἄς τῷ διατάξῃ,
 κ' ἐκεῖνος τὸ διαταχθὲν νὰ ἐκτελέσῃ μέλλει.
 Εἰς τὸν στρατάρχην φθάσασα ἡ εἶδησις ἐδόθη,
 καὶ εἰς σκηνὴν ἀπὸ σκηνῆς ἀμέσως διεδόθη.

444

Ὡς ὁ Ταγκρέδης ἔμαθεν αὐτὰ, οὐ ἡ καρδία
διὰ τὸ πρῶτον ἄκουσμα ἦν ἔτι παλλομένη,
«Φεῦ! ἴσως, λέγει, δι' ἐμὲ νὰ ἦλθ' ἐν εὐμενείᾳ,
καὶ κινδυνεύει δι' ἐμέ.» Καὶ ὡς εἰπὼν, δὲν μένει.
Λαβὼν τὰ μᾶλλον πρόχειρα τῶν ὄπλων τοῦ ἐν βία,
καὶ ἐνδυθεὶς ἐν σιωπῇ, τὸν ἵππον ἀναβαίνει,
καὶ τὰ σημεῖ' ἀκολουθῶν, τὰ ἴχνη των τὰ νέα,
διηύθυνε τοῦ ἵππου τοῦ τὰ βήματα δρομαῖα.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΒΔΟΜΗ

1

Ὁ ἵππος ὅμως φέρεται μετὰ τῆς Ἑρμινίας
εἰς τὰς ζοφώδεις ἀτραπούς τοῦ δάσους τοῦ δυσβάτου.
Ἐκ τῆς τρεμούσης τῆς χειρὸς ἀφῆκε τὰς ἡνίας,
καὶ ἦτον μεταξὺ ζωῆς καὶ μεταξὺ θανάτου.
Πρὸς διευθύνσεις δὲ ὄρμα τσαύτας καὶ παντοίας
τὸ ζῶον τὸ ἀφηγιῶν, πλανῶν τὰ βήματά του,
ὥστ' ἤδη πέραν βλέμματος τῶν διωκόντων ἦτο,
καὶ μάτην πλέον ὑπ' αὐτῶν θὰ παρηκολουθεῖτο.

2

Καθὼς δ' οἱ κύνες κατηφεῖς ἀπὸ κυνηγεσίου
ματαίου ἐπανερχονται, ἀσθμαίνοντες ἐκ κόπου,
διότι ἀπωλέσθησαν τὰ ἔχνη τοῦ θηρίου,
εἰσδύντος εἰς τὰ λάσια ἐκ τοῦ ἀδένδρου τόπου,
καὶ οἱ ἵππεῖς ἐπέστρεψαν πλήρεις θυμοῦ ὁμοίου,
καὶ ἐντροπῇ ἀπέπνεεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ προσώπου.
Ἐκείνη δ' ἔφευγε δειλῆ, καὶ οὐδ' ἐστράφη πλέον
νὰ μάθῃ ἂν διώκηται ἀκόμ' ὑπὸ ἱππέων.

3

Καὶ διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας πάσης
 ἔφευγεν ἄνευ ὁδηγῶν ἢ συμβουλῶν φιλίων·
 οὐδ' ἔβλεπεν, οὐδ' ἤκουεν εἰς τὰς μακρὰς ἐκτάσεις
 ἄλλο, πλὴν μόνον τῶν κλαυθμῶν, τῶν στόνων τῶν ἰδίων.
 Ἄλλ' ὅτε εἰς τὰ κύματα κατέδου τῆς θαλάσσης
 ὁ ἥλιος, τὴν φλογεράν ἀπὴν ὑπολύων,
 τοῦ Ἰορδάνου τὰς καλὰς ῥοὰς ἀνακαλύπτει,
 φθάνει, τοῦ ἵππου ἐκπηδᾷ, καὶ εἰς τὴν ὄχθην πίπτει.

4

Περὶ τροφῆς δὲν μεριμνᾷ· ἔχει τροφήν τὸν πόνον·
 διὰ δακρῦων ἀπατᾷ τὴν δίψαν τῆς πυρίνων.
 Ὁ ὕπνος δ' ὁ παρήγορος θνητῶν κακοδαιμόνων,
 ὁ εἰς πληγὰς τὸ βάλσαμον τῆς λήθης ἐπιχύνων,
 γλυκὺς κατῆλθεν ἐπ' αὐτῆς τὰς πτέρυγας ἀπλόνων,
 τὰ μέλη τῆς, καὶ μετ' αὐτῶν τὰς θλίψεις τῆς πραύνων.
 Ὁ ἔρωσ πλὴν δὲν ἔπαυε διὰ τερπνῶν τεράτων
 τὴν ἡσυχίαν τῆς, ἐν ᾧ ἐκάθευδε, ταραττων.

5

Καὶ μόνον ὅταν ἤκουσε τὰς πρώτας χελιδόνας
 νὰ χαιρετῶσι τὴν αὐγὴν διὰ φαιδρῶν ἀσμάτων,
 κ' ἡ αὔρα ἐψιθύριζε ταραττουσα τοὺς κλῶνας,
 καὶ ἔπαιζ' ἐπὶ τῶν ἀνθῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων,
 ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμοὺς νωθροὺς, καὶ εἶδε μόνας
 βουνῶν καλύβας, μεταξὺ ἐρήμων ἀπροσβάτων,
 καὶ τῇ ἐράνῃ πῶς φωνὴ διὰ τῶν κλάδων ἄδει,
 κ' εἰς στεναγμοὺς καὶ δάκρυα πῶς τὴν καλοῦσ' οἱ κλάδοι.

6

Ἐν ᾧ δὲ κλαίει, αἶρεται, τὴν ἀκοήν της πλήττων,
 ἤχος λαμπρός. Ἐξίσταται, καὶ παύουσ' οἱ κλαυθμοὶ της.
 Λύρας ἀγρώτιδος φωνὴ ἐφαίνετο, καὶ ἦτον.
 Ἐγείρετ', ἔλκει πρὸς αὐτὴν τὸ βῆμα τὸ βραδύ της.
 Ποίμνια ἔβοσκον ἐκεῖ, τριγύρω. Μεταξύ των,
 κόφινον πλέκων, εἰς σκιὰν ἐκάθητο πρεσβύτης,
 ἀκούων τρία παρ' αὐτὸν ἰστάμενα παιδία
 καὶ ἄδοντα. Καὶ ἦν αὐτῶν ἐκεῖν' ἡ μελωδία.

7

Ἄλλ' ὡς ἐφάνη ἔξαφνα, ἐτρόμαξαν ἐκεῖνοι,
 ἰδόντες ν' ἀκτινοβολοῦν τὰ ὄπλα τ' ἀσυνήθη.
 Τότε τὸ κράνος ἀφαιρεῖ αὐτὴ· καὶ τοὺς θαρρύνει
 τὸ βλέμμα τὸ γλυκύτατον, ἡ κόμη ποῦ ἐλύθη.
 Καὶ εἶπ'· «Εὐδαίμονες βοσκοὶ, ἐργάζεσθ' ἐν εἰρήνῃ,
 σεῖς, οὓς φιλεῖ ὁ οὐρανός, οὓς ὁ Θεὸς ηὐχέθη.
 Μὴ φοβηθῆτε πῶς αὐτὴ ἡ πανοπλί' ἀγγέλλει
 πολέμους εἰς τὰ ἔργα σας κ' εἰς τὰ τερπνά σας μέλη.»

8

Καὶ προσελθοῦσα· «Πάτερ μου, τῷ εἶπε, πῶς συμβαίνει,
 ἐν ᾧ τὴν χώραν νέμεται πυρκαϊὰ πολέμων,
 τὸ ποίμνιόν σου ἀσφαλές, ἀλώβητον νὰ μένη,
 νὰ ζῆς μακρὰν τῶν ἐχθρικῶν καταδρομῶν, κ' εὐδαίμων;»
 «Υἱέ μου, τὰ βοσκήματα, ἀπήντησε, ποιμαίνει
 ἡ γενεά μου ἐπ' αὐτῶν τῶν τόπων τῶν ἡρέμων
 ἀνέκαθεν εἰρηνικῶς. Τοῦ Ἄρεως τὴν λύσσαν
 οὐδέποτε ἠσθάνθημεν ἐνταῦθα ἐκραγεῖσαν.

9

» Ἴσως ἡ χάρις τ' οὐρανοῦ ἐξαίρει καὶ καλύπτει
 τὴν ὑπαρξίν τὴν ἀπλαστον τῶν μὴ ἐπαιρομένων,
 ἢ ἴσως, ὡς, φειδόμενος τῶν ταπεινῶν, ἐνσκήπτει
 ὁ κεραυνὸς εἰς κορυφὰς ὀρέων ὑψαυχένων.
 Ὅμοίως καὶ ἡ καταιγὶς τῶν ξένων ὀπλων τύπτει
 τὰς ἐστεμμένας κεφαλὰς ἀντὶ πτωχῶν ποιμένων.
 Οὐδὲν ἐλκῦει καθ' ἡμῶν τὰ εἰσβαλόντα σμήνη.
 Μᾶς σώζ' ἡ περιφρονητὴ ἡμῶν ἀκτημοσύνη.

10

» Δι' ὄλους περιφρονητὴ, πλὴν δι' ἐμέ φιλότατη,
 ὑπὲρ μυρίους θησαυροὺς καὶ σκῆπτρα ἡγεμόνων.
 Τὴν ἤρεμον καρδίαν μου ἀγάπη δὲν ταραττει
 ἀπλήστων πλεονεξιῶν, δοξομανῶν ἀγώνων.
 Τὸ διαυγὲς ρυάκιον τῆς δίψης μ' ἀπαλλάττει,
 καὶ δὲν φοβοῦμαι φάρμακον τὸ ὕδωρ του δολόνου.
 καὶ οἱ καρποὶ τοῦ κήπου μου καὶ τῶν προβάτων τούτων
 ἀποτελοῦσι τῆς λιτῆς τραπέζης μου τὸν πλοῦτον.

11

» Ἀπ' ἐλαχίστων ἀναγκῶν μικρὰς ἐπιθυμίας
 κέκτημαι, ὅσον ν' ἀποζῶ, καὶ οἱ ἐμοὶ νὰ ζῶσι.
 Ἔχω οἰκέτας μου τοὺς τρεῖς ἐκείνους νεανίας.
 Εἰσὶν υἱοὶ μου· μοὶ ἀρκοῦν τὴν μάνδραν νὰ φρουρῶσι.
 Καὶ τέρπομαι θεώμενος διὰ τῆς ἐρημίας
 σὺς ἄγριοι νὰ τρέχωσι, δορκάδες νὰ πηδῶσι,
 ἰχθῦς νὰ διαλάμπωσι διὰ γλαυκῶν ὑδάτων,
 καὶ τὰ πτηνὰ εἰς οὐρανὸν ν' ἀπλῶσι τὰ πτερὰ των.

12

»Καιρὸς ὑπῆρξεν, ὁ καιρὸς καθ' ὃν τὴν πρώτην ἡβὴν
εἰς πόθους ἢ καρδία μας ἀτόπους παραφέρει.
Τὴν ποιμνὴν κατεφρόνησα, τὴν πατρικὴν καλύβην,
κ' εἰς ξένα ἀπεδήμησα καὶ ἄγνωστά μοι μέρη.
Εἰς Μέμφιν ζῶν, πρὸς λειτουργοὺς ἀνάκτων προσετρίβην,
καὶ μεγιστᾶνες αὐλικοὶ ἦσαν ἐμοὶ ἑταῖροι.
Ἄν δὲ καὶ ἤμην εὐτελὴς τῶν κήπων δενδροκόμος,
κ' ἐκεῖθεν εἶδα τῶν αὐλῶν τὰς πονηρίας ὅμως.

13

»Ἐπὶ πολὺ δὲ, παίγνιον ἀπατηλῶν ἐλπίδων,
ἐπὶ μακρὸν πολυειδεῖς ὑπέμεινα πικρίας.
Ἄφ' οὗ δὲ τὰς ἐλπίδας μου συμμαρανθείσας ἶδον
μετὰ τῆς τόλμης, τῶν ἀνθῶν τῆς πρώτης ἡλικίας,
τὸν βίον μου ἐπόθησα τὸν ἀμιγῆ φροντίδων,
καὶ ἔκλαυσα τὰς ὥρας μου τῆς εὐτελοῦς πενίας,
καὶ χαίρειν εἶπα ταῖς αὐλαῖς, κ' ἐπέστρεψα ὀπίσω
εὐδαίμων εἰς τὰ δάση μου τὰ προσφιλεῖ νὰ ζήσω.»

14

Ἡ Ἑρμινία ἤκουεν ἐν ᾧ αὐτὸς ἐλάλει,
καὶ ἐκ τῶν μελιρρύτων του ἐξήρτητο χειλέων,
καὶ τῶν αἰσθητηρίων της τὸν σάλον καταβάλλει
ὁ λόγος του ὁ συνετὸς εἰς τὴν καρδίαν ῥέων.
Ἄφ' οὗ δ' ἐσκέφθη, μέχρις οὗ ἡ τύχη μεταβάλλη
τὸν δρόμον της ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ἄλλον λάβη, νέον,
νὰ μείνη ἀπεφάσισεν ἐν μέσῳ τῶν ποιμένων,
κ' ἐν μέσῳ τῶν ἐρημιῶν αὐτῶν τῶν κεκρυμμένων.

45

Καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἀγαθὸν πρεσβύτεην· «ὦ εὐδαίμων,
 πλὴν πειραθεὶς καὶ συμφορᾶς, καὶ τὸ κακὸν γνωρίσας,
 ἂν τὴν γλυκεῖαν ὑπαρξιν δὲν σοὶ φθονῆ ὁ δαίμων,
 καὶ πρὸς τὰ πάθη τὰ ἐμὲ κατάνευσ' ἐλεήσας.
 Ἐντὸς τῶν σκηνομάτων σας ἐκείνων τῶν ἡρέμων
 ὁμώροφον δεχθῆτέ με. Θέλω νὰ ζῶ μαζῆ σας.
 Ἐλπίζω τῶν εἰρηνικῶν σκιῶν σας ἢ γαλήνη
 τὴν τρικυμίαν τῶν παθῶν ἐντὸς μου νὰ πραύνη.

46

» Ἄν ἐπεθύμεις ἢ χρυσὸν ἢ λίθους πολυτίμους,
 ὁποῖους οἱ κοινοὶ θνητοὶ λατρεύοντες ποθοῦσι,
 ἀφθόνους ἔχω παρ' ἐμοὶ, κ' εἰς χρῆσιν σου ἐτοίμους,
 ὅπόσοι νὰ κορέσωσι τοὺς πόθους σου ἀρκαῦσι.»
 Κ' ἐκ τῶν καλῶν τῆς ὀφθαλμῶν προχέουσα πενθίμους
 καὶ κρυσταλλίνους σταλαγμοὺς, ζητεῖ αὐτὸν ν' ἀκούσῃ
 κὰν μέρος τῶν συμβάντων τῆς τῶν κατοδυνωτέρων,
 καὶ διηγεῖται κλαίουσα, καὶ συνθρηνεῖ ὁ γέρον.

47

Καὶ δαφιλεύων εἰς αὐτὴν πατρὸς φιλοστοργίαν,
 τὴν παρεδέχθη προσηνῶς· κ' ἐν ᾧ τὴν παρηγόρει,
 τὴν φέρει πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὴν σεβασμίαν,
 ἣν συνοδίτην ὁ Θεὸς τοῦ βίου τῷ ἐδώρει.
 Καὶ ἐνεδύθη εὐτελεῆ, χονδρὴν ἐνδυμασίαν
 καὶ βάναισα καλύμματα ἢ βασιλέων κόρη.
 Ἄλλ' ὑπὸ τὴν χυδαίαν τῆς ἀναβολῆν, τὸ εἶδος,
 τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμά τῆς δὲν ἦσαν ποιμενίδος.

18

Τὸ κάλλος της καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ ῥάκ' ἠκτινοβόλει,
καὶ ἔλαμπεν ἢ εὐχαρις μεγαλοπρέπειά της.
Σεμνότης ἡγεμονικὴ κ' εὐγένεια ἦν ὅλη
ἐν μέσῳ ἔργων ταπεινῶν, ζωῆς ἀφανεστάτης·
κ' εἰς χεῖρας ῥάβδον ἔχουσα ὡς ἔχουσ' οἱ αἰπόλοι,
φέρ' εἰς βοσκὴν, κ' ἐκ τῆς βοσκῆς καλεῖ τὰ ποιμνιά της,
καὶ τοὺς μαστοὺς πιέζουσα τῶν τριχωτῶν ἀμνάδων,
τὸ γάλ' ἀφρίζον δέχεται καὶ πήγνυσ' εἰς τὸν κάδδον.

19

Πολλάκις, ὅταν αὐχμηρὰ τὰ πρόβατα τὸ θέρος
καθήμεν' ἀνεπαύοντο ὑπὸ σκιάδας φύλλων,
ποικίλως ἐπεχάραττεν εἰς τοῦ φλοιοῦ πᾶν μέρος
τῶν πετελεῶν καὶ τῶν δαφνῶν τὸ ὄνομα τὸ φίλον,
καὶ πῶς, ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ὁ δυστυχῆς της ἔρωσ,
ἐξήντηλησεν ἢ τύχη της τὸν δυσμενῆ της ζῆλον.
Καὶ ὅταν ἐπανέβλεπε τὰ χαραχθέντα μέρη,
εἰς τὰς καλάς της παρειᾶς τὸ δάκρυ της κατέρρει.

20

Κ' ἔλεγε κλαίουσα· « Ὑμεῖς, τ' ἀνιάτά μου πάθη,
» ὧ δένδρα μου ἀγαπητά, ὑμεῖς διατηρῆτε.
» Ἀνίσως ἐραστῆς πιστός, εἰς τῶν δασῶν τὰ βάθη
» ποτὲ ἀναπαυόμενος, εἰς τὴν σκιάν σας κεῖται,
» ποῖοι καὶ πόσοι παρ' ὑμῶν οἱ πόνοι μου ἄς μάθῃ.
» Ὑμεῖς γλυκὺν τὸν οἶκτόν του τὸν πρὸς ἐμὲ κινήτε·
» καὶ ἄς εἰπῆ λυπούμενος· Ἄνταμοιβὴν κακίστην
» ἔρωσ καὶ τύχη ἔδωκαν εἰς τὴν τοιαύτην πίστιν.

21

» Ἴσως, ἐὰν ἐκ τρυφερῶν ψυχῶν ἀναπεμφθεῖσαι
 » εἰς οὐρανὸν εὐπρόσδεκτοι ἀνέρχωντ' αἰ δεήσεις,
 » σὺ, ὅστις ἂν ἀπέθανα, ἂν ζῶ δὲν ἐνθυμεῖσαι,
 » ποτὲ θὰ ἔλθῃς εἰς αὐτὰ τὰ δάση νὰ καθήσης.
 » Ἄν περιάγων γύρω σου τὸ βλέμμα, ὅτι κεῖσαι
 » πλησίον εἰς τὸν τάφον μου τὸν ἄχαριν γνωρίσης,
 » ἴσως ἀντὶ τῶν τόσων μου παθῶν τῶν ψυχοβόρων,
 » ἐνὸς δακρύου ὄψιον θὰ μοι προσφέρῃς φόρον.

22

» Δυσδαίμων ἡ καρδία μου ἂν ἦτον ἐν τῷ βίῳ,
 » τότε' ἐν τῷ τάφῳ εὐδαιμον τὸ πνεῦμά μου θὰ εἶναι.
 » Ὄταν εἰς τέφραν ψυχρανθῇ ὁ μύδρος δὲν ἐγκλείω,
 » θενὰ τραποῦν εἰς ἡδονὴν αἰ σήμερον ὀδύναι.»
 Τοιαῦτα πρὸς κωφούς κορμούς ἐστέναζε, καὶ δύο
 οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς οἱ καλοὶ δακρύων ἦσαν κρῆναι.
 Ὁ δὲ Ταγκρέδης φέρεται ἡ τύχη ὡς τὸν φέρει,
 κ' εἰς ἀφροσύτ' ἀπέρχεται νὰ τὴν ζητήσῃ μέρη.

23

Τὰ ἴχνη παρακολουθῶν, ἃ ἡ δραπέτις φίλη
 ἀφῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, ἐμβαίν' εἰς δάσος γείτον.
 Δασεῖα πλὴν ἐφύετο καὶ σύμπυκνος ἡ ὕλη,
 καὶ ὅταν ὑπὸ τὰς σκιὰς βαθὺ τὸ σκότος ἦτον,
 καὶ τῶν ποδῶν τῆς ἔπαυσαν οἱ τύποι ὄντες δῆλοι,
 ἐξῆλθε τῶν δυσχωριῶν αὐτῶν τῶν ἀπατήτων,
 καὶ ἔτεινε προσεκτικῶς τὸ οὖς εἰς πάντα κτύπον,
 μὴ ἐπλ' ἀκούσῃ βρέμοντα, μὴ δράμοντα τὸν ἵππον.

24

Καὶ τῆς νυκτὸς ὁ ἄνεμος ὅταν τὰ φύλλα σείων,
 τῆς πίτυος ἢ τῆς δρυὸς τὴν κορυφὴν ἐκίνει,
 τοὺς κλῶνας ὅτ' ἐτάραττεν ἀφυπνισθὲν στρουθίων,
 χωρῶν ὅπου οἱ θόρυβοι ἠκούοντο ἐκεῖνοι,
 ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὑπαιθρον, καὶ δι' ὁδῶν παντοίων
 ἐφέρειτ' ὡς ἡ ἀμυδρὰ τὸν ἔφεγγε σελήνη·
 καὶ ὡς τὸ οὖς του παραχῆ προσέβαλλεν ὀλίγη,
 ἔσπευδεν ὅπου ἂν αὐτὴ τὸ βῆμά του ὠδήγει.

25

Καὶ ἦλθεν ὅπου, διαυγὲς ἀπὸ τοῦ βράχου ρέον
 τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας του τὴν γῆν ἐζωογόνει
 καὶ ἄφθονον συνήρχετο εἰς ῥύακα ὠραῖον,
 καὶ παρετείνετο χλωρὰ ὑπὸ τοὺς βράχους ζώνη.
 Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀπελπὶς ἐστάθη τελευταῖον,
 κ' ἐφώναξεν· ἀλλ' ἡ ἠχὴ τῷ ἀπεκρίθη μόνη.
 Ἐν τούτοις δὲ ἀνέβλεψε, καὶ εἶδε πρὸς τὰ ὄρη
 φαιδρὰ καὶ ῥοδοπάρυφος ὅτ' ἡ αὐγὴ προὔχῳρει.

26

Ἄδημονεῖ, τὸν οὐρανὸν γογγύζων ἐπιπλήττει
 διότι τῆς ἐρεύνης του τὸ τέρμα τῷ ἠρνήθη.
 Ὑπὲρ τῆς ἐρωμένης του ἐκδίκησιν κηρύττει,
 ἀνίσως τι ἀνήκουστον κακὸν τῇ προὔξενήθη·
 Συγχρόνως δ' ἐστοχάζετο κ' ἐπιστροφῆς, κ' ἐζήτει
 τοῦ στρατοπέδου τὴν ὁδὸν, ἀφ' ἧς ἀπεπλανήθη·
 διότι βλέπει τὴν γραπτὴν ἡμέραν ν' ἀνατέλλῃ,
 καθ' ἣν πρὸς τὸν Αἰγύπτιον νὰ πολεμήσῃ μέλλει.

27

Ἄπέρχεται, καὶ προχωρεῖ δι' ἀμφιβόλων δρόμων.
 Ἦχος ἠκούσθη ἕξαφνος, αὐξάνων ὡς προὔχῳρει.
 Κ' ἐμπρός του βλέπει ἄνθρωπον, τὸ σχῆμα ταχυδρόμον,
 αὐλῶνα διερχόμενον ἤτις περᾶ τὰ ὄρη.
 Ἐξηρτημένην σάλπιγγα ἐφόρει ἐκ τῶν ὤμων,
 καὶ κατὰ τ' ἄλλα, ἔνδυμα χριστιανοῦ ἐφόρει.
 Ὁ πλανηθεὶς ἰππότης μας ἐπερωτᾶ ἐκεῖνον
 ἂν νὰ τῷ δεῖξῃ τὰς σκηναὺς ἠξέυρη τῶν Λατίνων.

28

Ἴταλιστὶ τῷ ἀπαντᾶ, καὶ λέγει πῶς τὸν στέλλει
 ὁ Βοημόνδος εἰς αὐτὰς, κ' ἐκεῖ νὰ φθάσῃ τρέχει.
 Καὶ ὁ Ταγκρέδης πιστευθεὶς, νὰ συμβαδίσῃ θέλει,
 διότι πρὸς τὸν θεῖόν του πολὺ τὸ σέβας ἔχει.
 Οὕτως ἀφίχθησαν ὁμοῦ εἰς βορβορώδη ἔλη,
 κ' εἰς φρούριον ὃ πάντοθεν τὸ ἔλος περιβρέχει,
 καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος, ἀκτινοφόρος δύτης,
 εἰς τὸν βυθὸν κατήρχετο τῆς νυκτικῆς του κοίτης.

29

Ὡς δ' ἔφθασαν, ἐσάλπισεγ ὁ ὀδηγὸς τὸ κέρασ,
 κ' εὐθὺς κατέβ' ἠ γέφυρα τῆς τάφρου τῆς εὐρείας.
 «Ἐδῶ, τῷ εἶπε, πρόσμεινε ὡς τῆς νυκτὸς τὸ πέρασ,
 ἀφ' οὗ Λατῖνος φαίνεσαι πῶς εἶσαι νεανίας.
 Αὐτὸ ἐδῶ τὸ φρούριον δὲν ἔχει τρεῖς ἡμέρας
 ὅπου τὸ ἐξεπόρθησεν ὁ Κόμης Κοσεντίας.»
 Κ' ἐπισκοπεῖ ὁ μαχητῆς τὴν θέσιν, ἣν ἐπίσης
 ἀπόρθητον κατέστησαν ἠ τέχνη καὶ ἠ φύσις.

30

Ἰπώπτευσε μὲν κατ' ἀρχάς εἰς τὰ ἐδραῖα τείχη
 τὸ ἄγνωστον ὀχύρωμα μὴ δόλον ὑποκρύπτει.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ πρὸς κίνδυνον οὐδέποτε ἠψύχει,
 σιγᾶ, καὶ φόβου αἴσθημα οὐδὲν ἀποκαλύπτει.
 Ὅπου ἰδία θέλησις τὸν φέρει, ὅπου τύχη,
 πλὴν τῆς χειρός του, βοηθὸν πάντ' ἄλλον ἀπορρίπτει.
 Ἄλλ' εἰς ἀγῶνα ἕτερον εἰσέτι μένη πνέων,
 οὐδόλως τότε ἐπιθυμεῖ ν' ἀποδυθῆ κ' εἰς νέον.

31

Λοιπὸν πρὸ τῶν ἐπάλξεων καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου,
 ὅπου ἡ γέφυρα κυρτὴ πατεῖ εὐруνομένη,
 εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἑδηγοῦ μὴ σπεύδων τοῦ δολίου,
 δὲν ἔπεται κατόπιν του, καὶ ὅπου ἦτον μένει.
 Ἐκεῖ ὀπλίτης ἔφιππος, μετ' ἦθους ἀπαισίου,
 προκλητικῶς παρίσταται, καὶ πρὸς αὐτὸν προβαίνει.
 Ἡ στιβαρά του δεξιὰ γυμνὸν κρατεῖ τὸ ξίφος,
 κ' ἔχει ἀγρίαν τὴν φωνὴν, καὶ ἀπειλοῦν τὸ ὕφος.

32

«Ὅστις ἂν εἶ, προαίρεσις ἂν σ' ἔφερον ἢ μοῖρα
 »εἰς τὰ ὑποτασσόμενα εἰς τὴν Ἀρμίδαν μέρη,
 »ἐλπίδ' ἀποχωρήσεως κατάλιπε· τὴν χεῖρα
 »δὸς, ἄοπλον, τὰς δουλικὰς ἀλύσεις τῆς νᾶ φέρη.
 »Προχώρει. Τοῦ φρουρίου τῆς θα σ' ἀνοιγῆ ἢ θύρα·
 »κ' ἐκεῖ, ὑποτασσόμενος τοῖς νόμοις του, καρτέρει,
 »καὶ μὴ ἐλπίζῃς νᾶ ἰδῆς τὸν οὐρανὸν εἰσέτι
 »ὅταν ἀλλάσσουν ἔνδυμα ἢ φύσις καὶ τὰ ἔτη,

33

» Πρὶν ἢ ὁμώσης, εἰς αὐτῆς ταχθεὶς τὴν συνοδίαν,
 » κατὰ τῶν δούλων τοῦ Χριστοῦ τὰ ὅπλα νὰ κινήσης.»
 Στρέφει τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς πανοπλίας
 ὁ νέος τὸν ἐγνώρισε, κ' ἐκ τῆς φωνῆς ἐπίσης.
 Ἦν ὁ Ῥαμβάλδος, ὁ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Γασκωνίας,
 ὅστις δεχθεὶς τῆς πονηρᾶς Ἀρμίδας τὰς ἀλύσεις,
 παρηκολούθησεν αὐτὴν ὡς λάτρης τῶν εἰδώλων,
 καὶ τῶν κακῶν ὑπέρμαχος τῆς ἀπιστίας δόλων.

34

Ἄγιας ἔμπλεως ὀργῆς ὁ εὐσεβῆς ἱππότης,
 « Προδότα, λέγει, ἄπιστε, » — καὶ φλόξ ἦν ἡ μορφή του, —
 « εἴμ' ὁ Ταγκρέδης, τοῦ Χριστοῦ εἰμὶ ὁ στρατιώτης.
 » Τὰ ὅπλα σεμνυνόμενος φορῶ τὰ εὐαγγῆ του.
 » Διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, πᾶς πρὸς αὐτὸν προδότης
 » πίπτ' ὑπ' ἐμέ· καὶ θὰ ἰδῆς πῶς πίπτει. Ἡ ὀργή του
 » τῆς δεξιᾶς μου ἐκλογὴν ποιεῖται τῆς εὐρώστου
 » εἰς φοβεράν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκδικήσεώς του.»

35

Τὸ ἔνδοξόν του ὄνομα ἀκούσας ἐπτοήθη
 ὁ ἀσεβῆς πολεμιστής, κ' ἐσβέσθη ἡ χροιά του.
 Πλὴν τόλμην προσποιούμενος, « Πῶς ἦλθες, ἀπεκρίθη,
 » ὦ ἄθλιε, ἀπέναντι βεβαίου σου θανάτου;
 » Ἡ δύναμίς σου εἶν' ἐδῶ μηδὲν, καὶ κατεβλήθη.
 » Ἡ κεφαλὴ σου θὰ κοπῆ, καὶ εἰς τοῦ στρατηλάτου
 » τῶν Φράγκων θεν' ἀποσταλῆ εἰς δῶρον καὶ εἰς μνήμην,
 » ἄλλοῖος ἂν δὲν ἔγινα, ἂν εἶμαι οἶος ἦμην.»

36

Οὕτως ὁ ἄπιστος λαλεῖ. Ἄλλ' ἤδη ἀποκλίνει
 ὁ ἥλιος, κ' ἐπέρχεται ἡ σκοτεινὴ ἐσπέρα.
 Αἶφνης λαμπάδες μύρια ἀστράπτουσι. Φαιδρύνει
 τὸ φῶς των τὰ περίχωρα, καὶ λάμπ' ἡ ἀτμοσφαῖρα,
 ὡς εἰς σκηνὴν θεατρικὴν ὅτ' αἰφνιδία γίνῃ
 τροπὴ, καὶ διαδέχεται τὴν νύκτα ἡ ἡμέρα.
 Καὶ ἡ Ἄρμιδα μεταξὺ τῶν φώτων διαπρέπει,
 πλὴν οὕτως, ὥστε ἀφανὴς ν' ἀκούῃ καὶ νὰ βλέπῃ.

37

Ὁ ἥρως δ' ὁ μεγάλθυμος, πρὶν ἢ ἀρχίσ' ἡ πάλη,
 τὴν φρένα καὶ τὰ ὄπλα του πρὸς ταύτην ἐτοιμάζει·
 ἀπὸ τοῦ ἵππου του πηδᾷ, μακρὰν τὸν ἀπροβάλλει,
 ὡς βλέπει τὸν ἀντίπαλον πεζὸς νὰ πλησιάζῃ.
 Κράνος τὴν κόμην του κοσμεῖ, τὴν χεῖρ' ἀσπίς· κ' ἡ ἄλλη
 γυμνὸν τὸ ξίφος του κρατεῖ, ὡς ἔτοιμον νὰ σφάζῃ.
 Οὕτω φρικτὸς ὁ εὐγενὴς προβαίνει νεανίας,
 μετ' ἀπειλοῦντος βλέμματος, μετὰ φωνῆς ἀγρίας.

38

Ὁ δὲ, κατάφρακτος, μακρὰς καμπὰς περιελίσσει,
 καὶ πληγὰς φέρει συνεχεῖς, καὶ ἄλλας προσποιεῖται.
 Ἄλλ' ὁ ἰππότης τοῦ Χριστοῦ, ἂν κ' εἶχεν ἀπαυδήσει,
 ἔγκειται ἔμως εὐθαρσῶς· τὸ ζεῦγος ἀντωθεῖται·
 καὶ ὁ Ῥαμβάλδος σπιθαμὴν καθὼς ὑποχωρήσῃ,
 ὁ ἄλλος σπεύδει, προχωρεῖ ταχύς, δξὺς κινεῖται·
 πλήττει, προσβάλλει· κ' ἐκθαμβοῖ ἡ σιδηρᾶ λεπίς του
 ὡς κινουμένη ἀστραπὴ τὰς ὄψεις τοῦ ἀπίστου.

39

Καὶ ἐπιβλέπει μάλιστα τοῦ σώματος τὰ μέρη
 ἔπου τὰς ρίζας τῆς ζωῆς κατέθεσεν ἡ φύσις.
 Μετὰ πληγῶν τὰς ἀπειλὰς συγχρόνως ἐπιφέρει,
 μετὰ τοῦ φόβου τοῦ κακοῦ καὶ τὸ κακὸν ἐπίσης.
 Τὸ σῶμά του δ' ἐδὼ κ' ἐκεῖ ὁ Γάσκων περιφέρει,
 καὶ ἀποφεύγει τὰς πληγὰς εἰς τὰς γοργὰς κινήσεις·
 κ' ἐντέχνως τὴν ἀσπίδα του, τὸ ξίφος του προβάλλων,
 νὰ ὑπεκφύγη προσπαθεῖ μαινόμενον τὸν ἄλλον.

40

Εἶν' ἔμπειρος εἰς ἄμυναν· ἀλλ' ἐξ ἐμπειροτέρας
 χειρὸς οἱ κτύποι ἐπ' αὐτὸν κατέρχονται ῥαγδαῖοι.
 Φέρ' ἡ ἀσπίς, τὸ κράνος του, τὰ ἔχνη τῆς μαχαίρας,
 καὶ αἷμα εἰς τὰ ὄπλα του τὰ τεθραυσμένα ῥέει.
 Αὐτὸς δὲ, βάλλων, κατορθοῖ οὐδὲν νὰ φέρ' εἰς πέρας,
 καὶ ὡς εἰς στῆθος ἄτρωτον τὸ ξίφος του προσπταίει.
 Φοβεῖται· τὴν καρδίαν του ὁμοῦ κ' ἰδιαιτέρως
 δάκνουσιν αἷσχος καὶ ὀργὴ καὶ συνειδὸς καὶ ἔρωσ.

41

Καὶ βλέπων πῶς ἀπέβαινεν εἰς μάτην ὁ ἀγὼν του,
 καὶ μία πῶς τῷ ἔμενεν ἐλπίς, ἡ πανυστάτη,
 ἀφίνει τὴν ἀσπίδα του, καὶ διὰ τῶν χειρῶν του
 τῶν δύω τὸ ἀναίμακτον εἰσέτι ξίφος δράττει,
 σῶμα πρὸς σῶμα συλλαβῶν, συσφίγγει τὸν ἐχθρόν του,
 τῷ καταφέρει κτύπημα καθ' οὗ χαλκὸς δὲν φράττει,
 τῆς πανοπλίας διαιρεῖ τὰ πέταλα, καὶ τέλος
 τὸν τραυματίζει ἀλγεινῶς εἰς τὸ λαιὸν του σκέλος.

42

Εἰς τὸ εὐρύ του μέτωπον κατέφερε καὶ ἄλλην,
 ἣτις τὸ κράνος ἠχηρῶς ὡς κώδωνα ἐδόνει,
 ἀλλ' ὅμως δὲν τὸ ἔσχισεν. Ἡσθάνθη δὲ μεγάλην
 τὴν κλόνησιν ὁ μαχητῆς, καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ.
 Αἱ παρειαὶ του ὑπ' ὀργῆς ἀνήφθησαν καὶ πάλιν,
 τοὺς ὀφθαλμούς του ἀστραπὴ αἰμοδιψῆς πυρόνει,
 καὶ ἐκ τῆς προσωπίδος του αἱ φλόγες τῶν βολβῶν των
 τοξεύονται, καὶ ἀντηχεῖ ὁ κρότος τῶν ὀδόντων.

43

Δὲν ὑπομένει τοῦ λοιποῦ ὁ λάτρης τῶν εἰδώλων
 τὸ θέαμα, τὸ πᾶσάν του τὴν τόλμην παραλύον.
 Σίζει τὸ ξίφος, καὶ φρονεῖ πῶς τὸ ἠσθάνθη ὄλον
 εἰσδύον εἰς τὰς φλέβας του καὶ εἰς τὸ στῆθος κρύον.
 Τὴν πληγὴν φεύγει, καὶ αὐτὸ κτυπᾷ σπινθηροβόλον
 ὅπου παρὰ τὴν γέφυραν ὑψοῦται λίθου κίων.
 Τὰ τρίμματα πρὸς οὐρανὸν πετώσι, κ' οἱ σπινθηῆρες,
 κ' ἐπάγωσαν τοῦ ἀσεβοῦς τὸ αἷμα καὶ αἱ χεῖρες.

44

Νὰ φύγη τότε τρέπεται ἐπάνω τῆς γεφύρας,
 καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσάν του εἰς τὴν φυγὴν στηρίζει.
 Ἄλλ' ὁ Ταγκρέδης ἔπεται, κ' ἐξέτεινε τὰς χεῖρας
 νὰ τὸν συλλάβῃ, καὶ ὁ ποῦς τὸν πόδα του ἐγγίζει,
 ὅταν (δὲν ἠλπίζεν αὐτοὺς τοὺς ὑψηλοὺς σωτῆρας)
 πᾶσ' αἱ λαμπάδες σβύνονται, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει,
 χωρὶς τὸ σκότος τὸ τυφλὸν σκεδάζον ν' ἀπομείνῃ
 εἰς τῆς νυκτὸς τὴν ἔρημον ἢ ἄστρον ἢ σελήνη.

45

Εἰς δὲ τὸν ζόφον τῆς νυκτὸς καὶ εἰς τὸν τῆς μαγείας
 νὰ τὸν διώκη ἔπαυσε καὶ νὰ τὸν διακρίνη.
 Ἐμπρὸς, πλαγίως, ἔβλεπεν οὐδὲν ἐκτὸς σκοτίας,
 οὐδ' ἤξευρε ποῦ ἀσταθὲς τὸ βῆμα διευθύνει.
 Τέλος ἐπάτησε φλιὰν εἰσόδου ἐξ ἀγνοίας,
 χωρὶς διόλου νὰ ἰδῆ πῶς θύρα ἦν ἐκείνη.
 Ἄλλ' αἰφνης τοῦ θυρώματος ἀκούεται ὁ κρότος
 ὀπίσω του, κ' εὐρίσκεται κατάκλειστος εἰς σκότος.

46

Ὡς ὁ ἰχθύς, ὅταν ζητῆ τὸν σάλον ν' ἀποφύγη
 καὶ τὴν σφοδρὰν κυματωγὴν, προθύμως εἰσελάσας
 ὅπου βαλτώδη καὶ νεκρὸν τὸν κόλπον τῆς ἀνοίγει
 ἢ λίμνη ἢ Κομάχιος εἰς τὰς ἐδῶ θαλάσσας,
 τῆς τελματώδους φυλακῆς ἀδυνατεῖ νὰ φύγη
 ἐκούσιος αἰχμάλωτος τὴν εἴσοδον περάσας·
 διότ' εἶναι τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τοῦ ἐλώδους
 πρὸς μὲν εἰσόδους ἀνοικτὸν, κλειστὸν δὲ πρὸς ἐξόδους.

47

Καὶ ὁ Ταγκρέδης ὡς αὐτὸς εἰσῆλθεν ἐκουσίως
 εἰς τόπον ὅστις φυλακῆς ἀγνώστου ὄψιν εἶχε.
 Εἰς τὴν εἰρκτὴν κατάκλειστος εὐρέθη παραμοίως,
 εἰρκτὴν, ἣτις διέξοδον κάμμίαν δὲν παρεῖχε.
 Καὶ συλλαβὼν μὲν ἔσειε τὴν θύραν μετ' ἰσχύος,
 πλὴν μάται' οἱ ἀγῶνές του, διότ' ἡ θύρ' ἀντεῖχε.
 Φωνὴ ἐν τούτοις ἀντηγεῖ· «Διαφυγῆς ἐλπίδας
 »ματαίως μὴ διάτρεφε, δεσμότα τῆς Ἀρμίδας.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΡΑΓΚΑΒΗ—Τόμ. ΣΤ΄.]

17

48

» Ἐδῶ θὰ μείνης. Μὴ φοβοῦ. Δὲν θέλεις ἀποθάνει·
 » ἀλλ' εἰς τὸν τάφον ἔγκλειστος μακρὰ θὰ ζήσης ἔτη.»
 Οὐδὲν ὁ ἥρωσ ἀπαντᾷ· τὴν θλίψιν του δαγκάνει
 ἐντὸς του, καὶ εἰς στεναγμούς βωβούς τὴν ἀποθέτει,
 νοῶν πῶς τὸν ἀπώλεσεν ἀσύνετός του πλάνη,
 ἔρωσ, καὶ τύχη, κ' ἐχθρική ἐπιβουλή προσέτι.
 Καὶ ταῦτα ἔλεγε σιγῶν ἐντὸς τοῦ ὑπογείου·
 «Μικρὸν εἶν' ὅτι τοῦ φωτὸς στεροῦμαι τοῦ ἡλίου·

49

» Πλὴν τοῦ ἡλίου μου τὸ φῶς τοῦ ἄλλου μ' ἀφαιρεῖται,
 » τοῦ γλυκυτέρου δι' ἐμέ καὶ καὶ τοῦ προσφιλεστέρου.
 » Ἡξεύρω ἂν τοῦ ἔρωτος οἱ δίδυμοι πλανῆται
 » θὰ λάμψωσ' εἰς τὴν ἔρημον ψυχὴν μου ἐκ δευτέρου ;»
 Καὶ τὸν Ἀργάντην ἔπειτα ἐνθυμηθεὶς λυπεῖται.
 «Τοῦ χρέους, λέγει, ἀκηδῆς τοῦ ἐπισημοτέρου
 » φωρῶμαι. Οἴμοι! Ἄνανδρον δικαίως θὰ μὲ κρίνη.
 » Ποῖον τὸ μέγα σφάλμα μου, καὶ ποία κατασχύνη!»

50

Τὸν θλίβει οὕτως ἡ τιμὴ καὶ τὸν λυπεῖ ὁ ἔρωσ,
 καὶ τὴν γενναίαν του ψυχὴν πιέζ' ἡ μέριμνά των.
 Οὐδ' ὁ Ἀργάντης δ' ἡσυχος ὑπνώττ' εἰς ἄλλο μέρος,
 ἀπολαμβάνων τῆς τρυφῆς τῶν ἀπαλῶν στρωμάτων,
 καὶ τόσον τὴν καρδίαν του κατέχει ἀνιέρως
 μῖσος εἰρήνης, ἔφεσις εὐφημιῶν κ' αἱμάτων,
 ὥστ' ἐπιλήσμων τῶν πολλῶν πληγῶν του τῶν ἐναίμων,
 ἐπικαλεῖται τὴν αὐγὴν τῆς ὥρας τῶν πολέμων.

51

Τὴν νύκτα, ἣτις τῆς τακτῆς ἡμέρας προηγεῖται,
 ὁ ἄγριος, τὴν κεφαλὴν εἰς ὕπνον μόλις κλίνει,
 κ' ἐγείρεται ὅταν πυκνὸν τὸ σκότος ἔτι κεῖται,
 καὶ οὐδ' ἡ πρώτη κἂν ἀκτὶς τὰς κορυφὰς λαμπρύνει·
 καὶ κράζει τοῖς ὑπασπισταῖς· «Τὰ ὅπλα μου! Προβῆτε!»
 καὶ μ' ἔτοιμα τὰ ὅπλα του προβαίνουσιν ἐκεῖνοι.
 Δὲν ἦσαν δ' ὅπλα τῶν κοινῶν καὶ τῶν ἀδιαφόρων,
 ἀλλ' εἰς αὐτὸν πολύτιμον τοῦ βασιλέως δῶρον.

52

Χωρὶς κἂν βλέμμα ἐπ' αὐτὰ νὰ ρίψη, ἐνεδύθη,
 καὶ τοῦ σιδήρου εἰς οὐδὲν τῷ ἦτον ἡ βαρύτης.
 Εἰς τὸ πλευρόν του δ' ἐξαρτᾷ τὴν σπάθην τὴν συνήθη.
 Ἐκ χάλυβος ἦν ἰσχυροῦ ἀρχαίου ἡ ἀκμὴ τῆς.
 Ὡς τρόμον φέρων εἰς τὴν γῆν, καὶ φρίκην εἰς τὰ πλήθη,
 τὴν ὄψιν αἱματοβαφῆ προκύπτει ὁ κομήτης
 εἰς ἀτμοσφαῖραν φλέγουσαν, νόσους δεινὰς μηνύων,
 τυράννων ἀναστάτωσιν καὶ πτώσιν βασιλείων,

53

Οὐτ' ὁ Ἀργάντης ὀπλισθεὶς ἀστράπτει ἀπαισίως,
 κ' αἰμοδιψῆς ὁ ὀφθαλμὸς ὁ βλοσυρὸς του καίει.
 Θανάτου φρίκην πνέουσιν αἱ ὄψεις του ἀγρίως,
 καὶ τοῦ θανάτου ἀπειλὴν τὸ πρόσωπόν του πνέει·
 καὶ οὐδ' ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὁ ὑπὲρ πάντ' ἀνδρεῖος,
 πρὸς ὃν στραφέν τὸ βλέμμα του δειλίαν δὲν ἐμπνέει.
 Γυμνὸν τὸ ξίφος του κρατεῖ καὶ εἰς τὰς χεῖρας πάλλει,
 καὶ τὰς σκιὰς μετὰ κραυγῶν καὶ τὸν ἀέρα βάλλει.

54

«Ταχέως, λέγει, τοῦ ληστοῦ τοῦ χριστολάτρου τούτου,
 »ὄν πρὸς ἐμὲ νὰ μετρηθῆ ὠθεὶ αὐθάδης πλάνη,
 »τὸ αἷμα, ἐκ τοῦ σώματος θὰ ῥέῃ τοῦ νεκροῦ του,
 »τὴν ἐσπαρμένην κόμην του ἢ κόνις θὰ μιάνη,
 »καὶ θὰ ἰδῆ τὴν χειρὰ μου, πρὸς αἴσχος τοῦ Θεοῦ του,
 »νὰ τῷ συλῆ τὰ ὄπλα του πρὶν ἔτι ἀποθάνη·
 »καὶ μὴ θαρῶν ἐκλιπαρῶν πῶς νὰ μὲ πείσῃ μέλλει
 »μὴ ρίψω εἰς βορὰν κυνῶν τ' ἀκάθαρτά του μέλη.»

55

Οὕτως ὁ ταῦρος· ἔρωτος ζηλοτυπὶ ἂν καίη
 τὰ θηριώδη σπλάγχνα του, ὀρέεται τὸ τέρας·
 ὁ μυκηθμὸς νέαν ὀργὴν φλογώδη τῷ ἐμπνέει,
 θίγ' εἰς τῶν δένδρων τοὺς κορμούς τὸ φοινικόν του κέρας,
 καὶ διὰ τοῦ εὐρέος του μετώπου μάτην παίει,
 ὡς ἂν εἰς μάχην δι' αὐτοῦ προὔκαλει τοὺς ἀέρας·
 σκάπτουσ' οἱ πόδες του τὴν γῆν, καὶ διὰ τῶν φωνῶν του
 εἰς πάλην ἄσπονδον καλεῖ μακρόθεν τὸν ἐχθρόν του·

56

Καὶ ὁ Ἀργάντης, ὑφ' ὀρμῶν νισσόμενος πυρίνων,
 καὶ διαλείπων τὴν φωνὴν, καλεῖ τὸν κήρυκά του.
 «Ἄπελθε, λέγ', εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν ὄπαδὸν ἐκεῖνον·
 »εἰς μάχην πῶς τὸν προκαλῶ, εἶπέ, μέχρι θανάτου.»
 Κ' ἵππεύσας, τὸν αἰχμάλωτον προτάττει τὸν Λατῖνον,
 οὐδὲν προσμένει, κ' ἔπεται ἐπὶ τὰ βήματά του.
 Καὶ προελθὼν τῆς πόλεως, τοὺς λόφους διανύων,
 δριμύς πρὸς τὸ στρατόπεδον χωρεῖ τῶν πολεμίων.

57

Ὡς δ' ἔφθασεν, ἐκ τῆς πλευρᾶς ἀναλαβὼν τὸ κέρας,
 φυσᾶ, καὶ φρίκη πανταχοῦ σκεδάζεται, διότι
 ὡς κεραυνὸς τὸ σάλπισμα αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀέρας
 κ' εἰς τὴν καρδίαν φοβερόν καὶ εἰς τὸ οὖς ἐκρότει.
 Ἀπὸ τῶν ἄλλων δὲ σκηνῶν ἐντὸς τῆς εὐρυτέρας
 τῶν ὀπλοφόρων τοῦ Χριστοῦ εἶχον συνέλθ' οἱ πρῶτοι.
 Ἐκεῖ ὁ κῆρυξ εἰσελθὼν, τὴν πρόκλησιν μηνύει
 πρὸς τὸν Ταγκρέδην πρῶτον, πλὴν οὐδένα ἀποκλείει.

58

Ὁ Γοδεφρείδος δὲ βραδὺ τὸ βλέμμα περιφέρει
 καὶ σοβαρόν, καὶ σκέπτεται διστάζων, ἀμφιβάλλων.
 Πῶς βλέπει πλὴν καὶ σκέπτεται τί ὄφελος τῷ φέρει;
 Τί τὸ πρακτέον ἀπορεῖ, ἀμηχανεῖ δὲ μᾶλλον.
 Τοῦ ἀνθους τῶν ἀνδρείων του ἡ τύχη τὸν ἐστέρει·
 περὶ Ταγκρέδου ἀγνοεῖ ποῦ εἶναι, κ' ἐκ τῶν ἄλλων
 ὁ Βοημόνδος ἔλειπεν ἡμέρας· ἄλλας τόσας
 ὁ ἦρως ὁ τὸν ἄγριον Γερνάνδον θανατώσας.

59

Ἐκτὸς τῶν δέκα κληρωτῶν, προσέτι καὶ οἱ ἄλλοι
 οἱ εἰς τὴν φήμην πρῶτιστοι καὶ κατ' ἀνδρίαν ὄντες,
 τὰ τῆς Ἀρμίδας δολερὰ ἀκολουθοῦντες κάλλη,
 ὑπὸ τὰ σκότῃ τῆς νυκτὸς ἀπέδρασαν φυγόντες.
 Ὅσων δ' ἡ χεὶρ ἦν ἀσθενὴς οὐδ' ἡ ψυχὴ μεγάλη,
 οὔτ' ἠσχυμένοι ἔμενον, καὶ ἴσταντο σιγῶντες.
 Τὴν ἐπικίνδυνον τιμὴν ἀπέφευγον ἐκείνην,
 διότι ἡ δειλία τῶν ἐνίκῃ τὴν αἰσχύνῃν.

60

Τὰ πάντα εἰς τὸν ἀρχηγόν, τὸ βλέμμα, ἡ σιγή των,
καὶ ὁ δισταζὼν τρόπος των ἐμφαίνουσι δειλίαν.
Γενναίως ὀργιζόμενος ἠγέρθη μεταξύ των,
διότι ἠγανίκτησε καὶ ἐθυμώθη λίαν·
καὶ εἶπεν ὅτι τῆς ζωῆς ἀνάξιος θὰ ἦτον
νὰ καταλείψῃ τὴν ζωὴν ἃν εἶχε δυσκολίαν,
ὅταν ἡ τόλμ' ἢ ἀναιδῆς ἐκείνων τῶν ἀπίστων
τῶν στρατευμάτων τὴν τιμὴν πατῆ τῶν φιλοχρίστων.

61

«Ἐν ἡσυχίᾳ μένετε, τοῖς λέγει, στρατιῶται,
»καὶ θεωρεῖτ' ἐξ ἀσφαλοῦς ὅποι' οἱ κίνδυνοί μου.
»Ἐδῶ, ἐδῶ τὰ ὅπλα μου! Εὐθύς τὰ ὅπλα δότε.»
Τοιαῦτα λέγει ζωηρῶς, κ' ἐνδύετ' ἐξ ἐτοίμου,
τὴν πανοπλίαν του λαβών. Ἄλλ' ὁ Ῥαιμόνδος τότε,
ἀνὴρ τὰ ἔτη ὠρίμος, πλὴν καὶ φρενὸς ὠρίμου,
ἀλλ' ὡς οἱ νέοι εὐρωστος καὶ ἀχμαιότερός των,
τοῦτο ἰδὼν, ἐγείρεται, καὶ ἴσταται ἐμπρός των.

62

«Τοιαύτη, λέγει, παρ' ἡμῶν μὴ γένοιτο σκαιότης,
»εἰς ἐνὸς τύχην ὁ στρατὸς τὴν τύχην του νὰ βάλλῃ.
»Στρατάρχης εἶσαι σύ· ἀπλοῦς δὲν εἶσαι στρατιώτης.
»Μὴ ἔστω ἰδιωτικὴ, ἔστω κοινὴ ἡ πάλη.
»Τὴν πολιτείαν τοῦ Χριστοῦ σὺ σώζεις ἐν τοῖς πρώτοις.
»Τὴν ἀποτρόπαιον Βαβὲλ σὺ θέλεις καταβάλλει.
»Τὰ σκῆπτρα σοί. Σοὶ τὸ φρονεῖν καὶ σκέπτεσθαι ἀνήκει.
»Ἄλλοις ἢ τόλμη τῶν μαχῶν καὶ ἡ δι' ὅπλων νίκη.

63

» Ἐγὼ δέ, ἂν κ' ἐκύρτωσαν τὸ σῶμά μου τὰ ἔτη,
 » ἄλλ' οὐδαμῶς ἀφίσταμαι τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνος.
 » Ἄν ἄλλος φυγοπόλεμος τὸ ξίφος ἀποθέτη,
 » ἐγὼ, τὸ γῆρας ἀψηφῶν, εἰς μάχην βαίνω μόνος.
 » ὦ! Ἄν τῆς ἡλικίας σας τὴν ῥώμην εἶχον ἔτι,
 » σεῖς ὅσοι κλείεσθ' ἔμφοβοι καὶ ἴστασθε ἀφώνως,
 » καὶ οὐδ' ὀργίζεσθε ποσῶς, οὐδὲ ποσῶς αἰδεῖσθε
 » ὅταν δεινῶς ὑβρίζεσθε καὶ ὅταν προκαλῆσθε·

64

» Ἄν ἤμην ὡς ἐνώπιον τῆς Γερμανίας ὅλης
 » εἰς τοῦ Κορράδου τὴν αὐλὴν ὅποτε προεκλήθη
 » ὁ Λεοπόλδος ὑπ' ἐμοῦ, κ' εἰς μάχην ὁ ἐξώλης
 » κατέστη, καὶ τῷ ἔσχισα τ' ἀνήμερά του στήθη!
 » (Τὰ ἔπλα πῶς ἐσύλησα ἀνδρὸς τοιοῦτου, μόλις
 » ἦν ἔλαττον κατόρθωμα, παρ' ἂν τὰ φαῦλα πλήθη
 » τὰ πρὸ ἡμῶν ἰστάμενα ἐδίωκεν ἀψήφως
 » εἰς ἥρωσ μόνος, θώρακα μὴ φέρων, οὐδὲ ξίφος)·

65

» Ἄν εἶχον νεύρων δύναμιν, θερμὸν ἂν αἷμα ῥέον,
 » ὡς τότε, θὰ κατέβαλλον ταχέως τὴν ὄφρυν του.
 » Ἄλλ' ἔστω, οἶον καὶ ἂν ἦ αὐτὸ τὸ γηραλέον
 » σωματίον, μικρὸν ψηφᾶ τὴν νεαρὰν ἀκμὴν του.
 » Καὶ τόλμ' εἰς τὸ στρατόπεδον ἐὰν δὲν μένη πλέον,
 » ἐμὲ ἀντίπαλον, ἐμὲ θὰ εὕρη νικητὴν του.
 » Τὰ ἔπλα μου θὰ ἐνδυθῶ, καὶ ἔστω μ' ἡ ἡμέρα
 » τῶν παλαιῶν μου ἡμερῶν πασῶν ἢ λαμπροτέρα.»

66

Τοιαῦτα τοῖς πολεμισταῖς λαλεῖ ὁ μέγας γέρων·
 ἀνδρίαν δὲ ὁ λόγος του ἐξάπτ' εἰς τὰς καρδίας.
 Ὅσοι σιγῶντες ἔμενον ὡς τότε τῶν ἐταίρων,
 λαλοῦσιν ἤδη τολμηρῶς καὶ μετὰ παρρησίας.
 Οὐδεὶς ὁ εἰς τὴν πάλην μὴ τὴν χειρὰ του προσφέρων,
 ὁμοῦ ἐγείρονται πολλοὶ, καὶ πλήρεις προθυμίας.
 Ὁ Βαλδοβῖνος τὴν ζητεῖ, προσέτι ὁ Ῥουγέρος,
 ὁ Γέλφος καὶ ὁ Στέφανος, οἱ Γίδοι, ὁ Γερνέρος.

67

Καὶ ὁ τὴν Ἀντιόχειαν κερδίσας λεληθότως
 κ' εἰς Βοημόνδον παρασχῶν, ἐγείρεται ὁ Πύρρος.
 Κατόπιν τὴν τιμὴν ζητεῖ ὁ Ἐβεράρδος πρῶτος,
 καὶ ὁ Ῥιδόλφος μετ' αὐτὸν, καὶ Ῥόσμονδος ὁ ἥρωος,
 Ἄγγλος ὁ μὲν, ὁ δ' Ἴρλανδός, ὁ τελευταῖος Σκῶτος,
 ἐκ τόπων οὗς τῆς γῆς ἡμῶν χωρίζ' ὑδάτων γύρος.
 Ὁ Ὀδοάρδος ἔπειτα μετ' ἧθους ἀτρομήτου
 προχώρησε, καὶ ἡ πιστὴ Γυλδίππη, ἡ γυνὴ του.

68

Ἄλλ' ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ὁ μεγαλόφρων γέρων
 δεικνύει ζέσιν μάχιμον κ' αἰσθήματα γενναῖα.
 Ἦδη ὠπλίσθη. Ἴσταται τὴν πανοπλίαν φέρων·
 τῷ λείπει μόνη λάμπουσα ἡ περικεφαλαία.
 Ὁ Γοδεφρείδος πρὸς αὐτὸν, « ὦ, λέγει, τῶν προτέρων
 »ζῶν κάτοπτρον, ἄς σὲ ἰδῇ ἡ γενεὰ ἡ νέα,
 »καὶ ἀρετὴν ἄς διδαχθῇ. Ναὶ, σὺ θὰ τοῖς διδάξης
 »τίς ἐν πολέμοις ἡ τιμὴ, ἡ τέχνη καὶ ἡ τάξις.

69

» ὦ! εἰς τὰς τάξεις τὰς πυκνάς ἐὰν τῶν στρατευμάτων
 » κἄν δέκα ὡς τὸν πρέσβυν σὲ ἀπῆντων νεανίας,
 » πῶς τὴν Βαβέλ θ' ἀνέτρεπον, καὶ μέχρι τῶν περάτων
 » πῶς θὰ ἐξήπλουν τὸν σταυρὸν ἐφ' ὅλης τῆς Ἀσίας!
 » Ἄλλ' ἔνδος, σὲ παρακαλῶ, σαυτὸν διαφυλάττων
 » δι' ἔργα τούτου μείζονα πρεσβύτιδος σοφίας.
 » Τῶν ἄλλων τὰ ὀνόματα εἰς κάλπην ἄς ριφθῶσι,
 » κ' ἡ τύχη μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἐκλογὴν ἄς δώσῃ·

70

» Ἡ ἄς τὴν δώσῃ τοῦ Θεοῦ ἡ εὐδοκία μᾶλλον,
 » διότ' ἡ τύχη λειτουργὸς ἐστὶ τοῦ ὑπερτάτου.»
 Ἄλλ' ὁ Ῥαιμόνδος ν' ἀποστῆ δὲν στέργ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων,
 κ' εἰς τοὺς λαχνοὺς νὰ προστεθῆ ζητεῖ καὶ τ' ὄνομά του.
 Ὁ Γοδεφρείδος δὲ αὐτοὺς συνέλεξε, καὶ πάλλων
 τῆς περικεφαλαίας του ἐντὸς τῆς χαλκηλάτου,
 τὸν πρῶτον δὲ ἐξέπεσε λαβῶν, ἐπ' ἐκκλησίας
 ἀνέγνω, κ' ἦν τὸ ὄνομα: «Ὁ κόμης Τολωσίας.»

71

Πάντες χαρᾶς ἐκπέμπουσι φωνάς, καὶ χειρῶν κρότον,
 καὶ οὐδεὶς ψέγει τὰ καλῶς τῇ μοίρᾳ δεδογμένα.
 Ἐκεῖνος δ' ἀνανεωθείς, ἐπὶ τῶν παρεστώτων
 φέρει τὰ βλέμματα γοργά, πυρὸς πεπληρωμένα,
 ὡς γαῦρος ὄφις, ἐκδυθεὶς τὸ δέρμα του τὸ πρῶτον,
 ἐγείρει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν χρυσαυγῆ αὐχένα.
 Πρὸ πάντων δὲ ὁ ἀρχηγὸς χαρὰν ἐπιδεικνύει,
 χειροκροτῶν τὸν ἐπαινεῖ, καὶ νίκην τῷ μηνύει.

72

Ἐκ τῆς πλευρᾶς του ἔλαβε τὴν σπάθην, και, προφρόνως
 τῷ εἶπε ταῦτα, δίδων τὴν ὁ ἔμφρων στρατηλάτης·
 «Εἶναι ἡ σπάθη— λάβε τὴν— ἦν ἔβαψεν ὁ φόνος,
 »καὶ ἦν εἰς μάχας ἔφερεν ὁ Σάξων ἀποστάτης.
 »Ἐγὼ τὴν ἤρπασ' ἀπ' αὐτοῦ, και ἤρπασα συγχρόνως
 »καὶ τὴν ψυχὴν του, τιμωρῶν τὰ κακουργήματά της.
 »Ἦν νικηφόρος πάντοτε ἀφ' ἔτου τὴν ἐπῆρα.
 »Ὅμοίως ἔστω, εἰς τὴν σὴν ὁπότεν λάμπη χεῖρα.»

73

Ἐν τούτοις ἀνυπομονῶν πρὸς τὰς ἀργοπορίας,
 ὁ βάρβαρος φοβερισμὸς ἐκφέρει και κραυγάζει·
 «ὦ τῆς Εὐρώπης γίγαντες, ὦ ἥρωες ἀνδρίας!
 »εἰς εἶναι μόνος καθ' ὑμῶν κ' εἰς πόλεμον σᾶς κράζει.
 »Ποῦ ὁ Ταγκρέδης κρύπτεται λοιπὸν ὁ τολμητίας,
 »εἰς τὴν ἰδίαν δύναμιν τοσοῦτον ἂν κομπάζη;
 »Μήπως εἰς στρώματ' ἀπαλὰ προσμένει νὰ νυκτώσῃ,
 »νὰ ἔλθῃ καθὼς ἄλλοτε τὸ σκότος νὰ τὸν σώσῃ;

74

»Ἄς ἔλθῃ ἄλλος τις λοιπὸν, ἐκεῖνος ἂν φοβῆται,
 »κ' ἔλθετε ὅλοι βαθμηδὸν, ἵππεῖς, πεζοὶ, τί εἶσθε;
 »ἀπέναντί μου νὰ ταχθῇ ἀφ' οὗ δὲν εἶναι μήτε
 »εἰς μόνος, ἐν ᾧ τάγματα πολυπληθῆ μετρεῖσθε.
 »Αἶ! τῆς Μαρίας ὁ υἱὸς ἐδὼ πλησίον κεῖται.
 »Ἴδοῦ ἐκεῖ ὁ τάφος του. Ἐμπρός! Τί δὲν κινεῖσθε;
 »Τὸν ὄρκον ἐκπληρώσατε. Ὁ δρόμος εἶν' ἐμπρός σας.
 »Πρὸς τί τὰ ξίφη ἔχετε; Τίς ἄλλος ὁ σκοπὸς σας;»

75

Τοιαῦτα ὁ Σαρακινὸς ὁ βάρβαρος ὑβρίζει,
 κ' αἰσθάνονται τὸν λόγον του ὡς μάχαιραν πυρίνην.
 Πλὴν τὸν Ῥαιμόνδον ἡ φωνὴ πρὸ πάντων ἐρεθίζει,
 καὶ περαιτέρω ν' ἀνεχθῆ δὲν θέλει τὴν αἰσχύνην.
 Εἰς τὴν καρδίαν, ἣν θερμὴ ἀνδρία μυωπίζει,
 τὸ πῦρ ἀναρρίπίζεται εἰς τὴν ἀγρίαν μῆνιν.
 Δι' ὃ καὶ εἰς τὸν ἵππον του ἐπήδησε προθύμως,
 τὸν ἵππον ὅστις Ἄετὸς ἐκλήθη φερωνύμως.

76

Τοῦ Τάγου θρέμμα ἦν αὐτός. Παρὰ τὸν ῥοῦν του πρῶτον
 τῶν ἵππων ἡ γεννέτιρα τῶν πολεμιστηρίων,
 ὅσάκις φέρ' ἡ ἀνοιξὶς τὴν ὥραν τῶν ἐρώτων,
 καὶ διὰ πόθων τὴν κεντᾶ ἡ φύσις δραστηρίων,
 τὸ στόμα στρέφει ἀνοικτὸν πρὸς τὸν φλογώδη νότον,
 κ' εἰσπνέει σπέρμα γόνιμον ἐντὸς τῶν ἐντοσθίων
 τῶν διαπύρων, κ' ἐξ αὐτοῦ ἀπλήστως συλλαμβάνει.
 Τοιοῦτος ἀνεμόσπαρτος ὁ Ἄετὸς ἐφάνη.

77

Τῷ ὄντι, ἀποκύημα ἐναερίων γάμων
 τῆς αὔρας θὰ τὸν ἔλεγεσ τῆς αἰθεριωτέρας
 ἐὰν τὸν ἐβλεπεσ, χωρὶς οὐδ' ἴχνος εἰς τὴν ἄμμον
 ν' ἀφήνη, τοῦ σταδίου του νὰ φθάνη ὡς τὸ πέρας,
 ἢ νὰ ἐλίσση, τὰς καμπὰς γοργὸς, ἀεροβάμων,
 τὰς στενωτέρας ἐνταυτῷ καὶ τὰς ποικιλωτέρας.
 Τοιούτου ἵππου ἀναβάς ὁ γηραιὸς τὴν ῥάχιν,
 τὸ βλέμμα αἶρ' εἰς οὐρανὸν, ἐν ᾧ προσβαίν' εἰς μάχην.

78

«Θεέ, ὁ εἰς Τερέβινθον παιδὸς ὀπίσας χεῖρα,
 »καὶ δούς αὐτῇ, προσεύχεται, τὸν Γολιάθ νὰ τύψη,
 »σὺ, παρασχών, τοῦ Ἰσραὴλ τὸν φαῦλον ὀλετῆρα
 »ἢ ἄπειρος σφενδόνη του νεκρὸν νὰ καταρρίψῃ,
 »σὺ ἤδη πρὸς παράδειγμα, τὰ ὄπλα ὄτ' ἐπῆρα,
 »νὰ θριαμβεύσω τοῦ ἐχθροῦ σὺ νεῦσον εἰς τὰ ὕψη,
 »καὶ, γέρων, τὸ ἀγέρωχον αὐτοῦ νὰ καταβάλω,
 »καθὼς παιδίον ἀσθενὲς κατέβαλε τὸ ἄλλο.»

79

Ταῦτα κρυφίως εὐχονται τὰ χεῖλη τοῦ πρεσβύτου,
 κ' εἰς τὰ πτερὰ τῶν ἱερῶν ἐλπίδων φερομένη,
 πρὸς τὴν οὐράνιον μονὴν ἀνέβ' ἢ προσευχὴ του,
 καθὼς ἢ φλοξ πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον ἀναβαίνει.
 Τὴν εἰσακούει ὁ πατὴρ τῶν πάντων, κ' ἐντολῇ του
 ἐκ τ' οὐρανοῦ του στρατοῦ εἰς ἐκλεχθεῖς προβαίνει,
 καὶ ἢ φροντίς τῷ δίδεται τὸν κόμητα νὰ σώτῃ
 ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ νίκη νὰ τῷ δώσῃ.

80

Ἦτον δ' ὁ ἄγγελος αὐτός, ὁ ὑπὸ τῆς προνοίας
 προστατῆς εἰς τὸν γέροντα δοθεὶς ἐκ δορυφόρος,
 ὁ εἰς φρουρὸν του κληρωθεὶς ἐκ πρώτης ἡλικίας,
 ὁπότε ἦλθε νήπιον, τοῦ κόσμου ὕδοιπόρος.
 Καὶ ἤδη δέ, τὰς προσταγὰς ὡς ἔλαβε τὰς θείας
 ὡς τοῦ Ῥαιμόνδου πρόμαχος, ἀνέπτη εἰς τὸ ὄρος
 ἔπου οἱ θεῖοι μαχηταὶ ἀγγελικῶν ταγμάτων
 τὰ ὄπλα καταθέτουσι τὰ ἐπουράνιά των.

81

Ἐκεῖ τὸ ἔγχος κρέμαται, ὃ εἶχε καταβάλει
τὸν ὄφιν τὸν πρωτογενῆ, καὶ τὰ φλογώδη βέλη
τῶν θεσπεσίων κεραυνῶν· ἐκεῖ προσέτ' οἱ ἄλλοι,
εἴ τις πανώλην, ἢ πληγὰς φρικτὰς ὀλέθρου στέλλει·
ἐκεῖ ἀκόμ' ἢ τρίαινα ὑπάρχει ἢ μεγάλη,
ἣτις τῷ γένει τῶν θνητῶν καταστροφὰς ἀγγέλλει,
καὶ ἣτις τῆς εὐρείας γῆς τὰ στέρνα πλήττει μόλις,
καὶ πάλλεται τὸ ἔδαφος, καὶ ἐκρίζουντ' αἱ πόλεις.

82

Ἦστραπτεν ἔτι μεταξὺ τῶν ὅπλων τῶν παντοίων
καὶ ἡ ἀπέραντος ἀσπίς, ἀσπίς ἀδαμαντίνη,
εὐρεῖα, ὥστ' ἐξ Ἄτλαντος καὶ μέχρι Καυκάσιων
ἐδύνατο τὴν ἰσχυρὰν σκιάν της νὰ ἐκτείνῃ.
Αὐτ' εἶν' εἰς σκέπην πόλεων ἐκτάκτων καὶ ὀσίων,
καὶ ἡγεμόνων οὖς κοσμεῖ σεμνὴ δικαιοσύνη.
Αὐτὴν εἰς τὸν βραχίονα ὁ ἄγγελος λαμβάνει,
καὶ ἀφανῶς ἱπτάμενος εἰς τὸν Ῥαιμόνδον φθάνει.

83

Ἐν τούτοις ὄχλος συμμιγῆς τὰ τεῖχη ἀναθαίνει·
ἡ δὲ Χλωρίνδα, ὡς αὐτῇ ὁ τύραννος κελεύει,
μεθ' ὅσων ἄλλων μετ' αὐτῆς εἰσὶ συντεταγμένοι,
μέχρι τῶν λόφων προχωρεῖ, καὶ πέραν δὲν κατέβη·
Τοῦ δὲ Χριστοῦ τὸ στράτευμα ἀπέναντί της μένει,
κ' εὐρύθμῳ βήματι χωροῦν μέχρι τινὸς προέβη·
κ' ἐν μεταίχμιῳ τῶν στρατῶν τῶν διαμαχομένων
μένει τὸ στάδιον εὐρὺ καὶ ἀναπεπταμένον.

84

Ὁ δὲ Ἀργάντης περίξ του τὸ βλέμμα περιφέρει,
καὶ τὸν Ταγκρέδην πανταχοῦ ζητεῖ, πλὴν ἄλλον βλέπει.
Ὁ κόμης ὁμῶς πρὸς αὐτὸν χωρεῖ. «Εἰς ἄλλα μέρη
»εκεῖνον, λέγει, ὄν ζητεῖς ἢ τύχη τὸν ἐκτρέπει.
»Ἄν τὸν ἀντικατέστησα ἐγὼ, νὰ ἐπιχαίρη
»ἐν κόμπῳ ἢ ἀγέρωχος καρδιά σου δὲν πρέπει.
»Θενὰ ἰδῆς ἀντίπαλος ἀνίσως εἶμαι ἤττων,
»κ' ἢ θέσις κἂν πῶς εἰς ἐμὲ ἀνῆκεν ὡς εἰς τρίτον.»

85

Ὁ ὑπερόπτης μειδιᾷ, καὶ οὕτω ῥητορεύει·
«Ποῦ εἶναι ὁ Ταγκρέδης σας λοιπὸν, καὶ πῶς ἐχάθη;
»Τὸν οὐρανὸν ἠπεῖλει πρὶν, καὶ τώρα δραπετεύει,
»συγκρύπτων τῶν βημάτων του τὰ ἴχνη ὅπως λάθη.
»Πλὴν μάτην ὅτι ἀπ' ἐμοῦ τὸν σώζουσι πιστεύει
»τὰ καταχθόνια τῆς γῆς, τῶν θαλασσῶν τὰ βάθη.»
Ὁ δ' ἄλλος λέγει· «Μὴ καυχῶ πῶς ἔφυγεν ἐμπρὸς σου
»ἀνὴρ σοῦ κρείττων ἐν πολλοῖς καὶ ἀνδρειότερός σου.»

86

Ὁργίσθη ὁ Κιρκάσιος διὰ τὰς ἀπειλάς του.
«Ἐλθέ λοιπὸν! Σὲ δέχομαι,» τῷ λέγ' ὑπερηφάνως.
«Ἄν νὰ κυρώσης δύνασαι τὰς λέξεις τὰς μωρὰς του,
»ἰδοὺ ἢ ὦρα, κάτελθε, καὶ δεῖξον περιτράνως.»
Καὶ ἐπιπίπτουσι. Φρικταὶ εἶν' αἱ πληγαὶ, κ' ἐκάστου
ἢ λόγχη πλήττουσ' ἀντηχεῖ εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὸ κράνος.
Καὶ ὁ Ῥαιμόνδος μὲν κτυπᾷ κατὰ τοῦ μισοχρίστου,
ἀλλ' οὗτος μένει ἄσειστος εἰς τοὺς ἀναβολεῖς του.

87

Ἐπίσης τύπτει ὁ τραχὺς Ἀργάντης, ἀλλ' ἐσφάλη
 ἡ λόγχη του, κ' ἐκπλήττεται ματαίως ὅτι τύπτει·
 διότ' ἡ χεὶρ τοῦ φύλακος ἀγγέλου, κ' ἡ μεγάλη
 ἀσπίς ἐκείνη, τοῦ Χριστοῦ τὸν μαχητὴν καλύπτει.
 Τὸ χεῖλος δάκνει, βλασφημεῖ, κατὰ τῶν λίθων βάλλει
 τὴν λόγχην τὴν ἀνωφελῆ, τὴν θραύει, καὶ τὴν ῥίπτει.
 Τότε τὸ ξίφος ἐμμανὲς ἀπὸ τῆς θήκης σύρει,
 κ' εἰς τὸν Ῥαιμόνδον ῥίπτεται, ὃν ἀπαντᾷ ξιφῆρη.

88

Ὁ ἵππος ἀντιμέτωπος ὄρμα τοῦ Αἰγυπτίου,
 ὡς κερατίζει ὁ κριὸς, τὴν κεφαλὴν προτείνων.
 Ὁ κόμης δὲ δι' ἔλιγμοῦ ἐξέφυγε πλαγίου,
 καὶ ἐν ῥιπῇ ἐπέστρεψε κ' ἐκτύπησεν ἐκεῖνον.
 Ἄλλ' οὗτος πάλιν ὤρμησε κατὰ τοῦ ἐναντίου,
 ὅστις ἐκ νέου δεξιῶς ἐστράφη παρεκκλίνων·
 κ' ἡ μάχαιρα κατέπεσεν ἐπὶ τὸ κράνος μάτην,
 διότ' εἶχεν ἀδάμαντος τὴν φύσιν σκληροτάτην.

89

Συντονωτέραν δὲ ποθῶν ὁ βάρβαρος τὴν πάλην,
 ὄρμα, εἰς τοὺς βραχίονας ὡς θέλων νὰ τὸν δέσῃ·
 ὁ δὲ, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὄγκου τὴν μεγάλην
 μετὰ τοῦ ἵππου εἰς τὴν γῆν φοβούμενος μὴ πέσῃ,
 ὑποχωρεῖ, καὶ προχωρεῖ, καὶ ὑπενδίδει πάλιν,
 ὡς πτερωτὸς, ὡς ἐν στροφαῖς ζητῶν νὰ ἐπιπέσῃ.
 Ὁ ἵππος δ' εἰς τὰς ἐλαφρὰς τοῦ χαλινοῦ κινήσεις
 πειθήνιος ταχυβατεῖ καὶ ἀσφαλῶς ἐπίσης.

90

Ὡς στρατηγός, πολιορκῶν εἰς ἀκρωρείας ὕψη
 δυσπόρθητον ὀχύρωμα, ἢ ἐπὶ γῆς ἐλώδους,
 παντοῖα μηχανεύεται, ζητῶν ν' ἀνακαλύψῃ
 μεθόδους προσεγγίσεως καὶ δυνατὰς προσόδους,
 οὕτω, τὰ ὄπλ' ἀδυνατῶν ὁ κόμης νὰ συντρίψῃ,
 τὸ κράνος καὶ τὸν θώρακα τοῦ ἀσεβοῦς, ἐφόδους
 εἰς τ' ἀσθενέστερ' ἀφορᾷ νὰ κατορθώσῃ μέρη,
 κ' εἰς τῶν σιδήρων τὸ κενὸν τὸν σίδηρον νὰ φέρῃ.

91

Ἡ μάχαιρά του δις καὶ τρις διαπερᾷ τὰ λέπη
 τῆς πανοπλίας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ αἷμα ἀναβλύζει.
 Ἡ δ' ἐδική του ἄθικτος εἰσέτι διαπρέπει,
 οὐδὲ πληγῇ τὸν λόφον του ἢ τὰς τορείας σχίζει.
 Ὁ δὲ Ἀργάντης μαίνεται διότι μάτην βλέπει
 ὅτι δυνάμεις ἐξαντλεῖ, καὶ τοὺς ὀδόντας τρύζει.
 Οὐδ' οὕτως ὅμως ἀπαυδεῖ, ἀλλὰ κεντῶν καὶ βάλλων,
 καθ' ὅσον μᾶλλον σφάλλεται, ἐξάπτει ἐπὶ μᾶλλον.

92

Ἐν τέλει ὁ Κιρκάσιος, μετὰ πληγὰς ἀσκόπους
 πληγὴν φρικτὴν κατέφερε κατὰ τῆς κεφαλῆς του·
 καὶ ἴσως οὐδ' ὁ ἵππος του αὐτὸς ὁ ἀνεμόπους
 τὸν κόμητα θά ἔσωζε τῶν ὄπλων τοῦ ἀπίστου,
 ἂν ὁ πρὸς ἄμυναν αὐτοῦ τοὺς οὐρανίους τόπους
 ἀφείς, δὲν ἤρχετο σωτὴρ καὶ ὑπερασπιστὴς του.
 Αὐτὸς τὸν ἐπροφύλαξε, καὶ ἡ ἀδαμαντίνη
 ἀσπίς ἦν ὑπεράνω του ὁ ἄγγελος ἐκτείνει.

93

Τὸ ξίφος θραύετ' ἐπ' αὐτῆς (διότι σφυρηλάτου
 λεπίδος ὄπλα, ἐκ χαλκοῦ ὅστις ἐκ γῆς ἐπλάσθη,
 πρὸς ἔργα δὲν ἀντέχουσι χαλκόπτου ἀθανάτου
 οὐράνια καὶ ἀφθαρτα), κ' εἰς τρίμματα ἐθλάσθη·
 καὶ βλέπων ὁ Κιρκάσιος εἰς γῆν τὰ θλάσματά του,
 πρὸς ὅ,τι βλέπει ἀπιστεῖ· τοσοῦτον ἐξιππάσθη.
 Ἄλλ' ἔμως ἀοπλος ἰδὼν ἡ χεὶρ του ὅτι μένει,
 τοῦ ἄλλου ἰσχυρώτατα τὰ ὄπλα συμπεραίνει.

94

«Τὴν ἰσχυράν του μάχαιραν ἐνόμισε θραυσθεῖσαν
 εἰς ἦν ἀσπίδα ἔφερον ὁ κόμης, τὴν χαλκῆν του.
 Αἱ πεποιθήσεις ὅμοιαι καὶ τοῦ Ῥαιμόνδου ἦσαν,
 διότι τὸν οὐράνιον ἠγνῶει λυτρωτὴν του.
 Τοῦ ἀντιπάλου πλὴν ἰδὼν τὴν χεῖρ' ἀφοπλισθεῖσαν,
 διστάζει, ταλαντεύεται ἀμφίρροπος ἡ φρὴν του·
 διότι λάφυρ' ἀκλεῆ, καὶ φέρουσαν αἰσχύνην
 τὴν νίκην θὰ ἐνόμιζε τὴν ἀνισον ἐκείνην.

95

«Λοιπὸν τὸ ξίφος ἄλλαξον» ἐπῆγε νὰ προσφέρῃ,
 ὁπότε ἄλλος στοχασμὸς ἐντὸς του ἀνατέλλει.
 Ἄνελογίσθη τοῦ στρατοῦ τὴν τύχην ὅτι φέρει
 εἰς χεῖράς του, καὶ ἐκτεθεὶς νὰ τὴν ἐκθέσῃ μέλλει,
 καὶ οὔτε εἰς ἀδόξους μὲν θριάμβους ἐπιχαίρει,
 ἀλλ' οὔτε ἔλων τὴν τιμὴν νὰ κινδυνεύσῃ θέλει.
 Τότε τοῦ ξίφους τὴν λαβὴν μετὰ βαρβάρου τρόπου
 ὁ ἄλλος ἐσφενδόνισεν αὐτῷ κατὰ προσώπου.

96

Συγχρόνως δ' εἰς τὰς χεῖράς του ζητῶν νὰ τὸν ἐγκλείσῃ,
 ῥίπτει τὸν ἵππον κατ' αὐτοῦ, ὡς ἂν τὸν ἐκυνήγῃ.
 Ἡ δὲ λαβὴ τοῦ ξίφους του, ἣν εἶχεν ἀκοντίσει,
 τὸ κράνος καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Τολωσίου θίγει.
 Οὐδόλως ὁμως ἤρκεσεν αὐτὸ νὰ τὸν κλονίσῃ.
 Ἐκ τῶν βραχιόνων του ζητεῖ νὰ διαφύγῃ,
 καὶ τραῦμα εἰς τὴν χεῖρά του τὴν εὐρωστον ἐπάγει,
 ἣτις κλεισθεῖσα, σιδηρᾶ νομίζεται ἀρπάγῃ.

97

Τρέχων ἐγκλίνει δεξιῶς, ἀριστερῶς ἐγκλίνει,
 κ' εἰς ὅλας τὰς ἀριστεράς, τὰς δεξιάς ἐγκλίσεις,
 τὸν ἵππον του ἔαν ἐγγὺς τὸν φέρ' ἢ τὸν μακρύνῃ,
 κτυπᾷ πληγὰς ἐπὶ πληγῶν εἰς ὅλας τὰς κινήσεις,
 καὶ ὅση ῥώμ' ἦν ἐν αὐτῷ ἢ τέχνη ἀνθρωπίνη,
 ὅσας ἂν ἔπνεεν ὀργὰς ἢ ὅσας ἐκδικήσεις,
 ὁμοῦ τὰ πάντα συνενοῖ κατὰ τοῦ λυμεῶνος,
 Θεὸν καὶ τύχην ἀρωγούς παρακαλῶν συγχρόνως.

98

Ὁ δὲ, ἐπὶ τοῖς ὅπλοις του κ' ἐφ' ἑαυτῷ πιστεύων,
 ἀτρόμητος ἀνθίσταται, καὶ φαίνεται ὡς πλοῖον
 ἐντὸς ἀγρίου κλύδωνος τῶν θαλασσῶν, χηρεῦον
 καὶ πηδαλίου καὶ ἰστῶν καὶ κεραιῶν κ' ἰστίων,
 μὴ καταποντιζόμενον, ἔαν καὶ κινδυνεῦον,
 διότι εἶν' ἐξ ἰσχυρῶν σανίδων καὶ παγίων
 τὸ σκάφος, καὶ ἡ θύελλα, ἂν κ' ἐμμανῆς τὸ σείῃ,
 πλὴν δὲν τῷ σχίζει τὰ πλευρά, καὶ δὲν τὸ διαλύει.

99

Ἄργάντα, αὐτ' ἡ ὥρα σου θὰ ἦτον ἡ ἐσχάτη,
 ἂν κατ' αὐτὴν ὁ Βελζεβούλ σ' ἠρνεῖτο προστασίαν.
 Αὐτός, ὦ θαῦμα! Ἐκ σκιάς εἰς νέφος κοῖλον πλάττει
 μορφὴν πρὸς τὴν ἀγέρωχον Χλωρίνδαν παρομοίαν.
 Τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν αὐτῇ ἐμφερεστάτη,
 εἶχε τὴν φωτοβόλον τῆς πλουσίαν πανοπλίαν,
 τὴν λαλιάν τῆς, πλὴν χωρὶς φρενός, τὸ ὄλον σχῆμα,
 καὶ τὴν γνωστὴν αὐτῆς φωνὴν, τοὺς τρόπους καὶ τὸ βῆμα.

100

Ἴνα ἡ φρούδη δὲ εἰκὼν φανῇ πιθανωτέρα,
 ἐκεῖ ὅπου τὸ πρότυπον τοῦ φάσματος ἐδρεύει
 ὁ ἀερόπλαστός τῆς ποῦς τὴν φέρ' εἰς τὸν ἀέρα,
 καὶ εἰς τὰ τεῖχη ἔρχεται, ὀπόθεν φυγαδεύει
 ὁ φόβος τὸν πολὺν λαὸν, καὶ ὅθεν ἐν ἡμέρᾳ
 φρουρὸς συνήθως τὰς μακρὰς ἐκτάσεις κατοπτεύει·
 κ' εὔρε καθήμενόν τινα ἐκεῖ ποῦ ἐσχισμένη
 ῥαγὰς ἐστι, κ' εἰς σκοπιὰν διὰ τοῦ τείχους χαίνει.

101

Πρὸς Ὠραδῖνον ἔρχεται τὸ φάσμα, ὅστις εἶναι
 τοξότης, πρῶτος τῶν ἐχθρῶν δοξάζων τὰς σημαίας.
 «ὦ φήμην ἔχων ἔξοχον, τῷ λέγει, Ὠραδῖνε,
 »ὁ βάλλων σὺ κατὰ σκοποῦ ἀπὸ χειρὸς βεβαίως,
 »ζῆμί' ἀνεπανόρθωτος ἂν δὲν θὰ ἦτον κρῖνε,
 »ἂν πέση οὐτ' ὁ πρόμαχος αὐτός τῆς Ἰουδαίας,
 »καὶ ὁ ἐχθρός του, λάφυρα λαβὼν τὸν ὀπλισμὸν του,
 »ἂν ἐπανέλθῃ ἀσφαλῆς εἰς τὸ στρατόπεδόν του.

102

» Ἐδὼ τὴν ἐμπειρίαν σου θὰ δείξης· λάβε βέλη,
 » καὶ βάψον τα εἰς τοῦ ληστοῦ τὸ αἷμα τοῦ Γαλάτου.
 » Βασιλικῶς ὁ βασιλεὺς νὰ σ' ἀνταμείψῃ μέλλει,
 » πλὴν ὅτι στέφανον τιμῆς θὰ λάβῃς ἀθανάτου.»
 Ὡς ἔλεγε, καὶ πρόθυμος ὁ ἄλλος ἐξετέλει,
 ἅμα ἐξήφθ' εἰς τὴν φωνὴν ἢ αἰσχροκέρδειά του.
 Εὐθύς τὸ βέλος ἔλαβε, καθὼς τὸν παρεκίνει,
 κ' εἰς τὴν χορδὴν τὸ ἤρμοσε, καὶ τὴν χορδὴν ἐντείνει

103

Ῥίπτει σκοπεύσας. Ἡ νευρὰ βοῖζει παλλομένη,
 φεύγει τὸ βέλος πτερωτὸν, κ' ἱπτάμενον συρίζει
 εἰς τοὺς ἀέρας, καὶ κτυπᾷ ὅπου ἢ πόρπη δένει
 τὴν ζώνην περὶ τὴν ὀσφύν, κ' εἰς δύο τὴν χωρίζει.
 Διαπερᾷ τὸν θώρακα· πλὴν μόλις τὸ μαιίνει
 τὸ αἷμα ἐκ τοῦ δέρματος, ὃ ἢ ἀκμή του σχίζει·
 διότι ὁ οὐράνιος φρουρὸς δὲν τὸ ἀφήνει
 νὰ εἰσχωρήσῃ, κ' ἐπεμβὰς τὴν ῥύμην του πραύνει.

104

Τὸ βέλος ἐκ τοῦ θώρακος ἀπέσπασεν ὁ γέρων,
 καὶ ν' ἀναβλύζῃ παρ' αὐτῷ θερμὸν τὸ αἷμα βλέπει.
 Πρὸς τὸν ἀλλόπιστον ἐχθρὸν ὀργίλον βλέμμα φέρων,
 σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως τῷ ἀπευθύνει ἔπη.
 Τρωθέντα δὲ ὁ ἀρχηγὸς ὡς εἶδεν τὸν ἑταῖρον,
 διότι οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκτρέπει,
 ἐνόμισε πῶς καίριον τὸ τραῦμα κατεβλήθη,
 κ' ἐθλίβῃ ἢ καρδία του βαθέως, κ' ἐφοβήθη.

105

Καὶ εἰς ἐκδίκησιν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα καὶ τὸ σχῆμα
 τοὺς στρατιώτας προκαλεῖ νὰ τρέξωσιν ἐν βίᾳ·
 καὶ πάντων ἡ προμετωπὶς κατέβη παραχρῆμα,
 τὰ δόρατα προτάττονται, χαλῶνται τὰ ἦνία,
 κ' οἱ λόχοι ἐκατέρωθεν ταχύνοντες τὸ βῆμα,
 ἐκ διαφύρων, πρὸς τ' αὐτὰ εὐθύνονται σημεῖα.
 Ἐπεδιάς εἶν' ἀφανῆς, κ' ἡ κόνις πετωμένη,
 εἰς τὸν ἀέρα κρέμαται πυκνὴ, καὶ ἀναβαίνει.

106

Καὶ μέγας κρότος αἶρεται ἀσπίδων κρουομένων,
 δοράτων θώρακας, ξιφῶν τὰς περικεφαλαίας
 κτυπώντων. Ἴππος κατ' ἐδῶ νεκρός· ἄλλος ἀσθμαίνων
 ἄνευ ἱπέως φέρεται εἰς αἰμοφύρτους γαίας.
 Ἐδῶ ἐκπνεύσας μαχητῆς, παρέκει ἄλλος στένων,
 ἀγωνιῶν, καὶ οἰμωγὰς ἐκπέμπων φρικαλέας.
 Ἀγρία εἶν' ἡ συμπλοκὴ, καὶ ὅσον κορυφοῦται,
 τοσοῦτο μᾶλλον φαίνεται, καὶ τόσον ἀγριοῦται.

107

Ὁ δὲ Ἀργάντης ρίπτεται, πηδᾶ ταχύς, κουφόπους,
 καὶ στρατιώτου ῥόπαλον ἀρπάζει ἐκ σιδήρου.
 Τὸ περιστρέφει, καὶ πατῶν καὶ ἔπλα καὶ ἀνθρώπους,
 ὀλόγουρά του ἔκτασιν κενοῦ ἀφήνει γύρου.
 Πλὴν τὸν Ῥαιμόνδον ἀπειλῶν ζητεῖ εἰς πάντας τόπους
 διὰ βλεμμάτων ἃ ὄργῃ παράφορος ἐπλήρου.
 Ὡς λύκος ἦν βουλιμιῶν, ζητῶν νὰ ἐπιπέσῃ,
 τὴν πεῖνάν του εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὰ σπλάγχνα νὰ κορέσῃ.

408

Πλὴν νὰ προβῆ μέχρις αὐτοῦ δὲν δύνατ' ἐλευθέρως,
 διότι τῷ ἐπέπεσαν ἀμέσως ὡς τὸν εἶδαν
 Γεράρδ' οἱ δύο ἀδελφοὶ, Ὁρμάννος, καὶ Ῥουγιέρος,
 ὁ Βαλναβίλλης τρόφιμος, κ' ὁ ἕτερος τῶν Γίδων.
 Ἄλλ' ὅσω τὸν προσέβαλλον αὐτοὶ ἀγριωτέρως,
 τοσοῦτ' ἀντεμάχετο ἀγρίως, μὴ ἐνδίδων·
 καθὼς τὸ πῦρ κατάκλειστον ἐκ βίας, διαδύον
 σφοδρότερον ἐξέρχεται διὰ τῶν ἐρειπίων.

409

Τὸν μὲν Ὁρμάννον θανατοῖ, τὸν Γίδον τραυματίζει,
 τὸν Ῥουγιέρον εἰς τὴν γῆν αἰμόφυρτον κυλίνει.
 Πλῆθος πλὴν ῥίπτειτ' ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν περιστοίχιζει,
 κ' εἰς κύκλον δυσδιάλυτον καὶ φονικὸν τὸν κλείει.
 Ἄλλὰ διὰ τῆς τόλμης, ἣν εἰς πάντα ἐγκεντρίζει,
 ἰσορροποῦσι τῶν στρατῶν τῶν δύο οἱ ἄνδρεῖοι.
 Ὁ πρῶτος Βουλλιῶν καλεῖ τὸν ἀδελφόν του τότε·
 « Ἄς προχωρήσωσιν οἱ σοὶ, τῷ λέγει, στρατιῶται.

410

»Καὶ ὅπου βλέπεις τὴν ἀκμὴν τῆς αἰματοχυσίας,
 »βοήθειαν εἰς τὸ λαιὸν τῆς μάχης φέρε πέρας.»
 Ἀπῆλθε, καὶ προσέβαλε μετὰ τοσαύτης βίας
 καὶ ῥώμης τὸ ἀριστερὸν τῶν πολεμίων κέρας,
 ὥστε νωθρὰ ἐφαίνοντο τὰ στίφη τῆς Ἀσίας
 ἀπέναντι τῆς Φραγκικῆς ὀρμῆς τῆς ἀνωτέρας,
 κ' ἐμπρός του σύγχυσις, φυγὴ καὶ τρόμος ἐπεκράτει,
 κ' ἵππους, σημαίας καὶ ἵππεῖς ὁμοῦ ἐποδοπάτει.

111

Οὐδ' εἰς τοῦ ἄλλου κέρατος τὰς τάξεις ἦν ἐλάττων
 ὁ φόβος. Ὅλοι ἔτρεχον, καὶ ὁ Ἀργάντης μόνον
 ἀνθίστατο· οἱ δὲ λοιποὶ, καθεὶς ὡς εἶχε θᾶττον
 ἀπὸ ρυτῆρος ἔφευγε τὸν ἀπειλοῦντα φόνον.
 Ἐκεῖνος μόνος ἔμενε, τὸ στήθος ἀντιτάττων.
 Ἄν ἦτόν τις μεθ' ἑκατὸν χειρῶν καὶ βραχιόνων,
 μετὰ πεντήκοντα ξιφῶν, ἀσπίδων τόσων ἄλλων,
 δὲν θενὰ ἦτον ἄγριος, θανατηφόρος μᾶλλον.

112

Μὴ λογιζόμενος πληγὰς ξιφῶν καὶ ἀκοντίων,
 οὐδὲ πεζῶν ἐπιδρομὰς καὶ προσβολὰς ἰπέων,
 καθ' ὄλων μόνος φαίνεται ἀρκῶν καὶ κατισχύων,
 καὶ στρέφεται νῦν κατ' αὐτῶν νῦν κατ' ἐκείνων παίων.
 Ὅπλα καὶ μέλη του ἐν ᾧ συντρίβονται, μεθύων,
 δὲν βλέπει τὸν ἰδρωτὰ του πῶς βάφει αἷμα ῥέον.
 Ὁ ὄχλος ὁμῶς ὁ φυγὰς τοσοῦτος περίξ ἦτον,
 ὥστε τὸν συμπαρέσυρεν ἢ ἄτακτος φυγῆ των.

113

Ῥθούμενος ἐνέδωκε, καὶ ἄκων, εἰς τὴν βίαν,
 διότι ὁ ἀνθρώπινος χειμάρρους τὸν ἀρπάζει.
 Ἄλλὰ δὲν ἔχει φεύγοντος ἢ ὄψιν ἢ καρδίαν,
 ἂν τὴν καρδίαν τῆς χειρὸς τὸ ἔργον μεταφράζη.
 Τὸ βλέμμα του τὴν πρώτην του διατηρεῖ μανίαν,
 καὶ τὴν ἀγρίαν τοῦ ὀργῆν ἢ ἀπειλὴ ἐκφράζει.
 Τὸν ἀνανδρον καὶ ῥίψασπιν λαὸν παντοιοτρόπως
 ν' ἀναχαιτίσῃ προσπαθεῖ, πλὴν μάταιος ὁ κόπος!

114

Μάτην ἢ τόλμη του ζητεῖ τὴν ἤτταν νὰ βραδύνη,
καὶ τάξιν εἰς τὰ φεύγοντα νὰ ἐπιβάλη πλήθη.
Παράκλησις ἢ προσταγὴ τὸν φόνον δὲν πραύνει,
ἢ τέχνη δὲν τὸν ὀδηγεῖ, ὁ λόγος δὲν τὸν πείθει.
Ὁ Βουλλιῶν δ' ὁ εὐσεβὴς, ἰδὼν ὅτ' εἶχε κρίνει
ὀρθῶς, καὶ πῶς ἐπέτυχε καθὼς διενόηθη,
τὴν νίκην τὴν χαρμόσυνον νὰ συμπληρώσῃ θέλει
καὶ νέαν εἰς τοὺς νικητὰς ἐπικουρίαν στέλλει.

115

Μόνον διότι δὲ αὐτὴ ἦν ἄλλη τῆς ἡμέρας
ἦν εἶχεν εἰς τὰς δέλτους τῆς ἡ βίβλος τῆς προνοίας,
τῶν ἀητητῶν μαχητῶν δὲν ἔφερον εἰς πέρας
τὸ ἔργον, καὶ τὰς ἱεράς μεγάλας κακουχίας.
Ἄλλὰ ὁ καταχθόνιος στρατὸς, ὄρων τὸ γέρας
τῆς μισητῆς του ἀπειλοῦν νὰ παύσῃ τυραννίας,
τὴν ἄδειαν ὠφεληθεῖς, συνήγειρε νεφέλας,
ἀνέμους ἔξανήγειρε, καὶ ὁ ἀήρ ἦν μέλας.

116

Πρὸ τοῦ ἡλίου σκοτεινὴ ἀγλὺς ἐπιχυθεῖσα,
τὸν ἔσβεσεν, ἀόρατα ἐγένοντο τὰ ὄντα·
ὁ οὐρανὸς ταρτάρειος φλογίζομένη πίσσα
ἐφαίνετο ὅτ' ἤστραπτεν ὁ κεραυνὸς κ' ἐβρόντα.
Ῥαγδαία ἐπιπτε βροχὴ εἰς παγετὸν πηχθεῖσα,
καὶ τὰ πεδία ἔπηγε, τὸ ρεῦμά τῆς πiónτα.
Ἡ λαίλαψ κλάδους καὶ κορμούς συντρίβει καὶ κυλίει,
καὶ ὄλους βράχους ἀποσπᾷ, καὶ λόφους αὐτοὺς σείει.

417

Τοῖς Φράγχοις ἀντιμέτωπος ἡ καταγιγίς φρυάττει,
καὶ ὑπ' ἀνέμου καὶ βροχῆς καὶ ἀστραπῶν τυφλοῦνται.
Ἡ αἰφνιδία ῥύμη τῆς τὸ βῆμά των ταράττει,
ὡς ὑπὸ τρόμου πανικοῦ σχεθέντες, δὲν κινοῦνται·
καὶ περὶ τὰς σημαίας των, ἅς νύξ σκοτεινοτάτη
τῆς ὄψεώς των ἀφαιρεῖ, ὀλίγοι συσπειροῦνται.
Ἡ δὲ Χλωρίνδα, βλέπουσα μακρόθεν, συλλαμβάνει
χρηστάς ἐλπίδας, καὶ κτυπᾷ τὸν ἵππον τῆς καὶ φθάνει.

418

«Ὁ οὐρανὸς κηρύττεται, κραυγάζει, τοῦ ἀπίστου
»ἐχθρὸς, καὶ σύμμαχος ἡμῖν καὶ τῇ δικαιοσύνῃ.
»Οὐδόλως μᾶς ἐπικρεμᾷ τὴν χειρα τῆς ὀργῆς του,
»καὶ ἀνεπάφους ὑπ' αὐτῆς τὰς ὄψεις μας ἀφήνει.
»Ἴδέετε, μόνος τοὺς ἐχθροὺς μετὰ θυμοῦ μεγίστου
»προσβάλλει κατὰ πρόσωπον, καὶ τρέμουσιν ἐκεῖνοι·
»αὐτὸς τυφλοὺς τοὺς καθιστᾷ καὶ ἀναξιομάχους.
»Ἐμπρός! Ἡ τύχη ἔδηγεῖ· χωρεῖτε διὰ τάχους.»

419

Οἱ ὄπαδοί τῆς ὤρμησαν εἰς τὴν προσλαλιάν τῆς.
Ἡ δὲ, τὴν λύσσαν ὀπισθεν τοῦ Ἄδου δεχομένη,
ἐκόρεσ' ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν σφαγῆς τὴν δεξιάν τῆς,
τὰς ἀνισχύρους των πληγὰς μικρὸν λογιζομένη.
Συγχρότως δὲ, στρεφόμενος ὀπίσω ὁ Ἀργάντης,
κατὰ τῶν ἤδη νικητῶν φρικώδης ἐπεμβαίνει.
Αὐτοὶ δὲ, μὴ ἀντέχοντες εἰς φονικὴν τὴν μάχην
κ' εἰς τῆς θυέλλης τὴν ὀρμὴν, τῷ ἔστρεψαν τὴν ῥάχιν.

120

Ὑπὸ πληγῶν προσβάλλονται θνητῶν καὶ ἀθανάτων,
 ἐλαύνοντες οἱ ἔντρομοι ἵππεῖς ἀπὸ ῥυτῆρος·
 καὶ τῆς βροχῆς οἱ χεῖμαρροι, κ' ἐκεῖνοι τῶν αἱμάτων,
 μιγνύμενοι κατέβαφον τὴν γῆν ὑποπορφύρως.
 Ἐν δὲ τῷ πλήθει τῶν νεκρῶν καὶ ἐτοιμοθανάτων
 πίπτει Ῥιδόλφος ὁ χρηστὸς καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Πύρρος.
 Ὁ μὲν εὐθύς ἐξέπνευσε, τοῦ Κιρκασίου θῦμα,
 τοῦ δ' ἡ Χλωρίνδα ἔκοψεν ἀνιλεῶς τὸ νῆμα.

121

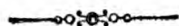
Οὕτως οἱ Φράγχοι φεύγουσιν· ἀλλ' ἔτι ἐπεκράτει
 ἀκάθεκτος ἡ δίωξις τῶν Σύρων καὶ δαιμόνων.
 Εἷς μόνος δὲ, ὁ Βουλλιών, ὃν φόβος δὲν ταράττει,
 πρὸς ὄπλα καὶ πρὸς χάλαζαν καὶ ἀπειλὰς σιφῶνων
 ἀπτόητον τὸ μέτωπον, τὸ στῆθος ἀντιτάττει,
 κ' ἐλέγχει τὸ μικρόψυχον τῶν πέριξ του Βαρόνων·
 κ' ἐμπρὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τοῦ ἵππου μένων,
 συλλέγει ὅσους δύναται ἐκ τῶν διωκομένων.

122

Δις ἔπληξε τὸν ἵππον του, καὶ μεθ' ὀρμῆς προσβάλλων,
 ἰδίως κατὰ τοῦ σκληροῦ Ἀργάντου ἐπεβλήθη.
 Καὶ πάλιν δις ἐξώρμησε ξιφῆρης, ὅπου μᾶλλον
 πεπυκνωμένα τοῦ ἐχθροῦ ἐμάχοντο τὰ πλήθη.
 Πλὴν τέλος εἰς τ' ὀχύρωμα ὑποχωρῶν μετ' ἄλλων,
 καὶ παύσας τὴν ἐπίθεσιν, τῆς νίκης παρητήθη.
 Ἀπῆλθον οἱ Σαρακηνοὶ, κ' ἐτέρωθεν οἱ Φράγχοι
 ἐπίσης ὑπεχώρησαν, ἐνδόντες τῇ ἀνάγκῃ.

123

Ἄλλ' οὐδ' εἰς τὸ στρατόπεδον δὲν ἔπαυσε νὰ πνέῃ
ἢ μαινομένη καταιγίς, οὐδὲ νὰ τοὺς μαστίζη,
καὶ νῦν μὲν ταύτας τὰς πυράς, ἐκείνας νῦν νὰ σβέη.
Ἵδωρ εἰσρέει πανταχοῦ, ὁ ἄνεμος συρίζει·
θραύει τοὺς πάλους, τὰς σκηνάς ἀρπάζει καὶ συγγέει
καὶ σχίζει, καὶ εἰς σίφωνας μακρὰν τὰς σφενδονίζει.
Βροχὴ, βρονταὶ καὶ ἄνεμος μετὰ κραυγῶν, εἰς μίαν
συμμίγνυνται κωφεύουσαν, φρικώδη ἄρμονίαν.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΟΓΔΟΗ

1

Ἦ θύελλα ἐκόπασεν, ἐπῆλθε νηνεμία
καὶ ὁ καικίας ἔπαυσε τρομάζων τοὺς ἀνθρώπους.
Ἐκ τῶν δωμάτων τ' οὐρανοῦ φαιδρὰ ἐν ἡρεμίᾳ
ἢ ῥοδοστέφανος αὐγὴ προῆλθεν ἢ χρυσόπους.
Ἄλλὰ οἱ ἐξεγείραντες εἰς πάλην τὰ στοιχεῖα
εἰσέτι δὲν μετέβαλλον διάθεσιν καὶ τρόπους.
Καὶ μάλιστα τῇ Ἀλικτοῖ, καταχθονίῳ κόρη,
ἐν τῶν πνευμάτων ὁμιλεῖ, ᾧ ὄνομ' Ἀσταγόρη.

2

« Ἴδὲ, τῇ λέγει, Ἀλικτῶ, ἐκεῖνον τὸν ἰππέα
» ὅστις προβαίνει. Κώλυμα ἡμῶν τίς θὰ τῷ φέρῃ;
» Ζῶν, σῶος, τὸν τοῦ κράτους μας προστάτην βασιλέα
» διέφυγε, καὶ πρὸς αὐτὰ πορεύεται τὰ μέρη.
» Ἐὰν τίς ἦν τοῦ ἀρχηγοῦ ἢ τύχ' ἢ ἀπευκταία
» καὶ τίς ἢ τῶν συντρόφων του τοῖς Φράγκοις ἀναφέρῃ,
» πολλὰ θὰ γίνουν, κ' ἔχομεν ὑπόνοιαν μεγάλην
» μὴ τοῦ Βερτόλδου ὁ υἱὸς ἀνκκληθῆ καὶ πάλιν.

3

» Ἡξεύρεις ποῖον τὸ κακόν. Καὶ δύναμις καὶ δόλος
 » χρειάζεται εἰς πρόληψιν ἐκείνου τοῦ κινδύνου.
 » Σὺ πρὸς τοὺς Φράγκους ἀπελθε. Σὸν ἔργον εἶν', εὐκόλως
 » ὅ,τι ἂν λέγῃ πρὸς καλὸν νὰ στρέφῃς κατ' ἐκείνου.
 » Σὺ χύσον φλόγας, πλήρωσον δηλητηρίου ὄλως
 » τοῦ Ἑλβετοῦ, τοῦ Βρετανοῦ τὰς φλέβας, τοῦ Λατίνου.
 » Ὅργας εἰς τὸ στρατόπεδον κατάσπειρον καὶ μίση,
 » καὶ ἀναστάτωσον αὐτὸ ἐν φοβεράῃ συγχύσει.

4

» Τὸ ἔργον σου εἶν' ἄξιον. Ἐὰν τὸ κατορθώσῃς,
 » ἔσται παρὰ τοῦ Ἄνακτος σοὶ ἔπαινος καὶ γέρας.»
 Ὡς εἶπεν. Οὐδὲ προτροπῆς ἀνάγκην εἶχε τόσῃς
 ὅπως εἰς ταῦτ' ἀποδυθῆ τὸ ἀπευκταῖον τέρας.
 Ἄλλ' ὁ ἵππεὺς ὄν εἶδομεν, ὁ πρὸς τὰς ὀχυρώσεις
 χωρῶν, εἰς τῆς πορείας του ἀφίκετο τὸ πέρασ,
 καὶ εἶπε· «Χαρισθῆτέ μοι, γενναῖοι στρατιῶται.
 » Ποῦ εἶναι ὁ στρατάρχης σας πληροφορίαν δότε.»

5

Τὸν φέρουσ' εἰς τὸν ἀρχηγὸν πολλοὶ τῶν ἡγεμόνων,
 ἀκρόασιν εἰδήσεων ποθοῦντες νεωτέρων.
 Ὁ δ' εἰς τὴν χεῖρα ἔκλινεν ἥτις δονεῖ τὸν θρόνον
 τῆς Βαβυλῶνος, εὐλαβῶς τὰ χεῖλη του προσφέρων.
 «Ἄνερ οὗ, λέγει, ὄριον ἢ φήμη ἔχει μόνον
 » τὸν ἄπειρον Ὀκεανὸν, τὸν θόλον τῶν ἀστέρων,
 » χαριστέραν εἰδήσιν ἐπόθουν νὰ σοὶ φέρω.»
 Καὶ ἔπειτα ἐστέναξε, καὶ εἶπε περαιτέρω·

6

»Τοῦ Βασιλέως τῶν Δανῶν υἱὸς ἦν ὁ Συένος.
 »Στήριγμα, δόξαν ὁ πατὴρ τὸν εἶχεν εἰς τὸ γῆρας.
 »Αὐτὸς τοῖς σοῖς διδάγμασι προήχθη πεπεισμένος
 »τὸ ξίφος ὑπὲρ Ἰησοῦ νὰ λάβῃ ἀνά χειρας·
 »καὶ οὐδεὶς κάματος αὐτὸν, οὐδὲν κινδύνου γένος,
 »ἢ ἔφесιν ἀνέσεως, ἢ πόθος τῆς πορφύρας,
 »οὐδ' ἢ τοῦ γέροντος πατρὸς ἀνέστειλεν ἀγάπη·
 »καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ εὐσεβοῦς οὐδόλως ἀπετράπη.

7

»Ἦθελε μόνον παρὰ σοῦ, μεγάλου διδασκάλου,
 »τὴν τέχνην τὴν πολύμοχθον νὰ μάθῃ τῶν ἀνδρείων.
 »Καὶ ἐν ἐντός του αἴσθημα παντὸς προεῖχεν ἄλλου·
 »ἡσχύνετο τὸν ἄδοξον, τὸν ἀφανῆ του βίον.
 »Τὴν φήμην τοῦ ὀνόματος ἀκούων τοῦ μεγάλου
 »ἦν ὁ Ῥινάλδος ἔδρεπεν, ἀκμαίαν τὸ παιδίον,
 »δόξαν ἐξήπτετο ποθῶν· ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην
 »ἐπόθει τὴν οὐράνιον, τὴν δόξαν τὴν μεγάλην.

8

»Ταχύνας τὰς παρασκευὰς, τῶν ὀπαδῶν του μόνος
 »τὸν στόλον διεκόσμησεν ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων.
 »Εὐθὺ τῆς Θράκης ἔπλευσεν, ὅπου ἀρχαῖος θρόνος,
 »ὁ τῶν Ἑλλήνων, ἱδρυται, τὰ βήματά του φέρων.
 »Ὁ Βασιλεὺς τῷ ἔδιδε ξενίαν φιλοφρόνως,
 »ὁπότε ἦλθεν ἄγγελος ἐκεῖ τῶν ὑμετέρων.
 »Αὐτὸς ἢ Ἀντιόχεια μᾶς εἶπε τί ὑπέστη,
 »πῶς κατεκτήθη, κ' ἔπειτα ἡρωϊκῶς ἀντέστη.

9

» Ἀντίστη κατὰ τῶν Περσῶν, ὧν τόσα ἦλθον σμήνη
 » ὅπως παρακαθήσωσιν εἰς τὴν πολιορκίαν,
 » ὥστε ὁ βλέπων ἔλεγεν ὅτι δὲν εἶχον μείνει
 » οὐδ' ὅπλα οὐδὲ κάτοικοι σχεδὸν εἰς τὴν Περσίαν.
 » Σὲ εὐφημεῖ, καὶ ἔπειτα τὸν λόγον παρατείνει
 » περὶ Ῥινάλδου, ἐπαινῶν ἐκείνου τὴν ἀνδρίαν
 » καὶ τὴν παράτολμον φυγὴν, καὶ ὅσα μεταξύ σας
 » κατώρθωσε, τὴν παρ' ὑμῖν ὑπόληψιν κερδήσας.

10

» Πῶς ὁ στρατὸς εἶν' ἔτοιμος, προσέθηκεν ἐν τέλει,
 » εἰς ἔφοδον τὰ ὅπλα του νὰ στρέψη νικηφόρα·
 » καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν τοῦλάχιστον ἂν θέλῃ
 » τῆς τελευταίας νίκης του νὰ συμμετάσχη τώρα.
 » Τοσοῦτον δ' αἰ πολεμικαὶ εἰδήσεις ἄς ἀγγέλλει
 » τὸν νέον ἐρεθίζουσιν, ὥστ' ἔτος πᾶσα ὥρα
 » τῷ φαίνεται καθ' ἣν ἀργεῖ τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην,
 » κ' ἡ χεὶρ του δὲν ἐμβάφεται εἰς αἱματώδη νίκην.

11

» Αἰσχύνην του ἐνόμιζε τὴν εὐκλειαν τῶν ἄλλων,
 » καὶ ἦτον ἡ καρδία του ἐκ τούτου τετρωμένη.
 » Πᾶς δ' ὁ περίσκεψιν αὐτῷ καὶ ἀποχὴν προβάλλων
 » τὸν εὕρισκεν ἢ ἀπειθῆ, ἢ καὶ κωφὸν ἐν γένει·
 » οὐδ' ἐφοβεῖτο κίνδυνον τινὰ ἐκείνου μᾶλλον
 » τοῦ τῶν κινδύνων σου μακρὰν, καὶ ἄγευστος νὰ μένη
 » τῆς δόξης σου. Μόνον αὐτὰ σπουδαῖα ἐθεώρει.
 » Πρὸς πάντα τὰ ἐπίλοιπα δεινὰ ἠδιαφόρει.

12

» Ὁ ἴδιος τὴν τύχην του, ἥτις ἡμᾶς μὲν σύρει
 » ἐκεῖνον δὲ καθοδηγεῖ, ὁ ἴδιος ἐπείγει·
 » ὥστε ἡ ἀνυπόμονος ὁρμή του τὸν ἐγείρει
 » ὁπότε μόλις ἡ αὐγὴ τὰς πύλας τῆς ἀνοίγει.
 » Ἀναχωρήσας μεθ' ἡμῶν, διεύθυνσιν ἐτήρει
 » εὐθεΐαν, ἥτις τάχιστα εἰς τὸν στρατόν σας λήγει,
 » μὴ ἀποφεύγων στενωπούς ἢ δυσχερεῖς διόδους,
 » οὐδ' ἐχθρικᾶς φοβούμενος ἐνέδρας ἢ ἐφόδους.

13

» Τροφαὶ πολλάκις ἔλειπον, καὶ ὑπ' ἀνθρώπων βίας
 » ἡ κρυπτομένων λοχιτῶν κατείχοντο οἱ ὁρόμοι.
 » Ἀλλὰ, ὑπερένικησεν αὐτὰς τὰς δυσκολίας,
 » κ' ἐθανατοῦτο πᾶς ἐχθρὸς ἂν δὲν ὠπισθοδρόμει.
 » Τέλος αἱ νίκαι σας πηγὴ ὑπῆρξαν ἀσφαλείας,
 » κ' ἐγένοντο οἱ ἀσφαλεῖς παράτολμοι ἀκόμη.
 » Ἐν τέλει, μίαν τὰς σκηναῶν ἐπήξαμεν ἐσπέραν
 » τῇ Παλαιστίνῃ προσεχεῖς, τῆς μεθορίου πέραν.

14

» Ἐκεῖ μᾶς ἦλθον πρόσκοποι καὶ ἔφερον εἰδήσεις·
 » οὐχὶ μακρὰν πῶς ἤκουσαν βροντὴν κλαγγῆ ὁμοίαν,
 » ὅτι σημεῖα στίλβοντα καὶ σημαιῶν κινήσεις
 » στρατεύματος ἀνήγγελλον ἀμέτρου παρουσίαν.
 » Πλὴν ταῦτα ἤσυχον ὡς πρὶν, ἀτάραχον ἐπίσης
 » καὶ ἄτρομον ἀφήνουσι τὸν νέον τολμητίαν,
 » ἂν κ' εἰς τὸ ἄκουσμα οὐδεὶς ὑπῆρξε στρατιώτης
 » οὐ πελιδὸν τὸ μέτωπον δὲν ἐβαψεν ὠχρότης.

15

» «ὦ! Δάφνην θενὰ δρέψωμεν, τοῖς εἶπεν, εἰς τὴν πάλην
 » »μαρτύρων ἢ θριαμβευτῶν. Ἐλπίζω τὴν δευτέραν,
 » »όμολογῶ πλήν, ἐκ ψυχῆς πῶς εὐχομαι τὴν ἄλλην,
 » »πλήν τῆς εὐκλείας, ἔχουσαν ἀξίαν ἀνωτέραν.
 » »Ἡ θέσις αὕτη, ἀδελφοί, ἀθάνατον, μεγάλην
 » »τὴν μνήμην μας θενὰ τηρῆ, καὶ εἰς τὴν ἀπωτέραν
 » »τῶν ἀπογόνων γενεὰν εἰς ταῦτα τὰ ἐδάφη
 » »θὰ δείκνυνται τὰ τρόπαια ἡμῶν, κ' ἡμῶν οἱ τάφοι.»

16

» Τοιαῦτα εἶπε, καὶ φρουροὺς εἰς τὰς παρόδους θέτει,
 » καὶ τοὺς ἀγῶνας διαιρεῖ καὶ τὰς ὑπηρεσίας.
 » Ὁ ἴδιος τὰ ὄπλα του οὐδόλως ἀποθέτει,
 » καὶ πᾶς κοιμᾶται ὁ στρατὸς φορῶν τὰς πανοπλίας.
 » Ἡ νύξ ἐν τούτοις προχωρεῖ· κ' ἐν ᾧ οἱ πάντες ἔτι
 » ἐν κόλποις ἀναπαύονται σιγῆς καὶ ἡσυχίας,
 » αἴφνης κραυγῶν ἀλαλαγμὸς ἀντήχησε βαρβάρων,
 » χωρῶν ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ὡς ἄκρων τῶν ταρτάρων.

17

» «Ὀλ' εἰς τὰ ὄπλα!» ῥήγνυται φωνή, καὶ τὸν Συένον,
 » τῶν πρώτων προηγούμενον, ἀκολουθοῦσ' οἱ ἄλλοι.
 » Τὸ εὐγενές του πρόσωπον ὡς πεπυρακτωμένον
 » ἐδάφη, κ' εἰς τὸ βλέμμα τοῦ φλόξ θάρρους ἀναθάλλει.
 » Ἴδου, μᾶς ἐπιτίθενται, καὶ κύκλος, περιδένων
 » ἡμᾶς εἰς τὴν καμπύλην του, σφιγκτὰ μᾶς περιβάλλει.
 » Αἱ λόγχαι καὶ αἱ μάχαιραι ὡς δάση μᾶς ἐγκλείουν,
 » καὶ ἄνωθεν τὸν ἥλιον τὰ βέλη ἀποκλείουν.

18

»Εἰς τοῦτον δὲ τὸν ἄνισον ἀγῶνα τῆς ἀνδρίας,
 »καθ' ὃν ῥομφαῖαι εἴκοσι προσβάλλουσι τὴν μίαν,
 »πολλοὺς εἰς γῆν ἐκτείνουσαι νεκροὺς ἢ τραυματίας
 »τυφλαὶ κατάγονται πληγαὶ εἰς τὴν τυφλὴν σκοτίαν.
 »Πλὴν ν' ἀριθμῆσθι τραύματα καὶ ἀνθρωποθυσίας
 »οὐδεὶς ἐκείνην δύναται τὴν ὥραν τὴν ἀγρίαν.
 »Ἡ μαύρη νύξ τὸ μέγεθος τῶν ζημιῶν μας κρύπτει·
 »ὁμοῦ πλὴν καὶ τὰ ἔργα μας τὰ ἔνδοξα καλύπτει.

19

»Ἄλλ' ὁ Συένος τοὺς λοιποὺς ἀνδρείους ὑπεραίρει,
 »ὥστε τοῖς πᾶσιν ὄρατὴ προκύπτ' ἡ κεφαλὴ του.
 »Ἡ φήμη διὰ τῆς νυκτὸς τὰς διηγήσεις φέρει
 »παντός του ἔργου πιστευτοῦ, ἢ ἔργου ἀδοκῆτου.
 »Πέριξ του ἔπιπτον σωροὶ νεκρῶν, τὸ αἷμα ἔρρει,
 »ὥστε τῷ ἦσαν πρόχωμα καὶ τάφος οἱ ἐχθροὶ του,
 »καὶ εἶχεν, ἔπου ἤγετο ὑπὸ κακῆς τῶν μοίρας,
 »τὴν φρίκην εἰς τὸ βλέμμα του, τὸν φόνον εἰς τὰς χεῖρας.

20

»Εἰσέτι ἐμαχόμεθα, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ κόμη
 »ῥοδοστεφῆς εἰς οὐρανὸν ἠπλώθη τῆς πρωίας.
 »Ἄλλ' ὡς διεσκεδάσθησαν οἱ τῆς σκοτίας τρόμοι
 »κ' οἱ τῶν νεκρῶν οὖς ἔκρυπτεν ὁ πέπλος τῆς σκοτίας,
 »καὶ ὡς ἀνέλαμψε τὸ φῶς τὸ ποθητὸν, ἀκόμη
 »καὶ ἄλλας ὄψεις ἔδειξε φρικτὰς καὶ ἀπαισίας.
 »Καλύπτονται ὑπὸ σωρῶν πτωμάτων τὰ ἐδάφη,
 »καὶ σχεδὸν ὄλος ὁ μικρὸς στρατός μας κατεστράφη.

21

» Ἐκ δισχιλίων, ἔμειναν οὐδ' ἑκατόν. Αἱμάτων
 » τοιοῦτον βλέπων χεῖμαρρον, τοσαῦτα νεκρά στήθη,
 » ἂν ἔταράχθ' εἰς τὸ δεινὸν ἐκεῖνο θέαμά των,
 » τὸ ἀγνοῶ, ἂν ἡ χαλκῆ καρδία ἐλυπήθη.
 » Οὐδὲν δεικνύει ἔξωθεν· καὶ κράζει διατάπτων·
 » « Ἐμπρός, ἀκολουθήσωμεν τ' ἀνδρεῖα ταῦτα πλήθη,
 » » ὧν ἔχνη αἱματοτύπα ὄρατε οὐκ ὀλίγα
 » » πρὸς οὐρανὸν νὰ φέρωσι, καὶ ὄχι πρὸς τὴν Στύγα.»

22

» Εἶπε, καὶ εἶδ' ἐγγίζοντα τὸν θάνατόν του χαίρων.
 » Ἦτον φαιδρὰ ἢ ὄψις του, πιστεύω κ' ἡ καρδία.
 » Σφάζων ἐβρίφθη μεταξὺ βαρβάρων ἀνημέρων,
 » κ' ἡ καρτεροψυχία του ἦν ἴση τῇ ἀνδρεία.
 » Καὶ οὐδ' ὑπῆρχε χάλυβος ἐκ τῶν στεγανωτέρων
 » οὐδὲ σκληροῦ ἀδάμαντος ὑπῆρχε πανοπλία,
 » τὸ ξίφος ἀναστέλλουσα αὐτοῦ τὸ ἀπολύον.
 » Συγχρόνως πλὴν τὸ σῶμά του πληγῶν ἦν ὄλον βρούον.

23

» Δὲν ἦτον πλέον ἢ ζωὴ, ἀλλ' ἡ ἀνδρεία ἦτον
 » ἢ τὸ ἀδάμαστον αὐτὸ διατηροῦσα πτώμα.
 » Οὐδὲ στιγμήν ἐπαύσατο πληττόμενος καὶ πλήττων,
 » κ' ἐβρίπτε, προσβαλλόμενος, νεκρῶν ἐμπρός του στῶμα,
 » ὁπότε γίγας ἄγριος προβάς, σιδηροχίτων,
 » τὴν ὄψιν ἔχων φοβερὰν, ἀπαίσιον δὲ τ' ὄμμα,
 » ὄρμα. Μακρὰ συνάπτεται καὶ πεισματώδης πάλη.
 » Πλὴν τέλος, τῇ συναρρώγῃ πολλῶν, τὸν καταβάλλει.

24

» Οὕτως ὁ ἥρωσ ἐπέσει. Συμβάντος πικροτάτου!
 » Καὶ οὐδεὶς ἔμεν' ἐξ ἡμῶν, οὐδεὶς ἐκδικητῆς του.
 » Ὑμᾶς ἐπιμαρτύρομαι, ὦ ἔνδοξα ὀστᾶ του,
 » ὡ αἷμα ρεῦσαν εἰς τιμὴν ἀγῶνος φιλοχρίστου,
 » ὅτι οὐδόλως ἔφυγα τὴν ὄψιν τοῦ θανάτου,
 » οὐδόλως τὰς δεινάς πληγὰς, οὐδόλως τοὺς φονεῖς του,
 » καὶ ὅτι, ἂν ἐπέτρεπεν ὁ Κύριος ὁ ἄνω,
 » διὰ τῶν ἔργων ἄξιος ἐδείχθην ν' ἀποθάνω.

25

» Ζῶν, μόνος ἐκεῖ ἐπέσα ἐγὼ τῶν ἡμετέρων,
 » καὶ ἴσως οὐδὲ εἷς ἐστι νὰ μ' ἐκλαμβάνη ζῶντα.
 » Οὐδέν τι περὶ τῶν ἐχθρῶν γνωρίζω τῶν ἐτέρων,
 » διότι μ' ἐγκατέλιπεν ἡ αἴσθησις πεσόντα.
 » Ὡς πάλιν δ' εἰς τὰς ὄψεις μου φῶς ἦλθεν, ἀποφέρον
 » τὴν περιβάλλουσαν ἀχλὺν, τὴν κρύπτουσαν τὰ ὄντα,
 » νύξ μοι ἐφάνη· κ' ἔβλεπε μακρὰν, εἰς τὴν σκοτίαν,
 » ὁ ἀδρανῆς μου ὀφθαλμὸς ὡς ἀμυδρὰν φωτίαν.

26

» Οὐδέν διέκρινον σαφῶς μακρὰν οὐδὲ πλησίον,
 » διότι μόλις αἴσθησις μοι ἔμενεν ὀλίγη·
 » ἀλλ' ἔβλεπον ὡς ἔξυπνος, εἰς ὕπνον δὲ καμμύων,
 » ὅστις καμόντα βλέφαρα νῦν κλείει νῦν ἀνοίγει.
 » Πλὴν τῶν τραυμάτων ἤρξατο ὁ πόνος καταπρίων
 » τὰ μέλη μου, ὡς τῆς νυκτὸς ἠσθάνθησαν τὰ ῥίγη,
 » καὶ ἅμα τὰ κατέψυξεν ἡ πάχνη τοῦ ἀέρος
 » εἰς τὸ γυμνὸν καὶ ὕπαιθρον παρερῶμιμμένα μέρος.

27

» Ἐν τούτοις βαθμηδὸν τὸ φῶς τὸ ἀσταθὲς προὔχῳρει,
 » καὶ ψίθυρος μοὶ ἔφθανεν ὡς λόγων δυσνοήτων.
 » Ἄν καὶ θολὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἀδρανῆς ἡ κόρη,
 » οὐχ ἦττον ἀνεγνώρισεν ἐγγὺς τὸ φῶς πῶς ἦτον·
 » κ' ἐμπρός μου δύο ἴσταντο μορφαὶ μανδουφόροι,
 » ἔχουσαι δᾶδας· καὶ « Ὑιὲ, μοὶ εἶπεν ἡ φωνὴ των,
 » » πιστεύητ' εἰς τὸν Κύριον, οὗ πανταχοῦ προφθάνει
 » » ἡ χάρις, καὶ τὰς προσευχὰς πρὶν γίνουιν προλαμβάνει. »

28

» Οὕτως ὁ εἰς ὠμίλησε, κ' ἐξέτεινε τὴν χεῖρα
 » ὑπὲρ ἐμὲ ἡμιθανῆ, ὡς ὅσοι εὐλογοῦσι·
 » κ' ἐπρόσθεσεν, ἐπίσημον λαμβάνων χαρακτῆρα,
 » λέξεις ἅς οὐδ' ἐνόησα, οὐδ' εἶχον κἂν ἀκούσει.
 » « Ἐγέρθητ' », εἶπεν ἔπειτα· καὶ δύναμιν ἐπῆρα,
 » κ' ἐγείρομαι· οὐδ' αἱ πληγαὶ τοῦ σώματος πονοῦσι.
 » Καὶ (παραδόξου θαύματος!) ἡσθάνθην πῶς ἀκόμη
 » ἐνίσχυε τὰ μέλη μου ἡ παλαιὰ των ῥώμη.

29

» Ὡς ἐννεῶς τοὺς ἔβλεπον· ὁ νοῦς μου ἡμφισβῆται
 » τὸ ἀληθές, τὸ βέβαιον, ὡς ὄψεως ἀπάτην.
 » Ὁ δ' εἰς των « Ὀλιγόπιστε, μοὶ λέγει· τί σ' ἐκπλήττει;
 » » Τί ἔφερε τὴν φρένα σου εἰς ταραχὴν ἐσχάτην;
 » » Ἄνθρωποι εἴμεθ' ἀληθεῖς. Μὴ τερατώδη ζήτηι.
 » » Φέρομεν σάρκα. Τοῦ Χριστοῦ εἴμεθα λάτρεις. Μάτην
 » » διὰ ψευδῶν μᾶς εἴλκυεν ὁ πλάνος κόσμος τρόπων.
 » » Εἰς τοῦτον ζῶμεν τὸν τραχὺν μεμονωμένον τόπον.

30

» » Ἐμὲ πρὸς σωτηρίαν σου ὁ Κύριος προκρίνει,
 » » ὅστις προστάττει πανταχοῦ καὶ πάντων βασιλεύει,
 » » καὶ ὅστις δι' οὐτιδανῶν καὶ ἀσθενῶν νὰ γίνῃ
 » » τὸ μέγα καὶ θαυμάσιον πολλάκις ἐπινεύει.
 » » Αὐτὸς τὸ σῶμ' ἀκήδευτον δὲν δέχεται νὰ μείνῃ
 » » οὐ ἢ ἀρειμανῆς ψυχῇ εἰς οὐρανοὺς ἀνέβῃ,
 » » καὶ ὅπερ μέλλει μετ' αὐτῆς λαμπρὸν καὶ κοῦφον πάλιν
 » » νὰ ἐνωθῇ ἀθάνατον εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἄλλην.

31

» » Τὸ σῶμα λέγων, ἐννοῶ τὸν εὐγενῆ Συένον,
 » » εἰς ὃν ταφῇ ὀφείλεται ἐκ τῶν εὐκλεεστέρων,
 » » μνημεῖον πολυτίμητον, καὶ ἄξιον ἐπαίνων
 » » τῶν ζώντων, καὶ τῶν γενεῶν τῶν μεταγενεστέρων.
 » » Ἀνάβλεψον τὸν οὐρανὸν ἰδὲ τὸν ἐστιγμένον,
 » » καὶ τὸν ὡς ἥλιον λαμπρὸν, τὸν ἕνα τῶν ἀστέρων.
 » » Τὸ φῶς αὐτὸ τὸ ζωηρὸν νὰ σ' ὀδηγήσῃ μέλλει
 » » τοῦ ἀρχηγοῦ σου ποῦ εἰσὶ τὰ ἐρριμμένα μέλη. »

32

» Κ' ἐκ τοῦ φωστῆρος, μᾶλλον δὲ τοῦ τῆς νυκτὸς ἡλίου
 » βλέπω ἀκτὶς καλλίφωτος εὐθὺ νὰ καταβαίῃ
 » ὅπου ἀγνώστως ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρείου,
 » καθὼς γραμμὴ ἐξ οὐρανοῦ χρυσοῦ καταγομένη.
 » Τόσον ἐπλήσθη δὲ φωτὸς τὸ σῶμα ὑπεργείου,
 » ὥστ' ἔλαμπε πᾶσα πληγῇ περιουγαζομένη,
 » καὶ καλλυνθὲν ἐξέλιπε πᾶν εἰδεχθῆς του στίγμα,
 » καὶ τὴν μορφήν του ἔλαβε τὸ αἱματῶδες μίγμα.

33

» Ὡς πρὶν, δὲν ἔκειτο πρηνής· ἀλλ' ὡς κατὰ τὸν βίον
 » ὁ πόθος του εἰς οὐρανὸν αἰείποτ' ἐπεδήμει,
 » καὶ νῦν τὴν ὄψιν ἔστρεφε τῶν ἄστρον ἐναντίον,
 » ὡς κοῦφος ν' ἀναπτερωθῆ πρὸς τ' ἄστρ' ἂν ἐπεθύμει.
 » Ἡ δεξιὰ του ἦν κλειστή, καὶ ἔσφιγγε πλησίον
 » τὸ τεταμένον ξίφος, ὡς εἰς προσβολὴν ἐτοίμη·
 » ἡ δ' ἄλλη, εἰς τὸ στῆθός του σεμνῶς ἑσταυρωμένη,
 » παρὰ Θεοῦ συγχώρησιν αἰτούμενον ἐμφαίνει.

34

» Τὰ δάκρυά μου ἔπλυνον ἀκόμη τὰς πληγὰς του,
 » οὐδ' ἐν ἐμοὶ ἐκόπαζε τοῦ πένθους ἡ δριμύτης,
 » ὁπόταν, κλίνων ἐλαφρῶς, ἀπὸ τῆς δεξιᾶς του
 » τὴν μάχαιραν ἀπέσπασεν ὁ ἱερός πρεσβύτης.
 » Ἡ σπάθη, λέγει, τῆς χειρὸς αὐτῆς τῆς στιβαρᾶς του,
 » ἥτις τοσοῦτων ἔχυσεν αἷμα ἐχθρῶν, καὶ ἥτις
 » εἰσέτι μὲν ὑπέρυθρος, ἤξεύρεις, ὑπερβάλλει
 » πᾶν ὄπλον· ἀνωτέρα της δὲν ἐχαλκεύθη ἄλλη.

35

» Ἄφ' οὗ ἡ ἄνω ἔνευσε βουλή νὰ τὴν χωρήσῃ
 » διὰ θανάτου στυγεροῦ, τοῦ πρώτου της κυρίου,
 » κατακειμένη ἄχρηστος ἐνταῦθα μὴ ἀργήσῃ,
 » καὶ χεὶρ ἄς τὴν ἐκδέχεται ἀνδρείου παρ' ἀνδρείου.
 » Γνώμη καὶ ῥώμη πρὸς τὴν πρὶν ἄς τὴν διέπη ἴση,
 » πλὴν μακροτέρα καὶ φαιδρὰ διάρκεια τοῦ βίου.
 » Διὰ τοῦ ὄπλου δὲ αὐτοῦ τοῦ μοίρα εἰμαρμένου
 » αἱματηρὰ ἐκδίκησις ληφθήτω τοῦ Σύνου.

36

» » Ὁ Σολιμάν, ὑφ' οὗ νεκρὸς ἐρρίφθη ὁ Συένος,
 » » πρέπ' ὑπ' αὐτοῦ τὴν μάχαιραν νὰ φονευθῆ ἐπίσης.
 » » Λάβε τὴν. Ὅπου τὸ πιστὸν στρατοπεδεύει γένος
 » » τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν, ἐκεῖ νὰ τὴν κομίσης.
 » » Καὶ μὴ φοβῆσαι, ἂν εἰς σέ ὁ τόπος εἶναι ξένος,
 » » ὅτι δυσκόλους καὶ κλειστάς διόδους θ' ἀπαντήσης·
 » » διότ' ἡ χεὶρ ἡ πανσθενῆς νὰ σ' ἐδηγήσῃ μέλλει
 » » ἐκείνου, ὅστις σ' ἔφερε, καὶ ὅστις σ' ἀποστέλλει.

37

» » Θέλει ἡ ζωσά σου φωνή, ἣν διετήρησέ σοι,
 » » εἰς τὸν φιλόχριστον στρατὸν πανδῆμως νὰ κηρύξῃ
 » » τὴν τόλμην, τὴν εὐσέβειαν, πρὸς τῇ ἀγρία ζέσει
 » » ἣν εἶχεν εἰς τὸν πόλεμον ὁ ἀρχηγός σου δεῖξει.
 » » Ὅτε τὸν ἐρυθρὸν σταυρὸν πᾶς ἄλλος νὰ φορέσῃ
 » » θενὰ θελήσῃ, προτραπείς ἐπὶ τοιαύτῃ νύξει,
 » » καὶ ἤδη, κ' ἐν τῷ μέλλοντι μετὰ πολλοὺς αἰῶνας
 » » θενὰ ἐξάπτ' ἡ φήμη του εἰς εὐγενεῖς ἀγῶνας.

38

» » Νὰ μάθῃς ἤδη μένει σοι ἐξ οὐρανοῦ τὸ γέρας
 » » τῆς ἐκδικήσεως αὐτῆς εἰς τίν' ἀπενεμήθη.
 » » Εἰς τὸν Ῥινάλδον, μείρακα, πλὴν τῆς ὠριμωτέρας
 » » ἀνδρίας ἀνδρειότερον, ὃς πάντων προεκρίθη.
 » » Ὡς τῷ τὴν δώσης, παρ' αὐτοῦ εἶπέ ὅτι τὸ πέρας
 » » προσμένουσιν ὁ οὐρανὸς καὶ τῶν λαῶν τὰ πλήθη.»
 » Ἄλλ' ἐν ᾧ ἤκουον αὐτοῦ τοιαῦτα φθεγγομένου,
 » ὑπ' ἄλλου νέου θαύματος ἐθορυβήθη ξένου.

39

» Ἐκεῖ ὅπου κατέκειτο, ἔμπρός μου παραχρῆμα
 » βλέπω, καὶ τάφος αἴρεται εὐρύς τὰς διαστάσεις.
 » Ἐκείθεν τοῦ λείψανα ἐνέκλεισε τὸ μνήμα·
 » οὐδὲ τὸ πῶς ἐνόησα οὐδὲ τὰς περιστάσεις·
 » καὶ τ' ὄνομά του ἔλεγε, τὰς πράξεις του ἐτίμα
 » δι' ἐπιγράμματος σεμνοῦ κεχαραγμέν' ἢ βάσις.
 » Ἐκπεπληγμένος ἔμεινα, οὐδ' ἔπαυον θαυμάζων,
 » νῦν πρὸς τὰ μάρμαρ' ἀφροῶν, νῦν τὴν γραφὴν σπουδάζων.

40

» «Θὰ κεῖτ' ἐδῶ, προσέθηκεν ἐκεῖνος, τεθαμμένον
 » τὸ σῶμα τοῦ κυρίου σου ἐν μέσῳ τῶν ἐταίρων·
 » τὰ πνεύματά των δ' εἰς δεσμὸν θὰ ζῶσ' ἡγιασμένον,
 » διηνεκῶς εὐδαίμονα ἐπάνω τῶν αἰθέρων.
 » Ἄλλ' ἤδη σὺ ἀπόστηθι, τὰ δάκρυα ξηραίνων.
 » Καίρὸς σοι ἀναπαύσεως. Ἐλθὲ (εἶπεν ὁ γέρον),
 » καὶ παρ' ἐμοὶ κατάλυσον. Ὡς λύση δὲ τὰ σκότη,
 » εἰς νέους δρόμους ἢ ἀκτὶς θὰ σ' ὀδηγήσ' ἢ πρώτη.»

41

» Σιγαῖ, καὶ νῦν διὰ κρημνῶν καὶ νῦν δι' ἀνηφόρων
 » τὰ βήματά μου ὀδηγεῖ, δυσχρήστου ὀπαδοῦ του.
 » Τέλος εἰς κοῖλον, ἄγριον καὶ σπηλαιώδη χῶρον
 » διὰ τῶν βράχων φθάνομεν. Ἐντὸς τοῦ ἄντρου τούτου
 » μεταξὺ λύκων κατοικεῖ καὶ ἄρκτων αἰμοβόρων,
 » ἀλλ' ἀσφαλῆς καὶ ἀφοβός, μετὰ τοῦ μαθητοῦ του·
 » διότι ἔσον οὐδ' ἀσπίς, οὐδὲ θωράκων λέπη,
 » τὸ στῆθος, ἔστω καὶ γυμνόν, ἢ ἀθωότης σκέπει.

42

» Ἦτον λιτὸν τὸ δεῖπνόν των, ἦτον σκληρὰ ἡ κλίνη,
 » καὶ εἰς αὐτὴν ἀνέπαυσα τὰ μέλη κατακλίνων.
 » Πλὴν μόλις τῆς ἀνατολῆς τὸ χάραγμα φαιδρύνει
 » ἡ πρώτη λάμψις τῶν χρυσῶν καὶ πορφυρῶν ἀκτίνων,
 » οἱ ἐρημῖται ἄγρυπνοι ἠγέρθησαν ἐκεῖνοι
 » εἰς προσευχὴν ἑωθινήν, κ' ἠγέρθη μετ' ἐκείνων.
 » Καὶ ἀσπασθεὶς τὴν δεξιὰν τοῦ ἱεροῦ πρεσβύτου,
 » ἐστράφη ὅπου μ' ἔπεμπεν ἡ ἔνθεος φωνή του.»

43

Εἶπεν αὐτὰ ὁ Γερμανός. Αὐτῷ δὲ ἀπεκρίθη
 ὁ Βουλγιών· «Μοὶ ἔφερες εἰδήσεις, ὧ ἱππότα,
 » σκληρὰς, δι' ἃς τὸ στράτευμα βαθέως ἐλυπήθη,
 » διότι ἀναγγέλλουσι δεινὰ συμβεβηκότα.
 » Εἰς μίαν ὥραν ἔφαγε τὸ χῶμα τόσα πλήθη
 » καὶ εἰς ἡμᾶς παμφίλτατα, κ' εἰς τὴν ἀνδρίαν πρῶτα·
 » καὶ οἷος κεραυνὸς τὴν γῆν ἐπὶ στιγμὴν θαμβώσας
 » ἐνέσκηψε, καὶ ἔπεσε σβεσθεὶς ὁ κύριός σας.

44

» Πλὴν τί; Σφαγῆς περικλεοῦς! Θανάτου μακαρίου
 » ὑπὲρ κατὰκτησιν χωρῶν καὶ ὑπὲρ πάντα πλοῦτον!
 » Ποτὲ ἡ δάφνη τῶν μαχῶν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου
 » δὲν ἀπεδόθ' ἡ ἔνδοξος ὑπὲρ νικῶν τοιούτων.
 » Ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ φωταυγοῦς καὶ τοῦ ἐπουρανίου
 » ἦραν αὐτοὶ τὸν στέφανον τοῦ ἔργου τοῦ καλοῦ των
 » ἀθάνατον· κ' ἐκεῖ καθεὶς δεικνύων ὅσας φέρει,
 » νομίζω, εὐκλεεῖς πληγὰς, καυχᾶται κ' ἐπιχαίρει.

45

»Σὺ δ' εἰς τοῦ κόσμου τὸν στρατὸν κινδύνους καὶ στερήσεις
 »ἀκόμη νὰ ὑφίστασαι ἀφ' οὗ σοὶ ἐπετράπη,
 »διὰ τὸν θρίαμβον αὐτῶν ἐπίχαιρέ ἐπίσης.
 »Ἄς σοὶ φαιδρύνῃ τὴν ψυχὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπη.
 »Τοῦ δὲ Βερτόλδου ὁ υἱός, ἦν ἤλθε νὰ ζητήσης,
 »δὲν εἶναι μεταξὺ ἡμῶν, καὶ ἀλλάχοῦ ἐτράπη.
 »Νὰ τὸν ζητήσης δι' ὁδῶν μὴ θέλης ἀβεβαίων,
 »καὶ ἀσφαλὲς περίμεινον νὰ μᾶς δοθῇ τι νέον.»

46

Εἰς τὰς τοιαύτας σκέψεις τῶν τὸ φιλικὸν τῶν πλείστων
 πρὸς τὸν Ῥινάλδον αἰσθημὰ θερμὸν ἀναγεννᾶται
 καὶ «Οἴμοι! λέγουσι πολλοί· ἐν μέσῳ τῶν ἀπίστων
 »ὁ νεανίας ὁ χρηστός τίς οἶδε ποῦ πλανᾶται;»
 Κ' εἰς κύρωσιν τῶν λόγων τῶν πρὸς τὸν Δανὸν καθεὶς τῶν
 πῶς τὰς ἀνδραγαθίας του ἐγνώρισε καυχᾶται.
 Ὁ δὲ, ἀκούων τοὺς πολλοὺς, ἐνδόξους του θριάμβους
 εἰς συνεχῆ ἀφήγησιν, πληροῦται ὑπὸ θάμβους.

47

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἐνθύμησις τοῦ νέου, τὰς καρδίας
 τοῦ πλήθους τῶν στρατιωτῶν εἰς οἶκτον συνεχίνει,
 νέοι ἐπέστρεψαν πολλοὶ ἀπὸ λεηλασίας,
 εἰς ἣν ἐξέδραμον, καθὼς πολλάκις εἶχε γίνεαι.
 Συνήγαγον δὲ κ' ἔφερον αὐτοὶ μετ' ἀφθονίας
 καὶ ἐριοῦχα ποίμνια καὶ κερασφόρα κτήνη,
 ἀκόμη καὶ γεννήματα ὀλίγα, καὶ προσέτι
 κριθάς, καὶ εἴ τι ὁ ἵππεὺς τῷ ἵππῳ παραθέτει.

48

Ἐκτός δὲ τούτων, ἔφεραν καὶ δείγματ' ἀφορήτου
 μεγίστου δυστυχήματος, καὶ πιθανῶς βεβαίου,
 τὸ ράκος τοῦ εἰς αἵματα βαφέντος ἐπενδύτου,
 καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν τοῦ ἥρωος τοῦ νέου.
 Φήμη διέτρεξεν εὐθύς. — Τίς ἦν ἐπ' ἀπορρήτου
 ἔστις σιγῶν θὰ ἔμενε τοσοῦτον ἀπευκταίου;—
 Ὁ λόγος ἦν ἀμφίβολος· ἀλλ' ἅπαντες ὁρμῶσι
 νὰ μάθωσι, ν' ἀκούσωσι, τὰ ὅπλα νὰ ἰδῶσι.

49

Τὸν θώρακα ἐγνώρισαν αὐτοῦ τὸν φωτοδόλον,
 τὸν μέγαν, ὄρνιν ἔχοντα ἀντ' ἄλλων ἐμβλημαμάτων,
 ὡς στρέφει πρὸς τὸν ἥλιον, πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον,
 τοὺς νεοσσούς, πρὶν εὐρωστοὶ ἀρθῶσ' εἰς τὰ πτερά των.
 Ἄν ὄχι μόνος, ἔστιλβε πολλάκις πρῶτος ὄλων
 εἰς τὰς παλαιίστρας τῶν μαχῶν καὶ τῶν κατορθωμάτων
 καὶ ἤδη, ὅτε βλέπωσι πῶς αἶμα τὸν μολύνει
 συντετριμμένον, θλίβονται καὶ μαίνονται ἐκεῖνοι.

50

Παντοῖα ἐψιθύριζόν, κ' ἐξέταζον τὰ πλήθη
 τὰ αἷτια τοῦ φόνου τοῦ καὶ τὰ συμβεβηκότα.
 Τὸν Ἀλιπράνδον δὲ, παρ' οὗ ἡ λεία ἐσυλήθη
 ἐκάλεσεν ὁ Βουλλιών, καὶ τοῦτον, παρεστῶτα,
 ἄνδρα τὴν φρέν' ἀδούλωτον, τὴν γλῶσσαν φιλαλήθη
 καὶ ἀφελῆ, καταλεπτῶς τοιαῦτα τὸν ἠρώτα·
 «Τὰ ὅπλα ταῦτα ποῦ καὶ πῶς εὐρέθησαν, εἰπέ μοι.
 »Εἶ τι καλόν, εἶ τι κακόν, οὐδὲν ἀπόκρυπτέ μοι.»

51

Κ' ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο· «Μακρὰν, ἐν ἀποστάσει
 » ἦν πεζοδρόμος ἐν δυσὶν ἡμέραις διατρέχει,
 » κατὰ τὴν Γάζαν, εἶχομεν μικρὰν κοιλάδα φθάσει,
 » ἥτις εἰς λόφους κλείεται καὶ τῆς ὁδοῦ ἀπέχει.
 » Προῤῥέων δὲ ἀφ' ὑψηλοῦ, διέρπων εἰς τὰ δάση,
 » ῥύαξ βραδύς καὶ ἥσυχος τὸν τόπον διαβρέχει.
 » Δασὺ ἐνταῦθα, σύσκιον καὶ σύδενδρον τὸ ὄρος,
 » εἶν' εἰς κρυπτίας πρόσφορος καὶ εἰς ἐνέδρας χῶρος.

52

» Ἐδῶ ζητοῦμεν ποίμνια μὴ εὐρωμεν, ἐλθόντα
 » τὴν χλόην νὰ βοσκήσωσι τὴν παραποταμίαν.
 » Τὰ χόρτα αἴφνης βλέπομεν αἶμα πυκνὸν πιόντα,
 » κ' ἐν αὐτοῖς κείμενον νεκρὸν ὀπλίτην νεανίαν.
 » Ἰδόντες ἐταράχθημεν τὰ ὄπλα, γνωστὰ ἔντα,
 » ἂν κ' εἶχον ὄλα μιανθῆ εἰς αἶμα κ' εἰς κονίαν.
 » Τὸ πρόσωπόν του νὰ ἰδῶ ἠθέλησα. ὦ λύπη!
 » Εὐρίσκω ὅτ' ἡ κεφαλὴ εἶχε κοπῆ, καὶ λείπει.

53

» Ἡ δεξιὰ του ἔλειπεν ὁμοίως, καὶ μυρίων
 » ἔφερε στίγματα πληγῶν τὸ στῆθος, ὁ κορμὸς του.
 » Τὸ κράνος ἔκειτο κενὸν παρέχει, καὶ πλησίον
 » τὸ ταυσιπτερον πτηνὸν, ὁ λόφος ὁ λευκός του.
 » Νὰ ἐρωτήσω ἤθελον, δὲν ἤξευρον δὲ ποῖον,
 » ὅποτε μετὰ χωρικοῦ συμπίπτομεν ἀγνώστου
 » καὶ μόνου, ὅστις ἐμπεσὼν εἰς ὄπλοφώρα πλήθη,
 » στρέφει τὸ βῆμα πρὸς φυγὴν, διότι ἐφοβήθη.

54

» Πλὴν συνελήφθη διωχθεῖς. Νὰ ἔλθῃ διατάττω,
 » καὶ ἀπεκρίνετ' ὡς ἐγὼ ἡρώτων ἐξετάζων·
 » Ἐντὸς τοῦ δάσους, ἔλεγε, τὴν χθὲς ὡς ἐπλανᾶτο,
 » εἶδεν, ὀπλῖται ἤρχοντο, κ' ἐκρύβη ἐνδοιάζων.
 » Ἀρτίτομος εἰς τοῦ ἐνὸς τὴν χεῖρα ἐξηρτᾶτο
 » ξανθὴ τὴν κόμην κεφαλῆ, κ' εἶχ' αἶμ' ἀποσταλάζον.
 » Καθ' ὅσον παρετήρησε, νομίζει νεανίου
 » πῶς ἦτον, ἐκ τοῦ πώγωνος τοῦ ὄλως ἀγενείου.

55

» Τὸν εἶδε πῶς τὴν κεφαλὴν ὀλίγον μετὰ τοῦτο
 » ἀπὸ τοῦ ἐφιππίου του ἐξήρτησεν εἰς πῆραν.
 » Προσέθηκε δ' ἐκ τῆς στολῆς σαφῶς πῶς ἐδηλοῦτο
 » ὅτι ἀνῆκον οἱ ἵππεῖς εἰς ἡμετέραν μοῖραν.
 » Ἐγὼ δὲ ἀπεγύμνωσα τὸ σῶμα ἐν τοσοῦτῳ,
 » κ' εἰς μόνην τὴν ὑπόνοιαν τὰ δάκρυα μ' ἐπῆραν.
 » Τὰ ὄπλα δὲ παρέλαβον, ἀφήσας ὁδηγίας
 » νὰ τῷ δοθῶσιν αἱ τιμαὶ ἀξίας του κηδείας.

56

» Ἄλλ' ἂν ὑπώπτευσα ὀρθῶς, ἂν ὅς νομίζω ἔστι,
 » ἄλλης κηδείας ἄξιος καὶ τελετῶν εἶν' ἄλλων.»
 Ὁ Ἀλιπράνδος, ὡς εἰπὼν, ἐν σιωπῇ ἀπέστη,
 περὶ τοῦ τίς ὁ φονευθεὶς οὐδόλως ἀμφιβάλλων.
 Ἄλλὰ στενάξας, σκυθρωπὸς ὁ Γοδεφρεῖδος ἔστη,
 κ' αἱ τεθλιμμένα φρένες του ἀμφίβροπ' ἦσαν μάλλον.
 Καὶ νὰ πεισθῇ ἀπὸ πηγῶν ζητεῖ ἀναντιβῆτων
 τίς ὁ ἀκέφαλος κορμὸς, καὶ ὁ φονεὺς τίς ἦτον.

57

Ἐν τούτοις ἤδη τῆς νυκτὸς ὁ πέπλος ἐπεχύθη
 ἐπὶ τῆς γῆς, κ' εἰς τ' οὐρανοῦ τ' ἀπέραντα πεδία.
 Ὁ ὕπνος δὲ ὁ νηπενθῆς, ἡ τῶν δεινῶν μας λήθη,
 καὶ τὰς φροντίδας ἔλυε καὶ τὰς αἰσθήσεις ἴα.
 Σὺ μόνος δὲ, ὦ Ἀργιλλάν, φλεγόμενος τὰ στήθη,
 ὑπ' ἀλγηδόνοσ τήκεσαι, σκεπτόμενος παντοῖα·
 κ' ἡ τρικυμία τῆς φρενὸς νὰ ἔλθῃ δὲν ἀφήνει
 εἰς τ' ἀγρυπνά σου βλέφαρα τοῦ ὕπνου ἡ γαλήνη.

58

Αὐτοῦ ὁ λόγος ἦν θρασὺς, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του
 ἦσαν δριμέα, ζέουσα ἡ τῶν φρενῶν του στάσις·
 καὶ ἀνετράφη, γεννηθεὶς παρὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Τρόντου,
 εἰς ἐμφυλίους ἔριδας καὶ εἰς ἐπαναστάσεις.
 Ἄλλ' ἐξωρίσθη ἔπειτα, καὶ διὰ τῶν σφαγῶν του
 τὸ αἷμα λαῦρον ἔρρευσε διὰ τῆς χώρας πάσης,
 μέχρις οὗ τέλος, πόλεμον εἰς τὴν Ἀσίαν φέρων,
 στεφάνους νέους ἔδρεψε δαφνῶν εὐγενεστέρων.

59

Μόλις τὴν πρώτην ἔκλεισεν αὐγὴν τὰ βλέφαρά του,
 ἀλλ' οὐδ' εἰς ὕπνον κλείονται οὐδὲ εἰς ἡρεμίαν·
 εἰς φρίκην μᾶλλον, φοβερὰν καθὼς τὴν τοῦ θανάτου,
 ἦν εἰς αὐτὸν ἐνέχυσεν ἡ Ἀληκτῶ, ἀγρίαν.
 Εἰς βάσανον τὰ ὄνειρα εἰσὶ τ' ἀπατηλά του,
 καὶ ἂν καὶ ἤδη ὕπνωτε, δὲν εἶχεν ἡσυχίαν·
 διότι τερατεύεται ἡ Ἐριννὺς, καὶ πλάττει
 ποικίλα, ἀποτρόπαια, καὶ τὸν καταταράττει.

60

Τῷ παριστᾶ ἀκέφαλον κορμὸν γιγαντιαῖον,
 ἔστερημένον τῆς μιᾶς χειρὸς, τῆς δεξιᾶς του·
 καὶ νεκρωσίμως πελιδνῆ, ὑγρά εἰς αἷμα ῥέον,
 ἐξήρτηται ἡ κεφαλὴ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς του.
 Τὸ ἄψυχον δὲ πρόσωπον ὠμίλει ἀναπνέον,
 καὶ προηγεῖτ' ὀλοφυρμὸς τοῦ λόγου του ἐκάστου·
 κ' ἔλεγε· «Φύγε, Ἀργιλλάν. Δὲν βλέπεις; ἢ τυφλώττεις;
 » Αὐτ' αἰ σκηναὶ εἰσὶ φρικταὶ, ὁ ἀρχηγὸς προδότης.

61

» Κατὰ τοῦ Γοδεφρείδου τίς, ὦ φίλοι, τοῦ αἰσχίστου,
 » καὶ τίς κατὰ τῶν δόλων του θὰ σᾶς ἐξασφαλίσῃ;
 » Ὁ φθόνος τὰ ἐνδόμυχα βιβρώσκει τῆς ψυχῆς του.
 » Φονεὺς μου ἤδη, σκέπτεται καὶ σᾶς πῶς ν' ἀφανίσῃ.
 » Ἄλλ' ἂν ἐπαίνου ἀληθῶς ἐφήησαι ἀρίστου,
 » ἡ χεὶρ σου ἂν τὴν ἀρετὴν ποθῆ νὰ προασπίσῃ,
 » μὴ φεῦγε, μὴ. Ὁ τύραννος τὸ πνεῦμ' ἄς παραδώσῃ,
 » ὅπως τὴν ὠργισμένην μου ψυχὴν ἐξιλεώσῃ.

62

» Παρὰ σοὶ ἔσομαι, σκιά ὀργῆς, σκιά σιδήρου
 » καὶ τιμωρίας. Δι' ἐμοῦ τὴν χεῖρα καθοπλίσεις.»
 Τοιαῦτα εἶπε· καὶ εἰπὼν, τὸ πνεῦμά του ἐπλήρου
 δεινῆς μανίας, καὶ φλογὸς ἐνάγχως ἐκραγείσης.
 Οἱ ὀφθαλμοὶ του στρέφονται, λυθέντος τοῦ ὄνειρου,
 δηλητηρίου ἐνταύτῳ ἀνάπλεοι καὶ λύσσης·
 καὶ ἔνοπλος, μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας
 ἀνεγερθεὶς, τοὺς μαχητὰς καλεῖ τῆς Ἰταλίας.

63

Εἰς θέσιν δὲ τοὺς συγκαλεῖ, καθ' ἣν ἀνηρτημένα
 εἰσὶ τὰ ὄπλα τοῦ καλοῦ Ῥινάλδου, κ' ἐπομένως
 τὴν πράξιν ἣν ὑπώπτευσεν, τὴν λύσσαν ἣν ἐγέννα
 εἰς τραχὺν λόγον καὶ πικρὸν ἐκθέτ' ἠγριωμένος.
 «Ὡς πότε θενά κλίνωμεν, τοῖς λέγει, τὸν αὐχένα
 »εἰς βάρβαρον, τυραννικὸν, ἐστερημένον γένος
 »καὶ λογικοῦ καὶ πίστεως, ὃ δὲν θὰ ἤμπορέσῃ
 »οὐδ' ὃ χρυσὸς, οὐδ' ὄλον μας τὸ αἷμα νὰ κορέσῃ;

64

» Δι' ὅσας μᾶς ἐπέφερον πληγὰς καὶ δι' ὁποίας,
 » βαρείας, ἀτιμωτικὰς, οἱ ἄνομοί των νόμοι,
 » καὶ βάσανα ἑπταετῆ, ἐπὶ χιλιετίας
 » ἢ Ἰταλία θὰ πονῆ, καὶ θὰ φρυάττ' ἢ Ῥώμη.
 » Ν' ἀναπολήσω περιττὸν τὴν γῆν τῆς Σικελίας
 » πῶς τοῦ Ταγκρέδου ἔλαβεν ἢ φρόνησις κ' ἢ Ῥώμη·
 » καὶ σήμερον προδοτικῶς εἶν' ἔρμαιον τῶν Γάλλων,
 » καὶ δόλος ὑπεσκέλισεν τὴν ἀρετὴν τῶν ἄλλων.

65

» Τί νὰ τὰ λέγω, ἂν χειρὸς ταχύτης ἀπαιτῆται
 » ἢ ἐὰν δύναμις νοῦς, ἂν τολμηρὰ καρδία,
 » πῶς πάντοτ' ἓνα ἐξ ἡμῶν βεβαίως θὰ ἰδῆτε
 » πρῶτον, τὸν σίδηρον, τὸ πῦρ νὰ φέρ' εἰς τὰ πεδία.
 » Ἄν δὲ λαφύρων καὶ δαφνῶν διανομὴ τελεῖται
 » εἰρήνη ὅτ' ἐπικρατεῖ κ' ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ,
 » τότε ἡμῶν οὐδέτερα, ἀλλ' εἶν' αὐτῶν ἐπίσης
 » χρυσὸς, τιμαὶ καὶ θρίαμβος, καὶ τῶν χωρῶν αἱ κτήσεις.

66

» Τίς ἄλλοτε ἀγανακτῶν ἡμῶν ἢ ἐπικρίνων
 » κατὰ τοιούτων ἤγειρε φωνὴν ἀδικημάτων;
 » Τὰ παρατρέχ' ὡς ἐλαφρά. Ἐξήλειψεν ἐκείνων
 » τὴν μνήμην πρᾶξις στυγερά, τῶν ἀνοσιωτάτων.
 » Ναί, τοῦ Ῥινάλδου οἱ φονεῖς εἰσὶ καὶ ἀνθρωπίνων
 » καὶ θεῶν καταπατηταὶ νομίμων καὶ πραγμάτων.
 » Καὶ δὲν βροντᾶ ὁ οὐρανός, ἢ γῆ δὲν θεν' ἀνοίξη
 » ἐντὸς τῆς αἰωνίας τῆς σκοτίας νὰ τοὺς πνίξη;

67

» Ἐκεῖνον ἐθανάτωσαν ὅς ἦν ἀσπίς καὶ σπάθη
 » τῆς ἡμετέρας πίστεως· καὶ τίς τὸν ἐκδικεῖται;
 » Τί λέγω νὰ ἐκδικηθῆ; Τίς κἂν ἀπεπειράθη
 » νὰ τὸν κηδεύσῃ; Ἄταφος εἰς χῶμα γυμνὸν κεῖται.
 » Θέλει καθεὶς σας, ἀδελφοί, τίς ὁ φονεὺς νὰ μάθῃ;
 » Μὴ εἶναι ἄρ' ἀπόρρητον, ἢ μὴ τὸν ἀγνοεῖτε;
 » Τίς δὲν ἤξεύρ' ἢ ἀρετὴ ὅποσον τῶν Λατίνων
 » τὸν Γοδεφρεῖδον ἐνοχλεῖ, κεντᾶ τὸν Βαλδουῖνον;

68

» Ἄλλ' ἄλλους λόγους τί ζητῶ; Τὸν οὐρανὸν ὀμνύων,
 » σᾶς λέγω, τὸν παιδεύοντα ἐπιτοκίαν πᾶσαν.
 » Ὅποτε τ' ἄστρα τῆς νυκτὸς πρὸς τὴν αὐγὴν ὠχρίων,
 » ἀεροπλάνητον σκιὰν τὸν εἶδα καταβᾶσαν.
 » ὦ θέαμα! ὦ ἔγκλημα τοῦ Γοδεφρείδου ποῖον,
 » νέα ἡμῖν ἐγκλήματα πολλὰ παρασκευάσαν!
 » Τὸν εἶδα· δὲν ἦν ὄνειρον. Ὅπου τὸ βλέμμα τρέπω,
 » κ' ἐκεῖνος ὁμοῦ τρέπεται, καὶ πανταχοῦ τὸν βλέπω.

69

» Καὶ ἤδη τί θὰ πράξωμεν; Εἰς χεῖρας τὰς ἐναίμους
 » τὸ σκῆπτρον θ' ἀνεχώμεθα νὰ μένη τοῦ προστάτου,
 » τοῦ κυβερνήτου τῶν λαῶν; Ἦ ὅπου τὰς ἡρέμους
 » πλουσίας χώρας πλημμυροῖ τὸ ρεῦμα τοῦ Εὐφράτου
 » θ' ἀπέλθωμεν, ὅπου λαοὺς πλουτίζοντ' ἀπολέμους
 » εἰς τόσας πόλεις φέρουσι τροφήν τὰ κύματά του;
 » Θὰ φέρωσι καὶ εἰς ἡμᾶς. Θὰ γίνωσ' ἡμῶν λεία,
 » κ' εἰς αὐτὰς ξέν' ἢ φραγκικὴ θὰ μείνη βασιλεία.

70

» Ἀπέλθωμεν, ἂν θέλητε. Ἀφήσωμεν τὸν φίλον,
 » τὸν ἥρω' ἀνεκδίκητον ἀφήσωμεν ἐκεῖνον.
 » Καὶ ὁμως, ζωηρότερον ἂν εἴχετε τὸν ζῆλον,
 » οὐδ' ἦν εἰς τὴν καρδίαν σας ὑπόψυχρος καὶ σβύνων,
 » τὸν ὄφιν ὅστις ἔφθειρε διὰ τεχνῶν ποικίλων,
 » διὰ λοιμώδους ἐπαφῆς τὸ ἄνθος τῶν Λατίνων,
 » θενὰ τὸν ἐφρονεύομεν, ὅπως, φρικτὸν τὸ πέρασ,
 » διὰ τοῦ παραδείγματος, πᾶν ἐκφοβίση τέρας.

71

» Ἐγὼ θὰ ἤθελον, ἐγὼ, — ἀνίσως τῆς ἀνδρίας
 » τῆς τόσον ἐγνωσμένης σας ἢ τόλμη ἦτον ἴση, —
 » τὴν ποινὴν σήμερον ἐντὸς ἐκείνης τῆς καρδίας,
 » τῆς φωλεᾶς τῶν κακιῶν αὐτοχειρὶ βυθίσει.»
 Οὕτως ὠμίλει ἐμμανῆς, καὶ τῆς αὐτοῦ μανίας
 κατώρθωσεν ἢ γλῶσσά του τοὺς ἄλλους νὰ ἐμπλήσῃ.
 «Ὅπλα!» φρυάττει· κ' ἐνταυτῷ ἡ ταραχωδεστάτη
 ὁμήγυρις «ὅπλα!» ὁμοῦ κραυγάζουσα φρυάττει.

72

Ἡ Ἀληκτῶ τὴν χεῖρά της κινεῖ ἐξοπλισθεῖσα,
καὶ εἰς τὸ αἷμά των ὀπούς φαρμακερούς μιγνύει.
Τῆς διανοίας ἔκστασις, καὶ μανιώδης λύσσα
αἰμοδιψῆς, τὰς φρένας των ταράττει καὶ μεθύει.
Ἡ λύμη δ' ἀπὸ τῶν σκηνῶν αὐτῶν διαδοθεῖσα
ἐξέρπει, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν στρατόπεδον εἰσδύει·
καὶ πρῶτον ἐπινέμεται τῶν Ἑλβετῶν τὰ πλήθη·
εἶτα τῶν Ἀγγλων ὑπ' αὐτῆς τὸ ἔθνος προσεβλήθη.

73

Οὐ μένον δὲ πρὸς τὸ φρικτὸν τῆς ἀνομίας, οὔτε
πρὸς μόνον τὸ δημόσιον κακὸν ἀγανακτοῦσι.
Πᾶς ἀφορμὴ ἐγκλήσεως ἀρχαίας συνενοῦται,
τροφὴν καὶ νέαν ἔντασιν διδοῦσα τῇ παρούσῃ.
Πᾶσα τὸ πρὶν κοπάσασα ὀργὴ ἀνανεοῦται.
Λαὸν τοὺς Φράγκους ἀσεβῆ, τυραννικὸν καλοῦσι,
κ' εἰς θορυβώδεις ἀπειλὰς τὸ μῖσός των ἐκρέον,
δὲν μένει συνεχόμενον εἰς τὰς καρδίας πλέον.

74

Οὕτως εἰς κοῖλον χάλκωμα τὸ ὕδωρ ὅταν βράζῃ
ἐπὶ φωτίας μαλερᾶς, ὀγκοῦται καὶ καπνίζει.
Δὲν συγκρατεῖται ἑαυτοῦ ἐντὸς, ἀλλὰ καχλάζει,
καὶ πλημμυροῦν, ὑπερπηδᾷ τὰ χεῖλη, καὶ ἀφρίζει.
Οὐδεὶς τὴν ἄφρονα ὀρμὴν αὐτῶν καθησυχάζει·
ὀλίγων ἢ ἀλήθεια τὸ φρόνημα φωτίζει.
Ὁ Γουλλιέλμος, Κάμιλλος, Ταγκρέδης, εἶν' ἀπόντες,
κ' οἱ ἄλλοι, οἱ τὴν δύναμιν ἀνώτεροί των ὄντες.

75

Τὰ ἔπλα εἰς τὰς χεῖράς του καθείς ἀγρίως πάλλει
μετὰ θορύβου, ταραχῆς καὶ ἀταξίας πάσης.

Κροτοῦσι σάλπιγγες, κραυγὴ ἐγείρεται μεγάλη,
ἤχεϊ παιάν, καὶ φοβερά δρύεται ἡ στάσις.

Πρὸς Βουλλιῶνα δ' ἄγγελοι ἄλλοθεν ἦλθον ἄλλοι,
νὰ ὀπλισθῆ προτρέποντες διὰ τὰς περιστάσεις.

Πρῶτος δὲ πάντων ἔνοπλος ὁ Βαλδουίνος φθάνει,
καὶ θέσιν παρὰ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ καταλαμβάνει.

76

Ὁ δ', ὡς τὴν φύσιν ἤκουσε τῶν κατηγοριῶν των,

τὸ βλέμμα στρέφ' εἰς οὐρανόν, εἰς ὃν ἐλπίδα ἔχει·

«Σὺ ὁ ἐτάζων τοὺς νεφροὺς, ὦ Κύριε τῶν ὄντων,

»ἠξέυρεις αἶμ' ἀδελφικὸν τὰς χεῖράς μου ἂν βρέχη.

»Σὺ ἄρον, λέγει, τὴν ἀχλὺν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν των,

»καὶ τὴν ὀργὴν κατάστειλον ἥτις αὐτοὺς κατέχει.

»Ἡ ἀθωότης μου, γνωστὴ τῇ σῇ δικαιοσύνῃ,

»δὸς κ' εἰς τὸν κόσμον τὸν τυφλὸν πασίγνωστος νὰ γίνῃ.»

77

Εἶπε, καὶ εἰς τὰς φλέβας του ἤσθάνθη ἐγχυθεῖσαν·

νέαν τινὰ θερμότητα ἐξ οὐρανοῦ ἀήθη,

ἐναυσμα βώμης εὐγενοῦς τὴν ὄψιν του φωτίσαν

ὡς δι' ἐλπίδος ὑψηλῆς· κ' ἡ τόλμη του ηὐξήθη.

Χωρεῖ μετὰ τῶν φίλων του ἀφόβως, ὅπου ἦσαν

τὰ ἐπαναστατήσαντα ὑπὲρ Ῥινάλδου πλήθη.

Κλαγγὴ τῶν ὅπλων πέριξ του καὶ ἀπειλὴ φρυάττει.

Ἀλλὰ τὸ βῆμά του οὐδὲν βραδύνει καὶ ταραττει.

78

Φέρ' εἰς τὰ νῶτα θώρακα, φέρει λαμπρὸν χιτῶνα
 ἐκ τῶν ὑπὲρ συνήθειαν ποικίλων καὶ πλουσίων.
 Ἔχει τὸ πρόσωπον γυμνόν, γυμνήν ὡς τὸν ἀγκῶνα
 τὴν χειρα. Θεῖον ἐπ' αὐτοῦ ἐκλάμπει μεγαλεῖον.
 Κρατεῖ τὸ σκῆπτρον τὸ χρυσοῦν· καὶ ταῦτα ἔχων μόνα
 τὰ ὅπλα, ταῖς ὀρμαῖς αὐτῶν ἐτάχθη ἐναντίον.
 Τοιοῦτος δὲ, τοῖς ὀμιλεῖ διὰ τοιούτου τρόπου,
 καὶ ἡ φωνὴ του φαίνεται οὐχὶ φωνὴ ἀνθρώπου·

79

«Ποῖα φρυάγματ' ἀπειλῶν ἀκούω, κραυγὰς πόσας;
 »καὶ τίνας βλέπω ἀπειθεῖς καὶ τῶν φρενῶν ἐκστάντας;
 »Αὐτ' εἰς ἐμὲ ἡ πίστις σας; Αὐτὸς ὁ σεβασμὸς σας
 »εἰς πάσας τὰς θυσίας μου καὶ τοὺς ἀγῶνας πάντας;
 »Ἐφάνην λοιπὸν ὑποπτὸς εἰς ὄμματα τινός σας,
 »καὶ ἀντ' ἐμοῦ πιστεύετε λοιπὸν τοὺς συκοφάντας;
 »Ἀκόμ' ὑπολαμβάνετε εἰς δικαιολογήσεις
 »πῶς θέλω ἴσως καταβῆ, ἢ ἴσως εἰς δεήσεις;

80

»Ποτὲ ὁ κόσμος, ὄν πληροῖ τῶν ἔργων μου ἡ φήμη
 »μὴ γένοιτο νὰ μὲ ἰδῆ ἐν τόσῃ ταπεινώσει.
 »Τὸ σκῆπτρον τοῦτο, τῶν λαμπρῶν ἀγώνων μου ἡ μνήμη,
 »καὶ ἡ ἀλήθεια, αὐτὰ θὰ μ' ὑπερασπισθῶσι.
 »Ἄλλ' ἢδ' ἡ ἐπιείκεια προτιμητὴ ἐστὶ μοι,
 »καὶ θέλω ἔλ' οἱ ἔνοχοι νὰ μὴ τιμωρηθῶσι.
 »Πρὸς χάριν τοῦ Ῥινάλδου σας, διὰ τὰς ἀρετάς σας
 »τὰς ἐπιλοίπους, συγχωρῶ τὰ παραπτώματά σας.

81

« Ἄς ἀποτίσῃ τὸ κακὸν διὰ τοῦ αἵματός του
 » ὁ Ἄργιλλαν, ὁ πρῶτιστος τῆς στάσεως ἐργάτης,
 » ὅστις ἀπὸ προφάσεως ἀσήμου καὶ ἀγνώστου
 » εἰς τὴν σαγήνην ἔσυρε καὶ ἄλλους τῆς ἀπάτης. »
 Ἦστραπτον φλόγες, κεραυνοὶ ἀπὸ τοῦ βλέμματός του,
 ὡς ἔλεγεν, ἐκφράσεως μεγαλοπρεπεστάτης.
 Ὁ Ἄργιλλαν δ' ὄς πρὸ μικροῦ τὰς ἀπειλὰς ἐξέμει,
 ἐμπρός του πτήσσει ἐκπλαγεῖς, κ' εἰς τὴν φωνὴν του τρέμει.

82

Τὸ πλῆθος δὲ τὸ ἔναγχος θραυστομοῦν ἀψήφως,
 τὸ ἐξ αἰσχύνης καὶ ὀργῆς ὑπέρφρονος φρυάττον,
 τὸ πάλλον δᾶδα ἐμπρησμοῦ καὶ πέλεκυν καὶ ξίφος,
 τ' ἀπαίσι' αὐτὰ ὄργανα θυμῶν ἀγριωτάτων,
 σιγᾶ πρὸς τὸ ἀγέρωχον τοῦ στρατηγοῦ του ὕφος,
 καὶ κλίνουσι περιδεεῖς χαμαὶ τὰ μέτωπά των,
 δεχόμενοι ὁ Ἄργιλλαν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄκων
 δεσμώτης ν' ἀποκομισθῆ, ἀχθεῖς ὑπὸ φυλάκων.

83

Οὕτως ὁ λέων. Φρικτιᾶ ὁ λάσιός του λόφος,
 καὶ ἀγερῶχος προχωρεῖ μετ' ὀρυγμῶν ἀγρίων.
 Ἄλλ' ὡς ἐμπρός του ὁ τραχὺς φανῆ θηριοτρόφος,
 ὁ ἐν τῇ ἀγριότητι δαμάσας τὸ θηρίον,
 προσέρπει, κ' ὑποβάλλεται εἰς τὸν ζυγὸν ἀψόφως,
 καὶ ἀπειλὰς ἀνέχεται καὶ νόμους τῶν κυρίων·
 καὶ οὐδ' εἰς τοὺς μυῶνάς του, οὐδ' εἰς ὀδόντων πλέον
 οὐδ' εἰς ὀνύχων δύναμιν ἐπαίρεται ὁ λέων.

84

Ἐρρέθη ὅτι μεταξὺ προέκυψε τῶν ἄλλων,
 δριμύς τὸ βλέμμα, ἀπειλῶν, καὶ φοβερῶς μορφάζων,
 ὀπλίτης φέρων πτέρυγας, περιφερῆ προβάλλων
 ἀσπίδα, καὶ τὸν ἀρχηγὸν ὀπίσω της σκεπάζων.
 Μεγάλην καὶ περιλαμπῆ ῥομφαίαν εἶχε πάλλων,
 καὶ εἰς αὐτὴν ἐφαίνετο νωπὸν τὸ αἷμα στάζον,
 τὸ αἷμα ἴσως τῶν χωρῶν ἐφ' ἅς, εἰ καὶ βραδεῖα,
 ἀλλ' ἀσφαλῆς ἐπέρχεται ἡ νέμεσις ἡ θεία.

85

Οὕτως ἡ στάσις ἔπαυσε· καὶ τὰς κακὰς βουλὰς τοῦ
 ὁμοῦ μετὰ τῶν ὅπλων τοῦ καθεὶς συναπεβάλλει.
 Ὁ Βουλλιῶν ἀπέρχεται, στραφεὶς πρὸς τὰς σκηνάς τοῦ
 Ἄλλαι φροντίδες, καὶ σκοποὶ τὸν ἀσχαλοῦσιν ἄλλοι.
 Τὸ πᾶν διέθετε. Σκοπὸς καὶ πόθος ἦτον πᾶς τοῦ
 πρὶν τρεῖς ἡμέραι δύσωσι, τὴν πόλιν νὰ προσβάλλῃ·
 κ' ἐπεθεώρει τὰς δοκοὺς, τῶν ξυλουργῶν τὸν πόνον,
 καὶ τὰς βαρείας μηχανὰς, τὰ ὄργανα τῶν φόνων.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΝΑΤΗ

1

Ἄλλ' ἡ μεγάλη ἔμπουσα τοῦ Ἄδου εὐνασθεῖσαν
τὴν ῥῆξιν, πραινόμενα τὰ πλήρη ἅμα βλέπει,
τὰς θείας βουλὰς, ἄσειστοι πῶς μένουσιν ὡς ἦσαν,
καὶ πῶς οὐδὲν τὸ θέσπισμα τῆς μοίρας ἀνατρέπει,
ἀφίπταται. Ὅπου περᾶ, τὴν χώραν μαρανθεῖσαν
ἀφήνει, καὶ τὸν ἥλιον καλύπτει μαύρη σκέπη·
καὶ ἄλλων ῥαδιουργιῶν κακεντρεχῆς ἐργάτις,
πρὸς νέα κακουργήματα ἐκτείνει τὰ πτερὰ τῆς.

2

Μαθοῦσα δὲ τὰ τοῦ στρατοῦ πῶς εἶχον τῶν Λατίνων
διὰ τῶν ὁμοφύλων τῆς, τῶν ἄλλων ἐριννύων,
πῶς τοῦ Βερτόλδου ὁ υἱὸς δὲν ἦτον μετ' ἐκείνων,
καὶ ὁ Ταγκρέδης, κ' οἱ λοιποὶ, οἱ πρῶτοι τῶν ἀνδρείων,
«Ἴδου καιρὸς, ἀνέκραξεν ἡ ἄλλων δεῖται τίνων
»ὁ Σολιμὰν ἵνα ῥιφθῆ κατὰ τῶν πολεμίων;
»Θενὰ νικήσῃ πολεμῶν — ἐλπίζω ἀδιστάκτως —
»διχογνωμοῦσαν στρατιὰν κ' ἐρίζουσαν ἀτάκτως.»

3

Ὡς εἶπε, καὶ ἀπέρχεται ἔπου φυλάς πλανήτων
 ἐρημοβίων ὁδηγεῖ ὁ Σολιμάν μακράν των·
 ὁ Σολιμάν, πρὸς ὃν οὐδεὶς τῶν Θεομάχων ἦτον
 ἐφάμιλλος. Ὑπέροχος τὴν λύσσαν ἦτον πάντων,
 καὶ ἂν πρὸς νέας, πολλαπλάς πῶν πάλαι ὠμοτήτων,
 ἢ γῆ καὶ αὖθις τὴν φυλὴν παρῆγε τῶν Γιγάντων.
 Ἦτον τῶν Τούρκων Βασιλεὺς, καὶ ἐν Νικαία μένων,
 εἶχεν ἐκεῖ τὸ κατ' ἀρχὰς τὸν θρόνον ἰδρυμένον.

4

Ἦν ἡ Ἑλλάς ἀπέναντι εἰς τὸ Βασίλειόν του,
 ἀπὸ Μαιάνδρου ποταμοῦ χωροῦν ὡς Σαγγαρίου.
 Λαοὺς δὲ περιέκλειε, τὸν κάτοικον τοῦ Πόντου,
 Λυδὸν καὶ Φρύγα καὶ Μυσὸν μετὰ τοῦ Βιθυνίου.
 Ἄλλὰ κατὰ τῶν Τούρκων του καὶ ἄλλων ὀπαδῶν του
 ἐλθὼν ὁ ξενικὸς στρατὸς ἐκ γῆς ὑπερορίου,
 τὴν χώραν του κατέκτησε, καὶ δις αὐτὸν προσφάτως
 ἐνίκησεν, εἰς γενικὰς συγκρούσεις, κατὰ κράτος.

5

Κ' ἐκ τρίτου ἐδοκίμασε τὴν τύχην, πλὴν ματαίως.
 Ἐκ δὲ τῆς γενεθλίου του ἀποδεδιωγμένος,
 καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθὼν, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως
 εἰς τὴν πλουσίαν του αὐλὴν εἰσῆχθη φιλοξένως,
 διότι ἐλογίσατο ὁ Βασιλεὺς εἰς κλέος
 κ' εἰς κέρδος πῶς ὁ ἰσχυρὸς αὐτὸς τῷ ἦλθε ξένος,
 ἐλπίζων διὰ συνδρομῆς αὐτοῦ νὰ κατορθώσῃ
 τὴν Παλαιστίνην τῶν χειρῶν τῶν ξένων νὰ λυτρώσῃ.

6

Δι' ὃ, πρὶν πρὸς ἐκτέλεσιν προβῆ τῆς ἐκστρατείας,
καὶ πρὶν κατὰ Χριστιανῶν τὰ ὄπλα του κινήσῃ,
τὸν Σολιμάνον μετ' ἀδράς ἐκπέμπει χορηγίας,
τοὺς Ἄραβας διὰ χρυσοῦ συμμάχους νὰ κερδίσῃ.
Ἐν ᾧ δ' αὐτὸς Μαυριτανούς καὶ φύλα τῆς Ἀσίας
στρατολογεῖ, κατάρθωσεν ὁ Σολιμάν νὰ πείσῃ
διὰ μισθοῦ τοὺς Ἄραβας, ληστὰς φιλοχρημάτους,
ἀπλήστους λαφυραγωγούς καὶ ἀρπακτικωτάτους.

7

Οὕτω στρατάρχης κηρυχθεὶς αὐτῶν, τὴν Ἰουδαίαν
ἐπέδραμε, κ' ἐπιπεσὼν τὴν ἄγει καὶ τὴν φέρει·
οὐδ' ἔχουσ' οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸ ἐξῆς βεβχίαν
τὴν ἀνοδὸν καὶ κάθοδον εἰς τῶν ἀκτῶν τὰ μέρη.
Καὶ πάντοτ' ἐνθυμούμενος τὴν ἦτταν τὴν ἀρχαίαν
καὶ ποίαν εἶχ' ἐρήμωσιν ἢ γῆ του ὑποφέρει,
καὶ ἄλλους μείζονας σκοποὺς καθ' ἑαυτὸν σταθμίζει,
ἀλλὰ διστάζων ἴσταται, καὶ δὲν ἀποφασίζει.

8

Πρὸς τοῦτον σπεύδ' ἢ Ἀληκτώ. Αὐτῆς δ' οἱ χαρακτηῆρες
εἰς τύπον παρακμάσαντος ἐκτρέπονται πρεσβύτου.
Τὸ πρόσωπόν του, ἀναιμον, ρυτίδων εἶναι πλήρες,
ὁ πώγων του ἀγένειος, τὸ χεῖλος δὲ δασύ του.
Φέρ' εἰς τὰς πτέρνας κατιὸν ἰμάτιον ποδῆρες,
κ' εἰς ὕφασμα καλύπτεται μακρὸν ἢ κεφαλὴ του.
Εἰς τὴν ὀσφύν του κρέματα ῥομφαία μακροτάτη,
κ' εἶχε φαρέτραν βρίθουσαν, τὸ τόξον του δ' ἐκράτει.

9

« Ἐν ᾧ ἡμεῖς διὰ χωρῶν ἀφόρων, λέγει, στείρων,
 » ἀκατοικήτων τρέχομεν, καὶ εἰς ἀκτὰς ἐρήμους,
 » ὅπ' οὐδεμία κἄν ἐλπίς μᾶς μειδιᾷ λαφύρων,
 » οὐδὲ νικῶν περικλεῶν εἰς μάχας ἐπιστήμους,
 » ὁ Γοδεφρείδος ἀδεῶς τὴν πόλιν ἡμῶν φθείρων,
 » κατὰ τῶν πύργων μηχανὰς ἀνίστησι μαχίμους.
 » Ἀνίσως καὶ δὲν σπεύσωμεν, καὶ ἂν χρονοτριβῶμεν,
 » ἕως ἐδῶ τὰς φλόγας τῆς ταχέως θὰ ἰδῶμεν.

10

» Εἰς μόνης ποιίμνης σύλησιν κ' εἰς ἀρπαγὴν ἀγέλης,
 » εἰς τὰ τοιαῦτα τρόπαια, ᾧ Σολιμὰν, ἀρκεῖσαι;
 » Οὕτω φρονεῖς τὸν θρόνον σου πῶς ν' ἀναστήσης μέλλεις;
 » καὶ οὕτω τὰς ζημίας σου, τὰς ὕβρεις ἐκδικεῖσαι;
 » Θάρρος, ναί, θάρρος! Νύκτιος ἂν νὰ ἐμπέσης θέλης,
 » κατέστρεψες τὸν τύραννον καὶ νικητὴς του εἶσαι.
 » Ἐρείδου εἰς τοῦ πολιοῦ Ἀράσπου σου τὴν πίστιν,
 » ἦν κ' ἐπὶ θρόνου, καὶ φυγὰς, ἐγνώρισας μεγίστην.

11

» Ὁ βάρβαρος δὲν μᾶς ψηφᾷ, οὐδὲ μᾶς περιμένει.
 » Οἱ Ἄραβες τῷ φαίνονται ἀπόλεμοι γυμνῖται·
 » οὐδὲ φρονεῖ δραπετιδῶν, λαφυροφάγων γένη
 » νὰ ριψοκινδυνεύσωσιν ὡς ἔμπειροι ὀπλιῖται.
 » Πλὴν θὰ ἐκλάμψ' ἡ τόλμη των, τῇ σῇ ἐκκαισμένη,
 » κατὰ στρατοῦ ὅστις ἀργῶς καὶ ἀμερίμνως κεῖται.»
 Τοιαῦτα εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς φλογερωτέρας
 ὀρμὰς τῷ ἐνεφύσησε, κ' ἐλύθ' εἰς τοὺς ἀέρας.

12

Ὁ μαχητῆς δ' εἰς οὐρανὸν τὴν χεῖρα αἴρων, κρᾶζει·
 «Σὺ ὅστις τὴν καρδίαν μου ἐνέπλησας μανίας,
 »θνητὸς δὲν εἶσαι, ἂν θνητοῦ ἢ ὄψις ὁμοιάζει.
 »Συμβούλευσεν. Ὑπὸ τὰς σὰς ἐτέθην ἰδηγίας.
 »Θ' ἀπέλθω, κ' εἰς τὰ πεδινὰ τὰ ὄρη θὰ στιβάζῃ
 »τὸ ξίφος μου, ὄρη νεκρῶν, καὶ ὄρη τραυματίας.
 »Θὰ χύσω λίμνας αἵματος. Σὺ δὲ δὲν θέλεις φύγει.
 »Εἰς τὴν σκοτίαν τῆς νυκτὸς τὰ ὄπλα μου ὀδήγει.»

13

Ἐσίγησε, κ' ἐν ἀκαρεῖ τὰ στίφη συναθροίζει,
 καὶ ἐξεγείρει τὸν βραδὺν, καὶ τὸν δειλὸν θαρρύνει.
 Ἡ θέλησίς του τῶν λοιπῶν τὴν ζέσιν μυωπίζει,
 κ' εἰς τὴν φωνὴν του πρόθυμοι παρέπονται ἐκεῖνοι.
 Ἄλλ' ἢ ἰδία Ἀληκτῶ τὸ σύνθημα σαλπίζει,
 κ' εἰς τοὺς ἀέρας τὴν φρικτὴν σημαίαν της ἐκτείνει.
 Προβαίνει τὸ στρατόπεδον ταχὺ, ἢ μᾶλλον τρέχει·
 ἀλλὰ ταχύτερον αὐτοῦ ἢ φήμη του προτρέχει.

14

Ἡ Ἀληκτῶ ἀκολουθεῖ· ἀλλ' ἔπειτ' ἀποστᾶσα
 ἄλλην ἐνδύεται μορφήν, ἀναβολὴν ἀλλάζει.
 Ὅποτε δ' ἀμφιρρέπουσα ἢ φύσις εἶναι πᾶσα
 μεταξὺ σκότους καὶ φωτὸς, κ' ἐν ᾧ γλυκοχαράζει,
 εἰσδύ' εἰς Ἱερουσαλήμ, κ' ἐν μέσῳ διαβᾶσα
 τοῦ ὄχλου τοῦ περιδεοῦς, στρατὸς πῶς πλησιάζει
 μέγας ἐν σκότει τῆς νυκτὸς, καὶ διατί, τί θέλει,
 τὴν ὥραν καὶ τὸ σύνθημα τῷ Βασιλεῖ ἀγγέλλει.

15

Αἴφνης ἰδοῦ, κατάστικτος ὑπ' ἐρυθρῶν χρωμάτων
ἐπὶ τὴν φύσιν σκοτεινὸς ἐκτείνεται μανδύας.
Τὴν γῆν κηλίδες βάφουσι καθὼς ὑγρῶν αἱμάτων,
λυθείσης περὶ τὴν αὐγὴν τῆς πάχνης τῆς νυκτίας.
Πλήρης ἐστὶν ὁ οὐρανὸς σημείων καὶ τεράτων
καὶ σκιαὶ φαῦλαι οἰμωγὰς ἀφήνουσι κρυφίας.
Ὁ Πλούτων τὰς ἀβύσσους τοῦ ἐκένωσεν, ἐκχέων
τὰς ταρταρείους νύκτας τοῦ ἐκ τῶν φρικτῶν σπηλαίων.

16

Τοιαῦτα τὸν ἀγέρωχον κατέλαβον Σουλτάνον,
τρόμον ἐμπνέοντα, ἐν ᾧ πρὸς τὰς σκηναὶς προβαίνει.
Ὅταν τὸ σκότος δ' εἰς ἀκμὴν μεσονυκτίου φθάνον,
συνεπυκνοῦτο κατ' ἀρχὰς, καὶ εἶτα ἐξησθένει,
ὅπου ὁ Γάλλος ἔκειτο, ἀνάπαυσιν λαμβάνων,
προὔχώρησεν ἀλλὰ μακρὰν μέχρι σταδίου μένει.
Ἐνταῦθα ν' ἀριστήσωσι τοὺς ἀνδρας τοῦ ἀφήνει,
καὶ διὰ λόγων ἔπειτα θερμῶν τοὺς παροτρύνει·

17

«Βλέπετε τὸ στρατόπεδον, τὸ ἐπὶ φήμη μείζον
» ἢ ἐπ' ἀνδρία, ἔμπλεον τῆς κλοπιμαίας λείας,
» τὸ ὡς ὁ τοῦ Ὠκεανοῦ πυθμὴν καταβροχθίζον
» εἰς τὸν παμφάγον κόλπον τοῦ τὰ πλούτη τῆς Ἀσίας;
» Ἴδοῦ ἐκεῖνο λεία σας· καὶ οὔτις ἐμποδίζων
» κίνδυνος τὰς περικλεεῖς ὑμῶν ἐπιτυχίας.
» Οἱ ἵππ' οἱ χρυσοφάλαροι καὶ αἱ στολαὶ ἐκεῖναι
» αὐτοὺς δὲν σώζουσι, κ' ὑμῖν εἰς πλουτισμὸν θὰ εἶναι.

18

» Δὲν εἶναι οὗτος ὁ στρατὸς, ὁ πρῶην τὴν Περσίαν
 » νικήσας, ὁ τὴν Νίκαιαν περικλεῶς τροπώσας.
 » Αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἔπεσε νεκρὸν εἰς τὰς στρατείας,
 » μετὰ ποικίλας συμφορὰς καὶ μετὰ μάχας τόσας.
 » Καὶ σῶος πλὴν ἂν ἔμενε καὶ ἄνευ ἀπωλείας,
 » ἄοπλος κεῖται, κ' ἑαυτὸν εἰς ὕπνον παραδώσας.
 » Τὸν εἰς τὸν ὕπνον κείμενον δαμάζουσι ταχέως,
 » καὶ ρίπτουσ' εἰς τὸν θάνατον αἱ χεῖρες τοῦ Μορφέως.

19

» Ἐμπρός, ἔμπρός! Ἐπιπεσῶν ἐπὶ τῶν κοιμωμένων
 » θενὰ σᾶς δεῖξω τὴν ἑδὸν. Σεῖς δὲ, ἀκολουθήτε.
 » Τὸ ξίφος τοῦτο οὐδενὸς θενὰ φεισθῆ τῶν ξένων.
 » Ἀναδειχθῆτε μετ' ἐμοῦ ὠμότητος τεχνῖται.
 » Τώρα τὸ κράτος τοῦ Χριστοῦ θὰ πέσῃ ἡσχυμένον,
 » καὶ ἡ Ἀσία θὰ σωθῆ, κ' ὑμεῖς θὰ δοξασθῆτε.»
 Οὕτως ἐξάπτει αἶσθημα ἀκάθεκτον ἐντός των,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐν σιγῇ πορεύεται ἔμπρός των.

20

Ἄλλ' αἴφνης ἐν τῷ ἀμυδρῶς φωτιζομένῳ σκότει
 προσκόπους νυκτοφύλακας διέκρινεν ἐγγύς του,
 καὶ εἶδε πῶς ὁ ἀρχηγὸς ὁ ἔμφρων δὲν ὑπνώττει,
 οὐδὲ κατενεδρεύεται, ὡς ἦτον ἡ ἐλπίς του.
 Πρὸς τὰ ὀπίσω τρέπονται, καὶ κρᾶζουσιν οἱ πρῶτοι,
 ἰδόντες τον ὑπὸ στρατοῦ ν' ἀκολουθῆται πλείστου·
 ὥστε ἡ πρώτη φυλακὴ ἐξύπνησεν ἐν τάχει,
 καὶ παρετάχθη ὡς ἐνήν, κ' ἐπέκειτο ἡ μάχη.

21

Ἴδόντες πῶς δὲν δύνανται ν' ἀποκρυφθῶσι πλέον,
 τὰ βάρβαρα τῶν κέρατα οἱ Ἄραβες φουσῶσι.
 Τὸν οὐρανὸν ἀλαλαγμὸς προσβάλλει τῶν ἵππέων,
 χρεμετισμοὶ καὶ καλπασμοὶ τῶν ἵππων τὸν κτυπῶσι.
 Γογγύζουσιν αἱ κορυφαὶ καὶ τ' ἄντρα τῶν ὀρέων,
 κ' αἱ ἄβυσσοι τοὺς γογγυσμοὺς κωφῶς ἀντανακλῶσι.
 Τὴν δᾶδα τοῦ Φλεγέθοντος ἡ Ἄληκτῶ ἐγείρει,
 καὶ τοὺς τοῦ ὄρους μαχητὰς εἰς τὸ πεδῖον σύρει.

22

Ἀκάθεκτος ὁ ἀρχηγὸς ὄρμᾳ τῆς Ἀραβίας
 κατὰ τῆς πρώτης φυλακῆς, τῆς συνταχθείσης μόλις.
 Δὲν ἐξορμᾷ ἢ θύελλα μετὰ τῆς βίας,
 ἢν κρύπτουσι τὰ σπήλαια ἐν ὑπογείοις θόλοις.
 Ὁ κεραυνὸς, ὁ ἐκ φλογὸς ἐνσκήπτων οὐρανίας,
 ὁ χειμάρρος ὁ ἐκριζῶν τὰ δάση καὶ τὰς πόλεις,
 καὶ ὁ σεισμὸς, σχίζων τὴν γῆν βιαίως τιναχθεῖσαν,
 εἰκόνες λίαν ἀσθενεῖς τῆς λύσσης τοῦ θά ἦσαν.

23

Δὲν ἐκινήθη μάχαιρα εἰς σῶμα μὴ εὐροῦσα,
 οὐδ' εὔρε σῶμα ὁ χαλκὸς, πληγὴν μὴ ἐπιβάλλον,
 οὐδὲ κατήνεκται πληγὴ ζωὴν μὴ ἀφαιροῦσα.
 Καὶ ἄλλα θεὰ ἔλεγον, ἂν μύθους λέγων μᾶλλον
 δὲν ἐφαινόμην. Ἡ πλαστὴ ἢ ἀληθὴς δὲ οὔσα,
 ἢ γενναιότης τοῦ πληγᾶς περιφρονεῖ τῶν ἄλλων.
 Τὸ κράνος τοῦ βαλλόμενον βοῖζει ὑποκώφως,
 ἢ ὡς κωδῶνων ἀντηχεῖ τοῦ χάλυβος ὁ ψόφος.

24

Μόλις τὴν πρώτην φυλακὴν τῶν Γάλλων καταβάλλει,
μόνος καθ' ὄλου σώματος ἐκεῖνος ἐπεμβαίνων,
συρρέουσιν οἱ Ἄραβες ἐξ ἄλλων μερῶν ἄλλοι,
ὡς χεῖμαρρος πολυσχιδῆς ἐξ ὄρους καταβαίνων.
Ἄπὸ ρυτῆρος φεύγουσιν ἐκπεπληγμέν' οἱ Γάλλοι,
καὶ μίγνυται ὁ νικητῆς μετὰ τῶν ἠττημένων·
εἰς τὰς ἐπάλξεις των πηδᾶ κατόπιν αὐτῶν ἔνθους,
καὶ ἐρειπίων τὰ πληροῖ, καταστροφῶν καὶ πένθους.

25

Ἐπὶ τοῦ κράνους δράκοντα ὁ Σολιμάνος φέρει,
ὅστις ἀνελισσόμενος, τὸν τράχηλον μηκύνει.
Εἰς κύκλον τὴν ἀκιδωτὴν οὐρανὸν του περιφέρει,
καὶ εἰς τοὺς πόδας αἴρεται, καὶ τὰ πτερὰ ἐκτείνει·
εἰς τρία δὲ ἡ γλῶσσά του διεσχισμένα μέρη,
μέλανας φαίνεται ἀφροὺς καὶ συριγμοὺς πῶς χύνει·
κ' ἡ μάχη ὅτ' ἐξάπτεται, κ' ἐκεῖνος ὡς νὰ καίῃ
εἰς τὴν ἀγρίαν τῆς ὀρμῆν, καπνὸν καὶ φλόγας πνέει.

26

Εἰς φῶς τοιοῦτον ἔπληττον τὸ βλέμμα τοῦ ὀρώντος
ἔτι φρικτότερ' οἱ φρικτοὶ ἐκείνου χαρακτῆρες,
ὡς εἶναι μελανώτερος ὁ μέλας ἤδη πόντος,
ὅτ' ἐπ' αὐτοῦ νυκτερινοὶ αὐγάζουσι λαμπτήρες.
Τρέπονται πλεῖστοι εἰς φυγὴν τοῦ στίφους τοῦ ἐνδόντος·
ἄλλων ὀρμῶσ' εἰς ἄμυναν ἀπέλπιδες αἱ χεῖρες.
Ἦ νύξ μιγνύει στεναγμοὺς καὶ ἀπειλὰς καὶ θρήνους,
καὶ τοὺς κινδύνους κρύπτουσα, αὐξάνει τοὺς κινδύνους.

27

Εἷς δὲ τῶν μᾶλλον εὐσταθῶν καὶ τῶν γενναιοτέρων
 ἦν ὁ Λατῖνος. Ἐγγιστα τοῦ Τέβρου ἐγεννήθη.
 Οὐδέποτε ἀπηύδησεν εἰς μάχας, ἂν καὶ γέρων,
 οὐδέποτε ὑπὸ συχνῶν ἀγώνων κατεβλήθη.
 Οὗτος τοὺς πέντε τοῦ υἱοῦ εἰς τοὺς πολέμους φέρων,
 παρὰ τὸ στήθος τοῦ αὐτῶν παρέταττε τὰ στήθη.
 Ἦσαν σχεδὸν ὁμήλικες. Τὸ ἔαρ μόλις ἦνθει
 αὐτῶν. Ὑπὸ τὸν θώρακα τὸ σῶμα ἐσκληρύνθη.

28

Τιμῶντες τὸ παράδειγμα τῆς πατρικῆς ἀξίας,
 τὰ ζῆφ' εἰς αἶμα θίγουσι, κ' εἰς αἶμα τὸν θυμὸν των.
 « Ἄγωμεν ἔπου, λέγει τοῖς, ὁ φαῦλος τολμητίας
 » ἐπὶ τοῖς δυστυχήμασιν ὑβρίζει τῶν φυγόντων.
 » Μὴ ἀναστείλη παρ' ὑμῖν τὴν ζέσιν τῆς ἀνδρίας
 » τὸ ἔργον τὸ αἵματηρὸν τῶν φονικῶν χειρῶν των
 » διότι εἶναι ἄτιμος τιμὴ ἐκείνη, ἣτις
 » δὲν διορθοῖ παράπτωμα προπαρελθούσης ἡττης.»

29

Οὕτως ἀγρία λέαινα, ἢ τοὺς λεοντιδεῖς της,
 πρὶν ἢ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν κατέλθ' ἢ χαίτη,
 πρὶν ἢ ὀδόντες φονικοὶ δοθῶσι τοῖς κρατίστοις,
 καὶ πρὶν ἢ τοῖς ὀξύνωσι τοὺς ὄνυχας τὰ ἔτη,
 μετόχους τῶν κινδύνων της καὶ πάσης ἀρπαγῆς της
 λαβοῦσα κ' ἐξορμῶσά τους, σκληρῶς τοὺς διαθέτει
 πρὸς θηρευτὰς ταραττοντας τὰ πάτρια της δάση,
 τοῖς δὲ θηρίοις φοβεροὺς τοῖς πραοτέροις πᾶσι.

30

Ἄκολουθῶν τὴν ἄφοβον πεντάδα τῶν ἀνδρείων,
τὸν Σολιμάνον ὁ πατήρ κτυπᾷ καὶ περιβάλλει.
Γνώμη μιᾶ, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, πρὸς ἓν σημεῖον
αἱ λόγχαι πάλλουσιν αἱ ἕξ ὡς μία λόγχη πάλλει.
Ἄλλ' ὑπὸ τόλμης ὁ υἱὸς ὁ πρῶτός του μεθύων,
κ' εἰς τὸν ἐχθρὸν ριπτόμενος, τὴν λόγχην ἀποβάλλει.
Ξιφῆρης χύνετ' ἐπ' αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν ἀποσείσῃ
τοῦ ἵππου θέλει, κ' εἰς τὴν γῆν νεκρὸν νὰ τὸν κυλίσῃ.

31

Ἄλλ' ὡς εἰς θαλασσοπληγῆ ἀκτὴν ἐδραῖος βράχος
ὄν πλήττ' ἢ ἀκατάσχετος μανία τῶν κυμάτων,
βροντῶν, ἀνέμων ἀψηφᾷ ὄργην, καὶ ἀταράχως
εἰς τὰς ὀρμὰς ἀνθίσταται τῶν ἀχανῶν ὑδάτων,
ὁμοίως καὶ ὁ Σολιμάν ὑψοῖ ὁ Θεομάχος
κατὰ ξιφῶν τὴν κεφαλὴν, κατὰ πυκνῶν δοράτων
κτυπᾷ τὸν ἐφορμήσαντα εἰς προσβολὴν τοῦ ἵππου,
καὶ δι' ἐνὸς τὴν κεφαλὴν τῷ ἀποκόπτει κτύπου.

32

Ὁ Ἀραμάντης εὐσεβῶς ἐκτείνει τὴν ἀγκάλην,
ἵνα τὸ πίπτον λείψανον δεχθῆ τοῦ ἀδελφοῦ του.
Ἄφρων εὐσέβεια, μιᾶ καταστροφῆ καὶ ἄλλην
προσέθηκε, καὶ δεύτερον νεκρὸν κατόπιν τούτου.
Τὸ ξίφος ὁ Σαρακηνὸς δριμύ κατάγων πάλιν,
τὸν στηριχθέντα ἔβριψε μετὰ τοῦ στηρικτοῦ του.
Πίπτουν οἱ δύο ἐν δεσμῶ χειρῶν ἀλληλενδέτων,
καὶ μίγνυται τὸ αἷμά των, καὶ μίγνυντ' αἱ ψυχαί των.

33

Τὴν λόγχην του προέτεινε μακρόθεν ὁ Σαβῖνος,
 ἀλλ' ἔπεσεν εἰς θρύμματα τῆς λόγχης ἡ ἐλάτη.
 Ἐπὶ τοῦ ἵππου δ' ὤρμησεν ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος,
 καὶ κατὰ γῆς τὸν ἔρριψε καὶ τὸν ἐποδοπάτει.
 Τοῦ σώματος τοῦ νεαροῦ ἀπέπτῃ ἐπωδύνως
 ἀφαιρεθεῖσα ἡ ψυχὴ, καὶ ἦν λυπηροτάτη
 ἡ ἀποχώρησις αὐτῆς, ἐν ᾧ τοῦ νεανίου
 ὁ κάλυξ ἦν ἀρτιθαλῆς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου.

34

Ὁ Πίκος καὶ Λαυρέντιος ἀκόμη ζῶντες ἦσαν,
 διὰ διδύμου τοκετοῦ ὁμοῦ τὸ φῶς ἰδόντες.
 Ἀντίτυπα πανόμοια, τὴν ἐξαπατηθεῖσαν
 φιλοστοργίαν τοῦ πατρὸς ἠδέως περισπῶντες.
 Ἄλλ' ἤδη διεκρίθησαν ὑφ' αἰμοδόρον λύσσαν
 οἱ οὕτως ἐκ τῆς φύσεως συνδεδεμένοι ὄντες.
 Φρικτῆς διαφορᾶς! Τοῦ μὲν ἡ κεφαλὴ ἐτμήθη,
 τοῦ δὲ πληγῆ θανάσιμος διέσχισε τὰ στήθη.

35

Καὶ ὁ πατὴρ των (φεῦ! Πατὴρ δὲν ἦτο πλέον! Μοίρας,
 μοίρας πικρᾶς, ἥτις υἱῶν τοσοῦτων τὸν ἐστέρει!)
 βλέπει τὰ πέντε τέκνα του σφάγι' ἀγρίας θήρας,
 κ' ὁ ὄλεθρος τοῦ γένους του τὸν ὄλεθρόν του φέρει.
 Πῶς εἶχε τόσον εὐρωστον καὶ ζωηρόν τὸ γῆρας,
 ὥστε πρὸς τόσας συμφορὰς ὁμοῦ ἐνεκαρτέρει,
 κ' ἔζη, κ' ἐμάχετο; Ἀλλὰ τὸ ῥέον ἴσως αἷμα
 κ' ἡ ὄψις του διέφυγε τὸ πατρικόν του βλέμμα.

36

Τὸ μέρος τὸ δεινότερον τῶν πόνων τῶν μεγάλων
 φίλη σκοτί' ἀπέκρυψεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.
 Τὴν νίκην θέλει, τὴν ποθεῖ· ἀλλὰ τὴν θέλει μᾶλλον
 ποθῶν νὰ πέσῃ καὶ αὐτὸς πλησίον τῶν ἐχθρῶν του.
 Τοῦ αἵματός του δαφιλῆς, τοῦ αἵματος τῶν ἄλλων
 ἦτον φιλόργυρος, αὐτὸ νομίζων θησαυρόν του.
 Κ' ἐφαίνεται ἀμφίβολον ἀνίσως ἐπροτίμα
 ν' ἀνοιῆξῃ μᾶλλον ἑαυτοῦ ἢ τῶν ἐχθρῶν τὸ μνηῆμα.

37

«Λοιπὸν, φωνάζ' εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἡ χεὶρ μου ἀδρανείας
 τοσαύτης εἶναι, ἄτιμος κατήντησε νὰ γίνῃ,
 ὥστε μετὰ τὰς τόσας τῆς καὶ τόσας προσπαθείας
 δὲν δύναται οὐδὲ τὴν σὴν ὀργὴν νὰ παροξύνῃ!»
 Τοιαῦτα λέγει, καὶ κτυπᾷ μετὰ νευρώδους βίας
 καὶ οὐδὲ θώρακ' ἄσχιστον οὐδὲ χιτῶν' ἀφήνει.
 Εἰς τὸ πλευρὸν ὁ σίδηρος χωρεῖ, τὰς σάρκας σχίζων,
 κ' ὡς ῥυάξ ὕδατος θερμοῦ ἐκρέει αἷμ' ἀχνίζων.

38

Πρὸς τὴν φωνὴν, πρὸς τὴν πληγὴν εὐρώστως ἀκοντίζει
 ὁ αἰμοβόρος βάρβαρος, καὶ τὸν θυμὸν ἐκχέει.
 Ὅμοῦ τὸν θώρακα, ὁμοῦ καὶ τὴν ἀσπίδα σχίζει,
 ἦν ἐπταπλάσιος πτυχὴ δερμάτων περιδέει.
 Ἀγρίως εἰς τὰ σπλάγχνα του τὸν σίδηρον βυθίζει,
 καὶ ὁ Λατῖνας, ἄθλιος, μετὰ λυγμῶν ἐκπνέει,
 κ' ἐκρέουσιν οἱ δίδυμοι κρουνοὶ τοῦ σώματός του
 ἐκ τῆς πληγῆς του ἐνταυτῶ καὶ ἐκ τοῦ στόματός του.

39

Ὡς ὅτε πελωρίαν δρυῖν ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων,
καθ' ἧς ὁ εὖρος μαίνεται, ἦν ὁ βορρᾶς προσβάλλει,
ἂν ἐκριζώσ' εἰς ἐξ αὐτῶν τὴν βίαν ἐπιτείνων,
ἀναρπασθεῖσα, περίξ της τὰ δένδρα καταβάλλει,
οὕτω κ' ἐκεῖνος ἔπεσε, καὶ οὕτω παρ' ἐκεῖνον
πολλοὺς στοιβάξ' ἢ σπάθη του κ' ἡ λύσσα ἢ μεγάλη.
Ἀνάλογον τὸ τέλος τοῦ τῆ πρίν του ἦτο ῥώμη,
ὥστε, ἐν ᾧ ἀπέθνησκεν, ἐφάνευεν ἀκόμη.

40

Ἐν ᾧ δ' ἀπλήστως, ὅμοιος πρὸς σαρκοφάγον λύκον,
εἰς πτώματα ὁ ἄγριος Σουλτάνος εὐωχεῖτο,
οἱ ἄλλοι Ἀραβες χειρῶν ἐνήρχοντο ἀδίκων,
καὶ κρεουργία φοβερά τῶν Φράγκων ἐτελεῖτο.
Δραγούττα, σὺ ἐφόνευσας τὸν Βρεταννὸν Ἐρρίκον,
καὶ θυμά σου ὁ Βαυαρὸς ὁ Ὀλιφέρνης ἦτο·
καὶ τοῦ Φιλίππου ἔλαβεν ὁ γαῦρος Ἀργαδῖνος
καὶ τοῦ Γιλδέρτου τὴν ζωὴν, οὓς ἔθρεψεν ὁ Ῥῆνος.

41

Τὸν Ἐγκερλάν κατέρριψε τοῦ Ἀλγαζέλ ἡ σπάθη,
τὸ ῥόπαλον τοῦ Ἀλβαζάρ φονεύει τὸν Ἐρνέστον.
Πλὴν τίς νὰ εἶπη πῶς αὐτὸς κ' ἐκεῖνος ἀπεκτάθη,
καὶ πόσος ὄχλος ἔπεσε, καὶ πλῆθος ἀγενές των;
Ὁ Γοδεφρείδος δ' ἅμα φθὰς τὴν εἰσβολὴν νὰ μάθῃ,
ἠγέρθη, ταῖς νυκτεριναῖς ἐπόμενος κραυγαῖς των,
ὠπλίσθη, ἔλαβέ τινα τῶν ὀπλιτῶν του πλήθη,
καὶ ἦδη τὰ παρέταξε, καὶ ἦδη ἐκινήθη.

42

Ἄμέσως μετὰ τὰς κραυγὰς ὀχλοβοὴν ἀκούσας,
καὶ πάταγον αὐξάνοντα συγκρούσεως ἀγρίας,
Ἄράβων ἀνεγνώρισε ληστῶν τὰς θορυβούσας,
φερούσας ὕβριν καὶ σφαγὴν ἐκείνας συμμορίας,
διότι δὲν ἦν ἄγνωστον αὐτῷ, τὰς παρελθούσας
ἡμέρας πῶς ἐλήστευον τὰς πέριξ ἐπαρχίας.
Πλὴν δὲν ἐπίστευε, λαὸς ὡς τοῦτον ἐλαφόπους
ὅτι ἀπεθρασύνετο πρὸς μαχητὰς ἀνθρώπους.

43

Ἐν ᾧ δὲ σπεύδει πρὸς ἐκεῖ, «Τὰ ὄπλα μας ταχέως,
»τὰ ὄπλα μας!» ἀντήχησε πρὸς τὴν λαιὰν πλευράν του.
Ἄνέβη ὁ ἀλαλαγμὸς ὡς οὐρανοῦ ὁ νέος,
κ' ὑπὸ θορύβου ὁ ἀήρ ἐπλήσθη ἀπεράντου.
Ἦν ἡ Χλωρίνδα, φέρουσα στρατὸν τοῦ Βασιλέως,
μετὰ πολλῶν ὀρμήσασα, καὶ μετὰ τοῦ Ἀργάντου.
Τότε πρὸς Γέλφον, ἀρχηγὸν τὸν πρῶτον μετ' ἐκεῖνον,
ἀπέβλεψεν ὁ στρατηγὸς τὸν λόγον ἀποτεινῶν.

44

«Τὴν ἀρειμάνειον κλαγγὴν ἀκούεις ἦν μᾶς στέλλει
»ἐκεῖθεν, ἐξ ἀριστερῶν ὁ λόφος καὶ ἡ πόλις;
»Σπεῦσον ἐκεῖ. Ἡ τέχνη σου ἐκεῖ ἄς περιστέλλῃ
»καὶ ἡ ἀνδρία σου ὁμοῦ ἐκείνους τοὺς ἐξώλεις.
»Ἄπελθ' ἐκεῖ. Ὡς δύνασαι τὰ κατὰ σέ ἐκτέλει,
»λαβὼν ὁ μέρος προτιμᾶς τῆς στρατιᾶς μου ὅλης.
»Εἰς τὴν ἑτέραν δὲ πλευρὰν ἐγὼ μετὰ τῶν ἄλλων
»ἀπέρχομαι, ν' ἀντιταχθῶ κατὰ τῶν ἀντιπάλων.»

45

Ὡς οὕτω συνεφώνησαν, δι' ἄλλου ἄλλον τόπου
 ἢ τύχη φέρει ἢ αὐτὴ πρὸς ἄλλας περιστάσεις·
 τὸν Γέλφον πρὸς τὸ ὕψωμα, τὸν στρατηγὸν δὲ ὅπου
 κατέβαλλον οἱ Ἄραβες ἐχθροὺς καὶ ἀντιστάσεις.
 Ἦγεῖτο δ' οὗτος κατ' ἀρχὰς στρατοῦ ὀλιγανθρώπου,
 ἀλλὰ λαβόντος βαθμηδὸν μεγάλας διαστάσεις·
 καὶ μετὰ τῆς δυνάμεως τῆς οὕτως αὐξηθείσης,
 χωρεῖ ὅπου ὁ βάρβαρος αἱμάτων χύνει βρύσεις.

46

Οὕτως ὁ Πάδος κατ' ἀρχὰς τοῦ ὄρους τοῦ προῶν,
 τὰ κύματά του ταπεινὰ εἰς κρίτην στενὴν σύρει·
 ἀλλ' ὅσον τῶν τῆς γενετῆς μακρύνεται ὀρέων,
 αὐξάνει, ὑπεραίρεται, ὁμόρρους συναγείρει,
 τὸ ταύρειόν του μέτωπον προτείνει τελευταῖον,
 καὶ τροπαιοῦχος πλημμυρεῖ τὰ πέριξ του καὶ φθείρει,
 καὶ πολλαχόθεν τὸν τραχὺν Ἀδρίαν κερατίζων,
 πόλεμον φαίνεται, οὐχὶ φόρον δειλὸν κομίζων.

47

Ὁ Γοδεφρείδος δὲ ἰδὼν νὰ φεύγῃ οἱ ὀπλίται
 δειλοὶ, πρὸς τούτους στρέφεται, καὶ ἀπειλῶν προφθάνει.
 «Τίς, λέγει, εἶν' ὁ φόβος σας; Ποῦ φεύγετε; σταθῆτε!
 » Ἰδέτε οἱ διώκταί σας τί εἶναι. Μουσουλμάνοι.
 » Πῶς εἶναι ὄχλος ἀγενῆς, λαὸς ὅστις φοβεῖται
 » ἀντιμετώπως τὰς πληγὰς νὰ δίδῃ ἢ νὰ λαμβάνῃ.
 » Ἄντ' ἄλλου ὅπλου νὰ στραφῇ ἀρκεῖ ἀπέναντί των
 » τὸ πρόσωπόν σας· μέγιστος ὁ τρόμος των θὰ ἦτον.»

48

Κτυπᾶ τὸν ἵππον ὡς εἰπὼν, καὶ ῥίπτεται φρυάττων
 ἔπου ὁ γαῦρος Σολιμάν πυρκαϊᾶς σκορπίζει.
 Ἐν μέσῳ τοῦ κονιορτοῦ, διὰ ῥοῆς αἱμάτων,
 δι' ὅπλων, διὰ συμπλοκῶν, διὰ νεκρῶν βαδίζει·
 καὶ διὰ τάξεων πυκνῶν, καὶ δι' ὁδῶν ἀβάτων,
 προσβάλλων, πλήττων, κρεουργῶν, τὴν δίοδόν του σχίζει,
 καὶ ῥίπτει ἑκατέρωθεν, καὶ καταστρέφει παίων
 καὶ ὅπλα μετὰ ὀπλιτῶν καὶ ἵππους μεθ' ἱπέων.

49

Ἄλλα μετ' ἄλλα τῶν νεκρῶν ὑπερπηδῶν τὰ ὄρη,
 περᾶ τὸν χῶρον τῆς σφαγῆς, κ' ἐν ᾧ περᾶ, προσβάλλει.
 Ἄλλ' ὁ φρικτὸς Ὀθωμανὸς οὐδόλως ὑπεχώρει,
 εἰ καὶ γνωρίζων φοβερὰ πῶς πλησιάζ' ἡ πάλη.
 Ὅξυς πρὸς τὸν ἀντίπαλον χωρεῖ, ὑψοῖ τὸ δόρυ,
 καὶ ἔτοιμον εἰς προσβολὴν τὸ τείνει καὶ τὸ πάλλει.
 Ὅποιους δὴ μάχητας εἰς ἓν ἡ τύχη φέρει,
 ἀφήσαντας τὰ ἔσχατα τῆς οἰκουμένης μέρη!

50

Ἦδη ἐνταῦθ' ἀμυρσθητεῖ ἀνδρία κατὰ λύσσης,
 ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ στενοῦ, τὸ κράτος τῆς Ἀσίας.
 Πόσον βαρὺς ὁ σιδήρος, πλὴν καὶ ταχὺς ἐπίσης!
 Τίς ἡ μανία τῶν πληγῶν καὶ τῆς μονομαχίας!
 Ἔργα φρικτὰ διέπραξεν ἡ αἱματώδης κρίσις,
 ἃ συγκαλύψας ἔκρυψεν ὁ πέπλος τῆς σκοτίας.
 Ἄλλ' ἔργα ἦσαν ἄξια φωτὸς ἀκτινοβόλου,
 ἄξια ἔργα θεατῶν τοῦ κόσμου ἦσαν ὅλου.

51

Τοιαύτην τόλμην ὁ στρατὸς ἰδὼν τῶν φιλοχρίστων
 τοῦ ἀτρομήτου ἀρχηγοῦ, κατόπιν του ἐστράφη.
 Πᾶς Ἄραψ δὲ ὀπλοφορῶν, τὸ ἄνθος τῶν ἀρίστων,
 περὶ τὸν αἰμοδόρον των Σουλτάνον συνεστράφη.
 Ἐπίσης βάρους οἱ πιστοὶ εἰς αἷμα τῶν ἀπίστων,
 κ' οἱ ἄπιστοι εἰς τῶν πιστῶν τὸ αἷμα τὰ ἐδάφη.
 Ἐπίσης Φράγχοι, Ἄραβες, καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι,
 νικώμενος καὶ νικητῆς καὶ κτείνεται καὶ κτείνει.

52

Καθὼς μετ' ἴσης ζέσεως, καὶ μετὰ βίας πάσης
 βορρᾶς καὶ νότος, τὴν ὀργὴν ὁ εἷς κατ' ἄλλου τρέφει,
 κ' ἐρίζουσ' ὑπὲρ οὐρανοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης,
 καὶ κατ' ἀλλήλων κύματα ἐπάγουσι καὶ νέφη,
 οὕτω κ' ἐνταῦθ' ἀντίρροποι εἰσὶν αἱ ἀντιστάσεις·
 οὐδεὶς ἐνδίδ' ὑποχωρῶν, οὐδένα νίκην στέφει.
 Συγκρούονται, καὶ μάχαιρα ἐπὶ μαχαίρας σπάνει,
 οἱ θώρακες εἰς θώρακας, τὰ κράνη εἰς τὰ κράνη.

53

Οὐχ ἦττον ἦσαν ἄγρια καὶ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος
 αἱ συμπλοκαὶ, κ' ἦσαν πυκνὰ τὰ στίφ' εἰς τὸ πεδίον.
 Νέφη δ' ἐπίσης τὸ κενὸν ἐπλήρουν τοῦ ἀέρος,
 νέφη ἀγγέλων τῆς Στυγὸς μυρίων καὶ μυρίων,
 τοὺς ἀντιθέους στέγοντα· δι' ὃ τῆς ζωῆς ἔρως
 οὐδένα ἦτον εἰς φυγὴν ἐπαίσχυντον ἐλκύων.
 Εἰς τοῦ Ἀργάντου τὴν ψυχὴν γεέννης πῦρ ἀνήφθη,
 καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκ φλογὸς ἰδίας του ἐξήφθη.

54

Κ' ἐκεῖνος, τρέψας τὴν φρουρὰν ἐκ τῶν χαρακωμάτων,
εἰς τὰς ἐπάλξεις εἰσπηδᾷ καὶ πρῶτος ἀναβαίνει.

Κρεουργηθέντων δὲ πληροῖ τοὺς χάνδακας πτωμάτων,
καὶ τὰς ὁδοὺς ἰσοπεδῶν, τὴν ἔφοδον περαίνει.

Ὁ λόγος πᾶς του εἰσορμᾶ, κ' εἰς ποταμοὺς κυμάτων
πορφυροῦν χρῶμα τῶν σκηνῶν τὰ κράσπεδα μαιίνει.

Πλησίον του δὲ, ἢ μικρὸν ὀπίσω του ἐπέρα
καὶ ἡ Χλωρίνδα, ἢ ποτὲ μὴ μένουσα δευτέρα.

55

Καὶ ἡδ' οἱ Φράγχοι ἔφρευγον, ὅτε ὁ Γέλφος φέρει
ἐπίκαιρον βοήθειαν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον,

καὶ τοὺς φυγάδας ἀπαντῶν, τὸ θάρρος των ἐξαίρει,
τοὺς στρέφει, καὶ τοὺς ὀδηγεῖ κατὰ τῶν πολεμίων.

Οὕτως ἐκεῖ ἐμάχοντο, οὕτω τὸ αἶμα ἔρρει
ἄλλοθι ἄλλο, εἰς πολλὰς ἐλίξεις ῥυακίων.

Ἐν τούτοις δ' ἐκ τοῦ θρόνου του εἰς ὕψ' ὑπὲρ τὰ νέφη
τὸ βλέμμα ὁ παμβασιλεὺς ἐπὶ τὴν μάχην στρέφει.

56

Ἐπὶ τοῦ θρόνου κάθηται ὁ ἄκρος νομοδότης,
πανάγαθος, πανδίκαιος, ὁ ῥυθμιστὴς τῶν ὄλων.

Πρὸ τοῦ μεγέθους του μηδὲν τοῦ κόσμου ἢ μικρότης,
ἔπου ὁ λόγος δι' ὁδῶν βαδίζει ἀμφιβόλων.

Εἰς τῆς αἰωνιότητος τὸν θρόνον ἡ Θεότης
ἐκ φώτων τριῶν ἔλαμπεν ἐν φῶς ἀκτινοβόλον.

Ταπεινοὺς ἔχει λειτουργοὺς τὴν φύσιν καὶ τὰ ὄντα,
τὴν τύχην, καὶ τὴν κίνησιν, καὶ τὸν αὐτὴν μετρῶντα.

57

Τὴν ὑπὲρ κόνιν ἐλαφρὰν, καπνοῦ ἀσταθεστέραν
 τὴν δόξαν τὴν ἐπίγειον, τὰ σκῆπτρα, τὸ χρυσίον,
 τὴν ἀπληστίαν παρ' οὐδὲν τιθεὶς τὴν ἡμετέραν
 διασκορπίζει, χορηγεῖ αὐτὸς ἐξ οὐρανίων.
 Χλαμύδα περιβάλλεται τὴν λάμπουσαν ἡμέραν,
 ὥστε ἡ θεὰ του θαμβοῖ τὰς ὄψεις τῶν ἁγίων.
 Περιπετῶσι πέριξ του χορεῖται ἀθανάτων
 εἰς ἄνισα συμπλέγματα ἐν ἴσῃ τῇ χαρᾷ των.

58

Μακάρων αἴρονται ψαλμοὶ, καὶ εἰς τὴν λαλιάν των
 ἄσμα χαρᾶς ἀντιλαλεῖ τῶν οὐρανίων θόλων.
 Τότε καλεῖ τὸν Μιχαήλ, ὃς θώρακ' ἀδαμάντων
 καὶ πανοπλίαν πάγχρυσον φορεῖ ἀκτινοβόλον,
 καὶ ταῦτα λέγει πρὸς αὐτόν· «Δὲν βλέπεις ὅτι πάντων
 » ἡ γέεννα τὸν ἀσεβῆ στρατὸν τῶν διαβόλων
 » ὀπλίζει κατὰ τῶν ἐμῶν τῆς ἐκλογῆς ποιμνίων,
 » ὡς ἂν τὴν γῆν ἐκ τῶν νεκρῶν ἐκύκα θεμελίων;

59

» Ἐκεῖσε καταπτὰς, εἶπέ τῇ ἀσεβεῖ ἀγέλῃ
 » ν' ἀφήτῃ εἰς τοὺς μαχητὰς τὴν τῶν μαχῶν πορείαν,
 » καὶ οὐδ' εἰς τὸ βασίλειον τῶν ζώντων νὰ μὴ θέλῃ
 » οὐδ' εἰς τὴν λάμψιν τ' οὐρανοῦ νὰ φέρῃ ἀταξίαν.
 » Ἄς σπεύσ' εἰς τοῦ Ἀχέροντος τὰ σεισηπότα ἔλη,
 » ἀξίαν κατοικίαν τῆς, δικαίαν τιμωρίαν.
 » Ὅπου αἱ κολαζόμεναι ψυχαὶ, ἐκεῖ μεινάτω
 » εἰς τὰς ἀβύσσους. Βούλομαι αὐτὰ καὶ διατάττω.»

60

Ἐσίγησεν. Ὁ δ' ἀρχηγὸς στρατῶν τῶν ὑποπτέρων
μέχρι τοῦ θείου του ποδὸς μετ' εὐλαβείας κλίνει·
καὶ τὰς χρυσᾶς του πτέρυγας ἐν μέσῳ τῶν ἀέρων,
ταχύτερον καὶ τοῦ νοῦς κινούμενος ἐκτείνει.

Τὸ πῦρ διέρχεται, τὸ φῶς, τῶν μακαριωτέρων
τὴν ἔδραν, καὶ μετέπειτα τὴν πτῆσιν κατευθύνει
ἔπου ὁ στίλβων κρύσταλλος, διαπερῶν τὰς σφαίρας,
ἔσ' ἔχουσι κοσμήματα τοὺς τιμαλφεῖς ἀστέρας.

61

Τοὺς κύκλους, ὧν διάφορα τὸ σχῆμα καὶ ἡ φύσις,
ἔπου ὁ Κρόνος καὶ ὁ Ζεὺς, ἀριστερῶς του ἔχει.

Τοὺς μὴ ὑπέικοντας περᾶ ἀστέρας εἰς πλανήσεις,
διότι ἄνω δύναμις ἀγγέλων τοὺς συνέχει.

Ἐκ δὲ τοῦ ἰλαροῦ φωτός, οὗ δὲν ὑπάρχει δύσις,
κατέπτ' εἰς προσγαιότερα, ἔπου βροντᾶ καὶ βρέχει·
ἔπου ὁ κόσμος ἑαυτὸν νῦν φθείρει καὶ νῦν τρέφει,
ἀναγεννᾶ ἐν συμπλοκαῖς, κ' ἐν μάχαις καταστρέφει.

62

Διὰ τῶν ἀθανάτων του ἐσχόρπισε πτερύγων
τὴν φρίκην τὴν νυκτερινὴν, τὰ σκότη τὰ βαθέα.

Ἡ θεία λάμψις του χρυσοῖ τὴν νύκτα κατ' ὀλίγον,
ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἐφαίδρυνεν ἢ φωταυγῆς του θεά.

Ὁ ἥλιος μετὰ βροχὴν οὕτω τὰ νέφη θίγων,
βάφει αὐτῶν τὰ κράσπεδα εἰς χρώματα ὠραῖα.

Ὅμοίως καὶ τὸ αἶθριον ὑγρὸν ἀστὴρ διάπτων,
πίπτ' εἰς τὸν κόλπον τῆς μητρὸς, τῆς γῆς ἢ τῶν ὑδάτων.

63

Τὴν πτῆσιν δ' ὡς ἐπέρανε τὴν ἐπουράνιον του,
 ἔπου ἐξάπτων τοὺς ἐχθροὺς τὸ ἀσεβὲς ἦν σμῆνος,
 εἰς τοὺς ἀέρας, πεποιθὼς τῇ ῥώμῃ τῶν πτερῶν του,
 ἐστάθη, κ' ἔκραξε, κινῶν τὴν λόγχην του ἐκεῖνος·
 «Καὶ ὅμως σεῖς ἤξεύρετε ἐὰν τοῦ ἐριβρόντου
 »παμβασιλέως ὁ στρεπτός κτυπᾷ ἐπικινδύνως,
 »σεῖς, οἱ κ' εἰς ἄκρα βάσανα, καὶ εἰς περιφρονήσεις
 »κ' εἰς τὰς ἐσχάτας συμφορὰς ἀγέρωχοι ἐπίσης!

64

»Θ' ἀνοίξ' ἡ πύλη τῆς Σιών. Ὁ οὐρανὸς προστάττει.
 »Θὰ πέσωσι τὰ τείχη της, δοθέντος τοῦ σημείου.
 »Τί πρὸς τὴν τύχην μάχεσθε; Τί πώρωσις ἐσχάτη,
 »νὰ προκαλῆτε κεραυνοὺς ὀργῆς τῆς οὐρανόυ.
 »Ἀπέλθετε, κατόρατοι, εἰς τ' ἀνομά σας κράτη,
 »κράτη φρικτῶν τιμωριῶν, θανάτου αἰωνίου·
 »καὶ ὅταν εἰς τὰς φοβεράς εἰρκτάς σας καταβῆτε,
 »ἐκεῖ καὶ θριαμβεύετε, ἐκεῖ καὶ πολεμεῖτε.

65

»Ἐκεῖ φρυάττεσθε· ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἀμαρτῶντων
 »τῆς πονηρᾶς ἰσχύος σας ἀσκεῖτε ὅ,τι χειρὸν
 »ἐν μέσῳ τῶν ὀλολυγμῶν καὶ τῶν βρυγμῶν ὀδόντων,
 »συγκρούσεως ἀλύσεων καὶ κρότου τῶν σιδήρων.»
 Εἶπε, καὶ ὅσους ἔβλεπε βραδεῖς εἰς τὴν ὀδόν των,
 τοὺς ὤθει, δι' ἀκμῆς αὐτοὺς ἀφύκτου διαπεύρων.
 Ἐκεῖνοι δὲ, γογγύζοντες, ἀφῆκαν τοὺς ἀέρας,
 ἔπου τὸ φῶς τὸ πάγκαλον, καὶ τοὺς χρυσοῦς ἀστέρας.

66

Πρὸς τὰς ἀβύσσους ἔφυγον τὰ πνεύματα ὀργίλα,
καὶ μελετῶντα τοῖς κακοῖς βασάνους φρικτοτέρας.
Τὸν πόντον δὲν διέρχονται πτηνῶν τσοαῦτα φύλα,
ὅτ' ἐν ἀγέλαις ἵπτανται πρὸς χώρας θερμοτέρας,
οὐδ' εἰς τὴν γῆν στοιβάζονται ξηρὰ τσοαῦτα φύλλα,
ὁπότεν τὸ φθινόπωρον φέρη ψυχρὰς ἡμέρας.
Τῆς μισητῆς των ὄψεως ἀφ' ὅτου ἀπηλλάγη,
ἡ φύσις εἰς χαρμόσυνον ἐκ σκυθρωπῆς ἠλλάγη.

67

Πλὴν δὲν ἐσβέσθη ἐντελῶς ἡ τοῦ Ἀργάντου λύσσα,
οὐδὲ ἡ ἀκατάβλητος θρασύτης τῆς φρενός του,
ἂν κ' ἐν αὐτῇ ἡ Ἀληκτῶ τὸ πῦρ της δὲν ἐφύσα,
καὶ ἔπαυσ' αἰσθανόμενος τὸ κέντρον της ἐντός του.
Ὅπου τῶν Φράγκων μᾶλλον ἦν ἡ φάλαγξ πυκνωθεῖσα,
ἔπαλλε τὴν ῥομφαίαν του διὰ χειρὸς εὐρώστου.
Ἐθέριζεν ἰσχύοντας καὶ ἀσθενεῖς ἐξ ἴσου,
καὶ ἐπηρμένας κεφαλὰς καὶ ταπεινάς ἐξίσου.

68

Ἦν ἡ Χλωρίνδα οὐ μακρὰν, καὶ ἤδη κατασπεῖρει
μελῶν τὸ περίξ ἔδαφος, καὶ κολοβῶν πτωμάτων.
Τοῦ Βερλιγγέρου διαμπαῆ τὸ στῆθος διαπεῖρει,
μέχρι τῆς ἔδρας τῆς ζωῆς, τῶν σκοτεινῶν ἐγκάτων,
καὶ ὅτ' ἐκ τῆς καρδίας του τὸ ξίφος πάλιν σύρει,
καὶ ἡ ψυχὴ ἐξέρχεται μετὰ κρουνῶν αἱμάτων.
Εἰς τῆς τροφῆς τὴν δίοδον τρυπῶσα τὸν Ἀλβῖνον,
τὸ πρόσωπον διχοτομεῖ τοῦ Γάλλου μετ' ἐκεῖνον.

69

Τοῦ Γερνιέρου ἔρριψε τὴν χεῖρ' ἀποτεμοῦσα,
 τὴν χεῖρα ἣτις πρὸ μικροῦ εἶχεν αὐτὴν πληγώσει.
 Πίπτει ἐκείνη κατὰ γῆς τὴν μάχαιραν κρατοῦσα,
 καὶ ἔχνη σώζοντες ζωῆς οἱ δάκτυλοι σφριγῶσι.
 Τοιαύτη εἶν' ὄφρα, τοὺς κρίκους τῆς ζητοῦσα
 μετὰ τοῦ σώματος, ἐξ οὗ ἐκόπη, νὰ ἐνώσῃ.
 Ἄφεισα διακείμενον κακῶς αὐτὸν, ταχέως
 τὸ ξίφος τῆς κατέφερε κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως.

70

Ἡ μάχαιρα τὸν φάρυγκα διέτεμεν ἐν μέσῃ,
 διερχομένη μεταξὺ αὐχένος καὶ τραχήλου.
 Ἐστράφη περὶ ἑαυτὴν ἡ κεφαλὴ πρὶν πέσῃ,
 κ' ἐν ᾧ τὸ σῶμα ἔμενε, ἡ κόνις τὴν ἐσπίλου.
 Ὁ δὲ κορμὸς (θέας φρικτῆς!) ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει
 διετηρήθη, πρὶν ριφθῆ ἐν μέσῳ τοῦ ὀμίλου.
 Πλὴν ἤδ' ὑπὸ τοῦ χαλινοῦ ὡς δὲν ἐκυβερνᾶτο,
 ὁ ἵππος ἀπετίναξε σκιρτῶν καὶ τοῦτον κάτω.

71

Ἐν ᾧ ἀκαταμάχητος ἡ ἄτρομος ὀπλίτις
 τὰς φάλαγγας τῆς δύσεως κτυπᾷ καὶ καταβάλλει,
 ὑπερηφάνως κατ' αὐτῆς βαίν' ἡ Γυλδίππη, ἣτις
 μετ' ἴσης τοὺς Σαρακηνοὺς δυνάμει προσβάλλει.
 Ἦσαν τοῦ φύλου τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἡ αὐτὴ δριμύτης,
 ὅμοιον θάρρος ἔφλεγεν ἐν ταύτῃ κ' ἐν τῇ ἄλλῃ.
 Πλὴν ν' ἀλληλομαχήσωσιν ἡ τύχη δὲν ἀφῆκε,
 καὶ ἄλλοι ταῖς ἐπέκειντο ἀγῶνες, ἄλλαι νίκαι.

72

Κ' ἐκάστη μὲν τὸν ἵππον τῆς κατὰ τῆς ἄλλης φέρει,
 ἀλλ' ὅμως τὴν συνάντησιν τὸ πλῆθος δὲν ἀφήνει.
 Ὁ Γέλφος δ' ὁ μεγάλθυμος γυμνὸν τὸ ξίφος φέρει
 κατὰ Χλωρίνδας, κ' ἐπ' αὐτὴν τὸ τραῦμα διευθύνει.
 Εἰς τῶν ωραίων τῆς πλευρῶν τὴν ἔθιξε τὰ μέρη
 ὁ ἄγριός του σίδηρος ἀμίσσων· ἀλλ' ἐκείνη
 κεντᾶ σφοδρῶς, κ' ἡ μάχαιρα διὰ πληγῆς μεγάλης,
 ἐν μέσῳ τῆς μιᾶς πλευρᾶς διήλθε καὶ τῆς ἄλλης.

73

Ἄναδιπλοῖ τὸ κτύπημα ὁ Γέλφος, πλὴν ματαίως·
 διότι διερχόμενος ὁ ἐκ τῆς Παλαιστίνης
 Ὅσμίδας, τραῦμα ἔλαβεν ἀλλότριον τυχαίως,
 σχίσαν αὐτοῦ τὸ μέτωπον, κ' ἐκπνέει ἑξαπίνης.
 Περὶ τὸν Γέλφον δ' ἐνταυτῷ συνήχθησαν δρομαίως
 ὅσοι συνήθως εἶποντο ἐκείνῳ ἐν κινδύνοις.
 Κ' ἐτέρωθεν δ' ἡ συρροὴ τῶν μαχητῶν αὐξάνει,
 ὥστε ἡ μάχη μίγνυται, καὶ πάλιν ἐξεμάνη.

74

Ἄλλ' ἡ πορφυροπρόσωπος αὐγὴ ἐν τούτοις πᾶσι
 ἐπὶ τοῦ θεσπεσίου τῆς προέκυψεν ἐξώστου.
 Νὰ φύγη δ' εἶχεν ἐνταυτῷ ὁ Ἀργιλλὰν προφθάσει,
 εἰς τῶν μαχῶν τὴν σύγχυσιν ἐκ τῆς καθείρξεώς του.
 Τὰ πρῶτα δ' ὄπλα ἔσπευσεν, ὡς ἔτυχε, ν' ἀρπάσῃ,
 εἴτε καλὰ εἴτε κακὰ, καθὼς τὰ εὖρ' ἐμπρός του·
 καὶ εἰς τὴν μάχην ρίπτεται, νὰ κατακτήσῃ πάλιν,
 ἀνθ' ἧς ἀπώλεσε, τιμὴν κ' ἐπιτυχίαν ἄλλην.

75

Ὡς ἵππος ἐκ βασιλικῶν φυγῶν ἵπποστασίων
 ἐν αἷς κλειστός ἐτρέφετο εἰς δίαιταν πολέμων
 ἐλεύθερος εἰς τὰς ὁδοὺς ὄρμα' κ' εἰς τὸ πεδίον,
 ἔπου ἢ ῥύαξ ὀροσερός, ἢ λεῖον πολυθρέμμον·
 αἱ χαῖτ' ἐπὶ τῶν νώτων του κινοῦνται τῶν ἀνδρείων·
 τὴν γαύρην κεφαλὴν ὑψοῖ μετ' ὀφθαλμῶν ἐναίμων,
 πῦρ πνέει, διὰ τοῦ ποδὸς κτυπαὶ τὴν γῆν καὶ τρέμει,
 καὶ ὁ ἀήρ τῶν ἠχηρῶν χρεματισμῶν του γέμει·

76

Τιοιοῦτος καὶ ὁ Ἀργιλλάν· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἴσον
 εἶχον τὸ πῦρ· ἀγέρωχον τὸ μέτωπον προτάττει·
 κοῦφος πηδᾶ· ὁ ποῦς αὐτοῦ ταχὺς τὸ χῶμα πλήσσω
 οὐδ' εἰς τὴν ἄμμον ὄρατὸν τὸ ἶχνος του χαράττει.
 Ὡς ἄνθρωπος τὸ πᾶν τολμῶν, οὐδέποτε δὲ πτήσσω,
 φωνάζει, ὡς προσήγγισεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς κατὰ τι·
 «ὦ φαῦλα σκύβαλα τῆς γῆς, ὦ Ἀραβες χυδαῖοι
 »κ' εὐήθεις, τί θρασύτητα τосαύτην σᾶς ἐμπνέει;

77

»Ὡς ἔχθη σεῖς δὲν στέργετε τὸ κράνος καὶ τὸ σάκος·
 »δὲν φέρουσι τὰ νῶτά σας, τὸ στῆθος πανοπλίαν.
 »Δειλοὶ, τὸ σῶμα κρύπτετε ἡμίγυμνον εἰς ῥάκος,
 »σκιαμαχεῖτε, κ' εἰς φυγὴν ζητεῖτε σωτηρίαν.
 »Ἐπιχειρεῖτ' ἐν τῇ νυκτὶ, κ' ἐργάζεσθε παγκάκως,
 »καὶ σύμμαχόν σας ἔχετε καὶ σκέπην τὴν σκοτίαν.
 »Ἐκλείπ' ἢ βοηθός σας νύξ· τὴν διεδέχθ' ἡμέρα.
 »Ἦδὴ ἀγὼν ἐπίκειται, ἀνδρὶ' ἀληθεστέρα.»

78

Ὡς εἶπε, καὶ τὴν μάχαιραν καταγαγὼν συντόνως,
κατ' Ἀλγαζέλ, τῷ ἔκοψε τὴν στήλην τοῦ τραχήλου·
ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόκρισιν τῷ ἔκοψε συγχρόνως,
πρὸς ἣν ὅτ' ἦτον ἕτομον τὸ χεῖλος τοῦ ἐδήλου.
Ἐπὶ τὸ φῶς του ἔρριψε φρίκης ἀχλὺν ὁ φόνος,
καὶ τοῦ θανάτου παγετὸς τὰ μέλη του ἐξύλου.
Πίπτει, καὶ οἱ κινούμενοι σπασμωδικῶς ὀδόντες
τὴν γῆν ἣν ἀποστρέφεται δαγκάνουσι λυσσῶντες.

79

Καὶ διαφόρως ἔπειτα κτυπᾷ τὸν Σαλαδῖνον,
φονεύει τὸν Μουλεασσέμ, τὸν Ἀγρικάλτην σφάζει,
καὶ εἶτα τὸν Ἀλδιαζίλ, εἰς τὸ πλευρὸν ἐκείνων
διὰ μιᾶς τοῦ ξίφους του καταφορᾶς διχάζει·
καὶ εἰς τὸ στήθος μετ' αὐτὸν τρυπῶν τὸν Ἀργαδῖνον,
καὶ διὰ λόγων δηκτικῶν προσέτι τὸν χλευάζει.
Ὁ δὲ, βαρεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψῶν, πρὶν ἀποθάνῃ,
τὸν λόγον εἰς ἀπόκρισιν τοῦ προπετοῦς λαμβάνει·

80

«Μακρὰν δὲν θέλεις εὐφρανθῆ οὐδὲ μεγαλαυχῆσει
»ἐπὶ τῷ φόνῳ τῷ ἐμῷ, σὺ ὅστις καὶ ἂν εἶσαι.
»Ἰσχυροτέρα χεὶρ τῆς σῆς θέλει καὶ σὲ θερίσει,
»καὶ ἐπὶ σὲ θὰ ἔλθωσι ταχέως τύχαι ἴσαι.»
Ὁ δὲ καγχάζων ἔκραξε· «Τῷ οὐρανῷ μελήσει
»ἡ τύχη μου. Σὺ δὲ θανὼν ἐνταῦθα θενὰ κεῖσαι
»βορὰ ὀρνέων καὶ κυνῶν.» Κτυπῶν δ' αὐτὸν ἀγρίως,
τὸ ξίφος τῷ ἀπέσπασε καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοίως.

81

Εἰς τὰ συχνὰ τῶν τοξοτῶν καὶ λογχοφόρων πλήθη
σουλτανικὸς ἀκόλουθος ὑπῆρχε νεανίας.

Εἰσέτ' ἢ γνάθος ἢ καλὴ τὸν χνοῦν δὲν ἐνεδύθη,
τὸ ἄνθος τὸ ἔαρινόν τῆς πρώτης ἡλικίας.

Ὡς μαργαρίτ' ἐφαίνοντο ἢ ὡς ρουβίνων λίθοι
ὅταν ἐκάλυπτεν ἰδρῶς τὰς παρειὰς τὰς λείας.

Ἦν εὐχάρις ἢ κονιστὴ ἀτημελῆς του κόμη,
κ' ἢ ὄψις του ἐν τῇ ὀργῇ ἦν γλυκυτέρ' ἀκόμη.

82

Τὸν ἵππον εἶχε πάλλευκον· σπανίως, εἰς τὰ ὄρη
τ' Ἀπέννινα, στίλβει λευκὴ τοσοῦτον ἢ χιῶν των·
ὁ ποῦς του τὴν ταχύτητα οὐδόλως ὑπεχώρει
εἰς ἀστραπάς· τὸ βῆμά του ἦν ἐλαφρότερόν των.

Κυρτὴν βραχεῖαν μάχαιραν εἰς τὴν ὀσφὺν ἐφόρει,
κ' εἰς τὴν παλάμην ἔπαλλε μικρὸν ζυγίζων κόντον.

Ἦ θήκη δ' ἦν τοῦ ξίφους του χειρῶν ἀπειροκάλων
ἔργον, πορφύρας καὶ χρυσοῦ, πολυτελῆς δὲ μάλλον.

83

Ἐν ᾧ δ' ὁ παῖς τερπόμενος πρὸς ἅ ἐκθύμως πράττει,
δόξης νεανικεύματα, ἀρτιφουῖς ἀνδρίας,
κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ φερόμενος τὰ τάγματα ταράττει,
οὐδὲ κωλύει τις αὐτὸν δι' ὑπερόχου βίας,
κρυφίως τὰς παντοίας του καμπὰς παραφυλάττει
ὁ Ἀργιλλάν· τὸ δόρυ του τινάσσων ἀπ' εὐθείας,
τὸν ἵππον ρίπτ' ἡμιθανῆ. Πρὶν δ' ἐγερθῆ ὁ νέος,
ὄρμα ξιφῆρης, κ' ἐπ' αὐτὸν ἐπέρχεται ταχέως.

84

Κ' ἐκεῖ, καθικετεύοντος τοῦ ἀγλαοῦ προσώπου,
οὐδ' ἄλλα ὅπλα ἔχοντος ἐκτὸς τῶν τοῦ ἐλέους,
σκληρὰν τὴν χεῖρα ἔτεινε μετ' ἀμειλίχτου τρόπου,
τοὺς χαρακτῆρας ἀπειλῶν νὰ σχίσῃ τοὺς ὠραίους.
Ἄλλὰ φιλανθρωπότερον τὸ ξίφος τοῦ ἀνθρώπου,
ὠλίσθησε, κ' ἐπήγαγε τοὺς κτύπους ἀβεβαίους.
Τί τ' ὄφελος! τοῦ Τραύματος σφαλέντος τοῦ προτέρου,
προτείνων τὴν σκληρὰν αἰχμὴν ἐπέπεσ' ἐκ δευτέρου.

85

Ὁ Σολιμάν δ', ὃν ν' ἀσχολῆ συνέπεσεν ἐκεῖ που
ὁ Γοδεφρεῖδος οὐ μακρὰν διὰ χειρὸς εὐρώστου,
ἀφείς τὴν μάχην, ἔστρεψε τοὺς χαλινούς τοῦ ἵππου,
ὡς εἶδε πῶς ἐκτίθεται ὁ φίλος ὀπαδός του.
Τὰς τάξεις σχίζων, ἔφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν περίπου,
ἐκδικητῆς του, μάλιστα, ἀλλ' ὄχι βοηθός του.
Διότι βλέπει πίπτοντα τὸν προσφιλῆ Λεσβῖνον
ὡς πάγκαλον, ὦ θλίψεως! ἐκριζωθέντα κρῖνον.

86

Οἱ ὀφθαλμοὶ του κλείονται καὶ δύουσιν ὠραῖοι,
καὶ εἰς τὸ στῆθος εὐπρεπῶς ἡ κεφαλὴ του κλίνει.
Τὸν ἐπιχρῖει ἐλαφρὰ ὠχρότης, καὶ ἐμπνέει
τοσοῦτον οἶκτον ἡ στιγμὴ ὅταν τὸ φῶς του σβύνει,
ὥστ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀργῆς ὁ Μουσουλμάνος κλαίει,
καὶ ἡ καρδιά λύεται, ἡ πρῶην μαρμαρίνη.
Σὺ κλαίεις, σὺ, ὦ Σολιμάν! Ἄλλ' ἀδακρύτως εἶδες
νὰ πέσῃσιν καὶ θρόνος σου καὶ μέλλοντος ἐλπίδες.

87

Τὸ αἷμα ὅμως τοῦ παιδὸς ὡς εἶδε νὰ σταλάζῃ
ἀπὸ τοῦ ξίφους τοῦ σκληροῦ, κ' ἔτι θερμὸν ν' ἀχνίζῃ,
σιγαῖ ὁ οἶκτος, καὶ ὀργὴ ἐντὸς του ἀναβράζει,
καὶ παύ' εἰς τὴν καρδίαν του τὸ δάκρυ ν' ἀναβλύζῃ.
Ἐπὶ τὸν Ἀργιλλὰν ὀρμῶν, τὴν μάχαιραν ἀρπάζει,
καὶ τὴν ἀσπίδα, κ' ἔπειτα τὸ κράνος του χωρίζει,
τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν· κ' ἡ φοβερὰ πληγὴ του
εἰν' ἀνταξία τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ τοῦ ἀκοιμήτου.

88

Οὐδ' εἰς αὐτὰ δὲ ἀρκεσθεῖς, καὶ τὸ νεκρὸν του στῆθος,
καταπεσόντος εἰς τὴν γῆν, ἀκόρεστος σπαράσσει.
Τοιοῦτος κύων μολοσσὸς, ὃν ἂν προσβάλλῃ λίθος,
μετὰ μανίας στρέφεται τὸν λίθον νὰ δαγκάσῃ.
Τίς πόνος πλήττει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπαραμύθως,
ὥστ' ἐπ' ἀψύχου χώματος ζητεῖ νὰ τὸν χορτάσῃ!
Ὁ δ' εἰς τοὺς Φράγκους τὴν ἀρχὴν ἀσκῶν τὴν ὑπερτάτην
δὲν σπαταλᾷ τὰ τραύματα καὶ τὸν θυμὸν εἰς μάτην.

89

Ἵπῆρχον Τοῦρκοι χίλιοι ἐκεῖ θωρακοφόροι·
εἶχον τὰ κράνη σιδηρᾶ, ἀσπίδας εἰς τὰς χεῖρας.
Οὐδεὶς ἀγὼν τὸ σῶμά των νὰ καταβάλλ' ἠμπόρει·
θρασεῖς τὸ πνεῦμα, ἐγκρατεῖς παντοίας ἦταν πείρας.
Εἰς τοῦ Σουλτάνου τοὺς στρατοὺς πρὶν ἔφερον τὸ δόρυ,
καὶ πάλιν ἠκολούθησαν τὰς πλάνητάς του μοίρας.
Φυγάδα τὸν συνώδευσαν διὰ τῆς Ἀραβίας,
καὶ τῷ παρέμειναν πιστοὶ καὶ εἰς τὰς δυσπραγίας.

90

Ἐν τάξεσιν ἀνθίστανται πυκναῖς αὐτῶν τὰ πλήθη.
 Ὁ Γοδεφρείδος κατ' αὐτῶν ὄρμα, καὶ τοῦ Κορκούττου
 κόπτει τὸ πρόσωπον, κτυπᾷ εἰς τοῦ Ῥοστὲμ τὰ στήθη,
 καὶ ἀποκόπτει τῷ Σελίμ τὴν κάραν τοῦ λαιμοῦ του.
 Ὁ δὲ Ῥοξένος ἐνταυτῷ τῶν δύο ἐστερήθη,
 τοῦ δεξιοῦ βραχίονος καὶ τοῦ ἀριστεροῦ του.
 Οὐ μόνους δὲ τὸ ξίφος του ἐκείνους καταβάλλει.
 Καὶ ἄλλοι πίπτουσι νεκροὶ καὶ τραυματῖαι ἄλλοι.

91

Ἐν ᾧ δὲ οὕτω κατ' αὐτῶν τὰ ὄπλα διευθύνει,
 ἢ ἀποκρούων φονικὰς πληγὰς ἢ διανέμων,
 κ' εἴν' ἢ ἐλπίς ἀμφίβροπος, καὶ πρὸς αὐτοὺς δὲν κλίνει.
 ἢ πρὸς ἐκείνους τῶν μαχῶν τὴν πλάστιγκα ὁ δαίμων,
 ὁ Βουλλίων κονιορτοῦ νεφέλην διακρίνει
 ἐπερχομένην, κεραυνοὺς χωνεύουσιν πολέμων.
 Ἐκ τῆς νεφέλης δ' ἀστραπὴ ὄπλων πολλῶν ἐρράγη,
 καὶ τῶν ἀπίστων ὁ στρατὸς τὰ εἶδε κ' ἐξεπλάγη.

92

Ἦσαν πεντήκοντα ἰππεῖς, τὸ τοῦ Σταυροῦ σημεῖον
 ἐπὶ σημαίας φέροντες πορφύρας καὶ ἀργύρου.
 Χίλι' ἂν εἶχον στόματα μετὰ γλωσσῶν χιλίων,
 ἂν εἶχον σιδηρᾶν φωνὴν καὶ πνεύμονας σιδήρου,
 θὰ ἠδυνάτουν νὰ εἰπῶ τὸ πλῆθος τῶν σφαγίων
 δι' ὧν ἢ φάλαγξ ἢ φρικτὴ τὸ ἔδαφος ἐπλήρου.
 Πίπτ' ὑπ' αὐτῆς τὴν μάχαιραν ὁ Ἄραψ ὅστις τρέμει,
 πίπτει ὁ Τοῦρκος, ὃς πεσὼν ἀκόμη ἐπολέμει.

93

Τρόμος καὶ φρίκη πανταχοῦ, σκληρότης, ἀσπλαγχνία
καὶ πένθος περιάγεται, καὶ διὰ τῶν ταγμάτων
θερίζει ὑπὸ σχήματα ὁ θάνατος παντοῖα,
καὶ λίμνη βαθυκύματος ἐκτείνεται αἱμάτων.
Ἐν τούτοις δὲ μετ' ὀπαδῶν κατέβ' εἰς τὰ πεδία
ὁ Βασιλεὺς, ὡς οἰωνοὺς ἐκ τῶν εὐτυχεστάτων
κομίζων, κ' ἔξω τῶν πυλῶν ἐξ ὕψους ἐθεώρει
τὴν μάχην, ὡς ἀμφίβολος καὶ ἄστατος προὔχῳρει.

94

Πλὴν βλέπων νὰ ὑποχωρῇ τὴν πρώτην στρατιάν του
καὶ τὴν μεγαλητέραν του, ἐπιστροφὴν κηρύσσει.
Παρὰ Χλωρίνδας πρὸ παντὸς καὶ παρὰ τοῦ Ἀργάντου
τὴν ἀπαιτεῖ, καὶ προσπαθεῖ παντοίως νὰ τοὺς πείσῃ.
Τὸ σκληρὸν ζεῦγος ἀπειθεῖ πρὸς τὴν προσπάθειάν του,
αἰμοχαρὲς, παράφορον, καὶ πνέον τυφλὰ μίσῃ.
Τέλος ἐπέισθησαν· ἀλλὰ τοὺς φεύγοντας συνῆγον,
κ' ἐχώρουν βάδην, τὴν φυγὴν ῥυθμίζοντες ὀλίγον.

95

Πλὴν τίς τὰ πλήθη χαλινοῖ, τὸν φόβον δε ἐνσκήψῃ
εἰς χαῦνον ὄχλον; Εἰς φυγὴν ἐτράπησαν τελείαν.
Ὁ μὲν τὸ σάκος του, ὁ δὲ τὸ ξίφος του νὰ ρίψῃ
σπεύδει. Τὸ ὄπλον ἐνοχλεῖ, δὲν δίδει σωτηρίαν.
Ἐπάρχει πρὸ τῆς πόλεως κοιλάς· τραχέα ὕψη
πρὸς δύσιν ἔχει, καὶ πρηνὴς χωρεῖ πρὸς μεσημβρίαν.
Ἐνταῦθα καταφεύγουσι, κ' ἐντεῦθεν ἀνακύπτει
πυκνὴ ὀμίχλη κόνιος, καὶ τὰς ἐπάλλξεις κρύπτει.

96

Ἐν ᾧ αὐτοὶ κατήρχοντο τὸ προκλινὲς χωρίον,
 ἐγκείμεν' οἱ Χριστιανοὶ πολὺν ἐπήγον φόνον.
 Ἄλλ' ὅτε πρὸς τὰ ὑψηλὰ προὔχώρησαν, πλησίον
 τοῦ θρόνου τοῦ τυράννου των, τῶν πρώτων προμαχῶνων
 ὁ Γέλφος δὲν ἠθέλησεν εἰς στενωποὺς εἰσδύων,
 ἀνίσων καὶ κινδυνωδῶν νὰ πειραθῇ ἀγώνων,
 ἐστάθη, καὶ ὁ Βασιλεὺς συσσωματοῖ ἐν τάχει
 τὰ λείψαν' ἃ διέσπειρεν ἀποτυχοῦσα μάχη.

97

Πᾶν δ' ἔπραξεν ὁ Σολιμὰν ὅ,τ' ἦτον δεδομένον
 εἰς ἀνθρωπίνην δύναμιν· δὲν δύναταί τι πλέον.
 Τὸν βρέχει αἷμα καὶ ἰδρῶς. Τὸ στήθος του ἀσθμαῖνον
 κτυπᾷ, καὶ πνίγεται φουσῶν, βαρέως ἀναπνέων.
 Ἦν ὁ βραχίων ἀδρανῆς εἰς τὴν ἀσπίδα μένων,
 κ' ἡ δεξιὰ δὲν ἔφερε πληγὰς ἀνδρείας πλέον.
 Δὲν κόπτει, ὀλισθαίνουσα, ἀμβλεῖα κατεστάθη
 αὐτοῦ ἢ σπάθη, κ' ἔπαυσε νὰ εἶναι πλέον σπάθη.

98

Ἐαυτὸν οὕτως αἰσθανθεὶς, ἐσκέφθη ἀμφιρρέπων,
 διάνδιχα τοὺς λογισμοὺς μερίζων τῆς φρενός του,
 ἂν ἔπρεπε νὰ φονευθῇ, μὴ ἄλλοις ἐπιτρέπων
 τὸ ἐνδοξὸν κατόρθωμα τῆς θανατώσεώς του·
 ἢ ἐπιζῶν τοῖς φίλοις του ἂν μᾶλλον ἦτον πρέπον,
 νὰ μεριμνήσ' ὑπὲρ ζωῆς κ' ἐξασφαλίσεώς του·
 «Ἐστω λοιπὸν, ἀνέκραξεν. Ἡ μοῖρ' ἄς κατισχύσῃ·
 »εἰς τὴν φυγὴν μου τὴν κακὴν τὸ τρόπαιον ἄς στήσῃ.

» Εἰς τὸν ἐχθρὸν τὰ νῶτά μου ἄς τρέψω, κ' εἰς τὴν φήμην
» ἄς μὲ χλευάσῃ τῆς φυγῆς τὸν πλάνητα, τὸν μόνον.
» Ἄρκεϊ καὶ πάλιν ἔνοπλος νὰ ἔλθω καθὼς ἤμην,
» καὶ νὰ κλονίσω τὸν σαθρὸν ἀστήρικτὸν τῶν θρόνων.
» Καθὼς τῶν ἐγκλημάτων τῶν τὴν αἰωνίαν μνήμην
» διατηρῶ, τὸ μῖσός μου θὰ ζήσῃ δι' αἰώνων.
» Ὅ' ἀναγεννώμαι ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν φαύλων ξένων,
» κόνις, τοῦ τάφου ἔρμαιον, πλὴν πνεῦμα ὠργισμένον.»

ΡΑΨΩΔΙΑ ΔΕΚΑΤΗ

1

Ὡς εἶπε, καὶ ἀπήντησεν, ὡς ἔτρεχ' ἐπ' ἀδείας
ἵππον πολεμιστήριον χωρὶς τοῦ ἀναβάτου.
Ἄμα τὸν εἶδε, ρίπτεται εἰς τὰς λυτὰς ἡνίας,
κ' ἐπιπηδᾷ, εἰ καὶ βαρὺς τὰ μέλη ἐκ καμάτου.
Τὸ κράνος του, τὸ νεῦον πρὶν φρικτὸν εἰς ἐκστρατείας,
ἀπώλεσε τὸν λόφον του, τὸ μέγα κόσμημά του.
Εἰς ῥάκη ἀποκρέμαται ἢ εὐπρεπῆς ἐσθῆς του,
καὶ οὐ τι σώζει τῆς πομπῆς τῆς πρὶν βασιλικῆς του.

2

Ὡς λύκος ἐκ παρεμβολῆς ἐκδιωχθεὶς προβάτων
φεύγει, δειλῶς κρυπτόμενος, τὴν μάνδραν ἣν ἠπείλει,
ἔάν δὲ καὶ ἀνάπλεως ἀρτισφαγῶν κρεάτων
ἢ ἀδηφάγος του γαστήρ οἰδαίνηται ἢ κοίλη,
ἔμως τὴν γλῶσσάν του κρεμᾷ, ἀκόρεστον αἱμάτων,
καὶ ἀπολείχει δι' αὐτῆς τ' ἀκάθαρτά του χεῖλη,
τοιούτος ὁ Ὄθωμανὸς κατέλιπε τὴν πάλην
εἰς θερμὸν αἶμα μεθυσθεὶς, καὶ αἶμα θέλων πάλιν.

3

Τοιαύτη δ' ἦν ἡ τύχη του, ὥστ' ἂν καὶ τοὺς ἀέρας
 ἐσκότιζον ὑπὲρ αὐτὸν συρίζοντα τὰ βέλη,
 αὐτὰ, τσαύτας μετ' αὐτῶν καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας,
 τόσας θανάτου μηχανὰς ἀπέφυγεν ἐν τέλει,
 καὶ μόνος, ἄγνωστος αὐτὸς, εἰς τὰς ἀγνωστοτέρας
 κ' ἔρημοτέρας τῶν ὁδῶν νὰ διαβαίνη θέλει.
 Ὡς βαίνει δέ, καθ' ἑαυτὸν σταθμίζει τὸ πρακτέον,
 καὶ λογισμῶν κυμαίνεται ἐν μέσῳ ἀβεβαίων.

4

Τέλος ν' ἀπέλθ' ἠθέλησεν ἐκεῖ ὅπου συλλέγει
 ὁ τῆς Αἰγύπτου Βασιλεὺς τὸν ἰσχυρὸν στρατὸν του.
 Εἰς τούτου θέλει νὰ ταχθῇ τὰς φάλαγκας, καὶ λέγει
 τὴν τύχην νὰ συμμερισθῇ τῶν συστρατιωτῶν του.
 Ὡς δ' ἀπεφάσισε, νυκτὸς δὲν τὸν ἐδέχθη στέγη
 οὐδὲ κατάλυμα· χωρεῖ εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπὸν του.
 Βαδίζει ἄνευ ὁδηγοῦ· γνωρίζει τὰς διόδους,
 καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Γάζας τῆς ἀμμώδους.

5

Ὁ κόπος μὲν τὸ σῶμά του πιέζει καὶ βαρύνει,
 κ' αἰσθάνεται τὰς ἀλγεινὰς πληγὰς ἀλγεινοτέρας,
 ἀλλ' οὐδὲ ἀναπαύεται οὐδὲ τὰ ὅπλ' ἀφήνει,
 κ' ἐργάζεται ἀγωνιῶν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.
 Ὅταν δ' ἡ νύξ τὸν πέπλον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτείνῃ,
 τὸ πᾶν συγχέουσα ἐντὸς μελαίνης ἀτμοσφαίρας,
 ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβάς τὰ τραύματά του λύει,
 καὶ φοίνικας, ὡς δύναται, ἐκ δένδρου ἀποσειεί.

6

Κ' ἐκ τοῦ καρποῦ ἀποτραφεῖς, τὰ ἐναγώνιά του
 πλευρὰ εἰς ἔδαφος γυμνὸν ἀπλοῖ, ν' ἀναπαυθῶσι·
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος του τιθεῖς τῆς χαλκηλάτου
 τὴν κεκμηκυῖαν κεφαλὴν, τοῖς λογισμοῖς νὰ δώσῃ
 θέλει ἀνάπαυσιν· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τραύματά του
 ἢ ἀλγηδῶν ἐνίοτε αὐξάνει, κ' εἶναι τόση,
 ὥστε δεινῶς τὸν τυραννεῖ· πρὸς δὲ κ' εἰς τὴν καρδίαν
 πιέζουσαν αἰσθάνεται ὀργὴν καὶ ἀθυμίαν.

7

Ὅταν δ' ἐν μέσῃ τῇ νυκτὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ πλήθη
 ἐρρίπτοντο εἰς παντελοῦς ναρκώσεως ἀγκάλην,
 ὑπὸ τοῦ κόπου νικηθεῖς, παρέδιδε τῇ λήθῃ
 κ' ἐκεῖνος τὰς φροντίδας του, τὴν ψυχικὴν του πάλην·
 μόλις τὸ φλέγον βλέφαρον, καὶ μόλις παρεμύθει
 τὸ σῶμα εἰς ἀνήσυχον, βραχεῖαν ὕπνου ζάλην.
 Ἄλλ' ἅμα τὸν κατέλαβεν ἡ νάρκη κεκμηκότα,
 τοιαῦτα λέγουσα φωνὴ τῷ ἔκρουσε τὰ ὦτα·

8

«ὦ Σολιμάν, ὦ Σολιμάν, ἡσύχως ἤδη κεῖσαι
 »κοιμώμενος! Ἐγέρθητι, καὶ ἄλλοτε κοιμήσου.
 »Τῆς γῆς ἧς ἐβασίλευες δεδιωγμένος εἶσαι,
 »καὶ ὑπ' ἀλλότριον ζυγὸν δουλεύει ἡ πατρίς σου.
 »Εἰς ταύτην κατακείμενος τὴν γῆν δὲν ἐνθυμεῖσαι
 »ὅτι ἀκήδευτ' εἰς αὐτὴν εἰσὶν οἱ σύντροφοί σου;
 »Ἐν ᾧ εἰσὶν ἀρτίτυπα τοῦ αἵσχους σου τὰ ἴχνη,
 »νωθρὸς προσμένεις τῆς νυκτὸς νὰ σβύσωσιν οἱ λύχνοι;»

9

Ὁ Σολιμάν ἐξύπνησε. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγείρας,
 ἐμπρός του βλέπει γέροντα ἐπίσημον τὸ σχῆμα.
 ῥάβδον κυρτὴν ὁ ἄνθρωπος βαστάζων εἰς τὰς χεῖρας,
 ὠδήγει τὸ πρεσβυτικὸν σφαλλόμενόν του βῆμα·
 «Τίς εἶσαι, φαῦλον φάντασμα; Τί τὸ κακόν σου γῆρας
 »τοὺς ὁδοιπόρους ἐνοχλεῖ; (ὁ Τοῦρκος ἐπετίμα.)
 »Τί τοὺς καμόντας ἐξυπνᾷς; καὶ διὰ σέ τί εἶναι
 »ἢ ἡ ἐμὴ ἐκδίκησις, ἢ αἱ ἐμαὶ αἰσχύναι;»

10

«Ἐγὼ τίς εἶμαι; Εἰς ἐμέ, ἀπήντησεν ὁ γέρον,
 »διόλου ἴσως ἄγνωστος δὲν εἶναι ὁ σκοπός σου.
 »Καὶ ὡς τις ἔχων ὑπὲρ σοῦ πολὺ ἐνδιαφέρον,
 »καὶ πλεῖον ἢ ὅ,τι φρονεῖς, παρίσταμαι ἐμπρός σου.
 »Μὴ σέ λυπῆ ὁ λόγος μου. Τὴν φρένα σου ἐξαίρων,
 »εἰν' ὁ τραχὺς μου ἔλεγχος ἀκόνη τῆς φρενός σου.
 »Μὴ, ὦ γενναῖε, θυμωθῆς δι' ὅσα σ' ἐπιπλήττω.
 »ὑπὸ τὸ κέντρον μου ἡ σὴ ἀνδρία ἐγερθήτω.

11

»Πρὸς τί ματαίως ἔστρεψες τὸ βῆμα τοῦ ποδός σου
 »ἔπου μονάρχης κραταιὸς εἰς Αἴγυπτον ἀνάσσει;
 »Ἐπίπονος καὶ δυσχερὴς θὰ εἶναι ἡ ὁδός σου,
 »θὰ εἶναι δὲ ἀνωφελής, προβλέπω, ἐπὶ πᾶσι.
 »Διότι, μάθε, καὶ χωρὶς τῆς ἀπελεύσεώς σου,
 »τὸ σῶμα τὸ Σαρακηνὸν θὰ κινηθῆ, θὰ φθάσῃ.
 »Δὲν εἰν' ἐκεῖνο στάδιον εἰς ὃ ἐπιδεικνύων
 »τὴν ἀρετὴν σου, νὰ ριφθῆς κατὰ τῶν πολεμίων.

12

» Ἄλλ' εἰς ἐμὲ πιστεύθητι, καὶ εἰς τὰς ὀχυρώσεις
 » αὐτάς, αἷς περικάθηνται τὰ ὄπλα τῶν Λατίνων,
 » ἐν πλήρει σοὶ ὑπόσχομαι φωτὶ νὰ κατορθώσης
 » νὰ εἰσχωρήσης, καὶ χωρὶς ἧ μάχης, ἧ κινδύνων.
 » Ἐκεῖ πρὸς ὄπλα ἔριζε καὶ μάχου πρὸς κακώσεις,
 » καὶ δόξης δρέπων στέφανα, καὶ τὴν ψυχὴν ἠδύνων.
 » Ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως ἐκεῖ κλειστὸς ἐγκρύπτου,
 » ὡς ὁ ἐπίκουρος στρατὸς νὰ φθάσῃ τῆς Αἰγύπτου.»

13

Ἐν ᾧ ἀκόμη ἔλεγε, τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου
 καὶ τὴν φωνὴν του ὁ τραχὺς Ὀθωμανὸς θαυμάζει,
 καὶ ἀπὸ τῆς ἀγρίας του ψυχῆς καὶ τοῦ προσώπου
 τὸν τύπον ἀποδύεται, καὶ τὸν θυμὸν εὐνάζει.
 « Πάτερ, νὰ ἔλθω μετὰ σοῦ δι' οἴου θέλεις τόπου
 » εἴμ' ἔτοιμος· ὁδήγει με· σ' ἀκολουθῶ, φωνάζει.
 » Δὸς οἶας θέλεις συμβουλὰς· θεν' ἀγαπήσω μόνας
 » ἐκείνας, ὅσαι φέρουσι κινδύνους καὶ ἀγῶνας.»

14

Τοὺς λόγους τούτους ἐπαινεῖ ὁ ἄλλος. Ἄλλὰ πνέει
 ἡ αὔρα, καὶ τὰ τραύματα τὸ ψῦχος παροξύνει.
 Τότ' ἐκ φιάλης τι ρευστὸν ὁ γέρον ἐπιχέει,
 καὶ τὴν ῥοὴν τοῦ αἵματος καὶ τὰς πληγὰς πρᾶνυει.
 Ἐν τούτοις τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ πλόκαμ' οἱ ὠραῖοι
 ἐφάνησαν, καὶ τῆς Αὐγῆς ἡ ὄψις ἡ ῥοδίνη.
 « Οἱ δρόμ' ἰδοὺ φωτίζονται, τῷ λέγει, ἀλλὰ βαῖνε.
 » Τῶν ἔργων ἤδη ἄρχονται αἱ ὦρ' αἱ τεταγμένα.»

15

Εἰς δίφρον τότε ἐκάθησαν προσμένοντα πλησίον,
 ὁ γέρων, καὶ ὁ εὐγενῆς ὀπλίτης τῆς Νικαίας.
 Ἄμέσως δὲ, δραττόμενος ὁ πρῶτος τῶν ἡνίων,
 τοὺς δύο ἵππους ὠδηγεῖ διὰ χειρὸς βεβαίως.
 Διάττουσι δὲ μεθ' ὀρμῆς τοιαύτης τὸ πεδῖον,
 ὥστε οὐδ' ἔχνος τῶν τροχῶν ἀφήνους' εἰς τὰς γαίας.
 Σταλάζ' ἰδρῶς ἐκ τῶν πλευρῶν τῶν ἵππων ἀσθμαινόντων·
 φυσῶσι, καὶ λευκαίνουσιν ἀφροὶ τὸν χαλινόν των·

16

Θαύματα τώρα θὰ εἰπῶ. Εἰς νέφος συμπυκνοῦται
 ὁ ἀήρ πέριξ, κ' ἑαυτὸν εἰς πάγιον συστέλλει.
 Ὁ μέγας δίφρος ὑπ' αὐτοῦ ὀλόκληρος κυκλοῦται,
 καὶ γίνονται ἀόρατοι αὐτὸς καὶ ἡ νεφέλη.
 Ἄλλ' αὕτη εἶναι στερεὰ, καὶ δὲν τὴν σχίζει οὔτε
 ὁ λίθος ὃν κατὰ τειχῶν ὁ καταπέλτης στέλλει.
 Τὸ νέφος ὅμως βλέπουσιν οἱ ἐν τῷ κοίλῳ νέφει,
 καὶ δι' αὐτοῦ τὸν οὐρανὸν, ὃς ἄνωθεν τοὺς στέφει.

17

Ὁ Σολιμὰν ἐκπλήττεται, καὶ τὰς ὀφρυς συσπάσας,
 ρικνοῦται, καὶ τὸ βλέμμα του ἀκίνητον στηρίζει.
 Τὸν δίφρον βλέπων νὰ πηδᾷ τὰς δυσκολίας πάσας,
 ἐνίοτε μετέωροι πῶς φέρονται νομίζει.
 Ὁ δὲ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ ἀτενὲς σπουδάσας,
 πῶς ἡ ψυχὴ του ἔμπληκτος ἀπέμεινε γνωρίζει.
 Τῷ ὀμίλει, τὴν φρένα του τὴν πτοηθεῖσαν σείει,
 καὶ ὁ Σουλτάνος συνελθὼν, τὴν σιωπὴν του λύει·

48

«Σὺ, ὅστις, λέγει, καὶ ἂν εἶ, ὁ κάμπτων καὶ βιάζων
 »τὴν φύσιν εἰς φαινόμενα ἀδόκητα καὶ ξένα,
 »κατασκοπεύων τὸν μυχὸν τῶν καρδιῶν, κ' ἐτάζων
 »τὰ τῶν φρενῶν μυστήρια τὰ μᾶλλον κεκρυμμένα,
 »ἔαν διὰ τῆς γνώσεως προβαίνης πλησιάζων
 »καὶ εἰς αὐτὰ τ' ἀτέλεστα καὶ τὰ μεμακρυσμένα,
 »εἰπέ μοι ποίαν ἔκβασιν τῶν νῦν καιρῶν, ἢ ποίας
 »ὁ οὐρανὸς ἐπέκλωσε τὰς τύχας τῆς Ἀσίας;

49

»Ἀλλὰ πρὸ πάντων σοὶ ζητῶ, εἰπέ μοι τ' ὄνομά σου,
 »καὶ τίνη τέχνη κατορθοῖς τοιαῦτα ἀσυνήθη·
 »διότι πῶς θενὰ δεχθῆ ὁ νοῦς τὰ λόγιά σου
 »ἂν πρῶτον ἢ κατάπληξις αὐτοῦ δὲν διελύθη;» —
 «Νὰ ἐκτελέσω ἐξ αὐτῶν τὸ πρῶτον θέλημά σου
 »εὐκόλον εἶναι», μειδιῶν ὁ γέρων ἀπεκρίθη.
 »Εἶμ' ἐκ Συρίας Ἴσμενος, καὶ μὲ καλοῦσ' οἱ Σύροι
 »μάγον, ὡς γνώσεων αὐτοῖς ἀκαταλήπτων πλήρη.

20

»Ἀλλὰ νὰ λέγω μέλλοντα, τῆς μοίρας ν' ἀνελίπτω
 »τ' ἀθάνατα θεσπίσματα, τὰς δέλτους τὰς κρυφίας,
 »τόλμην, καὶ τῆς ἰσχύος μου ἀνώτερον κηρύττω,
 »οὐδὲ ἐδόθ' εἰς τῶν θνητῶν αὐτὸ τὰς διανοίας.
 »Πᾶσα ψυχὴ καὶ δύναμις ἐνταῦθα προσπαθήτω
 »τῆς γῆς νὰ φύγη τὰ δεινὰ καὶ τὰς ταλαιπωρίας.
 »Πολλάκις εἰς τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν σοφὸν συμβαίνει
 »ὁ ἴδιος τῆς τύχης του τὰς βάσεις νὰ τεκταίνῃ.

21

» Σὺ τὴν ἀνδρείαν δεξιάν, δι' ἧς νὰ ὑποσείσης
 » τὸ ξένον κράτος δύνασαι, καὶ φόβον νὰ ἐνσπείρης,
 » πολλῶ δὲ μᾶλλον δι' αὐτῆς τὴν πόλιν νὰ φρουρήσης,
 » ἣν ἀπειλοῦσιν ἄγριοι κατακτηταὶ ξιφῆρεις,
 » πρὸς ἔπλ' αὐτὴν ἐτοίμασον, πρὸς πῦρ αὐτὴν ἐπίσης.
 » Ἀνδρίζου, θάρρ', ὑπόμενε. Εἰμι ἐλπίδων πλήρης.
 » Ἄλλ' ἔστω· ἄς σοὶ προειπῶ προσέτι, ἀφ' οὗ θέλεις,
 » τί βλέπω ὑποσκότεινον, καὶ ὡς διὰ νεφέλης.

22

» Βλέπω, ἣ κἂν μοὶ φαίνεται πῶς βλέπω, — τὴν πορείαν
 » ἀφ' οὗ ὁ δίσκος συνεχῶς ἀλλάζει τοῦ πλανήτου, —
 » ἄνδρα δι' ἔργων εὐγενῶν κοσμοῦντα τὴν Ἀσίαν,
 » καὶ τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα, τῆς γῆς τῆς πολυσίτου.
 » Τὴν πρὸς τὰς τέχνας σιωπῶ λοιπὴν τοῦ ἐμπειρίαν,
 » ἀμβλυωπῶν. Τὰς ὄψεις μου θαμβοῖ ἡ ἀρετὴ του.
 » Ἀρκεῖ σοὶ τοῦτο. Ὑπ' αὐτοῦ τὰ ὄπλα ἠττημένοι
 » ἐκ τῆς τεκούσης ἡμᾶς γῆς θ' ἀφανισθῶσ' οἱ ξένοι.

23

» Ἐκ βάρων θεν' ἀνατραπῆ τὸ ἄνομόν των κράτος,
 » κ' ἐν τῷ ὑστάτῳ ἀφανὲς θὰ καταστῆ ἀγῶνι.
 » Τὰ ἔσχατά των λείψανα εἰς γῆν μικρὰν τὸ πλάτος
 » θὰ φύγωσι, κ' ἡ θάλασσα θενὰ τὰ σώζει μόνη.
 » Θὰ εἶναι σὸς ἀπόγονος αὐτός.» Εἰπὼν ὑστάτως
 αὐτὰ ὁ μάγος, σιωπᾷ. Ὁ δ' ἄλλος ἀνεφώνει·
 « Εὐδαίμων! Πόσον πέπτρωται νὰ δοξασθῆ! » Κ' ἐν μέρει
 φθονεῖ διὰ τὴν τύχην του, ἐν μέρει ἐπιχαίρει.

24

Κ' ἐπρόσθεσε μετέπειτα· «Ἡ τύχη ἐάν κλίνη
 » ὑπὲρ ἐμοῦ ἢ κατ' ἐμοῦ, ὡς εἶναι πεπρωμένον,
 » νὰ μὲ δεσμεύσῃ δοῦλόν τις δὲν θέλω ὑπομείνει,
 » οὐδέ τις θέλει μὲ ἰδῆ ποτὲ νενικημένον.
 » Νὰ ἐκτραπῶσι δύνανται τὰ ἄστρα κ' ἡ σελήνη
 » τῆς τροχιάς των, πρὶν ἐγὼ τοῦ δρόμου παρεκβαίνων
 » τῶν καθηκόντων φωραθῶ.» Κ' ἐν ᾧ τοιαῦτα λέγει,
 πῦρ πνέει ἀρειμάνιον, καὶ ἡ ψυχὴ του φλέγει.

25

Τοιαῦτα διελέγοντο, καὶ ἦλθον ἕως ὅπου
 οὐχὶ μακράν των αἰ σκηναὶ ὑψοῦντο τῆς Γαλλίας,
 καὶ εἶδον— ὦ θεάματος δεινοῦ καὶ ἀπανθρώπου!—
 τὸν θάνατον ὑπὸ μορφᾶς μυρίας καὶ μυρίας.
 Βαθεῖα θλίψις ἔβαψε τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου
 τοῦ Σολιμάν, τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς ἀχλὺς σκοτοδινίας.
 Κειμένας εἶδε κατὰ γῆς καὶ ποδοπατουμένας
 τὰς τρομεράς σημαίας του, τὰς πρὶν πεφημισμένας.

26

Τοὺς Φράγκους εἶδε χαίροντας κ' εὐθύμους νὰ πατῶσι
 τὰ σώματα, τὰς κεφαλὰς τῶν εἰς αὐτὸν φιλτάτων,
 κ' ἐν ἐπιδείξει, τοῖς νεκροῖς ἀτάφοις νὰ συλῶσι
 τὰ ἡμαγμένα ὄπλα των καὶ τὰ ἐνδύματά των.
 Πολλοὺς δ' ἐναποθέτοντας εἰς τάφους νὰ τιμῶσι
 τὰ σώματα τῶν φίλων των διὰ τιμῶν ἐσχάτων
 καὶ ἄλλους εἶδε ρίπτοντας εἰς πῦρ, εἰς σωρὸν ἕνα
 ὁμοῦ Ἀράβων πτώματα καὶ Τούρκων μεμιγμένα.

27

Βαθέως ἀνεστέναξε, τὴν μάχαιράν του σύρει,
ἀπὸ τοῦ δίφρου ἐκπηδᾷ, καὶ θέλει νὰ ὀρμήσῃ.
Ὁ γέρων πλὴν μετὰ κραυγῆς συνέχει τὸν φρενήρη,
καὶ τὸν βιάζει ἄκοντα νὰ ὀπισθοδρομήσῃ.
Ἄπτεται πάλιν τῆς ὁδοῦ εὐθύς, καὶ πρὸς μονήρη
λόφον χωρῶν, τὸν ὕψιστον αὐτῶν, τοὺς ἵππους πλήσσει.
Οὕτω προέβη ἕως οὗ ἀφῆκε παραβάλλων
ὀπίσω του τὸ στράτευμα καὶ τὰς σκηνάς τῶν Γάλλων.

28

Ἐκεῖ λοιπὸν ἀπέβησαν· ὁ δίφρος δὲ συγχρόνως
ἐχάθη, κ' εἰς τὸ νέφος των κρυπτόμενοι τὸ πρῶτον,
πεζοὶ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον ἐπιπόνως,
καὶ εἰς κοιλάδ' ἀριστερῶς κατέβησαν πρὸς νότον,
κ' ἔφθασαν ὅπου, ὑψηλὴν τὸ ὄρος τῆς Σιώνος
κεφαλὴν αἶρον, πρὸς δυσμὰς τὸ γαῦρον στρέφει νῶτον.
Ἐκεῖ ὁ μάγος ἴσταται, καὶ ἔπειτα προέβη
πρὸς τὴν ἀπόκρημνον ὄφρυν, ὡς ἂν τὴν κατοπτεύῃ.

29

Πλησίον κοῖλον σπήλαιον ὁ γέρων διακρίνει,
ἔργον πανάρχαιον, ἐντὸς τῶν βράχων τῶν ἀβάτων.
Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπάτητον αἰῶνας εἶχε μείνει,
τὸ στόμιον ἐκλείετο ὑπ' ἀκανθῶν καὶ βάτων.
Ἐπιμελῶς τὰ ἐμποδῶν προσκόμματα μακρύνει,
καὶ προχωρεῖ καμπτόμενος διὰ τῶν στενωμάτων.
Τὴν μίαν χεῖρα, ψηλαφῶν τὸ σπήλαιον, προβάλλει,
κ' εἰς τὸν Σουλτάνον ὀδηγὸς προσφέρεται ἢ ἄλλη.

30

Ὁ δὲ Σουλτάνος ἐκφωνεῖ· « Ἀλλὰ εἰπέ μοι, ποία
 » εἶν' ἡ κρυπτή αὐτῆ ὁδὸς ἣν θέλεις νὰ βαδίσω;
 » Ἄν δὲν μ' ἐκώλυεν ἡ σὴ προβλεπτικὴ φιλία,
 » διὰ τοῦ ξίφους ἤξευρον ἄλλην τινὰ νὰ σχίσω.»
 Ἐκεῖνος δ' ἀπεκρίνατο· « Μὴ, ὦ ψυχὴ ἀνδρεία
 » ἡ ἀνοδία σὲ πτοῇ, καὶ μὴ στραφῆς ὀπίσω.
 » Καὶ ὁ Ἡρώδης δι' αὐτῆς διήρχετο τὸ πάλαι,
 » πολλάκις, οὗ φημίζονται αἱ πράξεις αἱ μεγάλαι.

31

» Ἐσκάφη δὲ τὸ σπήλαιον ὑπὸ τοῦ Βασιλέως
 » ὁπότε τὸ ὑπήκοον νὰ χαλινώσῃ ἡξίου,
 » καὶ δι' αὐτοῦ συνήθιζε νὰ καταβαίνη ἕως
 » τοῦ πύργου ὃν ὠνόμασε « Προτείχισμ' Ἀντωνίου »
 » κατὰ τὸν μέγαν φίλον του· καὶ ἀπ' αὐτοῦ λαθραίως
 » μέχρι ναοῦ τοῦ παλαιοῦ προὔχῳρει τοῦ ἀγίου.
 » Οὕτως ἀόρατος αὐτὸς παρήλλαττε τὰ τείχη,
 » κ' ἐξῆγεν ὅσους ἤθελε, κ' εἰσῆγεν οὓς ἂν τύχη.

32

» Ἀλλὰ τὴν δίοδον αὐτὴν τὴν ζοφεράν, τῶν ζώντων
 » ἀνθρώπων σήμερον οὐδεὶς ἐκτὸς ἐμοῦ γνωρίζει.
 » Θὰ πορευθῶμεν δι' αὐτῆς ἐκεῖ ὅπου προὔχόντων
 » καὶ πρεσβυτῶν συνέδριον ὁ Βασιλεὺς καθίζει·
 » διότι, καθὼς φαίνεται, διὰ τῶν συμβαινόντων .
 » ὑπὲρ τὸ δέον ἡ ὀργὴ τῆς τύχης τὸν φοβίζει.
 » Ἐγκαίρως ἤλθες· ἄκουσον, καὶ σίγα ὡς ν' ἀκούσης,
 » λόγους δὲ λέγεις ἀνδρικοὺς τῆς ὥρας καθικούσης.»

33

Ὁ Σολιμᾶν προὔχωρσε λοιπὸν, ἀκούων τοῦτο.
 Μόλις τὸ ἄντρον τὸ στενὸν τὸ σῶμά του ἐχώρει·
 καὶ εἰς τὴν σύριγκα, ἐν ἧ τὸ σκότος ἐπυκνοῦτο,
 τοῦ γηραιοῦ του ὁδηγοῦ κατόπιν ὠδοιπόρει.
 Οὕτω τὸ πρῶτον ἔβαινε· ἀλλ' ἔπειτα ἠπλοῦτο
 τὸ ἄντρον κ' ἐξετείνετο ὅσον ἐντὸς προὔχωρει·
 ὥστε τὸ σῶμ' ἀμφοτέρω ἀνῶρθωσαν ἐκ νέου,
 ὡς εἰς τὸ μέσον ἔφθασαν τοῦ ζοφεροῦ σπηλαίου.

34

Θυρίδα δύσγνωστον ἡ χεὶρ ἀνοίγει τοῦ πρεσβύτου,
 ἥτις εἰς κλίμακ' ἄχρηστον καὶ τετριμμένην φέρει.
 Ἄηρ ὀλίγος ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὑψηλοῦ φεγγίτου
 καὶ φῶς θαμβὸν, ἀμφίβολον εἰς τὸν μυχὸν εἰσέρρει.
 Ὡς τέλους δ' ἐκ τοῦ πνιγηροῦ ἐξέρχονται ἀδύτου
 εἰς αἶθουσαν εὐρύχωρον, φωτοβολοῦντα μέρη.
 Χλαμυδοφόρος ἦν ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ θρόνου μένων
 ὁ τεθλιμμένος Ἀλαδὶν ἐν μέσῳ τεθλιμμένων.

35

Ὁ Τοῦρκος ἐκ τῆς κοίλης του νεφέλης κατοπτεύει
 τὰ πάντα περίξ ἑαυτοῦ, καὶ βλέπει ἀοράτως.
 Ἀκούει πῶς ὁ Βασιλεὺς ὁ πρῶτος ἀγορεύει
 ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς χρυσῆς ἐδρεύων ὑπερτάτως.
 «Τῷ ὄντι, λέγει, φίλτατοι, αὐτ' ἡ ἡμέρ' ἀπέβη
 » πολλοῦ ὀλέθρου πρόξενος εἰς τὸ πιστόν μου κράτος.
 » Πρὶν αἱ ἐλπίδες του πολλαὶ ὑπῆρχον καὶ μεγάλαι.
 » Ἦδη μᾶς μὲν ἡ Αἴγυπτος· ἐξέλιπον αἱ ἄλλαι.

36

» Ἐκ τούτου βλέπετε μακρὰν ὄτ' ἡ ἐλπίς ἀπέχει,
 » ἐν ᾧ εἰσὶ πρὸ τῶν θυρῶν οἱ κίνδυν' οἱ μεγάλοι·
 » δι' ὃ καὶ ἡ συγκάλεσις ὑμῶν τὸν σκοπὸν ἔχει,
 » πᾶν ὅ,τι ἕκαστος φρονεῖ ἐν μέσῳ νὰ προβάλλῃ.»
 Σιγᾶ. Ὡς δ' ὅταν ζέφυρος τὸ δάσος διατρέχῃ,
 κ' ἐδῶ τοιοῦτος ψίθυρος τὰ ὦτά των προσβάλλει.
 Ἄλλ' ὃ Ἀργάντης ἐγερθεὶς εἰς σιωπὴν τοὺς φέρει,
 καὶ θαρρόαλέον καὶ φαιδρὸν τὸ βλέμμα περιφέρει.

37

« ὦ Βασιλεῦ μεγάθυμε, τῷ λέγει ὁ γενναῖος,
 » ὃ ἄτρομος αὐτὸς ἰππεὺς, τί θέλεις νὰ εἰπῶμεν;
 » Ἡμῶν τὴν γνωμοδότησιν δὲν προκαλεῖς ματαιίως;
 » Ἡξεύρεις· εἶναι ἄχρηστος ἢ ψῆφος ἦν ἂν δῶμεν.
 » Εἰς ἄλλους μὴ ἐλπίζωμεν ἐκτὸς ἡμῶν· καὶ χρέος
 » νομίζωμεν τὴν ἀρετὴν· αὐτὴν ἐνστερνισθῶμεν.
 » Θαρρόωμεν μόνον ἐπ' αὐτῇ. Δὲν ἔχω λόγον ἄλλον.
 » Ὅπου τιμᾶται ἡ ζωὴ μὴ τὴν τιμῶμεν μάλλον.

38

» Δὲν λέγω ταῦτα παντελῶς ὡς τὴν ἐπικουρίαν
 » ἣν θέλει πέμψ' ἡ Αἴγυπτος μὴ δῆθεν περιμένων.
 » Τὸν λόγον τοῦ Μονάρχου μου οὐδ' εἰς ἀμφισβολίαν
 » νὰ θέσω εἶναι δίκαιον ἢ ἐπιτετραμμένον·
 » ἀλλὰ τὰ λέγω, μείζονα τὴν ψυχικὴν ἀνδρίαν
 » ἐπιθυμῶν ἐντὸς τινῶν ἡμῶν, τῶν μαχομένων.
 » Θέλω καθεὶς ἀπτόητος οὔ ἔλαχε νὰ μένῃ·
 » νίκην ἐλπίζων, θάνατον θαρρόύντως νὰ προσμένῃ.»

39

Ὡς εἶπεν ὁ ἀτρόμητος Ἀργάντης, μετὰ τρόπου
 δηλοῦντος ὅτι ἔλεγεν ἐν πλήρει πεποιθήσει.
 Ἐπειτ' ἀνέστη ὁ Ὀρχάν μετὰ σεμνοῦ προσώπου.
 Πρὸς τούτου τὴν εὐγένειαν ἦν οὐδεμία ἴση.
 Εἶχε μὲν φήμην ἄλλοτε πολεμιστοῦ ἀνθρώπου·
 φθὰς ὅμως νέαν σύζυγον καὶ τέκνα ν' ἀποκτήσῃ,
 ἀπόλεμος, τοῦ πρώτου του σταδίου ἐξετράπη,
 κ' ἐδόθη τῇ συζυγικῇ καὶ πατρικῇ ἀγάπῃ.

40

Εἶπε δὲ οὗτος· «Βασιλεῦ, δὲν θέλω κατακρίνειν
 » τὸν χεῖμαρρον τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης εὐγλωττίας.
 » Πηγάζει ἐξ αἰσθήματος μὴ θέλοντος νὰ μείνῃ,
 » μὴ δυναμένου κἂν ἐντὸς νὰ μείνῃ τῆς καρδίας.
 » Ἄλλὰ τὸν λόγον πύρινον ἐὰν σοὶ ἀπευθύνη
 » ἢ καὶ θρασὺν ὁ ἀγαθὸς υἱὸς τῆς Κιρκασίας,
 » ἂν τολμηρῶς σοὶ ὁμιλῇ, ἀλλ' ὁμολογητέον
 » πῶς εἶν' ἐπίσης τολμηρὸς καὶ κατ' ἐχθρῶν παλαίων.

41

» Ἄλλὰ σὸν ἔργον, Βασιλεῦ, οὐ τόσα ἐπελθόντα
 » συμβάντα καὶ παθήματα ὠρίμασαν τὴν φρένα,
 » ὅταν ἰδῆς ἀκάθεκτον αὐτὸν ἀφηνιῶντα,
 » νὰ κάμπτης ὑπὸ χαλινὸν τὸν δύσκαμπτον αὐχένα,
 » τὸν κίνδυνον τὸν προσεχῆ συγκρίνων, τὸν παρόντα,
 » πρὸς βοηθήματα μικρὰ, ἀπομεμακρυσμένα,
 » πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, τὰ ὅπλα του τ' ἀκμαῖα
 » τὰς νέας ὀχυρώσεις σου, τὰ τείχη σου τ' ἀρχαῖα.

42

» Τὴν πόλιν μας— ὅ,τι φρονῶ ἐκεῖνο ἀφηγοῦμαι—
 » κατήρτισε μὲν ὄχυράν ἢ τέχνη καὶ ἢ φύσις.
 » Οὐχ ἤττον πλὴν κ' ἐτέρωθεν πῶς εἶναι δὲν ἀρνοῦμαι
 » πανίσχυρα τὰ ὄπλα των κ' αἱ μηχαναὶ ἐπίσης.
 » Ποῖον τὸ μέλλον, ἀγνοῶ. Ἐλπίζω, πλὴν φοβοῦμαι
 » ὡς ἀσταθεῖς τοῦ Ἄρεως τὰς παλιμβούλους κρίσεις.
 » Ἄλλ' ἢ πολιορκία μας ἂν στενωτέρα ἦτον,
 » ἴσως ἐκινδυνεύομεν νὰ στερηθῶμεν σίτων.

43

» Ἐκεῖνα τὰ βοσκήματα, ἐκεῖνα τὰ σιτία
 » ὀπόσ' ἂν χθὲς συνήγαγες ἐντὸς τῆς Βαβυλῶνος
 » ἐν ᾧ ἐκεῖνος αἵματος ἐπλήρου τὰ πεδία
 » διὰ γενναίων πράξεων ὅσας κατώρθου μόνος,
 » μικρὰ θὰ εἶν' ἐφόδια, ἂν ἡ πολιορκία
 » δὲν παύσῃ, πόλιν ὡς αὐτὴν νὰ θρέψωσιν ἀφθόνως·
 » καὶ δὲν θὰ παύσῃ πιθανῶς, ἂν, ὅτε ἀνηγγέλθη
 » ἐπίκουρον τὸ στράτευμα τὸ ἐξ Αἰγύπτου ἔλθῃ.

44

» Τί δ' ἂν ἀργήσῃ νὰ φανῇ; Ἄν καὶ τῶν σῶν ἐλπίδων,
 » τῶν τούτου ὑποσχέσεων ἀντάξιόν τι γίνῃ,
 » ὅπως παρέλθῃ ἀφ' ἡμῶν ὁ τοῦ πολέμου κλύδων,
 » ἢ νίκη, ἂν νικήσωμεν, εἰς τί θεὰ συντείνῃ;
 » Θὰ ἔχωμεν ἀντίπαλον αὐτὸν τὸν Γοδεφρεῖδον,
 » καὶ πρὸς ἡμᾶς θὰ μάχωνται οἱ στρατιῶτ' ἐκεῖνοι
 » οὓς νὰ νικῶσιν εἶδαμεν εἰς συμπλοκάς ἀπείρους
 » τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Ἀραβας, τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Σύρους.

45

» Ὅποιοι δέ τινες εἰσὶ δὲν ἀγνοεῖ κανεῖς σας,
 » καὶ σὺ, Ἀργάντ' ἀτρόμητε, ὁ εἰς αὐτοὺς ἐνδώσας,
 » τὰ νῶτα στρέψας ἀπ' αὐτῶν καὶ ὀπισθοχωρήσας,
 » καὶ ἐν' αὐτῶν ἀπαλλαγῆς τὰς πτέρνας σου πτερώσας·
 » οὐδ' ἡ Χλωρίνδα ἀγνοεῖ, ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μαζῆ σας,
 » οὐδ' ἔστιν ὁ ἀνώτερα τῶν ἄλλων κατορθώσας.
 » Ἡμῶν οὐδένα ἐγκαλῶ, καὶ θὰ ὁμολογήσω
 » εἰς τὸν ἀγῶνα πῶς οὐδεὶς ἀπέμεινεν ὀπίσω.

46

» Προσέτι λέγω·—κ' ἐννοῶ καλῶς τὰς ἀπειλάς του.
 » Νὰ ὀμιλῶ ἀλήθειαν ἀκούων, δριμύ βλέπει.—
 » Τῆς μοίρας, καὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν τοῦ ἀλανθιάστου
 » εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ μέτωπον σημεῖον ἐπιπρέπει.
 » Δύναμις πύργων ἰσχυρῶν ἢ στήθους ἀδαμάστου
 » τὸ πεπρωμένον τρόπαιον αὐτῶν δὲν ἀνατρέπει.
 » Ταῦτα μ' ἐμπνέει—κ' ἔστω μοι ὁ οὐρανὸς προστάτης—
 » ὁ ζῆλος σοῦ, ὦ Βασιλεῦ, τῆς χώρας τῆς φιλτάτης.

47

» ὦ! Ἐμφρων τῆς Τριπόλεως ὁ Βασιλεύς! Τῶν ξένων
 » δὲν τρέμει τὰς ἐπιδρομὰς οὐδὲ τὰς κατακτήσεις.
 » Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος, ἀπειστος εἰς πείσμα ἐπιμένων,
 » ἢ τὴν ζωὴν ἀπώλεσεν, ἢ κεῖται εἰς ἀλύσεις·
 » ἢ δραπετεύσας ἄτολμος, κ' εἰς ἐξορίαν στένων,
 » ἐσώθη εἰς ζωὴν δεινῶν καὶ εἰς περιφρονήσεις,
 » ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνίσως εἶχ' ἐνδώσει,
 » δῶρα ἢ φόρον ἴσως δοὺς, θὰ εἶχε τ' ἄλλα σώσει.»

48

Τοιαῦτα λέγων σχολιά, περινενοημένα
 τὸν νοῦν του ἐνεκάλυπτεν ἐν σκοτεινῇ τῇ γλώσσει,
 μὴ ἔχων θάρρος νὰ εἰπῇ ὅ,τ' εἶχεν εἰς τὴν φρένα,
 εἰρήνην νὰ ζητήσωσι, κ' ὑποτελεῖς νὰ ᾧσι.
 Ὁ Σολιμάν τὰ ἤκουσε, καὶ πρὸς τὰ εἰρημένα
 ὀργὴν ἠσθάνθη, κ' ἑαυτὸν ζητεῖ νὰ φανερώσῃ.
 Τότε ὁ μάγος, «δύνασαι ἀτάραχος νὰ βλέπῃς
 » τοιαῦτα, λέγει· καὶ αὐτὰ νὰ λέγωντ' ἐπιτρέπεις»;

49

«Ἐνταῦθα μένω ἔγκλειστος, ὁ ἄλλος ἀπεκρίθη,
 » ἄκων καὶ ἀνυπόμονος, καὶ ὁ θυμὸς μὲ φλέγει.»
 Τὸ νέφος ἐν ᾧ κρύπτονται ἐξαίφνης διελύθη
 κ' ἐσχίσθη διασκεδασθὲν ἐν ᾧ ἐκεῖνος λέγει.
 Πάλιν τριγύρω του τὸ φῶς τὸ καθαρὸν ἐχύθη,
 καὶ τ' οὐρανοῦ λαμποβολεῖ ἐπάνω του ἡ στέγη·
 κ' ἐν μέσῃ ἀπροσδόκητος φανεῖς τῇ ὀμηγύρει,
 ὑπερηφάνως ἐν αὐτῇ τὸ μέτωπον ἐγείρει.

50

«Ἐγὼ, περὶ οὗ πρόκειται, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμπρὸς σας,
 » οὐχὶ Σουλτάνος ἔντρομος, οὐχὶ φυγομαχήσας.
 » Ὅτι δὲ ψεύστης καὶ δειλὸς ὁ ταῦτα διαδόσας
 » νὰ τ' ἀποδείξω εἴμ' ἐδῶ, τὸ ξίφος μου ἐλκύσας.
 » Ἐγὼ ὁ πέριξ τοὺς ἀγροὺς δι' αἵματος ζυμώσας,
 » πτωμάτων στρώσας εἰς τὴν γῆν σωροὺς, καὶ περιστήσας
 » φρούριον πέριξ μου νεκρῶν, ἐφ' οὗ δὲν ἔμεινέ τις
 » ἢ ὀπαδὸς ἢ σύντροφος ἐμοῦ, ἐγὼ δραπέτης!

51

» Ἄν οὗτος, ἢ τις συμπαθῆς πρὸς τὰ φρονήματά του,
 » προδίδων τὴν θρησκείαν του καὶ τὴν πατρίδα, σπεύσῃ
 » περὶ τοιούτου νὰ εἰπῇ δεσμοῦ ἀνομωτάτου,
 » ὦ Βασιλεῦ, θέλω τῇ σῇ ἀδείᾳ, τὸν φονεύσει.
 » Δέχομαι μᾶλλον τὸν δεσμὸν τοῦ λύκου καὶ προβάτου,
 » μᾶλλον εἰς ἓν περιστερὰ καὶ ὄφιν νὰ φωλεύσῃ,
 » προθύμως νὰ παραδεχθῶ πᾶν ἄλλο θέλω μᾶλλον,
 » παρὰ νὰ συνοικήσωμεν ἡμεῖς μετὰ τῶν Γάλλων. »

52

Τὴν φοβερὰν ῥομφαίαν του, ἐν ᾧ αὐτὰ ὠμίλει,
 εἰς ὕψος ὁ βραχίων του ὁ εὖρωστος ἐκίνει.
 Ὡς δ' ἔλεγεν ἀγριωπὸς, κ' ἡ ὄφιν του ἠπεῖλει,
 ἐπτοημένοι καὶ βωβοὶ ἀπέμειναν ἐκεῖνοι.
 Ἄλλ' εἶτα, σεμνοπροσωπῶν, φωνῇ οὐχὶ ὀργίλῃ,
 πραότερον τῷ Βασιλεῖ τὸν λόγον ἀποτείνει·
 « Ἀναλαμφάτω, Βασιλεῦ, τῷ λέγει, ἡ ἐλπίς σου.
 » Ἀρρώγην ἔχεις. Πολεμεῖ ὁ Σολιμὰν μαζῆ σου. »

53

Ὁ Ἀλαδῖνος δ' ἔκραξεν· « ὦ φίλε, μετὰ πόσης
 » χαρᾶς σὲ βλέπω μεταξὺ ἡμῶν ἐπανελθόντα !
 » Ἦδη τῶν στρατευμάτων μου τὰ πάθη, τὰς κακώσεις
 » ἐλάσσονα αισθάνομαι καὶ μέτριά πως ὄντα.
 » Τὸν θρόνον, Θεοῦ θέλοντος, σὸν ἔσται ν' ἀνορθώσῃς
 » καὶ τὸν ἐμὸν, κλονούμενον, ὡς καὶ τὸν σὸν, πεσόντα. »
 Ὡς εἶπε, καὶ τοὺς δύο του βραχίονας ἐκτείνων,
 σφικτῶς εἰς τὰς ἀγκάλας του ἐγέκλεισεν ἐκεῖνον.

54

Καὶ μετὰ τὴν περίπτυσιν ὁ Βασιλεὺς κατέβη
 τοῦ θρόνου, καὶ παραχωρεῖ αὐτὸν τῷ Νικαιάτῃ.
 Ἄριστερῶς του κάθηται ὁ ἴδιος, καὶ νεύει
 τὸν Ἴσμενον, κ' εἰς τὸ πλευρὸν τὸ ἕτερον τὸν τάττει.
 Ἐν ᾧ δ' ἠρώτα νὰ εἰπῇ πᾶν ὅ,τι τοῖς συνέβη,
 καὶ ἦτον ἡ διήγησις τοῦ μάγου πληρεστάτη,
 προσῆλθε πρὸς τὸν Σολιμᾶν ἡ κόρη ἡ μεγάλη,
 πρῶτ' εἰς προσκύνησιν αὐτῇ, κατόπιν δὲ οἱ ἄλλοι.

55

Παρουσιάσθη μετὰ τῶν ἄλλων ὁ Ὀρμούσσης,
 ὅστις ὡς πρῶτος ἀρχηγὸς τοὺς Ἀραβας ὠδήγει.
 Αὐτὸς, εἰσέτι ζωηρᾶς τῆς μάχης διαρκούσης,
 διὰ παρόδων σχολιῶν τὸν δρόμον του ἀνοίγει.
 Ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς σιγῆς, καὶ τῆς νυκτὸς ἐλθούσης,
 τέλος κατώρθωσεν ἐντὸς τῆς πόλεως νὰ φύγη,
 καὶ τ' ἀρπαγέντα θρέμματα εἰσάγων κατὰ πρῶτον,
 πείνης δεινῆς ἀπήλλαξε τὸ πλῆθος τὸ λιμόττον.

56

Μόνος τὴν ὄψιν σκυθρωπὸς, περιφρονήσεις πνέων,
 ὁ ἄγριος Κιρκάσιος δὲν τοὺς μιμεῖτ' ἐκείνους,
 καθὼς πολλάκις ἴσταται ἀκίνητος ὁ λέων,
 μόνους κινῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ στρέφων τοὺς πυρίνους.
 Ἄλλ' ὁ Ὀρχάνης δὲν τολμᾷ τὸ βλέμμα θαρραλέον
 νὰ στρέψῃ πρὸς τὸν Σολιμᾶν, κ' εἰς γῆν τὸ ρίπτει σύννους.
 Οὕτω λοιπὸν συμβούλιον οἱ Βασιλεῖς καθίστων,
 ὁ Τοῦρκος καὶ ὁ τῆς Σιών, καὶ πάντες οἱ ἵππεῖς των.

57

Ἐν τούτοις δὲ ὁ Βουλλιών τὴν νίκην ἀσφαλίζει,
 τοὺς ἠττηθέντας κυνηγεῖ, καὶ τὰς ὁδοὺς καθαίρει.
 Τῶν φονευθέντων ἔπειτα τὰ σώματα ἀθροίζει,
 καὶ τῆς κηδεύσεως τιμὰς ἐσχάτας τοῖς προσφέρει.
 Καὶ τότε τὴν μεθαύριον ἡμέραν διορίζει
 ἡτοιμασμέν' εἰς ἔφοδον νὰ εἶναι οἱ ἑταῖροι.
 Τοῦντεῦθεν εἰς τὸ φρούριον ἐγκλείσας τοὺς βαρβάρους,
 πόλεμον αἶρει πολλαπλοῦν μετ' ἀνωτέρου θάρρους.

58

Ἀναγνωρίσας δὲ αὐτὸς τὸ σῶμα ποῖον ἦτον
 τὸ ἐπελθὸν ἐπίκουρον εἰς τὸν δεινὸν ἀγῶνα,
 ὅτι ἦτον ἐκ τῶν πρώτων του καὶ τῶν πολυφιλήτων,
 τὸ ἀσυνέτως πιστευθὲν εἰς τὴν ἀπαταιῶνα,
 καὶ ὁ Ταγκρέδης συνιδῶν ὅτ' ἦτον μεταξύ των
 ὁ δεσμευθεὶς εἰς ἔρημα τειχίσματα καὶ μόνα,
 ἐμπρός του τοὺς ἐκάλεσε μετὰ τοῦ ἐρημίτου·
 κ' οἱ ἄλλ', οἱ ἐμφρονέστεροι παρῆσαν ὁπαδοί του.

59

«Παρακαλῶ τις ἐξ ὑμῶν νὰ μοὶ διηγηθῆτε,
 τοῖς λέγει, τὰ συμβάντα σας, τὰς ἀσταθεῖς πλανήσεις,
 »καὶ ἔπειτα πῶς φέροντες, ἐκεῖ νὰ εὑρεθῆτε
 »ἐπικουρίαν ἰσχυρὰν καὶ ἔγκαιρον ἐπίσης.»
 Πρὸς ταῦτα, κάτω νεύοντες, ἐσίγων οἱ πλανῆται,
 ὅτι τὸ σφάλμα ἔδακνεν αὐτῶν τὰς συνειδήσεις.
 Ὁ Βασιλόπαις προελθὼν ὁ Βρεταννὸς ἐν τέλει,
 καὶ ἀνυψῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, νὰ ὁμιλήσῃ θέλει.

60

« Ἡμεῖς, εἰς ὅσους δυσμενεῖς ἐφάνησαν οἱ κληῖροι,
 » ἀπήλθομεν, κρυπτόμενοι δι' ἄλλων δρόμων ἄλλοι.
 » Τοῦ ἔρωτος, τ' ὁμολογῶ, τὸ θέλγητρον μᾶς σύρει
 » τὸ δολερὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τ' ἀπατηλά της κάλλη
 » εἰς μέρη ξένα, ἐλιγμῶν ἀνεξιτήτων πλήρη,
 » ὅπου ἡμᾶς φιλάρεσκος ζηλοτυπίας πάλη
 » διήρει. Πῶς ἢ κρίσις μας οἰκτρῶς ἀπετυφλώθη!
 » Αὐτῆς πῶς ἦσαν παίγνια τὰ πάθη μας κ' οἱ πόθοι!

61

» Ὡς τέλους αἱ πλανήσεις μας μᾶς ἔφερον εἰς τόπους
 » ὅπου τὸ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ κατέβρευσεν εἰς βρύσεις.
 » Ἡθέλησεν εἰς ἀσεβεῖς λαοὺς καὶ κακοτρόπους
 » τοὺς ὑβρισθέντας νόμους της νὰ ἐκδικήσ' ἡ φύσις,
 » καὶ τὰς πλουσίας χώρας των καὶ τὰς πολυανθρώπους
 » ἐκάλυψεν ὑφ' ὕδατα θερμὰ, καὶ λίμνην πίσσης.
 » Μέχρι δὲ ὅπου τὰ νεκρὰ ἐκτείνονται πεδία,
 » πιέζει ὁ ἀῆρ βαρὺς, καὶ πνέει δυσωδία.

62

» Πηκτὸν εἶν' ἔλος, κ' ἐν αὐτῷ σῶμα βαρὺ οὐκ ἔστι
 » τὸ καταποντιζόμενον εἰς βάθος τοῦ πυθμένος.
 » Καθὼς ἢ δρυς, ἢ ὁ φελλὸς, ἢ ἄλλο ἀβαρές τι,
 » σίδηρος πλέει ἐπ' αὐτοῦ καὶ βράχος ἐβριμένος.
 » Κατὰ τὸ μέσον δὲ αὐτοῦ μονήρης πύργος ἔστη,
 » διὰ στενῆς, ἀλλὰ μακρᾶς γεφύρας ἠνωμένος.
 » Ἐκεῖ μᾶς δέχεται, κ' ἐκεῖ, τίς οἶδε τέχνη τίνι
 » τὸ πᾶν γελᾷ, καὶ εἰς χαρὰν κ' εἰς ἡδονὴν συντείνει.

63

»Τερπνὰ τὰ μέρ' ἦσαν αὐτὰ, γλυκὺς ἦν ὁ ἀήρ των,
 »χλωρὰ τὰ δένδρα κ' οἱ ἀγροὶ, λαμπρὰ τὰ ὕδατά των.
 »Ψυχρὰ πηγὴ ἀνέβλυζεν ἐξ ἠνθισμένων μύρτων
 »κ' εἰς ἄνθη ρύαξ ἔρρεε μετὰ κελαρυσμάτων.
 »Κ' ἐν ᾧ ἐκ δένδρων καὶ δασῶν αἱ μελωδί' ἐσκίρτων
 »ἄς ἔψαλλε, τοὺς κλάδους των ὁ ζέφυρος ταραττων,
 »προσεκελεύδουν τὰ πτηνὰ. Δὲν λέγω ἐκτὸς τούτων
 »τὰ μάρμαρα καὶ τὸν χρυσὸν, τὴν τέχνην καὶ τὸν πλοῦτον.

64

»Εἰς τὴν παχεῖαν δὲ σκιάν, τοῦ ρύακος πλησίον,
 »ὄπου ἡ χλό' ἢ μαλακὴ, ἐσκευασμένη ἦτον
 »τράπεζα βρίθουσα σκευῶν καὶ τορρέυτων ἀγγείων,
 »καὶ ἐδεσμάτων ἐκλεκτῶν, σκευῶν πολυτιμῆτων·
 »κ' ἐκεῖ ἦν τούτων τῶν χωρῶν πᾶν προῖον, ὁποῖον
 »ἢ ἔπεμπεν ἢ θάλασσα ἢ ἔφερον ἢ γῆ των,
 »ἢ τεχνητὸν μελίπηκτον· καὶ ἑκατὸν ὥραϊαι
 »περιεβόμβουν εὐθυμοὶ διακονοῦσαι νέαι.

65

»Ἡ δὲ τροφὴν μᾶς ἔδιδε κακὴν, θανατηφόρον,
 »ἔχουσα γέλωτα καλὸν καὶ ὄψιν ἥτις πείθει.
 »Ἐν ᾧ δὲ εἰς τὴν τράπεζαν, τρυφῶντες κατὰ κόρον,
 »ἐπίνομεν, κ' ἡ πόσις ἦν πυρκαϊὰ καὶ λήθη,
 »ἠγέρθη, κ' εἶπεν «Ἐρχομαι»· ἀλλὰ τῶν ψυχοβόρων
 »βλεμμάτων της ἢ ἔκφρασις, ὅτ' ἦλθε, μετεβλήθη.
 »Εἰς μίαν χεῖρα φέρουσα ἦλθε μακρὰν σκυτάλην,
 »κ' εἰς βίβλον ἀνεγίνωσκεν ἣν εἶχεν εἰς τὴν ἄλλην.

66

» Ἀναγινώσκ' ἡ μάγισσα· κ' ἐγὼ πῶς ἄλλα θέλει,
 » πῶς ἄλλα ἡ καρδία μου φρονεῖ ἀλλοιουμένη
 » ἡσθάνθην. Νέαι ἡδοναὶ μοὶ εἶρπον εἰς τὰ μέλη·
 » κ' ἐρρίφθην εἰς τὰ κύματα.— ὦ δύναμὶς τῆς ξένης!—
 » Πῶς συνεσχέθησαν ὁμοῦ δὲν ἐννοῶ τὰ σκέλη,
 » καὶ πῶς ἡ χεὶρ κ' ἡ ἄλλη χεὶρ εἰς τὸν κορμὸν ἐμβαίνει.
 » Συστέλλομαι, καὶ εἰς ἐμὲ, ἐκ παραδόξου τρόπου
 » λέπτη ἐκφύονται. Ἰχθύς εἰμὶ ἀντὶ ἀνθρώπου.

67

» Πᾶς ἄλλος τῶν συντρόφων μου ὁμοίως μετεβλήθη,
 » κ' ἐν μέσῳ πάντες τοῦ ρευστοῦ ἐπλέομεν ἀργύρου.
 » Τὰ τότε μου αἰσθήματα ἐσκίασεν ἡ λήθη,
 » καὶ ὡς ἀχλὺς παράφρονος καὶ νοσηροῦ ὄνειρου.
 » Ὡς τέλους μᾶς ἀπέδωκε τὴν ὄψιν τὴν συνήθη.
 » Ἄλλ' ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως, τοῦ τρόμου τοῦ ἀπείρου
 » βωβοὶ ἐμένομεν. Ἡ δὲ, λαλεῖ καὶ ἀγριοῦται
 » καὶ ἀπειλεῖ. Πάντων δ' ἡμῶν ὁ φόβος κορυφοῦται.

68

» Καὶ λέγει· « Ἡδ' ἠξεύρετε ἡ δύναμὶς μου πόση,
 » » πῶς ὁ ζυγός μου ἐφ' ὑμᾶς ἐπίκειται βαρύνων,
 » » ὅτι ἐξήρτητ' ἐξ ἐμοῦ οἱ μὲν νὰ στερηθῶσι
 » » εἰς ὑπογείους φυλακὰς τῶν φωταυγῶν ἀκτίνων,
 » » οἱ δὲ πτηνὰ νὰ γίνωσιν, οἱ δὲ νὰ ριζωθῶσι
 » » καὶ νὰ βλαστήσωσιν ἐντὸς τῶν σπλάγχων τῶν γηίνων,
 » » νὰ σκληρυνθῶσ' εἰς χάλυβας, ἢ νὰ λυθῶσ' εἰς κρήνας,
 » » ἢ νὰ προσλάβωσι κτηνῶν ἐκφύσεις κερατίνας.

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΒΗ—Τόμ. ΣΤ']

24

69

» » Πλὴν δύνασθ' ἐκ τῆς φοβεραῆς ὀργῆς μου νὰ σωθῆτε
 » » καθ' ἃ ἔμοι ἀρέσκουσιν ἂν πράξετε προφρόνως,
 » » τὴν πίστιν σας τὴν ἀσεβῆ ἀνίσως ἀρνηθῆτε,
 » » τὴν σπάθην σαν ἂν σύρετε κατὰ τοῦ Βουλλιῶνος. »
 » Πρὸς τὸ αἰσχρὸν συμβόλαιον οἱ εὐγενεῖς ἐπλῆται
 » ἀγανακτοῦσι, καὶ πεισθεῖς ἦν ὁ Ῥαμβάλδος μόνος.
 » Ἡμᾶς τοὺς ἄλλους, ἔχοντας οὐδέν' ἀμύνης τρόπον,
 » ἐντὸς φρικτῶν ἐδέσμευσε καὶ ἀφωτίστων τόπων.

70

» Καὶ τὸν Ταγκρέδην ἔφερον ἡ τύχη του ἐπίσης
 » ὅπου ἡμᾶς ἐμένομεν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐδέθη.
 » Χρόνον δ' ἐτήρησεν ἡμᾶς βραχὺν εἰς τὰς ἀλύσεις
 » ἡ δολοπλόκος μάγισσα, διότι, ὡς ἐβρέθη,
 » ἡμᾶς εἰς δῶρον παρ' αὐτῆς νὰ λάβῃ τῆς μαγίσσης
 » εἰς πρεσβευτῆς τοῦ ἄρχοντος τῆς Δαμασκοῦ εὐρέθη.
 » Αὐτὸς δ' εἰς τὸν Αἰγύπτιον Σουλτάνον πάλιν δῶρον
 » μᾶς ἔφερε, δέσας ἡμᾶς ἐν μέσῳ ὀπλοφόρων.

71

» Οὕτως ἐπορευόμεθα. Ἄλλ' ὅπως τῆς Προνοίας
 » ἡ δύναμις διευθετεῖ τὰ πάντα ἡ μεγάλη,
 » ὁ πάντοτε τὴν δόξαν του αὐξάνων νεανίας
 » ἴδομεν ὁ ἀτρόμητος Ῥινάλδος νὰ προβάλλῃ,
 » καὶ τὰ συνήθη δείγματα διδοὺς ἀνδραγαθίας,
 » τὴν ἔφιππον ἡμῶν φρουρὰν ἐξαίφνης νὰ προσβάλλῃ.
 » Τοὺς καταβάλλει, τοὺς νικᾷ, τὰ ὅπλα των μᾶς δίδει,
 » ἃ ἦσαν ἄλλοτε ἡμῶν, καὶ πάλιν εἰσὶν ἤδη.

72

» Τὸν εἶδαμεν, αὐτοὶ κ' ἐγώ· ἡ χεὶρ τοῦ ἢ ἰδίᾳ
 » μὲ ἤγγισεν· ὠμίλησε, καὶ ἦτον ἡ φωνή του.
 » Ἦτον ψευδής, ἀνύπαρκτος ἢ φήμ' ἢ ἀπαισία.
 » Δὲν ἀφηρέθη ἀπ' αὐτοῦ, ἐσώθη ἡ ζωὴ του.
 » Τριήμερος εἶν' ἀφ' ἡμῶν αὐτοῦ ἢ ἀπουσία.
 » Πρὸς Ἀντιόχειαν στραφεὶς μετ' ἄλλου παροδίτου,
 » ἀπῆλθε, χωρισθεὶς ἡμῶν· ἀλλ' ἀπηλλάγη πρῶτον
 » τῶν αἰμοφύρτων ὄπλων τοῦ καὶ τῶν κατεαγόντων.»

73

Ταῦτα εἰπὼν, ἐσίγησεν· ὁ δ' ἐρημίτης αἶρει
 τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς δύο τοῦ πρὸς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον,
 τὸ πρὶν τοῦ χρῶμα, τὴν μορφήν τὴν πρώτην τοῦ δὲν φέρει·
 ἔχει τὸ σχῆμα ἱερὸν, τὴν ὄψιν φωτοβόλον.
 Θυσίαν τὴν καρδίαν τοῦ εἰς τὸν Θεὸν προσφέρει,
 ἀναπτερῶν τὸ πνεῦμά του πρὸς τοὺς ἀγγέλους ὄλον.
 Ἀποκαλύπτεται δ' αὐτῷ τὸ μέλλον, καὶ τὰ ἔτη
 ἐμπρὸς τοῦ παρελεύνουσι καὶ οἱ αἰῶνες ἔτι.

74

Τότ' ἐμπνευσθὲν τὸ στόμα του, τὴν σιωπὴν τοῦ λύσαν,
 τοῦ ἀοράτου μέλλοντος ἀγγέλλει προφητείας.
 Οἱ δὲ πρὸς ταύτην τὴν φωνὴν τὴν ἐξαλλοιωθεῖσαν,
 πρὸς τὴν μορφήν του, ἔμενον εἰς θάμβος ἀφασίας.
 «Ναί, ὁ Ῥινάλδος, λέγει, ζῆ, καὶ τ' ἄλλα ὅλα ἦσαν
 » οὐδὲν ἢ πονηρεύματα ἀπάτης γυναικειάς.
 » Ζῆ ἔτι, κ' ὑπὸ τ' οὐρανοῦ ἢ νεαρά του ῥώμη
 » εἰς ἔργα ὠριμώτερα φυλάττεται ἀκόμη.

75

» Τῆς ἡλικίας παίγνια εἰσὶ τῆς νεαρᾶς του
 » αὐτὰ δι' ὄσων σήμερον ἐκπλήττει τὴν Ἀσίαν.
 » Ἀνδροῦται, καὶ διὰ χειρὸς προσβάλλων ἀδαμάστου,
 » ἰδοῦ, Αὐγούστου ἀσεβοῦς δαμάζει ἐξουσίαν.
 » Ὁ ἀετός του τὰς χρυσᾶς ἐκτείνει πτέρυγας του
 » ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐνταυτῷ κ' ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν,
 » ἦν ἐξ ὀνύχων τοῦ δεινοῦ θηρίου θέλει σώσει.
 » Κατόπιν δ' ἄξιοι αὐτοῦ υἱοὶ θὰ γεννηθῶσι.

76

» Καὶ τῶν υἱῶν των οἱ υἱοί, εἰς γενεὰς ἐσχάτας,
 » παραδειγμάτων θέλουσι λαμπρῶν τὴν γῆν πληρώσει,
 » θραύσει τυράννους Καίσαρας, συντρίψει ἀποστάτας,
 » τὰς μήτρας ὑπερασπισθῆ καὶ τοὺς ναοὺς λυτρώσει,
 » σώσει τὴν ἀθωότητα, ἐλέγξει τὰς ἀπάτας,
 » κ' ἐξαίροντες τοὺς ταπεινοὺς τοὺς γαύρους ταπεινώσει.
 » Ὁ κόσμος τότε θὰ ἰδῆ τοῦ οἴκου τοῦ Ἑστίου
 » τὸν ἀετὸν πτερούμενον ἐπάνω τοῦ ἡλίου.

77

» Ὁ ἀνιπτάμενος ἐγγὺς φωτὸς τοῦ ἀλανθάστου,
 » πρέπει αὐτὸς τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Πέτρου νὰ δξύνῃ,
 » πρέπει αὐτὸς τὰς πτέρυγας τὰς θριαμβευτικὰς του
 » ἔπου ἢ μάχ' ὑπὲρ Χριστοῦ εὐρείας νὰ ἐκτείνῃ.
 » Διὰ νομοθετήματος αὐτὸς ἀναποδράστου
 » τῶν θείων ὤριστα βουλῶν ἐκτελεστής νὰ γίνῃ.
 » Δι' ὃ προστάττει ὁ Θεὸς πρὸς ταύτην τὴν μεγάλην
 » στρατείαν, ἣτις πρόκειται ἡμῖν, νὰ ἔλθῃ πάλιν.»

78

Διὰ τοιούτων λόγων του ἐξάγει τῆς ἀπάτης
τοὺς εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ πιστεύσαντας εὐκόλως,
καὶ ὅλοι ἐπιχαίρουσιν. Ὁ δ' ἔμφρων στρατηλάτης
σιωπηλῶς ἐσκέπτετο, καὶ ἦτον σύννους ὄλως.
Ἐν τούτοις δ' ἔφθασεν ἡ νύξ, κ' ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς
ἡ γῆ ἐβάφη μέλαινα καὶ τ' οὐρανοῦ ὁ θόλος.
Κ' οἱ μὲν ἀπῆλθον ἔπειτα εἰς ὕπνον νὰ δοθῶσι.
Πλὴν δὲν ἀφῆν' ἡ μέριμνα ἐκεῖνον νὰ ὑπνώσῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α'

Στροφή 1

Τὸν στρατάρχη. Γοδεφρείδος ὁ Βουλλιών, δούξ τῆς Κάτω Λοθριγγίας, ἄρχων τῆς Στενάνης, τῆς Βερδώνης καὶ τοῦ Μῆτς, μαρκῆσιος τῆς Ἀνβέρσης, καὶ ἡγεμὼν μέρους τῆς Βραβάντης, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1060 ἐν Βαισὺ ἐπὶ τῆς Δίλης, χωρίῳ κειμένῳ εἰς τεσσάρων ὠρῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν Βρυξελλῶν, μιᾶς δὲ ἀπὸ τῆς Γενάπης. Καὶ πατὴρ μὲν αὐτοῦ ἦν ὁ ἔνδοξος κόμης Εὐστάθιος τῆς Βολωνίας, μήτηρ δὲ ἡ κόμισσα Ἴδα, φημιζομένη ἐπ' εὐσεβείᾳ. Αὐτὸς δ' ὁ Γοδεφρείδος, ἀφ' οὗ ἐπὶ νεότητός του ἐδοξάσθη ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Αὐτοκράτορος Ἐρρίκου τοῦ Δ', μεταμεληθεὶς ἔπειτα διότι ἐπολέμησε κατὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης, ἠθέλησε ν' ἀποπλύνῃ ὅ,τι ἐνόμιζεν ἀμαρτίαν, καὶ πρῶτος ἐγγραφεὶς ὁπαδὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Πάππα Οὐρβανοῦ τοῦ Β' ὀργανισθείσης σταυροφορίας, ἀπέπλευσε τὴν 15 Αὐγούστου 1096 μετ' ἰσχυροῦ στρατοῦ ἐκ Λοθριγγίας, διῆλθε διὰ τῆς Βυζαντινῆς χώρας παρὰ τὴν θέλησιν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἐκυρίευσεν ἀλληλοδιαδόχως τὴν Νίκαιαν, τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Συρίας. Ὑπερτάτην δ' ἐξασκῶν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν του, καὶ ὡς ὁ νουνεχέστερος καὶ ἀνδρειότερος μεταξὺ πάντων θεωρούμενος, καὶ πρῶτος εἰσελθὼν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀνεκνήρυχθη ὁμοφώνως βασιλεὺς αὐτῆς.

Στροφή 3

Οὕτω πρὸς βρέφος. Μίμησις τοῦ Λουκρητίου: De rer. nat. I, στ. 925.

Sed veluti pueris absinthia tetra medentes
quum dare conantur, prius oras pocula circum
contingunt mellis dulci flavoque liquore.

Στροφή 4

Ἀλφόνσος Ἐστῆς, Δουξ τῆς Φεβέρρας, ὁ πρῶτος προστάτης τοῦ Τάσσου, εἰς οὗ τὴν αὐλὴν ἔμενεν ὁ ποιητὴς ὅτε συνέταττε τὰς πρώτας ραψωδίας τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἰσὶ δὲ παρένθετοι, καὶ βραδύτερον συντεθεῖσαι αἱ στροφαὶ 4 καὶ 5, διότι τὴν σύνθεσιν τοῦ ποιήματος εἶχεν ἀρχίσει ὁ Τάσσος πολὺ πρὶν ἔλθῃ εἰς τὴν Φεβέρραν. Ἰδ. ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ.

Στροφή 5

Τὸν Θραῖκα, ἐννοεῖ τὸν Τοῦρκον. Ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τοῦ Τάσσου διεφλέγετο ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερώσεως τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, εἰ καὶ δὲν ἦν ἀπηλλαγμένος θρησκευτικῶν προλήψεων κατ' αὐτῶν.

Στροφή 6

Τὸ ἕκτον ἔτος. Ἱστορικῶς τὸ τρίτον. Τορτοσία, πόλις τῆς Συρίας, τὸ πάλαι Ὀρβοσία καὶ Ἀντάραδος καλουμένη, κεῖται εἰς τὴν παραλίαν, εἰς ἑννέα μιλίων ἀπόστασιν βορείως τῆς Τριπόλεως.

Στροφή 7

Στίχ. 6. Ἰδ. Βιργιλίου Αἰνειάδα ΣΤ, 576 ἐπ.

Στροφή 9

Βαλδοβῖνος, τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Γοδεφρείδου, ἀρχηγὸς τῶν Φλαμιγγίων, παρηκολούθησε τὴν σταυροφορίαν ἐπὶ τῇ φιλοδόξῳ προσδοκίᾳ, ἣτις καὶ ἐπέτυχε, τοῦ νὰ ἰδρῦσῃ ἑαυτῷ θρόνον ἐν Ἀσίᾳ. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ποιητὴς «ἀπληστον τὴν φρένα αὐτοῦ, ζητοῦντος πάντα τ' ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας.» Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἐδέσσης, υἰοθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐγκαταστάντος κόμη

τος τῆς χώρας ἐκείνης, διεδέχθη αὐτὸν ὡς κόμης, ὅτε ἐκεῖνος ἐσφάγη ἐν στάσει, εἰς ἣν ἐνείχετο καὶ αὐτὸς ὁ Βαλδοβῖνος. Τέλος δὲ διεδέχθη τὸν Γοδεφρείδον, τὸ πρῶτον μὲν ὡς Βαρόνος, ἔπειτα δὲ καὶ ὡς Βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ταγκρέδης, ἕγγονος τοῦ ὀμωνύμου Νορμανδοῦ ἱππότου, τοῦ εἰς Νεάπολιν βασιλεύσαντος. Συνεκστρατεύσας μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Βοεμόνδου εἰς Παλαιστίνην, διῆλθε δι' Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, φέρων ἐκεῖ τὸν πόλεμον, οὐδ' ἠθέλησεν ὡς ὁ Βοεμόνδος νὰ ὑποταγῇ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξιον. Ἐλθὼν δ' εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους, συνεμάχησε μετὰ τοῦ Γοδεφρείδου, καὶ διακρινόμενος ἐπ' ἀνδρίᾳ μεταξὺ τῶν ἱπποτῶν, καὶ πολλὰς νίκας ἀράμενος καὶ πόλεις κατακτήσας, ἀνεδείχθη ἡγεμὼν τῆς Τιβεριάδος.

Βοεμόνδος, υἱὸς Γισκάρδου, Μαρκεσίου τῆς Ἀπουλίας, καὶ υἱοῦ τοῦ πρώτου Ταγκρέδου, ἐπομένως ἐξαδελφος τοῦ συνεκστρατεύσαντος αὐτῷ εἰς Παλαιστίνην Ταγκρέδου. Κυριεύσας τὴν Ἀντιόχειαν, ἔμεινεν εἰς αὐτήν, καὶ δὲν συνηκολούθησε περαιτέρω τοὺς σταυροφόρους.

Στροφή 10

Γέλφος ὁ Δ', ἐκ Σουηβίας, υἱὸς τοῦ Ἀλβέρτου Ἀζζου, Μαρκεσίου Ἔστης, καὶ Κονίτζης, ἀπῆλθεν εἰς Παλαιστίνην ἀληθῶς μόνον τέσσαρα ἔτη μετὰ τὰ ἐν τῷ ποιήματι ἀδόμενα συμβάντα· ἀλλὰ κατατάττει αὐτὸν ὁ Τάσσος μετὰ τῶν κατακτητῶν, ἵνα καὶ ταύτην τὴν δόξαν περιάψῃ εἰς τοῦ πρώτου προστάτου τοῦ τοὺς προγόνους.

Στροφή 25

Ὁ Ἕλληνας. Αἰνίττεται τοὺς Βυζαντινοὺς, περὶ ὧν ὅμως ἀμφισβητεῖται ἂν αὐτοὶ ἢ οἱ σταυροφόροι ἔπταισαν διὰ τὴν ἔλλειψιν συμπνοίας.

Στροφή 29

Πέτρος, ἐξ Ἀμιένσης τῆς Πικερδίας, ἢ πιθανώτερον ἐκ Λιέγης· ἀλλὰ καὶ κατὰ τινὰς χρονογράφους ἐκ τῆς κάτω Γερμα-

νίας. Σπουδάσας ἐν Παρισίοις, ἦν ἀνὴρ πολυμαθῆς διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, καὶ ὑπῆρξε τοῦ Γοδεφρείδου διδάσκαλος. Ἔνεκα τῶν αὐστηρῶν αὐτοῦ ἠθῶν ἐπεκλήθη ἐρημίτης. Κατὰ δὲ τὰ 1095 μετέβη εἰς προσκύνησιν τοῦ ἀγίου Τάφου, καὶ ἐπανελθὼν ἐκήρυξε κατὰ πρῶτον σταυροφορίαν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἱερῶν χωρῶν, καὶ κατώρθωσε νὰ συναγείρῃ στρατὸν ἑκατὸν χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἄλλ' ὁ στρατὸς οὗτος, κακῶς ὀργανωμένος, καὶ στερούμενος πειθαρχίας, ἐκινδύνευσε ν' ἀπολεσθῇ ἐν Οὐγγαρία, καὶ κατεστράφη τέλος ἐν Ἀσίᾳ, προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Νικαίας.

Στροφή 37

Τὰ πλεῖστα τῶν ἀπαριθμουμένων ὀνομάτων τῶν χριστιανῶν ἱπποτῶν εἰσὶν ἱστορικά. Περὶ αὐτῶν ἴδε τὰς κυριωτέρας ἱστορίας τῶν σταυροφοριῶν, οἷον ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τὴν Γουλλιέλμου τοῦ Τυρίου, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων τὴν ἀξιόλογον τοῦ Michaud (Histoire des Croisades), καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ σύγγραμμα τοῦ J. Collin de Plancy (Chroniques et légendes du temps des deux premières croisades).

Ἄλλὰ μὴ ἐγκραυχόμενον. Ὁ Κλωτάριος δὲν ἦν, ὡς ὁ Οὐγών, ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν Γάλλων.

Στροφή 38

Δύω ποιμένες. Ὁ Γουλλιέλμος ἐκ τῆς πόλεως Μὲτς, ἐπίσκοπος Ὁραγγίας, ἐχειροτονήθη μετὰ ταῦτα (καθολικὸς) πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ Ἀδελμάρκος ἐκ Μοντείλης (Monteil), ἐπίσκοπος τοῦ Πογγίου ἢ Πυῆ (Puy) ἐν τῇ Λαγγεδόκῃ, ἐξελέγη ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ Κλερμόντου ἑξαρχος τοῦ Πάππα Οὐρβανοῦ Β' εἰς τὴν σταυροφορίαν. Ἐτιμᾶτο δὲ ὑπὸ πάντων διὰ τὰς μεγάλας χριστιανικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς, καὶ ἀπέθανε προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς εἰς Ἀντιόχειαν ἐνσκηψάσης πανώλους.

Στροφή 40

Ὁ Κόμης Καροῦτιος, Στέφανος ἐκ Βλοΐσας (Blois).

Στροφή 41

Ἐκ τῆς *Ἀποστολῆς*, δηλ. Ἰταλοῦ. Τὴν γενεαλογίαν τῶν Ἑσταιῶν ἰδ. ἐν Ῥαψωδία ΙΖ', στροφ. 79 ἐπ.

Στροφή 42

Ἄνδρας, τοὺς Βαυαροὺς καὶ Ῥαιτούς.

Στροφή 43

Λευκόξανθοι γένος, οἱ Φλαμίγγιοι (Βέλγιοι) καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ, ὧν δραστηριωτάτη ἦν ἡ μετοχὴ εἰς τὴν σταυροφορίαν.

Στροφή 44

Ῥοβέρτος ἕτερον, τὸν Β', κόμητα τῆς Φλανδρίας, ἀρχηγὸν τῶν Φρισίωνων καὶ Φλαμιγγίων σταυροφόρων.

Βρεταννοὶ ἦσαν μετὰ τῶν σταυροφόρων. Ἄλλ' ὅτι καὶ υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, Γουλλιέλμος καλούμενος, τοὺς συνώδευε, δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον.

Στροφή 49

Καμπανία, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Νεαπόλεως, ἡ κοινῶς λεγομένη Terra del Lavoro.

Στροφή 51

Τατῖνος, ὁ ὑπὸ τῆς Κομνηνῆς Ἄννης καλούμενος *Τατῖκος*.
 ὦ αἰσχρός! Ὅτε οἱ σταυροφόροι ἐταπείνουν καὶ κατέστρεφον τὴν δύναμιν τῶν Ὀθωμανῶν, ἂν οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες εἶχον εἰλικρινῶς συμπράξει μετ' αὐτῶν, πλὴν τοῦ θρησκευτικοῦ καθήκοντος ὃ θὰ ἐξετέλουν καὶ τῆς δόξης ἣν θὰ ἔδρεπον, θὰ προῦλάμβανον πιθανῶς καὶ τὴν πτώσιν τῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ θ' ἀπήλλαττον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τοῦ ζυγοῦ εἰς ὃν ὑπέκυψεν. Ἄλλ' ἂν τὴν Ἱερουσαλήμ ἔγραφεν Ἑλλήν, ἴσως θὰ ἔλεγεν ὅτι ὅλον τὸ σφάλμα δὲν ἦτον τῶν Αὐτοκρατόρων, εἰς οὓς οἱ σταυροφόροι ἔδωκαν οὐκ ὀλίγους λόγους ἵνα φοβῶνται ὅτι μόνον ζυγὸν θὰ ἠλλασσον.

Στροφή 52

Ἄρθουρ, μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Βρεταννίας, ᾧ ἀποδίδεται ἡ

σύστασις τῆς *Στρογγύλης τραπέζης*, καὶ ἡ τῶν *Ἀλητῶν* ἱπποτῶν.

Ἡ *Ἀργὼ* τοὺς παλαιοὺς *Μινύας*. Ἀργὼ, τὸ πλοῖον τοῦ Ἰάσωνος. Οἱ δὲ *Μυνίας*, ἀρχαιότατος λαὸς Θεσσαλικὸς, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀργοναυτῶν.

Στροφή 53

Ἐκ *Κόνσης* ὁ *Δυδῶν*. Ὑπάρχει *Κόνσα* ἐν *Νεαπόλει*. Ἄλλ' αὕτη εἶναι ἢ ἐν *Τρέβη* (Contz), ὅπου ὁ *Σάρ* ἐκβάλλει εἰς τὴν *Μοσέλλα*ν. Περὶ δὲ τοῦ *Δυδῶνος* τούτου οὐδὲν μνημονεύει ἡ ἱστορία.

Στροφή 54

Εὐστάθιος, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ *Γοδεφρείδου*.

Γερνάνδος, πλαστὸν πρόσωπον.

Ρουγιέρος, ἐκ *Βαλναβίλλης*, πρόσωπον ἱστορικόν.

Ραμβάλδος, κόμης τῆς *Ὀραγγίας*, ὁμοίως.

Γέντωρ, ὁ ἐκ *Βεάρνης*.

Ἐγγερλάν καὶ *Γεράρδος*, ἄγνωστον τίνες ἦσαν τῶν σταυροφόρων.

Στροφή 55

Ἐκ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ στροφῇ μνημονευομένων γνωστοὶ εἰσὶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μόνον εἷς *Ἐβεράρδος*, ὁ ἐκ *Πουύσαγης* (Puysage), καὶ πέντε *Γίδοι* ἢ *Γουίδοι*, ἐξ ὧν ὅμως ἄγνωστον τίνες ἐννοεῖ ὁ *Τάσσο*.

Ἐκ *δράκοντος* *γυμνὸν παιδίον*. Τὸ σύμβολον τοῦ *Μεδιολάνου*.

Στροφή 59

Μαθθίλλης, τῆς περιφήμου κομίσσης τῆς *Τοσκάνης*.

Στροφή 61

Ραιμόνδος, ὁ κόμης τῆς *Σάν Γίλλης* (San Gilles) καὶ τῆς *Τολώσσης*, ἱππότης πλούσιος καὶ ῥιψοκίνδυνος.

Τετρακισχίλιοι. Ἰστορεῖται ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν *Ραιμόνδον* πεζοὶ καὶ ἱππεῖς σταυροφόροι ἦσαν οὐχὶ ἐλάττους τῶν ἑκατὸν χιλιάδων.

Στροφή 62

Στέφανος ἐξ Ἀμβουσίας, κόμης τῆς Βλοΐσίας (de Blois), εἷς τῶν πλουσιωτέρων, σοφωτέρων καὶ εὐγλωττοτέρων ἰπποτῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἐλέγετο δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν φρουρίων αὐτοῦ ἐξισοῦτο πρὸς τὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους.

Στροφή 63

Καπαρεὺς, εἷς καὶ ὁ φοβερώτερος τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, κεραυνωθεὶς ὅταν ἀνέβαινε τὰ τεῖχῃ αὐτῶν. Ὀμήρ. Ἴλ. Β, 564.

Στροφή 69

Μονάρχης τῶν Ἑλλήνων, Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, Αὐτοκράτωρ ἀπὸ 1081 μέχρι 1118. Ἴδε τὴν εἰσαγωγήν.

Στροφή 75

Ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν, ὁ Πάδος. Fluviorum rex Eridanus. Virg. Georg. I, 462.

Στροφή 81

Ἡ φέρουσα. Μίμησις τοῦ Βιργιλίου:

Tam fidei, praviq̄ue tenax, quam nuncia veri.

(Æn. IV).

Στροφή 83

Ἀλαδῖνον. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἐμίρου τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τῆς πρώτης σταυροφορίας δὲν ἦτον Ἀλαδῖνος, ἀλλὰ Ἰφτιχάρ-Ἐλδοβλὲτ (δηλοῦν «δόξα τῆς ἐπικρατείας»). Ἴσως δὲ τὴν λέξιν Ἐλδοβλὲτ ἐξελατίνισαν οἱ τότε χρονογράφοι εἰς Ἀλαδῖνος. Κατ' ἄλλους ἐκαλεῖτο Δουκάτ, ἢ Δουκάλτος.

Στροφή 89

Κρήνας δολοῖ. Ἴδου τί ὁ Τύριος Γουλλιέλμος γράφει περὶ τῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλήμ ληφθέντων μέτρων ὡς πρὸς τὰς κρήνας: Porro cives præcognito notrorum adventu ora fontrum et cisternarum, quæ in circuitu urbis erant, usque ad quinquea vel sex milliaria . . . obstruxerant. (Βιβλ. VII).

ΡΑΨΩΔΙΑ Β΄

Στροφή 4

Ὁ τύραννος, ὁ Ἀλαδῖνος, ἡγεμὼν τῆς Ἱερουσαλήμ.

Τὰς ἐν τούτῳ τῷ ἄσματι καὶ ἐν ἄλλοις περιεχομένας ὑπερφυσικὰς καὶ μαγικὰς ἐνεργείας ψέγει ὁ Βολταῖρος ἐν τῷ *Λόγῳ* αὐτοῦ *περὶ ἐποποιίας*· ἀλλ' αἱ κατακρίσεις αὐτοῦ εἰσὶν ἄδικοι, διότι εἰς τὴν μαγείαν ἐπίστευεν οὐ μόνον τῶν σταυροφόρων ἢ ἐποχῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἢ τοῦ Τάσσου. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ Βολταίρου τίς ἀγνοεῖ πόσον κατωτέρα ἀπέβη ἢ Ἐρρίας τῆς Ἱερουσαλήμ;

Στροφή 12

Νέον ἔγκλημα, τὸ τῆς κλοπῆς· ἀρχαῖα λάθη, τὸ μῖσος πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν Ὀθωμανῶν

Στροφή 38

Χλωρίνδα, φανταστὸν πρόσωπον.

Στροφή 53

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Ὀλίνδου καὶ τῆς Σωφρονίας ἐνόμισάν τινες ὅτι εἰσήγαγεν ὁ Τάσσος αἰνιττόμενος ἑαυτὸν καὶ τὴν Λεονόραν· καὶ ὡς ἀπόδειξιν φέρουσιν ὅτι εἰς τὴν μετασκευὴν τοῦ ἔπους, τὴν ἐπιγραφομένην «Ἡ κατάκτησις τῆς Ἱερουσαλήμ», γενομένην ἀφ' οὗ ὁ ποιητὴς διέκοψε τὰς μετὰ τῆς Ἑσταίας οἰκογενεῖας σχέσεις του, τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἀφηρέθη. Οὐχ ἦττον ὅμως παρατηρητέον ὅτι αὐτὸ δὲν παρέλκει εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἔπους, διότι καὶ οἱ ἔνεκα τῆς εἰκόνας ἐν τῇ πόλει καταδιωχθέντες χριστιανοὶ ἐνίσχυσαν διὰ τῆς ἐξόδου των τὸν σταυροφορικὸν στρατὸν, καὶ ἢ ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ δράματι παρέμβασις τῆς Χλωρίνδας δεικνύει ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὸν μεγαλόψυχον αὐτῆς χαρακτῆρα. Φαίνεται δὲ μᾶλλον ὅτι τὸ ἐπεισόδιον βάσιν ἔχει ἱστορικόν τι συμβάν ἐν τοῖς χρονογράφοις ἀπομνημονευόμενον. Πρὸ τῆς σταυροφορίας, φανατικοὶ τινες Ὀθωμανοὶ, ἵνα ἐξεγείρωσι κατὰ τῶν χριστιανῶν τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ὀμοδόξων των, ἔρριψαν διὰ νυκτὸς εἰς ἐν τῶν Ὀθωμανικῶν

προσκυνητηρίων νεκρὸν κύνα, ὅστις ἀνευρεθεὶς τὸ πρῶτ', ἐνομίσθη ὅτι ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν εἰς ὕβριν τῆς πίστεως τοῦ Μωάμεθ καὶ βεβήλωσιν τοῦ ναοῦ αὐτοῦ, καὶ γενικὴ ἀπεφασίσθη σφαγὴ τῶν χριστιανῶν. Τότε νέος χριστιανὸς, οὗ ἀγνοεῖται τὸ ὄνομα, παρελθὼν πρὸς τοὺς συμπολίτας του, εἶπεν ὅτι ἐπόμενος τῷ παραδείγματι τοῦ Σωτῆρος, θέλει νὰ θυσιασθῆ εἰς ὑπὲρ ὄλων, καὶ παρακαλέσας νὰ εὐλογῆται κατ' ἔτος ἡ μνήμη του, καὶ νὰ τύχῃσι περιθάλψεως οἱ οἰκεῖοί του, κατήγγειλεν αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς τὸν ρίψαντα τὸν κύνα, καὶ ἔσωσε τοὺς ἄλλους θανατωθεὶς.

Στροφή 55

Τὴν καταδρομὴν τῶν χριστιανῶν διηγοῦνται τὰ χρονικὰ τῶν καιρῶν ἐκείνων, πῶς, ἅμα φανέντων τῶν σταυροφόρων, ἐφυλακίσθη ὁ καθολικὸς ἡγούμενος, ἐκρατήθησαν ὡς ἐνέχυρα οἱ γέροντες, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, καὶ οἱ ἄνδρες ἐξεδιώχθησαν· πῶς ὁ Γοδεφρείδος ἔπεμψεν ἑκατὸν ἵππεῖς εἰς προὔπαντησιν καὶ ἐξασφάλισιν αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ, ὡς εἶδαν χριστιανικὸν ἀπόσπασμα, ἤγειραν φωνὰς εὐχαριστίας πρὸς οὐρανὸν, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἑαυτῶν καὶ τῶν ἀγίων τόπων ἀπὸ τῆς τυραννίας.

Στροφή 58

Ἀλήτης. Ὑποτίθεται ὑπὸ τινων ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦτο ὁ Τάσσος ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ τὸν ἀτομικὸν του ἐχθρὸν Ἰωάννην Βαπτιστὴν Πίγναν, γραμματέα τοῦ Ἀλφόνσου Β'.

Στροφή 60

Οἱ Ἀραβες ἱστοριογράφοι οὐδένα ποιοῦνται λόγον τῆς πρεσβείας ταύτης. Οἱ Εὐρωπαϊοὶ χρονογράφοι ὁμῶς μνημονεύουσιν αὐτὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν πρέσβεων τὰ ὀνόματα. Εἷς δὲ, Ῥοβέρτος ὁ μοναχὸς, παραθέτει καὶ τὴν ἀγόρευσιν αὐτῶν, καὶ τὴν ἔντονον ἀπάντησιν τῶν σταυροφόρων.

Στροφή 71

Κασσάνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀντιοχείας. Ἰδ. Ῥαψῶδ. ΣΤ' στρ. 56.

Στροφή 84

Ἀμφιλαφεῖς, διττὰς καὶ ἀντιφατικάς.

Στροφή 87

Ὦς ὁ Φάβιος, ὁ πρέσβυς τῶν Ῥωμαίων παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις.

Στροφή 93

Λαβῆς . . . λιθοκολλήτου. Ἡ τοιαύτη τοῦ ὄπλου πολυτέλεια θὰ ἦτον ἐξαίρεσις, διότι ἐπὶ τῶν πρώτων σταυροφοριῶν οἱ χριστιανοὶ εἶχον εἰσέτι ἀπλούστατον τὸν ὄπλισμόν, ὥστε καὶ λέγεται ὅτι Κερβόγας, ὁ Σουλτάνος τῆς Περσίας, ὅταν εἶδε τὰ ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν στρατῶν συληθέντα ὄπλα, ἐκπλαγεὶς δι' αὐτῶν τὴν λιτότητα, εἶπεν ὅτι ἦτον ἀδύνατον διὰ τοιούτων ὄπλων νὰ νικήσωσι ποτὲ τοὺς Ὀθωμανούς.

Στροφή 95

Ἴδ. Βιργιλ. Αἴν. Δ, 520 ἐπ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ'

Στροφή 3

Τὴν περιγραφὴν τῆς πρώτης ἀφίξεως τῶν σταυροφόρων ἀπέναντι τῆς Ἱερουσαλήμ ἴδ. ἐν Michaud, Hist. des Crois. Tome I, Paris, 1812.

Στροφή 12

Περὶ *Ἐρμιρίας*, θυγατρὸς Κασσάνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀντιοχείας, ἴδ. Ῥαψῶδ. ΣΤ', στρ. 56 ἐπ. Ἀμφισβητεῖται δὲ ἂν ὑπῆρξεν ἀληθῶς, ἢ ἂν εἶναι ἀπλῆ τοῦ Τάσσου ἐπίνοια. Οἱ χρονογράφοι οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀντιοχείας· ἀλλ' ὁ Ὑδερῖκος Βιτάλης μνημονεύει αὐτῆς ὡς ἀσπασθείσης τὸν χριστιανισμόν.

Στροφή 13

Ἀργάντης, πρόσωπον πλαστόν.

Στροφή 46

Τρίς τὰ ἠνέφξε.

Ter sese attollens cubitoque adnixa levavit,
ter revoluta torost oculisque errantibus alto
quæsitivæ cælo lucem ingemuitque repert.

(Virg. Æn. IV, 69) κτ.)

Στροφή 52

Σιγιέροι. Δύο Σιγιέροι μνημονεύονται ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὁ ἐκ Κουρτραίνης καὶ ὁ ἐκ Γάνδης. Οἱ δ' ὑπασπιστὰι τοῦ Γοδεφρείδου ἐκαλοῦντο Γιοσφρέδος καὶ Ματθαῖος.

Στροφή 55

*Ἡ τοπογραφικὴ αὕτη περιγραφή τῆς Ἱερουσαλήμ ἐστὶν ἀκριβεστάτη, ἐντελῶς σύμφωνος πρὸς τὴν Γουλλιέλμου τοῦ Τυρίου, καὶ ἐπικυρουμένη ὑπ' αὐτοπτῶν τοῦ Σατωβριάνδου, τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ τοῦ οὐδὲν ἀβασανίστως γράφοντος Michaud.

Στροφή 63

Τὸν Βοεμόνδον. Οὗτος μόνος ἐκ τῶν σταυροφόρων οὐδὲ μετέσχε τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ, οὐδὲ στρατὸν ἔπεμψεν εἰς σύμπραξιν μετὰ τῶν χριστιανῶν.

Στροφή 66

Καὶ τοῦ στρατοπέδου τῶν χριστιανῶν ἡ περιγραφή ἐστὶ συμφωνοτάτη πρὸς τὰς διηγήσεις τῶν ἱστοριογράφων. Λέγει δ' ὁ Michaud ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐξελέξαντο πρὸς προσβολὴν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ τὴν ἐξεπολιόρκησαν ὁ Τίτος καὶ ὁ Οὐεσπασιανός.

Στροφή 74

Πρὸς τὸν δρυμῶνα. *Ἦν οὗτος ὁ τοῦ ὄρους Σάρωνος, κειμένου πρὸς δυσμὰς τῆς σειρᾶς ἣτις διαιρεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τῶν πεδίων τῆς Παλαιστίνης, καὶ δυναμένου νὰ θεωρηθῇ ὡς παρέκτασις τοῦ Λιβάνου. Κατὰ τινὰ ἱστορικὸν ὁ Ταγκρέδης, καὶ οὐχὶ, ὡς ὁ Τάσσοσ λέγει, χωρικός τις, ἀνεκάλυψε τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν θέσιν τοῦ δάσους τούτου.

Στροφή 75

Ἐπάγοντες πελέκων πληγὰς. Μίμησις τοῦ Βιργιλίου

[ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΓΚΑΘΗ — Τόμ. Ζ']

Ferro sonat alta bipenni
 fraxinus, evertunt actas ad sidera pinus,
 robora nec cuneis et olentem scindere cedrum
 nec plaustris cessant vectare gementibus ornos.

(Æn. XI, 135.)

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ'

Στροφή 3

Τὸ συμβούλιον τοῦτο τῶν δαιμόνων ἄλλοι θέλουσιν ὅτι παρ' ἄλλων ἐμιμήθη ὁ Τάσσοσ, οἶον παρὰ Βιργιλίου, Κλαυδιανοῦ, Δάντη καὶ νεωτέρων. Ἄλλ' ἢ μὲν ἰδέα εἶναι ἱκανῶσ κοινή, καὶ εἰς πολλοὺς ἐδύνατο φυσικῶσ νὰ ἐπέλθῃ· ἢ δὲ περιγραφή εἶναι ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Τάσσοσ, ὥστε δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον ἢ δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡσ μίμησισ.

Στροφή 5

Γηρυόνης, τρίσωμοσ βασιλεὺσ τῆσ Ἰβηρίας.

Στροφή 6

Κάλπη, τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Γιβραλτάρ.

Στροφή 8

Τῆσ Αἴτνης. Τὸ Ἰταλικὸν φέρει Mongibello.
Παύ' ὑλακτῶν. Ἰδ. Virg. Georg. IV, 480.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε'

Στροφή 1

Τῶν Πλανήτων. Οἱ Πλάνητεσ οὔτοι περιγράφονται ὡσ ἐπεταὶ ὑπὸ τοῦ ἱστοριογράφου τῶν σταυροφοριῶν· «Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ταραχῶν καὶ τῆσ ἀναρχίας ὑφ' ὧν κατετράχετο ἡ Εὐρώπη ἀπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, συνέστη ἑταιρεία εὐγενῶν ἵπποτῶν πανταχοῦ πλανωμένων εἰς ζήτησιν ἀγῶνων, ὀρκισθέντων δὲ νὰ ὑπερασπίζωσι τὴν ἀθωότητα, νὰ πολεμῶσι τοὺσ ἀπίστωσ, καὶ διὰ περιέργου ἀντιθέσεωσ αὐτεκαλοῦντο οἱ πρόμαχοι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κάλλουσ. Ἡ θρησκεία, καθιερώσασα τὸν ὀργανισμὸν καὶ εὐλογήσασα τὰ ξίφη αὐτῶν, τοὺσ ἐπεκαλέσθη εἰσ ἀρωγὴν τῆσ, καὶ οὔτωσ τὸ τάγμα τῶν ἵπποτῶν, λαμπρυνθὲν ἰδίωσ καὶ

προκόψαν διὰ τῶν σταυροφοριῶν, πολυαρίθμους ἔταξε στρατιώτας ὑπὸ τοῦ σταυροῦ τὰς σημαίας.» Michaud, Ἰστ. τῶν Σταυροφ., Τόμ. Α', σελ. 107.

Στροφή 15

Γερράνδος, Νορβηγὸς ἡγεμῶν. Ἰδ. Ῥαψ. Α', στρ. 54. Ῥαψ. Γ', στρ. 40.

Στροφή 48

Τὸ συμβάν εἶναι ἱστορικόν. Ὅτε ὁ Ταγκρέδης ἦλθε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ἀσίαν, διαβάς τὰ ὄρη τῆς Κιλικίας, ἔφθασεν εἰς Ταρσὸν καὶ τὴν ἐκυρίευσεν. Ἄλλ' ἐπελθὼν ὁ Βαλδοβίνος τῷ ἡμφισβήτησε τὴν λείαν, καὶ ὁ Ταγκρέδης, πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλων καὶ ἐμφυλίων ῥήξεων, τῷ ὑπεχώρησε.

Στροφή 80

Καὶ οὐδεμία προσφορά, τὸ τοῦ Βιργιλίου

Victima haud nulla major mactari potest
summo Iovi, quam rex iniquus.

Στροφή 86

Αἰγουρῶν, τῶν Γενουσιῶν.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΣΤ'

Στροφή 10

Σολιμάρος, Σουλτάνος τῆς Νικαίας ἐν Βιθυνίᾳ, πρὶν κυριεύσωσιν αὐτὴν οἱ χριστιανοί. Ἐπειτα δ' ἀρχηγὸς τῶν πλανοβίων Ἀράβων.

Στροφή 23

Ἐγκέλαδος, γίγας κεραινωθεὶς ὑπὸ Διὸς, ἐν Φλέγγρα, τῷ πεδίῳ τῆς Γιγαντομαχίας, ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Πελλήνης.

Στροφή 28

Ὁ Ὅθων. Οὗτος, μνημονευόμενος καὶ ἐν Ῥαψωδίᾳ Α', 55, ἦν, ὡς εἰκάζεται, ὁ τοῖς ἱστορικοῖς γνωστὸς Ὅθων Βισκόντιος, ἡγεμῶν τῶν Μεδιολάνων, φονευθεὶς ἐν Ῥώμῃ ἐν ἔτει 1111 ὑπὸ τῶν Λομβαρδῶν συμμαχούντων τοῖς Γερμανοῖς, κατὰ τὴν ἐκ-

στρατείαν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἀξιοῦντος ὡς ἴδιον δικαίωμα τὸν διορισμὸν τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἰταλίας.

Στροφὴ 68

Ἐχθρὸν, τὸν Ἀργάντην.

Στροφὴ 109

Καθὼς διψῶσα ἔλαφος. Ἡ παραβολὴ τοῦ Δαυὶδ. Ψαλμ. Μ'.

Στροφὴ 111

Ἡ ἄλλη, ἡ σύντροφός της. Ἰδ. στρ. 90.

Οἱ καταδρομεῖς της. Ἰδ. Ῥαψ. Γ', στρ. 35.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ'

Στροφὴ 29

Κοπεντία, πόλις τῆς Καλαβρίας.

Στροφὴ 46

Κομάχιος λίμνη, ἡ παρὰ τὸ Κομάχιον, πόλιν τῆς Φεῤῥάρας.

Στροφὴ 52

Ὡς τρόμον κτλ. Μίμησις τῶν τοῦ Βιργιλίου

Non secus ac liquida siquando nocte cometae
sanguinei lugubre rubent aut Sirius ardor,
ille sitim morbosque ferens mortalibus aegris,
nascitur et laevo contristat lumine caelum.

(Æn. X, 272.)

Στροφὴ 67

Πύρρος. Ὅτε ὁ Βοεμόνδος ἐπολιόρκει τὴν Ἀντιόχειαν, δεινὴν σιτοδίαν εἶχεν ἐνσκήψει εἰς τὴν Συρίαν, μὴ ἐπαρκούντων τῶν ἐφοδίων ὅσα ἔφερον τοῖς χριστιανοῖς τὰ πλοῖα τῆς Γενούης, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τὰ τῆς Φλαμανδίας. Τότε κατὰ πρῶτον ἐφεῦρον καὶ ἐφήρμωσαν ἐκεῖ τοὺς ἀνεμομύλους, ἐκεῖθεν ἔπειτα διαδοθέντας εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου οὐδ' αὐτοὶ πλέον εἶχον σῖτον πρὸς ἄλεσιν. Πιεζομένης λοιπὸν καὶ τῆς Ἀντιοχείας ὑπὸ τῆς πείνης, ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ ἀνακωχὴν, ἣν ὁ Βοεμόνδος, ἀντιφιλοτιμούμενος πρὸς τὸν Βαλδοβίνον, γενόμενον ἤδη ἡγεμόνα τῆς Ἐδέσσης, ἐδέχθη μετὰ χα-

ρᾶς, δόλια μηχανώμενος. Ἐπὶ τῆς παύσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς συνάφειαν ἔλθων μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐγνώρισε μεταξὺ αὐτῶν Ἀρμένιον τινα ἀρνησίβησκον, Πύρρον ἢ Φιροῦζ καλούμενον, πᾶσαν ἔχοντα τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἡγεμόνος, καὶ τρεῖς ἐκ τῶν πύργων τῆς πόλεως φρουροῦντα. Οὗτος δ' ἐπ' ἀμοιβῇ ὑπεσχέθη νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν, ἐφ' ἧς κυριευθείσης ν' ἀναγορευθῆ ἡγεμὼν ὁ Βοεμόνδος. Ἀλλ' οἱ συστρατιῶται τούτου, ἀκούσαντες παρ' αὐτοῦ τὸ σχέδιον, ἀπέκρουσαν αὐτὸ μετ' ἀγανακτήσεως εἰπόντες ὅτι τὴν πόλιν θέλουσι νὰ κατακτήσωσι διὰ τῆς ἀνδρίας των καὶ οὐχὶ διὰ προδοσίας, καὶ ὅτι δὲν ἤλθον ἵνα ἀνεγείρωσι θρόνον ἐν Ἀσίᾳ εἰς ἓνα τῶν συντρόφων των. Τότε ὁ Βοεμόνδος δολίως διέδωκεν εἰς τὸν στρατὸν ὅτι Κερβόγας, ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μοσσοῦλ, ἐπήρχετο κατ' αὐτῶν μετὰ διακοσίων χιλιάδων, στρατολογηθέντων παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγριδος, ἀφ' οὗ ἠρήμωσε τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ ἠπέιλησε τὴν Ἐδεσσαν. Ἡ φήμη αὕτη κατατρόμαξε τοὺς χριστιανοὺς ἀρχηγούς, καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ δεχθῶσι τοῦ Βοεμόνδου τὸ σχέδιον. Ἀφ' οὗ λοιπὸν οἱ σταυροφόροι ἀπεσύρθησαν, ὡς ἵνα προσβάλωσι τὸν ἀντιτεταγμένον αὐτοῖς στρατὸν τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ ὅπως ἀπατήσωσι τοὺς πολιορκουμένους, προὔχρησαν ἔπειτα κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν, καὶ ἐπετέθησαν πρὸς τὸ μέρος ἔνθα ἐφρούρει ὁ Πύρρος. Καταπεπληγμένος τότε ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἵνα τὸν συμβουλευθῆ· ἀλλ' ὁ προδότης τὸν καθησύχασε, καὶ πολλοὺς ἐπαίνους λαβὼν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος του, ἐπέμφθη ὀπίσω εἰς τὴν θέσιν ἣν ἐφύλαττεν. Ἐκεῖ δ' ἠθέλησε νὰ παρασύρῃ εἰς τὴν ἄτιμον πράξιν του τὸν ἴδιον ἀδελφόν του. Ἰδὼν δ' αὐτὸν ἀποκρούοντα αὐτὴν μετ' ἀγανακτήσεως, τὸν ἐφόνευσε διὰ τῆς μαχαίρας του, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν τάφρον, ἵνα μὴν τὸν ἰδῆ ὁ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν πρὸς ἐπιθεώρησιν ἀφικνούμενος φρούραρχος. Τότε δ' ὤρμησαν οἱ χριστιανοὶ κράζοντες τὸ σύνηθες αὐτῶν ἐπιφώνημα· «Ὁ Θεὸς τὸ θέλει», καὶ εἰσήλασαν εἰς τὴν πόλιν διὰ τῶν παραδο-

θέντων αὐτοῖς πύργων. Οὕτως ἐκυριεύθη δι' ἐπιβουλῆς ἡ πόλις, καὶ ἐσώθησαν τοῦ θανάτου πολλοὶ χριστιανοὶ αἰχμάλωτοι οὓς τὴν ἐπαύριον ἐμελέτα ὁ Σουλτάνος ν' ἀποκεφαλίσῃ. Αὐτὸς δὲ, φεύγων, ἐθανατώθη ὑφ' ἐνὸς τῶν ὑπηκόων των. Τοιαύτη τοῦ Πύργου ἢ Φιροῦζ ἢ ἄτιμος πρᾶξις, ἣν δὲν στιγματίζει ὡς ἔδει ὁ Τάσσος, καθ' ὃ ποιητῆς αὐλικός.

Στροφή 69

Babèl, ἐννοεῖ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν.

'*Ἐφ' ὅλης τῆς Ἀσίας*. Ὁ Τάσσος λέγει· *Ἐκ Βάρτρων μέχρι Θούλης*, ἣν γράφει Tile.

Στροφή 72

'*Ὁ Σάξων ἀποστάτης*. Ἐννοεῖ τὸν Δοῦκα Ῥοδόλφον τῆς Σουαβίας, ἐκλεχθέντα ἔπειτα Αὐτοκράτορα τῶν Σαξόνων. Τοῦτον ὁ Γοδεφρείδος ἐφόνευσεν ὡς ἀποστάτην κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἑρρίκου Δ', ὑφ' ὃν ὑπηρετεῖ κατὰ τὰ πεδία τοῦ Φουλκς-έιμ ἐν Σαξωνίᾳ. Ἄλλ' ὅτε μετὰ ταῦτα ὁ Ἑρρίκος ἐπανέστη κατὰ τοῦ Πάππα καὶ ἀφωρίσθη, τότε ὁ Γοδεφρείδος, ἵνα ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν ὅτι ἀσεβῆ ἀρχηγὸν ὑπηρετήσεν, ἔσπευσε νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς σταυροφορίας.

Στροφή 78

Τερέβινθον, κοιλάδα ἐν Ἰουδαίᾳ, ὅπου ὁ Δαυὶδ ἐφόνευσεν τὸν γίγαντα Γολιάθ.

Στροφή 80

Τὰ περὶ ἀγγέλων ἐνταῦθα καὶ ἐν στρ. 81 λεγόμενα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν περὶ οὐρανίου ἱεραρχίας Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου.

Στροφή 100

Ἡ στροφή αὕτη ἐλλείπει ἐκ πολλῶν τῶν ἐκδόσεων, καὶ ἐκ τῆς *Κατακτήσεως τῆς Ἱερουσαλήμ*.

ΡΑΨΩΔΙΑ Η'

Στροφή 6

Συένος. Ὅτε τὸ κήρυγμα τῶν σταυροφοριῶν ἔφθασε μέχρι

τοῦ ἀπωτάτου βορρά, συνεκινήθησαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ οἱ ῥιψοκίνδυνοι ἡγεμόνες τῆς Δανίας, καὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κόμητος τῆς Φλανδρίας προθύμως πειθόμενος, ἀνέλαβε τὸν σταυρὸν καὶ ὁ *Συένος* ἢ *Swenn*, νόθος υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Δανίας *Olav*, καὶ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Ἐρρίκου Γ'. Οὗτος δὲ, μετὰ καὶ ἄλλων εὐγενῶν Σκανδιναυῶν, τοῦ Σιξ-Κάμμιγγα, τοῦ Τζάλλιγκ-Ἵνιγγα, τοῦ Γοτφρίδ-Ῥόρδα, καὶ μετὰ στρατοῦ χιλίων καὶ πεντακοσίων μαχητῶν, ἦλθον εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπου καλῆς ἔτυχον δεξιώσεως ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου, καὶ ἐκεῖθεν ἠθέλησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀσίαν διὰ Ῥωμανίας, καὶ μείναντες ν' ἀναπαυθῶσιν εἰς μέρος ὃ Γουλλιέλμος ὁ Τύριος ἐνδεικνύει διὰ τῶν λέξεων *inter urbes Finimuri et Termam*, προσεβλήθησαν αἴφνης ὑπὸ Τουρκικῶν δυνάμεων πολὺ ὑπερχουσῶν παρὰ ἀλμυρά τινα τέλματα, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως ἥτις ὠνομάζετο *Φιλομήλιον*, κατὰ τὸν *Michaud*, καὶ ἦν οἱ μεταγενέστεροι γεωγράφοι καλοῦσι *Θάζλαν* ἢ *Θούζλαν*, καὶ ἐκεῖ ὑπέστησαν τὴν παντελεῆ καταστροφὴν, ἣν διηγεῖται ἐνταῦθα ὁ Τάσος. Τὸν Συένον λέγουσιν οἱ χρονογράφοι ὅτι παρηκολούθει καὶ ἡ ἐρασθεῖσα αὐτοῦ *Φλωρίνα*, θυγάτηρ τοῦ *Εὐδου* ἢ *Ἰθωγος* τῆς *Βουργωνίας*, καὶ *Μαθθίλδης* τῆς *Καλῆς*, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ μὴ τὸν νυμφευθῆ εἰμὴ μετὰ τὴν εἰσέλασίν των εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἄλλ' ἀκούσασα τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἰθωμανῶν καθ' ἣν στιγμὴν προσήχετο, ἀνέστη, ὠπλίσθη ὡς ἰππότης, ἔσπευσεν εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ ἐραστοῦ της, καὶ οἱ δύο ἔπεσαν ὁμοῦ, παρὰ τοῦ θανάτου λαβόντες ἦν περιέμενον ἔνωσιν.

Στροφή 58

Τρόντου. Κατὰ τινὰς ἦν ἡ πλάττεται ὁ Ἀργιλλάν γεννηθεὶς εἰς τὴν πόλιν Ἀσκλον, ἣν παραρρέει ὁ Τρόντος, καὶ ἥτις ἦν διηνεκὲς ἐμφυλίων ἐρίδων καὶ στάσεων θέατρον. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων δὲ χρόνων ἦν ἐπίσημος, καὶ τῆς Ἰταλικῆς ἐλευθερίας προμαχῆσασα ὅτε ἡ Ῥώμη ἦν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἰσχύος της, ἠνάγκασεν αὐτὴν γὰ ἐκτείνῃ εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἐπαρχίας τὰ

ἀστυκὰ τοῦ Ῥωμαίου προνόμια. Αὐτῆς δὲ πολίτης ἦν καὶ ὁ Βαντίδιος, ὅστις πρῶτος ἐθριάμβευσε κατὰ τῶν τέως ἀνικῆτων Πάρθων. Ὁ Φλῶρος καλεῖ τὴν πόλιν ταύτην *Caput Picentis*, ὁ δὲ Πλίνιος *Colonium nobilissimam*.

Στροφή 74

Οὕτως εἰς κοῖλον. Ἡ σύγκρισις ἐκ τοῦ Βιργιλίου·

*Magno veluti cum flamma sonore
virgea suggeritur costis undantis aëni
exultantque æstu latices, furit intus aquai
fumidus atque alte spumis exuberat amnis,
nec iam se capit unda, volat vapor ater ad auras.*

(Æn. VII, 462.)

Κάμιλλος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ῥωμαίων· *Γουλλιέλμος*, ὁ τῶν Ἀγγλων.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ'

Στροφή 3

Ὁ Σολιμάν. Πρὸ πολλοῦ ἡ Μεσοποταμία ἦν θέατρον καὶ λεία τῶν εἰσβολῶν καὶ στάσεων τῶν Ἐμιρῶν, ἢ τῶν ἀχαλινώτων φυλῶν, αἵτινες προερχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ὀχθῶν τῆς Κασπίας, ἠπέιλουν τὸ Καλιφράτιον τῶν Ἀβασιδῶν. Τὴν ἐσχάτην δὲ τοῖς Ἀβασίδαις καταστροφὴν ἐπέφερον ἡ δυναστεία τῶν Σελδιουκιδῶν, πρὸ τῶν σταυροφοριῶν, ὅταν ὁ Τογροῦλ Βέης, ἀνεψιὸς τοῦ Σελδιουκ, ἐνδοξος ἤδη διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἰράν, ἐλθὼν εἰς βοήθειαν Καῦὲν τοῦ Καλίφρου τῆς Βαγδάτης, ἐπροχειρίσθη ὑπὸ αὐτοῦ Ἐμίρης, καὶ τοῦ Καλίφρου τοποτηρητής. Κατὰ τὸ ἔτος 1050 ἐπολέμησεν οὗτος πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς, πολλὰς νίκας ἐνίκησεν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, καὶ κατέκτησε τὴν Νίκαιαν ὑπὲρ τῶν Τούρκων τῶν Σελδιουκιδῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1040 ἔριδες εἶχον ἤδη ἀναφανῆ ἐν τῇ δυναστείᾳ ταύτῃ, καὶ διαιροῦσαι αὐτὴν ἀνεχαίτισαν τῶν ὀπλῶν αὐτῆς τὴν πρόοδον. Οὐχ ἤπτον ὅμως τέσσαρες αὐτῆς κλάδοι ἵδρυσαν τέσσαρα κράτη, τὸ τοῦ Ἰράν ἢ Κορασσάν (1040—1193), τὸ τοῦ Κερμάν ἢ τῆς Καραμανίας πρὸς ἀνατολὰς (1041—1107), τὸ τῆς Βερροίας

ἡ Χαλεπίου (1041—1117), καὶ τὸ τοῦ Ἰκονίου πρὸς δυσμὰς (1084—1300). Ἐκ τῶν δυναστειῶν τούτων αἱ μὲν τρεῖς πρῶται κατήγοντο ἀπὸ Μιχαήλ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σελδιούκ καὶ πατρὸς τοῦ Τογρούλ, ἡ δὲ τετάρτη ἀπὸ τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Σελδιούκ· ἦσαν δ' αἱ δύο τελευταῖαι, αἱ τοῖς σταυροφόροις ἀντιτατόμεναι, φοβεραὶ διὰ τε τὸν μωαμεθανικὸν αὐτῶν φανατισμὸν, καὶ διότι τὴν τακτικὴν καὶ στρατηγίαν εἶχον διδαχθῆ παρὰ τῶν Βυζαντινῶν, ὅταν κατ' αὐτῶν ἐπολέμουν. Ἦν δ' ὁ Σολιμάνος ἀνεψιὸς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ μάτην ἐπιτεθεὶς κατὰ τοῦ Πόντου, ἐκυρίευσεν τέλος τὴν Παφλαγονίαν, καὶ προὐχώρησεν μέχρι τοῦ Εὐξείνου. Ἀπετέλεσαν δὲ τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ ἡ Καππαδοκία, μέρος τῆς Κιλικίας, ἡ Γαλατία, ἡ Φρυγία, ἡ Λυκαονία, ἡ Λυδία, ἡ Νίκαια ἐπὶ τῶν μεθωρίων τῆς Μυσίας καὶ Βιθυνίας, καὶ τὸ κράτος τοῦτο ἐκλήθη κατ' ἀρχὰς Ῥωμανία (Ῥοῦμ), καὶ μετὰ ταῦτα ἐπικράτεια τοῦ Ἰκονίου. Ὅτε δ' ἡ Νίκαια ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν σταυροφόρων, ὁ Σολιμάν δὲν ἔζη πλέον, καὶ ἡ μνεῖα αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Τάσσου εἶναι ἀναχρονισμὸς. Αὐτὸν δὲ διεδέχθη ἐν ἔτει 1077 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κιλιτζῆ-Ἀρσλάν, καταλιπὼν τὸν θρόνον ἐν ἔτει 1092 εἰς τὸν ἴδιον υἱὸν Σαῖσάμ-Κιλιτζῆ-Ἀρσλάν (Ἀλφανσάλην).

Ἡ δὲ Νίκαια ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν βασιλέων τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Μετὰ ταῦτα, πρωτεύουσα γενομένη Ῥωμαϊκῆς ἐπαρχίας, ἐξετάθη, καὶ φήμην περιῆψεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἢ κατὰ τὸ ἔτος 325 ἐν αὐτῇ συγκροτηθεῖσα πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος. Κεῖται δὲ πλησίον μεγάλης καὶ ωραίας λίμνης· ὁ δὲ ταχύρροος Σαγγάριος, ὀρίζων αὐτὴν τότε πρὸς τὴν Βιθυνίαν καὶ πρὸς τὰς βορειοτέρας κτήσεις τῶν Σελδιουκιδῶν, στρέφεται οὐ μακρὰν τῆς Νικαίας πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐκρεῖ εἰς τὸν Εὐξείνον. Ὁ πολύστροφος δὲ Μαίανδρος, ὁ διὰ τῆς Ἰωνίας εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐκρέων, ὠρίζε πρὸς μεσημβρίαν τὸ κράτος τῶν Σελδιουκιδῶν ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ δ' Αἴγυπτος ὑπέκειτο ἐπὶ τῆς πρώτης σταυροφορίας εἰς Καλίφφας Φατιμίτας σχισματικούς· ὁ δὲ τότε αὐτὴν κυβερνῶν ἦν ὁ δέκατος ἐξ αὐτῶν, καλούμενος Ὁμὲρ-Βέη-Κανιλλοῦ. Ἐπαυσε δὲ τὸ κράτος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου Καλίφφου, ἐν ἔτει 1171, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκυρίευσε τὴν Αἴγυπτον Σαλαδῖνος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀβούβ, ἐπαναστατήσας κατὰ τῶν Καλίφφων τῆς Βαγδάτης.

Στροφή 31

Ἄλλ' ὥς... Ἡ σύγκρισις κατὰ τὸν Βιργίλιον

Ille velut pelagi rupes immota resistit,
ut pelagi rupes magno veniente fragore,
quæ sese multis circum atrantibus undis
mole tenet; scopuli nequiquam et spumea circum
saxa fremunt laterique inlisa refunditur alga.

(Æn. VII, 586.)

Στροφή 60 καὶ 61

Κατὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Τάσσου πιστευόμενον ἀστρονομικὸν σύστημα ὑπῆρχον τόσοι οὐρανοὶ ὅσοι καὶ ἀστέρων κινήσεις. Ἦσαν δ' οἱ οὐρανοὶ πάγιοι, ἵνα ὑπέχωσι τὰ ἐπικείμενα αὐτοῖς οὐράνια σώματα, καὶ κρυστάλλινοι, ἵνα διαφαίνεται δι' αὐτῶν εἰς τὴν γῆν τὸ φῶς τῶν σωμάτων ἐκείνων. Ὑπῆρχον δὲ ἑπτὰ οὐρανοὶ, ὁ τῆς Σελήνης, ὁ τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἡλίου, ὁ τοῦ Ἄρεως, ὁ τοῦ Διὸς καὶ ὁ τοῦ Κρόνου. Ἦν δὲ καὶ ὄγδοος, τὸ στερέωμα, διὰ τοὺς ἀπλανεῖς. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος προσέθετε καὶ ἕννατον οὐρανὸν, ὃν ἔλεγε *πρῶτον κινητόν*. Ὁ δὲ Ἀλφόνσος, ὁ βασιλεὺς τῆς Καστιλίας, παρεδέχθη δύο κρυσταλλίνους οὐρανούς πρὸς ἐξήγησιν τινῶν ἀνωμαλιῶν ἃς παρετήρησεν εἰς τὰς κινήσεις τῶν ἄλλων. Ὑπὲρ πάντας δ' ἠπλοῦτο ὁ ἔμπυρος οὐρανὸς (l'empyrée), ὅλος πῦρ καὶ φῶς, καὶ κατοικία τῆς θεότητος καὶ τῶν μακάρων.

Στροφή 74

Ἀργιλλάρ. Ἰδ. Ῥαψ. Η', στροφ. 57 καὶ 81.

Στροφή 75

Ὡς ἵππος. Τὴν παραβολὴν ταύτην, ἣν καὶ ὁ Ὅμηρος μετεχειρίσθη διὰ τὸν Πάριν, καὶ ὁ Βιργίλιος διὰ τὸν Αἰνείαν, ἀποδοκιμάζουσιν οἱ ἐκ συστήματος κατακριταὶ τοῦ Τάσσου, λέγοντες ὅτι, ὡς εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους υἱοὺς βασιλέων, δὲν ἐφαρμόζεται οὕτω καὶ εἰς τὸν Ἀργιλλάν, ὃς ἔφυγεν ἐκ βασιλικῶν ἱπποστασίων, ἴνα ὁρμήσῃ εἰς τὸ πεδίον.

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ'

Στροφή 22

Ἄνδρα, τὸν Σαλαδῖνον.

Ὁ Ἰσμηνὸς ἐνταῦθα προφητεύει τὰ ἐπ' αὐτοῦ μὲν ἄγνωστα καὶ μέλλοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ Τάσσου γνωστὰ καὶ παρελθόντα. Ἐπειδὴ τὸ ἔπος τοῦτο ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ἴδρυσιν τοῦ Χριστιανικοῦ κράτους ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰς αὐτὴν ἔπρεπε νὰ καταλήγῃ, ὁ ποιητὴς ἠθέλησε νὰ παρενεῖρῃ ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ ἐπιτηδείου τούτου τρόπου καὶ τὴν ὑπόδειξιν πῶς τὸ κράτος τοῦτο κατεστράφη μετὰ ταῦτα, καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Ὀλίγον μετὰ τὴν κατάκτησιν, σειρά ἀλληλοδιαδόχων περιστάσεων, αἵτινες ἐπήγαζον ἐξ ἐνδομύχων ἐλαττωμάτων, κατέστησαν ἐπισφαλῆ τὴν θέσιν τῶν κατακτητῶν. Μεταξὺ τῶν περιστάσεων, τούτων πρέπει νὰ καταταχθῶσιν αἱ ἀδέξιοι βασιλείαι τοῦ Φόλκου καὶ τοῦ Μελισένδα, τοῦ Βαλδοβίνου Γ', τοῦ Ἀλμαρίνου, τοῦ Βαλδοβίνου Δ', ἢ οὐχὶ εὐτυχῆς διοίκησις τοῦ Λυσιγνάνου, ἢ ἀντιβασιλεία τοῦ κόμητος τῆς Τριπόλεως ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Βαλδοβίνου Ε', ὁ ὑποπτος τούτου θάνατος εἰς ἡλικίαν πέντε ἐτῶν, καὶ ἡ μετάβασις τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν μητέρα του Σιβίλλαν, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν δεῦτερον αὐτῆς σύζυγον Γουίδον τὸν Λυσιγνάνον. Ἄλλ' εἰς αὐτὰς προσετέθησαν καὶ ἐξωτερικαὶ παρακμῆς αἰτίαι. Καὶ εὐτυχῆς μὲν ἦν διὰ τοὺς χριστιανοὺς ἡ περίστασις τῶν διχονοιῶν τῶν Τούρκων καὶ Σαρακηνῶν, τῶν Φατιμιτῶν Καλιφῶν καὶ τῶν Σουλτάνων τῆς Δαμασκοῦ, καὶ ὀλίγην μόνον ἂν εἶχον πρόβλεψιν καὶ ἐπιτηδειότητα, θὰ ὠχύ-

ρουν ἀναλώτως τὰς μεθορίους πόλεις τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Περσίας. Ἄλλ' οὐδὲ νὰ προιδῶσιν ἤξευρον τοὺς κινδύνους οὐδὲ νὰ τοὺς προλάβωσι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐνικήθησαν παρὰ τὴν Ἐδεσσαν ὑπὸ τοῦ Ζιγγισχάν· ἔπειτα δ' ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν ταύτην ὁ Νουραδῖνος, καὶ οὕτως ἐξέπεσεν ἡ φήμη τοῦ ἀνικητοῦ αὐτῶν παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς. Τότε ἀπετάθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην ζητοῦντες ἐπικουρίας. Ἄλλ' ὁ Πάππας Εὐγένιος ὁ Γ' ἐκωλύετο ὑπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐπιχειρήσεων τοῦ ἐκ Βρεσινίας Ἀρνάλδου νὰ τεθῆ αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῆς σταυροφόρων, ὡς εἶχε πράξει Οὐρβανὸς ὁ Β', καὶ ἀνέθηκε τὴν περὶ τούτου φροντίδα καὶ πληρεξουσιότητα εἰς τὸν Βερορδῖνον ἀββάτην Κιαραβάλλην. Ὁ δ' ἐπιτήδειος μοναχὸς, γνωρίζων ὅτι τύψεις σινειδότης κατεσπάραττον τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον Ζ' διὰ τὰς φρικτὰς σκληρότητας αἱ διέπραξε μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βιτρῆ, καύσας 1300 ἀνθρώπους ἐντὸς μιᾶς ἐκκλησίας, ἀπετάθη πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ παρέστησε τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν σταυροφορίαν ὡς μόνον τρόπον ἵνα ἀνακτήσῃ τὴν συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ Κορράδος δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωμανίας, ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου ὀρμώμενος, ἀπεφάσισε καὶ αὐτὸς νὰ μετὰσχη τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ οὕτω Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι συνῆλθον εἰς Ῥατισβόνην καὶ Μέτς. Ἀλλὰ μόλις ὁ Κορράδος ὑπερέβη τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τὸ στράτευμα αὐτοῦ νικηθὲν κατεστράφη· μόλις δ' αὐτὸς κατῴρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Παλαιστίνην ὡς προσκυνητής. Ὁ δὲ Λουδοβίκος ἔφθασε μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπολιόρχησε τὴν Ἐδεσσαν, ἀλλ' εἴτε ἕνεκα τῶν σκανδαλωδῶν ἡθῶν τῆς γυναικὸς του Ἐλεονόρας ἥτις τὸν συνώδευεν, εἴτε δι' ἄλλας αἰτίας, ἔλυσε μετ' οὐ πολὺ τὴν πολιορκίαν, καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου, καὶ ἀπηλευθερώθη ὑπὸ Ῥυγέρου τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας.

Μετὰ τοιαῦτα συμβάντα φυσικὴ ἦτον ἡ ἀποτυχία ἐπιχειρήσεων αἱ δὲν ὑπεστήριζε πλέον ὁ ἀρχαῖος θρησκευτικὸς ζήλος, ἀλλὰ μᾶλλον φιλοδοξία καὶ πλεονεξία τῶν ἀρχηγῶν, καὶ αἱ

ὑπηρετεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον οὐχὶ στρατὸς ἐμπειροπόλεμος, ἀλλ' ὄχλος ἢ φανατικῶν τὴν νίκην ἐκ προσευχῶν καὶ λιτανιῶν προσδοκῶντων, καὶ ἀγνοούντων ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν βοηθεῖ εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν βοηθοῦντα, ἢ καὶ κακούργων φευγόντων τῆς πατρίδος τὴν δικαιοσύνην, καὶ πᾶσαν ἐνδιαίτησιν καὶ πᾶσαν ἀπειθειᾶν εἰς τοῦ στρατοῦ τὰς τάξεις μετενεγκόντων.

Οὕτω δεινῶς διαχειμένων τῶν πραγμάτων τῶν σταυροφόρων, Σαλαδῖνος, ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου, ἐπωφεληθεὶς ἐκ τοῦ ὅτι οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐτήρησαν πιστῶς τὴν συνομολογηθεῖσαν μετ' αὐτοῦ ἀνακωχὴν, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀραβίας, καὶ τῆς Συρίας, τοὺς ἐνίκησε κατὰ κράτος περὶ τὴν Τιβεριάδα, ἠχμαλώτισε τὸν βασιλέα Λυσιγνάνον, καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐστρατοπέδευσε ἐμπρὸς τῆς Ἱερουσαλῆμ, καὶ ἀπέκρουσε τὰς προτάσεις τῶν πεφοβισμένων χριστιανῶν τοῦ νὰ παραδοθῶσιν ἐπὶ συνθήκῃ. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ἰδὼν τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν ἀντίστασιν, συγκατένευσε νὰ τῷ παραδοθῇ ἢ πόλις ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν, φιλανθρώπως προσενεχθεὶς πρὸς τοὺς ἡττημένους, καὶ διευκολύνας αὐτοῖς τοὺς τρόπους τῆς ἐπανόδου εἰς Τόρον καὶ Τρίπολιν, ἢ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

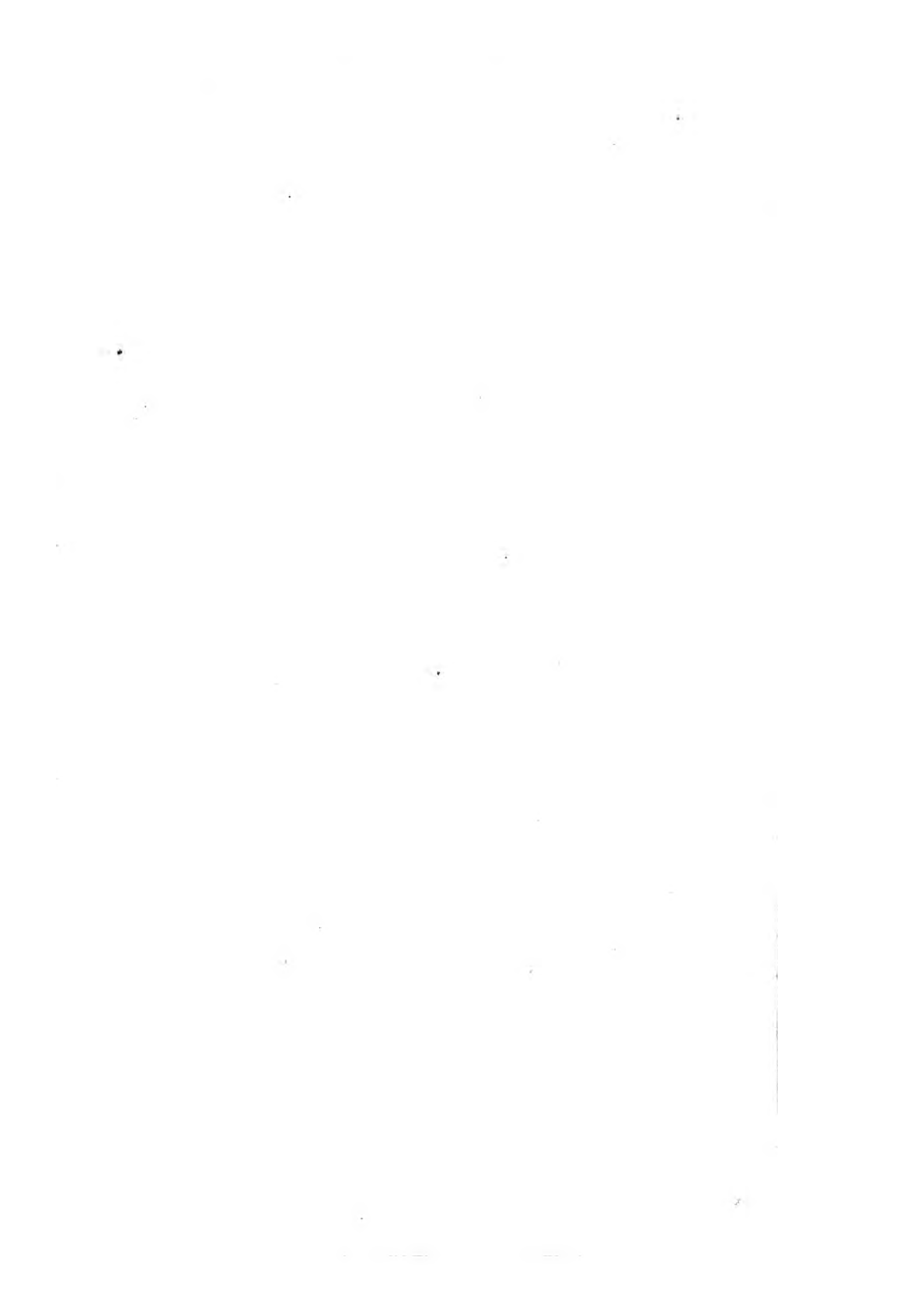
Στροφή 61 καὶ 62

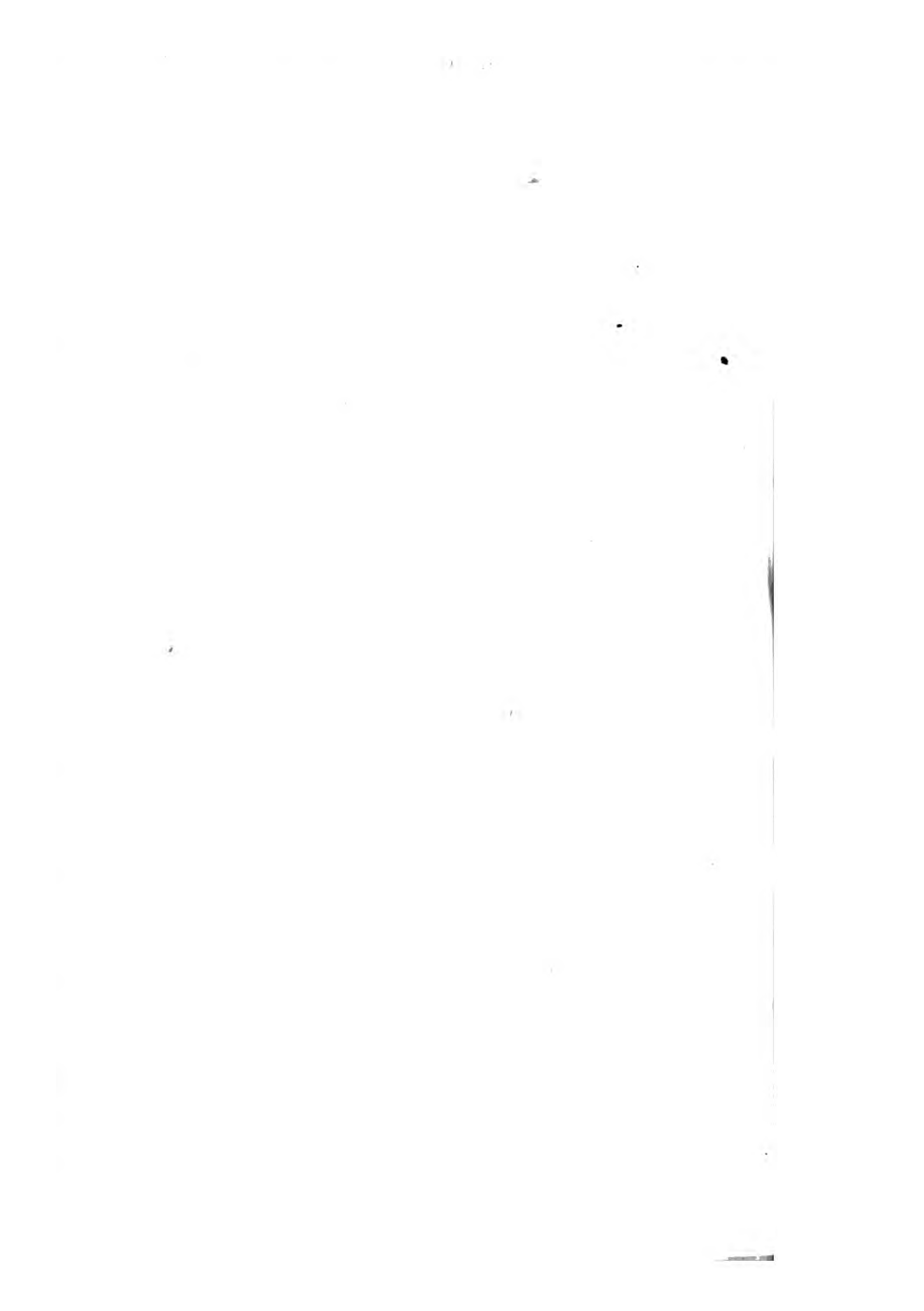
Εἰς τόπους ὅπου τὸ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, κτλ. Ἴδου πῶς περιγράφει τὴν νεκρὰν θάλασσαν ὁ Βολνέϋ, ὅστις ἐπιμελῶς ἐσπούδασε τοὺς γεωλογικοὺς αὐτῆς χαρακτῆρας· «Ἡ ἀσφαλτῖτις λίμνη οὐδὲν περιέχει ζωϊκῆς ἢ φυτικῆς οὐσίας. Οὐδὲ πρᾶσινον φύλλον φύεται εἰς τὰς ὄχθας τῆς, οὐδ' ἰχθὺς ζῆ ἐντὸς αὐτῆς. Ἀληθὲς ὁμῶς δὲν εἶναι ὅτι αἱ ἀναθυμιάσεις αὐτῆς εἰσὶ θανατηφόροι, ὥστε πτηνὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ διέλθωσιν ἀκινδύνως ὑπὲρ αὐτήν. Ἐξ ἐναντίας πολλακίς ἀπαντῶνται χελιδόνες πετῶσαι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς, καὶ ἀρυόμεναι ἐξ αὐτῆς τὸ ὕδωρ εἰς πῆξιν τῶν φωλεῶν τῶν. Ἡ ἀληθὴς δ' αἰτία τῆς ἀπουσίας τῶν φυτῶν καὶ ζώων εἶναι ἡ μεγάλη αὐτῆς ἀλμυρότης, κατὰ πολὺ

ὑπερβαίνουσα τὴν τῆς θαλάσσης, καὶ ἥτις εἰσδύουσα καὶ εἰς τὴν πέριξ γῆν, καθίστησιν αὐτὴν ἀκατάλληλον εἰς βλάστησιν, ὡς ἀπρόσφορος ἀποβαίνει πρὸς αὐτὴν καὶ ὁ ἀήρ, δεχόμενος τὰς ἀλατώδεις ἀναθυμιάσεις, εἰς ἃς προστίθενται καὶ αἱ τοῦ θεοῦ αὐτῆς ἀσφάλτου. Ἐκ τούτου τὰ πέριξ πάντα τῆς λίμνης φαίνονται νεκρά. Ἄλλως τε ὅμως ἡ λίμνη δὲν εἶναι ἐλώδης, τὰ δὲ ὕδατα αὐτῆς εἰσὶ διαυγῆ καὶ ἀδιάφθορα, ὡς εἶναι ἐπόμενον, καθ' ὃ περιέχοντα πολὺ ἄλας ἐν ἑαυτοῖς ἀναλελυμένον.»

(Volney, Œuvres Conop. T. II, p. 293.)

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στίχ.	Ἄντι	Γράφε
η'	26	ὑποπονηθῆ	ὑποποιηθῆ
ι'	17	πρωτότυπον	πρωτότοκον
ια'	4	Γουζάγα,	Γονζάγα,
ιβ'	1	ἕκτασιν	ἔντασιν
»	6	παρέστη	περιέστη
ιε'	7	ὑποβάλλη	ὑποβάλη
	Στροφ.		
10	27	δράμομεν,	σπεύδομεν,
18	52	κομίζη,	φημίζη,
19	54	ᾧ	ᾧ
27	80	ὄτ'	ὄ,τ'
28	82	φρέναν	φρένα
»	83	πρότασιν	πρόθεσιν
33	5	εἰκῶν τις	εἰκῶν τῆς
41	29	ἄβαθα	ἄβατα
42	30	Ἄρχεῖ	Ἄρχῶ
45	40	ἔδραμε	ἔτρεχε
50	56	τῶν ζήλόν των	τὸν ζήλόν των
59	82	Ἦ τις	Ἦ τίς
63	95	οὐδὲν	οὐδὲ
64	96	σπήλαια	σπήλαι'
71	20	ἐξέπεμψα	ἐξέπεμψε
75	31	δράμει	τρέχει
76	33	τύχη	τείχη
82	51	πλάνη	πλάνος
»	»	μέλλει	μέλει
87	66	περικυκλωθῶσιν,	περικυκλωθῶσι,
»	»	ὀρμῶσιν.	ὀρμῶσι.
97	19	εὐρεῖας,	εὐρείας,

Σελ.	᾽Στροφ.	Στίχ.	᾽Αντί	Γράφε
102	33	5	ἔστι	ἔστη
109	55	8	ἔσχατων	τῶν ἄκρων
"	56	1	ὁ πύργος τοῦ ᾽Αρόντου,	ὁ πύργος, τοῦ ᾽Αρόντου
111	61	1	φθάσωσι	φθάσωσι
120	87	5	κλαίει,	κλείει,
122	93	5	κατατρέχη,	κατατρέχη,
124	2	2	ἐνέκριναν	ἐνέκρινεν
128	13	6	ἄπαγγελλομένην	ἔπαγγελλομένην
"	14	6	οὐδὲ σὲ	καὶ οὔτε σ'
130	20	2	πρὸ	πρὸς
131	21	5	προπέτην	αὐθάδη
"	23	1	αὐτὸν,	αὐτὰ,
146	66	6	δούλους	δόλους
159	12	3	Δυσανασχέτει	Δυσανασχέτει
176	64	3	ἀθήεις	ἀθήης
186	93	1	κατάπονον	κατάπονος
188	99	1	πρόδραμον,	πρόδραμε,
189	103	3	στρέφεται	στέφεται
191	108	8	"᾽Απόθανον!"	"᾽Απόθανε!"
197	9	4	ὑψαυχένων.	ὑψαυχένων,
"	"	5	᾽Ομοίως	ὁμοίως
199	15	4	ἔμῃ	ἔμᾶ
201	23	8	δράμοντα	τρέχοντα
202	26	4	ἀνήκουστον	ἀνήκεστον
209	47	3	παραιοίως,	παρομοίως,
214	62	7	σκηπτρα σοί.	σκηπτρα σά.
218	73	2	φοβερισμὸς	φοβερισμοὺς
219	77	5	ἐλίση,	ἐλίση
277	37	8	ἀχνίζων.	ἀχνίζον.
282	53	1	ἄγρια	ἄγριαί

743013

